ABDULLAH BAŞTÜRK

DİSK
GENEL BAŞKANI

YARGI ÖNÜNDE
SAVUNMA

Çağdaş Yayınları

ABDULLAH BAŞTÜRK
DISK Genel Başkanı

YARGI ÖNÜNDE SAVUNMA

ÇAĞDAŞ YAYINLARI
ÇAĞDAŞ GAZETE, DERGİ, KİTAP BASIM ve YAYIN
ANONİM ŞİRKETİ
Türkocağı Caddesi No: 39 - 41 Cağaloğlu - İstanbul

Dizgi - Baskı : Mayıs 1986, İstanbul
CAN MATBAA

1. ORDU VE SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI 2 NO'LU ASKERİ MAHKEME BAŞKANLIĞI'NA

İSTANBUL

Dilekçeyi Sunan: Abdullah BAŞTÜRK
Genel-İş Genel Başkanı
Uluslararası Kamu İşçileri Federasyonu (PSI) Yönetim Kurulu Onur Üyesi
Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) Genel Başkam
Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ASK) Yönetim Kurulu Üyesi

Özü: SAVUNMAM'dır.

25 Şubat 1986

Sayın Başkan, Sayın Yargıçlar,

Kapsadığı 1473 kişi ve 4 yıl 2 aylık ve 257 celselik savunma öncesi süreci ile birlikte dünyanın en geniş ve en uzun davası sayılabilecek bu davada nihayet savunma aşamasına gelmiş bulunuyoruz.

Yargılamanın başında davanın hızlı görülmesi gerekçesiyle alınan savaş hali kararına rağmen, savunmalarımıza ancak 4 yıl 2 ay sonra sıra gelmiştir.

Sıkıyönetim Askeri Savcılığınca hazırlanan ve 47 sayfalık fotoğraf ekleriyle birlikte 864 sayfadan oluşan DİSK-I İddianamesi 67 günde okunabilmiş ve okunduktan 42 gün sonra sorgular başlamıştır. Yalnızca DİSK Genel Başkanı olarak benim sorgum 109 gün sürmüş ve 21 celsede tamamlanabilmiştir. Bu da sanırım dünyanın en uzun sorgusudur.

Sayıları 160'ı aşan ek İddianamelerle, Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu DİSK Davasında yargılananların sayısı 1473'e yükselmiştir. 78'inin idamı istenen DİSK-I Davasındaki kişilerin sorgusu 16 ayda tamamlanmış ve yalnızca DİSK'e ilişkin delillerin değerlendirilmesi 13,5 ay sürmüştür. Bu arada DİSK Davası yanısıra açılan DİSK'e bağlı sendikaların dava dosyaları da daha sonra DİSK Davası ile birleştirilmiş, birleştirildikten sonra bu dava dosyalarına ilişkin sorgu ve delil değerlendirme süreci de 16 ay almıştır.

— İddiaların hukukdışılığı ve gerçekdışılığı,

— «Suç tarihi»nin genişliği,

— Suçlanan gerçek kişilerin ve tüzel kişilerin sayısının çokluğu,

— Bu davada ayrıca DİSK'in ve üye sendikaların kapanmasının talep edilmiş olması,

— Davada çok sayıda olayın, çok sayıda kişi ve kuruluşun, çok sayıda belgenin, çok sayıda terim ve sözcüğün suçlanması,

— İddianamelerin ve Esas Hakkında Mütalaa'nın (EHM) gerçekte yoğun bir siyasi polemik belgesi olması ve bu davanın özünde, demokrasinin, sendika özgürlüğünün ve sosyal hakların suçlanması,

— Özellikle DİSK-I Davasında yargılananların sorgularında söylediklerinin aynen zapta geçirilmemesi,

— ve EHM'nın 315-317. sayfaları arasında DİSK Davasında ileri sürülen tüm iddialarla suçlanmam, nedenleriyle savunmam kapsamlı olacaktır. Bu da sanırım en doğal ve en temel yadsınamaz hakkımdır.

DİSK üyesi sendika yöneticilerinin savunmalarında özelde kendi sendikalarına ait iddianamelere ve EHM'deki kendilerine yönelik suçlamalara cevap vereceklerini, kendilerine ilişkin delilleri değerlendireceklerini sanıyorum. Bu nedenle ben DİSK Genel Başkanı olarak iddialar üzerinde genel olarak dururken, savunmamı esas olarak DİSK-I İddianamesi ve bu İddianamenin ekleri ile EHM ve DİSK Delil Dosyaları üzerinde yoğunlaştıracağım.

Savunmamın başında savunmamın özü olarak şunu belirtmek istiyorum: DİSK, 1961 Anayasası'na, yasalara ve Uluslararası Çalışma Örgütü ILO ilkelerine göre sendikal çalışma yapmış, bağımsız, demokratik bir kuruluştur. Bu nedenle bu davada tüzel kişilik olarak DİSK'e ve DİSK üyesi sendikalara ve yargılanmakta olan sendikacılara ilişkin tüm suçlamaları reddediyorum.

1. BU DAVA HUKUKDIŞI BİR DAVADIR

Sorgularımız ve delil değerlendirmelerimiz sırasında bize tanınan olanaklar ölçüsünde sergilemeye çalıştığımız ve savunmalarımızda ayrıntılarıyla sergilemeye devam edeceğimiz gibi **bu dava, hukukdışı bir davadır. Bu davaya temel kılınan DİSK-I İddianamesi, ek iddianameler, bağlı sendikaların iddianameleri ve Esas Hakkında Mütalaa, hukukdışı belgelerdir**...

Çağdaş hukukun temel ilkeleriyle ve hukuk mantığı ile bağdaşmayan bu belgelerin temel niteliklerini şöylece sıralayabiliriz:

I. DİSK Davasındaki iddianameler ve Esas Hakkında Müta-

laa ile ülkemizdeki yasama, yürütme ve yargı sistemi, «devletin sürekliliği» ilkesi, 1961 Anayasası ve bu Anayasa ile getirilen demokratik kurumlar, demokratik sendikacılık hareketi, tüm sosyal haklar ve sendika özgürlüğü suçlanmaktadır. Bu belgeler ile bu kurum ve hakların tanınmadığı ve tanınmayacağı yazılı olarak ilân edilmiştir.

• Bu belgeler ile ülkemizin yasama sistemi yani parlamentosu suçlanmaktadır. Yasama organının yapmış olduğu yasalar ya tanınmamakta ya da eksik bulunmakta veya yasalara yeni yorumlar getirilmektedir. Halkın oyu ile seçilmiş bir dönemin parlamentosunun yaklaşık üçte birini oluşturan parlamenterler «Marksizm ve Leninizm prensiplerini benimsemiş şahıslar» (DİSK-I İddianamesi, s. 774) olarak suçlanmakta, parlamenterlerin çeşitli kişi ve kurumlarla ilişkiyi kurmaları yargılanmaktadır.

• Bu belgeler ile ülkemizin yürütme sistemi de yargılanmaktadır. Örneğin DİSK ve DİSK üyesi sendikaların tüzüklerini onaylayan, çalışmalarını denetleyen, gerekli kovuşturmaları yapan idari sistem de yargılanmaktadır. Örneğin «Demokratik Platform»a yönelik suçlamalar ile DİSK ve çok sayıda kuruluşun dönemin Başbakanına çektikleri telgrafın ertesinde herhangi bir kovuşturma yapmayan dönemin meşru hükümeti de suçlanmaktadır.

• Bu belgeler ile ülkemizin yargı sistemi de yargılanmaktadır. Bu belgelerde hiçbir mahkeme, üst yargı organı kararı tanınmamakta, bu kurumların verdikleri kararlar eksik ve yanlış olmakla suçlanmaktadır. Ayrıca yerleşik hukuk ilkeleri, yargılama ve dava şartları konusundaki hükümler baştan sona yok sayılmaktadır.

• Bu belgelerde DİSK'in 13,5 yıl süreyle, halkın oyu ile seçilmiş parlamentoların ve meşru hükümetlerin temsil ettiği devlet nizamı içinde ve 1961 Anayasası çerçevesinde sürdürdüğü çalışmaların suçlanmasıyla «devletin sürekliliği» kavramı da yok sayılmaktadır.

• Bu belgelerle 1961 Anayasasındaki sosyal devlet, sosyal hukuk devleti ilkeleri, 1961 Anayasasının getirdiği demokratik kurumlar, demokrasi birikimi de yargılanmakta, temel insan hak ve özgürlüklerini, sendika özgürlüğünü ve sosyal hakları yok

sayan bir anlayış sergilenmektedir. Böylece Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi başta olmak üzere tüm uluslararası antlaşmalar ve devlet olarak Türkiye'nin üyesi olduğu Uluslararası Çalışma Örgütü ILO ve ilkeleri de yok sayılmaktadır.

II. DİSK Davasında Askeri Savcılık Esas Hakkında Mütalaası ile son sözünü söylemiştir. Esas Hakkındaki Mütalâa'daki suçlamaların niteliğini sergilemeden önce yöneltilen suçlamalara ilişkin hukuki tavsif konusunda uzman bir hukukçu olarak değil, Türkiye Büyük Millet Meclisinde 8 yıl görev yapmış bir sendikacı olarak kısaca görüşlerimi sunmak istiyorum.

A. 25 Haziran 1981'de hazır olmadan basına açıklanan DİSK-I İddianamesinin 784-817. sayfaları arasında yapılan hukuki tavsif ile DİSK'in cebir yolu ile Anayasal düzeni yıkmak istediği iddia edilerek DİSK'li sendikacıların TCK'nın 146. maddesine göre tecziyesi istenilmiştir. Ancak 15 Ocak 1985 tarihli Esas Hakkında Mütalaa ile DİSK'in TCK'nın 141. madesini ihlal ettiği iddia edilmektedir.

DİSK-I İddianamesinde aynı cümleler ve ayın sözde deliller ile suçlanan olgular, nasıl olur da 1981'de 146, 1986'da 141. maddenin kapsamında mütalaa edilir? Bu nasıl bir hukuk yaklaşımıdır?

B. TCK'nın 141. maddesinde 3531 sayılı yasa ile yapılan değişiklik ile 141. madde seçim yoluyla iktidara gelenlere bile, memleket içinde müesses sosyal veya iktisadi temel nizamlardan herhangi birini devirmek isteyebileceği ihtimaline göre uygulanabilecek genişliğe ulaştırılmak istenmiştir. Bu değişikliğin yorumuna göre TCK'nın 141. maddesini ihlal için cebir, şiddet gerekli değildir.

Oysa İddia Makamı, Esas Hakkında Mütalâada kendine bu yolu da tıkamıştır. DİSK Davasındaki iddialara ve EHM'nın 106, 133, 134 ve 145. sayfalarına göre DİSK, İHTİLAL ILE anayasal düzeni yıkmak istemiştir.

DİSK üyesi sendikalar ise EHM'nın 165, 170, 178, 191, 199, 204, 207, 211, 214, 224, 232, 240, 244, 260, 269, 281, 295 ve 309. sayfalarına göre İHTİLAL İLE ya da AYAKLANMA İLE ya da ŞİDDET KULLANARAK anayasal düzeni yıkmak istemişlerdir.

Suçlamanın DİSK-I İddianamesinin «maddi ve manevi cebir» tartışmasının yapıldığı 784-817. sayfaları arasında aynı cümlelerle yapılmasına rağmen, Esas Hakkındaki Mütalaanın 314. sayfasında «TCK'mn 146. maddesinin... tatbiki için gerekli cebir unsurunun gerçekleştirildiğine dair hiçbir delil ve emareye rastlanılmamıştır» denilmiştir.

Bu açıklamalar iddiaların gerek 141. ve gerekse 146. maddeler açısından tüm hukuki dayanaklardan yoksun olduğunu göstermektedir.

III. DİSK Davasındaki iddianameler ve Esas Hakkında Mütalaa, ceza hukukun yerleşmiş temel ilkelerine, yargılama ve dava şartları konusundaki hükümlere ve ilgili Anayasa ve yasa maddelerine aykırıdır. Şöyle ki:

• Bu belgelerde, Anayasadaki ve yasalarımızdaki suçların şahsiliği ilkesi ihlâl edilmekte, sanıklar bu ilkeye aykırı olarak kollektif ve zincirleme suçlar ile suçlanmaktadır.

• Bu belgelerde suçlanan eylemler hukuki olarak tanımlanmamaktadır.

• TCK'nm 1. maddesi «kanunun sarih olarak suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez» demesine rağmen bu belgelerde bize yüklenmek istenilen suçlar sarih değildir.

• Bu belgelerde suçun kanunî unsurları belirtilmemektedir.

• Bu belgelerde hakdüşümü ve/veya zamanaşımı süreleri dolmuş, kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmiş ve itiraz olunmamış, yargı görmüş veya yargı görmekte olan, af yasası ile ortadan kalkmış konular yeniden suçlama konusu yapılmak istenmiştir.

• TCK'nın 2. maddesi «işlendiği zaman kanuna göre, cürüm veya kabahat sayılmayan fiilden dolayı kimseye ceza verilemez» der. Bu belgelerde yasanın bu maddesi de çiğnenmektedir.

• Bu belgelerde suçlamamn delili yoktur. Madi temelleri yoktur. Bu davanın temel özelliği bir tek maddi delile dayanmamasıdır.

• Bu belgelerdeki iddialar, ceza hukukunda yasaklanmış olan KIYAS ve İSTİDLAL yöntemine dayalıdır.

• Bu belgeler telkinî metinlerdir.

• Bu belgelerdeki iddialar objektif değil, subjektif yargılara dayandırılmaktadır.

• Bu belgelerdeki iddialar şüphe, varsayım, tahmin, ima, zımn, çağrışım ve karalamalara dayandırılmaktadır.

• Bu belgeler ilgisiz malzemeler ve seçmecilik, saptırıcılık unsurunu taşıyan alıntılarla şişirilmiştir.

• Bu belgelerde DİSK'e ait metinlerde tahrifat yapılmış, saptırmalara başvurulmuştur.

• Bu belgeler gerçekleri gizleme ve saptırma üzerine kuruludur.

• Bu belgeler maddi hatalar, bilgi hataları ve kavram kargaşaları ile doludur.

• Bu belgeler ayrıca kendi içindeki çelişkilerle malûldur.

• Bu belgelerdeki hukuki tanımlar sürekli değişmektedir. Örneğin aynı olgu için belgelerin değişik sayfalarında suç, delil, cebir, elverişli vasıta, teşebbüs, icra terimleri kullanılmaktadır.

• Bu belgelerde DİSK'in ve bağlı sendikaların bugüne kadar resmi mercilerce denetlenmiş, onaylanmış Anatüzükleri, her türlü resmi açıklamaları, görüşleri, tüm faaliyetleri yasa ve usul kurallarına aykırı bir biçimde suçlanmaktadır.

• Bizlere işkence ve baskı altında imza ettirilen, ancak Askeri Savcılık ve Mahkeme huzurundaki sorgularda tanık gösterilerek reddedilen kağıtlar ilk hazırlık ifadeleri olarak kabul edilmiş ve suçlamaların bazıları bunlara dayandırılmıştır. İddia Makamı bu hususu DİSK-I İddianamesinin 781. sayfasında ve verdiği ara mütalaalarda zımnen de olsa kabul ederek onaylar görünmüştür. Dava zabıtlarının 23.6.1982 ve 30.6.1982 günlü celselerine ilişkin sayfalarında açıkça kayıt edildiği gibi işkencelere ilişkin Askeri Mahkemeye verdiğimiz dilekçelerimizin dava dosyalarından alınarak yok edildiği anlaşılmaktadır.

Söz konusu iddia ve açıklamaları içeren bu belgelerin bu nitelikleri, DİSK Davasında yargılanan sanıklarca çeşitli nedenlerle Sayın Mahkemenize verdikleri dilekçelerde sık sık dile getirilmiş, özellikle delillerin değerlendirilmesi aşamasında, somut olarak, kanıtlara dayandırılarak, örnekleriyle sunulmuştur.

Ayrıca, savunma avukatları da bu belgelerin temel hukuk

kurallarına aykırılığım ortaya koyan yukarıda sıralanan niteliklerini, çeşitli değerlendirmelerinde, çağdaş demokratik hukuk kuralları karşısındaki yerlerini belirterek ortaya koymuşlardır.

IV. Peşin hükümlü bir siyasi polemik belgesi olarak hazırlanmış izlenimini veren bu belgelerde hiçbir delile, bulguya dayandırılmadan akıl almaz suçlamalar getirilirken, bu belgeler gerçekte DİSK'li sendikacılara ait olmayan, görüş, düşünce, yazı, konuşma ve olaylarla doldurulmuştur.

Örneğin DİSK-I İddianamesi aşağıdaki DİSK'e ve yöneticilerine ait olmayan belge, konuşma, olay, slayt, film ve ses bantları ile doldurulmuş ve şişirilmiştir.

a. DİSK 6. Genel Kurul Çalışma Raporu adını taşıyan kitap.
b. DİSK Eğitim Notları adlı yayın. (DİSK-I İddianamesi s. 98-102, 593-613).
c. Demokratik Merkez Eylem Komitesi Taslağı (İddianame s. 427-436).
ç. UDC Broşürü (İddianame s. 449-474).
d. Cephe Üzerine Teorik Çerçeve (İddianame s. 526-536).
e. Tekstil Eğitim Notları adlı yayın (İddianame s. 622-625).
f. Demokratik Almanya Cumhuriyetine ait slaytlar ve metinleri (İddianame s. 629-636).
g. TKP'nin Sesi bandı (İddianame s. 754-758).
ğ. Bölge Temsilciler Meclislerindeki Konuşmalar (İddianame s. 698-707).
h. Şili toplantısındaki konuk konuşmaları (İddianame s. 721-731).
ı. Yurtdışından gönderilen 1 Mayıs mesajları (İddianame, s. 741-750).
ı. TKP Genel Sekreterinin 1 Şubat 1979 tarihli mektubu (İddianame s. 753).
j. CHP Parlamenterlerinin açıklamaları (İddianame s. 766-776).
k. İddianamenin son sayfalarındaki fotoğrafların çoğu (toplam 47 sayfa).
l) Tariş olayları (İddianame s. 115).
m. 1 Mayıs kutlamalarında DİSK'in saptadığı sloganların dışında taşınan pankart ve sloganlar (İddianame s. 662-693).

DİSK ve Yöneticileriyle hiçbir ilgisi olmayan bu belge, konuşma ya da olayların toplamı DİSK-I İddianamesinin yaklaşık

üçte birini oluşturmaktadır. İşte İddia Makamı DİSK'i, DİSK'e ait olmayan bu sözde kanıtlar ile suçlamaktadır. DİSK-I İddianamesi bu nedenlerle de hukuk kurallarına aykırıdır.

DİSK'e ve yöneticilerine ait olan, İddianamenin ekindeki klasörlerde yer alan, okunan ve okunmayan belge, konuşma ve olaylar ise; DİSK'in Anayasa, Sendikalar Yasası, Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasası, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası, ILO Sözleşme ve İlkeleri çerçevesinde, bu belgelerin teminatı altında sendikal işlev ve görevlerini yerine getirdiğini belgeleyen kanıtlardır. Tüm çağdaş demokratik toplumlarda, sendikal görüş ve anlayışları ne olursa olsun, tüm seendikaların bu gibi günlük, normal yazışma, araştırma, tüzük, yönetmelik, kongre, toplantı gibi eylem ve işlevleri yerine getirmesi demokratik hayatın ve sendika özgürlüğünün doğal gereğidir.

Bu gibi eylem ve işlevlerin suçlanabilmesi, suç kanıtı olarak ileri sürülmesi ise, çağımızın hukuk ilkeleri ve ölçüleriyle bağdaşmaz. DİSK Davasındaki iddianameler ve EHM ayrıca bu nedenlerle de hukuk kurallarına aykırıdır.

V. Suçlamalarda önyargılılık, peşinhükümlülük egemendir. Bu iddiamızın en büyük kanıtı ise Esas Hakkında Mütalaa'nın kendisidir. Delil değerlendirilmesi aşaması, yargılamada temel bir süreçtir. DİSK Ana Davasında 13,5 ay süreyle okunan deliller üzerinde görüşlerimizi belirterek, tüm kamuoyunca bilinen gerçeklerin bir kez daha sergilenmesine çalıştık. Ama hiçbir yerleşik hukuk kuralını tanımayacağını açıkça ilan eden Esas Hakkında Mütalaa bundan nasibini bir türlü alamadı.

Gerek sorgularımız, gerekse delil değerlendirilmesi aşamasında yapılan açık tahrifatları dile getirdik ve tüm umutsuzluğumuza rağmen, Esas Hakkında Mütalaa'da bunların düzelebileceğini yine de bekledik. Örneğin DİSK'e ait «**Anayasada öngörülen köklü dönüşümler**» deyişinin DİSK-I İddianamesinin 35. sayfasında «**Anayasada köklü dönüşümlerin gerçekleştirilmesi**» biçiminde tahrif edilmiş olduğunu her vesile ile dile getirdik.

Tüm uyarılarımıza rağmen, belgeler ortada iken, Esas Hakkındaki Mütalaa'nın 5. sayfasında aynı tahrifat devam ettirildi. Hiçbir delile dayandırılamayan iddiaların, tahrifatlara dayandırılmak istenilmesine devam edildi.

Sorgularımızda DİSK-I İddianamesindeki çeşitli olayların, çe-

şitli listelerin gerçeği yansıtmadığını belirterek bazı örnekler verdik. Örneğin I. Ören Toplantısına katılmış olarak gösterilen Petkim-İş Yürütme Kurulu üyesi Ali Tügen'in o tarihte yürütme kurulu üyesi olmadığını, daha da önemlisi bu sendikacı kardeşimizin o tarihte vefat etmiş olduğunu açıkladık. Ama Esas Hakkındaki Mütalaa'nın 91. sayfasında bu kişinin I. Ören Toplantısına katıldığı iddiası devam etmektedir.

Önyargılılık o denli açıktır ki, delil değerlendirilmesi sürecinde açıkça belgelere dayalı olarak sergilenen yüzlerce husus dikkate alınarak Esas Hakkında Mütalaa'da düzeltme gereği bile duyulmamıştır.

VI. DİSK Davasındaki İddianameler ve EHM gerçekte antidemokratik bir yaklaşımla, sendikaları, sendikacıları, ILO ilkelerini, Batı Avrupa sendikacılığını, sendika özgürlüğünü ve sosyal hakları suçlu sayan bir anlayışı yansıtmaktadır. İddialara göre bir sendikaya üye olma, sendika yönetimine seçilme, tek başlarına birer suç unsurudur. Bu nedenle 1963-1980 arasındaki sendikal gelişmeler, sendikal mevzuat suçlanmakta, bundan da öte gelecekteki sendikal çalışmalar şimdiden töhmet altında tutulmak istenmektedir.

Sendikalar Yasası gereği gizli oy, açık sayım ile gerçekleştirilen demokratik seçimlerde aday olma ve seçim sonucunda seçilmede «maddi cebir», «manevi cebir» ve «kasıt» aranamaz. Hukuka aykırılık ise hiç aranamaz.

274 sayılı Sendikalar Yasasının 1. ve 14. maddeleri gereği işçilerin iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarlarını korumada maddi veya manevi cebir de bulunamaz.

Aynı biçimde Anayasadaki çalışma hakkı gereği DİSK'te ya da bağlı sendikalarda ücretli olarak, uzman olarak çalışan kişilerin bu çalışmasında kasıt ya da cebir aranamaz. Ücretli uzman kadrosundan bazılarının ise sevk ve idareci olarak kabulü ise düşünülemez.

Esas Hakkında Mütalaa'da sendikal çalışmada benzeri konumdaki kişiler için «yaşadışı durumuna dönüşmüş DİSK'in faaliyetlerine iştirak hususunda mahkumiyetine yeterli delil elde edilmediğinden» değerlendirilmesi yapılmıştır. Ancak EHM'de bu değerlendirme yeralırken aynı sendikal çalışma içindeki diğer kişiler hakkında yeterli delil nasıl elde edilmiştir? Bu deliller

hangileridir? İddia Makamı son sözünü söylediğine göre bu delilleri ne zaman sunacaktır? Kanunsuz suç, delilsiz suçlama olmaz kuralı bu davada EHM ile bir kez daha ihlâl edilmektedir.

VII. 274 sayılı Sendikalar Yasası, sendika, federasyon ve konfederasyon olarak üç çeşit sendikal örgütlenme biçimi getirmiştir. Ancak bu sendikal örgütlenmeler kendi içlerinde bağımsız kuruluşlardır. Yasanın 29. maddesi konfederasyonların üye sendikaların çalışmalarını denetleyebileceklerine ilişkin bir hüküm getirmesine rağmen, yaptırımı olmadığından, bu hüküm Türkiye'de hemen hemen hiç uygulanmamıştır.

Türkiye'de genel olarak sendikalar ile konfederasyonlar arasındaki ilişki hiçbir zaman sağlam ve disiplinli bir ilişki olmamıştır. Bu ilişkinin Türkiye'deki gelişimi bu nedenle bu davada oldukça önemlidir. DİSK'in çalışmalarından üye bir sendika ya da üye bir sendikanın çalışmalarından DİSK sorumlu değildir.

VIII. Öte yandan yapılan tüm resmi açıklamalarda DİSK'in ve DİSK'li sendikacıların anarşi ve teröre bulaştıkları için yargılandıkları belirtilmiştir. Bu anlamda DİSK'e ve sanıklara yönelik tek yanlı bir kamuoyu oluşturmaya girişilmiştir. 5680 sayılı Basın Yasası'nın görülmekte olan davalara ilişkin yasağına, sendikacılar hakkında olumlu ya da olumsuz yazı yazılmasını yasaklayan 52 sayılı MGK bildirisine rağmen çeşitli devlet yetkilileri dahil, basın ve TRT türlü vesilelerle DİSK ve DİSK'li sanıkları hiçbir somut delil göstermeden kamuoyu önünde suçlamışlardır.

Oysa açıklamalarda bulunanlar 12 Eylül sonrasında DİSK'te yapılan aramalarda «DİSK'te bir çakı bulunmuştur» bile diyememişlerdir. DİSK'in anarşi ve teröre bulaştığına ilişkin tek bir ciddi delil ortaya koyamamışlardır. Ancak bu konumdaki yetkili ve görevli kişiler hakkında suç duyurularına rağmen ilgili savcılar gereğini yerine getirmemişlerdir.

DİSK'e ilişkin tüm gerçeklerin, yazılı belgelerin de kanıtladığı gibi DİSK'li sendikacılar hiçbir biçimde anarşi ve teröre bulaşmamışlar, tam tersine hayatları pahasına anarşi ve teröre karşı çıkarak sendikacılık görevlerini yasalar çerçevesinde yerine getirmeye çalışmışlar ve demokrasiyi, sendika özgürlüğünü ve sosyal hakları tüm kurum ve kurallarıyla savunmuşlardır.

Bu davada DİSK ve üye sendikaları yasadışı ihtilalçi ör-

gütler kabul edilmekte, ancak bu peşin yargılı iddiayı kanıtlayacak bir tek ciddi, hukuki delil ortaya konamamaktadır. Gerçeklerle bağdaşmayan bu iddia, hukuk ilkelerine aykırı olarak, yasalara ve bilinen hukuki ölçülere bağlı kalınmayarak, hukukdışı yöntemlerle de kanıtlanamamaktadır. DİSK ve üye sendikalar hakkında devletin yetkili organlarının ve kamuoyunun bilmediği hiçbir yeni bulgu ve belge ortaya konamamaktadır.

DİSK-I İddianamesinin 810-812. sayfaları arasında :

> ...yukarıdan beri yapmış olduğumuz hukuki tavsifin delillerini, hafızaların tazelenmesi bakımından kısaca da olsa aşağıda bir kez daha belirtmekte fayda mülahaza edilmiştir. DISK'in kuruluşundan itibaren 12 Eylül 1980 tarihine kadar geçirdiği zaman süreci içindeki faaliyetlerini sergileyen ve yapılan hukuki tavsifin gerekçesini teşkil eden delilleri kısaca şu şekilde sıralayabiliriz...

denildikten sonra tüm iddiaların dayandığı 16 grup delil sıralanmaktadır.

Bu 16 kalem, DİSK Davası açısından son derece önemlidir. Çünkü bu davadaki iddiaların dayandırıldığı tek delil listesi budur. Ancak DİSK-I İddianamesinin 810-812. sayfaları arasında sayılan bu 16 kalem, DİSK-I İddianamesinin «Fihrist»inde verilen ve DİSK-I İddianamesinin içinde sayılan suçlar ile çakışmamaktadır. Ayrıca bu 16 kalem için İddianamenin değişik sayfalarında farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Örneğin DİSK-I İddianamesinin 810. sayfasında bu 16 kalem için «hukuki tavsifin delilleri» denilmektedir. Aynı 16 kalem için 815. sayfada «delverişli vasıta», «ihtilal fiilinin icrai hareketleri», İddianamenin bir çok yerinde ise «suç teşkil eden eylem» denilmektedir.

Esas Hakkında Mütalâa'da TCK'nın 141. maddesinin ihlâli iddia edilmektedir. Oysa delil olarak gösterilen bu 16 kalem içinde TCK'nın 141. madde kapsamında düşünülebilecek örgütsel bir delil de yoktur.

Hemen belirtmek istiyorum ki, tüm suçlamaların kanıtı olarak gösterilen bu 16 ana konu yargı huzuruna getirilemeyecek derecede ceza hukuku açısından değerlerini yitirmiş, hukuki denetimden geçmiş, yetkili kamu organlarınca incelenmiş, karara

bağlanmış, yasal varlıkları kanıtlanmış ya da kesinleşmiş konulardır. Bunlar artık herhangi bir suçlamanın kanıtı olamayacakları gibi, herhangi bir kovuşturmanın konusu da olamazlar.

Ayrıca suçlamanın kamtları olarak sunulan bu 16 kalem bile İddia Makamı tarafından Mahkemenize tam olarak sunulmamıştır.

Bu 16 kalemden 7. sıradaki Demokratik Sınıf ve Kitle Sendikacılığının Temel İlkeleri broşürü ile 16. sıradaki DİSK'in kapatılması istemi ile Bakırköy Mahkemesinde açılan dava dosyası tam olarak sunulmuştur.

16 kalemden 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 ve 15. sırada gösterilen ve delil olarak dayanılan olgular İddia Makamı tarafından İddianamede gösterildiği biçimiyle dahi tam olarak sunulmamıştır. 1, 10, 11, 12, 13 ve 14. sırada gösterilen belge ve olgular ise Mahkemenize hiçbir zaman sunulmamıştır.

Artık Ceza Hukuku ilkeleri açısından suçlama konusu yapılamıyacak ve kanıt olamayacak bu 16 kalem üzerinde kısaca da olsa durmak istiyorum :

1 — **DİSK KURULUŞ BİLDİRGESİ** : Bu kuruluş bildirisi 13 Şubat 1967'de İstanbul Vilayet Makamına verilmiş ve basılarak kamuoyuna açıklanmıştır. 1967-1980 yılları arasında hiçbir biçimde suçlanmamış olan bu bildiri Üniversitelerimizde öğrencilere ders olarak okutulmuştur. Bu belge, ayrıca birkaç kez daha basılarak dağıtılmıştır. Basın yasasına göre zamanında hakkında hiçbir kovuşturma yapılmadığı için hak düşümüne uğramıştır. Bu belge DİSK Anatüzüklerinin «Amaç» maddelerinde sözü edildiği için Sendikalar Yasası uyarınca devlet adına İçişleri ve Çalışma Bakanlıklarınca denetlenmiş ve onaylanmıştır. Bu nedenlerle Kuruluş Bildirisinin bu davada suçlama konusu yapılması hukuken olanaksızdır.

2 — **DİSK TÜZÜKLERİ** : Sendikalar Yasasının 30. maddesine göre, bir sendikanın tüzüğünde yasalara aykırı bir husus bulunması durumunda Çalışma Bakanlığınca uyarılır. Uyarıya karşın süresi içinde tüzüğünü değiştirmeyen sendika hakkında Cumhuriyet Savcılıklarınca iş mahkemesinde dava açılır. Mahkemenin vereceği süre içinde tüzüğünü yasalara uygun biçimde düzeltmemekte direnen sendika kapatılabilir. Bu konuda ayrıca Valilerin de bazı yetkileri vardır.

DİSK'in tüzükleri ve tüzüklerindeki değişiklikler Sendikalar Yasası'nın 29. maddesi uyarınca devletin denetiminden geçmiş tüzüklerdir. Bu tüzükler ayrıca basılarak dağıtıldığı için Basın Yasası uyarınca da haklarında dava açılmamış, böylece hak düşümüne uğramıştır. DİSK tüzüklerinin bu nedenlerle bu davada suçlama konusu yapılması da olanaksızdır.

3 — **DİSK GENEL KURUL ÇALIŞMALARI:** Bu çalışmalar Sendikalar Yasası ve ilgili diğer yasalar uyarınca yapılmıştır. Bunlar zorunlu çalışmalardır. Hepsi de devlet adına, çoğu Kaymakam düzeyindeki hükümet komiserlerince izlenmiş ve rapor edilmiştir. Genel Kurullarda yapılan konuşmalar, alınan kararlar tutanaklara geçirilmiş, Sendikalar Yasasının ilgili maddeleri uyarınca hiçbir DİSK Genel Kurulu için kovuşturma yapılmamıştır.

Başka bir deyimle zamanında yürürlükteki yasalara göre suç sayılmadıkları için, kovuşturma açılmayan bu çalışmalara ilişkin konular da hak düşümüne uğramışlardır. Bu nedenlerle DİSK Genel Kurullarına ilişkin çalışmaların ve eylemlerin bugün suçlanmaları hukuken olanak dışıdır.

4 — **YÖNETİM VE YÜRÜTME KURULU KARARLARI:** Bu kararlar 1961 Anayasası, Sendikalar Yasasının 1., 14. ve 16. maddeleri ve ILO karar ve ilkeleri doğrultusunda alınan, işçilerin ekonomik, sosyal ve kültürel çıkarlarını korumaya ve geliştirmeye yönelik kararlardır. Bu kararlar ve sonuçları hükümet komiserlerinin denetiminde yapılan genel kurullarda tartışıldığı ve çalışma raporlarında yer aldıkları için, raporların Çalışma Bakanlığınca incelenmesi sonucu Sendikalar Yasasının 29. maddesi uyarınca devletçe onaylanmışlardır.

Çoğu DİSK Ajansı ve diğer yayın organlarıyla kamuoyuna duyurulan ve TRT'de yer alarak yayınlanan DİSK Yönetim ve Yürütme Kurulu kararlarını içeren karar defterleri zaman zaman Cumhuriyet Savcılığınca ve İstanbul Sıkıyönetim Askeri Savcılığınca istenerek incelenmiş ve haklarında herhangi bir kovuşturma yapılmamıştır. Bu nedenlerle kararların bu davada suçlama konusu yapılması da olanaksızdır.

5 — **CEPHE HAREKETLERİ VE DEMOKRATİK PLATFORM:** Deliller klasörlerinin ve özellikle de organ kararlarının açıkça gösterdiği gibi UDC çağrısı DİSK yetkili organlarınca alınan bir karar değildir. DİSK 6. Genel Kurulunda alınan 1 numaralı ka-

rarını da UDC ile hiçbir ilgisi yoktur. DİSK kurulları 1 numaralı kararı Batı Avrupa ülkelerindeki gibi demokratik güç ve eylem birliğinin sağlanmasına yönelik olarak algılamışlardır. Ancak Demokratik Platform çalışması 1978 yılı sonunda o zaman hepsi açık ve yasal olan çeşitli demokratik kitle ve meslek örgütleriyle yaptıkları bir fikir platformu çalışmasıyla sınırlı kalmıştır. DİSK 7. Genel Kurulunu Açış Konuşmamda belirttiğim gibi **Demokratik Platform gerçekleştirilememiştir.** Tüm çalışmalar Basına açık, kamuoyu önünde yapılmış, tek somut ürün olarak zamanın Başbakanına gönderilen mektup da Basına açıklanmış ve süresi içinde hakkında herhangi bir kovuşturma yapılmamıştır. Bu toplantının ürünü olan açıklamalar yasanın öngördüğü süre içinde herhangi bir kovuşturmaya uğramadığı için zaman aşımına uğradığından bu davada suçlama konusu yapılması hukuken olanaklı değildir.

6 — **BİRİNCİ VE İKINCİ ÖREN TOPLANTILARI**: Bunlar 9. klasördeki Burhaniye Emniyet Amirliği ve Burhaniye Cumhuriyet Savcılığı'nın ilgili yazılarında belirtildiği gibi, Sendikalar Yasası ve Anatüzük uyarınca yapılan sendikal nitelikli tüzüksel toplantılardır. Bu toplantılar Türkiye kamuoyu önünde Basına açık yapılmışlardır. Toplantılarda varılan sonuçlar gazetelerde ve TRT'de yayınlanmıştır. Bu toplantılarda yapılan öneriler ve tartışmaların ne olduğu ortadadır.

Sağcı bir gazetenin ihbarı üzerine Burhaniye Cumhuriyet Savcılığı 1. Ören toplantısı ile ilgili olarak soruşturma yapmış ve 1178/590 hazırlık, 1178/224 sayılı kararıyla kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Aynı savcılık, 2. Ören toplantısı hakkında da soruşturma yapmış, birçok sendikacının ifadesini almış, ancak bu soruşturmadan da aleyhimize bir sonuç çıkmamıştır. Hakkında daha önce kovuşturma yapılmış ve sonuçlanmış bu toplantılarla ilgili olarak yeniden suçlama getirilmesi hukuken olanaksızdır.

7 — **TEMEL İLKELER BROŞÜRÜ**: Bu broşür Türkiye sendikal hareketinde yaşanmış deneylerle, Batı Avrupa sendikal hareketinin biriken teorik ve pratik bilgilerin ışığında, demokratik sınıf ve kitle sendikacılığının yorumlanması ve genel değerlendirilmesidir.

Söz konusu bu broşürün ilk baskısı 20.3.1979, ikinci baskısı 19.6.1980'de yayınlanmıştır. Basın yasası uyarınca denetlenen ve

süresi içinde dava açılmadığı için hak düşümüne de uğrayan bu broşür nedeniyle yeniden dava açılması ve suçlanmamız hukuken olanaksızdır.

8 — **IŞÇİ SINIFI BİLİMİ, DİSK EĞİTİMLERİ VE DİSK YAYINLARI:** İddia edildiği gibi «işçi sınıfı bilimi, Marksizm-Leninizm» değildir. Bu konu üzerinde ileride daha ayrıntılı olarak duracağım. İşçi sınıfı bilimi teriminin Marksizm-Leninizm olamayacağı, TCK'nın 141. ya da 142. maddelerinin kapsamında düşünülemeyeceği 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı mahkemelerinin çeşitli kararları ile sabittir. Tüzüklerinde «işçi sınıfı bilimine dayalı eğitim yapmak» amacı yer aldığı için haklarında TCK'nın 141. ve 142. maddelerini ihlal iddiası ile dava açılan sendikalara ilişkin 1 No'lu Askeri Mahkemenin 22.12.1982 tarihli 1982/504 E. ve 1982/1145 K. sayılı ve Askeri Yargıtay 5. Dairesinin 4.5.1983 tarih ve 1983/299 E. ve 1983/296 K. sayılı ilamı ile kesinleşen beraat kararında; yine 1 No'lu Askeri Mahkeme'nin 4.4.1985 tarihli 1985/18 E. ve 1985/141 K. sayılı beraat kararında «işçi sınıfı bilimi» terimi ve «işçi sınıfı bilimine dayalı eğitim yapma» TCK'nın 141. ya da 142. maddesini ihlal olarak değerlendirilemeyeceği, işçi sınıfı bilimi terimini kullanmanın, bir sınıfın başka bir sınıf üzerinde tahakkümüne ya da bir sınıfın ortadan kaldırılmasına ya da müesses nizamlardan birinin devrilmesine yol açamayacağı açıklıkla ortaya konmuş ve bu hukuki yaklaşım Askeri Yargıtayca da onaylanmıştır.

DİSK eğitimleri ise Sendikalar Yasasının zorunlu kıldığı bir görev olarak gerçekleştirilmiştir. Bu eğitimler tüm üye işçilerin bilgileri dahilinde ve DİSK üyesi sendika ile toplu sözleşme imzalamış olan işverenlerden toplu iş sözleşmelerindeki maddelere göre alınan ücretli eğitim izinlerine göre gerçekleştirilmiş ve Sendikalar Yasasının 29. maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığı'nca denetlenmiş ve onaylanmıştır. Eğitime ilişkin yayınların haklarında Basın Yasası uyarınca zamanında dava açılmamış ve zaman aşımına uğramışlardır. Bu nedenle eğitimlerin ve buna ilişkin yayınların yeniden dava konusu yapılması hukuken olanaksızdır.

9 — **15-16 HAZİRAN OLAYLARI VE İLGİLİ AÇIKLAMALAR:** Bu olaylara ilişkin olarak zamanında Sıkıyönetim savcılarınca DİSK hakkında herhangi bir dava açılmamıştır. Yalnızca bazı sendikalar hakkında çeşitli davalar açılmıştır. Bir kısım DİSK

yöneticilerini de kapsayan tamamlanmamış 106 dosya Sıkıyönetimin kalkması üzerine İstanbul Cumhuriyet Savcılığına devredilmiştir. İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi 20.12.1984'de kesinleşen 12.12.1984 tarihli 1984/4 E. ve 1984/344 K. sayılı kararı ile Kemal Türkler ve arkadaşları hakkında BERAAT kararı vermiştir.

15-16 Haziran nedeniyle DİSK hakkında hiçbir dava açılmamıştır.

15-16 Haziran'a ilişkin DİSK yöneticilerinin açıklamaları ise DİSK Ajanslarında yayınlanmıştır. Bu ajanslar hakkında süresi içinde ilgili yasa uyarınca dava açılmamış ve zaman aşımına uğramıştır. Genel af kapsamına giren 15-16 Haziran olayları ile buna ilişkin olarak DİSK Ajanslarında yayınlanan ve zaman aşımına uğrayan açıklamaların bu davada suçlanması ve delil olarak kullanılması hukuken mümkün değildir.

10 — 1975 YILINDAKI DEMOKRATİK HAK VE OZGURLÜKLER MİTİNGLERİ: Bu mitingler 171 sayılı yasaya uygun olarak devletten alınan izinler ile devletin denetiminde yapılmışlardır. Haklarında hiçbir dava açılmamış olan bu mitingler hakkında bugün dava açılması ve yargılama yapılması mümkün değildir.

11 — DGM GENEL YAS EYLEMİ: Yalnız DİSK üyelerinin değil, Türk-İş üyelerinin de katıldığı bu eylemle ilgili olarak Bakırköy Asliye Ceza Mahkemesinde açılan davada 21.2.1978 gün ve E. 1976/956, K. 1978/811 No'lu karar ile DİSK yöneticilerinin beraatlerine karar verilmiş, Yargıtay 9. Dairesi tarafından bozulmasından sonra yeniden bakılmakta iken zaman aşımı nedeniyle ilgili yasa uyarınca düşürülmüştür.

Yargı görmüş bu eylem hakkında yeniden dava açılması mümkün değildir. Ayrıca başka bir davada delil olarak kullanılması da mümkün değildir.

12 — 20 MART FAŞİZME IHTAR EYLEMİ: Bu eyleme ilişkin olarak Bakırköy 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan dava, 1978/269 E., 1980/451 K., sayılı ve 17.7.1980 tarihli kararla beraatle sonuçlanmış, ancak Yargıtay'ın bozması üzerine aynı mahkeme tarafından DİSK Yürütme Kurulu üyesi 7 kişi hakkında 275 sayılı Yasa'nın 56. maddesine aykırılıktan 6 ay hapis cezası ve 500 TL. para cezası verilmiştir. Yargı denetiminden geçmiş ve hakkında hüküm verilmiş bu eylem hakkında da yeniden dava aç-

mak veya bu eylemi başka bir suçun kanıtı olarak göstermek hukuken mümkün değildir.

13 — **30 NİSAN 1980:** Bazı fabrikalarda 30 Nisan 1980 günü iş bırakılması üzerine, kanunsuz grev yapıldığı iddiası ile İstanbul Sıkıyönetim 2 No'lu Askeri Mahkemesinde açılan davada, Mahkemenin 1982/1651 Kayıt, 1982/473 E., 515 K. sayılı ve 6.9.1982 tarihli kararı ile 275 sayılı Yasa'nın 55. maddesine aykırılık iddiasıyla açılan davanın Bakırköy 4. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülmesi gerektiğinden bahis ile görevsizlik kararı verilmiştir. DİSK Yürütme Kurulu üyeleri hakkındaki bu dava da Bakırköy 4. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 983/426 E., 983/616 K. sayılı 14.11.1983 tarihli kararı ile Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmiş, daha sonra da bu dava ile birleştirilmiştir. Diğer sendikacılar için yerel mahkemeler ise bu konuda beraat kararı vermişlerdir.

14 — **GREVLERE İLİŞKİN MAHKEMELERDE DAVA KONUSU EDİLMİŞ SORUŞTURMA DOSYALARI:** 275 sayılı Yasa'ya göre konfederasyonlar grev kararı alamaz ve uygulayamazlar. Grev kararlarını alan ve uygulayanlar sendikalardır. 275 sayılı Yasa grevlerin hangi ölçülere göre yasadışı sayılabileceğini açıkça belirtmiştir. Yasada ayrıca işverenlerin deyimi olan «ideolojik grev» adı altında yasaklanmış grev türü yoktur. Görülmekte olduğu ileri sürülen soruşturma dosyaları iddianameye ek olarak Mahkemeye sunulmamıştır. Kaldı ki, sunulmuş olsa bile DİSK'le ilgisi olamaz.

15 — **1976, 1977, 1978 1 MAYIS KUTLAMALARI VE İLGİLİ YAYINLAR:**

a. **1 Mayıs 1976:** Bu konuda Miting Tertip Komitesi üyeleri hakkında bir dava açılmış, ancak bu dava İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 1981/115 E., 1981/449 K. No'lu ve 23.12.1981 tarihli kararı ile beraatle sonuçlanmıştır. 1 Mayıs 1976 Kutlaması ile ilgili DİSK ve üye sendikalara ilişkin başka bir suçlama, kovuşturma ya da dava yoktur.

b. **1 Mayıs 1977:** 36 yurttaşımızın öldürüldüğü 1 Mayıs 1977 günü nedeniyle DİSK hakkında herhangi bir soruşturma açılmamıştır.

DİSK Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde açılan davada müdahil makamında haklarını savunmaktadır.

c. 1 Mayıs 1978: Bu kutlama nedeniyle bir soruşturma yapılmış, İstanbul C. Savcılığı tarafından yürütülen soruşturma sonunda kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmiştir. İstanbul C. Savcılığı Toplum Suçları Bürosu'nun 1978/15132 Hz., 1978/527 K. No'lu takipsizlik kararının 11. sayfasında,

> ...bu sanıkların miting ve yürüyüş boyunca suç teşkil eder nitelikte pankart taşıdıkları ve slogan attıkları, ayrıca sopa taşıyıp bulundurdukları saptanamamıştır...

12. sayfasında da

> ...incelenen belge ve filmlerden kürsünün civarındaki gönderde Türk Bayraklarının çekilmiş olduğu, korteje dahil pek çok yürüyüşçünün büyük boy Türk Bayrakları taşıdıkları ve keza alanın muhtelif yerlerinde çok sayıda Türk Bayrağı çekildiği anlaşılmıştır...

denilerek kararın 10. sayfasında DİSK hakkında şu nitelendirme yapılmıştır:

> ...Bu durum karşısında Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu politik arenada toplumcu dünya görüşünü benimseyen, Anayasa'nın sınır ve kapsamı içinde bunun savaşımını veren bir demokratik kuruluş olarak nitelemek gerekmektedir.

1 Mayıs'lara ilişkin yayınlar ise ilgili Basın Yasası uyarınca denetlenmiş, hiçbiri hakkında dava açılmamış ve hepsi zaman aşımına uğramıştır. Bu nedenlerle 1 Mayıs Mitingleri ve yayınları yeniden dava konusu olamayacağı gibi, bu davadaki suçlamaların kanıtı da olamazlar.

16 — BAKIRKÖY İŞ MAHKEMESİ'NDE DİSK'E İLİŞKİN AÇILAN DAVA DOSYALARI: Bakırköy İş Mahkemesine avukatlarımız tarafından verilen itiraz dilekçesinde de belirtildiği gibi söz konusu dava Sendikalar Yasasının 30. maddesindeki kurallara uyularak açılmış bir dava değildir. Dava açılmadan önce Çalışma Bakanlığınca tüzük değişikliği yapması konusunda DİSK'e herhangi bir uyarıda bulunulmamış, İş Mahkemesince de

tüzük değişikliği yapılması için bir süre verilmemiştir. Tam tersine DİSK'in tüzük ve tüm çalışmaları onaylanmıştır.

DİSK yasal bir kuruluş olup, tüm çalışmalarım Anayasa doğrultusunda yapmıştır. Kaldı ki, 274 sayılı Sendikalar Yasası ve yüksek yargı kararlarına göre sendika kapatma davalarına bakmakla görevli mahkemeler İş Mahkemeleridir. Bu nedenle, DİSK'i kapatmaya ilişkin dava dosyasının bu davayla ilgisi bulunmamak gerekir.

Konunun bir başka yönü ise çok daha çarpıtıcıdır. DİSK-I İddianamesinde TCK'nın 146. ya da 141. ve 142. maddelerini ihlâl etmenin kanıtları olarak gösterilen İddianamenin 810. sayfasında yazılı 16 kalem belge ve eylemler hakkında açılan davalarda DİSK-I İddianamesindeki gibi TCK'nın 146. ve 141. maddelerinin ihlâli sözkonusu edilmemiştir. Olağan dönemde 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası'nın 55. veya 56. maddesini ihlâl ile kovuşturulan bir sendikal eylem olağanüstü bir dönemde devleti ele geçirmenin, Anayasayı tağyir ve tebdil etmenin, gizli komünist partisi oluşturmanın, komünizm propagandası yapmanın kanıtı olarak gösterilmeye çalışılmıştır. Bu tür suçlamalar hem devletin sürekliliği kavramı ile, hem hukuk ilkeleriyle, hem de gerçeklerle çelişmektedir.

Görüldüğü gibi, DİSK İddianamesinde hukuki tavsif'in gerekçelerini oluşturan delillerin tümü görülmüş ya da görülmekte olan davalara, hukuki denetim görmüş yayın ve olaylara ilişkindir. Hepsi de hukuka ve yasalarımıza göre yeniden ele alınıp haklarında soruşturma yapılamayacak ve dava açılamayacak konulardır. Başka bir deyimle hepsi de HUKUKEN GEÇERSİZDİR.

Kısacası yasalarca denetlenmemiş, gizli, Anayasa dışı hiçbir çalışmamız yoktur. 171, 274 ve 275 sayılı Yasalar kapsamı dışında düşünülebilecek hiçbir eylemimiz, faaliyetimiz yoktur.
Olağan dönemlerde yasal olan görüş ve girişimlerimiz olağanüstü dönemlerde suç unsuru olamaz.

Bu ne biçim bir hukuk anlayışıdır ki; bir sendikal görüş ya da bir sendikal eylem ortaya konduğu sırada yasaldır; ama 5-6 yıl sonra suç konusudur. Bu ne biçim hukuk anlayışıdır ki; bir sendikal eylem yapıldığı anda Sendikalar Yasasının ilgili maddelerince kovuşturulacak, ancak üzerinden 3-5 yıl geçtik-

ten sonra Devleti silah zoruyla yıkma, gizli örgüt oluşturma, TCK'nın 141. maddesini ihlâl etme iddiasıyla kovuşturulabilecektir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 11. maddesinin 2. fıkrasında açıkça belirtilmiştir ki :

> ...**hiç kimse, işlendikleri sırada milli veya milletlerarası hukuka göre suç teşkil etmeyen fiillerden veya ihmallerden ötürü mahkûm edilemez. Bunun gibi,** suçun işlendiği sırada uygulanan cezadan daha şiddetli bir ceza verilemez.

İlgili yasalara göre zamanında TCK'nın 141. ve 142. maddeleri ile 146. maddesine göre suçlanmayan görüşlerimizin ve eylemlerimizin yıllar sonra olağanüstü bir dönemde TCK'nın en ağır maddeleriyle suçlanması çağdaş hukuk devleti ve ceza hukuku temel ilkeleriyle bağdaşmaz.

İlgili yasalara göre zamanında 171 ya da 274 ve 275 sayılı Yasalara uygun olarak yapılan çalışmalarımızın yıllar sonra olağanüstü bir dönemde TCK'nın 141., 142. ve 146. maddelerine göre suçlanması çağdaş hukuk ilkelerine de aykırıdır.

IX. Dava iddianamelerine ek olarak sunulan DELİLLER DOSYALARI ise tamamiyle hukukdışı yöntemlerle hazırlanmıştır.

• Ek deliller dosyaları DİSK'e, üye sendikalara ve bu davada yargılanan sendikacılara ait olmayan tarihsiz, imzasız, kime ait olduğu belli olmayan, nerede ve nasıl bulunduğuna ilişkin hukuki nitelikte zabıtlar bulunmayan çeşitli kağıtlarla doldurulmuştur.

• Delil dosyaları tüzel kişi olarak DİSK'e ve üye sendikalara ait olmayan kağıtlarla doldurulurken, DİSK'e ve üye sendikalara ait olan belge ve yayınlar ise «seçmeci» bir yaklaşımla dosyalara konmamıştır. DİSK ve üye sendikaların delilleri olarak dosyalara konulan belgeler hangi ölçülere göre seçilmiştir, bunu anlamak hiçbir zaman mümkün olmamıştır.

• Delil dosyalarında, DİSK'e ve üye sendikalara ait olan ve 12 Eylül sonrasında sendikalarda yapılan aramalarda yerli yerinde bulunan dosyalarımız içinde varolan ya da şu anda kay-

yımların elinde bulunması gereken binlerce lehteki belgeye yer verilmemiştir.

• Delil adıyla sunulan belgeler belli bir anlayışa göre sınıflandırılmış ve bu sınıflandırmalara göre dizi pusulaları yapılmıştır. Ancak bu dizi pusulaları kasıtlı, subjektif, saptırıcı ve telkini nitelikli özetlemelerdir. Bu özetlerde bazen ilgili belgedekinin tersi görüşlere bile rastlanılmaktadır.

• Delillerin arasına elyazılarıyla bazı notlar ilave edilmiştir. Bu notların İddia Makamını oluşturan savcılar tarafından mı, yoksa başka kişiler tarafından mı kaleme alındığı bizim tarafımızdan hâlâ bilinmemektedir. Ancak bildiğimiz, DİSK ve üye sendikalarının dosyalarının önce başka yerlerde hazırlanıp daha sonra ilgili savcılara aktarıldığıdır.

• Sorgularımız delil dosyalarını görmemizden önce yapılmıştır.

• Delillerin tutuklu iken kaldığımız tutukevi müdürlüğünce tarafımıza verilmemesi nedeniyle delil değerlendirmelerimizi, delil dosyalarını yeterince inceleyemeden yapmış bulunuyoruz. Savunmalarımızın birer parçası olarak takdirinize sunduğumuz Delil Değerlendirilmesine İlişkin Dilekçelerimiz bu nedenle zaman zaman eksik kalmıştır.

İşte DİSK Davası, yukarıda tek tek sıraladığım nedenlerle hukukdışı bir davadır.

Çağımızın 4 yıldır sürmekte olan bu en önemli davasının, hukukdışı, haksız bir dava olduğunu temel bir gerçek olarak Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum.

2 BU DAVA SİYASİ BİR DAVADIR

DİSK-I İddianamesinin altında imzası bulunan Askeri Savcının davanın ilk günlerindeki bir mütalaasında belirttiği gibi, DİSK Davası hukuki değil, siyasi bir davadır.

Hukukun her vesile ile çiğnendiği bu davanın konusu DİSK değildir. Bu davanın konusu 1961 Anayasası'dır. Demokrasi ve özgürlüklerdir.

Bu davada sanık sandalyesine oturtulmak istenenler, 1961 Anayasasım yapanlar, yasama, yürütme ve yargı organları, Anayasal hakları yaşama geçirten tüm emekçiler, tüm aydınlar, bu hakları savunan bilim adamları, bu hakları verdikleri kararlar ile sağlamlaştıran, koruyan yargıçlardır.

Bu davanın sanığı yalnızca DİSK'li sendikacılar değildir. Tüm işçilerdir. Ülkemizdeki tüm yurtseverlerdir. Emekten yana tüm aydınlardır. Tüm demokratlardır.

Bu davanın sanığı 1473 sendikacı, sendika yöneticisi, işyeri temsilcisi ve sendika ücretli personeli değildir. İddia Makamına göre bu davanın sanığı tüm DİSK üyeleri ve yöneticileridir. Yani 1967 yılından bu yana DİSK'e gönül vermiş yüzbinlerce işçidir.

Bu davanın sanığı aynı zamanda DİSK ile ilişki kuran herkestir.

Bu davanın sanığı DİSK-I İddianamesinde suçlandığı biçimiyle yüzelliye yakın eski milletvekili ve senatördür. Bir dönemin parlamentosudur. Söz konusu parlamenterlere oy veren milyonlarca seçmendir.

Bu davada suçlanan Türkiye'nin de altında imzası bulunan **Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'dir. BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'dir. BM Kişi Hakları ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi'dir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'dir. Avrupa Sosyal Haklar Sözleşmesi'dir.**

Bu davada yalnızca DİSK Genel Başkanı olarak değil, aynı zamanda **Avrupa Sendikaları Konfederasyonu ASK Yönetim Kurulu üyesi olarak da suçlanmaktayım. Bu nedenle bu davada** yalnızca DİSK değil, Batı Avrupa ülkelerinin 35 sendikal merkezini temsil eden, 44 milyon üyeli ASK, ASK'ın ilkeleri ve ASK üyesi Batı Avrupa sendikal merkezleri de suçlanmaktadır.

Bu davada yalnızca DİSK ve Genel-İş Başkanı olarak değil, Genel-İş'in uluslararası düzeyde üye olduğu **Uluslararası Kamu İşçileri Federasyonu** PSI'nin Yönetim Kurulu Onur üyesi olarak da suçlanmaktayım. Bu nedenle bu davada yalnız DİSK ve Genel-İş değil, yargıçlar, büyük devlet memurları dahil tüm dün-

yada 8 milyon kamu işçisini temsil eden PSI, PSI ilkeleri ve onun üyesi örgütler de suçlanmaktadır.

Önümüze konan siyasi polemik belgesi niteliğindeki iddianameler ve EHM ile bu dava, işte böylesine geniş kapsamlıdır. Bu nedenle de bu dava, tarihsel olduğu kadar da evrensel bir davadır. DİSK Davasına başta Batı Avrupa Sendikaları olmak üzere çok sayıda demokratik kuruluşun sahip çıkması da bu nedendendir.

Aşağıdaki şu 7 niteliği ile bu dava siyasi bir davadır:

1. 12 Eylül öncesinin tüm ekonomik, toplumsal ve siyasal olumsuzluklarının faturasının işçi sınıfına ve onun gerçek sendikal kuruluşu olan DİSK'e çıkarıldığı bu dava gerçekte geleceğe yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu dava geçmişin değil, geleceğin davasıdır. Bu nedenle de siyasi bir davadır.

2. Bu dava ile DİSK üyesi işçilerin yıllarca sendikasız kalması amaçlanmıştır. Beş yılı aşkın bir süre sonunda bu amaca ulaşıldığı açıkça ortadadır.

3. Bu dava aynı zamanda temel insan hak ve özgürlüklerinden, demokratik işçi haklarından, sendika özgürlüğü ve sosyal haklardan yapılan ve yapılacak olan geriye dönüşlerin gerekçesi olarak hazırlanmıştır. Sendika özgürlüğü ve sosyal haklara getirilen sınırlamalarda, yargılanan sendikacılara yöneltilen suçlamalardan, grevlere, toplu iş sözleşmelerine, sendikal eğitimlere getirilen suçlamalardan fazlasıyla yararlanılmıştır. Bu nedenle bu dava siyasi bir davadır.

4. Bu davadaki DİSK'li sendikacılara yönelik suçlamalar, bundan sonra temel hak ve özgürlükleri için mücadele edecek demokratlara, sendika özgürlüğü ve sosyal haklar için mücadele verecek işçilere ve sendikacılara göz dağı vermek için kullanılmıştır ve hâlâ kullanılmaktadır.

5. Bu davadaki temel amaç, Türkiye'de DİSK'in öncülüğünde sarı sendikacılığa karşı geliştirilen demokratik sınıf ve kitle sendikacılığının tasfiyesidir.

6. Bu davada yalnızca özgür sendikacılık ve sosyal haklar suçlanmamaktadır. Bu davada aynı zamanda tüm kurum ve kurallarıyla demokrasi de suçlanmaktadır. Demokrasinin özgürlük-

çülük, eşitlikçilik, çoğulculuk ve katılımcılık ilkeleri de suçlanmaktadır. Bu nedenle bu dava siyasi içerikli bir davadır.

7. Bu dava nedeniyle DİSK'e karşı ÇİFTE ÖLÇÜ uygulanmıştır. Örneğin doğaları gereği siyasi içerikli açıklamalar yapan Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu TİSK hakkında ya da yasal işlevleri sendikalara oranla daha sınırlı olan Türk İşadamları ve Sanayiciler Derneği TÜSİAD ya da Aydınlar Ocağı gibi dernekler hakkında suçlama getirilmediği halde, DİSK hukukdışı, yasadışı iddialar ile suçlanmıştır. DİSK'e karşı çifte ölçü kullanılması bu davanın siyasi bir dava olduğunun ana göstergesidir.

İşte, yukarıda saydığım nedenlerle bu dava siyasi bir davadır.

Bu nedenle de biz burada geçmişimizi savunurken, aynı zamanda geleceğimizi, Türkiye'deki demokrasinin geleceğini savunacağız.

3. SENDİKA ÖZGÜRLÜĞÜ DEMOKRASİNİN TEMEL KOŞULLARINDAN BİRİDİR

Demokrasi tüm kurum ve ilkeleriyle bir bütündür. Demokrasinin «olmazsa olmaz» koşulları vardır. Sendika özgürlüğü de demokrasinin temel bir koşuludur.

Demokrasinin koşullarından bazılarını kabullenmemek, bazı kurumlarını ve ilkelerini, örneğin sendikaları ve özgür sendikacılığı fiilde değil, sözde kabul etmek, Batı demokrasisinin inkârıdır.

Batı demokrasisinin temel nitelikleri **özgürlükçülük, çoğulculuk, eşitçilik, katılımcılık, diyalog ve uzlaşmadır.**

Batı demokrasisi farklı sosyal sınıf ve tabakalar arasında uzun yıllar süren ekonomik, sosyal, siyasi ve ideolojik mücadele sonucunda oluşmuştur. Bu oluşumda işçilerin mücadelesinin son derece önemli bir payı vardır.

Batı demokrasisi kendini oluşturan farklı ya da karşıt toplumsal sınıfların varlığını, hukuki eşitliğini ve birbirleri ara-

sında özgürce mücadeleyi kabul eder. Toplumsal sorunlar için farklı çözüm yoları öneren farklı ya da karşıt toplumsal sınıfların ve tabakaların varlığını; bunların iktidara gelmelerine, siyasi iktidarı etkilemelerine olanak sağlayan düşünce ve örgütlere yaşam hakkı tanımak, Batı demokrasisinin çoğulculuk yanını oluşturur.

Çoğulcu demokrasilerde tüm yurttaşlar kendilerini ilgilendiren kararların alınmasına ve uygulanmasına her düzeyde ve gerçek anlamda katılırlar. Bu da Batı demokrasisinin katılımcılık ilkesidir.

Bir ülkenin demokratik olabilmesi o ülke yurttaşlarının siyasal katılma yoluyla yönetimi etkileyebilmesi ile mümkündür.

Çağdaş demokrasilerde toplumun yönetim üzerinde etki yapan araçları temelde siyasî partiler ve toplumsal çıkar örgütlenmeleridir. Toplumsal çıkar örgütleri yani BASKI GRUPLARI ise sendikalar, odalar, birlikler, kooperatifler, derneklerdir.

Yurttaşlar siyasi partiler aracılığıyla parlamentoyu ve siyasi iktidarı oluşturur ve baskı grupları aracılığıyla da siyasi iktidarları, onların karar alma sürecini ve kararların uygulanmasını etkilerler.

Çoğulcu model, siyasi iktidar, siyasi partiler ve baskı grupları arasında eşit, özgür ve dengeli bir ilişkiler ağı gerektirir. Siyasi partiler ile baskı grupları, yani toplumsal çıkar örgütlenmeleri birbirlerinden farklı, ancak birbirlerini tamamlayan iki katılım aracıdır.

Baskı grupları seçime katılmaya, iktidarı ele geçirmeye değil, siyasal kararlar sürecine katılma işlevine sahiptirler.

Çoğulcu toplumların işlerlik kazanmasında toplumsal örgütlerin işlevi büyüktür. Batı demokrasileri örgütlenmiş, örgütleri kurumlaşmış toplumlardır. Örgütleri yeterince kurumlaşmamış, dolayısıyla yurttaşları siyasete katılma yerine, siyasetten uzaklaştırılmış toplumlarda demokrasi de zaaf içinde kalmaktadır.

İşçi sendikaları gibi baskı grupları çoğulcu ve katılımcı demokrasinin kaleleridir. Özgürlüklerin bekçileridir. Baskı gruplarının işlevini yerine getiremediği ülkelerde totaliter rejimler var demektir.

Türkiye'de karşıtlarını kabul etmeyi, çoğulculuğu, çokseslilige katlanmayı hâlâ içine sindiremeyen işverenler, sermaye sınıfı, kendi toplumsal örgütleri ya da kendi dümen sularındaki toplumsal örgütler dışındaki toplumsal örgütlere hayat hakkı tanımak istememektedirler. DİSK'in de kurumlaşmasına bu yüzden karşı çıkmaktadırlar.

İşte iddianamelerde ve EHM'da da yansıyan yaklaşım, demokrasiyi özde değil, sözde kabul eden bu anti-demokratik tutumdur, demokrasi karşıtlığıdır.

Batı demokrasisi karşıt görüşlerin mücadelesine, rekabetine dayanır. Bu nedenle Batı demokrasilerinde karşıtlarına katlananlar ve karşıtlarınca katlanılanlar vardır.

Farklı çıkar ve görüşlere sahip toplumsal sınıf ve tabakalar kendi görüş ve çıkarları yönünde yönetim üzerinde etkili olmak için mücadele ederler. Karşıt toplumsal güçler arasındaki sorunlar diyalog ve uzlaşma ortasında çözülür. Bu anlamıyla Batı demokrasisi mücadele ve uzlaşma arasında bir dengedir. Uzlaşmaya ancak mücadele sonunda ulaşılır. Bir işçi sendikasının grevler dahil uzun bir mücadele sonunda işverenlerle bir uzlaşma belgesi olan toplu iş sözleşmesi imzalaması gibi.

Daha baştan uzlaşmacı bir yaklaşımla varılan anlaşma, Batı demokrasisi ölçüsünde uzlaşma değildir. Mücadeleden bağımsız bir uzlaşma yalnızca tekellerin hegemonyasını getirir.

İşte Türkiye'de tekellerin, holdinglerin, egemen sınıfların kabullenmek istemediği ve iddianamelerde de, EHM'da da kabullenilmeyen Batı demokrasisinin bu nitelikleridir.

Demokrasiyi kabullenmek demek, temel hak ve özgürlükleri kabullenmek demektir, çünkü demokrasi insan hakları temeli üzerinde yükselir. Özgürlük, kişinin insan olmasından gelen serbestçe davranma gücüdür. Hak, ise özgürlüklerin yasalarca güvence altına alınan kısmıdır.

Temel hak ve özgürlüklerin bir parçası olan ve 1961 Anayasası'nca teminat altına alınan sosyal haklar ise ekonomik ve toplumsal dengesizlikleri azaltmaya yönelmiş haklardır.

Sendika hakkı, toplu pazarlık hakkı ve grev hakkının oluşturduğu sendikal haklar da sosyal hakların bir parçasıdır. Bu üç temel hak sosyal hakların gerçekleştiricisi, güvencesi duru-

mundadır. Bu haklar olmaksızın sosyal hakların yaşama geçirilmesi söz konusu olamaz.

Sendika özgürlüğü ve sosyal haklar, temel hak ve özgürlüklerin sınıfsal içeriğe sahip en önemli alanıdır. Temel Hak ve özgürlüklerin gerçekten kullanılıp kullanılmadığının ana göstergesidir. Demokrasinin «olmazsa olmaz» koşuludur.

Demokrasinin temelini oluşturan hak ve özgürlükler bütünseldir. Temel hak ve özgürlükler olmazsa, sendikal hakların kullanılması söz konusu olamaz. Sendikal hakların olmadığı ya da kısıtlandığı yerde ise temel haklar da kısıtlanmış, dolayısıyla demokrasi de rafa kaldırılmış demektir.

Bir ülkedeki demokrasinin ölçüsü sendikal hak ve özgürlüklerdir. Bir ülkede sendikal hak ve özgürlükler ne denli geniş ise, demokrasi de o denli güçlüdür.

Uluslararası Çalışma Örgütü ILO, sendikal hakların kullanımına ilişkin temel hak ve özgürlükleri üç ana başlıkta toplamaktadır:

1. Sendikal hakların etkin kullanımı için gerekli olan eylemlere girişme özgürlüğünü güvence altına alan özgürlükler:

- Örgütlenme özgürlüğü,
- Toplanma özgürlüğü,
- Düşünce ve ifade özgürlüğü,
- Seyahat etme ve oturma özgürlüğü.

2. Sendikal hakların kullanımını engelleyebilecek keyfi müdahalelere karşı güvence getiren özgürlükler:

- Keyfi tutuklanmama, gözaltına alınmama, sürgüne gönderilmeme özgürlüğü,
- Bağımsız ve tarafsız mahkemelerde adil yargılanma özgürlüğü,
- Ceza yasalarının geriye dönüşlü uygulanmaması özgürlüğü,
- İnsanlık dışı davranışlarla karşılaşmama özgürlüğü,
- Kişi güvenliği hakkı,
- Özel hayata keyfi karışılmaması özgürlüğü.

3. Olağanüstü koşullarda, kişi özgürlüklerine getirilebile-

cek geçici kısıtlamaların hangi koşullarda ve ne dereceye kadar gerçekleştirilebileceğine ilişkin yasaklayıcı kayıtlar.

Temel insan hakları ve demokrasi bütünsel bir zincir oluştururlar. Bu zincirin bir halkasının aradan alınması bu haklar bütünlüğünün yok olmasıdır.

Uygarlığa giden yol özgürlüklerden geçer. Özgürlük ve haklar, çok yönlü ve çok boyutludur. Çünkü insanoğlu çok yönlüdür.

Özgürlüklerin en önemlisi ise **düşünce** ve **örgütlenme özgürlüğüdür**. 1961 Anayasası düşünce özgürlüğüne sınırlama getirmemiştir. 1961 Anayasası at gözlüğü takmış, tek boyutlu insan kavramına karşı olduğu için çok boyutlu düşünceye izin vermiştir. Sınırlı düşünce açıklama, demokratik düzenlerde kabul edilemez.

Demokrasiler **çoğulcu** ve **katılmacı** niteliklidir. Bu nitelik gereği her türden düşünce özgürce açıklanmalıdır.

Siyasal ve sendikal alanda düşünce özgürlüğünün kısıtlanması, kişilerde yılgınlık, kitlelerde kayıtsızlık yaratır. Bu boyun eğiş faşizm için de hedeftir.

İnsan dilediğini düşünmekte, istediği düşünceye inanmakta özgürdür. Ancak düşünen, inanan insan, düşüncesini, inancını başkalarına açıklamak, onlarla tartışmak ihtiyacını duyar.

Çoğulcu ve katılımcı demokrasiler anayasal usuller içinde her türlü değişime açıktır. Demokrasilerde belirli görüşler, bir tek ideoloji «resmi görüş» olarak kabul edilemez. Demokrasilerde «tek doğru», «tek yol», «tek alternatif» yoktur. Demokrasilerde düşünce ayrımı kabul edilemez. «Ayrıcalıklı düşünce» kabul edilemez. Düşüncelere karşı çifte ölçü kabul edilemez.

Düşüncenin türü ne olursa olsun tüm yurttaşlar düşünce açıklama özgürlüğünden eşit olarak yararlanır. Toplanma, örgütlenme özgürlükleri, siyasal haklardan yararlanma, gerçekte düşünce ve düşünceyi açıklama özgürlüğünün uzantısıdır. Ancak totaliter rejimlerde düşünmeye ve düşünceyi açıklamaya sınır getirilir.

İnsanı bütün öteki canlılardan ayıran şey, düşünebilmesi ve buna bağlı olarak üretici faaliyetlerde bulunabilmesidir.

Dilediğini düşünmek ve düşündüğünü söylemek özgürlüğü bir bütündür. İnsanların düşüncelerini, inançlarını söz ile, yazı ile, basın ile, radyo, televizyon gibi araçlar ile açıklamaları, söylemeleri onların yok edilemez doğal bir hakkıdır.

Neden demokrasinin en önemli ögesi olan düşünce özgürlüğü üzerinde bu derece önemle durmak zorunda kalıyorum? Kalıyorum, çünkü bu davadaki iddianameler ve EHM, düşünmeyi, düşünceyi suç sayan çağdışı, bilimdışı bir yaklaşımla hazırlanmıştır. İddialarda bir genel grev düşüncesini kafalarımızdan geçirmek, genel grev hakkı istemeyi karar altına almak, Anayasal düzeni zorla değiştirmek istemenin, gizli, ihtilalci, komünist cemiyet oluşturmanın kanıtı kabul edilmektedir.

DİSK-I İddianamesinin 105. sayfasında «**Nasıl insan beynine giren müsbet veya menfi herhangi bir fikrin bir takım davranışları meydana getirmemesi mümkün olmayacaksa**» denilerek iddialarda yansıyan özgürlük ve demokrasi anlayışı ortaya konmuştur.

İşte biz; bu yaklaşım içinde bugün düşüncelerimiz nedeniyle sanık sandalyesinde oturuyoruz. Oysa uygar dünyada düşünce suçu diye bir suç yoktur. Düşüncenin gücü karşısında hiçbir kuvvet duramaz. İnsanoğlunun merakını ve öğrenme tutkusunu, düşündüklerini, inandıklarını dile getirebilmesini engelleyecek hiçbir güç yoktur ve olamayacaktır.

Demokrasilerde Anayasal düzenle çelişen görüşler değil, düzeni Anayasaların kabul ettiği usuller dışındaki usuller ile değiştirmeye yönelen fikirler ve eylemler cezalandırılır.

Biz sendikacılar, düşüncelerimizi en açık biçimlerde dile getirerek düşünce özgürlüğünü savunduk. Bir düşünürün,

> **Senin görüşlerinden nefret ediyorum, fakat düşüncelerini söyleyebilmen için sonuna kadar mücadele edeceğim,**

yaklaşımına uygun davrandık.

Demokratik hak ve özgürlükleri hayatlarının ayrılmaz bir parçası sayan Türkiye işçi sınıfının birer ferdi olarak Türkiye'de gerçek bir demokrasinin yerleşmesinin mücadelesini verdik ve yaşamımız boyunca da bunu sürdüreceğiz.

Öte yandan, Türkiye AET'ye tam üye olma kararı ile tercihini bir kez daha göstermiş, Batı'yı amaçladığını açıkça ortaya koymuştur. AET ülkeleri ile yalnız ekonomik değil, toplumsal ve siyasal düzeyde de bütünleşme söz konusudur. Yani AET ülkelerinde demokratik hak ve özgürlükler ne ise, Türkiye'de de o olmak zorundadır.

Nitekim Anayasa Mahkemesi 8.11.1967 günlü ve 12745 sayılı RG'de yayınlanan 1963/336 E. ve 1967/28 K. sayılı ve 26-27/9/1967 tarihli kararında

> ...sendika özgürlüğünden Batı demokrasilerinde ne anlaşılıyorsa öyle anlayarak, yorumlamak gerekir,

demektedir.

Aksi takdirde ortaklık üyeliği fiilen yürümeyecektir. Bugün hiçbir AET ülkesinde düşünce ve örgütlenme suçu yoktur. Ama Türkiye'de düşünceler en ağır cezalarla cezalandırılmak istenmektedir, biz sendikacıları da kapsamına alarak.

Bugün hiçbir Batı Avrupa ülkesinde düşünce ve örgütlenme özgürlüğü kısıtlanmamıştır. Bu ülkelerde düşüncenin suç sayılmaması, «Marksist-Leninist bir düzeni» getirmemiştir. Biz düşünce özgürlüğünü savunurken Marksizmi-Leninizmi getirmek istemekle suçlanıyoruz. Bu sakat bir mantıktır. TCK'nın 141. ve 142. maddelerine karşı olmak Marksist-Leninist olmak değildir. Aksini kabul etmek, bunları kabul etmeyen ülkeleri Marksist-Leninist olarak vasıflandırmak demektir.

Herhangi bir ceza maddesinin ya da yasa maddesinin değişmesini istemek başka şeydir, bunları ihlal etmek başka şeydir.

Ya Batı ile gerçek anlamda bütünleşilecek ve oradaki demokrasi kadar demokrasiye sahip olunacaktır. Ya da Türkiye'de demokrasinin olmadığı, olamayacağı açıkça belirtilecektir.

Neden Batı Avrupa ülkelerinde durum böyledir? Neden yıllardır Türkiye'de halkımıza düşünce özgürlüğü tanınmak istenmemektedir? Böylece halkımızın daha geri olduğu mu söylenmek istenmektedir? Halkımızın hâlâ gerçek bir demokrasiyi içine sindiremeyeceği mi belirtilmek istenmektedir?

Gelişim süreci içinde, uygar ülkelerde, Batı demokrasilerinde düşünce suçu kavramı ortadan kalkmıştır. Çünkü düşünce suçu kavramı, tarihin tekerleğini çaresizce tersine döndürmeye çalışan bir kavramdır.

Düşünce özgürlüğünün de en büyük savunucusu olan işçi sendikaları Batı'da demokratik dengelerin oluşmasında, demokratikleşme sürecinde en önemli güç olmuş, sonuçta demokratik rejimlerin ana unsurunu oluşturmuştur.

Çalışanların ekmek mücadelesinin, milli gelirden pay alma mücadelesinin, çalışma ve yaşama koşullarının iyileştirilmesi mücadelesinin tamamen ekonomik nitelikli olduğunu iddia etmek artık günümüzde mümkün değildir. Çağımızda ekonomik olanla siyasi olan karmaşık hale gelmiştir. Siyasetin ekonominin değişik düzeylerdeki uzantısı olması gerçeği, birer demokratik kuruluş olarak sendikalara siyasi etkinlikte bulunma görevi vermektedir.

Bu açıdan sendikalar çağdaş toplumlarda siyasi iktidarları çeşitli biçimlerde etkileyen BASKI GRUBU'durlar.

İşte bu genel nitelikleri nedeniyle sendikalar, Britannica Ansiklopedisi gibi yıllardır dünyada temel bilgi kaynağı kabul edilen kitaplarda

> ...çalışma koşullarına ilişkin toplu pazarlık yapmak ve bunun yanısıra hükümet ve parlamentolara baskı yaparak ve bazı durumlarda da siyasi eylem yoluyla üyelerine yarar sağlamak, onların çıkarlarını yasal olarak korumak ve geliştirmek için çalışanlarca kurulan örgütler,

biçiminde tanımlanmaktadır.

Demokrasinin gereği birer baskı grubu olan sendikalara genel bir siyaset yasağı getirilemez. Bir toplumda sendikaların siyasi etkinlikte bulunma düzeyi ne ise, özgürlüklerin ve demokratikleşmenin düzeyi de o kadardır.

Sendika özgürlüğünün, demokrasinin vazgeçilemez temel koşulu olduğu gerçeğini savunmamın özü olarak Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunuyorum.

4. 1961 ANAYASASINDAKİ VE YASALARDAKİ HAKLARIMIZI KULLANMIŞ OLMAKTAN ÖTÜRÜ SUÇLANIYORUZ

Eğer bugün sanık sandalyesinde oturtulmuş isek, bu; temel insan hak ve özgürlüklerini, özellikle de düşünce özgürlüğünü en son kerteye kadar savunmuş olmamızdandır. 1961 Anayasasındaki ve yasalardaki haklarımızı son noktasına kadar yaşama geçirtmemizdendir.

Yaşama hakkı, çalışma hakkı, düşünce ve vicdan özgürlüğü, toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma hakkı, toplu sözleşme ve grev yapma hakları... İşte, biz sendikacılar bunların yaşama geçirilmesi için mücadele ettik.

Temel insan haklarına ilişkin uluslararası belgelerde, 1961 Anayasasında yer alan eşitlik ilkesi, fikir ve ifade hürriyeti, düşünce hürriyeti, dernek kurma hakkı, basın hürriyeti, eğitim yapma hürriyeti, çalışma hakkı, sendikal haklar, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı için mücadele ettik.

Çağdaş birer kuruluş olan sendikalarımızla, çağdaş kişiler olarak çağdaş bir mücadele verdik.

Dünyamız ve ülkemiz sürekli ve hızlı bir değişim, gelişim içindedir. Dünyayı ve toplumumuzu değişmez, gelişmez, donmuş sanmak yanlıştır. Birkaç yıl öncesine kadar inanılmaz olarak kabul edilen olgular bugün sıradan olaylar biçimine dönüşmüştür.

Dünya her gün yeniden kurulmaktadır. 20. yüzyıl beklenmedik zengin deneylere, büyük ekonomik, toplumsal ve politik çalkantılara tanık olmaktadır.

Tarihin tekerleği hızla daha güzele, daha iyiye doğru dönmektedir. Yeni olgular karşısında, değişim ve gelişim karşısında, yaklaşımlar kavramlar da değişmektedir. Çağdaşlaşmaktadır. Doğa ve toplum olaylarına artık bilimsel gelişmenin ürünü çağdaş yöntemlerle yaklaşılmaktadır. Tüm bilimlerde yüzyılımızın dinamiği yansımaktadır. Bir toplumsal bilim dalı olan hukuk da bu hızlı gelişime uymaktadır. Uymak zorundadır.

Çağdaş olmak demek; emeğin ve insan zekasının üretimin temeli olduğu anlayışına dayalı, ulusal gelirin adil olarak bölü-

şülmesini öngören, büyük kitlelerin kalkınmasını amaçlamış sosyal bir devletten yana olmak demektir.

Çağdaş olmak demek; hızla gelişen çağımızda kişilerin temel hak ve özgürlüklerini, toplumun demokratikleşmesi yolunda ele alarak, bu hak ve özgürlükleri geliştirmek için mücadele etmek demektir.

Çağdaş olmak demek; kişilerin ve sınıfların düşünme ve örgütlenme özgürlüklerini temel alan çoğulcu ve katılmacı bir demokrasiden yana olmak demektir.

Çağdaş olmak demek; ülkenin bağımsızlığından ve özgürlüğünden yana olmak demektir.

Çağdaş olmak demek; emeğiyle geçinen ve yarattığı değerlerle daha güzel bir dünyayı amaçlayan milyonlardan yana olmak demektir.

Çağdaş olmak demek; toplumun dengeli bir biçimde kalkınmasından, ekonomik ve toplumsal yapının daha ileri ve çağdaş bir yapıya ulaşmasından yana olmak demektir.

Çağdaş olmak demek; demokrasinin gereği olan siyasal özgürlüklerden yana olmak demektir.

Çağdaş olmak demek; 1961 Anayasası'nın gereği olan kişilerin maddi ve manevi açıdan sınırsız gelişmelerini engelleyen tüm çağdışı, gerici engellere karşı çıkmak demektir.

Sendikalar demokratik kurumlaşmanın ürünüdürler. Ve bugün sendikalar toplumsal yaşamın vazgeçilmez unsurlarından biri haline gelmiştir.

Ancak düşünce ve örgütlenme özgürlüğüne kolay ulaşılmamıştır. Bu yolda baskılara rağmen «dünya yine de dönüyor» diyen Galile'yi unutmadık. 200 yıldan beri örgütlenme özgürlüğü için ,sendikal hak ve özgürlükler için tüm dünyada aşını, işini, yaşamını yitiren, zindanlarda çürüyen işçi kardeşlerimizi, sendikacı meslekdaşlarımızı hiç unutmadık.

Biz en temel insan haklarından olan örgütlenme özgürlüğünü küçük bir azınlığın ayrıcalığı olmaktan çıkarmaya çabaladık. Demokrasilerde olduğu gibi Türkiye'de de demokrasinin ancak ve ancak tüm işçilerin, tüm çalışanların siyasal yaşama, yö-

netime, iktidarlara ağırlıklarını koymaları ile gerçek anlamına ulaşabileceğini göstermeye çabaladık.

Çünkü biliyorduk ki, demokrasi ve özgürlükler ancak kendi konumunun bilincine ulaşmış, bilinçli yurttaşların, en geniş kitleler halinde siyasal yaşama katılmaları ile kökleşebilir.

Eğer bugün bir «suç»umuz var ise bu, bu yaklaşım içinde 1961 Anayasasını savunmaktır. Anarşizme karşı, terorizme karşı, faşist düzen yanlılarına karşı göğsümüzü germektir. Demokratik işçi haklarını son noktasına kadar savunmaktır.

Biz sendikacılar, en güç koşullar altında bile 1961 Anayasası'nı ve onun özünü oluşturan temel hak ve özgürlükleri sarsılmaz bir inançla savunduk. Bugün de savunuyoruz. Anayasayı savunmak bizim asgari yurtseverlik görevimizdir. Ben ve arkadaşlarım gerçek demokratlar olarak bu niteliğimizle iftihar ediyoruz.

Ben Abdullah BAŞTÜRK olarak tüm hayatım boyunca, Genel-İş'in ve DİSK'in Genel Başkanı olarak bu görevlerim süresince 1961 Anayasası'nı savundum, demokrasiyi savundum, sendikal özgürlükleri savundum. Bunların suç olduğunu kabul etmiyorum. Yaşamımın sonuna kadar da sendika özgürlüğünü ve sosyal hakları savunacağım.

İnsan hakları evrensel boyutludur. Ve bu haklar devletleri bağlayıcı uluslararası sözleşmelerle korunmaktadır. 1961 Anayasasının 65. maddesine göre «Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası anlaşmalar kanun hükmündedir,» ve iç hukukta yasaların üstünde bir güce sahiptir.

Anayasa Mahkemesi'nin de belirttiği gibi;

> ...İnsan içinde yaşadığı ulusun bireyi olduğu gibi aynı zamanda tüm insanlığın da üyesidir. Bu açıdan çağımızda, insan hak ve özgürlükleri yalnızca ulusal bir hukuk sorunu olmaktan çıkmış ve evrensel bir anlam ve içerik kazanmıştır. Hukuk devleti temel insan haklarına saygılı ve bu hakları koruyan, bütün davranışlarında hukuk kurallarına ve Anayasaya uyan, işlev ve eylemlerinde yargı denetimine bağlı olan devlet demektir. Yasaların hukukun bilinen ve bütün uygar ülkelerde uygulanan il-

kelerine de uygun olması gerektiği hukuk devletinin bir ölçüsüdür. (Anayasa Mahkemesinin 29.1.1980 tarih ve 79/38 E.80 M.K. sayılı kararından)

Yurttaşlık; Anayasa'daki hakları kullanmak, toplumsal yaşama katılmak ve onu demokratik olarak yeniden üretmektir. Gerçek yurttaş, soru soran, kendi yazgısını kendi çizen, bunun için mücadele eden insandır.

Ülkemizin ve işçilerin ekonomik, toplumsal ve kültürel sorunları hakkında görüş açıklamak suç değildir. Bu başta işçiler olmak üzere tüm yurttaşların görevidir. Bu görev 1961 Anayasasının 20. maddesi ile güvence altına alınmıştır.

İşçiler hızla gelişmekte olan bu toplumun en dinamik kesimidir. İşçilerin görüşlerini açıklayamadığı bir toplumda despotluk var demektir. İnsanlar zorla susturulmuş demektir.

Ülkemizde onca önemli sorun varken işçiler olarak susacak mıydık? 500 bini aşkın işçinin temsilcisi olarak susacak mıydık? Susamazdık. Susmadık. Sendikalar Kanununun 1. maddesindeki görevimizi yaptık. Yani işçi sınfının iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarlarını korumaya yönelik olarak görüşlerimizi ortaya koyduk. Düşüncelerimizi savunduk. 1961 Anayasasının ve kanunların bize tanıdığı araçlarla, sandık başlarında oylarımızla mücadele ettik.

Gerçek yurtseverler olarak, sonra da işçilerin uluslararası dayanışmasına inanan işçiler olarak ulusal kültür mirasımıza sahip çıkarak, ulusal gururumuzu savunarak 1961 Anayasasındaki hakları yaşama geçirme mücadelesi verdik.

Biz sendikacılar böylesi bir davanın konusu olmadığımızı çok iyi biliyoruz. Çünkü bu davada bizler değil, demokratik hak ve özgürlükler yargılanmaktadır.

Bu dava demokrasinin, sendikal hak ve özgürlüklerin, sosyal hakların geleceğinin davasıdır.

Bu nedenle, dünyanın tüm demokratları, sendikacı kardeşlerim, meslekdaşlarım bu dava ile kaçınılmaz olarak kendi demokrasi anlayışları gereği ilgilenmektedirler. Onların gösterdiği ve göstereceği dayanışmaya bir kez daha teşekkür ediyorum.

Bu dava bir işçi konfederasyonu olarak DİSK'in, üyelerinin,

DİSK'li sendikacıların yasadışı gizli, bir eylemi, bir kararı, bir planı sonradan bulunup ortaya çıkarıldığı için açılmamıştır.

Bu dava bir fiile, bir eyleme dayandırılarak da açılmamıştır.

Bu dava, DİSK yöneticilerinin, üyelerinin yıllardır, Savcılıklarca, Valiliklerce, Bakanlıklarca velhasıl tüm ilgililerce bilinen ve basında, radyoda, televizyonda, toplu iş sözleşmeleri sırasında, toplantı ve mitinglerde, yani kamuoyunda, herkesin gözü önünde açıkça ortaya konan görüşlerinden ötürü, resmi onaylı karar defterlerine yazdıkları kararlardan ötürü, ülkemizin çıkarlarının eksiksiz savunulmasından ötürü, işçilerin hak ve özgürlüklerinin bir bütün olarak savunulmasından ötürü, görüş ve eylemleri sonradan suçlanarak açılmıştır.

Biz ne yaptıksa, yasalara uygun olduğu için, bu kanaatte olduğumuz için yaptık. Şimdi de aynı görüşteyiz. Görüş ve eylemlerimizin suç olmadığım açıkça söylüyoruz.

Görüşlerimizin yıllarca sonra, suç sayılması demokrasiye de, toplum düzenine de, T.C. Devletinin sürekliliğine de, hukuk devleti ilkelerine de, hukuka da aykırıdır.

Sıradan bir dernek olan Aydınlar Ocağı'nın ya da Türk İşadamları Derneği TÜSİAD'ın üyelerinin ya da Türkiye İşverenler Sendikaları Konfederasyonu yöneticilerinin her gün demeçleriyle, çalışmalarıyla doğal görevleri gereği siyaset yaptıkları, siyasal katılma sürecinde etkin bir görev yerine getirdikleri bugünkü Türkiye'de DİSK ve üyesi sendikaların siyasete karışma suçu ile suçlanması açık bir sendika ve işçi karşıtlığı değilse, bir insanlık ayıbıdır.

Biz ne bazı işverenler ve politikacılar gibi 1961 Anayasasına karşı Anayasa taslakları hazırladık, ne de «bu Anayasa lükstür» dedik.

Bir yalnızca ve yalnızca 1961 Anayasasının özüyle yaşama geçirilmesini savunduk.

Eğer suçumuz soygunculuğa, sömürü ve baskıya, kaçakçılığa karşı çıkmak ise,

Eğer suçumuz daha yüksek ücret istemek ise,

Eğer suçumuz daha fazla ikramiye ve kıdem tazminatı elde etmekse,

Eğer suçumuz emperyalizme ve faşizme karşı çıkmak ise,

Eğer suçumuz kimsenin kimseyi sömürmediği, kimsenin kimseye kul olmadığı güzel günler için mücadele etmek ise,

Eğer suçumuz gerçek demokratlar ve yurtseverler olmak ise,

Eğer suçumuz 1961 Anayasasını savunmak ise,

Biz bu «suç»ları kabul ediyoruz.

Biz zaten 12 Eylül öncesinde her gün ölüm tehdidi altında, ama ölümün üzerine gide gide demokratik hak ve özgürlükleri savunduk.

İnsanoğlu daha iyiye, daha güzele doğru yürüme mücadelesini vermektedir. Bu mücadele içinde kalıcı olan, vazgeçilmeyecek olan temel insan hák ve özgürlükleri olacaktır. Hiçbir örgüt, hiçbir kimse, özellikle bir sendikacı bu haklar için mücadele vermekten kaçamayacaktır.

Tarihin mahkemesinde yargılandıklarında aklanmak isteyenler, temel insan haklarına, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin ana ilkelerine, özellikle de düşünce ve örgütlenme özgürlüğüne saygılı olmak zorundadırlar.

Sayın Mahkeme üyelerinin de bu anlayışla davranmaları gereğine inanıyorum.

İleride Türkiye'de nasıl bir demokrasi olacağı bu dava ile birlikte ortaya çıkacaktır. Bu nedenlerle bu dava Türkiye'deki «demokratikleşme süreci»nin bir ölçütü olacaktır.

5. SAVUNMAMIN ÖZETİ OLARAK: DİSK, ANAYASA VE YASALARA GÖRE FAALİYET GÖSTERMİŞ, BAĞIMSIZ VE DEMOKRATİK BİR SENDİKAL KURULUŞTUR

Bir bütün olarak DİSK'e ait belgelerin objektif bir değerlendirmesi yapıldığında şu gerçekler hemen ortaya çıkmaktadır :

• DİSK, 1961 Anayasası ve yasalara göre faaliye' göstermiş, kaynağını 1961 Anayasasından alan, bağımsız ve demokratik bir sendikal kuruluştur.

• DİSK, sarı sendikacılığa karşı demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı anlayışıyla Sendikalar Yasasının 1. maddesindeki yükümlülüğü gereği işçilerin iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarlarını savunmuştur.

• DİSK'in kurulduğu 1967 yılından bu yana değişmez sloganı: 1961 Anayasasının tastamam ve eksiksiz uygulanması olmuştur.

• DİSK, ülkemizde varolan ekonomik, sosyal ve siyasal sorunların 1961 Anayasasında öngörülen köklü dönüşümlerin gerçekleşmesiyle ve bu dönüşümün çoğulcu, demokratik parlamenter sistem yoluyla olması gerektiğini savunmuş «egemenlik kayıtsız şartsız ulusundur» ilkesine sıkı sıkıya bağlı kalarak sendikal çalışmalarını sürdürmüştür.

• DİSK, çoğulcu ve katılımcı çağdaş demokrasiyi, Batı Avrupa demokrasisini savunmuştur.

• DİSK'in demokrasi anlayışında, siyasi partilerin iktidara gelmesinde ve iktidardan ayrılmasında genel seçim tek yoldur. DİSK'in demokrasi anlayışı sendikal demokrasiyi uygulayışında, referandum talebinde ve her seçimle üyelerini sandık başına çağırmasında somutlanmıştır.

• DİSK hızla gelişen çağımızda, temel hak ve özgürlükleri, toplumun demokratikleşmesi yolunda ele alarak, başta demokratik sendikal işçi hakları olmak üzere demokratik hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi ve gerçek bir düşünce özgürlüğünün var olması için mücadele etmiştir.

• DİSK, Batı demokrasilerindeki sendikal anlayışı benimsemiş ve uygulamaya çalışmıştır. Bu neden'le de 1985 yılı başında Batı Avrupa sendikal merkezlerinin örgütü Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ASK'a üye kabul edilmiştir.

• DİSK, kurulduğundan bu yana anarşiye, teröre ve bölücülüğe karşı çıkmıştır.

• DİSK, ne TKP'nin, ne de bir başka illegal veya legal örgütün emrinde olmamıştır. DİSK, «TKP'nin sendikal kimliğe bürünmüş biçimi» (EHM, s. 149) de değildir.

• DİSK, kurulduğundan bu yana hiçbir zaman siyasi parti

işlevi üstlenmemiştir. Kendini bir siyasi örgütün yerine koymamıştır. DİSK siyasi bir örgüt değildir.

• DİSK, partilerüstü politikaya da karşı olmuş, her seçimde kendi inancına göre ulusal çıkarlarımız doğrultusunda tercihler yapmıştır.

• DİSK, Marksist-Leninist bir örgüt değildir. DİSK devrimci bir sendikal kuruluştur. Ancak ihtilalci bir kuruluş değildir. Gizli bir örgüt ya da sonradan illegale dönmüş bir kuruluş da değildir.

• DİSK Kuruluş Bildirisinde devrimcilik şöyle tanımlanmıştır: «Biz devrimciliği; bugünün tutucu, gerici, ekonomik, sosyal ve politik ilişkilerin Anayasa uyarınca değiştirilmesi ve Anayasa ilkelerinin hayata uygulanması anlamına alıyoruz.»

• Kaldı ki, DİSK bir kitle kuruluşudur. Kitle kuruluşlarında esas olan siyasi görüş birliği değil, ekonomik ve demokratik taleplerin birliğidir. Bu nedenle DİSK Marksist-Leninist, illegal ve ihtilalci bir örgüt olamaz.

• DİSK, üyelerinin ideolojik birliği, siyasi birliği üzerine kurulmuş bir örgüt değildir.

• DİSK, kapitalist sömürü ve faşist diktatörlüğe karşı olduğu kadar, «proletarya diktatörlüğü»ne de karşıdır.

• DİSK, 1973 seçimleri bildirisinde açıkladığı gibi **«Her türlü diktaya ve dikta eğilimlerine karşıdır.** İnsanların tüm kural ve kurumlarıyla işleyen bir demokraside, özgürlüklerine ve insanca yaşama haklarına kavuşabildiği zaman mutlu olabileceklerine inanır.»

• DİSK, fikir ve düşüncelerin zorla kabul ettirilmesine karşı çıkmıştır.

• DİSK'li sendikacılar, tüm saldırılara rağmen iddianamelerde gerçekdışı ve saptırılmış olarak iddia edildiğinin aksine kimseyi dövmemiş, dövdürtmemiş, kimseyi öldürmemiş, öldürtmemiştir.

• Anarşi ve terörle suçlanan DİSK'te yapılan aramalarda bir tek çakı bile bulunmamıştır.

• DİSK, ulusal bağımsızlığın, ulusal egemenliğin ve özgürlüğün yaşam hakkı kadar kutsal olduğuna inanmıştır.

• DİSK, ülkemizin bağımsızlığına, bütünlüğüne ve bir karış toprağına yönelecek saldırı nereden gelirse gelsin karşısında olup, tam bağımsızlık ilkesini ısrarla savunmuştur.

• DİSK, gerçek yurtsever bir sendikal kuruluş olarak, sonra da işçilerin uluslararası dayanışmasına inanarak, ulusal kültür mirasımıza sahip çıkarak, ulusal onurumuzu savunarak, 1961 Anayasasındaki tüm hakları yaşama geçirme mücadelesi vermiştir.

• Bu davadaki iddialar **hatalı bir Anayasa anlayışını yansıtmaktadır.** İddiaların Anayasal düzene ilişkin tanımları hem hatalı, hem kendi içlerinde çalişiktir. İddialardaki tekelleşme ve devletçilik konusundaki görüşler bilimdışıdır. İddianamede sermaye övülmektedir.

• Bu davadaki iddialar demokrasi karşıtı bir anlayışı yansıtmaktadır.

• 12 Eylül'ü yaratan ortamın sorumlusu DİSK değildir. 1961 Anayasası ya da demokratik hak ve özgürlükler de değildir.

• 12 Eylül öncesinde anarşi ve terör DİSK'i de hedef almıştır. İşverenler, sendikalara, özel olarak DİSK'e karşı yoğun bir ideolojik saldırıda bulunmuşlardır.

• DİSK ve DİSK yöneticileri anarşi ve terörün her türlüsüne karşı yoğun bir mücadele vermişlerdir. Demokratik ülkelerdekine benzer demokratik yollarla anarşi ve teröre karşı çıkmışlardır.

• **Hayat pahalılığının nedeni** sendikalar, işçi ücretleri değildir.

• 12 Eylül 1980 öncesindeki üretim düşüklüğünün nedeni grevler ve DİSK değildir.

İşverenlerin rakamları ile sabittir ki ekonomiyi felce uğratan DİSK üyesi sendikaların grevleri değildir.

İş kazalarında ve meslek hastalıklarında kaybolan işgünleri, grevlerdekinin 5 mislidir. Grev Anayasal bir haktır.

• İddianamede iddia edildiği gibi sınıf ya da sınıf mücadelesi terimlerini kullanmak suç değildir. «İş kavgası» gibi te-

rimler sosyal siyaset biliminin temel terimleridir. Ayrıca sınıf gerçeğini DİSK yaratmamıştır.

• İddialarda DİSK'in kullandığı işçi sınıfı bilimi terimi DİSK'in Marksist-Leninist oluşunun kanıtı sayılmaktadır.

Bilim insanlığın uygarlığa giden yolda en önemli aracıdır. Batı Avrupa'da işçilerin, sendikaların 150-200 yıllık deneyimleriyle kazandıkları teorik ve pratik bilgilerin birikimine, bütününe biz İŞÇİ SINIFI BİLİMİ diyoruz.

• DİSK, sendikal bir kuruluş olduğu gerçeğini unutmadan genel olarak sosyalizm'den yana olduğunu söylemiştir. Ancak sosyalizmin siyasi temsilcisi olmadığını her zaman belirtmiştir.

• DİSK'in sendikal planda savunduğu bilime dayalı sosyalizm anlayışı, işçilerin, köylülerin, esnaf ve sanatkarların, dar gelirli serbest meslek sahiplerinin, memurların, emeği ile geçinen herkesin siyasi partileri aracılığıyla Anayasal yoldan, demokratik bir biçimde seçimle iktidara gelip seçimle iktidardan ayrılmasını amaçlayan, temel hak ve özgürlüklerin korunduğu, **1961 Anayasasının tastamam uygulanmasına** dayalı bir sosyalizm anlayışıdır.

Ayrıca Yüksek Mahkeme kararlarıyla da sabittir ki, sosyalizmi önermek, sosyalizmden yana olmak suç değildir.

DİSK, hiçbir yerde sosyalist iktidar için mücadele edecek örgüt olduğunu da söylememiştir. Siyasi iktidar mücadelesi, siyasi partilerin görevidir, sendikaların değil...

• İddianamede sendikacılık ve siyaset ilişkileri karıştırılarak, DİSK'in siyasi iktidar mücadelesi verdiği iddia edilmektedir.

Çağdaş toplumlarda sendikalar birer baskı grubudur.

Sendikalar 274 sayılı yasanın 1. maddesi gereği işçilerin iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarlarını savunurken, isteseler de, istemeseler de siyasetle ilgileneceklerdir.

Sendikalar ve sendikal çalışma siyaset dışında değildir. Tüm Batı Avrupa'da da demokratik sendikacılık hareketi siyasetin içindedir.

Yanlış olanı siyasi mücadeleyi sendikalarla gerçekleştirmeye kalkışmaktır.

Türkiye'de sendikalara yasak olan faaliyetler sendikalar yasasının 16. maddesinde belirtilmiştir. DİSK'in bu maddeyi ihlal eden bir davranışı olmamıştır.

• İddianamede «sınıf uzlaşmacılığı» terimi nedeniyle DİSK' in Marksist-Leninist bir kuruluş olduğu iddia edilmektedir.

Sendikal çalışmalarda sımf uzlaşmacılığına, yani sarı sendikacılığa karşı çıkmak ihtilâlcilik değildir.

Sınıf uzlaşmacısı sendikacılık anlayışını Sendikalar Yasası yasaklamıştır.

Sınıf uzlaşmacılığına karşı çıkmak işverenlerle hiçbir uzlaşma yapmama anlamına gelmez. Zira her toplu sözleşme özünde bir uzlaşma belgesidir.

İddialar doğru olsaydı, DİSK sendikalarının şimdiye kadar hiçbir toplu sözleşmeye imza atmamaları, toplu sözleşme düzenini reddetmeleri gerekirdi.

• Grev hakkının genişlemesini, genel grev hakkının yasalaşmasını istemek de suç değildir, ihtilâlcilik hiç değildir.

İdeolojik ya da siyasi içerikli grev kavramı yasal bir suç tanımlaması değildir. Bir grev 275 sayılı yasaya göre ya yasadışıdır ya da yasaldır.

DİSK senedikalarının tüm grevleri yasaldır.

• İddialarda belirtildiği gibi TCK'nın 141., 142. maddelerinin kaldırılmasını istemek suç değildir. Çeşitli mahkemeler de bu maddelerin 1961 Anayasasına aykırılığı nedeniyle Anayasa Mahkemesine gitmişlerdir.

• Afganistan konusundaki suçlamalar, iddiaların hukukdışılığına en güzel örnektir. DİSK, hiçbir yerde Afganistan'ın işgalinden Afganistan'ın kurtuluşu olarak söz etmemiştir.

• DİSK, tüm askeri bloklaşmalara karşı olmuştur.

• DİSK, ulusların kendi kaderini kendi tayin etme hakkı ve ilkesini savunmuştur.

• DİSK, Kıbrıs Barış Harekâtını desteklemiş, maddi ve manevi gücünü seferber etmiştir.

• İddialara göre **demokratik merkeziyetçilik** terimini kullanmak Marksist-Leninist olmanın ölçütüdür.

Demokratik merkeziyetçilik DİSK'in **sendikal demokrasi** anlayışının somut ifadesidir. Demokratik merkeziyetçilik terimi ile bir kuruluşun siyasi tercihi saptanamaz.

Tabanın söz ve karar sahibi olması ilkesi, demokrasi anlayışımızın gereğidir.

• Sürekli ve kalıcı dünya barışı, ulusal kurtuluş savaşı, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı terimlerini kullanmak, barışı savunmak suç değildir.

Bu terimler BM, ILO, tüm Batı Avrupa Sendikaları tarafından kullanılmaktadır. DİSK, savaşlara karşıdır, barıştan yanadır.

• İddia Makamına göre demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı ihtilâlcilik demektir.

DİSK'in demokratik sınıf ve kitle sendikacılığımn ilkeleri Türkiye toplumunun ürünüdür. 1961 Anayasası ve Sendikalar Yasası gereği sendikalar 1. Kitle örgütü, 2. Sınıf örgütü, 3. Demokratik örgüt, 4. Bağımsız örgüt olmak zorundadırlar.

• 1 Mayısı işçi bayramı olarak kutlamak ihtilalciliğin, devlet yıkıcılığının kanıtı olamaz. ILO'ya ve tüm Batı Avrupa ülkelerine göre 1 Mayıs **İşçi Bayramıdır.**

• İddia Makamının DİSK'in eğitim çalışmalarına ilişkin suçlamaları delilsiz, kanıtsız, ideolojik suçlamalardır.

Eğitim hakkı temel bir sosyal haktır. Sendikalar Yasasının 1. ve 14. maddesi işçi sendikalarına eğitim görevi vermiştir. Sendikal kuruluşlarda eğitim yapmak değil, eğitim yapmamak suçtur.

• **İşçi sınıfının kendisi için sınıf** olma bilinci işçi sınıfının kendi ekonomik, sosyal ve kültürel çıkarlarının bilincine varması demektir.

DİSK üyelerinin, içinde yaşadıkları dünyayı ve toplumu anlayan, kendini tanıyan, sömürülmeyen, sömürmeyen ve sömürtmeyen, demokrasiye, emeğe saygılı, ulusunu, yurdunu seven, 1961 Anayasasına sahip çıkan yurttaşlar olmalarını istemiştir.

• DİSK'in tüm dış ilişkileri Sendikalar Yasasının 10. maddesine göre gerçekleştirilmiştir.

Bugün dünyanın çeşitli ülkelerinde sendikal mücadele veren işçiler açısından en önemli destek uluslararası dayanışmadır.

DİSK ne DSF'nin, ne de ICFTU'nun üyesidir. DİSK 1974'te Avrupa Sendikalar Konfederasyonuna üyelik için başvurmuş ve Ocak 1985'de ASK üyeliğine kabul edilmiştir.

DİSK'in dış ilişkileri her zaman ÇOK YÖNLÜ olmuştur.

• DİSK'in sendikal çalışmalarına ilişkin suçlamalar, delilsiz, ideolojik suçlamalardır.

• İddialarda çeşitli tahrifata da başvurularak DİSK'in Anatüzüğü nedeniyle kuruluşundan itibaren Marksist-Leninist bir örgüt olduğu iddia edilmektedir.

DİSK Anatüzüğü 1961 Anayasasının eksiksiz, tastamam uygulanması üzerine kuruludur. Devrimcilik anlayışı da 1961 Anayasasının tastamam uygulanması biçiminde ifade edilmiştir.

DİSK'in Anatüzüklerindeki amaçlar, görüşler Batı Avrupa ülkeleri Sendikal Merkezlerinin uygulamaları çerçevesindedir.

• DİSK, her durumda demokratik-sendikal hak ve özgürlükleri savunanların yanında olmuştur. Bugün Polonya'daki hiçbir müdahalenin bile önleyemeyeceği demokratikleşme sürecini ve sendikal haklar mücadelesini savunması bu nedendendir.

• DİSK'in istemleri, Türkiye işçi sınıfı ve tüm emekçi halkının, tüm yurtseverlerin istemleridir. Bu istemleri mahkûm etmek çağdaşlığı, demokrasiyi ve ülkemizin geleceğini mahkûm etmektir.

• DİSK'i gayri meşru saymak 1961 Anayasasını, yasaları, uluslararası anlaşmaları, DİSK üyesi sendikaların 1967-80 arasında gerçekleştirdiği sözleşmeleri inkâr etmek, devletin sürekliliğini inkâr etmektir.

• Bugün DİSK ve yöneticilerinin, sendikal işlev ve görevlerini yerine getirirken basının, kamuoyunun ve ilgili devlet kuruluş ve görevlilerinin bilgisi dışında hiçbir faaliyette bulunmadığı resmi belgelere dayalı olarak bilinmektedir.

• DİSK'in tüm çalışmaları yasaldır. 1961 Anayasasına ve yasalara göre gerçekleştirilmiştir. DİSK'in tüm yurt içi ve yurt dışı faaliyetleri Sendikalar Yasasının 10. ve 29. maddeleri gereği Çalışma Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı tarafından denetlenmiştir. Anatüzükleri, çalışma raporları yine bu mercilerce onaylanmıştır. Genel kurulları, toplantıları, mitingleri devlet yetkililerinden alınan izinler ile, onların denetiminde gerçekleştirilmiştir. Kurul kararları noterden tasdikli defterlere yazılmış, istendiğinde bunlar ilgili mercilere sunulmuştur.

• DİSK her zaman ve her yerde Anayasanın tastamam ve eksiksiz uygulanmasını, demokrasinin bütün kurul ve kurallarıyla işletilmesini savunmuştur. DİSK, devletin çeşitli kurumlarında temsil edilmiş, üyeleri TBMM'nde parlamenterlik, bakanlık yapmış, uygulamaları mahkeme kararlarına örnek olmuş, sendikal anlayışı ve çalışmaları üniversite sosyal siyaset, iş hukuku kitaplarında sayfalarca okutulmuştur.

• DİSK, bağımsız ve demokratik bir kuruluş olarak, demokratik işçi haklarının kullanılması ve geliştirilmesi için uğraş vermiştir. 1961 Anayasasına, demokrasiye, ulusal bağımsızlığımıza, çağdaş demokratik ilkelere, ILO kararlarına sahip çıkmış, emeği korumuş, sömürüye, anarşi ve teröre karşı mücadele etmiştir.

• DİSK ve üyesi sendikalar birer tüzel kişilik olarak Sendikalar Yasasının 30. maddesine aykırı davranmamışlardır.

• DİSK yöneticilerinin, bağlı sendika yöneticilerinin, temsilcilerin, DİSK üyelerinin, ücretli personelinin TCK'nın 141., 142. ve 146. maddeleri ihlâl edici bir eylemi olmamıştır.

• DİSK, 1961 Anayasası'nın öngördüğü düzene değil, Anayasa'nın öngördüğü düzenle çelişen ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasal uygulamalara karşı olmuştur.

• DİSK, Anayasa'ya değil, Anayasa'ya karşı olanlara karşı çıkmıştır.

• Bu davanın konusu DİSK değildir. Bu davanın konusu İnsan Hakları Evrensel Bildirgesidir, 1961 Anayasasıdır, ILO'dur.

Bu Davada yargılananlar yalnızca sendikacılar değil, 500 bin DİSK üyesidir. Emekten yana olan herkestir. Tüm demokratlardır. Tüm Batı Avrupa işçi hareketidir.

• Bu dava geçmişin değil, geleceğin davasıdır. Bu dava ile gerçekte DİSK değil, temel hak ve özgürlükler, demokratik sendikacılık hareketi ve düşünce özgürlüğü yargılanmak istenmektedir.

DİSK Davası çoğulcu demokratik siyasal yaşamın sınırlandırılmasına gerekçe yapılmak istenmektedir.

6. DİSK DAVASININ HAZIRLIĞINDA HUKUKİ OLAN HİÇBİR ŞEY YOKTUR. SENDİKACILARA İŞKENCE YAPILMIŞTIR

DİSK Davası yalnızca İddianameleri ve EHM açılarından hukukdışı değil, aynı zamanda İddianamelerin hazırlanmasına kadar geçen süre açısından da hukukdışıdır. DİSK Davasının hazırlığında baştan sona hukukdışılık egemendir.

12 Eylül 1980 günü MGK'nin 7 sayılı bildirisi ile DİSK, MİSK ve üye sendikaların faaliyetlerinin durdurulduğu açıklandı. Ancak bu bildirinin yayınlanmasından çok önce Ören'deki evimden alındım. Sonradan öğrendiğime göre aynı saatlerde daha birçok DİSK'li sendikacı da gözaltına alınmıştır. 12 Eylül 1980 günü 1. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 49 sayılı bildiriyi yayınlayarak DİSK yöneticileri ile merkezi İstanbul'da bulunan DİSK'e bağlı sendika yöneticilerinin ve İstanbul ilindeki işyeri baştemsilcilerinin «güvence» altına alınmak üzere sıkıyönetim yetkililerine teslim olmasını istemiştir.

Ve bugün devlet yıkıcılığı ile, gizli örgüt kurmakla suçlanan, ama 4 yıla yakın hapisliğe rağmen hâlâ kendilerini suçlu saymayan yüzlerce sendikacı, derhal Sıkıyönetim Makamlarına başvurmuştur. Görevliler başvuran DİSK'lilerin işlemlerini tamamlayamamışlar, DİSK üye ve yöneticileri kuyruğa girerek günlerce beklemişlerdir.

12 Eylül'ü izleyen 2-3 hafta içinde teslim olan yaklaşık 1500 dolayında DİSK yöneticisi, baştemsilci ve işçi gözaltına alındı. Bu kişiler 12 Eylül gibi bir harekâttan sonra «güvence altına» alınmalarını doğal saydılar. Ve 10-15 gün içinde salınmayı beklediler. Gerçekten bu arada kısa bir biçimde ifadesi ve adresleri

alınan çok sayıda DİSK üyesi serbest bırakıldı. Sayıları oldukça kabarık bir kesim beklemeye devam etti.

Ancak bekleme süresi uzadıkça uzadı. Gözaltına alındığımızda yasal gözaltı süresi 30 gündü. Daha sonra bu süre 90 güne çıkarıldı. Ve makable şamil uygulandı. 27 Aralık 1980 tarihinde tutuklanma istemiyle Askeri Mahkemeye çıkarıldığım zaman 107 gündür gözaltındaydım. Oysa bağımsız yargıç kararı olmadıkça kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılmayacağı hukukun vazgeçilmez bir ilkesidir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 9. maddesi «hiç kimse keyfi olarak tutulamaz» der.

25-27 Ekim 1980 günü gözaltında tutulduğumuz Metris'teki 26. Alaydan 66. Tümene getirildik. Davutpaşa Tutukevine eşyalarımızı bıraktıktan sonra, yanımda Rıza GÜVEN, Kemal NEBİOĞLU, Mukbil ZIRTILOĞLU ve Burhan ŞAHİN olmak üzere gözlerimiz bağlanarak bir araca bindirildik. Sonradan adının Otağ-ı Hümayun olduğunu öğrendiğim bir binaya götürüldük.

Burada saatler boyunca ve yine gözlerimiz bağlı olarak bir set üzerindeki demir sandalyelere oturtulduk. Oturup kalkmamız çok sert komutlar ve küfürlerle gerçekleştiriliyordu. Bulunduğumuz yerde devamlı canhıraş çığlıklar, inlemeler, dayak ve küfür sesleri duyuluyordu. Sonradan bu seslerin o sırada aynı binada işkence gören sendikacı arkadaşlarıma ve işçilere ait olduğunu öğrendim.

Bu binada 6 gün 6 gece demir sandalye üzerinde oturtuldum. Aynı süre içinde görevliler akla hayale gelmeyen ve tekrarından hicap duyduğum hakaret ve küfürlerde bulundular. Birkaç kez, hem de çok şiddetli bir biçimde böğrüme ve mide boşluğuma yumrukla vurdular. Özellikle beyin nahiyeme sistemli olarak yaklaşık 10 dakika vurmaları, yaptıkları maddi işkencenin en çok tahrip yaratanı oldu. Bunu sistemli olarak gerçekleştirdiler.

Bu süre içinde gözlerim hiç açılmadı. Sorguya götürüldüğümde bile bağlı idi. Küfür ve hakaret de durmuyordu. Bu binada kaldığım 6 gün, 6 gece boyunca hiçbir şekilde uzanmama ve uyumama izin verilmedi. Devamlı sandalye üzerinde oturtuldum.

Ancak özetini verdiğim bu maddi ve manevi işkencenin sonunda içeriğinden habersiz olduğum bir yığın kağıt, gözlerim

bağlı olarak bana zorla imzalattırıldı. İşte ilk hazırlık ifadeleri, bu insanlık dışı muamele sonunda «tim mensupları» diye adlandırılan kişilerin ürettikleri ürünlerdir.

Daha sonraki günlerde de iki kez tutukevinden alınarak yine aynı yere götürüldüm. Yine aym koşullarda, maddi ve manevi baskı altında benzeri kağıtlara imza atmaya zorlandım.

Sorgunun nasıl yapılacağı yasalarda bellidir. DİSK'liler yasadışı bir yerde, yasadışı biçimde, yasadışı kişilerce sorguya çekilmişlerdir. Sorguyu yapanların kendilerini gizlemesi bunun açık kanıtıdır.

1980 Aralık ayı sonunda bizlere yapılan işkeneceleri, tutuklanmak için çıkarıldığımız mahkeme hakimlerine anlattık, sayfalarca dilekçeler verdik. Bunlar mahkeme zabıtlarına geçti. 1981 Ocak ayı ortalarında ifadelerimizi alan ve DİSK-I İddianamesi altında imzası bulunan savcılara bize yapılan işkenceleri anlattık. Anlattıklarımızın bazıları ifade zabıtlarına geçti. Mahkemeye savcılıkça sunulan DİSK Davası dosyalarından mahkeme zabıtlarında kayıtlı işkence dilekçelerinin yok edildiği anlaşılmıştır. Sayın Mahkeme Heyeti, 23 ve 30 Haziran 1982 tarihli oturumlara ilişkin mahkeme zabıtlarında görüleceği gibi bu durumu saptamıştır.

Birileri DİSK Davası dosyalarından diledikleri belgeleri alabilmekte ya da koyabilmektedir.

Ancak işkenceye ilişkin dilekçelerimiz bulunup yerlerine konamamıştır. Bugün de bu dilekçelerimizin bulunup yerlerine konmasını talep ediyorum.

İlk sorgulamada sözde ifade alan, ama özde işkence yapanların kimliği belirsizdir. İfadeyi alanların kimliği yerine «özel tim görevlisi» ibaresi ile imza koyan işkencecilerin kimler olduğu nedir? Otağ-ı Hümayun'da sözde ifademizi alanların, «özel tim görevlisi» ibareti ile imza koyan işkencecilerin kimler olduğunun bilinmesi gerekir. Bütün bunlara rağmen, Askeri Savcı Süleyman Takkeci 6.1.1982 tarihli duruşmada, savunma avukatlarımızın işkence soruşturması ile ilgili verdikleri dilekçeye cevaben «biz işkence iddialarına yerli ve yabancı basından muttali olduk» diyebilmiştir. Hem de Ocak 1982'de. Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, devlet büyükleri ve Türkiye ve dünya kamuoyu DİSK'li sendikacılara yapılan işkence konusunda Sayın

TAKKECİ'nin özel çabaları sonucunda yanlış bilgilendirilmişlerdir. Yanıltılmışlardır.

Bu arada, devlet büyüklerinin zaman zaman «işkence iddiaları soruşturuluyor» biçimindeki sözlerine rağmen, DİSK'li sendikacıların işkence konusundaki tüm suç duyuruları bilinçli olarak örtbas edilmiştir.

1961 Anayasası 14. maddesiyle işkenceyi yasaklamıştır. TCK'nın 243. ve 452. maddeleri işkenceciler için ağır cezalar getirmiştir. Türkiye'nin taraf olduğu tüm uluslararası belgelerde işkence insanlığa karşı işlenen bir suç olarak mahkûm edilmiştir.

1948 tarihli Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 9 Aralık 1975 tarihinde Türkiye Temsilcisinin de oyu ile kabul edilen Kişilerin İşkence, Kıyıcı, İnsanca Olmayan ya da Onur Kırıcı Cezalar ve Eylemlerden Korunmasına İlişkin Bildirgesi işkenceyi şöyle tanımlar :

> İşkence, bir kişiden ya da üçüncü kişiden bilgi ya da itiraf elde etmek, onun işlediği ya da işlediğinden kuşkulanılan eylemden dolayı cezalandırmak, onu ya da onların yüreklendirmesiyle o kişinin bilerek ağır bedensel ve ruhsal acı ya da ızdıraba maruz bırakılması eylemidir... Savaş durumu, savaş tehlikesi, içteki siyasal istikrarsızlık ya da olağanüstü durum işkenceyi haklı göstermek için kullanılamaz.

DİSK'li sendikacıların çoğunun ilk ifadeleri baskıyla, işkence ile ve gözü bağlı olarak zorla alınmıştır. Bu işkence sistematiktir.

Ancak maddi ve manevi baskı ve işkence gerçekte kanıt elde etmeye yönelik olmamıştır. Ve olamazdı, çünkü işkencecilerin DİSK'li sendikacılardan öğreneceği bir şey yoktu. Çünkü DİSK ve üye sendikaların tüm çalışmaları kamuoyu önünde gerçekleşmişti. Sendika Genel Kurul toplantıları Emniyet Müdürlüğü Sendikalar Masası ekiplerince zabıt, gerektiğinde bant aracılığı ile izlenmişti. İstedikleri tüm bilgiler zamanında emniyet görevlilerine verilmişti.

Örgütlerin tüm çalışmaları gazete, dergi ve çahşma raporlarında sistemli bir biçimde sergilenmişti. Kurul karar defterleri ve mali evraklar ise 12 Eylül'den sonra güvenlik kuvvetlerince teslim alınmıştı.

DİSK'li sendikacılara yönelik baskı ve işkence temelde onlara gözdağı vermeye ve onları kişiliksizleştirmeye yönelik bir operasyondu. Kendimize olan saygımızı, onurumuzu yitirtme işlemiydi. «Çıkınca bir daha sendikacılık yapacak mısın?» sorusunun tehditkâr eda ile en sık biçimde sorulması bunun en açık kanıtıdır.

Ancak yine de ilk hazırlık ifadelerinin bir kısmına «biz ihtilâl yapacaktık, biz Marksist-Leninist eğitim yaptırdık» gibi sözler yazılmış ve gözleri bağlı sendikacılara imzalattırılmıştır. Huzurda açıklandığı gibi bu tür ifadelerin hiçbir hukuki geçerliliği yoktur.

İşkence ve baskıları ayrıntıları ile anlattığımız dilekçelerimizin dosyalarından çıkarılması veya yok edilmesi; böylesi hukukdışı bir tasarruf ile şikayetlerimizin örtbas edilmesi ve 20. yüzyılda insanlık ayıbı olan işkence ile yapılan ilk hazırlık soruşturmasının gizlenmek istenmesi bile tek başına DİSK Davasındaki iddiaların hukukdışılığını göstermeye yetmektedir.

Verdiğimiz dilekçeler gerçekte birer suç duyurusu idi. Ancak görevliler hiçbir işlem yapmadılar.

Bize yapılan baskı ve işkenceyi, değişik nedenlerle, ifadelerimiz alınmak üzere huzurlarına çıkarıldığımız diğer sivil ve askeri savcılara da aktardık. Kimi dinledi, kimi gülüp geçti. 30 Nisan 1980'e ilişkin olarak 2 No'lu Askeri Mahkemede görülmekte olan bir davadaki sorgum sırasında da kısaca sendikacıların ifadelerinin baskı ve işkence altında alındığını belirttim. Bu sözlerim mahkeme zabıtlarına geçirildi. Bu da bir çeşit suç duyurusu idi. Ancak görevliler yine herhangi bir işlem yapmadılar.

Davutpaşa Sıkıyönetim Ceza ve Tutukevinden bir nedenle Sayın Devlet Başkanına gönderdiğimiz yazıda da bize yapılanları anlattık. Ancak bundan da bir sonuç çıkmadı.

2.3.1981 tarihinde zamanın Sıkıyönetim As. Savcısı Albay Süleyman TAKKECİ yurt dışındaki yayınlar üzerine işkence konusunda ifademe başvurdu.

As. Savcı TAKKECİ'nin odasında alınan 2,5 sayfalık ifademde bana ve arkadaşlarıma yapılan işkence ve baskıyı anlattım ve suç duyurusunda bulundum. Ancak ertesi gün yeniden

Selimiye'ye götürülerek bir askeri doktora muayene ettirildim. Bu muayeneden sonra vücudumda işkence izleri olmadığına dair basına açıklama yapıldı. Oysa vücudumda işkencenin fiziksel kalıntılarını dört ay sonra tesbit etmek tıbben mümkün olamazdı. Savcının bu davranışı suçlunun kardaki ayak izlerini Ağustos ayında aramaya benzer. Verdiğim ifade ve yaptığım suç duyurusu basına yansıtılmadı. Tam aksi söylendi ve işkence yapanlar hakkında soruşturma açılmadı.

Ve benim bu davranışım başka nedenler vesile edilerek 3 günlük hücre hapsi ile cezalandırıldı. Sultanahmet Cezaevine 3 günlük hücre hapsine gönderildim.

Gözaltı süresinin makabline şamil olarak 90 güne çıkarılmasına rağmen, DİSK'li sendikacılar 107 gün sonra 27 Aralık 1980 tarihinde Mahkeme huzuruna çıkarıldılar. 27 Aralık 1980'de 577 sendikacıdan yalnızca 68'i tutuklandı. 6 Ocak 1981 günü 15 DİSK'li sendikacı daha tutuklandı.

Diğerleri neden serbest bırakılmıştı? Tutuklu olan sendikacıları, serbest bırakılanlardan ayıran ölçü neydi? Bunu bugün bile anlamak mümkün değil. Yine de serbest bırakılma bizlerde o günler için artık kaybolmakta olan adalete güven duygularımızı onardı. Ancak sevincimiz çok uzun sürmedi. Askeri Savcı serbest bırakılan sendikacıların yeniden tutuklanması istemi ile derhal karara itiraz etti.

Bu arada DİSK'li sendikacıları serbest bırakan askeri yargıcın bu nedenle görevden alındığını duyduk.

Gözaltında iken insanlık dışı korkunç baskı ve işkence gören ve bu yüzden psikolojik durumları oldukça bozulan sendikacılar, haklarında gıyabi tutuklama kararı alındığında yine giderek görevlilere teslim oldular.

Şimdi soruyorum: Bu insanlar mı devleti yıkacaktı? Bu insanlar mı ihtilalci, Marksist-Leninist, gizli örgüt kurmuştu?

Yeniden tutukevinde çoğaldık. Ve **ancak tutuklandıktan sonra savcılar tutuklanmamıza neden olan konular hakkında ifademizi aldılar.** Hukuk trajedisi devam ediyordu. Ve hukukdışı uygulamalar sona ermedi.

Bu arada sözde sağda DİSK'in eşiti gibi gösterilen ve Batılılara karşı «bakın biz hem DİSK'i, hem de MİSK'i faaliyetten

men ettik» biçimindeki gerekçelerde kullanılan MİSK'li yöneticilerin tamamı 20 Ocak 1981 günü serbest bırakıldı.

İddianame ortada olmadan sanıklar hakkında açıklama yapılmasını yazı ve yorumu yasaklayan yasalara ve özellikle 5680 sayılı Basın Yasasının ilgili maddelerine ve MGK'nin sendikacılar hakkında olumlu ya da olumsuz yazı yazılmasını yasaklayan 52 sayılı bildirisine rağmen belli basın organlarında DİSK ve DİSK'li sendikacılara yönelik saldırılar devam etti.

Devletin başında bulunanlar da DİSK'i suçlamayı sürdürdüler. TRT'de her vesile ile sendikacılar ve sendikalarımız suçlandı. Bu yasadışı davranışlara karşı suç duyurularımız, tekzip yazılarımız o günün koşullarında kabul edilmedi. Tutukevinden devlet büyüklerine, ilgili yerlere gönderdiğimiz dilekçeler yerlerine ulaşmadı. Hukukdışılık bu anlamda da sürüyordu. DİSK'e ve bize yönelik yasadışı ve gerçekdışı suçlamalar serbest bırakılmamızdan sonra da devam ettirilirken, bu konuda en büyük iftirada ise Başbakan Sayın Turgut Özal bulundu. Sayın Özal, Anayasanın 138. maddesine rağmen bir İngiliz gazetesine verdiği ve 11 Haziran 1985 tarihli günlük gazetelerde yansıyan demecinde «DİSK'e komünistler mali yardım yaptı» demiştir.

Bu iddiayı anında reddettik, Sayın Mahkeme Heyetinin vereceği karar iddianamelerde bile yer almayan bu iddiayı da açıklığa kavuşturacaktır, sanıyorum.

Öte yandan hukuku en büyük ölçüde çiğneyen bizzat o dönemin Askeri Savcısı oldu. Askeri Savcı henüz bizler hakkında bir dava açılmadığı, yani iddianamenin mahkemeye verilmediği ve sanıklara tebliğ edilmediği bir dönemde, 25 Haziran 1981 tarihinde basın ve TRT mensuplarına bir açıklama yaparak 52 DİSK'li yöneticinin idamının istendiğini duyurdu. Bu haber, basında «DİSK İDDİANAMESİ HAZIR» başlığı altında geniş yankı uyandırdı.

Oysa İddianame bize 30.11.1981 tarihinde tebliğ edildi. Askeri Savcı İddianame olmadan aleyhimizde kamuoyu yaratmaya girişerek yasayı açıkça ihlâl etti, görevini kötüye kullandı. Bu konuda savunma avukatlarının ilgili mercilere, mahkemelere yaptığı suç duyuruları sonuçsuz kaldı.

İddianamede görüldüğü gibi İddia Makamı, bazı yazılı metinler ile dava konusu eylemleri suçlamıştır. İddia Makamının

yaptığı gerçekte yalnızca bir tavsiftir. Sınıflamadır. Ancak bu sınıflama tam 14 ayda becerilebilmiştir. İnsan Haklarını ve Ana Özgürlükleri Korumaya İlişkin Avrupa Sözleşmesi'nin 5. maddesi «Makul süre içinde yargılanmak her tutuklunun hakkıdır» demektedir. Yasalarımız tutuklu kişilerin makul sürede yargılanmasını zorunlu kılmaktadır. Tüm bu ilkeler çiğnenmiştir.

Çağımız hukuku, «kollektif suçlama» ve «kollektif cezalandırma» yöntemlerini reddetmiştir. Tutukluluk hallerimizin devamına ilişkin tüm incelemelerde 1961 Anayasasındaki «suçların kişiselliği» ilkesi çiğnenmiştir.

İnsan Haklarının ve Ana Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesinin 6/3-b maddesi,

> Her sanık: Savunmasını hazırlamak için gerekli zamana ve kolaylıklara malik olmak hakkına sahiptir.

der. İşte bu hakkımız da çiğnendi.

Türkiye Barolar Birliği'nin MGK ve Başbakanlığa sunduğu raporda belirtildiği gibi savunma avukatları dosyalarımızı inceleyemedi. Sanık-Avukat görüşmelerinde alınan güvenlik önlemleri savunma hakkını kısıtlayacak ölçüde gerçekleşti. Belli basın organları her gün çeşitli biçimlerde bize saldırırken onlara göndermek istediğimiz «tekzip» yazılarına el kondu.

Yaklaşık 4 yıl süren tutukluluğumuz da hukukdışı uygulamalarla dolu geçti. Askeri Tutukevlerindeki tutukluluk koşullarımız yasalara, uluslararası antlaşmalara aykırı olarak son derece ağırdı. Tutukluların bedeni, zihni ve ruhsal yönden sağlıklarını bozan tutukevi koşullarına ek olarak, zaman zaman yalnız donla bırakılarak yapılan üst aramaları, eşyalarımıza zarar vermekten başka bir anlamı olmayan koğuş aramaları, DİSK Davası dışındaki mahkemelere götürülürken arkadan zincire vurulma, onur kırıcı davranış ve sözler, gayri insani, zalimane davranış ve uygulamalardı.

Yemek, yıkanma, ziyaret, ışık, havalandırma sorunlarının yanısıra aylarca yalnızca belli gazeteleri okumak zorunda bırakıldık. Tüm dergi ve kitaplarımız elimizden alındı. Savunmamızda kullanacağımız yasalar, tüm sendikal yayınlar da elimizden alındı.

Tutukevinde uygulanan biçimiyle avukat görüşmeleri savunma hakkının kısıtlanması biçiminde gerçekleştirildi. Bir avukat aynı kattaki 8-10 müvekkiliyle hep birlikte toplam ancak 20 dakika görüşebilmekteydi. Bu görüşme de eş ve çocukların ziyaretlerinde olduğu gibi camların ardından, telefon ahizeleri aracılığıyla yapılmaktaydı ve tüm görüşmeler yasalara aykırı bir biçimde dinlenmekte ve banda alınmaktaydı.

Bu arada avukatlarımızın DİSK Davasına ilişkin olarak bizlere verilmek üzere Metris Askeri Tutukevine getirdiği mahkeme zaptı, ifade, savunma ile ilgili belgeler bizlere verilmedi. Yalnızca yazılı belgelerden oluşan böylesi bir davada sorumluluk tutukevi yöneticilerinin üzerine atılarak savunma hakkımız önemli ölçüde engellendi.

Çağdaş devletin, Avrupa demokrasilerine dayalı devletin temel öğeleri; insan hakları, hukukun üstünlüğü, özgürlük ve yasalar önünde eşitlik gibi ilkelerdir. Bu ilkeler ise ancak bağımsız bir yargının güvencesi ve koruyuculuğu altında yeşerir.

1961 Anayasası, mahkemelerin bağımsızlığını ve yargıçların güvencesi esasını açıkça belirtmiştir. Ayrıca yargıç önünde hak iddia eden herkesin hakkını en kutsal ve dokunulmaz güvencelere bağlamıştır.

1981 Adalet yılının açılışında bir konuşma yapan Yargıtay Başkanı Derviş TURHAN şöyle demiştir:

> **Siyasal iktidar tarafından atanan, görevinden alınabilen, yerinin ve görevinin değiştirilmesi her zaman mümkün bulunan bir hakimin bağımsızlığından söz edilemez. Güvence ve bağımsızlıktan yoksun hakimlerin verecekleri kararlar ne kadar doğru olursa olsun, halk tarafmdan kuşku ile karşılanır ve çok zaman halk o kararlara karşı saygı göstermez. Bu hal toplumun adalete karşı olan güvenini sarsar... Bir toplumda halk adalete inanmaz duruma gelmişse o rejim çürümüş demektir. Ve kısa bir zamanda çökmeye mahkümdur.**

Şurası açıktır ki bir toplumda toplumu oluşturan bireyler adalet dağıtan yargıya ya da yargının özel koşullardaki bir biçimine karşı güven duygularını yitirmeye başlarlarsa, yargıya

kuşkulu gözlerle bakar duruma geliyorlarsa, o ülkede bazı değerler yıkılır demektir. Tarih en acımasız tanık olarak böylesi günlerin neler getirdiğini bizlere sürekli hatırlatmaktadır.

DİSK Davasına ilişkin ilk iddianame olan DİSK-I İddianamesinin kapağında DİSK ile ortak amaç ve faaliyetlerde bulunan kişi ve kuruluşlar da suçlanmaktadır. Bu anlayışa göre DİSK ile ilişki kuran tüm dernekler, onların üyeleri, resmi kuruluş ve görevliler de bu davada sanık olmak durumundadır.

DİSK-I İddianamesinde DİSK ile «ortak ideolojiyi paylaştıkları» suçlamasıyla, DİSK'e telgraf gönderen parlamenterler sanık olarak yorumlanmaktadır. Aym anlayışa göre DİSK'e telgraf gönderen eski Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanı, Başbakanlar da bu davanın sanığı olmak durumundadır. Aynı biçimde DİSK ile ilişki kuran hükümetler, bakanlar, valiler, ordu komutanları, en ücra köşedeki karakol polisinden, 1. Şubelerdeki sendika masası görevlilerine kadar İçişleri ve Çalışma Bakanlıklarının tüm görevlileri, tüm devlet memurları, TCK'nın 146. ve 141. madde suçlarıyla bu davada yargılanmak durumundadırlar.

Öte yandan DİSK-I İddianamesinin 765-777. sayfaları arasında DİSK'e belli günlerde telgraf gönderen CHP parlamenterleri DİSK-I İddianamesinin 774. sayfasında «Marksizm ve Leninizm prensiplerini benimsemiş şahıslar» olmakla suçlanmıştır. Suçlama son derece ağır olduğu kadar, Cumhuriyetimizin geçmişi ve geleceği açısından da son derece önemlidir.

Bu suçlamalardan sonra birkaç CHP parlamenterinin ifadesine başvurulmuş, fakat daha sonra CHP'li parlamenterlerin ifadesinin alınması durdurulmuş ve Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığının 1982/863 Hazırlık No'lu Dosyası ile kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Bir adli yanlışlığın işin başından düzeltilmesi elbette sevindiricidir. Ancak yukarıdaki son derece önemli suçlama ne olacaktır?

Neden DİSK-I İddianamesindeki tüm suçlamalar CHP'li parlamenterler hakkında ileri sürülen suçlamalar gibi havada kalmaya mahkûm olmasın?

DİSK Davasının bir aşamasında CHP'li parlamenterlerin suçlanmasına gerek duyulmuş iken, davanın başka bir aşamasında bu suçlamadan vazgeçilmiştir. Bu durum, DİSK Davasının siya-

si bir dava olduğunun kanıtı olduğu kadar, DİSK Davasındaki tüm suçlamaların hukukdışı suçlamalar olduğunun da kanıtıdır.

DİSK Davasındaki tüm iddianamelerde ve EHM'da sözü edilen TCK'nın 146. ya da 141. ve 142. maddelerini ya da Sendikalar Yasasının 30. maddesinin 4. bendini ihlâl, son derece önemli, ağır suçlardır. Böyle durumlarda TCK'nm ilgili maddeleri, Sendikalar Yasasının 30/5. maddesi Cumhuriyet Savcılarına; 1630 sayılı Yasanın 45/1. maddesi ise Vali'lere açık sorumluluk yüklemiş, görev vermiştir. DİSK Genel Merkezinin bulunduğu İstanbul ili 1970, 1971-1973, 1974-1975 ve 1979-12 Eylül 1980 yıllarında yaklaşık 5 yıl süreyle sıkıyönetim ile yönetilmiştir.

Şimdi soruyorum: Madem DİSK kurulduğundan beri suç işlemektedir, bugüne kadar Cumhuriyet Savcıları, Sıkıyönetim Komutanları, Askeri Savcılar, Valiler neredeydi?

Neden bir özel hukuk tüzel kişiliği olan DİSK'i kapatmamışlar, yöneticileri hakkında bugün ileri sürülen maddelerle dava açmamışlardır? DİSK'in ve DİSK yöneticilerinin İddia Makamına göre subut bulmuş hüviyeti ile yıllarca faaliyet göstermesine neden göz yumulmuştur? Savcılar, mahkemeler 13,5 yıl neden görev yapmamışlardır?

Yüzbinlerce üyesi olan bir kuruluşun, kuruluşundan beri yasadışı yaşamasına neden olanak vermişlerdir? Bu durumdan tüm yargı kuruluşları ve görev yapan tüm hükümetler sorumlu değil midir? İddia Makamının iddiaları doğru ise; 1967'den beri DİSK'in faaliyet gösterdiği tüm yerlerdeki sivil ve askeri savcılar hakkında dava açılmak gerekmez mi?

Böyle bir durumun ancak iki nedeni olabilir:

1. **İktidarlar, 13,5 yıl süresince İçişleri Bakanlığı, Vilayetler, Cumhuriyet Savcıları, Güvenlik Kuvvetleri, Askeri Savcılar kanalıyla provokasyona girişmiş ve sürek avına sürercesine DİSK ve DİSK'li sendikacıları suça teşvik etmiş, kışkırtmıştır.**
2. **İlgili merciler DİSK ve DİSK yöneticilerinin İddianamedeki maddelerle kovuşturulacak bir eylemine tanık olmamışlardır.**

Burada, doğru cevap ikincisidir.

Çalışma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Emniyet Müdürlükleri, Sendikalar masalarındaki tüm bilgi ve belgeler de bunu kanıtlamaktadır.

DİSK Davasının hazırlanmasında yasadışı, hukukdışı yollara başvurulmuştur. Kişi güvenliği hakları çiğnenmiştir. Oysa 1976'da yürürlüğe giren BM Kişi Hakları ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi kişi güvenliği haklarını şöyle sıralamaktadır:

Madde 9

1. Herkesin özgürlük ve kişi güvenliği hakkı vardır. Kimse keyfi olarak tutuklanamaz ya da gözaltına alınamaz. Kimse, yasalarda belirtilen usullere uygun koşullar dışında özgürlüğünden mahrum edilemez.

2. Tutuklanan herkes tutuklanma anında tutuklanma nedenleri hakkında bilgilendirilmeli ve tutuklanan kişiye en kısa zamanda kendisine yönelik suçlamalar konusunda bilgi verilmelidir.

Madde 10

1. Tutuklanan ya da gözaltına alınan herkese insan doğasında var olan saygınlığa uygun olarak insanca davranılmalıdır...

Madde 14

2. Ceza gerektiren bir suç ile suçlanan herkesin güvenlik koşullarının düzeltilmesi dahil herkes için yasaya göre suçlu olduğu kanıtlanıncaya kadar suçsuz kabul edilme hakkı vardır.

3. Kendisine yönelik ceza gerektiren suçlamalar hakkında hüküm verilme sürecinde herkese tam bir eşitlik içinde aşağıdaki asgari güvenceler sağlanmalıdır:

b) Savunmasını hazırlamada gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olması ve kendi seçtiği avukatıyla görüşebilmesi;

c) Gereğinden fazla gecikmeden yargılanması;

d) Duruşmalarda hazır bulunması, seçtiği avukat yardımıyla ya da bizzat savunmasını yapması...

e) Aleyhteki tanıklara soru sorma ya da lehteki tanıkların aleyhteki tanıklara tanınan aynı koşullarla mahkemeye çağrılması ve sorgulanması...

g) Kendi aleyhine tanıklık yapmaya ya da suçu itirafa zorlanmaması...

7. Ülkedeki ceza mahkemeleri usulüne ve yasalara uygun olarak kesin beraat ya da mahkûmiyet ile sonuçlanan bir suç için hiç kimse yeniden yargılanamaz ya da cezalandırılamaz...

ILO ise sendikacıların gözaltına alınması ve tutuklanması konusunda özel ilkeler getirmektedir. ILO Yönetim Kurulu Sendika Özgürlüğü Komitesi çeşitli raporlarında kişi güvenliği hakkına ilişkin şu kararları almıştır:

- Sendika yöneticilerinin önlem amacıyla gözaltına alındığı bütün durumlarda, bu önlemler sendikal hakların kullanımına ciddi müdahale sayılabilir. Komite, bütün gözaltına alınan kişilerin olabilecek en kısa zamanda adil biçimde yargı önüne çıkarılmaları gerektiğini sürekli vurgular.

- Normal yasal usullere göre delil toplama zorluğu gerekçesine dayanarak kişileri yargı önüne çıkarmadan süresiz gözaltında tutma, kötüye kullanma tehlikesini içinde taşıyan bir uygulamadır ve bu yüzden eleştiri konusudur.

- Komite, tutuklanan kişinin, tutuklanma anında, tutuklanma nedenleri ve kendisine yönelik iddialar hakkında bilgilendirilmesine ilişkin ilkeye verilen önem konusunda ısrar eder.

- Sendikacıların yasanın çiğnendiği gerekçesiyle önlem olarak gözaltına alınmaları greve ilişkin olursa, bu, sendikal hakların ciddi biçimde çiğnenmesi tehlikesini içerir.

• Komite, sendikacıların hükümete göre sendikal işlevlerle ilgisi bulunmayan siyasi ya da cürüm teşkil eden suçlarla suçlandıkları davalar dahil, tüm davaların tarafsız ve bağımsız mahkemelerde hızlı ve adil biçimde görülmesine ilişkin ilkeye verilen önemi vurgular.

• Komite, iç güvenlik nedeniyle bile olsa, uygun yargısal güvencelerle izlenmediği takdirde sendika yöneticilerinin gözaltına alınmasının sendikal haklara vahim bir müdahale oluşturacağını vurgular.

• Komite, bireylerin hüküm giyinceye kadar suçsuz kabul edilmeleri hakkını göz önünde tutarak, bir sendika yöneticisinin tutuklanma, gözaltına alınma ya da ceza alma durumunda, alınan önlemlerin söz konusu kişinin sendikal eylemlerinden kaynaklanmadığını göstermenin hükümete düştüğünü belirtir.

• Komite, iç savaşa yakın durumlarda bile, gözaltına alınan kişilerin olabilecek en kısa zamanda adil biçimde yargılanmalarına verdiği önemi vurgular.

İşte DİSK Davasının hazırlığında tüm yukarıdaki ilkeler çiğnenmiş, hukukdışılık esas olmuştur.

ILO Yönetim Kurulu Sendika Özgürlüğü Komitesinin bu kararları Savunma Avukatlarımızın 13.6.1984 tarihli «Soruşturmanın Genişletilmesi» talebini içeren dilekçelerinin 4 No'lu ekinde sunulan Türk-İş üyesi Yol-İş Federasyonu tarafından yayınlanan Sendika Özgürlüğü (Ankara, 1981) adlı kitapta da yer almaktadır.

Davanın hazırlığındaki bu hukukdışılığı, yasadışılığı Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunuyorum.

7. YARGILAMA AŞAMASINDAKİ TALEPLERİMİZ

DİSK Davası başladıktan sonra yargılama aşamasına ilişkin taleplerimiz olmuştur. Bu taleplerimiz çoğunlukla söylediklerimizin aynen zapta geçirilmemesi ve delil değerlendirilmesinde lehimizdeki delillerin okunmamasına ilişkin olmuştur.

Bu taleplerimize ilişkin 23.6.1982 tarihli 20. celsede sorgumda Mahkeme zabıtlarına aynen geçirilmeyen ya da eksik veya yanlış anlamalara yol açacak şekilde geçirilen hususlar için bir dilekçe verdim. Ancak bu dilekçem kabul edilmedi. Dilekçemin yeniden Heyetinizce değerlendirilmesi amacıyla aynen ekte sunuyorum : EK NO : 1.

EK 123 Deliller Klasörünün okunması sırasında çeşitli taleplerimizin o zamanki Duruşma Yargıcı tarafından bana göre haklı olmayan gerekçelerle reddedilmesi üzerine 3.8.1983 tarihinde Duruşma Yargıcının Reddi İstemi ile bir talepte bulundum. Bu dilekçem de kabul edilmedi ve bu dilekçem yüzünden bir haftalık hücre hapsi ile cezalandırıldım.

Yargılama aşamasına ilişkin bazı taleplerimizi yansıtması açısından savunmanın bir parçası olarak bu dilekçemin bir örneğini ekte sunuyorum : EK NO : 2.

Yalnızca DİSK'e ait olduğu belirtilen delillerin değerlendirilmesi 13,5 ay sürmüştür. Delillerin değerlendirilmesi aşamasında çeşitli yazılı ve sözlü taleplerimize rağmen DİSK'e ait çok sayıda delil okunup değerlendirilmemiştir.

Örneğin, DİSK-I İddianamesinde DİSK'in çok yönlü dış ilişkileri, tek yönlü gösterilmiş, DİSK'in yalnızca sosyalist ülke sendikaları ile işbirliği ve dayanışma içinde olduğu iddia edilmiştir. Delil değerlendirilmesi sırasında da DİSK'in yalnızca sosyalist ülke sendikal merkezleriyle olan yazışmaları değerlendirilmiş, özellikle 109, 111 ve 112 No'lu Deliller Klasöründeki DİSK'in dış ilişkilerindeki çok yönlülüğünü kanıtlayacak ve çoğu Batı Avrupa sendikal merkezlerine ait deliller değerlendirilmemiştir.

Örneğin DİSK'in toplantılarına, özellikle de 1 Mayıs kutlamalarına ilişkin Valilikler, Sıkıyönetim Komutanlıkları ve Danıştay'a yaptığı başvurularına ilişkin yazıları değerlendirilmemiştir.

DİSK'in genel olarak ülkenin içinde bulunduğu olumsuz ekonomik ve sosyal koşullar, işçi sorunları ve terörizm konularında yetkili devlet makamlarına, İçişleri Bakanlığına, Başbakanlığa, Genel Kurmay Başkanlığına, Cumhurbaşkanlığına gönderdiği yazılar değerlendirilmemiştir.

DİSK'in yasal, açık sendikal çalışmalarının kanıtını oluştu-

ran DİSK Dergileri ve DİSK Ajanlarının büyük bir kısmı, DİSK karar organlarının kararlarının en önemlileri lehimizdeki deliller olarak okunmamıştır.

DİSK'in I. ve II. Ören Toplantıları adıyla anılan Genişletilmiş Tüzüksel Organ Toplantılarının gizli ve amaç dışı değil, açık, yasal Tüzüğe ve Sendikalar Yasasına uygun toplantılar olduğunu, İddianamede bu yöndeki siyasi polemiğe dayalı suçlamaların gerçekdışı olduğunu kanıtlayan ve DİSK'in her iki toplantısının da Güvenlik Kuvvetlerince izlendiğini; I. Ören Toplantısı için Burhaniye Savcılığının takipsizlik kararı vermiş olduğunu; II. Ören Toplantısından sonra gerçekleştirilmiş bir genel grev olmadığı gerekçesiyle DİSK hakkında herhangi bir kovuşturma yapılmadığını, DİSK İddianamesini hazırlayan Askeri Savcı yardımcılarından Aytekin Gani Ataman (13903) imzasını taşıyan Bakırköy Cumhuriyet Savcılığının yazısı ile saptandığını kanıtlayan 9 No'lu Deliller Klasörü değerlendirilmemiştir.

DİSK Deliller Dosyalarındaki DİSK'e ait olan ve dilekçelerimizle okunmasını talep ettiğimiz tüm delillerin lehimizdeki deliller olarak değerlendirilmesi talebimi takdirlerinize sunarken, bu delillerin başlıcalarını liste halinde ekte sunuyorum: EK NO: 3.

DİSK-I İddianamesinin ekinde ikame olunmayan ancak DİSK'in ve yöneticilerin açık, yasal sendikal anlayış ve eylemlerinin kanıtlarını teşkil eden, aşağıda kısaca tanıttığım Savunma Avukatlarımızın «Soruşturmanın Genişletilmesi» Talebini içeren 13.6.1984 tarihli dilekçelerinin ekinde (EK 50-55) fotokopileri olarak sunulduğu için dosyada bulunan belgeler taleplerimize rağmen huzurda okunup değerlendirilmemiştir. DİSK Dergisi ve DİSK Ajansı, DİSK'e ait resmi yayınların lehimize deliller olarak değerlendirilmesi talebiyle savunmamın bir parçası olarak Sayın Mahkemenin takdirlerine arzediyorum.

- 1 Sayılı Haziran 1973 tarihli DİSK Dergisi'nin 18-19. sayfalarındaki «Sendika Özgürlüğü Üstüne» başlıklı ILO kararlarını dile getiren yazı.

- Aynı Derginin 28. - 31. sayfaları arasında yer alan «DİSK'in Bilimsel Toplantısı» başlıklı İstanbul Carlton Otel'de Sosyal Siyaset ve İş Hukuku üzerine yapılan seminere ilişkin haber yazısı. Bu seminere sosyal siyaset ve iş hukuku öğretim üyelerin-

den Prof. Orhan Tuna, Prof. Nuri Çelik, Prof. Metin Kutal, Dr. Gülten Kutal, Doç. Dr. Şener Akyol, Prof. Cahit Talas, Dr. Can Tuncay, Prof. Dr. Kenan Tunçomağ, Doç. Dr. Rüçhan Işık katılıp birer konuşma yapmışlardır.

• 4-5 sayılı Eylül-Ekim 1973 tarihli DİSK Dergisi'nin 16-17. sayfalarında yer alan «DİSK'in Bildirisi: DİSK CHP'ye Oy Verelim Diyor» başlıklı yazı.

• 6 Sayılı Kasım 1973 tarihli DİSK Dergisi'nin 3. ve 31. sayfalarındaki «Cumhuriyet'in 50. Yılında İşçi Haklarına Bakalım» başlıklı yazı. Bu yazı şu sözlerle bitmektedir:

> **Sandıktan çıkanlar, sandık başında oy verenlerin özlemlerine ve Anayasada yer alan ilkelere önem vermek zorundadırlar. Oy veren milyonlarca vatandaş, Atatürk'ün vaadinin gerçekleştirilmesini beklemektedir. Atatürk demişti ki: Türkiye Cumhuriyeti mesut, muvaffak ve muzaffer olacaktır... Bu takdirde, Atatürk'ün özlediği zafer de Cumhuriyetin 50. yılını kutlarken oluşan seçimler sonrası dönemin ulusumuza en büyük armağanı olur.**

• 7 Sayılı Aralık 1973 tarihli DİSK Dergisi'nin 7-11. sayfaları arasında yer alan «Türkler'in Demecinin Aslı» başlıklı DİSK eski Genel Başkanı Kemal Türkler'in Son Havadis gazetesine verdiği demecin tam metni.

• Aynı Derginin 11. sayfasındaki «DİSK Mahalli Seçimlerde de İşçileri CHP'ye Oy Vermeye Çağırdı» başlıklı yazı.

• 12-13 sayılı, Ağustos-Eylül 1974 tarihli DİSK Dergisi'nde 9-13. sayfalar arasında yer alan DİSK'in Kıbrıs Politikası, DİSK'in Kıbrıs Barış Harekatını Desteklemesi Kararı, DİSK'in Devletin Savaş Fonuna birer yevmiye verilmesi kararı, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün, Başbakan Bülent Ecevit'in, Genel Kurmay Başkanı Semih Sancar'ın DİSK'e mesajları konulu yazılar.

• 978/150 sayılı, 5.8.1978 tarihli Ören Kararlarını içeren DİSK Ajansı.

• 978/176 sayılı, 30.8.1978 tarihli DİSK Genel Sekreterinin Alpaslan Türkeş'in DİSK hakkında söylediklerini ispata çağıran açık mektubunu içeren DİSK Ajansı.

• 978/194 sayılı, 12.10.1978 tarihli Başbakan Bülent Ecevit'e yazılan mektubu da içeren DİSK Genel Başkanı olarak Yönetim Kurulu ve Başkanlar Konseyini Açış Konuşmamı içeren DİSK Ajansı.

• 978/217 sayılı, 26.11.1978 tarihli DİSK'in çağrısı ile biraraya gelen 33 demokratik kitle örgütünün Başbakan Bülent Ecevit'e gönderdikleri mektubu içeren DİSK Ajansı.

• 978/233 sayılı, 24.12.1978 tarihli «DİSK Genel Başkanı olarak Kahramanmaraş Olayları Üzerine Yapılan Açıklama» başlıklı DİSK Ajansı.

• 979/93 sayılı, 30.4.1979 tarihli Dünya İş Konfederasyonu'nun 1 Mayıs Emeğin Bayramı Törenlerinin Yasaklanması üzerine yayınladığı bülteni içeren DİSK Ajansı.

• 979/116 sayılı, 18.5.1979 tarihli, DİSK Genel Başkan Vekilinin bir kahvehaneye yapılan saldırı üzerine verdiği demeci içeren DİSK Ajansı.

• 979/104 sayılı, 9.5.1979 tarihli DİSK Genel Başkan Vekilinin Mersin 1. Ağır Ceza Başkanının öldürülmesi üzerine yayınladığı bildiri konulu DİSK Ajansı.

• DİSK-I İddianamesinin 318. sayfasında «Afganistan İşgalini 'Afganistan Devrimi ve Afganistan'ın Kurtuluşu' olarak değerlendiren DİSK», 90. sayfasında ise «DİSK, Afganistan'ın Sovyet Rusya tarafından işgalini bir kurtuluş olarak nitelemiştir.. Bu bakımdan DİSK'in Afganistan işgalinin yanında olması, Marksist-Leninist tabiatı gereği olup barış için mücadelesinin anlamını da Marksist-Leninist açıdan ifade biçimi şeklinde zenginleştiren bir örnek teşkil etmektedir» denilerek DİSK'in bu nedenle TCK'nın 141., 142. ve 146. maddelerini ihlal ettiği iddia edilmektedir. İddianamedeki bu iddianın gerçek olmadığının tesbiti açısından 980/3 sayılı ve 11.1.1980 tarihli DİSK Genel Başkanı olarak yaptığım Yönetim Kurulu ve Başkanlar Kurulu Açış Konuşmam. Bu konuşmamda Afganistan ile ilgili paragraf şöyledir :

> Afganistan yönetiminin çağrısı üzerine Sovyet askerlerinin Afganistan'a girmesinin, Afganistan'daki son gelişmelerin temel nedenidir. Ancak temel nedenin bu olmasına rağmen sonuçları açısından bu

olay, DÜNYA ÇAPINDA BARIŞI OLUMSUZ ETKİLEMİŞTİR.

• 980/53 sayılı ve 28.4.1980 tarihli DİSK Yürütme Kurulunun 1 Mayıs ile ilgili açıklamasını içeren DİSK Ajansı.

• 980/61 sayılı, 21.5.1980 tarihli DİSK Yürütme Kurulu üyesi Tuncer Kocamanoğlu'nun Tümgeneral Demirbağ'a yapılan saldırı üzerine yaptığı açıklamayı içeren DİSK Ajansı.

Öte yandan DİSK Ana Davası ile birleşen dava dosyalarında yer alan ifade ve belgeler taleplerimize rağmen huzurda okunup değerlendirilmemiştir.

8. DİSK'İN KÖKLERİ TÜRKİYE TOPLUMUNUN BAĞRINDADIR

Elimizdeki İddianameler ve EHM ile kapatılmak istenen DİSK, sıradan bir örgüt değildir. DİSK, 13 Şubat 1967'de 30 bin üye ile kurulmuştur. Ancak işçi hakları için verdiği kararlı mücadelesi, 1961 Anayasasını sarsılmaz bir inanç ile her koşulda savunması, bağımsızlık ve demokrasi için uğraş vermesi, tüm kademelerdeki sendika yöneticilerinin demokratik usullerle, seçimle işbaşına gelmesi, tabanın söz ve karar sahibi olması ilkesi sonucunda 13 yıl içinde DİSK'in üye sayısı 500 bini aşmıştır.

Bir ülkedeki sendikacılık hareketinde değişim varsa bu, işçi kitlelerindeki değişimden kaynaklanır. İşçi kitleleri, somut ekonomik, toplumsal ve siyasal koşullar ortamında, sorunlara yaklaşım biçimlerine göre, hak aramada elde ettikleri deneyler içinde sendikacılık hareketine yön verirler. Bu anlamda DİSK'in kuruluşu ve gelişimi birkaç seendikacmın eseri değil; yeni arayışlar içinde olan, toplumsal-ekonomik-siyasal konumlarının bilincine ulaşan işçi kitlelerinin yeni bir sendikacılık anlayışına yönelmeleri sonucudur. Kısacası DİSK, 1960'lı yılların ekonomik, sosyal ve kültürel koşullarının bir ürünüdür.

Ancak DİSK iledir ki, Türkiye'de sendikal hak ve özgürlükler ete ve kemiğe bürünmüş, demokratik işçi hakları gerçek anlamda hayata geçirilmiştir. Bu niteliği ile; DİSK sendikaları resmi kuruluşlardan aldıkları yasal yetkilerle binlerce toplu iş söz-

leşmesi imzalamışlardır. Bunlar yasal sayılmış ve uygulanmıştır. Gerektiğinde bu sözleşmeler Mahkeme kararlarına konu olmuştur.

DİSK toplumsal yaşamın ve demokrasinin ayrılmaz bir parçası olmuş, hatta demokrasinin güvencelerinden biri sayılmıştır. DİSK'in uygulamaları, İş Mahkemeleri ve Yargıtay kararlarına temel olmuş, üniversitelerimizdeki iş hukuku, sosyal siyaset, endüstriyel ilişkiler kürsülerinde tartışılmış, üniversite kitaplarında yol gösterici konular oluşturmuştur.

TBMM, DİE, DPT, sık sık DİSK'in görüşlerini almış, ülkenin dört bir yanındaki İş Mahkemeleri ücret anlaşmazlıklarında ve benzeri konularda DİSK'ten bilirkişi raporları istemiştir.

DİSK bünyesinde TBMM'nde yasama görevi yapan 6 milletvekili görev yapmıştır. (Lastik-İş Sendikası Başkanı Rıza KUAS 1965-1973, Gıda-İş Sendikası Başkanı Kemal NEBİOĞLU 1965-1969, Genel-İş Başkanı Abdullah BAŞTÜRK 1969-1977, Lastik-İş Genel Başkan Vekili Kenan AKMAN 1977-1980, Tekstil Sendikası üyesi Bahir ERSOY 1969-1980 ve Tekstil Sendikası Genel Başkan Vekili Sabri TIĞLI 1973-1980). Üyeleri arasında bakanlık yapanlar olmuştur (Eski Çalışma Bakam Bahir ERSOY). DİSK'in kuruluş günlerine, çeşitli eylemlerini kutlama gösterilerine, Genel Kurullarına TBMM Başkan ve Başkanvekilleri, Başbakanlar, Danıştay Başkanları, Bakanlar, Milletvekilleri, Senatörler, İstanbul Valileri mesaj göndermiş ya da katılmışlardır.

DİSK yöneticileri zaman zaman kamuoyuna da duyurulduğu gibi hükümetlere görüş bildirmişlerdir. (Bu görüşler için bakınız DİSK 7. Genel Kurulu Çalışma Raporu sayfa 179-184 ve sayfa 514-522). Cumhurbaşkanı, Başbakan ya da Bakanlarla görüşmüşlerdir. Başbakan ya da Bakanlar DİSK'i ziyaret etmiş, Cumhurbaşkanları ya da Genel Kurmay Başkanları DİSK'e tebrik telgrafları göndermişlerdir.

DİSK, Devlet Plânlama Teşkilâtınca hazırlanan IV. Beş Yıllık Kalkınma Plânını tartışma toplantılarına katılmış, görüşlerini sunmuş, III. Beş Yıllık Kalkınma Plân döneminde komisyonlarda görev yapmıştır.

TBMM'nin 10/27 sayılı Araştırma Komisyonu DİSK'ten görüş istemiştir. DİSK ayrıca Cumhuriyet Senatosu Komisyonla-

rında, UNESCO Türkiye Milli Komisyonunda, Atatürk'ün 100. Doğumyılı Kutlama Komitesi'nde görev yapmıştır.

DİSK Genel Başkanları ya da yöneticileri TRT'den Türkiye Kamuoyuna haber ya da tartışma programları içinde kendi seslerinden görüşlerini açıkça iletmişlerdir. DİSK yöneticileri Başbakanlıkta Türkiye ekonomisine ilişkin olarak TÜRK-İŞ, TİSK, Sanayi Odaları Birliği ve Bakanlar Kurulunun bazı üyeleri ile ortak toplantıya katılmışlardır. Bu toplantıdan sonra DİSK dergisinin Nisan 1979 sayısında yaptığım açıklama şu sözlerle bitmekteydi :

> ...DISK temel görüşlerini tasvip etmese de, üretim güçlerini geliştirici, bağımsızlığımızı ve demokrasiyi pekiştirici adımlar atan her hükümeti bu yönde destekler.

Yine bu toplantı sonunda zamanın Başkanı Bülent Ecevit şu açıklamayı yapmıştır :

> Çetin dönemlerde ülkeyi esenliğe çıkarabilmek için bütün toplum kesimlerinin biraraya gelmesiyle ve dayanışmasıyla ulusal gücü seferber edebilmek Türk Ulusunun bir yüce niteliğidir ve bağımsızlığımızın en sağlam güvencesidir.
>
> Bugün de işçi ve işveren kesimleri ulusumuzun bu niteliğini ve yeteneğini bir kez daha kanıtlama gereğinin bilinci içindedirler. Ekonomiyi güçlendirme programının amaçları, kuralları ve temel ilkeleri konusunda Hükümetçe kendilerine daha önce verilmiş bilgileri bugün Türkiye'nin içinde bulunduğu koşullarda ana çizgiler ile doğru ve uygun bulduklarını söyleyen kuruluşlar, kendi görüş ve önerilerini de Hükümete bildirdiler.
>
> Hükümet bu değerli görüş ve önerileri de özenle gözönünde tutacağını belirtti. Uygulamanın uygulama ile ilgili yaklaşımın ve ayrıntıların en az program metni kadar önem taşıdığını o nedenle programın uygulanışını dikkatle izleyeceklerini ve uygulama sırasında veya önlemlerin ayrıntıları konusunda

gerektiği zaman eleştiri ve uyarı haklarını yapıcı bir anlayışla kullanacaklarını bildirdiler.

Toplantıya katılan tüm kuruluşlar, temel görüşlerini saklı tutmakla beraber, ülkenin içinde bulunduğu koşullar altında ekonomiyi darboğazlardan çıkarabilmek için asgari müştereklerde birleşme gereğine inandıklarını ve görüşmeler sonunda bunun mümkün olabileceğini görmekten duydukları kıvancı belirttiler. Kuruluşlar işçi, işveren ilişkilerinin ülke ve toplum yararına ve demokrasi kurallarına uygun biçimde düzenlenmesi ve işsizlik sorununa etkin çözümler getirilmesi için, gereken önlemleri birlikte görüşmek üzere de yeniden biraraya gelmeyi kararlaştırdılar.

Toplantıya katılan kuruluşların verdikleri yetki ile ve onayları ile yaptığım bu açıklamadan sonra ben de Hükümet adına kuruluşların değerli başkanlarına ve temsilcilerine tarihsel toplantıya olanak sağladıkları için ve zor zamanlarda Türk Ulusunun tüm gücünü birleştirme yeteneğini bir kez daha kanıtladıkları için şükranlarımı sunarım. Bu birlik ve dayanışma tarih boyunca bir çok kez olduğu gibi bugün de önümüzdeki tüm engelleri ulusca aşmamızı sağlayacaktır inancındayım.

Yukarıdaki, Başbakan, Türk-İş, TİSK, Sanayi Odaları Birliği ve bazı bakanlarla yapılan ortak toplantı sonrası açıklanan bu metinle, 141-142 ve 146. maddelerin nasıl yanyana konulabildiğini anlamak mümkün değildir.

Yine Yürütme Kuruluyla birlikte Sayın ECEVİT'le yaptığım görüşmeden sonra şunları söylemiştim:

Sayın Başbakanımızla ekonomik ve sosyal konular hakkında çok yararlı bir konuşma yaptık. Bilindiği gibi, Hükümetimiz, Anayasal ve yasal bütün müesseseleriyle tahrip olmuş bir ülke teslim almış ve çok sorumluluk gerektiren bir noktada iktidara gelmiş bulunuyor.

Kendilerine bu konuda DİSK'in öteden beri koydu-

ğu desteğin devam etmekte olduğunu bildirdim. Sayın Başbakanımızın Hükümetiyle birlikte başarılı olması için DİSK olarak elimizden gelen desteği devam ettirme konusunda kararlı olduğumuzu belirtiyorum.

Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunarım.

DİSK ayrıca Uluslararası Çalışma Örgütünün (ILO) birçok toplantısında, Avrupa Sendikalar Konferansında işçileri temsil etmiş, ekonomik ve toplumsal konulara ilişkin görüşlerini DİSK Araştırma Enstitüsü'nün bilimsel çalışmalarıyla sergilemiş bir kuruluştur.

Öte yandan görevde bulunduğumuz sırada ilişki kurduğumuz Türk Silahlı Kuvvetlerinin her düzeydeki mensubuna görüşlerimizi, amaçlarımızı en açık bir biçimde aktardık. Eylemlerimiz sırasında gerekli yasal önlemlere sonuna kadar uyduk. Örneğin DİSK eski Genel Başkam Kemal TÜRKLER'in cenaze törenini Merkez Komutanlığında görevli Komutanlarla birlikte gerçekleştirdik.

Burada özellikle bir anımı aktarmak isterim :

1979 yılı sonunda ve 1980 başında 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Necdet ÜRUĞ'un istemi üzerine ikisinde yalnız, birinde bazı DİSK Yürütme Kurulu üyeleri ile birlikte Komutanlığa giderek üç görüşme yaptım. Görüşmelerde tüm görüşlerimizi en açık bir dille anlattım.

Bu görüşmelerin sonuncusunda özellikle Türk Silahlı Kuvvetlerinin Cumhurbaşkanına vermiş olduğu muhtıraya ilişkin DİSK'in yaptığı açıklama üzerinde durduk.

Sayın Necdet ÜRUĞ, DİSK'in konuya yaklaşımından memnun olduğunu belirtti. Onun «bu görüşlerinizi Genel Kurmay Başkanına da iletin» demesi üzerine, ben de «biz görüşme isteriz» dedim. Ve bir süre sonra DİSK Genel Merkezine telefon edilerek dönemin Genel Kurmay Başkam Kenan EVREN ile yapacağım görüşme gün ve saati bildirildi. Ancak daha sonra 17 Şubat 1980 tarihli Cumhuriyet gazetesinde çıkan bir haberle bu görüşmemizin tehir edildiğini öğrendik.

12 Eylül öncesinde 1. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanına tüm görüşlerini en açık biçimde aktaran DİSK yönetici-

lerinin daha sonra gözaltında tutulmaları, tutuklanmaları ve TCK'nın en ağır maddeleriyle, gizli örgüt suçlaması ile mahkemeye çıkarılmaları oldukça ilginçtir.

DİSK-I İddianamesinde DİSK zoraki ayakta tutulan, arızi, ülke gerçekleri dışındaki bir örgüt gibi yansıtılmaktadır. Oysa yüzbinlerce işçiyi bünyesinde barındıran DİSK, bu ülke topraklarının yeşertip büyüttüğü, demokratik, bağımsız bir örgüttür. DİSK, Türkiye işçi sınıfının çağdaş bir ürünüdür. Türkiye toplumuna özgü bir kuruluştur. Örneğin **tabanın söz ve karar sahibi** olması deyişi tüm dünyada yalnızca ve yalnızca DİSK'e aittir.

DİSK bir gerçektir. Bu gerçek 18 yıldır kabul edilmektedir. DİSK'i dost-düşman kabul etmiştir. Yüzbinlerce işçi kabul etmiştir. Tüm sendikal kuruluşlar kabul etmiştir. Sermaye kabul etmiştir. Üniversiteler kabul etmiştir. Hükümetler kabul etmiştir. Uluslararası kuruluşlar, ILO kabul etmiştir.

DİSK, 12 Eylül 1980'den sonra akıl almaz, hukukdışı suçlamalarla suçlanmasına rağmen, DİSK-I İddianamesinin 20. sayfasında sendikacılık anlayışı İddia Makamı tarafından kabullenilen ve «Antikomünist Dünya Sendikalarının örgütü» olarak tanımlanan **Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu** ICFTU'nun yoğun uluslararası dayanışmasına muhatap olmuştur. ICFTU tutuklu bulunan DİSK'li sendikacılara maddi yardımda bulunmuştur. Bu olgu nasıl açıklanacaktır?

Yine DİSK 1985 yılı başında Batı Avrupa ülke sendika merkezlerinin bölgesel kuruluşu olan Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ASK'a Türkiye'den tek kuruluş olarak üye kabul edilmiştir. Tutuklu bulunan DİSK'li sendikacılara ayrıca maddi destekte bulunan ASK, DİSK Genel Başkanı olarak beni de Yönetim Kurulu üyeliğine seçmiştir. Bu olgu nasıl açıklanacaktır?

Şimdi soruyorum: Tüm çalışabilir nüfusun yaklaşık yüzde onunun sendikalaştığı bir ülkede bir sendikal örgüt 13 yıl gibi kısa bir zaman içinde nasıl olur da üye sayısını 30 binden 500 binin üzerine çıkarır?

Eğer bizler bu ülkenin gerçekleri ile sımsıkı bağlı olmasaydık, 1961 Anayasasını savunmasaydık, bağımsızlık ve demokrasi için mücadele etmeseydik, çalışan, değer yaratan emekçilerin yaşamıyla, çıkarlarıyla bütünleşmemiş olsaydık, nasıl yüzbinlerin umudu ve güvencesi olurduk?

DİSK, İddianamede görülmek istendiği gibi, hayırseverler derneği ya da bir sosyal yardımlaşma derneği değildir. 274 sayılı Sendikalar Kanununun 1. maddesindeki işçilerin **iktisadi, sosyal ve kültürel** çıkarlarını korumakla ve geliştirmekle yükümlü bir örgüttür. DİSK bir üst kuruluş olarak işte bu görevi yerine getirmiştir. Bu nedenle toplumun milyonlarla ifade edilen bir kesimini temsil etmek, yığınların istemlerini dile getirmek durumunda olmuştur.

Türkiye'de her il ve ilçede DİSK üyesi bir sendikanın en az bir temsilciliği vardı. DİSK üyesi sendikaların örgütlenmesi bir ağ gibi tüm Türkiye'yi sarmıştı.

TÜRK-İŞ sendikalarının daha çok devlet işletmelerinde örgütlü olmasına karşılık DİSK, birçok devlet işletmesinde örgütlü olmanın yanısıra esas olarak özel sektörde ve de özellikle çokuluslu tekellerin Türkiye'deki işyerlerinde örgütlüydü. DİSK üyesi sendikalardan GENEL-İŞ, LASTİK-İŞ ve OLEYİS işkolu yetkisine sahipti.

DİSK'e bağlı sendikalar işkolu yetkisine sahipti. DİSK sendikalarından genel hizmet işçilerini kapsayan GENEL-İŞ, Türkiye'deki belediyelerin tamamında çoğunluğuna sahip olup. işkolu yetkisine sahipti.

DİSK'e bağlı sendikalardan LASTİK-İŞ, lastik ve plastik işçilerinin büyük bir çoğunluğunu bünyesinde barındırmaktaydı. Ve işkolu yetkisine sahipti. Bu sendika özellikle Goodyear, Uniroyal, Pirelli gibi çokuluslu tekellerin Türkiye'deki şirketlerinde örgütlüydü.

Otel, eğlence, lokanta, turistik yerlerde çalışan işçilerin çoğunluğunu kapsayan OLEYİS Sendikası ise Hilton, Sheraton, Etap, Club Mediterranee gibi çokuluslu şirketlerde örgütlü durumdaydı. Ve işkolu yetkisine sahipti.

DİSK'e bağlı sendikalar ülkedeki dört petrol rafinerisinden ikisinde, enerji sağlayan tek devlet kuruluşu olan TEK'te, PTT' nin hatlarında, TRT Kurumunda, Et ve Balık Kurumunda, Devlet Malzeme Ofisinde, Süt Endüstrisi Kurumunda, ülkede devlet tekeli olan Şişe ve Cam Fabrikalarının büyük çoğunluğunda, tek soda üreten Mersin Soda A.Ş.'de, işçilerin sosyal güvenlik örgütü Sosyal Sigortalar Kurumunda, TÜBİTAK'ta, Toprak-Su ve devlet üretme çiftliklerinde, ziraat, pamuk, veteriner işleri,

tarımsal araştırmalar genel müdürlüklerinde, Kredi ve Yurtlar Kurumunda, Emekli Sandığı işletmelerinde, tarım kooperatiflerinde, önemli yeraltı maden işletmelerinde, MTA'da, metalurji işkolunda, MESS'e bağlı işyerelerinde, çokuluslu ilaç tekellerinin Türkiye'deki işyerlerinde, önemli pil ve akümülatör fabrikalarında, Yapı ve Kredi Bankası, Garanti Bankası, Osmanlı Bankası gibi bankacılık alanındaki en önemli kuruluşlarda, kooperatiflerde, Sümerbank'ın dokuma fabrikalarında ve satış mağazalarında, alüminyum, demir-çelik işletmelerinde, tekstil, kağıt, tuğla, kiremit ve çimento fabrikalarında, nakliyat ambarlarında, sinema emekçileri arasında örgütlü durumdaydı.

DİSK'in imalât sanayi, genel hizmetler, turizm gibi etkin sektörlerde örgütlenmiş olması, siyasal eğilimleri nisbî olarak daha ileri olan işçilerin çalıştığı özel sektörde örgütlenmiş olması, ona sayısal gücünün üzerinde bir etkinlik kazandırmıştır.

İşte DİSK'in bu niteliği Türkiye'de sarı sendikacılar ve sermaye kesimi için korkulu rüya olmuştur. Bu süreç içinde çok sayıda DİSK üyesi işten atılmış, işsiz ve parasız kalmış, dövülmüş, öldürülmüş, buna rağmen mücadele sürdürülmüştür. Yıllardır DİSK'e yönelik sözlü ya da yazılı saldırılar, DİSK'i kapattırma çabaları en sonunda elimizdeki İddianamelere ve EHM'ya da yansımıştır.

Bu davadaki suçlamalarla, DİSK yöneticilerini yok etmek isteyenlerin ve 1961 Anayasasını yok sayarak, özgür sendikacılığa ve işçi haklarına çağdışı bir yaklaşımla karşı çıkan bir takım iş çevrelerinin suçlamaları arasında tam bir paralellik vardır.

İşverenlerin DİSK'in kapatılması için provokasyonlara giriştiği, kamuoyunda asılsız propagandalar yaptığı, gerçek sendikal haklara hücum edildiği, ekonomik bunalımın sorumlusu olarak DİSK'in gösterilmek istendiği bir dönemden sonra peşin hükümlerle yukarıda tanıttığımız 500 binden fazla üyeli işçi konfederasyonunun, DİSK'in ve üye sendikalarının kapatılmaları istenmektedir.

1952 yılından beri Genel-İş Sendikasının başkanlığını yapmaktayım. Türkiye'deki sendikacılık hareketinin 30 yılını son derece yakından tanıyorum. Yıllar süren Türk-İş Yönetim Kurulu üyeliğim ve 8 yıl süren milletvekilliği görevimden sonra, 1977 Aralık ayından bu yana DİSK Genel Başkanlığı yapıyorum. Ve

şu anda Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) ile ilişki içinde çalışan ve merkezi İsviçre'de bulunan 10 milyon üyeli Kamu Hizmetleri Uluslararası Örgütü PSI'nın Yönetim Kurulunda Onur üyesiyim... 44 milyon üyeli Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ASK'ın Yönetim Kurulu üyesiyim.

Bunca yıllık sendikal tecrübeme dayanarak şunu söylemek istiyorum ki, DİSK'in kökleri Türkiye toplumunun bağrındadır ve gelecekte yaşayacak gerçek demokratik, özgür ve yasal sendikacılık anlayışı DİSK'in sendikacılık anlayışı olacaktır.

9. İDDİANAMELERİN VE ESAS HAKKINDA MÜTALAANIN SENDİKACILIK ANLAYIŞI

• DİSK Davasındaki iddianamelere ve EHM'ya göre işçi sendikalarının görevi, sınırları işverence belirlenen toplu iş sözleşmelerine imza atmaktan ibarettir.

• Özellikle DİSK-I İddianamesinin 159-163, 107, 108, 800. sayfalarında açıkça yansıdığı gibi DİSK Davasındaki İddianamelere ve EHM'ya göre grev hakkı yasal olmakla birlikte, her grev sonuçta «milli ekonomiyi» olumsuz etkileyeceğinden «ideolojik grev»dir, dolayısıyla da TCK'nın 141., 142. ve 146. maddelerindeki suçlar kapsamındadır.

• DİSK Davasındaki iddianamelere ve EHM'ya göre işçi sendikaları işçilerin iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarlarını savunacak maddi güce sahip, büyük kuruluşlar olamazlar.

• DİSK Davasındaki iddianamelere ve EHM'ya göre işçi sendikaları siyasi iktidarlardan bağımsız çalışan, yalnızca üyelerince oluşturulan ve yalnızca üyelerince denetlenebilen, demokratik kuruluşlar da olamazlar.

• DİSK Davasındaki iddianamelerde ve EHM'da hükümet-işveren-işçi temsilcilerinin ortak olarak kabul edilen ILO sözleşme ve kararlarında yer alan şu 4 temel hak yok sayılmaktadır:

1. İşçilerin diledikleri sendikayı kurma, diledikleri sendikaya üye olma hakkı.

2. Sendikal kuruluşların tam bir özgürlük içinde anatüzük ve yönetmeliklerini oluşturma, kendi temsilcilerini seçme, kendi programlarını yapma hakkı.
3. Sendikal kuruluşların idari makamlarca kapatılmama ya da çalışmadan alıkonmama hakkı.
4. Sendikal kuruluşların konfederasyon kurma ve özgürce uluslararası sendikal kuruluşlara üye olma hakkı.

• DİSK Davasındaki İddianameler ve EHM, kişi hakları ve siyasi haklar konusunda sınırlayıcı, sosyal haklar konusunda ise yok sayıcı bir yaklaşıma sahiptir.

• DİSK Davasındaki iddianameler ve EHM, yasal değişikliklere ilişkin her türlü talepte bulunma hakkını, anayasaya karşı olmakla, dolayısıyla devleti yıkmak istemekle suçlamaktadır.

• DİSK Davasındaki iddianamelere ve EHM'ya göre sendikal kuruluşların toplantı ve gösteri yürüyüşleri yapmaları, Başbakanlara mektup göndermeleri anayasaya karşı, «devleti yıkmaya matuf» hareketlerdir.

• DİSK Davasındaki iddianameler ve EHM, birer gerçek kişi olarak sendikacıların, birer tüzel kişilik olarak da sendikaların 1961 Anayasasındaki düşünce özgürlüğünden, bilim ve sanat özgürlüğünden, öğrenme ve öğretme özgürlüğünden yararlanmalarına karşıdır.

• DİSK Davasındaki iddianamelere ve EHM'ya göre sendikal kuruluşların tekellere karşı mücadele vermesi, vermeyi amaçlaması anayasal düzenin değiştirilmek istenmesidir.

• DİSK Davasındaki iddianamelere ve EHM'ya göre sendikal kuruluşlar NATO, CENTO, IMF, Dünya Bankası, Enerji Ajansı gibi kuruluşlara eleştiride bulunamazlar.

• DİSK Davasındaki iddianamelere ve EHM'ya göre bir sendikal kuruluşun ulusal bağımsızlıktan yana, emperyalizme ve faşizme karşı, sömürüye karşı olduğunu, emekçi halkın çıkarlarının gerçek olarak sosyalizmde korunabileceğini belirtmesi, anayasal düzeni, devlet düzenini ihtilale yıkma suçudur.

• DİSK Davasındaki iddianamelere ve EHM'ya göre sendi-

kal kuruluşlar politika ile ilgilenemezler, ülke sorunları hakkında görüş açıklayamazlar, siyasal iktidarları eleştiremezler.

• DİSK Davasındaki iddianamelerde ve EHM'da savunulan ve DİSK, DİSK üyesi sendikalar ve yargılanmakta olan sendikacılar için getirilen suçlamalara dayanak noktası yapılan sendikacılık anlayışı, 1961 Anayasasına, 274 sayılı Sendikalar Kanununa, 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununa, ILO kararlarına ve çağdaş sendikacılığa aykırı bir sendikacılık anlayışıdır.

• İddianameler ve EHM, Türkiye'de yasaların öngörmüş olduğundan farklı bir sendikacılık anlayışı savunmaktadır. Bu belgeler sendikacılığın Türkiye'deki yaklaşık 100 yıllık geçmişini, özellikle de 1963-80 arasındaki 17 yıllık sendikal uygulamayı yok saymaktadır.

• İşte DİSK Davasındaki iddianameler ve EHM'da yansıyan sendikacılık anlayışı böylesi bir hukukdışı, yasadışı sendikacılık anlayışıdır.

Hukukçular, yasaların hangi tarihsel, sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel ortamlarda oluştuğunu çok iyi bilmek ve bunu çalışmalarında yansıtmak zorundadırlar.

Bu dava ceza hukukunun konusu olamaz. Olsa olsa iş hukukunun konusu olabilir. Çağdaş sosyal siyaset bilimine göre İş Hukuku ise özünde işçiyi koruma hukukudur.

DİSK Davasındaki iddialar iş hukuku, sosyal ekonomi, sosyal siyaset ya da endüstriyel ilişkiler adları altında üniversitelerimizde okutulan bilgilere aykırıdır. İddialarda 274 ve 275 sayılı yasalar ile 1475 sayılı İş Kanunu tanınmak istenmemektedir. Yasaların böylesine inkârı, elbette iddiaların kendi içlerinde çelişkilere düşmesini getirmiştir. Sonuçta istensin ya da istenmesin iddialarda mutlak anlamda işverenlerin çıkarları savunulmaktadır.

İddialara göre DİSK bir konfederasyon olarak yasadışı grevler yapmıştır. Oysa 275 sayılı Yasaya göre, Türkiye'de konfederasyonlar toplu sözleşme çağrısı yapamazlar. Grev konusunda karar veremezler. Grevlerin kim tarafından yapılacağı yasada açıkça bellidir.

DİSK-I İddianamesinde hâlâ konfederasyonlar için «sendika

birlikleri» deyimi kullanılmaktadır. Yasadaki «sendika birlikleri» deyimi kalkalı yıllar olmuştur. Sendikal konulara yaklaşımdaki yabancılık, sendikal örgütlerin işlevleri konusunda da kendisini göstermektedir.

İddialarda konfederasyonların işçi hareketinin genel politikası ile ilgilenme görevi tanınmak istenmemektedir.

Oysa Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Profesörü Rüçhan IŞIK'a göre:

> **Konfederasyonların işçi hareketinin genel politikasını yönetme, siyasi, idari, ekonomik alanlardaki kuruluşlarla olan ilişkilerde işçileri temsil etme gibi temel fonksiyonları, bu en üst işçi teşekküllerinin toplu sözleşme ve grev yapma gibi faaliyetlerle uğraşmalarına engeldir. Bu nedenle de genellikle konfederasyonlara toplu sözleşme ve grev yapma ehliyeti tanınmamıştır. (Prof. Rüçhan IŞIK, İşçi Sendikalarının Faaliyetlerinin Hukuksal Çerçevesi, Ankara 1977, s. 11)**

İddialarda 274 sayılı Sendikalar Yasasının 1. maddesinin de algılanmak istenmediği her fırsatta ilân edilmiştir. İddialara göre, sendikalar sanki Kuşları Koruma Derneği ya da Yardımseverler Derneği gibi kuruluşlardır.

DİSK ve üyesi sendikalar çalışmalarını 1961 Anayasasına, 274 ve 275 sayılı yasalara, ILO ilke ve kararlarına, 5680 sayılı Basın Yasasına, 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasasına uygun olarak yerine getirmişlerdir.

DİSK'in çalışmalarının dayanak noktası öncelikle 1961 Anayasasıdır. 1961 Anayasasının 46. maddesi Sendika Hakkını, 47. madde ise Toplu Sözleşme ve Grev Hakkını düzenlemiştir.

Ancak gerek 46. ve 47. maddelerin, gerekse temel haklar ve ödevlerin, kişi hak ve ödevlerinin, sosyal ve iktisadi haklar ve ödevlerin, siyasi haklar ve ödevlerin hangi amaçlarla getirildikleri 1961 Anayasasının Genel Gerekçesinde ve maddelerinin gerekçesinde ortaya konmuştur.

1961 Anayasasının 9.3.1961 tarihli Genel Gerekçesi'nin «Sos-

yal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler» başlıklı bölümünde şu görüşlere yer verilmiştir :

> Batı demokrasisi, hürriyetçi yollarla, daha fazla hürriyet elde etme rejimidir. Çağımızın karmaşık sosyal ve iktisadi dünyası içinde daha fazla hürriyet ise, iktisadi ve sosyal bakımdan zayıf olan kişileri, grupları korumak, bunların maddi ve manevi varlıklarını geliştirme şartlarını hazırlamak ve bunlara klâsik kişi hak ve hürriyetleri yanında iktisadi ve sosyal haklar tanımakla kabildir. Zamanımızın demokratik devleti bu ödeve sahiptir. Devlet hayatı içinde, bu himayenin ve hizmetlerin sağlanmasını, bu alandaki engellerin kaldırılmasını istemek de sosyal bir haktır. Türkiye de çağdaş bir demokrasinin gereklerini yerine getirmek için bu yolda yürümek zorundadır...
>
> Fakat yine zamanımızın bir gereği ve gerçeği olarak iktisaden azgelişmiş bir memleket olan Türkiye bakımından bir zaruretle karşılaşılmaktadır: Yüzyılların ihmali sonunda gelişmemiş olan sosyal ve iktisadi yapımızı kalkındırma. Bu da iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma yoluyla devlete bir ödev olarak yüklenmiştir. Devlet, bu geniş kalkınma politikasını milli tasarrufu artırmak gibi, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek suretiyle planlama zorundadır. Bu görevini yerine getirebilmesi için de devletin gerekli yetkiler ve hareket serbestliği ile teçhiz edilmesi sonucu ile karşılaşılır. Devlet, bunu, demokratik usullerle, demokrasi müesseselerini zedelemeden yapmak zorundadır. Bu suretle bir hürriyet ve kalkınma sentezinin gerçekleştirilmesi Türk toplumunun temel meselesi olarak tasarıda ortaya konmuştur. Bu sosyal meselenin mesut bir şekilde çözümü demokrasinin gerçek teminatı olacaktır. Bu sentez, nazik denge ve kontrol organlarına dayanan parlamenter rejim mekanizması sayesinde gerçekleştirilecektir. Bir taraftan Batı dünyasını olgunlaştıran siyasi gelenek terk edilmeyecek, bir taraftan da milli ihtiyaçlar bir plâna bağlanacaktır. Türk demokrasisinin temel unsurları bu sen-

tezde saklıdır. Ferdi mülkiyet, özel teşebbüs, aile gibi esaslar toplumsal değerleri içinde düzenlenmiştir. Bilhassa çalışmanın değerlendirilmesi ve toplumda gerçek yerini alması Türkiye Cumhuriyetinin niteliklerinden biri olarak kabul edilmiştir.

1961 Anayasasının 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyetinin milli, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti niteliklerine sahip olduğu belirtilirken, madde gerekçesinde şu görüşlere yer verilmiştir :

Nihayet, Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir devlettir. Başka bir deyimle, çalışma ve sosyal adalet ilkelerine dayanır. «Sosyal devlet» fertlere yalnız klâsik hürriyetleri sağlamakla yetinmeyip aynı zamanda, onların insan gibi yaşamaları için zarurî olan maddî ihtiyaçlarını karşılamalarını da kendisine vazife edinen Devlettir. Modern Anayasa, asgari geçim şartlarından, sıhhî bakımdan, öğrenim imkânlarından ve hele barınacağı bir konuttan yoksun bir kişinin gerçek anlamda hür olamayacağım kabul eden zamanımızın hukuk ve siyaset ilmine ve Devlet görüşüne uygun olarak fertlere ve vatandaşlara sosyal bir takım haklar tanımak zorundadır. Her sınıf halk tabakaları için refah sağlamayı kendisine vazife edinen zamanımızın Devleti (refah devleti) iktisaden zayıf olan kişileri, bilhassa işleri bakımından başkalarına tâbi olan işçi ve müstahdemleri, her türlü dar gelirlileri ve yoksul kimseleri himaye edecektir. Bu suretle, hem insan şahsiyetine hürmet etmek vazifesini yerine getirecek, klâsik hürriyetlerin gerçeklerle alay eden bir mahiyet almasına mâni olacak, hem de çalışan geniş halk tabakalarının refaha kavuşması sayesinde toplum hayatı için daha verimli olmaları hedefine de ulaşacaktır. Gerçekten, maddî (malî ve iktisadî) imkânlardan, yaşama için zaruri olan gelir kaynaklarından ve varlıktan mahrum olan halk tabakaları için, klâsik hürriyetler yalnız kağıt üstünde kalan parlak fakat boş lâflardan başka bir değere sahip olamaz.

Sosyal devlet, sosyal adalete ve güvenliğe ulaşmayı, kişinin toplumla birlikte mutluluğu elde etmesini amaçlayan, sosyal sınıflar arasında denge sağlayarak yurttaşların yaşam düzeylerini geliştiren devlettir. Sosyal devlet bu amaçla sosyal adalet kavramına uygun olarak, sosyal ve ekonomik koşullar açısından zayıf olan sosyal tabakaların önündeki ekonomik ve sosyal engelleri ortadan kaldırmaya çalışan devlettir.

Anayasa Mahkemesi bir kararında sosyal hukuk devletini,

> sosyal hukuk devleti, ferdin huzur ve refahını gerçekleştiren, güvence altına alan, adaletli bir hukuk düzeni oluşturmak ve bunu devam ettirmekle kendini yükümlü sayarak kişi ve toplum arasında denge kuran devlettir (AMK 23.3.1976 gün, E. 1975/167, K. 1976/19)

biçiminde tanımlamıştır. Anayasa Mahkemesi başka bir kararında ise

> sosyal hukuk devleti, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak gerçek eşitliği, yani sosyal adaleti ve öylece toplumsal dengeyi sağlamakla yükümlü devlet demektir,

diye açıklamaktadır.

Bu andamda sosyal hukuk devleti; kişinin kişiyi sömüremeyeceği, kişisel haklarını toplum yararına aykırı kullanamayacağı, başkalarını yoksullaştırmak pahasına zenginleşemeyeceği bir düzeni gerekli kılmaktadır.

İşte DİSK tüm çalışmalarını 1961 Anayasasının özü olan sosyal devlet, sosyal hukuk devleti ve sosyal adalet ilkelerine dayalı olarak sürdürmüştür.

1961 Anayasasının Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosuna ilişkin 69., 70., 71. ve 72. maddelerinin ortak gerekçesinde ise şu görüşlere yer verilmiştir :

> Modern demokrasilerde siyasi tercihlerin ve kararların oluşumunu, mümkün olan ölçüde, geniş ve aleni tartışmaya tâbi tutmak, seçmen önünde iktidar-

ların sorumluluğunun esasıdır. Bu tartışma veya aleniyet Devlet bünyesi dışında basın ve sair hürriyetler, fikir yuvaları tarafından sağlanır.

Bu gerekçede de belirtildiği gibi, ILO ilke ve kararlarına dayanarak daha önce de belirttiğim gibi işveren sendikaları, diğer meslek kuruluşları gibi işçi sendikaları çağdaş toplumlarda birer BASKI GRUBU'dur.

Öte yandan Yargıtay'ca benimsenin görüşe göre 1961 Anayasasındaki temel hak ve özgürlüklerden yalmzca gerçek kişiler değil, tüzel kişiler de yararlanacaktır. Buna göre 1961 Anayasasında yer alan eşitlik ilkesi (M. 12) ile konut dokunulmazlığı (M. 16), haberleşme (M. 17), düşünce ve inanç (M. 19-20), bilim ve sanat (M. 21), basın (M. 22) özgürlüklerinden gazete ve dergi ile kitap ve broşür çıkarma haklarından (M. 23-24), toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkından (M. 28) ve benzeri hak ve özgürlüklerden de yararlanabileceklerdir. Bunun gibi, tüzel kişi olarak bu kuruluşlar özel hukuk alanında yer alan mal varlığı, şahıs varlığı ve kişilik hakları ile taraf ve dava ehliyetine de sahiptirler.

İşte DİSK ve üyesi sendikalar, bu davada yargılanmakta olan sendikacılar çalışmalarını 1961 Anayasasının özünü yansıtan yukardaki ilkelerin doğrultusunda gerçekleştirmişlerdir.

DİSK çalışmalarım ikinci olarak 274 ve 275 sayılı Yasaların çerçevesinde gerçekleştirmiştir.

12.8.1970 tarihli 1317 sayılı Yasa ile değişik 24 Temmuz 1963 tarihli 274 sayılı Sendikalar Kanunu'nun 1. maddesi sendikaları şöyle tanımlamaktadır:

> Sendika federasyon ve konfederasyonlar, bu kanuna göre işçi sayılanların ve işverenlerin müşterek, iktisadi, sosyal ve kültürel yararlarını korumak ve geliştirmek için kurulan mesleki teşekküllerdir.

Amaç bellidir: iktisadi, sosyal ve kültürel yararları korumak ve geliştirmek.

İktisadi, sosyal ve kültürel deyimleri ise son derece geniş bir alanı kapsar. 274 sayılı Yasa sendikaların işlevini böylesine geniş bir biçimde tanımlamıştır.

7.5.1983 tarihli 2821 sayılı Sendikalar Yasası ile sendikal hak ve özgürlükler kısıtlanırken Yasanın 1. maddesinde **kültürel** sözcüğüne yer verilmemesi 274 sayılı Yasanın bizim algıladığımız biçimiyle çok geniş bir haklar demetini tanıdığının kanıtıdır.

274 sayılı Yasanın 14. maddesi sendikal faaliyetleri, 16. maddesi siyasi yasakları belirlemiştir. Bu maddelere ileride ayrıntılı olarak değineceğim.

Yasa koyucu devlete yasanın **10.** maddesi ile sendikaların ve konfederasyonların uluslararası kuruluşlarla ilişkilerini; yasanın **29.** ve **30.** maddeleri ile sendikal kuruluşların defterlerini, kayıtlarını ve tüm çalışmalarını denetleme görevi vermiştir. Nitekim 1967-80 arasında DİSK'in ve DİSK üyesi sendikaların tüm çalışmaları 274 sayılı Yasanın 10., 29. ve 30. maddeleri gereği devlet tarafından denetlenmiş ve onaylanmıştır.

İddiaların aksine Türkiye'de sendikal kuruluşları yargılayacak maddeler de 274 sayılı Yasanın içindedir. Yasa koyucu Sendikal kuruluşların bazı sendikal suçları, bu arada Anayasaya aykırı bazı suçları işlemesi durumunda yaptırımlar getirmiştir. 274 sayılı Yasanın 30. maddesi Anayasaya aykırı suçların işlenmesi durumunda suçların ağır cezalık olmasına rağmen, Ağır Ceza Mahkemelerine, Sıkıyönetim Mahkemelerine değil, mahalli iş mahkemelerine ilgili kuruluşları kapatma yetkisi vermiştir.

DİSK üyesi sendikalar toplu iş sözleşmesi ve grev çalışmalarını **24.7.1963 tarihli 275 sayılı Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu**'na uygun olarak gerçekleştirmişlerdir.

Grev konusunu ileride ayrıntıları ile ele alacağım. Ancak burada hemen şunu belirtmek istiyorum: 275 sayılı Yasa 17. maddesinde grevi tanımlamış, özellikle 54, ve 55. maddelerinde yasadışı grevleri belirlemiştir Yasa koyucu devlete karşı grev yapılabilineceğini de dikkate alarak «devlet, il özel idaresi ve belediye kararlarına» karşı yapılan grevleri 55. maddesinde tanımlamış; ancak «ideolojik grev» diye nitelendirme getirmemiştir. Fakat İddianameler ve EHM, birçok yasa maddesini yok saydığı gibi «devlete karşı grev» suçunu yeni keşfetmişçesine 275 sayılı Yasanın 55. maddesini yok saymakta, DİSK üyesi sendikaların 55. madde kapsamında bile düşünülemeyecek grevlerini TCK'nın 141., 142. ve 146. maddesindeki suçlar kapsamında göstermektedir.

Tüm çalışmaları yasal olan DİSK, iddialarda öne sürüldüğü gibi yasalardaki boşluktan da faydalanmamıştır. Yasalarda boşluk yoktur. Yasa koyucu 275 sayılı Yasada «devlete karşı grev» suçunu belirlemiştir.

Hemen belirtmeliyim ki, «yasalardaki boşluktan yararlanmak» diye bir suç da olamaz, çünkü ceza hukukumuza göre «kanunsuz suç olmaz».

Bugün tüm Batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi sendikalar Türkiye'de de önemli bir demokratik baskı unsurudurlar. Bundan sonra da öyle olacaklardır. Bu gerçeği kimsenin keyfi, kişisel yargıları değiştiremez.

Prof. Dr. Rüçhan IŞIK, sendikaların eğitim, inceleme ve araştırma yapma fonksiyonlarını tanımlarken şöyle demektedir:

> Bu inceleme ve araştırmaların yayınlanması, dağıtılması, üyelere ve kamuoyuna duyurulması; bir baskı grubu olarak yasama organını üyeler yararına yasama tasarruflarında bulunacak şekilde faaliyet sarfetmek, her halde bu fıkra (S. K. 14/1) anlamında «gaye ve fikirlerin gerçekleştirilmesi» için yapılabilecek yasal çalışmalardır. (Doç. Dr. Rüçhan IŞIK, İşçi Sendikalarının Faaliyetlerinin Hukuksal Çerçevesi, Ankara 1977, s. 155)

Ama «bir baskı grubu olarak yasama organını üyeler yararına yasama tasarruflarında bulunacak şekilde faaliyet sarfetmek» biçiminde açıklanan sendikal çalışmalar iddialarda, yasadışı ilân edilebilmekte, bu çalışmalar, «Anayasal düzeni yıkmaya matuf eylemler» olarak tanımlanabilmekte, 141. maddenin ihlal edilmesinin kanıtları olarak gösterilmektedir.

DİSK-I İddianamesinin 50. sayfasında DİSK'in Anatüzüğünde devlet eliyle işsizliği de ortadan kaldıracak bir sanayileşme istemesi «Leninist bir örgüt olarak partilerin politik alanına tecavüz etmesi olarak» nitelendirilmekte ve Marksist-Leninistliğin, ihtilalciliğin kanıtı olarak gösterilmektedir.

Bir sendikal örgütün işsizliğin ortadan kaldırılmasını istemesini siyasi parti görevi olarak algılayan bir mantığın sendikal sorunları 1961 Anayasası ve 274 sayılı Sendikalar Yasası çerçevesinde ele alması mümkün değildir.

Sendikaların ne olduklarına ve olmadıklarına, sendikaların işlevlerine, görevlerine ilişkin olarak DİSK'in görüşlerini sergilemenin yanı sıra, görüşleri DİSK'in görüşleri ile çakışmasa bile Türkiye'de bu alanın uzmanı bazı öğretim üyelerinin görüşlerine sık sık yer vermek istiyorum.

Prof. Orhan TUNA ve Prof. Nevzat YALÇINTAŞ 12 Eylül 1980'den sonra 1981'de yayınladıkları kitaplarında şöyle demektedirler :

> ...**Günümüzde sendikaların faaliyet alanlarını sadece emek piyasası üzerinde etki yapmak gibi oldukça dar bir alan içinde görmek doğru değildir. Çünkü sendikalar kendi üyelerinin menfaatlerini kollektif yoldan sırf işverenlere karşı değil devlete karşı da korumak zorundadırlar.[1] Bu itibarla siyasi partilere, yasama organlarına, idareye, kamuoyuna ve bu yoldan giderek devlete, hatta yargı kuruluşlarına kadar tesir etmeye çalışmaları bakımından bizzat sosyal siyaset alanında pozitif faaliyette bulunmaktadırlar. Bunun dışında sendikalar, kooperatifler, bankalar, menkul ve gayrimenkul mallar gibi maddi ve mali bir hayli geniş varlıklara da sahiptirler.**
>
> **Diğer taraftan sendikalar mahiyetleri itibariyle tüm işçileri teşkilâtlandırmak amacı güttüklerinden, türlü basın, yayın vasıtalarına başvurmak suretiyle propaganda faaliyetlerine girişmek zorundadırlar. Ancak sendikaların üyelerine, elde edilecek elverişli çalışma şartlarına karşı uyandırdıkları ümitlerden başka bunlara bir de teşkilâta girmeleri ve burada ısrarla çalışmalarını kolaylaştırmak için göze görülür bazı menfaatler de sağlamaları lâzımdır. Bu maksatla sendikaların çoğu grev yardımları yanında diğer birçok hizmet müesseseleri daha kurmuşlardır. Bu müesseseler teşkilata ait maddi varlığın büyümesi için hayrete değer derecede gayret sarfetmişlerdir. Bu arada işveren tarafından cezalandırılmış olan işçilere, işsizlere, hastalara, sakatlara yardım, cenaze parası, hukuki himaye gibi maddi ve gayri maddi hizmetlerde bulunmakta ve geniş bir eğitim sistemi vücuda getirmektedirler. Ayrıca dergileri, kitaplık-**

ları, kursları ve diğer araç ve gereçleri ile üyelerinin eğitimine, fikir ve düşünce seviyelerinin yükseltilmesine yardım ettikleri gibi aynı zamanda aralarında çeşitli temas imkanları yaratarak, sınıf bilinci yanında çahşma zevkini, iş disiplinini ve meslek şeref ve haysiyetini kuvvetlendirmeye çalışırlar. Aslında kollektif kayıtlar ve kurallar sayesinde bizzat şahsi hürriyet şuurunun yaratılması fikrine tarihte sendikaların büyük yardımları dokunmuş ve işçiye mensup olduğu meslek ve sınıf bütününün bir uzvu olmak düşünce ve kanaatını aşılamışlardır.

Bunun dışında işverenlere ait teşekküller de böyle bağımsız bir organizasyonu zamanla kabul etmek mecburiyetini hissetmişlerdir. (Prof. Dr. Orhan TUNA, Prof. Dr. Nevzat YALÇINTAŞ, Sosyal Siyaset. Der Yayınevi, Istanbul 1981, s. 222-223)

Sendikaların toplum içinde bir baskı grubu olarak neler yapılabileceğini bir baskı grubu olarak hangi alanlarda ve hangi araçlarla mücadele edeceğini İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Siyasal Bilgiler Fakültesi Profesörü Nuri ÇELİK şöyle belirtmektedir :

İşte bu baskı ve karşı baskı, taraflarının toplu sözleşme düzenindeki pazarlık gücünü ortaya koyar. Toplu sözleşme düzeninde pazarlık gücü taraflardan birinin isteklerini diğerinin kabul etmesi için sürekli kişisel güç değil, fakat tarafların içinde bulundukları, ekonomik, politik, sosyal ve psikolojik unsurların bir hülâsasıdır ki, bu unsurlar taraflardan birinin diğerinin şartlarını kabul etmeye zorlar.

İşçi ve işveren teşekküllerinin baskı yapabilecekleri alanlar sadece karşılıklı ilişkiler içindeki faaliyetler ile sınırlı değildir. Bunlar üyelerinin durumlarını korumak ve geliştirmek amacıyla kanunların çıkarılması, değiştirilmesi veya mevcut olanaklardan üyelerinin yararlanabilmeleri için siyasi partilere, yasama ve yürütme organına türlü yollarla baskı yapmaya çalışırlar. Ayrıca mesleki teşekküllerin kamuoyunun desteğini sağlıyabilmek için yayın ve pro-

paganda faaliyetlerinde de bulunurlar. Toplu sözleşme taraflarına tanınan özerklik sonucu sağlanan güç toplum hayatında o kadar etkilidir ki... Üye sayıları ile mal varlıkları büyük ölçüde artan ve yaptıkları toplu sözleşmelerle iktisadi ve sosyal yönden siyasi faaliyetleri ile de siyasal yönden toplum hayatında önemli bir yeri olan sendikaların yapılan anketlerle de belirlenen güçleri karşısında bugün F. Almanya'da «Sendika devleti yolunda mıyız?» sorusu sorulmaktadır. Gerçekten de bu gün Federal Almanya'da Federal Meclis (Bundestag) üyelerinin %60'ını işçi sendikalarından gelenler oluşturmakta hatta bir çok bakanın eski sendika başkam ya da üyesi bulunduğu görülmektedir. (Prof. Dr. Nuri ÇELİK, İş Hukuku II, İTİA Vakıf Yayınları No: 306-533, İstanbul 1978, s. 370-372)

Yine Prof. Nuri ÇELİK sendikaların bir dernek olarak görülemeyeceğini, sendikaların devletten bağımsız olduğunu, özel bir hukuki tüzel kişiliğine sahip bulunduğunu bu nedenle de kamu görevlerini yerine getirirken ÖZERK bir kuruluş gibi çalıştığını belirtmekte ve şöyle demektedir:

Sendika amaç ve görevleri üyelerinin menfaatlerini korumak gibi görünüyorsa da «sendika gerçekte toplumun büyük bir kitlesinin kollektif ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak, kalkınmalarını sağlamak ve nihayet işçinin ezilmesini ve işverenle işçiler arasında çıkacak anlaşmazlıklar yüzünden toplumun düzeninin bozulmasım önleyecek bir denge kurmak suretiyle kamu düzenine ve menfaatine çalışan bir müessese mahiyetini almaktadır». Sendika bu niteliği ile dernekten ayrılır ve özel hukuk tüzel kişisi olmakla beraber bazı kamu görevlerini de özerk bir biçimde yerine getirir. Buna dayanarak da sendikanm derneklerde olmayan sosyal özerkliğinden (Soziale Autonomie) söz edilir. Özerklik özellikle toplu iş sözleşmesinin yapılmasında kendisini gösterir. (ÇELİK, s. 22-23)

Sendika özgürlüğünün sonucu olarak mesleki teşekküllerin özerkliği de tanınmış olmaktadır. Değişik

anlamlarda kullanılmış olmakla beraber, meslekî teşekküller açısından özerklik (Autonomie) devlet tarafından belirli topluluklara bunların kendileri ve üyeleri için devlet müdahalesinden uzak kendi başlarına ve bağımsız olarak kendi faaliyetlerini kendilerinin düzenleyebilmeleri anlamını taşımaktadır. Toplu sözleşme yapma özerkliği (Tarifautonomie) de bunun içinde yer almaktadır. (ÇELİK, s. 82-83)

Böylece Almanya'da olduğu gibi bizde de 46. maddenin bireysel sendika özgürlüğünü getirmekle kalmayıp sendikaların varlığım da koruduğunu (Bestandsgarantie) kollektif sendika özgürlüğünü de tanıdığı kabul edilecektir. Gerçi 47. maddenin sadece toplu sözleşme ve grev faaliyetinden söz etmesi karşısında Almanya'dakine benzer bir tartışma çıkarılarak Anayasanın sendikaların sadece toplu sözleşme ve grev faaliyetlerini güvence altına aldığı görüşü de ortaya atılabilecektir. Ancak buna karşı, yukarıdaki açıklamaları da göz önünde tutarak sendikaların Anayasanın 47. maddesinde gösterilen işçilerin iktisadi ve sosyal durumlarını korumak ve düzeltmek amacıyla kurulacakları görüşünden hareket ederek, bu amacı gerçekleştirmek için gerekli diğer bütün faaliyetlerin de Anayasa güvencesi altında olduğu söylenebilecektir.

Siyasi faaliyetlere yöneltilecek bir itiraza karşı da bunların Almanya'da varılan sonuca uygun olarak Anayasanın 14. maddesindeki kişi dokunulmazlığı ve özgürlüğüne dayandığı ve bu maddenin güvencesi altına girdiği öne sürülebilecektir. (ÇELİK, s. 106)

Ancak özerk çalışmanın bir sınırı vardır. 274 sayılı Sendikalar Kanununun 29. maddesi gereğince sendikalar Çalışma Bakanlığınca sürekli denetlenirler. 29. maddedeki yükümlülüğü yerine getirmeyen sendikalar ise 30. maddeye göre cezalandırılırlar. İddia Makamı Sendikalar Yasasının 29. maddesini de görmezlikten gelmektedir.

Bu maddeye bağlı olarak DİSK ve üye sendikalar 12 Eylül 1980'e kadar denetlenmişlerdir. Devlet bu konuda gerekeni yapmış, ancak DİSK'in yasadışı bir çalışmasını saptayamamıştır.

Prof. ÇELİK sendikaların güçleri konusunda ise şunları belirtmektedir :

> **Bugün sendikalar gerçek anlamda en geniş işlevlere sahip bu nedenle de en geniş araçlara sahip olma zorunda kalan örgütlerdir.**
>
> **Henüz istenilen ölçüde olmamakla beraber birçok sendikanın artık türlü faaliyetleri yerine getirmeye başladıkları örneğin, üyelerin davalarında temsil ettiği, kurs, konferans, seminer gibi toplantılar düzenlediği, sağlık tesisleri, dinlenme kampları kurduğu, araştırma ve yayınlar yaptığı görülmektedir.**
>
> **Daha önemli olarak son zamanlarda bazı sendikaların grev ve lokavt fonlarında artışların olduğu, büyük bazı grevlerde grevci işçilere çıplak ücretin % 60'ı oranına varan yardımda bulunduğu da izlenmiştir.**
>
> **İktisadi bir baskı aracı olan grevin kural olarak yeterli grev fonu ile başarılı olabileceği aksi takdirde ancak pek ender durumlarda grevin başarıya ulaşabileceği açıktır.**
>
> **Güçlü sendikayı ötekilerden ayıran en önemli niteliği maddi olanaklar ve bunlara bağlı grev ve lokavt fonu olması karşısında sendikalarca bu yolda atılan adımlar ilerisi için umut vericidir. (ÇELİK, s. 357)**
>
> **Federal Almanya'da İşçi Sendikaları Birliği (DGB) ile buna üye 16 sendikanın iktisadi hayattaki yeri çok büyüktür. DGB ve üye sendikalar büyük bir yapı teşebbüsüne (Neul Reimat), dördüncü büyük bankaya (Bank Für Gemeinwirtschaft), en büyük hayat sigortası teşebbüsüne (Volkafürsorge Lebensversicherung) sahip, en büyük gıda ve tüketim malları şirketine (Coop Zentrale AG) de ortak bulunmaktadır. DGB ve üye sendikaların mal varlığı yaklaşık olarak 3,5 milyar DM'dir. Oldukça yüksek rakamlara vardığı sanılan fakat gizli tutulan grev fonları ise bunun dışındadır. Federal Almanya'da sendikalar,**

gazete ve dergi olarak yaklaşık ayda 14 milyon nüshalık baskı faaliyetinde bulunmaktadırlar. (ÇELİK, s. 388)

İşçi sendikaları bugün Birleşmiş Milletlerin ilkeleri çerçevesinde ve BM bünyesinde her türlü dünya sorununda görüş belirten örgütler durumundadır. Batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi sendikalar baskı, ırk ayırım, açlık, savaş, barış, işkence, sömürü, sağlık, barınma, kalkınma gibi en temel konular başta olmak üzere adil ve kalıcı bir dünya barışı için, insan onuruyla bağdaşan bir yaşam düzeyi için çeşitli konularda görüş açıklarlar. Faaliyette bulunurlar.

İşte bilim adamlarının görüşleri ile birlikte sunduğumuz bu sendikal görevleri ve bunların kapsamını iddianameler ve EHM tanımamaktadır.

DİSK-I İddianamesinin 297. sayfasında DİSK üyesi sendikalar:

- **işten atılan işçilerin tekrar işe alınması için toplu sözleşme anlaşmasına hüküm konulup, zora dayalı olarak işverene kabul ettirilmesi**

için çaba harcamakla suçlanmaktadır. 325. sayfada ise 1 Mayıs gününün işçi bayramı olarak toplu sözleşmelere konulmasını Marksist-Leninistliğin kanıtı olarak göstermektedir.

Oysa toplu iş sözleşmesi işçiler ile işverenler arasında bir pazarlığın sonucudur. İşverenler sanki silah zoruyla toplu sözleşme imzalıyorlarmış gibi bir saptırma hukuki nitelendirme olamaz. Bugüne kadar kaç işveren DİSK sendikalarıyla zorla sözleşme imzaladığı iddiasıyla mahkemelere başvurmuştur?

Bu konuda bir tek örnek gösterilemez.

DİSK-I İddianamesinin 19. - 25. sayfaları arasında dünya sendikacılığı anlatılmaktadır. Burada sergilenen bilgiler ya kasıtlı, telkini amaçlı saptırmadır ya da açık bir bilgisizliğin ürünüdür. İş hukuku ya da sosyal siyaset bilimine ilişkin üniversitelerimizde okutulan ders kitaplarında böylesi sınıflandırmalar yer almamaktadır.

DİSK-I İddianamesine göre sosyal demokrat sendikalar «ko-

münizme nihai olarak varış için çoğulcu demokrasiyi bir araç olarak kullanmak istemektedirler.» Bu yaklaşıma göre Fransa'da mevcut iktidarı destekleyen CFDT, Federal Almanya'da DGM, İngiltere'de TUC, İsveç'te LO... yakında bu ülkeleri komünizme götüreceklerdir (!).

Ancak dünya sendikacılığına ilişkin bölümde sarı sendikacılık anlatılmamaktadır. Merak ediyoruz acaba dünyada ve Türkiye'de işçi haklarını savunmayan, işçi haklarını yaşama geçirmeyen sarı sendikacılık diye bir sendikacılık akımı yok mudur?

DİSK-I İddianamesinin 22. sayfasında «sınıfların millet ve ülke menfaatleri için uyum içinde çalışma» tezi savunulmaktadır.

Bu yaklaşıma göre işçi sendikaları ile işverenler uyum içinde olmalıdır. Çünkü hatalı yaklaşıma göre işverenın çıkarı demek tüm toplumun yani devletin çıkarı demektir. İşverene karşı yapılan bir grev ülke ekonomisine karşı, dolayısıyle devlete karşı yapılmış demektir.

İşverenlerin çıkarlarını tüm toplumun çıkarlarıymış gibi gösteren, işverenlerin çıkarlarını devletin çıkarları ile özdeş sayan bu anlayış 1961 Anayasasındaki egemenlik anlayışına aykırıdır.

Böylesi bir yaklaşım daha önce Mussolini, Franko ve Hitler tarafından savunulmuş değil midir? Öğretim üyelerinden İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku Doçenti Dr. Duygun YARSUVAT şöyle demektedir:

> Faşist devlet görüşüne ve özgürlük anlayışına uygun olarak sendikaların üyelerine «vatansever ve ahlaki bir eğitim» sağlaması «milli açıdan iyi bir siyasi tutum» içinde bulunması görevi yüklenmiştir. Gerçekte sendikalar bütün diğer kurumlarda olduğu gibi yegâne hakim devletin emrinde, onun dışında olamaz. Bu bir görevdir. Faşist sistemde amaç ulusun ekonomik GÜCÜNÜ ARTTIRMAK olarak saptandıktan sonra devletin yüklendiği en önemli sorunun üretimin arttırılması olarak ortaya çıkar. Bu nedenle kişi ancak üretici güç olarak değer taşır ve herkes için çalışma ve üretime katkıda bulunma ulusal

bir görevdir. Devlet kişinin çalışma görevini yerine getirebilmesi için çalışma hayatına müdahale edecektir. Bu durumda devletin amacının sendikalardan da yararlanarak siyasal gücünü arttırmak olduğu ortaya çıkmaktadır. (Dr. Duygun YARSUVAT, Çalışma Ceza Hukuku Sendika Özgürlüğüne Karşı Suçlar - Kanun Dışı Grev ve Lokavt Suçları, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 2476, İstanbul 1978, s. 52)

DİSK Davasındaki iddianameler ve EHM gerçekte işlevsiz, yararsız, göstermelik sendikalardan yanadır. Zaten DİSK-I İddianamesinin 25. sayfasında açıklandığı gibi «emekçilerin her koşulda çıkarlarının savunulmasına» karşıdır. Yani özünde sendikalaşmaya, sendikal haklara karşıdır. Sendikalar ve sendikal haklar görünüşte olmalıdır ve de işverenlerin yararına çalışmalıdır.

DİSK-I İddianamesinin 104. sayfasında

> DİSK'in teşkil edildiği 13.2.1967 tarihinde kurucular bu örgütü, devletin batı tipi demokratik düzeni içinde, onun çarklarından birisi olarak kurmamışlar

denilerek, iddiaların sendikacılık anlayışı açıkça sergilenmiştir.

Batı sisteminde sendikalar devletten bağımsız kılınmış ve siyasi yaşama değişik biçimlerde katılmaları kabul edilmiştir. Ancak otoriter sistemlerde sendikalar devlete bağımlıdır, devletin kuruluşu içinde yer alırlar, onun çarklarından biridir. Oysa 1961 Anayasası demokratik bir anayasadır ve sendikaları bağımsız örgütler olarak kabul etmiştir.

ILO'ya göre :

> Franko dönemi İspanya'sında meslek kuruluşlarının üye olmak zorunda olduğu üst sendikal örgütünün çalışmalarını ancak «Milli Hareket ilkelerine göre» düzenleyebileceği hükme bağlanmıştır. Bu ilkelerle «uyumlu» kabul edilmeyen «çalışmaların» sürdürülebilmesi mümkün olamamıştır.

Türkiye'de kapitalist sınıf «çoğulcu, demokratik olma« gö-

rüntüsü altında tam anlamıyla «tek sesli koro» ya da «dikensiz gül bahçesi» istemektedir. Dikensiz gül olmaz.

Bir ülkede sanayi olacaksa, yani kapitalist sınıf olacaksa, işçi sınıfı da olacaktır. İşçi sendikaları da.

Sendikalar olunca da yalnızca herşeye kafa sallayan, görünüşü kurtaran sarı sendikalar değil, gerçek sendikalar da olacaktır. Yani demokratik sınıf ve kitle sendikaları.

864 sayfalık DİSK-I İddianamesinde tek doğru olarak 6 cümlelik şu paragraf vardır:

> **Özgür sendikacılığın temel amacı, işçilerin yaşam düzeylerinin yükseltilmesidir. Temel çalışma alanını, sosyal adalete dayalı demokratik bir düzende insanlık onuru ile bağdaşan bir yaşam düzeyini kurmak teşkil eder. Bu amaca ulaşabilmek için sürdürülen mücadele, prensip olarak, ekonomik ve sosyal niteliklidir. Temel araçlar arasında toplu pazarlık ve grev kurumlarının özel bir değeri ve yeri vardır. Bunun yanında toplumun içinde bulunduğu şartlara, ülkenin yapısına, işçi hareketinin ihtiyaçlarına göre şekillendirilebilecek veyahut başvurulabilecek araç olarak siyasal partileri baskı grubu olarak etkilemek, bunlarla işbirliğine ya da güç birliğine girmek de diğer araçlar arasında sayılabilir.**
>
> **Bu tip sendikalar, işveren devlet veya özel teşebbüs olsun işçi sınıfının ekonomik veya sosyal menfaatlerini savunmaktadırlar.**

Ancak DİSK Davasındaki tüm iddialar da bu paragraftaki görüşlerle çelişmektedir. Çünkü yukarıdaki paragraf özde kabul edilirse, DİSK'i ve üye sendikaları suçlamak mümkün değildir.

10. DİSK'İN MÜCADELESİNİN ÇERÇEVESİ SENDİKA ÖZGÜRLÜĞÜ KONUSUNDAKİ ILO ILKELERIDIR

Birer tüzel kişilik olan DİSK ve DİSK üyesi sendikalar ile bu davada sanık sandalyesine oturtulan tüm sendikacılar, her

zaman ve her yerde Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'nun sözleşmelerine, tavsiye kararlarına ve ilkelerine uygun davranmışlardır.

ILO ilkelerinin temelinde yatan ana kavram SENDİKA ÖZGÜRLÜĞÜ'dür.

İddianamelerde ve EHM'da dolaylı ya da dolaysız biçimde, ancak sürekli olarak sendika özgürlüğü suçlandığı için bu konudaki görüşlerimi, çeşitli düşünce ve uygulamalarla birlikte takdirlerinize sunmak istiyorum.

Sendikalar işçilerin iktisadi, sosyal ve kültürel ortak hak ve çıkarlarını elde eden, koruyan ve geliştiren, özgürce kurulmuş, özgürce faaliyet gösteren, bağımsız kuruluşlardır. Daha önce de belirttiğim gibi, sendika özgürlüğü temel hak ve özgürlüklerin en önemli kısmını oluşturur.

Nitekim Anayasa Mahkemesi 1972 tarihli bir kararında şöyle demiştir:

> Sendika kurma özgürlüğü bir yandan demokrasiye dayalı düzeni oluşturan kişiliğe bağlı hak ve ödevlerdendir. Öte yandan da, toplumsal yaşantıyı çağdaş uygarlık düzeyine eriştirme amacı güden sosyal ve iktisadi hak ve ödevlerdendir. (Anayasa Mahkemesinin 8-9.1.1972 tarihli 1970/48 E., 1972/3 K. sayılı kararı, T.C. Resmi Gazete, Sayı: 14341, 19 Ekim 1972)

Sendika özgürlüğünün iki yönü vardır: bireysel sendika özgürlüğü ve kollektif sendika özgürlüğü. Bu nedenlerle çağdaş metinlerde sendika özgürlüğünün «çifte temel hak» olduğu belirtilir. (Prof. Nuri Çelik, İş Hukuku Dersleri, 6. Bası, İstanbul 1984, s. 278-284; Doç. Bülent Tanör, Anayasa Hukukunda Sosyal Haklar, May Yayınları, İstanbul 1978, s. 262; Doç. Öner Eyrenci, Sendikalar Kanunu, BANKSİS Yayınları, No: 3, İstanbul 1984, s. 42-47; Doç A. Can Tuncay, İşçi Sendikası Üyeliğinin Kazanılması ve Sona Ermesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, No: 262, İstanbul 1975, s. 45-53).

Bireysel sendika özgürlüğü, bir işçinin hiçbir sınırlama ve engelleme ile karşılaşmadan özgürce sendika kurma, sendikalara özgürce üye olma, özgürce üyelikten ayrılma, dilediği sen-

dikayı seçme gibi temel özgürlükleri ile işçinin devlet, işveren ve sendikalar karşısındaki korunma özgürlüğünü kapsar.

Bireysel sendika özgürlüğü elbette, «sendika çokluğu» ilkesi ile sendika üyelerinin sendikal çalışmalara bilinçli, sürekli, etkin ve eşit katılım hakkını da birlikte getirir.

«Sendika çokluğu» ilkesi ise yalnızca birden çok sendika anlamına gelmez. Bu aynı zamanda farklı görüşteki sendikaların varlığı, yani çeşitli görüşteki sendikaların varlığını, «sendikal çeşitliliği» de zorunlu kılar.

Kollektif sendika özgürlüğü ise, bir sendikanın tüzel kişilik olarak devlet ve işverenler karşısında varlığını koruma, çalışmalarını serbestçe düzenleyebilme özgürlüğüdür. Bu özgürlük sendikaların devlet ve işverenler karşısında tam bağımsızlığını ve «idari özerkliğini» gerektirir. Bağımsızlık sendikaların başta gelen niteliklerinden biridir.

Sendika özgürlüğünün ve sosyal hakların hem nesnel, hem de biçimsel kaynakları gittikçe genişlemektedir.

> Nesnel anlamda kaynak, hukuk kurumlarının ve kurullarının tarihsel, sosyal, düşünsel ve ahlâksal kökleri ve temelleri demektir. Biçimsel anlamda kaynak, bir biçim vererek hukuku gösteren, ortaya koyan, bir yaptırım gücüne bağlayan kurallar ve yöntemlerdir. (Seha L. MERAY, Uluslararası Hukuk ve Uluslararası Örgütler, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 399, Ankara 1977, s. 41)

Sendikalar ve sendikacılar hakkında herhangi bir konuda suçlama getirilmek istendiğinde ilgili yasa ve mevzuatın yanısıra iş hukukunun şu biçimsel kaynakları da dikkate alınmak zorundadır:

1. Resmi iç hukuk: A. Anayasa, B. Yasalar, C. Yürütme Kararları (tüzükler, yönetmelikler, Bakanlar Kurulu kararları), D. Yargı organları kararları.
2. Özel kaynaklar (toplu iş sözleşmeleri).
3. İş Hukuku alanındaki yapılageliş kuralları (örf ve adetler).

4. **Genel hukuk ilkeleri, hukuk yazarlarının görüşleri (doktrin).**

5. **Uluslararası antlaşmalar.**

DİSK Davasında iş hukukunun biçimsel kaynakları kesinlikle dikkate alınmamıştır. Özellikle usulüne göre yürürlüğe konulmuş uluslararası antlaşmalar yok sayılmıştır. Bu uluslararası ilkeleri biz burada dile getirmek zorundayız.

Sendika özgürlüğü ve sosyal haklar ile bu hakların güvencesi durumundaki sendikal hakların tanınması, korunması ve geliştirilmesi için gerekli olan hak ve özgürlükler evrensel ve bölgesel çeşitli kuruluşların bildiri ve sözleşmelerinde açıklık kazanmıştır. T.C. Devletinin de üyesi olduğu bu kuruluşların ilgili başlıca belgeleri şunlardır:

- **BM İnsan Hakları Evrensel Bildirisi (1948)**
- **BM Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi (1966)**
- **BM Kişi Hakları ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve İlgili İsteğe Bağlı Protokol (1966)**
- **BM Sosyal İlerleme ve Gelişme Bildirisi (1966)**
- **Avrupa Insan Hakları Sözleşmesi (1950)**
- **Avrupa Sosyal Haklar Sözleşmesi (1961)**
- **ILO Anayasası, Philadelphia Bildirisi, ILO Sözleşmeleri, ILO Organlarının ve Komitelerinin Kararları (1919-1985).**

Sosyal hakların uluslararası kaynaklarını ve Türkiye'nin bu alandaki uluslararası yükümlülüklerini sergilemesi açısından bu uluslararası belgeler son derece önemlidir.

Bu belgelerin ilgili kısımlarını ek olarak sunuyorum: **EK No: 4.**

6 Nisan 1948 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile tanıtılması karar altına alınan, TC Hükümetinin de imzaladığı 10 Aralık 1948 tarihli **İnsan Hakları Evrensel Bildirisi** özünde insan hak ve özgürlüklerinin bir bütün olduğunu, özellikle sosyal haklar geliştirilmeden insan haklarının kullanılamayacağını vurgulamaktadır.

30 maddeden oluşan İnsan Hakları Evrensel Bildirisinin 1-21.

maddeleri arasında kişi hakları ve siyasi haklar üzerinde durulmakta, 22-27. maddelerinde de ekonomik, sosyal ve kültürel haklara yer verilmektedir.

Bildirinin 22. maddesinde sosyal güvenlik hakkına, 23. maddesinin 1. fıkrasında çalışma, adil ve elverişli çalışma koşullarına sahip olma hakkına, 2. fıkrasında eşit işe eşit ücret hakkına, 3. fıkrasında adil ve elverişli ücret hakkına yer verilmektedir.

Bildirinin 20. maddesinde dernek kurma hakkından söz edilmesine rağmen, sendika kurma hakkı dernek kurma hakkından ayrı tutularak 23. maddenin 4. fıkrasında ayrıca belirtilmektedir.

Bildirinin 24. maddesinde çalışma sürelerini azaltma, dinlenme, ücretli tatil ve boş zamanlara sahip olma hakkına yer verilmektedir. 25. maddede oldukça geniş bir biçimde ailenin ve kişilerin daha iyi yaşama koşullarına ilişkin haklar ile özel olarak korunması gerekli kişilerin hakları belirtilmektedir.

Bildirinin 26. maddesinde eğitim hakkına yer verilirken «eğitim, insan kişiliğinin tam gelişimini ve insan haklarıyla temel hürriyetlere saygının güçlendirilmesini amaçlamalıdır» denilmektedir.

Bildirinin kültürle ilgili 27. maddesinde ise kültürel yaşama, sanatsal ve bilimsel çalışmalara katılma hakkına yer verilmektedir.

Klasik haklar yanında «yeni» haklara, yani ekonomik ve sosyal haklara da yer veren İnsan Hakları Evrensel Bildirisi böylece insanın özgürlüğe ve bağımsızlığa ancak ekonomik ve sosyal baskılardan kurtulması ile kavuşabileceğini vurgulamaktadır.

Bildirideki ilkelerin geçerlik kazanabilmesi ve uygulanabilmesi için bağlayıcı niteliği olan, yaptırımlar getiren sözleşmelere gereksinim kendini kısa zamanda ortaya çıkarmıştır.

BM İnsan Hakları Komisyonu bu nedenle ilkeleri imzacı her üye devleti yasal sorumluluk altına sokabilecek, bağlayıcı antlaşmalar oluşturma çabasına girmiştir. Ortaya çıkan Kişi Hakları ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve ilgili İsteğe Bağlı Protokol ile Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslar-

arası Sözleşmesi olarak adlandırılan metinler 16 Aralık 1966 tarihinde BM Genel Kurulunda kabul edilmiş ve 1976'da yürürlüğe girmiştir.

Ekonomik, sosyal ve kültürel haklar uluslararası sözleşmesinin en önemli yanı sosyal haklara ilk kez geniş yer veren uluslararası bir belge olarak grev hakkını açıkça tanımasıdır. (Madde 8/1-d).

TBMM tarafından 6336 sayılı 10 Mart 1954 tarihli bir yasa ile onaylanan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne göre 1961'de imzalanan Avrupa Sosyal Haklar Sözleşmesi şu 19 temel sosyal hakkı tanımıştır:

- Çalışma hakkı,
- Adil çalışma koşulları hakkı,
- Güvenli ve sağlıklı çalışma koşulları hakkı,
- Adil ücret hakkı,
- Sendika hakkı,
- Toplu pazarlık ve grev hakkı,
- Çocukların ve gençlerin korunma hakkı,
- Kadın işçilerin korunma hakkı,
- Mesleki yönlendirme hakkı,
- Mesleki yetişme hakkı,
- Sağlığın korunması hakkı,
- Sosyal güvenlik hakkı,
- Sosyal ve tıbbi yardım görme hakkı,
- Sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı,
- Bedence ve akılca özürlü kişilerin, mesleki yetişme, rehabilitasyon ve toplumsal duruma yeniden alıştırılma hakkı,
- Ailenin sosyal, yasal ve ekonomik korunma hakkı,
- Ananın ve çocuğun sosyal ve ekonomik korunma hakkı,
- Diğer sözleşmeci devletlerin topraklarında gelir sağlayıcı çalışmada bulunabilme hakkı,
- Göçmen işçilerin ve ailelerinin korunma ve yardım görme hakkı.

İşçi hakları konusunda en önemli uluslararası kuruluş Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'dur. Sendika özgürlüğü ve sosyal haklara ilişkin tüm hak ve özgürlükler ILO ile ete ve kemiğe

bürünmüş, DİSK'in de mücadele alanının çerçevesini çizmiştir. Bu nedenle kısaca ILO üzerinde durmanın savunmamın en önemli kısmını oluşturacağını sanıyorum.

Bilindiği gibi **Uluslararası Çalışma Örgütü ILO**, uluslararası bir işçi kuruluşu değildir. BM üyesi devletler arasında kurulmuş bir örgüttür. ILO 1919'da kurulmuş, önemli değişiklikler geçirerek 1946'da BM'nin ilk uzmanlık kuruluşu haline gelmiştir. Bütün dünyada çalışanlara daha düzenli çalışma koşulları, daha yüksek yaşam düzeyi ve daha ileri olanaklar sağlamak için çaba harcayan ILO'ya bugün geri kalmış, kapitalist ya da sosyalist 150'den fazla devlet üyedir.

ILO, **hükümet-işçi-işveren** temsiline dayalı ÜÇLÜ YAPI sistemine göre çalışır. Ancak kuruluş yine de hükümetlerin denetimi altındadır. ILO'nun Uluslararası Çalışma Konferansında her üye devlet iki hükümet temsilcisi, bir işçi ve bir işveren temsilcisi ile temsil edilir. Hükümetler işçi ve işveren temsilcilerini de onlara danışarak kendileri tayin eder.

ILO'nun üyesi devletlerdir. ILO'nun BM'nin diğer hiçbir kuruluşunda olmayan üçlü yapı ile çalışması ve işçilerin çalışmalarına oylarıyla katılabildiği tek BM kuruluşu olması ILO'nun bu niteliğini değiştirmez. ILO bir işçi kuruluşu değil, devletlerarası bir kuruluştur. ILO içinde ayrıca hükümet temsilcileri ile işveren temsilcilerinin sık sık aynı görüşleri savunması da dikkate alınırsa bizim burada sık sık sözünü edeceğimiz ve tanıklığına başvuracağımız ILO metinlerinin ve ILO raporlarının hiç de mutlak işçi yanlısı olmadığı görülecektir.

ILO, faşizmin demokrasi güçlerince yenilmesinden sonraki «demokratikleşme» döneminde 1945 yılında üye ülkelerin işçi sınıflarından gelen baskılar üzerine «sendika özgürlüğü» üzerinde durmaya başlamıştır. Bu arada BM'nin 1947 yılındaki bir talebini dikkate alarak 1948'de **87 sayılı Sendika Özgürlüğü ve Sendika Hakkının Korunması Sözleşmesi** ile 1949 yılında da bu sözleşmeyi tamamlayan **98 sayılı Sendika ve Toplu Pazarlık Hakkı Sözleşmesi**'ni kabul etmiştir.

ILO'nun sendika özgürlüğüne ilişkin ilkelerini, kuruluşunu, üçlü yapısını, sözleşme ve tavsiye kararlarının oluşumunu, ilkelerinin uygulanmasını ve denetimini anlatan **Uluslararası Çalışma İlkeleri** adlı kitabı davadaki savunmalara ışık tutması açısından ekte sunuyorum : EK NO: **5.**

Türkiye 98 sayılı Sözleşmeyi 1951 yılında kabul etmiş, aradan geçen 38 yıla rağmen, 1961 Anayasasına göre çıkarılan 274 ve 275 sayılı Yasalarda 87 sayılı Sözleşmeden yararlanılmasına rağmen 87 sayılı Sözleşmeyi hâlâ kabul etmemiştir. Fakat bu durum yasalarımız karşısında önemli değildir.

1961 ve 1982 anayasalarına göre, usulüne göre yürürlüğe konulmuş uluslararası andlaşmalar Anayasa gereğince kanun hükmündedir. 1961 Anayasasının 65. maddesi ve 1982 Anayasasının uluslararası antlaşmalara ilişkin 90. maddesi «Türk kanunlarına değişiklik getiren her türlü antlaşmaların yapılmasında birinci fıkra hükmü uygulanır» dediğine göre, bir yasa ile onaylanmış bulunan uluslararası bir antlaşma diğer yasalardan üstündür ve bu nedenle öncelikle uygulanır.

Hem 1961 Anayasası, hem de 1982 Anayasası uluslararası antlaşmaları ulusal hukukun bir parçası saymıştır. Uluslararası antlaşma hukukunda ahde vefa (verilen söze bağlılık) temel bir ilkedir. Kendilerini bir antlaşma ile bağlayan devletler antlaşmayı iyi niyetle uygulamak zorundadırlar.

Öte yandan bazı hukukçulara göre Sendikalar Kanununda (274 sayılı Yasada 14/f, 2821 sayılı yasada 33. maddeler) «kanun ve uluslararası antlaşma» denilmesi nedeniyle henüz usulüne göre yürürlüğe konulmamış uluslararası antlaşmaları da hükmün kapsamı içinde kabul etmek zorunludur. Bu yaklaşıma göre «kanun koyucunun amacı, yasama orgamnca onaylanmış usulüne göre yürürlüğe konmuş uluslararası antlaşmalar olsaydı» Anayasanın ilgili maddesinin açıklığı karşısında «kanun»a göre değmesi yeterdi. (Prof. Rüçhan IŞIK, İşçi Sendikalarının Faaliyetlerinin Hukuksal Çerçevesi, Ankara 1977, s. 147 dipnot)

ILO sözleşmeleri, tavsiye kararları ve ilkeleri, hangi koşulda olursa olsun, üye devletlerin uymaları gereken asgari çerçevedir. ILO Anayasasını imzalayan Türkiye gibi her üye ülke bu asgari çerçeveye uymayı baştan kabul etmiştir. ILO ilke ve kararlarına uymadıklarında sorumlulukların ne olacağını yine kendileri ortaklaşa saptamışlardır.

Burada bir hususa daha değinmek istiyorum. DİSK'in ILO ilkelerini savunması, ILO çalışmalarına katılması, ILO'nun her yıl yapılan Uluslararası Çalışma Konferansına katılmak yolundaki çabaları bu davada saklanmak istenmiştir.

ILO Anatüzüğü hükmünce, üye devlet, ülkede temsil niteliğine sahip birden çok örgütün olması durumunda konferansa katılacak işçi delegeyi ve teknik danışmanları atamak için bu örgütlerle anlaşma sağlamak yükümlüğündedir. Bu konuda Lahey Uluslararası Adalet Divanı'nın bağlayıcı kararları vardır. DİSK, DİSK'ten daha fazla üyesi var diye ILO yıllık konferanslarında Türkiye'nin yalnızca TÜRK-İŞ tarafından temsiline karşı çıkmış ve Uluslararası Adalet Divanının kararları doğrultusunda Türkiye'yi temsil etmek için T.C. Çalışma Bakanlığına başvurmuştur.

Çalışma Bakanı Cavit Erdemir'in 28.3.1980 tarihli ve 10.801.66/871 sayılı yazısı ile DİSK'in ILO'nun 66. Konferansına ilişkin görüşleri sorulmuştur. DİSK bu yazıya 5.4.1980 tarihinde cevap vererek önerilerini bildirmiştir. Ancak 1980'de Türkiye'yi ILO'da TÜRK-İŞ temsil etmiş, fakat bu durum delegasyonlara yetki veren komitede önemli bir tartışma yaratmıştır. Bu konudaki yazışmalar DİSK 7. Genel Kurul Çalışma Raporunun 427-429. sayfaları arasında yer almaktadır.

ILO'nun «örgütlenme ve ifade özgürlüğü»nün bir parçası olarak 1948'de kabul ettiği 87 sayılı Sendika Ozgürlüğü ve Sendika Haklarımn Korunması Sözleşmesi'nin ilk 11 maddesini savunmamızın temelini oluşturduğu için burada okumak istiyorum:

Madde 1

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün bu Sözleşmeyi onaylayan her üyesi, aşağıdaki hükümleri yerine getirmekle yükümlüdür.

Madde 2

İşçiler ve işverenler, hiç bir ayrım gözetilmeden ve önceden izin almaksızın, sendika kurma ve yalnızca bu kuruluşların kurallarına bağlı kalmak koşuluyla diledikleri kuruluşlara üye olma hakkına sahiptir.

Madde 3

1. İşçi sendikaları ve işveren kuruluşları tam bir özgürlük içinde, anatüzük ve yönetmeliklerini oluşturma, kendi temsilcilerini seçme, programlarını belir-

leme çalışmalarını ve yönetimlerini düzenleme hakkına sahiptir.

2. Kamu makamları, bu hakkı kısıtlayacak ya da bu hakkın yasal biçimde kullanılmasını engelleyecek her türlü müdahaleden kaçınacaktır.

Madde 4

İşçi sendikaları ve işveren kuruluşları, idari makamlarca kapatılamaz ya da çalışmadan alıkonamaz.

Madde 5

İşçi sendikaları ve işveren kuruluşları, federasyon ve konfederasyon kurma ve bunlara üye olma hakkına sahiptir. Bu tür federasyon ya da konfederasyonlar uluslararası işçi ve işveren kuruluşlarına üye olma hakkına sahiptir.

Madde 6

Bu Sözleşmenin yukarıdaki 2., 3. ve 4. maddelerindeki hükümler işçi sendikaları ve işveren kuruluşlarının federasyon ve konfederasyonlarına da uygulanır.

Madde 7

İşçi sendikalarının ve işveren kuruluşlarının, federasyonların ve konfederasyonların tüzel kişilik kazanması, bu Sözleşmenin 2., 3. ve 4. maddelerindeki hükümlerin uygulanmasını kısıtlayacak koşullara bağlı kılınamaz.

Madde 8

1. İşçiler ve işverenler ve oluşturdukları kuruluşlar, bu Sözleşme ile sağlanan hakların kullanılmasında, diğer kişi ve örgütlü topluluklar gibi ülkenin yasalarına saygılı olacaklardır.

2. Ülkedeki yasalar, bu Sözleşme ile sağlanan güvenceleri zedeleyemez ya da zedeleyici biçimde uygulanamaz.

Madde 9

1. Bu Sözleşme ile sağlanan güvencelerin silahlı kuvvetler mensuplarına ve polise ne ölçüde tanınacağı, ulusal yasalar ya da düzenlemeler ile belirlenecektir.

2. Uluslararası Çalışma Orgütü Anayasasınm 19. maddesinin 8. paragrafında yer alan ilkeye uygun olarak, bu Sözleşmenin bir üye tarafından onaylanmasına, silahlı kuvvetler ve polis mensuplarına bu Sözleşmede öngörülen herhangi bir güvenceyi sağlayan yürürlükteki herhangi bir kanuna, bir karara, bir örfe ya da bir anlaşmaya etki eder görüşüyle bakılamaz.

Madde 10

Bu Sözleşmede kullamlan «kuruluş» terimi işçilerin ve işverenlerin çıkarlarını korumak ve geliştirmek için kurdukları her türlü kuruluş anlamına gelmektedir.

Madde 11

Uluslararası Çalışma Orgütünün bu Sözleşmeyi onaylayan her üyesi, işçilerin ve işverenlerin sendika hakkını özgürce kullanmalarını sağlayacak her türlü gerekli ve uygun önlemleri almakla yükümlüdür.

Başta 87 sayılı Sendika Özgürlüğü Sözleşmesi olmak üzere ILO ilke ve kararları işçi ve işverenlere tam bir sendika özgürlüğü tanımaktadır.

ILO'nun 87 sayılı Sözleşmesi aşağıdaki dört temel güvenceyi sağlamaktadır:

1. İşçilerin ve işverenlerin daha önceden izin almaksızın kendi iradeleri ile diledikleri sendikayı kurma, diledikleri sendikaya üye olma hakları vardır.

2. İşçi sendikaları ve işveren kuruluşları tam bir özgürlük içinde anatüzük ve yönetmeliklerini oluşturma, kendi temsilcilerini seçme, kendi yönetimle-

rini ve etkinliklerini düzenleme, kendi programlarını oluşturma hakkına sahiptirler.

3. İşçi sendikaları ve işveren kuruluşlarının idari makamlarca çalışmadan alıkonmaya ve kapatılmaya karşı korunma hakları vardır.

4. İşçi sendikalarının ve işveren kuruluşlarının federasyon ya da konfederasyon biçiminde örgütlenme ve özgürce uluslararası kuruluşlara üye olma hakkı vardır.

Üye devletler 87 sayılı Sözleşmeyi onaylamasalar bile bu Sözleşmedeki esaslara kayıtsız kalamazlar. Çünkü sendika özgürlüğünü en geniş biçimde tanımlayan Philadelphia Bildirisi, ILO Anayasasının bir parçasıdır. Ayrıca ILO ilke ve kararları birbirlerini tamamlayan, bütünlük gösteren kararlardır.

87 sayılı Sözleşme sendikalara yönetim ve etkinliklerini düzenlemede ve çalışma programlarını oluşturmada tam bir özgürlük tanımaktadır.

Siyasi iktidarların, yönetimlerin, sendikal çalışmalara «karışmama ilkesi» 87 sayılı Sözleşmenin en önemli ilkesidir. Sendikaların özgürce çalışma hakkı, onların devlete, siyasi partilere, derneklere, dini kuruluşlara karşı bağımsız örgüt olma özelliğini de içermektedir.

Sendikaların özgürce düzenlenecek çalışmaları arasına «siyasi» nitelikte olanlar da girer. Sendikalar siyasi iktidarı ele geçirme dışında her türlü siyasi etkinlikte bulunabilirler. Sözleşmenin 10. maddesinde belirtilen «çıkarların korunması ve geliştirilmesi» çabası siyasetten soyutlanamaz. Bu nedenle ILO sendikalara genel siyaset yasağı getirilmesine karşıdır.

ILO'nun yasama organı olarak görev yapan Uluslararası Çalışma Konferansı'nın 1952 tarihli «Sendikal Hareketin Bağımsızlığı» başlıklı kararına göre sendikalar üyelerinin kararı ile yasalara uygun biçimde bir siyasi parti ile ilişki kurabilirler, ekonomik ve sosyal amaçları için anayasal siyasi eyleme girişebilirler.

ILO'nun denetim organları bazı ülkelerin yasalarında içerildiği gibi, sendikal örgütlere siyasi faaliyet

ya da siyasi ilişki konusunda getirilen açık yasaklamaların sendika özgürlüğü ilkesine ters düşmekle kalmayıp aynı zamanda günlük pratikteki uygulama açısından gerçekçi de olmayacağını belirtmişlerdir. Sendikalar üyelerinin çıkarlarını koruma ve geliştirme görevlerine bağlı olarak, ekonomik ve sosyal politikalar konusundaki tavırlarının ne olduğunu kamuoyuna duyurmak isteyebilirler. (ILO, ILO İlkeleri, Cenevre 1976, s. 16).

ILO'ya göre 87 sayılı Sözleşmedeki sendikaların iç işleyişlerinde kamu makamlarına karşı bağımsız olmaları «mali yönetimde bağımsızlığı» da kapsamaktadır. Bu anlamda siyasi iktidarların sendikaların mali durumlarını denetlemeye kalkmaları 87 sayılı Sözleşmeye aykırıdır.

ILO aynı biçimde siyasi iktidarlara sendikaları idari olarak denetleme olanağı veren yasa maddelerini de 87 sayılı Sözleşmeye aykırı bulmaktadır. Sendikaların denetimi ancak ve ancak güvenceli koşullarda uygun mahkemelerce yapılabilir.

ILO'nun temel yaklaşımına göre gerçekte sendikaların denetimi üyelerinin görevidir.

87 sayılı Sözleşmenin 4. ve 6. maddeleri gereğince işçi sendikaları ve konfederasyonları idari yoldan kapatılamaz ya da çalışmadan alıkonamaz. ILO'ya göre bu konuda ancak olağan mahkemeler yani yasadaki İş Mahkemeleri tam güvence oluşturabilir.

ILO sözleşmeleri, tavsiye kararları ve ilkeleri içinde soyut gibi görünen «sendika özgürlüğü» kavramının somut olarak ne anlama geldiğini ve nasıl uygulandığını sergilemek amacıyla ILO Yönetim Kurulu Sendika Özgürlüğü Komitesi'nin bazı kararlarını da burada aktarmak istiyorum. Sendika Özgürlüğü Komitesi'nin artık bir içtihat gibi kabul edilen bu kararlarında şu görüşlere yer verilmektedir:

- «Gerçekten özgür ve bağımsız bir sendikal hareket ancak temel insan haklarının güvence altında olduğu bir rejimde gelişebilir.» (s. 135)
- «Sendika toplantılarının yapılmasında ve sürdü

rülmesinde devlet müdahalesi ile karşılaşmama özgürlüğü, sendikal hakların temel ögelerinden birini oluşturur ve kamu makamları bu hakkı sınırlayacak ya da yasal biçimde kulanımını engelleyecek herhangi bir müdahaleden kaçınmalıdırlar.» (s. 137)

• «Sendikaların önceden izin almaksızın ve kamu makamlarının kontrolü olmaksızın kendi binalarında toplantı yapma hakkı, sendika özgürlüğünün temel bir ögesidir.» (s. 128)

• «Özellikle 1 Mayıs günü nedeniyle yapılanlar dahil açık hava toplantıları ve gösteri yürüyüşleri düzenleme hakkı, sendikal hakların önemli bir yönünü oluşturur.» (s. 140)

• «Yine de Komite, siyasi olan ile tam tanımıyla sendikal nitelikle olan arasında kesin bir ayrım yapmanın zor olduğunun farkındadır. Komite, bu iki kavramın çakıştığına ve sendikal yayınlarda tamamen ekonomik ve sosyal nitelikli sorunlar için olduğu kadar siyasi nitelikli sorunlar için de tavır belirtmenin kaçınılmaz ve bazen de faydalı olduğuna işaret eder.» (s. 147)

• «Sıkıyönetim durumlarında hükümetin meslek kuruluşları ve temsilcileriyle ilişkileri, doğaları gereği temel hakları önemli ölçüde kısıtlamaya eğilimli olağanüstü hükümlere değil, olağan yasaların sağladığı hükümlere dayandırılmalıdır.» (s. 171)

• «Bir ülkenin mevzuatında sendika tüzüklerine, ulusal toplumun hedef ve ilkelerine saygı gösterildiğini; ulusun çıkarlarına aykırı her türlü iç ve dış eylemden kaçınılacağını; sendikaların ulusal ekonomik sistemin bütün diğer öğeleri ile etkin işbirliği yapmasının gerekli bir öge olduğu gerçeğinin tanındığını: sonuç olarak sınıf savaşının reddedildiğini belirten açıklamalar konması zorunlu görülmüştür. Komite, sendikaları bir dereceye kadar hükümetin ekonomik politikasına bağımlı kılabilecek böylesi hükümlerin, sendikaların anatüzük ve yönetmeliklerini oluşturma, programlarını belirleme hakkı ile kamu makamlarının bu hakkı kısıtlayacak ya da yasal biçimde kul-

lanılmasım engelleyecek her türlü müdahaleden kaçınacağı ve ülkedeki yasaların bu hakkın etkin biçimde kullanılmasını zedelemeyeceği ya da zedeleyici biçimde uygulanamayacağı hakkındaki genel olarak kabul edilen ilkeler ile bağdaşmadığını belirtir.» (s. 31)

• «Kimi de, bir sendikacıya çalışmalarınm komünizmin çıkarlarına yardım edebileceğini ilişkin Bakanlık görüşü nedeniyle, sendika üyeliği ya da yöneticiliği yasağı getiren yasanın sendika özgürlüğü ilkelerine aykırı olduğu görüşündedir.» (s. 36)

• «Sendikalar genel anlamda herhangi bir siyasi çalışmaya katılmaktan yasaklanırlarsa, uygulamada ilgili hükümlerin yorumu her an değişebileceği için bu yasaklama zorluk çıkarabilir ve sendikaların eylem olanaklarını önemli ölçüde sınırlayabilir.» (s. 43)

• «Bir rejim değişikliğinden sonra hükümetin bir sendika konfederasyonunun genel kurulunda seçilmiş yürütme kurulunu tanımayıp onun yerine geçici danışma komitesi ataması, kamu makamlarının sendikaların temsilcilerini tam bir özgürlük içinde seçme, yönetim ve çalışmalarım düzenleme hakkını kısıtlayacak herhangi bir müdahaleden kaçınmasına ilişkin ilkenin çiğnenmesidir.» (s. 53)

• «... yasada belirtilen ceza olarak sendika yöneticilerinin görevlerine son verilmesi, görevlerinin askıya alınması ya da sendikacılıktan men edilmesi, ancak yetkili mahkeme tarafından verilen kesin mahkumiyet kararına bağlı olarak ya da mutlaka, temyiz için başvurulmasa bile temyiz için tanınan sürenin sonunda uygulanmalıdır.» (s. 56)

• «Mesleki kuruluşların idari kararla kapatılamayacaklarına ya da çalışmadan alıkonamayacaklarına ilişkin ilke gerçekten uygulanacaksa, yasanın böylesi idari kararlara karşı itiraz hakkı tanıması yeterli değildir. İdari karar, itiraz süresinin sona ermesinden ya da böylesi kararların mahkemeler tarafından onanmasından sonra yürürlüğe girmelidir.» (s. 61)

• «Ulusal bir sendikanın üyesi bulunduğu uluslararası bir işçi kuruluşundan mali yardım almasını yasaklayan yasa hükmü, işçilerin uluslararası kuruluşlara üye olma hakkına ilişkin ilkelerin çiğnenmesidir.» (s. 73)

• «Uluslararası örgütlerin çalışmalarına katılma sendikal hareketin bağımsızlığı ilkesine dayandırılmalıdır. Bu ilke çerçevesinde sendika temsilcilerine temsil ettikleri sendikanın üye olduğu uluslararası işçi kuruluşlarının çalışmalarına katılmalarında tam bir özgürlük tanınmalıdır.» (s. 74)

• «Ulaştırma, demiryolu, haberleşme ve elektrik işletmelerinde işin durdurulmasının toplumun normal yaşamını etkileyebileceği kabul edilmekle birlikte, işin durdurulmasının tanımı gereği ulusal çapta olağanüstü vahim bir duruma yol açacağı söylenemez. Komite bu yüzden, bu tür hizmet kollarında ortaya çıkan uyuşmazlıklarda işçileri çahştırmaya yönelik önlem alınmasını, işçilerin mesleki ve ekonomik çıkarlarının korunmasında bir araç olan grev hakkının kısıtlanması olarak kabul eder.» (s. 125)

(Kararlar ILO'nun Freedom of Association (Sendika Özgürlüğü) 1976, Cenevre, adlı kitabının parantez içindeki sayfalarından alınmıştır.)

Heyetinizin DİSK Davasındaki iddiaları Türkiye'nin 1932 yılından bu yana üyesi olduğu ve kararlarının oluşumuna Bakanlar düzeyinde katıldığı ILO'nun yukarıda kısaca sıraladığımız temel ilkeleri açısından değerlendireceğine inanmak istiyorum.

11. SENDİKACILIK VE SİYASET İLİŞKİSİ

DİSK-I İddianamesinin 53. sayfasında DİSK Anatüzüğünde yer alan «Türk işçi hareketinin izleyeceği politikanın ana çizgilerini saptamak ve hareketin birlik ve beraberliğini sağlamak» biçiminde sözü edilen görevin Anayasa ve 274 sayılı Sendikalar Kanunu, 648 sayılı Siyasi Partiler Kanunu, 2630 sayılı

Dernekler Kanunu hükümlerine göre sendikalara değil, siyasi partilere ait olduğu iddia edilmektedir.

Yukarıdaki paragrafta girişilen tahrifat ve zorlamalar bir yana bu iddia ile 274 sayılı Sendikalar Yasasının 1. maddesinin, üniversitelerimizde okutulan sosyal siyaset biliminin ve Türkiye'deki sendikal pratiğin hiçbir biçimde tanınmadığı ortaya konmaktadır.

Bu davada DİSK siyaset yapmakla, siyasi bir parti gibi davranmakla suçlanmakta, DİSK'in ücret artışı dışındaki konularla uğraşması TCK'nın 141., 142. ve 146. maddelerini ihlal etmenin kanıtı olarak gösterilmek istenmektedir.

Bu temelsiz, bilim ve hukukdışı iddiaların tümünü reddediyorum.

Sendikacılık ve siyaset ilişkileri nedir?

İşçiler yalnızca ücret ile ilgilenmek isteseler bile bu onların siyasi konularla uğraşmalarını getirir. Ücreti ve çalışma koşullarını yalnızca toplu iş sözleşmeleri belirlemez. Toplu sözleşmeler ile elde edilen ücret zammının korunması için, fiyatların, vergilerin artmaması gerekir. Bir ülkede fiyat politikası ile ya da vergi politikası ile ilgilenmek bile siyasi iktidarların politikası ile ilgilenmek demektir. Bu anlamda sendikalar isteseler de, istemeseler de gerçekte siyasetin içindedirler.

Yani daha yalın söylersek, «ekmeğin fiyatı kaça?» sorusunu sormak bile siyaset yapmaktır. Siyasetin alanı böylesine geniştir. «İnsan siyasi bir hayvandır» sözünün söylenmesinin üzerinden 2300 yıl geçmiştir.

Siyasal eylem, siyasal iktidarın karar ve uygulamalarını etkileyen ya da etkilemeyi amaç edinen eylemdir. Bir şeyler yapmanın dışında hiçbir şey yapmamak, tavır almamak, görüş belirtmemek de bir siyasi eylemdir. Sessiz kalınarak da siyasi bir tavır alınabilir.

Sendikalaşma, siyaset gerçeğinin dışında değildir. Çünkü sendikaların çözmekle yükümlü oldukları sorunlar dolaylı ya da dolaysız siyasi sorunlardır.

Batıda iktisaden güçsüz emekçi kitlelerin siyasi, ekonomik ve sosyal eşitsizliklere karşı yüzyıllar süren sosyal mücadeleleri

sonucunda çeşitli haklar elde edilmiştir. Seçme, seçilme, siyasi örgütlenme hakları ile sendikal haklar, toplu sözleşme ve grev hakkı ve çok sayıda sosyal haklara anayasalarda yer verilmiştir.

1961 Anayasasının temelini oluşturan sosyal adalet ilkesi gerçekte iktisaden zayıf olanları, yani emekçi kitleleri korumayı amaçlamaktadır.

Batı demokrasisi çerçevesinde, ekonomik ve sosyal dengesizlikleri azaltmaya yönelmiş haklar SOSYAL HAKLAR'dır.

Uluslararası metinlerde değişik biçimlerde tanımlanan sosyal haklar şöyle sıralanabilir:

- Çalışma hakkı (istihdam olanaklarından, parasız iş bulma hizmetlerinden yararlanma hakkı dahil),
- Sendika hakkı,
- Toplu pazarlık hakkı,
- Grev hakkı,
- Çalışma koşullarıyla ilgili haklar: adil çalışma koşulları hakkı, güvenli ve sağlıklı çalışma koşulları hakkı, iş güvencesi hakkı, adil ücret hakkı, eşit işe eşit ücret hakkı, angarya yasağı, çalışma sürelerinin uygun ölçülerde tutulmasını isteme hakkı, ücretli tatil, haftalık ve yıllık dinlenme hakkı, çalışan çocukların, gençlerin ve kadınların özel korunmasıyla ilgili haklar, yaşına, gücüne, cinsiyetine uygun işlerde çalıştırılmayı isteme hakkı, boş zaman bulabilme hakkı,
- İşyerinde yönetime katılma hakkı,
- Parasız eğitim hakkı,
- Mesleki yetişme hakkı,
- Mesleki yönlendirme hakkı,
- Sağlığın korunması hakkı,
- Sosyal güvenlik hakkı,
- Sosyal ve tıbbi yardım görme hakkı,
- Sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı,
- Fiziksel ya da akli bakımdan özürlü kişilerin mesleki yetişme, rehabilitasyon ve toplumsal duruma yeniden alıştırılma hakkı,
- Ailenin korunması hakkı,
- Ana ve çocuğun korunması hakkı,

- Beslenme hakkı,
- Konut hakkı,
- Kimsesiz ya da nesebi belli olmayan çocukların korunmasıyla ilgili haklar,
- Parasız adli yardım isteme hakkı,
- Kültürel hayata katılabilme hakkı,
- Fikir emeğinin korunmasıyla ilgili haklar,
- Kamu giderlerine mali gücü oranında katılma hakkı ya da kamu giderlerine mali gücünü aşan bir şekilde katılmaya zorlanmama hakkı,
- Yabancı ülkelerde çalışabilme hakkı,
- Göçmen işçilerle ilgili haklar.

İşte sendikalar, 274 sayılı Yasanın 1. maddesinde sözü edilen bu sosyal hakları savunmak ve geliştirmekle yükümlüdürler. Ancak bunlardan hangisi siyasetten bağımsızdır?

Sendikaların, sosyal hakları savunması ister istemez bir baskı grubu olarak siyasal davranışlarda bulunmaları demektir.

1961 Anayasası taslağının hazırlayıcılarından biri olan Prof. Tarık Zafer TUNAYA, Anayasa hukuku açısından baskı gruplarının işlevini şöyle belirlemektedir:

> Gruplar, «vatandaşların ortak eylemlerini» temsil etmektedirler. Bunun bir nedeni daha var. İdare edilenler ve edenler diyaloğu, sadece seçimden seçime kurulamaz. Dönemler arasında, idare edilenlerin siyasal hayata katılmaları gruplaşmalar yolu ile olmaktadır. Bu birleşmelerden doğan gruplar çeşitlidir: Kulüpler, partiler, dernekler, sendikalar bu arada sayılmalıdır...
>
> Çoğulcu rejimlerde, siyasal hayata aktif olarak katılacak olan gruplar iki şekilde görülür: Siyasal partiler ve baskı grupları... Yalnız, eylemlerine izin verilen bu gibi grupların yanı sıra, siyasal hayata aktif olarak katılmaları yasak olan gruplar da vardır. Silahlı gruplar bu arada sayılır...
>
> Baskı grubu (Pressure Groups, Groupes de Pression) terimi, son otuz-kırk yılın Anayasa Hukuku ve politika sözlüğüne girmiştir. Amerikan yapısıdır. Fa-

kat artık genelleşmiştir. 1925 yılında ilk kez, gazeteciler, Washington'da bu deyimi kullanmışlardır. O kadar ki, 1924 tarihli sözlüklerde, baskı grubundan sözedilmez. Bununla beraber, siyasal hayat düzeyinde, gerek kamuoyu, gerekse iktidar üzerinde bu tip kurumların varlığı da yadsınamaz. Gruplaşma çağının koşulları içinde, ancak o zaman, farkına varılmıştır bu gerçeklerin... Önce, Amerika'da ortaya konuşlarının nedeni, bu ülkenin siyasal ve sosyal koşullarınm sonucu olmalarından ötürüdür. Amerikan siyasal hayatının özelliği odur ki, partiler seçimden seçime, ağır mekanizmalarını işletirler. Kitle partilerinin pek bulunmayışı, seçimler arası dönemde yoğun ve aktif bir partiler çatışmasına yer vermez. Partilerin yapmadıklarını, baskı grupları üstlenirler...

Genel bir tanımla, baskı grubu «bilinçli ve örgütlü (organize) bir menfaat grubudur». Baskı grubu, etkileme (tesir) olayına ve temeline dayanır. Etkileme kollektif bir «menfaat» bir çevrenin ya da grubun çıkarı adına yapılır. Hükümetten (iktidardan) bazı faydalar elde etme isteği şeklinde görülür. O zaman da bu istek siyasallaşır, siyasal çıkar olur. Baskı, iktidardan istenilen şey'in elde edilmesi için sarfedilen çaba demektir. Ve inandırma (ikna etme, istenilen yola sevketme) anlamındadır. Örneğin, aynı meslekten olan insanlar bir grup vücuda getirerek özel bir örgüt kurarlar ve devletten ortak isteklerinin yerine getirilmesini isterlerse, bunun için de aynı zamanda kamuoyunu etkileyerek inandırma yoluna giderlerse ortaya bir menfaat ya da baskı grubu çıkar...

Baskı grupları çok çeşitli olabilir. Ekonomik, ahlaki, dini ve benzeri amaçlara dayanarak kurulan sayısız örgütlerdir bunlar.

Baskı gruplarını genel ve «belli kategorilere ayırmak sanıldığı kadar kolay değildir». Bir fikir edinmek üzere, şu kategorilerde toplanmaları mümkündür. İşverenler (Büyük endüstri sahipleri ve teknokrat-

lar, Ticaret ve Sanayi Odaları), Çiftçiler (Kooperatifler, birlikler), İşçiler (Sendikalar), Serbest meslek (Barolar, Tabip Odaları), Milli konular (Vietnam savaşı aleyhinde olanlar, Eski muharipler ve emekliler), Dini konular (Tarikatlar), Ahlaki konular (Saygısızlıkla savaş derneği, Misyoner kurumları), Tüketiciler (Kiracılar derneği, tüketim kooperatifleri), Hayır Kurumları (Kızılay, Kızılhaç, Çocuk Esirgeme Kurumu), Eğitim konuları (Kadın seçmenler derneği), Ideolojik konular (Türk Devrim Ocakları), Gençlik ve öğrenci konuları (Öğrenci ve gençlik örgütleri), Devlet örgütüyle ilgili olanlar (Memur sendikaları), Silahlı Kuvvetler, Milletlerarası alana yayılan çok uluslu büyük şirketler (Petrol şirketleri), yine milletlerarası planda etkilerini sürdüren bazı kuruluşlar (Russel Mahkemesi, Uluslararası Af Örgütü - Amnesty International).

(Prof. Tarık Zafer TUNAYA, Siyasal Kurumlar ve Anayasa Hukuku, 5. Baskı, Araştırma, Eğitim, Ekin Yayınları, s. 420, 421, 320, 321 ve 325).

Günümüzde her bakımdan güçlenen işçi sendikaları da, sosyal ve ekonomik eşitsizliklerin savunulması örgütleri olan işveren sendikaları da bir baskı grubu olarak çalışmakta ve siyaset yapmaktadırlar.

Konunun uzmanlarından Dr. Pars ESİN baskı gruplarının işlevlerini şöyle belirtmektedir:

Baskı grupları hem kendileri siyasal davranışlarla bulundukları hem de bunları meydana getiren kişilerin bu tür davranışlardan kaçamayacakları için, doğal olarak, siyasal sürecin içinde bir olgu olmaktadır... Doğaldır ki, baskı gruplarının siyasal davranışlarda bulunmaları ve dolayısıyla siyasal bir olgu olmaları bunların siyasal parti niteliği kazanmalarını gerektirmez. Gerçekten baskı grupları siyasal parti gibi siyasal iktidarlara talip değillerdir. Baskı grupları genellikle ayırıcı hatta bölünmüş toplumsal birliklerdir. Onlardan kendi yapıları içindekiler dışında, birleştirici, toplayıcı, denge kurucu bir işlev

beklememek gerekir. Belirli baskı gruplarının farklı çıkarları temsil ettikleri bilindiğine göre, yalnızca, bu temsil durumu farklı çıkarların uzlaşmasının baskı gruplarının kuruluş ilkeleri arasında bulunmayacağını göstermeye yeter. (Dr. Pars ESİN, Türkiye'de İşveren Sendikacılığı, Ankara Universitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 373, Ankara 1975, s. 28)

Aynı bilim adamına göre, bir baskı grubu olarak işveren sendikalarının siyasal eylemi ise şunları içermektedir:

> Genel olarak tüm işveren sendikalarının amacı özel mülkiyet kurumunun devam ettirilmesi ve işveren işinin denetimi hakkının ve kârlarının sınırlandırılması ve azaltılması durumunu doğurmayacak koşulların korunması olduğuna göre... Bu çaba ve çalışmalar kaçınılması mümkün olmayan bir biçimde işveren sendikalarının bir baskı grubu olarak siyasal faaliyetlerini hem doğurmuş hem de arttırmıştır.
>
> Siyasal faaliyetleri arttıran bir başka etken de işveren sendikalarının siyasal iktidarın, üyelerine uygun gelmeyen politika ve kararlarının ya önceden etkilemeye ya da bunların sonuçlarını kendi yararları yönünde yumuşatmaya çalışmak olmaktadır. (ESİN, s. 55)

MESS Başkanı Şükrü ER ise 25 Aralık 1978 tarihli 369 sayılı MESS Dergisi'nde «İşverenlerin ve Parlamenterlerin Sorumluluğu» başlığı altında baskı grubu görevlerini şöylece belirtmiştir:

> Demokratik ülkelerde seçmen kendi çıkarını örgütlenerek daha iyi koruyacağını ve geliştireceğini bilir. Herkes kişisel çıkarını ve hatta memleketin çıkarını, örgütünün içinde ve hatta grubunun çıkarı ile birlikte düşünür. Bu yüzdendir ki, baskı grupları, meslek ve çıkar grupları demokratik ülkelere has örgütlerdir. Bunlardan örgütlenmeyenler kendi sorunlarında bilgi sahibi olmadıkları gibi, memleke-

te ve bu arada da kendilerine faydalı olma imkânını da yeterince bulamazlar. Bu örgütler mensuplarının çıkarlarını korumak ve yönlendirmek için parlamenterler üzerinde etkili olmaya çalışırlar.

DİSK ve siyasi davranış ilişkilerine yukarıdaki gerçeklerin ışığında bakmak zorunludur. Aksi tutum, işverenlere bu hakkın tanındığı bir ortamda işçilerin zorla susturulmak istenmesi anlamına gelecektir.

Sendika ve siyaset kavramlarını birbirinden kopuk gören anlayışlar artık çok gerilerde kalmıştır. Sendikacılık ile siyaset iç içedir. Sendikalar üyelerinin ekonomik ve toplumsal çıkarlarını savunurken, ister istemez siyasetle ilgilenmeye başlamışlardır. Ücret artışı için mücadele eden sendikalar ücreti etkileyen ekonomik unsurlar üzerinde etkinlik kazanmak zorunda kalmışlardır. İster istemez iktidarların ücret, vergi, fiyat politikalarıyla, kalkınma plân ve stratejileriyle, gelir dağılımına ilişkin önlemleriyle, sosyal güvenlik, dış ticaret politikalarıyla, iş kazaları ve meslek hastalıklarına ilişkin önlemleriyle, konut, kentleşme, ulaşım politikalarıyla yakından ilgilenmek, bu politikaları işçi ve emekçilerden yana etkilemek zorunda kalmışlardır.

Tüm toplumlar politik niteliklidir. Demokratik ya da demokratikleşme sürecindeki toplumlarda sendikalar istemeseler de, hatta karşı çıksalar da yukarıdaki anlamda siyasetin içindedirler. Bu gerçeği görmezden gelmek, «sendikalar siyasetin dışında kalsın» demek, güneşi balçıkla sıvamaktır.

Gerçek demokrasi, siyasal iktidarların genel oya dayalı, özgür seçimler sonucu oluştuğu, ama aynı zamanda örgütlenmiş kitlelerin yalnızca oy verme dışında toplum ve devlet yönetimine katılabildikleri çoğulcu-katılmacı bir yönetim biçimidir.

Kitleleri, özellikle çalışan örgütlü kitleleri yalnızca yönetimleri destekleyen, pasif bir güruh olarak gören anlayışlar Hitler dönemi Almanya'sında, Franko dönemi İspanya'sında kalmıştır.

İşveren sendikalarının «ücretleri yükseltmeme» sorunu dışında politik her konuyla uğraştıkları, hükümetlere muhtıralar verdikleri, «Hür Teşebbüsü Savunma» adı altında Hür Teşebbüs Konseyi gibi işçilere saldırı cephesi kurdukları bir ortamda

«işçi sendikaları ücret dışında hiçbir şeyle uğraşamaz» anlayışım öne sürmek, işçi sendikalarını yok saymak demektir.

İddianamelerde ve EHM'da dile getirilen böylesi bir yaklaşım demokratik bir yaklaşım değildir. Çağdaş bir yaklaşım değildir. 1961 Anayasasına ve yasalara aykırıdır.

İddialara göre, işçilerin yapması gereken tek şey çalışmak ve üretimi arttırmaktır. Bunun dışında, seçimden seçime de kendi dışında oluşan ve yalnızca sanayicilerin, tüccarların, toprak ağalarının kurdukları siyasal partilere oy verebilirler. Neredeyse işçilere genel oy hakkının tanınması bile eleştirilecektir.

Bu konuda eski Çalışma Bakanlarından, A. Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Sosyal Siyaset ve İş Hukuku Kürsüsü eski Başkanı Dr. Cahit TALAS, Sosyal Ekonomi adlı kitabında şöyle demektedir:

> İşçilerin örgütlenme hareketlerinin ilk aşaması sendikalaşma ile başlar. Bu, kuşkusuz gerekli, fakat oldukça sınırlı menfaatler sağlayabilen bir aşamadır. Grev hakkı da refakat etmek şartı ile bu aşamada sendikacılık hareketi işçilere daha çok ekonomik ve sosyal alanlarda bazı haklar ve menfaatler getirir. Arkalarında siyasal bir partinin güçlü desteği olmaksızın her alandaki sınıfsal menfaatlerin görünüp anlaşılması ile ihtiyaç ve zorunluluklar, sendikalaşma hareketini siyasal alana itmiştir. Ancak bu yoldan işçilerin yararlarına devamlı kararlar alınabileceği anlaşılmıştır. Siyasal, sosyal ve ekonomsal demokrasinin kurulmasında başlıca yollardan birinin, politik faaliyetleri kabul etmiş ve bu doğrultuya yönelmiş bir sendikacılık hareketi olduğu Türkiye'nin 1960 yılından sonraki tecrübesi ile de bir defa daha belirmiş bulunmaktadır.
>
> Geri kalmış ülkelerde aydınlar gibi, bazı örgütlerin de toplumun sorunları karşısında özel rolleri ve sorumlulukları vardır. Bu örgütler içinde sendikalar, ayrıca önem taşırlar. Çünkü bunlar sivil kesimin en büyük örgütleri oldukları için iktidarları daha kolay etkileme şansına maliktirler. Geri kalmış ülkelerde demokrasinin gelişerek, oluşarak büyük kitle-

ler bakımından da bir anlama ulaşması için, uyarlamalara, öncülük ve rehberliklere ihtiyaç vardır.

Son olarak şunu söyleyebiliriz, Türk sendikacılık hareketi bütünü ile toplum yaşantımızda önemli bir yer işgal etmektedir. Çok-lukçu bir toplumda her sorun üzerinde görüş ve düşünce birliğine ulaşmış olmak ne gerekli, ne de mümkündür. Kabul etmek gerekir ki, Türk sendikacılığı demokrasimizin, ekonomik ve sosyal bir içeriklik kazanmasında ve gelişmesinde küçümsenmeyecek bir rol oynamıştır. Sosyal devlet ilkesi bir bakıma onun eseridir. (Prof. Cahit TALAS, Sosyal Ekonomi, 2. kitap, Ankara 1972, s. 307 ve 336)

Bugün sendikalarda örgütlenme ve en geniş biçimde faaliyet gösterme hakkı, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Avrupa Toplumsal Sözleşmesi ve üyesi olduğumuz Birleşmiş Milletler Uluslararası Çalışma Örgütünün (ILO) Türk Hükümetelerince onaylanmış sözleşme ve tavsiye kararları ile güvence altına alınmıştır.

87 sayılı Sözleşmenin 3. maddesine göre sendikalar «çalışmalarını ve iş programlarını serbestçe belirleme hakkına sahiptir». Kamu yetkilileri bu hakkı kısıtlayacak ya da yasal biçimde kullanılmasına engel olacak nitelikteki her çeşit müdahaleden kaçınmak zorundadır.

ILO'ya göre sendikalar çalışmalarını planlarken «hedeflerini serbestçe belirleyecekler, bu hedeflere ulaşılmasında, siyasal nitelikteki olanlar da dahil, gerekli araçlar ve yöntemleri serbestçe seçebileceklerdir.»

Toplu İş sözleşmesi ve gerektiğinde grev bu yöntemlerin en başta gelenleridir. Ancak hedefe ulaşmada elbette siyasal çalışmalar önem taşıyacaktır.

İşçilerin 274 sayılı Yasanın 1. maddesinde belirtilen iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarlarını korumaları özellikle ekonomik mücadelede etkin bir güç dengesine bağlıdır. İşçilerin iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarlarını ilgilendiren sorunlar ise genellikle siyasal hayata katılım ile çözülebilir.

Siyasetin ufak bir azınlığın elinden çıkarılması ise ancak işçi sendikalarının yasal çerçeve içinde etkinlikte bulunmaları,

üyelerini demokrasinin geliştirilmesi ve korunması yolunda eğitmelerine bağlıdır.

Ekonomik, sosyal ve kültürel hak ve çıkarların korunması ve geliştirilebilmesi işlevi siyasetten soyutlanamaz.

ILO sendikalara genel nitelikte siyaset yasağı getirilmesini 87 sayılı Sözleşmeye aykırı bulmaktadır.

ILO'ya göre:

> Böyle bir yasaklama gerçekçi olmaktan da uzaktır. Sendikalar, üyelerinin hak ve çıkarlarını etkileyici ekonomik ve sosyal önlemlere ilişkin görüşlerini ve takınacakları tavrı kamuoyuna duyurmak isterler. Hatta, ekonomik ve sosyal amaçlarının gerçekleştirilebilmesi yolunda bir siyasal partiyi desteklemeye karar da verebilirler.

Sendikaların siyasi çalışmaları ve bu çalışmaları yaparken hükümetlerden bağımsızlığına ilişkin olarak ILO'da 1952 yılında alınan «Sendikal Hareketin Bağımsızlığı Hakkında Uluslararası Çalışma Konferansı Kararı»nda şöyle denilmektedir:

> Uluslararası Çalışma Konferansının, son toplantısında uluslararası sözleşme ve tavsiye kararlarında, sendika özgürlüğünün ve iyi endüstriyel ilişkilerin oluşturulmasına ilişkin ilkeleri belirlediğini;
>
> Sağlam, özgür ve bağımsız bir sendikal hareketin iyi endüstriyel ilişkiler için temel koşul olduğunu ve genel olarak her ülkede sosyal koşulların gelişmesine katkıda bulunacağını;
>
> Sendikal hareket ile siyasi partiler arasındaki ilişkilerin kaçınılmaz olarak her ülkeye göre değişeceğini;
>
> Sendikaların herhangi bir siyasi üyelik durumunun ya da siyasi eyleminin her ülkenin ulusal koşullarına bağlı olduğunu;
>
> Yine de, bu konuya ilişkin olarak, sendikal hareketin özgürlüğü ve bağımsızlığı ile işçilerin sosyal ve ekonomik refahını geliştirmeye yönelik ana görevi-

ni korumada temel bazı ilkelerin belirlenmesi gerektiğini;

Dikkate alarak,

Uluslararası Çalışma Konferansı, 1952 yılı Haziran ayının yirmialtıncı gününde aşağıdaki kararı kabul eder :

1. Sendikal hareketin temel ve değişmez görevi, işçilerin ekonomik ve sosyal yönden gelişmeleridir.

2. Sendikaların ayrıca, tek tek her ülkede sosyal ve ekonomik gelişmeyi teşvik etmek ve toplumu bütünüyle ileriye götürmek gibi diğer unsurlarla ortaklaşa sürdürmek durumunda olduğu önemli bir görevi vardır.

3. Bu amaçlar için, siyasi değişmeler ne olursa olsun, ekonomik ve sosyal görevini yerine getirecek bir konumda olması için sendikal hareketin her ülkede özgürlüğünü ve bağımsızlığını koruması temeldir.

4. Böylesi bir özgürlüğün ve bağımsızlığın koşulu, sendikaların ırk, ulusal köken ya da siyasi üyelik ayrımı yapmayan bir üyelik yapısına göre oluşturulmaları ve sendikal amaçlarına bütün işçilerin ekonomik ve sosyal çıkarları ve dayanışmaları temelinde ulaşmalarıdır.

5. Sendikalar ülkelerinin yasa ve uygulamalarına uygun olarak ve üyelerinin kararıyla, herhangi bir siyasi parti ile ilişki kurma ya da ekonomik ve sosyal amaçlarının geliştirilmesine yönelik bir araç olarak anayasal siyasi eyleme girişme kararı aldıklarında, böylesi siyasi ilişkiler ya da eylemler, sendikal hareketin sürekliliğinden ve onun ülkedeki siyasi değişmelere bağlı olmayan ekonomik ve sosyal işlevlerinden taviz verici nitelikte olmamahdır.

6. Ekonomik ve sosyal politikalarını uuygulamada sendikalarla işbirliği yapmak isteyen hükümetler, bu işbirliğinin değerinin büyük ölçüde sosyal kal-

kınmanın teşvik edilmesinde temel etken olarak sendikal hareketin özgürlüğüne ve bağımsızlığına dayandığını bilmek zorundadırlar. Ve sendikal hareketi siyasi amaçların elde edilmesine yönelik birer araç haline dönüştürmek ya da bir siyasi parti ile özgürce kurulan ilişkisi nedeniyle bir sendikal hareketin olağan işlevlerine karışmak gibi girişimlerde bulunmamalıdırlar.

1947 tarihli ve 5018 sayılı Sendikalar Yasasınm 5. maddesinde şöyle denilmiştir:

> İşçi ve işveren sendikaları, sendika olarak, siyasetle, siyasi propaganda ve siyasi yayın faaliyetleriyle iştigal edemezler ve herhangi bir siyasi teşekkülün faaliyetlerine vasıta olamazlar. Sendikalar milli teşekküllerdir. Milliyetçiliğe ve milli menfaatlere aykırı hareket edemezler.

1947-1960 arasındaki sendikal uygulamada yukarıdaki maddedeki son derece muğlak ve kısıtlayıcı tanımlamaların sendika özgürlüğünü önemli ölçüde zedelediği için yukarıdaki tür bir kısıtlamaya 1963 tarihli 274 sayılı yasada yer verilmemiştir.

Oysa bu davadaki iddianameler ve EHM, DİSK'i ve üyesi sendikaları 274 sayılı yasaya göre değil, 1947 tarihli yasadaki kısıtlamalara göre suçlamaktadır.

Sendikacılığın ne olduğu, siyasetten neyin anlaşılması gerektiği, sendikalarla-siyasetin ilişkilerinin ne olacağı, hem 1961 Anayasası hazırlanırken 46. ve 47. maddelerinin tartışıldığı Kurucu Meclis'te, hem de 274 ve 275 sayılı yasalar hazırlamrken TBMM'nde, Meclis ve Senato çalışmalarında dile getirilmiştir.

Sendikal hakların Temsilciler Meclisi'nin 10-11 Nisan 1961 tarihli oturumundaki tartışmalar sırasında şu anda Türkiye'nin Birleşmiş Milletler daimi temsilcisi olan Coşkun KIRCA, Meclis üyesi olarak şunları söylemiştir:

> ...Siyasi faaliyet nedir? Muhtevası nedir? Sınırları nedir? Bunu hukuki kıstaslara bağlamak mümkün değildir. Hiç şüphesiz, işçi ve işveren sendikalarının asıl maksadı, mesleki faaliyette bulunmak ve her

yoldan üyelerinin iktisadi, sosyal ve kültürel durumlarını geliştirmektir. Ancak, bazı hallerde, sendikaların, dar manasında mesleki faaliyet sayılamayacak bazı faaliyetler yoliyle de işçi ve işverenlerin mesleki hak, hürriyet ve menfaatlerinin korunması bahis konusu olabilir.

Farz edelim ki, bir gazete kapatılmıştır, veya mahkeme istiklaline aykırı bir hareket vardır, elbetteki, sendikalarımız bu hareketlerin karşısında aym zamanda dolayısıyle sendika hürriyetine vaki tecavüzü protesto edeceklerdir. Neşriyat yapacaklardır. Miting tertipleyeceklerdir.

Veyahut belli bir hammadde için kafi ithal lisansı verilmemesi yüzünden işsizlik olmuştur, sendikalar bunu protesto edeceklerdir. Şimdi, bu husus acaba mesleki bir faaliyet mi? Değil mi? Siyasi faaliyet mi? Değil mi? Bunun hukuki kıstasını bulmak elbette ki mümkün değildir.

Muhterem arkadaşlarım, hep bilirsiniz Batı memleketlerinde sendikalar umumiyetle hemen hiçbir kayda tabi tutulmaksızın siyasi faaliyetlerle uğraşabilirler. İngiltere'de durum böyle, Amerika'da durum böyledir. Amerika'da sendikalar hiçbir partiye bağlı olmamakla birlikte, kendi yönlerinden şu veya bu partiye oy verilmesini üyelerine ve halka tavsiye edebilirler. TÜRK-İŞ yayınları, Sendikalar ve Grev, Lokavt Hakları, No: 35, Ankara 1964, s. 571)

Sendikacılık - siyaset ilişkisi Temsilciler Meclisinin 17 Nisan 1961 tarihli bileşiminde Anayasa Komisyonu Sözcüsü Prof. Muammer AKSOY tarafından şu şekilde ortaya konulmuştur :

Nihayet sendikaların politik bazı faaliyetlerde bulunmalarına mani olmak için maksatlarının muhakkak surette tesbit edilmesi ve bu hususun Anayasa'da yer alması teklifini de uygun bulmuyoruz. Hiç şüphe yoktur ki, sendikalar esas itibariyle kendi meslek erbabının iktisadi ve sosyal menfaatleri için mücadele edeceklerdir. Ancak tahdidi mahiyette konacak bir takım hükümler ilerde sendika hürriye-

tinin tahribine yol açabilir. (...) Mesela, bir sendikanın icabında seçim zamanında hangi partiye temayül gösterdiğini ifade etmesi sendikanın cezalandırılmasına sebep olamaz.

Bu sebeple yeni yeni gelişecek olan bir hürriyetin Anayasa ile tahdide tabi tutulması doğru değildir. (...) Sendika hürriyeti gelişmelere göre, ihtiyaçlara göre kanun koyucu tarafından demokratik ve hürriyetçi Anayasamızın ruhuna uygun olarak düzenlenmelidir. (Sendikalar ve Grev, Lokavt Hakları, s. 574)

Temsilciler Meclisinin aynı oturumunda sendikaların örgüt olarak öneminin ne kadar büyük olduğu dile getirilmiş, bu davada basit bir dernek derecesine indirilerek suçlanan işçi sendikalarının gerektiğinde İş Mahkemesi tarafından değil, Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılması savunulmuştur. Temsilciler Meclisinde bu öneriyi getiren ve daha sonra Çalışma Bakanlığı dahil çeşitli bakanlıklarda da bulunmuş olan Seyfi ÖZTÜRK şöyle demiştir:

Teşekküllerin ehemmiyeti arasında siyasi parti gibi sendikalar da büyük yer almaktadır. Bu maddenin son fıkrasında: «Sendika ve sendika birliklerinin tüzükleri, yönetim ve işleyişleri demokratik esaslara aykırı olamaz» dedikten sonra, bu yasağa riayet etmeyen sendika ve sendika birliklerinin Anayasa Mahkemesince kapatılmasını temin edecek bir hükmün buraya ilâvesini istirham ediyorum. Yeri burasıdır. İktidarların dahi, karşısına çıkması tabii olan sendikaların, grev hakkını emniyetle kullanabilmeleri teminatın mevcudiyetine vabestedir hakkın, kapatılma endişesiyle kullanılmaması üzücü olur. Demokratik rejim teminatlar rejimidir. Sendikalar, partilerden daha az mı ehemmiyet taşıyor? Bunların doğmalarına Anayasa imkân verdiğine göre ölmeleri de büyük bir teminat olan, Anayasa Mahkemesi ile mümkün olsun. Bu hususu temin için bir önerge veriyorum. Kabul etmenizi istirham ediyorum. (Sendikalar ve Grev, Lokavt Hakları, s. 569)

Bence (sendikalar) kapatılmalıdır. Kapatılacaksa o

halde Anayasa Mahkemesine bırakılmalıdır. Zira sendikalar da temsil ettikleri kütle itibariyle, aynı zamanda politik bir kuvvet teşkil ederler. Şu halde bir siyasi parti iktidarı için başka partinin kapatılmak istenmesi hangi sebeplere dayanacaksa sendikalar da aynı sebepler içinde mütalâa etmek kabildir. Yani sendikalar da siyasi maksatla kapatılmak istenebilir.

Arkadaşlar, düşününüz, varlığı ile yokluğu belli olmayan bir siyasi parti teşekkül edecek ve işlediği suç için Anayasa Mahkemesine sevk edilecek, diğer taraftan onbinlerce azası bulunan sendika normal mahkemeye sevk edilecek. Bunu doğru bulmam mümkün değildir. (Sendikalar ve Grev, Lokavt Hakları, s. 572)

Millet Meclisi tartışmaları sırasında Geçici Komisyon Sözcüsü yaptığı konuşmada ise şunları söylemiştir:

İşte bu bakımdan, az gelişmiş demokratik memleketlerdeki sendikacılık siyaseti ve bu siyasete dayanan talepler, ileri kapitalist memleketlerdeki sendikacılık siyaseti ve taleplerinden daha farklı olur ve olmalıdır. (Sendikalar ve Grev, Lokavt Hakları, s. 764)

Sendikaların hiçbir siyasi parti ile alakadar olmaması da çok kıskanç davranan Birleşik Amerika'da dahi, büyük seçimlerin arefesinde C.I.O., ILO Konfederasyonunun Genel Kurulu toplanır ve bu genel kurul hangi partinin adaylarına seçimlerde oy verilmesi gerektiği hususunda üyelerine tavsiyede bulunur. (Sendikalar ve Grev, Lokavt Hakları, s. 778)

Yasalar Cumhuriyet Senatosunda görüşülürken de Milli Birlik Grubu üyeleri şöyle demişlerdir:

Devrimciliğe ve reformlara karşı sendikalarımızın gösterdikleri candan ilgi ve bunları inançla savunmaları çok sevindirici olmaktadır.

Sendikalarımızın, başlıca savunucuları olacakları

sosyal adalet, sosyal güvenlik ve sermayenin yanında emeğin de gerçekten değerlendirilebilmesi için işçi kütlesini temsil eden bu çevreler, Anayasanın öngördüğü reformlar ve köklü sosyal-ekonomik tedbirlerin gerçekleştirilmesine dikkatlerini çevirmeleri, ulusun gerçek mutluluğunu özleyen bütün devrimci ve reformculara güven ve umut vermektedir. Sendikaların ilgileneceği politika da, bu arz ettiği nitelikte olan politikadır. (Sendikalar ve Grev, Lokavt Hakları, s. 877)

Sendikalar bazılarının zannettikleri gibi, totaliter rejimlere gitmek için bir vasıta değil, bilakis bütün demokratik milletlerde görüldüğü gibi yurdumuzda da sosyal ve ekonomik meselelerin sulh yoluyla halledilerek sosyal ve ekonomik dengenin teessüsünde, demokratik düzenin yerleşmesinde ve gelişmesinde en müessir ve en faydalı vasıta ve müesseselerden biridir.

Sendikaların bu günkü fonksiyonu, yalnız emeği en iyi şartlarla satan bir teşkilat olmak değildir. Filhakika sendikalar bugün her memlekette memleket hayatının bütünü ile ilgilenmekte, iktisadi, sosyal ve siyasi hayatın her safhasında mevcudiyetini hissettirmektedirler.

Bunu yaparken bir sınıfın, muayyen bir grubun temsilcisi şeklinde değil, fakat her müesseseyi alakadar eden kamu ve devlet işlerinin yürütülmesinde kendi hissesine düşen mesuliyeti paylaşmayı hedef tutmaktadır. Her sosyal müessese gibi, senedikacılık da devamlı bir istihale içindedir. Bugün sendikacılığın vatanı olan İngiltere'de, Batı Almanya'da ve Amerika'da sendikaların iktisadi ve sosyal politikasında birinci derecede istişare organı vazifesi görmek durumuna yükseldiklerini görmekteyiz. (Sendikalar ve Grev, Lokavt Hakları, s. 894)

Mahkemenize sunulmuş olan iddianamelerin ve EHM'nın mantığı oldukça düz ve önyargılıdır. Olayları aktarışı, yorumlayışı birbirinden kopuktur. Sendikalara, konfederasyonlara bakışı dar ve yetersizdir ya da kasıtlıdır. Kimi yerde sendikalara

«olmasa da olur» türünden örgütler gibi bakmaktadır. Sendikaların varlığını sağlayan yasanın oluşumundan, bu yasanın oluşumuna ilişkin tartışmalardan habersiz görünmektedir.

Hukukçular yazılı yasaların nasıl oluştuğunu, bu oluşumda hangi sosyal gerçeklerin ele alındığını bilmek ve bunu kendi toplumuna uygulamak zorundadırlar. Yasa maddelerini kuru bir cümle olarak bilmek ve keyfi yorumlamak hukukçunun işi olamaz.

Kurucu Meclis ve yasama organı üyeleri sendikacılık - siyaset ilişkilerini böyle değerlendirirken, değişik görüşteki sosyal siyaset ve iş hukuku bilim adamları yasaların oluşumuna ilişkin tüm tartışmaları dünyadaki sendikal pratik ile birleştirerek şunları söylemektedirler:

> İşçilerin sendikaları vasıtasiyle, kendi hak ve menfaatleri ile ilgili kararların alınmasında söz sahibi olmaları iki şekilde kendini göstermektedir. Dar manada ve geniş manasıyla siyaset yapmak yoluyla. Geniş manada siyaset, belirli bir siyasi partinin maddi ve manevi baskısı altında kalmaksızın, çalışanların menfaatlerinin korunması yolunda taleplerde bulunmak ve bu isteklerin sağlanması ile ilgili tedbirleri tavsiye etmek şeklinde tarif edilebilir. Mesela, milli gelirin daha adil esaslara göre bölünmesini talep etmek, dış ticaret rejiminin ücret karşılığı çalışan emekçi sınfın lehine tanzimini istemek, milli yatırım ve istihdam politikasını tenkit veya tasvip etmek gibi faaliyetler geniş manada siyasetle uğraşma olarak kabul edilmekte ve umumiyetle hür ülkelerin mevzuatı tarafından yasaklanmamış bulunmaktadır.
>
> Şu halde bu madde hükmünden de açıkça anlaşılacağı gibi, memleketimizde sendikaların geniş manada siyaset yapma hakları vardır. Ayrıca herhangi bir siyasi partiyi seçimlerde desteklemek, manevi yardımda bulunmak da yasaklanmamıştır. (Dr. Gülten KUTAL, Türkiye'de İşçi Sendikacılığı, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayını, No: 398, İstanbul 1977, s. 201, 202, 203)

274 sayılı Sendikalar Yasasının 1. maddesi sendikalara işçilerin «iktisadi, sosyal ve kültürel» yararlarını korumak görevini vermiştir. İktisadi, sosyal ve kültürel kavramlarının kapsamı ise daha önce sözünü ettiğimiz gibi özü itibariyle siyasi alanı kapsayan genişliktedir.

Günümüzde sendikaların görev ve yetkileri son derece gelişmiş, dar «mesleki faaliyetler» kavramını oldukça aşmıştır.

Sendikalar Yasası teklifinin Genel Gerekçesinde de belirtildiği gibi:

> ...Büyük vatandaş kütlelerinin devletin muhtelif sahalardaki politikası ile ilgili olduğuna şüphe bulunmayan hayati menfaatlerini korumakla görevli sendikaların, hiçbir suretle siyasetle uğraşmamaları esası... bir intikal hükmü olarak devrini tamamlamıştır. Kaldı ki bu hüküm, kapatma kararlarına müncer olan zararlı tefsirlere çok müsait muğlak bir mahiyet... taşımaktaydı.

Hangi faaliyetler sendikalara yasaktır, sorusu ülkemizin değişik görüşlerdeki tüm sosyal siyaset ve iş hukuku adamlarınca ele alınmış ve tartışılmıştır.

Tartışma sonunda bugün üniversitelerimizde okutulan bilim kitaplarında da görüleceği gibi ortaya çıkan sendikaların serbestçe siyasi faaliyetlerde bulunabileceğidir.

Sendikacılık ve siyaset ilişkileri 274 sayılı Sendikalar Yasasının yalnızca 16. maddesinde ele alınmıştır. Bu maddeye göre sendikalara siyasetle ilgili olarak yalnızca şunlar yasaktır:

1. Sendikalar siyasi partilerden veya onlara bağlı teşekküllerden herhangi bir surette maddi yardım alamazlar.
2. Onlara maddi yardımda bulunamazlar.
3. Onların örgütü içinde yer alamazlar.
4. Bir siyasi partinin adı altında kurulamazlar.

Bu davada DİSK'in 274 sayılı Yasanın 16. maddesine aykırı

bir tek, ama bir tek eylemi, faaliyeti gösterilmemiştir. Kanıtlanamamıştır.

Konunun uzmanlarından öğretim üyesi Prof. Dr. Nuri ÇELİK, Sendikacılık - Siyaset ilişkilerini şöyle açıklamaktadır:

> İşçi ve işveren mesleki teşekkülleri tüzel kişiler olarak genel hükümlere göre sahip oldukları yetkilere dayanarak yürüttükleri faaliyetlerden başka, Sendikalar Kanununda bu kuruluşlara tanınan iktisadi, sosyal ve kültürel nitelikte faaliyetler (Md. 14) ile siyasi faaliyetlerde (Md. 16) de bulunabilirler. Hem ne kadar «mesleki teşekküllerin faaliyetleri» başlığı altındaki 14. maddede siyasi faaliyetlere yer verilmemiş ve 16. madde «yasak siyasi faaliyetler» başlığı altında düzenlenmişse de 16. maddenin sözünden ve düzenleme amacından sendikaların kural olarak siyasi faaliyetlerde bulunabileceği anlaşılmaktadır.
>
> Esasen ölçüsü ve biçimi ne olursa olsun, sendikaların siyasi faaliyette bulunmaları kaçınılmazdır. Gerçekten her ülkede sendikalar, işçilerin iktisadi ve sosyal durumlarını korumak veya geliştirmek için, bir yandan mesleki faaliyetlerde bulunmak, öte yandan, yasama organının işçiler yararına kanunlar çıkarmasını sağlamak ve bu yolda etkili olabilmek için siyasi faaliyetlerde bulunmak zorundadırlar. (ÇELİK, s. 314, 315)

Nitekim bu görüşlerin ışığı altında hazırlanan Sendikalar Kanunun 16. maddesi, sadece yasak siyasi faaliyetleri belirterek, kural olarak, mesleki teşekküllerin serbestçe siyasi faaliyette bulunabilmeleri esasını koymuş olmaktadır. Gerçekten maddede sadece mesleki teşekküllere yasak edilen siyasi faaliyetler gösterilmiştir. Bu hükmün ters anlamına göre, mesleki teşekküller sayılan faaliyetler dışında serbestçe siyasi faaliyetlerde bulunabileceklerdir.

Söz konusu 16. maddeye göre, mesleki teşekküller sadece siyasi partilerden veya onlara bağlı teşekküllerden herhangi bir suretle maddi yardım alamayacak, onlara maddi yardımda

bulunamayacak, onların örgütü içinde yer alamayacak, bir siyasi partinin adı altında kurulamayacaktır.

Görülüyor ki, Sendikalar Kanunu sendikalarla siyasi partilerin sadece organik bağlarla bağlanmalarını engellemiştir. Yoksa bu maddeye göre sendikanın bir partinin görüşünü benimsemesi, bir partiyi veya birkaç partiyi desteklemesi yahut seçimde üyelerini bir partiye veya bazı adaylara oy vermeye yahut bazı partilere oy vermemeye çağırması yasaklanmış değildir. Tam tersine yukarıda aktarılan genel gerekçede de belirtildiği gibi, kanun koyucu bu madde ile sendikalara bu tür faaliyetleri yapma olanağını açık tutmak istemiştir.

Sendikalar Kanununun 16. maddesi ile varılan bu sonuç karşısında Dernekler Kanununda:

> Belli bir siyasi partiyi desteklemek veya aleyhinde çalışmak, yahut siyasi partiler arasında işbirliği sağlamak, veyahut TBMM üyeliği veya mahalli idareler veya mahalle muhtarlığı yahut ihtiyar heyeti seçimlerinde bir siyasi partiyi veya adaylardan birini veya birkaçını veyahut bağımsız bir adayı veya adayları desteklemek veya kazanmalarını önlemek, yahut bunlar arasında işbirliği sağlamak... (4/1) biçiminde yer alan yasağın sendikalara uygulanmasının düşünülmemesi gerekir. (ÇELİK, s. 358, 359)

İddia Makamının Sendikal Anlayışım Övdüğü ICFTU'nun Siyasi Özlü Çalışmaları

DİSK Davasındaki iddianamelerde ve EHM'da sendikal kuruluşların ücret dışında herhangi bir çalışma yapmaları Marksist - Leninist örgüt olmanın kanıtı olarak gösterilmektedir. Oysa bugün dünyanın çeşitli ülkelerinde sendikal kuruluşlar ve bu kuruluşları uluslararası düzeyde bir araya getiren kuruluşlar ücret dışında her türlü sorun ile ilgilenmekte, bu konularda görüşlerini açıklamakta ve eylemde bulunmaktadır.

Örneğin DİSK-I İddianamesinin 19. sayfasında sendikal anlayışı onaylanan ve övülen Uluslararası Hür İşçi Sendikaları

Konfederasyonu ICFTU uluslararası bir işçi kuruluşu olarak yalnızca ücret sorunları ile ilgilenmemektedir.

Bugün tüm dünyada 90 milyon dolayında işçiyi temsil eden ICFTU'nun 1949'da Londra'da yapılan kurucu Genel Kurulunda kabul edilen Anatüzüğü'nün «Başlangıç Bölümü»nde şöyle denilmektedir:

> **Düşünce, ifade ve örgütlenme özgürlüklerinin, işçilerin yaşamını ve onların özel ve kamu işverenleriyle ve devletle olan ilişkilerini etkileyen gerçek koşullar açısından yaşama geçirilmesinin gerekli olduğuna inanan Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu, kişilerin,**
>
> - **sosyal adalete,**
> - **çalışma ve meslek seçimine,**
> - **seçilen bu işin güvence altında olmasına ve kişi güvenliğine,**
> - **gücünü üyelerinden alan ve özgür toplu sözleşme araçları olacak sendikalar kurarak ve onlara üye olarak çıkarlarının ortak bir biçimde korunmasına ve**
> - **hükümetleri değiştirmede demokratik araçlara sahip olmasına,**
>
> **hakları olduğunu ilan eder.**
>
> **Konfederasyon, bütün insanların tam ulusal bağımsızlık ve kendilerini yönetme haklarını ilan ederek, bu hakların mümkün olan en kısa zamanda gerçekleştirecek koşulların yaratılmasına yönelik çabaları destekler.**
>
> **Konfederasyon, sosyal adalet ve güvenlik ile birlikte özgür emek ve ekonomik demokrasiye dayalı evrensel refahın, kalıcı barış sağlamanın temeli ve bu hakların inkârı veya kısıtlanmasının insan onuruna bir saygısızlık ve barışa karşı bir tehdit olduğunu yineler.**
>
> **Demokrasinin ilkelerini hararetle destekleyen bir örgüt olarak, insan özgürlüğü davasını savunacak, her türlü baskı ve totaliterizme karşı çıkacak ve mü-**

cadele edecektir. Baskıcı rejimler tarafından işçi ve insan olarak haklarından yoksun bırakılan tüm çalışanları desteklemeyi ve onlarla dayanışma içinde olmayı taahhüt eder...

Ve ICFTU Marksist-Leninist bir kuruluş değildir.

ICFTU'nun 1949 Londra Genel Kurulunda kabul edilen **ICFTU Manifestosu'nda** ise şöyle denilmektedir:

Biz ekonomik ve politik demokrasinin ayrılmaz olduğunu ilan ediyoruz. Planlamayı, üretimi ve bölüşümü etkileyen ekonomik kararlara işçi örgütlerinin tam katılımını talep ediyoruz.

Ekonomik çıkarların insan gelişiminin önünü tıkadığı yerlerde, kâr için özel planlama, yerini halk için kamu planlamasına bırakmalıdır.

Dünyanın özgür ve demokratik sendikaları adil ve kalıcı bir barış sağlamaya kararlı güçlerin öncüsüdür.

İnanç ve ırkları ne olursa olsun, dünyanın bütün ülkelerinin işçileri özgür ve demokratik emeğin bu güçlü hareketine katılınız!

Birlikte yoksulluğu ve sömürüyü yenebilir, bolluk ve güvenlik içinde bir dünya yaratabiliriz.

Birlikte, diktatörlüğü ve zulmü yokedebilir, insan onurunun ve özgürlüğünün dünyasını yaratabiliriz.

Birlikte, savaş ve baskı güçlerini yenebilir, barışın ve adaletin dünyasını yaratabiliriz.

ICFTU sosyal ve ekonomik istemlerini de aynı yıl bildiri halinde ilan etmiştir. **ICFTU Ekonomik ve Sosyal Istemler Bildirisi'nde** de şöyle denilmektedir:

İşçilerin yalnızca ücretlerle, çalışma saatleri ve çalışma koşulları ile ilgilenmelerinin onları tatmin etmeyeceği, aynı zamanda ekonomik politikaların belirlenmesinde seslerini giderek yükseltmek zorunda kaldıkları yeni bir dünyaya doğru gidiyoruz.

Sendikaları sömürüyü ortadan kaldırmada, yeni bir dünya yaratmada ve kalıcı barışın sağlanmasında öncü kabul eden ICFTU'nun bu görüşleri karşısında DİSK Davasındaki iddiaların geçerliliğini kabul etmek mümkün değildir.

ICFTU'nun Ilk On Yılı adlı yayında (Brüksel, 1959) ise şöyle denilmektedir :

> **Sendikaların hükümetlerden bağımsız olmaları, onların politikadan kaçmaları anlamına gelmez. Tam tersine sendikaların doğdukları ilk günlerden itibaren siyasi eylem gerekli olmuştur. Bu kimi zaman kendi varoluşlarını korumak için, kimi zaman da endüstriyel eylemin yetmez olduğu amaçlara varmak için gerekli olmuştur...**
>
> - **Sanayileşmiş ülkelerde sendikalar işçi ve sosyalist partilerini desteklerler ve onların kitle tabanlarını oluştururlar. Çeşitli yöntemlerle bu partilerin politikalarının oluşturulmasını önemli ölçüde etkilerler. Bunun tek istisnası ABD'dir. Orada sendikalar işçilerin çıkarlarını savunmak için ayrı partiler oluşturmamışlardır. Bu yıllarda sendikalar Demokrat Partiyi desteklemektedirler.**
> - **Bağımsızlığı için mücadele eden ülkelerde ise sendikalar milliyetçi parti ile yakın ilişki içindedirler. Ve ana amaçları bağımsızlığa ulaşılmasıdır.**
>
> **Böyle ülkelerde sendikaların görevi yalnızca düşük yaşam düzeyini yükseltmek için mücadele etmek değil, aynı zamanda insan haklarının korunması, diktatörlüklerin yeniden hortlamaması için siyasi demokrasinin yaşama geçirilmesi için mücadele etmektir...**
>
> **Gelişmiş ve geri kalmış ülkelerde sendikalar ekonomik ve toplumsal adaletin gerçekleşmesi için hiçbir siyasi fırsatı kaçırmazlar...**
>
> **Ülkelerde hükümetler gelir, gider, ancak sendikalar sürekli yaşarlar. Bu nedenle hangi hükümet gelirse gelsln, işçilerin çıkarları için mücadele etmek zorundadırlar.**

> ICFTU içinde çeşitli ideolojiler var. Ancak bunların ortak noktası daha güçlüdür. ICFTU içinde sosyalist inançlı Avrupalılar var, özel sektöre inanan ABD'liler ve sömürge ülkelerinin ulusçu görüşlü sendikacıları. (ICFTU'nun İlk On Yılı, Brüksel 1959, s. 7, 8)

Görüldüğü gibi DİSK-I İddianamesinde sendikacılık anlayışı övülen ve örnek gösterilen ICFTU, sendikaların sosyalist partileri, sosyalizmi destekleyebileceğini savunmaktadır.

ICFTU kurulduğu ilk günden itibaren siyasi özlü çalışmalar içinde olmuştur. II. Dünya Savaşından sonra yoğun siyasi tartışmalara yol açan Marshall Planını desteklemiştir. Avrupa'nın ekonomik ve siyasi bütünleşmesi yolunda Schuman Planını desteklemiştir. 1953 Doğu Berlin, 1956 Poznan olaylarını protesto için işçileri iş bırakmaya çağırmış, gösteri ve yürüyüşler gerçekleştirmiştir. 1956'da İngiliz, Fransız ve İsrail silahlı kuvvetlerinin Mısır'a karşı giriştiği baskıyı ve Macaristan olaylarını protesto için tüm üyelerinin 5 dakika süre ile iş bırakmaları kararı almıştır.

Ispanya ve Portekiz'deki, daha sonra Yunanistan'daki faşist diktatörlüklere karşı mücadele etmiştir. Angola, Mozambik ve Gine'deki ayaklanma hareketlerine yardım etmiştir. Aden ve Cezayir olaylarına karışmıştır. Çeşitli ülkelerde yargılanan zor durumda bırakılan sendikacılar için fonlar oluşturup maddi yardımlarda bulunmuştur.

ICFTU her kongresinde ekonomik ve siyasal konularda, özellikle toprak reformu, planlama, silahsızlanma ve barış, ırkçılık konularında kararlar almakta, hükümetleri protesto etmektedir.

ICFTU'nun kurulduğu 1949 yılından bu yana 37 yıl içinde giriştiği eylemlerin doğruluğunu ya da yanlışlığını tartışmadan şunu söylemek istiyorum ki, İddia Makamının övdüğü bir sendikal kuruluş olarak ICFTU her türlü siyasi özlü çalışma içinde olmuş, işçileri ilgilendiren tüm siyasi konularda görüş bildirmiş ve eyleme girişmiştir.

ICFTU'nun temel mücadele sloganı, «Ekmek, Barış ve Özgürlük»tür. Oysa bu davadaki iddianamelere ve EHM'ya göre bir sendikal kuruluşun Barış ve Özgürlük için mücadele etmesi

Marksist-Leninistliktir, düzen yıkıcılığıdır, 146. ve 141. maddeleri ihlaldir.

Batı Avrupa Ülkeleri Sendikalarının Siyasi Ozlü Çalışmaları

Batı Avrupa'da, sendikacılık - siyaset ilişkilerinin en gelişkin olduğu ülkelerden biri İngiltere'dir. İngiltere'de 10 milyon işçinin üyesi olduğu TUC kısa isimli Sendikalar Konfederasyonu, İngiliz İşçi Partisi ile iç içe geçmiş durumdadır. Bazı meslek sendikaları dışında sendikaların çoğu SOSYALIZM'i amaç edinmiş İngiliz İşçi Partisine bağlıdır.

Sendika üyeleri aksi görüş belirtmedikçe aynı zamanda İşçi Partisinin üyesidirler. Üyelerin üye aidatlarının bir kısmı doğrudan İşçi Partisine gitmektedir. İşçi Partisinin giderlerinin büyük kısmı böylece sendikalardan karşılanmaktadır. İşçi Partisinin yöneticilerinin yaklaşık yarısı sendikalarca seçilmektedir.

İngiltere'de sendikalar İşçi Partisinin siyasi iktidarda olduğu dönemlerde siyasi iktidarı bir siyasi parti ile birlikte paylaşmışlardır.

Ancak İngiliz sendikacılığı iktidarda kim olursa olsun bir siyasi baskı grubu olarak her türlü siyasi konuda görüş belirterek üyelerinin her alandaki çıkarlarını korur.

Seçim sonuçlarına göre de kendi oluşturduğu siyasal parti aracılığıyla siyasi iktidar üzerinde doğrudan söz sahibi olur. TUC Genel Sekreterlerinden George Woodcock 1961'de sendikaların İşçi Partisi ile ilişkilerine değinen bir açıklamasında sendikal ilişkilerin temelinde politikanın yattığını vurgulamış ve şöyle demiştir:

> **TUC'un tüm fonksiyonu politiktir, fakat bu bir parti politikası değildir.**

Bu davada DİSK'in Türkiye'nin AET'ye üye olmasına karşı çıkması suçlanmaktadır. İngiltere'de sendikalar yıllarca İngiltere'nin AET üyeliğine karşı çıkmışlardır. Bugün de zaman zaman bazı AET kararlarını çok sert bir biçimde eleştirmektedirler.

Öte yandan TUC yıllardır, faşizme karşı, ırkçılığa karşı, silahlanmaya karşı mücadele etmekte, dünya çapında insan hakları için mücadele ettiğini her kongresinde uzun uzun açıklamaktadır.

TUC siyasi bir parti ile organik ilişki içinde sendikacılık yapmaktadır. Ve TUC Marksist-Leninist bir kuruluş değildir. İddia Makamının İddianamenin 19. sayfasında sendikacılık anlayışını onayladığı ICFTU'nun kurucu üyesidir. ASK'ın kurucu üyesidir.

Federal Almanya Cumhuriyeti'nin en büyük işçi kuruluşu olan 7 milyonu aşkın üyeye sahip Alman İşçi Sendikaları Federasyonu (DGB) bugün ilke olarak bağımsızdır. Ancak hem sosyalist, hem de hıristiyan demokratların birleşmesinden oluştuğu için pratikte Hıristiyan Demokrat Parti ve ağırlıklı olarak Sosyal Demokrat Parti ile yakın bir çalışma içindedir.

DGB, İddia Makamının DİSK-I İddianamesinin 19. sayfasında sendikacılık anlayışını onayladığı ICFTU'nun kurucu üyesidir. ASK'ın kurucu üyesidir.

Belçika'nın iki büyük sendikal merkezinden biri olan Belçika Genel İş Federasyonu (FGTB) sosyalist dünya görüşüne sahip olduğunu tüzüğünde açıklayan 1 milyona yakın üyeli bir sendikal örgüttür. FGTB'nin siyasi bir parti ile organik ilişkisi yoktur. Ancak Belçika'da her türlü siyasi faaliyetin içindedir. Belçika Sosyalist Partisi ile yakın bir çalışma içine girmiştir.

FGTB, bünyesini Belçika Sosyalist Partisi'ni, sosyalist yardımlaşma derneklerini ve sosyalist kooperatifleri barındıran ve siyasi bir hareket olan «Sosyalist Ortak Eylem» hareketinin üyesidir. Ve FGTB «Marksist-Leninist bir sendikal kuruluş» değildir. ICFTU'nun kurucu üyesidir. ASK'ın üyesidir.

Belçika'nın diğer büyük sendikal merkezi olan Hıristiyan Sendikalar Konfederasyonu (CSC) ise dini ilkeler üzerine kurulu 1 milyon 200 bin üyeli bir sendikal örgüttür. CSC'nin de bir siyasi örgütle doğrudan ilişkisi yoktur. Ancak Belçika'daki her siyasal çalışmanın içindedir ve Hıristiyan Demokrat Parti ile yakın bir biçimde çalışmaktadır. Hıristiyan işçi hareketine bağlı tüm örgütlerde işbirliği içinde mücadele etmektedir. CSC, Dünya İş Konfederasyonu (DİK) ve ASK üyesidir.

Danimarka'nın en büyük sendikal örgütü 1 milyon 325 bin üyeli Danimarka Sendikal Federasyonu (LO), uzun yıllar Danimarka Sosyal Demokrat Partisi ile tek bir örgüt çatısı altında çalışmıştır. Ancak şimdi iki ayrı örgüt gibidirler. Fakat yine de her iki taraf birbirlerinin yürütme kurullarına ikişer üye atamaktadırlar. LO, Danimarka'da siyasi faaliyetin her türüne etkin biçimde karışmaktadır.

Hollanda'da ise ICFTU Üyesi yaklaşık 1 milyon üyeli Hollanda Sendikalar Federasyonu (FNV) ile Ulusal Hıristiyan Sendikalar Federasyonu (CNV) da çalışmalarını her türlü siyasi eylemle içiçe sürdürmektedir.

İtalya'da DSF üyeliğinden ayrılan İtalyan Genel İş Konfederasyonu (CGIL) ile ICFTU üyesi İtalyan İşçi Sendikalar Konfederasyonu (CISL) ve İtalyan İşçi Birliği (UIL) arasında sendikaların siyasi partilerden bağımsızlığı yolunda ortak bir anlaşmaya varılmıştır. Ancak bu bağımsızlık onları siyasi faaliyetten alıkoymamaktadır.

Nitekim toplam 8,5 milyon üyeli üç sendika ülkelerinin en temel sorunlarına ilişkin her konuda siyasi tavır almakta, sık sık siyasi grevlere başvurmaktadırlar.

Lüksemburg'da ise sosyalist eğilimli Genel İş Federasyonu (CGT) Lüksemburg Sosyalist Partisi ile, Hıristiyan Sendikalar Lüksemburg Konfederasyonu (LCGB) ise Lüksemburg Sosyal Hıristiyan Partisi ile sıkı bağlar içinde siyasi faaliyet sürdürmektedir.

Batı Avrupa ülkelerinde sendikalar II. Dünya Savaşı öncesinde, sırasında ve sonrasında tam anlamıyla politikanın içinde olmuştur. Faşizme karşı mücadele, Hitler Almanya'sının işgaline karşı mücadele onları daha da politik davranmaya itmiştir.

Bu gün özellikle ASK üyesi sendikalar Avrupa'da yalnızca kendi ülkelerinin sorunlarıyla değil, Avrupa'nın siyasi karakterli ortak sorunlarıyla da uğraşmaktadırlar. Yani İddia Makamına göre yalnızca kendi ülkelerinde değil, Avrupa çapında «siyasetle iştigal» etmektedirler.

Avrupa'da sendikalar Avrupa'nın siyasi birliği için, «Birleşik Avrupa» düşüncesinin yaygınlaşması için sosyal ve poli-

tik yönlü yoğun bir çaba içindedirler. Doğrudan ve dolaylı olarak Avrupa Topluluğu ile, Avrupa Parlamentosu ile yoğun bir ilişki içindedirler. Örneğin «bu sorun parlamentoyu ilgilendirir» demeyip Doğu Avrupa ile Batı Avrupa arasında siyasal yumuşama talep etmektedirler. «Parlamentoların görevidir» demeyip, ülkelerinde ve genel olarak Avrupa çapında istihdam, yatırımlar, askeri harcamalar, nükleer santrallar, çevre kirlenmesi, barış v.s. sorunlarına en geniş ölçüde müdahale etmektedirler.

Bu sendikalar «parlamentonun görevidir, bize düşmez» demeyip bir yeni uluslararası ekonomik düzen istemektedirler. Dünya ticaretinde reform, ortak bir tarım politikası istemektedirler. Çokuluslu şirketlere karşı yoğun bir mücadele kampanyası sürdürmektedirler. Hepsinden önemlisi yalnız kendi ülkelerinde değil, tüm ülkelerde siyasal, ekonomik ve sosyal bir hedefe ulaşılması için eşgüdümlü sendikal eylem önermektedirler. «Sermayenin Avrupası'na Karşı», «İşçi'nin Avrupa'sı» görüşünü savunmaktadırlar.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ASK, bu yaklaşım içinde Avrupa Topluluğu, AET Güvenlik ve Sağlık Koruma Danışma Komitesi, Avrupa Vakfı, Avrupa Serbest Mübadele Birliği ve Avrupa katında temsilcilikler oluşturmaktadır.

ASK'ın Mayıs 1985'de yapılan son Genel Kurulunda alınan bazı kararların başlıkları şunlardır: Avrupa Topluluğunun Tarım ve Gıda Politikasının Geliştirilmesi; Avrupa Topluluğunun İspanya ve Portekiz'i Üyeliğe Alması; Güney Afrika'daki Irk Ayrımı; Nikaragua; Barış, Güvenlik ve Silahsızlanma; Polonya Yönetiminin Kınanması ve Dayanışma Sendikası'nın Desteklenmesi.

Oysa bu davadaki idianamelere ve EHM'ya göre yukarıdaki konular bir sendikal kuruluşun görev alanlarına giremez. Bu tür kararları ancak ve ancak Marksist-Leninist sendikalar, düzene karşı sendikalar alabilir.

Benim de üyesi bulunduğum Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ASK Yönetim Kurulu, Ekim 1985'de yaptığı toplantısında ABD ve SSCB Devlet Başkanları arasında yapılacak görüşmeler sırasında devlet başkanları ile bir ASK Heyeti arasında görüşme yapılmasını talep etmiş ve «barış, güvenlik ve

silahlanma»ya ilişkin olarak ABD Devlet Başkanı Reagan ile SSCB lideri Gorbaçev'e bir mektup gönderilmesini karar altına almıştır. Gönderilen mektupta Avrupa'da nükleer silahların azaltılması istenmiş ve silahlanmaya harcanan paraların, işsizliğin giderilmesi, sosyal adalet ve refah yolunda harcanması istenmiştir.

Şimdi İddialarda yansıyan suçlama mantığına göre sormak gerekir: Barış isteyen tüm Batı Avrupa Sendikalarını temsil eden bu kuruluş Marksist-Leninist bir kuruluş mudur? Barış istediği için Sovyetlerin güdümündeki bir kuruluş mudur?

Reagan ve Gorbaçev'e mektup yazmak «cüretini» gösteren bu kuruluş siyaset mi yapmaktadır? Ne o, ne de bu. ASK, Batı Avrupa demokrasilerindeki en doğal işlevini yerine getirmiştir.

AET dışında kalan ülkelerde de hepsi DİSK'in de üyesi olduğu ASK'da örgütlü, Norveç'te LO, İsviçre'de SGB, CNG, SVEA yoğun bir siyasi faaliyet içindedirler.

Batı Avrupa'nın birçok ülkesinde sol partiler ya sendikaların desteği ile iktidara gelirler ya da sendikaların bilinçli desteği ile ciddi muhalefet görevi yapar ve emekçilerin çıkarlarını savunurlar. Batı Avrupa ülkelerinde sendikalar ülkenin ekonomik ve sosyal politikasına biçim verme çalışmaları içinde gittikçe artan bir role sahip olmaktadırlar.

İsveç, Norveç, Danimarka gibi ülkelerde sık sık sendikaların desteğindeki partiler iktidar olabilmektedirler. Örneğin İsveç'te sosyal demokrat parti sendikaların desteği ile 40 yıldan fazla iktidarda kalmıştır. LO kısa adlı işçi sendikaları konfederasyonu, İsveç Sosyal Demokrat Partisi ile organik ilişki içindedir.

Avrupa Topluluğu Türkiye Temsilciliğinin resmi yayını olan **Avrupa'da Sendikalar** kitabında açıkça görüleceği gibi Batı Avrupa ülkelerinde sendikalar siyasete karışmaktadırlar. Ve dolayısıyla AET üyesi olmaya hazırlanan Türkiye'de hukukdışı biçimde açılan DİSK Davasındaki iddialara göre suç işlemekte olan bu örgütler yakında ülkelerindeki «mer'i Anayasal düzeni» devirerek, «komünizme vasıl» olacaklardır!

ABD'de ise şu anda en büyük işçi örgütü olan ve tüm dünyada «partilerüstü sendikacılığın» örneği olarak gösterilen ICFTU üyesi AFL-CIO tam anlamıyla siyasetin içindedir.

AFL-CIO'ya bağlı COPE kısa adlı siyasal eğitim komitesi sendikaların tüm siyasal eylemlerini yönetir, üyelerini siyasi açıdan eğitir, AFL-CIO'nun seçim faaliyetelerini örgütler.

AFL-CIO bugüne kadar ABD'nin her önemli siyasi sorunu ile uğraşmış, gerektiğinde kampanyalar açmıştır. Örneğin Vietnam Savaşına karışmıştır. ABD ile SSCB arasındaki karşılıklı dengeli kuvvet indirimi konusunda, stratejik silahların sınırlandırılması (SALT) konusunda görüş belirtmiştir. Watergate skandalına karışmış, ABD Başkanı R. Nixon'un yargılanması için kampanya açmıştır.

Bu konular İddia Makamına göre bir sendikal örgütün görev alanına girmeyen konulardır. Düşününüz ki, bir sendikal örgüt kendi devlet başkanına karşı kampanya açmaktadır. Bu İddia Makamına göre olsa olsa devlet yıkıcılığı, rejim düşmanlığı olur...

AFL-CIO'nun siyasal çalışma aracı kulisciliktir (Lobbyism). AFL-CIO her seçim döneminde karar verdiği devlet başkanı adayını ve senato ve temsilciler meclisi için belli parti adaylarını destekler, gerektiğinde onlar için yoğun kampanya açar. Daha sonra Amerikan Kongresinde yoğun kulis ile siyasi çalışma yapar. Devlet Başkanı ile sık sık siyasi konuları tartışır.

Amerikalıların yazdığı bir kitapta «Amerikan işçileri siyasi faaliyet programını hızlandırıyor» başlığı altında şunlar belirtilmektedir:

> AFL-CIO Başkanı George Meany teşkilât üyeliğine son günlerde gönderdiği mesajda şöyle diyordu :
>
> Amerikan sendika hareketinin siyasi işlerdeki faal ilgisinin tarihi eskidir. Bu sene ve gelecekteki faaliyeti çoğaltmak kararındayız.
>
> ... AFL-CIO'nun siyasi kolu olan Siyasi Eğitim Komitesi (COPE) ... halen her senatör ve milletveki-

linin, son on senede ana meselelerdeki davranışlarına ait kayıtları, eyalet federasyonlarına ve sanayi birlik konseylerine göndermekte ve şehirlerdeki teşkilatına dağılmasını temin etmektedir.

Oy kayıtlarında ele alınan başlıca meseleler, Taft-Hartley Kanunu, işsizlik tazminatı, kamu meskenleri, mektep inşası, eğitime yardım, orta ve aşağı sınıfın gelir vergisinden kurtulması, atom enerjisi, sahillerden petrol çıkarılması, sosyal emniyet, çiftçi fiyatlarını destekleme ve dış yardımdır. Sendikanın bu meselelerdeki tutumuna göre, her meclis üyesinin oyu doğru ve yanlış olarak listede işaretlenmiştir. (Ve daha sonra işçiler bu kayıtlara göre adaylara oy verirler) (Amerikan İşçi Hareketinin Tetkiki, Türk-İş Yayınları, No: 27, Ankara 1964, s. 32)

Doğru veya yanlış, ABD'deki sendikalar böylesi bir siyasi faaliyet içindedirler.

Bir sendikanın Meclis üyelerinin hareketlerini doğru veya yanlış alarak denetlemesi ve onu bir daha seçtirtmemekle tehdit etmesi ne demektir? Bu davadaki iddialara göre bu olsa olsa bir ABD kongre üyesinin daha doğrusu ABD Senato ve Temsilciler Meclisinin vazifesini yapmaya engel olmaktır, komünistliktir.

Türkiye'de Sendika - Siyaset İlişkileri

Sendikalar - siyaset ilişkisinde siyasetin ne olduğu üzerinde bir açıklığa ulaşmak son derece önemlidir.

İçinde yaşadığımız çağda ve toplumda sendikalar çok karmaşık görevler üstlenmişlerdir. Özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde bu görevler daha da önem kazanmaktadır.

Türkiye sendikacılık hareketi, çok değişik bir ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel yapının, özellikle Türkiye'nin çok hızlı bir toplumsal değişim sürecine girdiği 1960'ların ürünüdür. Sağlıklı ya da sağlıksız sanayileşme, kentleşme, kırsal toplumdan sanayi toplumuna geçiş sorunları, aşırı kârlar ya da

fiyat artışla . sendikacılığın hızlı gelişimini fazlasıyla etkilemiştir.

İşte bu gelişim içinde ana akımlarıyla toplumumuza özgü bir sendikacılık anlayışı ortaya çıkmıştır.

Nasıl Batı Avrupa ülkelerindeki demokrasi ve özgürlük anlayışı o ülkelere özgü olan ve DİSK'in üyesi olduğu Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ASK'da yansıyan bir sendikacılık hareketi oluşturmuşsa; nasıl ABD'de siyasal sistem AFL-CIO'da yansıyan bir sendikacılık anlayışı üretmişse; Türkiye'de özellikle 1961 Anayasası ile köklü bir değişime uğrayan siyasal sistemimiz de Türk-İş ve DİSK gibi iki ayrı sendikacılık akımı üretmiştir.

1961 Anayasasımn sağladığı demokratik ortam ve 274 ve 275 sayılı Yasalar ile birlikte Türkiye'de sendika özgürlüğü ve sosyal haklar açısından yeni bir dönem başlamıştır. ILO ilkelerine aykırı olarak kamu çalışanlarına toplu pazarlık ve grev hakkının tanınmaması ve işçiler için grev hakkına bazı sınırlamalar getirilmesine rağmen, 1961 Anayasası ve 274 ve 275 sayılı Yasalar Türkiye'de yeni bir sendikal anlayışın doğmasının yasal koşullarını yaratmıştır. 1967'de DİSK kurulmuştur. Kapitalist gelişme, mülksüzleşme, kente göç, teknolojik değişiklikler çerçevesinde özellikle 1967-1980 arasında Türkiye'de iki temel sendikacılık anlayışı varolmuştur.

DİSK, 1965'de Türk-İş içinde sendika özgürlüğü ve sosyal hakların savunulmamasının doğurduğu bir harekettir. Bunu 1970'li yılların başında SOSYAL DEMOKRAT SENDİKACILIK HAREKETİ izlemiştir. İçinde Genel Başkanı olduğum Genel-İş'in de bulunduğu sendikalar, Türk-İş içinde işçi haklarımn savunulamaz hale gelmesi nedeniyle Türk-İş'ten ayrılıp DİSK'e üye olmuşlardır.

Bu davada DİSK'e ilişkin ÇİFTE ÖLÇÜ'ye dayalı suçlama getirilirken, bu gelişme sürekli göz önünde tutulmak zorundadır.

Türkiye'de uzun yıllar sendikaların her eylemi «siyaset yapma» anlamında değerlendirilmiş ve yasaklanmıştır. O kadar ki, 1960 öncesinde bir sendikanın «Yerli Malı Kullanma Haftası» siyaset yapmakla suçlanabilmiştir. Sendika - siyaset ilişkileri ancak 1961 Anayasasıyla açıklığa kavuşmuştur.

Nitekim 1961 yılının son günü İstanbul'da Saraçhane Meydanında 200 binden fazla işçi Sendikalar ve Grev Yasalarının çıkarılması için miting yapmışlardır.

Bu yasanın parlamentodan çıkmasını talep etme, en açık bir siyasal eylemdir.

Ancak Saraçhane mitingini düzenleyen sendikalar hakkında TCK'nın 141. veya 142. veya 146. maddesini ihlalden dava açılmamıştır.

22 Aralık 1962'de daha sonra DİSK'i kuranların ve bizlerin de içinde olduğu Türk-İş, darbe söylentilerine karşı bir miting yapmıştır. Kimse Türk-İş'e haklı olarak «bu sizin göreviniz mi?» dememiştir.

1963 yılında 274 ve 275 sayılı Yasalar için Türk-İş parlamentoda çalışma yapmıştır. Parlamentoya yasa taslakları vermiştir. Yine 1964'de Türk-İş SSK'nun eczane açması sorununda milletvekilleri için kara listeler hazırlayarak parlamento içinde çalışma yapmıştır. Aynı biçimde 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu konusunda da parlamentoda çalışmalar yapmıştır.

Bütün bunlar gerçek anlamda siyasi çalışmalardır.

1965 seçimlerinde Türk-İş bir kara liste hazırlamış ve belli sayıda milletvekiline oy verilmemesini istemiştir. Bunun üzerine Türk-İş binası aranmış, ancak Ankara 3. Sulh Ceza Mahkemesinin kararıyla Türk-İş beraat etmiştir.

Türk-İş'in bu eylemi siyasi eylemdir. Ancak 274 sayılı Yasaya ya da başka hiçbir yasaya uygun olmayan tarafı yoktur.

Türk-İş'in aranması üzerine Kurucu Meclis üyelerinden olan ve Siyasi Partiler Kanununun çıkarılması sırasında Komisyon Sözcüsü olan Coşkun KIRCA bir gazetede şöyle yazmıştır:

> ... Sendikalar Kanununun 16. maddesi, Anayasanın 46. maddesine ve Anayasanın bu maddesinin görüşülmesi sırasında Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu sözcüsünce açıkça yapılan yoruma uygun olarak, sendikalara ve üst teşekküllerine sadece bazı siyasi faaliyetleri yasaklar. Anayasanın 4. maddesi gereğince sendikalar için genel bir siyasi faaliyet yasağı konulamıyacağına göre, yasaklanan si-

yasi faaliyetler arasında, işçi hakları aleyhinde çalıştığı ileri sürülen milletvekillerinin ön seçimlerde seçtirilmemesi için faaliyet sarfetmek yoktur. Kaldı ki, sendikaların ve üst teşekküllerinin siyasi alanda baskı grubu olarak faaliyette bulunabilecekleri, Sendikalar Kanununun 16. maddesi görüşülürken, komisyon sözcüsü sıfatile tarafımdan bütün açıklığıyla tutanaklara geçirilmiştir. (Türk-İş 6. Genel Kurul İcra ve Yönetim Kurulları Çalışma Raporları, Ankara 1966, Türk-İş Yayınları No: 98, s. 127-128)

Aynı biçimde 1969'da ve 1970 yılında Türk-İş'in 274 ve 275 sayılı yasaların değiştirilmesine ilişkin TBMM içinde ve dışında yaptığı çalışma tam bir siyasi çalışmadır.

Türk-İş bünyesinde sık sık siyasi parti kurma çabalarına girişilmiş, ancak çeşitli kişilerin çabaları ile bunlar sonuçsuz bırakılmış ve 1964'de yapılan 6. Türk-İş Genel Kurulunda sanki Türk-İş tabanı politika dışındaymış gibi tüzük değişikliği yapılarak «partilerüstü politika» ilkesi kabul edilmiştir.

Fakat bu ilke Türk-İş'i zaman içinde oldukça yıpratmıştır. Genel Merkez yöneticilerinin bu ilkeyi sık sık tekrarladığı bir ortamda Türk-İş içinde işçiler aleyhine her türlü siyasi çalışma yapılmıştır. Çok sayıda Türk-İş'li sendikacı milletvekili seçilmiştir.

Bu durum 1970 yılında o dönem Türk-İş Yönetim Kurulu üyeleri olan Yol-İş, Ulaş-İş, Petrol-İş Başkanları ile Genel-İş Başkanı olarak benim tarafımdan DÖRTLER RAPORU olarak bilinen bir belge ile eleştirilmiştir.

Bu belgede Türk-İş'in siyasi çalışmaları şöyle dile getirilmiştir:

> İşçi sendikacılığına ters düşen bir suskunluk içinde bugün bir, yarın bir politik grubun dümen suyuna girerek ve bazen de sermaye ile işbirliği ve benzer görünüş içinde olduğumuz kanısını uyandıran beyanlarda bulunmak...
>
> Türk-Iş anatüzüğü teşkilatın partilerüstü politika izleyeceğini öngörmüş bulunmasına rağmen, zaman

zaman bu politikayı kelimenin tam manası ile yozlaştırmış olup, partilerüstü politikanın tamamen aksine ve Türk-İş Ana Tüzüğünün amir hükmü hilafına «partiler içi politika» yoluna sapılmıştır...

Türk-İş Genel Kurul toplantıları belirli temaları işleyen adeta belirli siyasal partilerin ve görüşlerin yansıtıldığı bir fikir arenası haline gelmiştir. Yine Türk-İş Genel Kurulları çeşitli siyasal partilerin ve politikacıların siyasal yatırım pazarı haline gelmiştir.

...hemen herkesçe bilinen bir gerçektir ki, Türk-İş'i işçileri ve dolayısıyla Türk Sendikacılığını kuruluşundan beri kemiren hastalıklardan birisi hiç şüphesiz PARTİZANLIK'tır...

CHP'nin, bir kısmı filanca partinin kuruculuğuna 1970 Türkiye'sinde partilerüstü politika bütün yollarıyla iflas etmiştir. Bu bir gerçektir. Türk-İş Yönetim Kurulu üyelerinden bir kısmı AP'nin, bir kısmı transfer olacak, bu çok yönlü «melodram»ın adına partilerüstü politika denecektir.

Türk-İş yöneticileri «partilerüstü politika» adı altında her iktidar ile yoğun politik ilişkileri kurmuş, sık sık hükümet başkanları, ya da bakanlar ile görüşme yapmışlar, zaman zaman da hükümetlere MUHTIRA adı altında görüşlerini belirtmişlerdir.

Türk-İş Genel Başkanı 4 Ocak 1971'de Cumhurbaşkanı Sayın Cevdet SUNAY ile bir görüşme yapmış ve bir muhtıra sunmuştur. Bu olay Türk-İş 9. Genel Kurul Çahşma Raporunda şöyle anlatılmıştır:

Görüldüğü üzere, Cumhurbaşkanına verilen muhtıranın bir bölümü de parlamentonun çalışmalarına ayrılmıştır. Bu noktada, yeri geldiği için önemli bir konuya değinmekte yarar vardır.

Parlamento konusunda bu kadar ısrarla duruşumuz yadırganmamalıdır. Bu, gelecek seçimlerde kurulacak meclislerin eski hataları tekrarlamamaları için İşçi Hareketinin samimi bir uyarısıdır. (s. 72)

Elbette bu sözlerden dolayı Türk-İş hakkında hiçbir savcı TCK'nın 141. ya da 146. madesini ihlalden dava açmamıştır.

Türk-İş içindeki tartışmalar sürmüş ve 1976'daki 10. Genel Kurulda Türk-İş partilerüstü ilkesini değiştirmiş, «Türk-İş kendi ilke ve amaçlarını tahakkuk ettirmek için demokratik kurallara inanan herhangi bir siyasi partiyi destekler» hükmünü anatüzüğüne sokmuştur.

Bu durum Türk-İş'in 1979'daki 11. Genel Kurulunda delegelerce şöyle eleştirilmiştir:

> Tabanı uzak tutmaya çalışırken bir takım becerikli sendika yöneticileri siyasi partilerin yapılarını aşındırırcasına kendilerine parlamentoda yer edinme uğraşı vermişlerdir. Bize aman politikaya karışmayın, o iyi şey değildir diyenler, şimdi aramızda göğüslerinde değişik siyasi partilerin rozetlerini ve etiketlerini taşımaktadırlar. Yani politika yapmak onlar için mübahtır, ama işçiler için tehlikedir. (Türk-İş Genel Kurul Çalışmaları, Türk-İş Yayınları, No: 129, Ankara 1979, s. 255)
>
> Çünkü her siyasi parti, belli sınıf ve çevrenin menfaatlerini korumak için kurulur. İşçi sınfının çıkarları ile sermaye ve iş çevrelerinin çıkarlarını koruyan partiler arasında gerek ülkede, gerekse yürütmede çelişkiler olacağı doğaldır. Demek ki, çeşitli partilerden parlamentoya giren sendikacı milletvekilleri siyasi alanda işçilere katkıda bulunamamaktadırlar. (s. 248)
>
> Amerikan tipi sendikacılık gereğince Türk-İş yıllar yılı partilerüstü politika diye bir anlayışın savunucusu oldu. İşçiler ve sendikalar böylece politikanın dışında tutuldu. Cami ve kışlaya girmez dendi. Oysa sendika politikanın içinde değil midir? Politika yapmak gerekli değil midir? Ekonomik düzeni işçinin yararına nasıl değiştireceksiniz? Bu arada partilerüstü politika sloganının ardında nasıl particilik yapıldığını da hep beraber gördük. Kongrelerimizde kürsüye çıkarılanların nasıl parti propagandası yaptıklarını hatta işçiyi işçiye jurnal ettiklerini, bu ev

sahibi durumundaki kuruluşun başkanını dahi eleştirmek cüretini, saygısızlığını gösterdiklerine hep beraber şahit oldu. (s. 181)

Türk-İş bir sınıf örgütü olarak bu üç milyonluk topluluğun sesi, onun temsilcisi olmalıdır. Politika saptama konusunda şöyle bir seçenek de var değerli arkadaşlar: Unlü 5. maddede yer alıyor. Türk-İş'in bir siyasal partinin kurulmasma öncülük yapması. (s. 184)

Sendikacılıkta politika yapmak yapmamak diye bir kayıt yoktur. Ekonomik mücadeleyi politik mücadelelerden soyutlamak isteyenler kendilerinin sendikacı olduğu iddiasında bulunamazlar. Siz istediğimiz kadar yırtının, en azından kendi politikanızı yapmak zorundasınız. (s. 308)

Fakat buna rağmen Türk-İş yönetiminin siyasal bilinçlenme yolunda çalışmalar yapması gerekirken, aksine tüm çalışmalarında ve eğitim programlarında ısrarla partilerüstü politikanın methi yapılmıştır. Bu itibarla sendika - siyaset ilişkisinin artık hafife alınacak bir konu olmadığında birleşmek, ancak sendikaların parti olmadığını ve sendikalara partilere özgü görevlerin yüklenmemesi gerektiğini ve fakat sendikaların en önemli görevlerinden birinin de işçiye bilinç vermek olduğu gerçeğini de kesinlikle unutmamak gereğini vurgulayalım. (s. 226)

Türk-İş Merkez Yönetimi Türkiye'de yıllarca «partilerüstü politikacılık» sloganı altında işçi karşıtı bir siyaset izlemiştir. Bu siyasetin üyeleri tarafından eleştirilmesi üzerine zaman zaman göstermelik bazı değişiklikler yapmak zorunda kalmıştır.

Türk-İş 27-28 Aralık 1975'de Ankara'da «İşçi-Politika-Sendika-Parti İlişkileri» başlıklı bir sempozyum düzenlemiştir. Çok sayıda bilim adamı ve sendikacının katıldığı bu sempozyumda bir tebliğ sunan Prof. Dr. Adil İZVEREN şunları söylemiştir:

Sendikalar, nitelikleri bakımından «sosyal» örgütlerdir. Bu itibarla faaliyetlerinde sadece toplu sözleşme ve grev yöntemleriyle yani «ekonomik mücade-

le» yoluyla amaçlarını gerçekleştirmeleri olanaksızdır. Zira ekonomik mücadele insan yaşantısının sadece bir bölümüne ilişkin eylemdir. Halbuki işçinin sosyal yaşantısının tümünü kapsayan, toplum içindeki sosyal durumunu pekleştiren çabaları ekonomik mücadelenin çok daha üstünde ve en geniş kapsamlı bir sosyal hareketi zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle ekonomik mücadele ve çabalar yanında daha yukarı bir aşama olarak sendikaların «sosyal ve politik çaba ve mücadele» yoluyla da faaliyetlerini tamamlamaları, nitelikleri ve varlıkları gereğidir...

Toplumumuzun bugünkü sosyal ve siyasal ortamına göre sendika ve politika ilişkilerinde yöntem ne olabilir sorununun çözümünde bize göre; ilk önce işçi örgütlerinin, belirli bir doktrine ve belirli bir dünya görüşüne bağlı olarak açık bir sendikal eylem türü ile faaliyette bulunmaları zorunludur. Tabiatile benimsenecek bu dünya görüşü veya doktrininin sadece emekçi çıkarı ve işçinin refahı doğrultusunda olması temel koşuldur. Günümüzde özellikle politika alanında kavram kargaşalıklarına neden olan «milliyetçilik» kavramı ise, burada geniş toplum çıkarları ve refahı içinde emekçi ve işçinin çıkarlarının korunması ve refahının sağlanması amaçlarına yönelik bir yöntem kuralı olarak ele alınabilir... Siyasal partilerden işçi hak ve çıkarlarına en uygun doğrultuda olanlarının desteklenmesi ise, bize göre işçi örgütleri için kaçınılmaz bir zorunluluktur. Buradaki yöntem ise, tabiatile dolaylı bir politika yöntemi olabilir. Mesela üst kuruluşların seçimlerde kendi adaylarını doğrudan doğruya veya kendi ilkelerine uygun siyasi partilerin listelerinden parlamentoya sokmaya çahşmaları, kendileri için kaçımlmaz bir zorunluluktur.

Anayasamızın 46. maddesi, sendika özgürlüğünü mutlak bir iktisadi ve sosyal temel hak olarak tanımıştır. Bu bakımdan birer «sosyal örgüt» olarak sendikaların kendi mesleki ve sınıfsal çıkarları doğrultusunda siyasal faaliyette bulunmaları nitelikleri

gereğidir. Bu bakımdan 274 sayılı Sendikalar Kanununun 16. maddesinde yer alan siyasal faaliyet yasağı, aslında Anayasanın 46. maddesi genel kuralının özüne ve ruhuna aykırıdır. Bu yasağın kaldırılması için çaba harcanması ve gerektiğinde Anayasa Mahkemesine başvurulması, sendikaların siyasete ağırlıklarını koymaları konusunda en önemli çaba olmalıdır. Çünkü en üst düzeydeki haklar ve çıkarlar, ancak siyasal alanda yoğun çaba gösterilmesi ile sağlanabilir ve korunabilirler. Nitekim bugün ülkenin sermaye kesiminde işveren örgütleri, ticaret ve sanayi odaları ile sağ siyasal politikanın açıkça bütünleştiğini görmekteyiz. Aynı şey işçi kesimi için de geçerli olmalıdır. (Türk-Iş, İşçi-Politika-Sendika-Parti İlişkileri, Türk-İş Yayınları, No: 92, Ankara 1976, s. 84, 85, 86)

Aynı toplantıda bir konuşma yapan ve TRT Genel Müdürü iken DİSK tarafından sürekli eleştirilen Prof. Nevzat YALÇINTAŞ bile sunduğu tebliğde şu görüşleri savunmuştur :

Bir yöntem olarak, siyasi eğitime Türk İşçi Hareketinin ve Türk-İş'in yeni bir ağırlık vermesi lazımdır. Eğitim faaliyetleri oluyor ama siyasi eğitim faaliyeti işçi içerisinde etken bir seviyede yapıldığı izlenimi bende yok. Türkiye'nin siyasi, idari bünyesi nedir? Siyasi Bünyeyi tayin eden kanunlar, hukuk, mevzuat, siyasi partiler, bu partilerin çalışmaları, diğer siyasi faaliyetler, seçim sistemleri, Anayasa vs. gibi siyasi kültürü, siyasi düşünceler, siyasi görüşler, bunları da en çağdaş bir biçimde ve bugünkü durumda anlatmak lazımdır. Bu siyasi eğitim mutlaka verilmelidir. İşçilerimiz her yönüyle aydınlatılmış ve kararlarını verirken mutlaka en bilinçli bir şekilde vermelerini sağlamalıdır...

İşçiler de kendi görüşlerini sadece bazı çalışma şartlarının ve ücretlerin ayarlanması ve yükseltilmesinde çıkar sağlanmasında tayin eden insanlar mı? İşçilerin de kültürel tercihleri vardır. İşçileri sadece maddi ve çalışma şartlarıyla hareket eden insanlar gibi mütalaa etmek yanlıştır. Bu bir nevi ekonomik

adam tipidir ve eski iktisat kitaplarında vardır, gerçek hayattaki insan daha değişiktir. Şahsî çıkarların dışında başka meselelerde ve başka temayüller de vardır. (Aynı kitap, s. 179 ve 181)

Türk-İş Merkez Yönetimi 1976'da Kıbrıs'ta bir toplantı yaparak «ilke ve amaçlarının gerçekleştirilmesi yönünden sürdürülmesi zorunlu olan çok yönlü mücadelenin siyasal alanda da başarıya ulaştırılması» için gerekli girişimleri saptamıştır. Bu toplantının sonucu olarak o dönemin partilerinden AP ve CHP'ye 77/1715 sayı ve 13.4.1977 tarihli bir mektup yazmıştır.

Siyasi partilere yazılan bu mektuplarda şu görüşlere yer verilmiştir:

6 — Türk-İş'in siyasal desteğinin etkinliğinin sağlanması açısından, işçi teşekkülü olarak yalnızca Türk-Iş'e:

a) Genel Seçimlerde, Yasama Meclislerinde, Meclisler üye tam sayısının asgari % 10'u oranında yer verilmesini,

b) Mahalli seçimlerde, yerel Yönetim Meclislerinde % 20 oramında yer verilmesini,

Bu oranların gerçekleşmesi için adayların seçilebilir sıralara konulması veya yer alması bakımından gerekli önlemlerin alınmasını,

c) Partinin iktidar veya iktidar ortağı olması halinde Bakanlar Kurulunda % 20 oranında yer verilmesini...

7 — Partinin meclisler grupları toplantılarını ve toplantı gündemlerini toplantı öncesinde Türk-İş'e bildirilmesini, grup toplantılarında Türk-Iş'in seçilmiş üyelerine temsil ve söz hakkının sağlanmasını kabul etmesi.

8 — Meclislerdeki müzakerelerde dilerse seçilmiş Türk-İş temsilcilerine özellikle çalışma hayatını ilgilendiren konularda öncelikli söz hakkı verilmesi ile gündemlere alınacak konular içerisinde Türk-İş'in öncelik isteklerinin sağlanmasını kabul etmesi.

9 — Parti-Türk-İş-Politika ilişkilerinin düzenlenmesi ile bu konudaki uyuşmazlıkların giderilmesi için üst düzeyde eşit sayılı bir komitenin görev yapmasını kabul etmesi.

10 — Partinin tüm toplantıları ile meclisler çalışmalarında ve her türlü mitinglerinde, yayınlarında Türk-İş'in desteğinin yetkililer ve sözcülerle açıklanmasını kabul etmesi.

Destekleme koşulları olarak saptanmıştır.

Desteklenecek siyasi partinin bu kararla belirlenmesi halinde, işbirliği yapılacak ve desteklenecek parti ile desteklemenin kural ve koşullarını içeren bir protokol imzalanarak, düzenlenen bu protokol ve destekleme nedenleri tüm vasıtalara başvurularak Türk-İş Teşkilatına ve kamuoyuna açıklanır. (Türk-İş, Siyasi Partilere Yapılan Sunuş, Cevapları ve Karar, İşçi-Politika-Sendika-Parti İlişkileri, Türk-İş Yayınları, No. 116, Ankara 1977, s. 13-14)

O dönemin Türk-İş Merkez Yönetiminin böylesi bir girişimi üyelerini oyalamak için gerçekleştirdiğini tartışmadan şunu sormak istiyorum: Türk-İş'in bu siyasi içerikli girişimi konusunda ne düşünülmüştür?

Türk-İş'i ihbar etmek istediğimiz sanılmasın. O dönemdeki Türk-İş Merkez Yönetiminin yaptığı —içtenlikli olsun ya da olmasın— doğaldır ve yasaldır.

Ama sendika - siyaset ilişkilerinde neden DİSK'e karşı çifte ölçü uygulanmakta ve DİSK'in gizli, ihtilalci bir örgüt olduğu iddiası getirilmektedir?

Türk-İş üyesi DYF-İŞ'in XII. Genel Kurul Çalışma Raporu'nda şöyle denilmektedir:

Aslında işçi sınıfı için önemli olan sınıfının siyasal çıkarlarının savunulması, daha doğru bir deyimle sımfının ekonomik ve sosyal çıkarları doğrultusunda siyasetin bir araç gibi kullanılmasıdır...

Sendikaların rolü işçi sınıfına sınıf olarak siyasete

ağırlığını koyma bilincini vermektir. Sendikalarla siyasetin ilişkisi buradadır. Yoksa sendika parti değildir. Sendika parti destekleyebilir ama işçi sınıfı adına destekleyebilir...

Yaşayacak ve ilerde Türkiye'nin demokratik yaşamında önemli görevler yüklenecek bir işçi sınıfı partisi hiç şüphesiz ki işçi sınıfının içinde doğacak, sendikalar bu işte aktif rol oynayacak ancak bu parti sendikaların 5-6'sının kararı ile vücut bulmayacaktır...

Sonuç olarak açıkça belirtelim ki çalıştığımız işyerinden parlamentoya kadar yönetimde ortak olmak istiyoruz... Bu sözde, biçimsel bir ortaklık değildir. Üretim kararlarına, yani neyin ne kadar ve kimler için üretileceği konusunda verilecek kararlara ortak olmak istiyoruz...

Partilerüstü politika düzeni, tatbikatı süresince bizleri yalnız ücret bilincine dayalı sendikacılık faaliyetinden ileriye götürmemiştir. Oysa aslında sendikalarımızın belirli bir doktrine belirli bir dünya görüşüne bağlı olarak açık bir sendikal eylem türü ile faaliyette bulunmaları, birer sosyal kuruluş olarak gelişmelerin en önde gelen koşuludur. Sendikalar nitelikleri bakımından sosyal örgütlerdir. Bu itibarla, çabalarında sadece toplu sözleşme ve grev yolu ile ekonomik mücadele amaçlarını gerçekleştirmeye çalışmaları yetersizdir. Çünkü ekonomik mücadele insan yaşantısının sadece bir bölümünü teşkil eder. Oysa işçinin sosyal yaşantısının tümünü kapsayan, toplum içindeki sosyal durumunu pekiştiren çabaları ekonomik mücadelenin çok daha üstünde ve geniş kapsamlı bir sosyal hareketi zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle ekonomik mücadele ve çabalar yanında, daha ileri bir aşama olarak sendikalarımızın «sosyal ve politik mücadele» yolu ile de faaliyetlerini tamamlamaları, niteliklerinin ve varlıklarının gereğidir... (DYF-İŞ, XII. Genel Kurul İdari ve Mali Çalışma Raporu, s. 115, 116, 117 ve 161)

Bu görüşlere, o zamanki DYF-İŞ yöneticilerinin gerçekten

inanıp inanmadıklarını burada tartışacak değilim. Ancak bir sendikal kuruluş olarak DYF-İŞ'in Çalışma Raporunda yer alan bu görüşler doğrudur ve yasaldır. Ve bu nedenle de haklarında bir soruşturma yapılmamıştır.

Ancak aynı görüşler DİSK tarafından savunulunca neden suç olmaktadır? DİSK'e karşı neden çifte ölçü kullanılmaktadır?

Türk-İş üyesi YOL-İŞ Federasyonu 1977'deki 8. Genel Kurulunda, «Ekmek, Ozgürlük ve Barış İçin, Siyasal Yaşamı Yönlendirmeliyiz» başlığı altında İSTEMLER'ini belirlemiş ve bu belgede şu görüşlere yer vermiştir :

> Özgür sendikacılığın temel amacı, sosyal demokrat ilkeler çerçevesinde işçilerin yaşam düzeylerinin yükseltilmesidir. Sosyal adalete dayalı demokratik bir düzende, insanlık onuruyla bağdaşan bir yaşama düzeni kurulacaktır. Bu amacı, özgür sendikacılık hareketinin çalışmalarını sürdürdüğü ülkenin siyasal yapısından ve gelişmelerinden soyutlayabilmek olanaksızdır. Bu nedenledir ki sürdürülen mücadele, sadece ekonomik ve sosyal atılımları öngören mesleki bir mücadele değildir; aynı zamanda siyasaldır.
>
> İşçi hak ve özgürlüklerinin korunabilmesinde toplu pazarlık ve grev kadar «endüstriyel demokrasi» de önem taşır. Işçiler, çalıştıkları işyerlerinin yönetiminde de, denetiminde de söz sahibi olmalıdırlar. Bu yoldan, mülkiyet hakkına dayalı sömürüyü, etkisizleştirmek mümkün olacaktır.
>
> Türkiye'de «çalışma yaşamında demokrasiye girildiği» günlerde, sosyalizmi katı bir doktrin olarak anlamayı terkeden Batı demokrasilerinde, işçi sınıfı, onun temsilcileri, demokratik sosyalistler aynı «arayışlar» içindeydi. Türkiye, 1963'lerde ortaya konan, hatta sınırlı da olsa uygulamasına geçilen düzen yönünde aşama yapabilseydi, belki de tarihinde ilk kez, aynı nitelikteki sorunlara çözüm arayanlara, zamanında katılmış olacaktı.
>
> Eşitsizlikleri ortadan kaldırabilmek; insanı, her çeşit yasal, siyasal, toplumsal, ekonomik ve kültürel en-

gel ve baskıdan kurtaracak bir özgürlüğe kavuşturabilmek ve bu yoldan toplumsal barışa ulaşabilmek...

21. yüzyılın eşiğinde, tüm özgürlükten yana güçlerin, başta toplumun itici gücü olan işçilerin ve işçi kuruluşlarının temel ödevi bu.

Bu ödev nasıl yerine getirilecektir?

Bu ödevi yerine getirebilmenin başlıca yolu, «siyasal yaşamı başıboş bırakmamak»tır.

Siyasal yaşama, işçiler yön vermelidir.

Özgür sendikacılık ilkelerine sıkı sıkıya bağlı olarak; toplu sözleşme ve grev özgürlüğünü koruyup geliştirerek; işletmelerin yönetiminde ve denetiminde etkin bir biçimde söz sahibi olarak; yurdun gereksinmelerini karşılayabilecek demokratik, özgürlükçü, eşitlikçi önlemleri alabilecek siyasal kuruluşları iktidar yaparak ve bu iktidarı paylaşarak siyasal yaşamı yönlendirebiliriz.

Yitirilen yılları kazanabiliriz...

- Kurtuluşu Sağlayacak Düzen İçin...
- Daha «Ozgür» Bir Düzen İçin...

Türk İşçi Hareketinin siyasal yaşamı yönlendirme işlevi daha özgür bir düzenin kurulmasını amaçlamalıdır...

Bunun için,

- Emek; niteliğine göre, toplum ve insanlık için yararlılığına göre, güçlüğüne veya tehlikelerine göre maddi ve manevi karşılığını görmelidir.
- Emeğin yarattığı değer, emeği verenlerde birikmelidir; bu birikimin toplum yararına nasıl kullanılacağını emeği verenler saptamalıdır.
- Toplu sözleşme yapma hakkı yaygınlaştırılmalı; etkinliğini sınırlayan tüm yasal engeller kaldırılmalıdır.
- Grev hakkını kısıtlayan ya da kullanılmasını güç-

leştiren tüm yasal engeller kaldırılmalıdır. (Yol-İş Federasyonu, 8. Genel Kurulu, «Ekmek, Barış, Özgürlük» İçin Siyasal Yaşamı Yönlendirmeliyiz, Ankara 1977, s. 25, 26, 29)

12 Eylül 1980'den sonra çalışmasına izin verilen işçi konfederasyonlarından Türkiye Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu HAK-İŞ'in 1983 yılında yapılan 4. Genel Kuruluna ilişkin Çalışma Raporu'nun 149. sayfasında şu görüşlere yer verilmektedir:

Türkiye'nin gerçek dostu, ekonomik geleceği Müslüman ülkelerle olan ilişkisine bağlıdır. Biz inanıyoruz ki, Müslüman ülkeler arasında çok yönlü iyi ilişkiler kurularak ve bu ilişkiler sağlıklı örgütsel bir temele oturtularak çok daha verimli hale getirilebilir. Bu örgütsel faaliyetlerin başında islâm ortak pazarını sayabiliriz.

Türkiye Müslüman ülkelerle ortak para birliğine gidebilir. Ortak yatırımlar planlanabilir. Ortak güvenlik teşkilatları oluşturabilir. Ortak bir nükleer enerji politikası geliştirebilir.

Türkiye, Müslüman ülkelerle iyi ilişkiler kurarken, şüphesiz onların sorunlarına sahip çıkmak durumundadır. Kaldı ki, Müslüman ülkelerin sorunları temelde bütün müslüman ülkelerin müşterek sorunlarıdır. Genel insanlık sorunlarıdır. Filistin sorunu bunların başında gelmektedir. İsrail işgal ettiği topraklardan defolup gitmelidir. Keza Afganistan işgalini Afgan halkının temel hak ve özgürlüklerine bir müdahale ve emperyalist bir davranış olarak kabul ediyoruz.

ABD'nin bölgeye yönelik emperyalist tertiplerini kınıyoruz. Müslüman ülkelerin kendi aralarında gerçek bir birlik kurmalarını önlemek maksadı ile zaman zaman ortaya atılan yeni CENTO ve Gizli CENTO ve çevik kuvvet oyunlarını siyonist bir plan olarak görüyor ve reddediyoruz.

İncirlik üssünün çeşitli güçlere ikmal kolaylığı sağ-

lamak amacıyla kullanılmasını endişe ile karşılıyor, Kıbrıs'ta bağımsızlık ilanını fevkalade gecikmiş olmakla beraber nihai çözüm olarak görüyor, memnuniyetle karşılıyoruz. İran-Irak savaşının Beynelmilel Emperyalizmin bir oyunu olduğu görüşümüzü belirterek bir an önce sona erdirilmesini diliyoruz.

DİSK'e yönelik iddialarda yansıyan yanlış anlayışa göre şimdi sormak gerekiyor: Bir işçi sendikaları konfederasyonu olarak HAK-İŞ nasıl olur da NATO ve Çevik Kuvvet konularında görüş bildirebilir; müslüman ülkeler paktı ve müslüman ülkeler birleşik ordusunun kurulması önerisi yapabilir; Müslümanlarla ortak para birliğini, İslam Ortak Pazarını savunabilir; Filistin halkının savaşını destekleyebilir; Afganistan, Irak - İran Savaşı konularında görüş bildirebilir?

İddianamelerde ve EHM'da DİSK, DİSK üyesi sendikalar ve yöneticileri hakkında kıyas yöntemine dayalı hukukdışı suçlamalar ile bir karşılaştırma olanağı yaratması açısından yukarıdaki görüşleri Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunuyorum.

Oysa içeriklerine katılmasak bile HAK-İŞ'in bu tür görüşlerini açıklaması hem doğaldır, hem de yasal. Ancak neden DİSK'e karşı ÇİFTE ÖLÇÜ uygulanarak, DİSK'in TCK'nın 141., 142. ve 146. maddelerini ihlal ettiği iddia edilmektedir?

1978 yılında o zamanki hükümet ile Türk-İş arasında imzalanan toplumsal anlaşma ekonomik ve toplumsal içerikli olduğu kadar politik içeriklidir. Nitekim Toplumsal Anlaşmanın daha başında

> demokratik çalışma yaşamını demokrasiyi ve ekonomiyi güçlendirecek, kalkınmayı sağlıklı ve dengeli olarak hızlandıracak, refahı toplumun tüm kesimlerine yayacak ve hakça bir düzeni gerçekleştirecek yönde gelişmesini güvence altına almak için bir Toplumsal Anlaşma'ya varılmıştır, denilmiştir.

Türk-İş ile birlikte DİSK'e de önerilen Toplumsal Anlaşma geniş kapsamlı politik hedeflere yönelmiştir. Üstelik bu anlaşmanın 1. maddesinde «yalnızca ekonomik savaşıma ağırlık veren sendikacılık... Çıkmaza yönelmiştir,» denilerek ücret sen-

dikacılığı yerilmiş, yalnızca ekonomik mücadelenin yetmeyeceği belirtilmiştir.

DİSK-I İddianamesinde hatalı, bilimdışı bir yaklaşımla devlet olarak yorumlanan bir siyasi iktidar, sendikaları ekonomik mücadele dışında siyasi mücadele vermeye çağırmıştık.

Öte yandan Türkiye'de işveren sendikaları da en üst düzeyde siyaset yapmışlardır ve hâlâ yapmaktadırlar. İşveren sendikaları özellikle «Hür Teşebbüs»ü koruma gibi son derece politik ve ideolojik bir amaçla ileri düzeyde politika yapmaktadırlar.

İşveren sendikaları bugüne kadar seminerler, konferanslar düzenleyerek, çeşitli yayınlar yaparak, işçi haklarının kısıtlanmasından Anayasa tadillerine kadar birçok konularda siyasi çalışma yapmışlar, hükümetlere muhtıra vermişler, hatta hükümet kurma çabalarına girişmişlerdir.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu TİSK, siyasi bir baskı grubu olarak, parlamentonun çalışmalarını her düzeyde etkileyebilmek ve kendi deyişleri ile, «çalışma hayatını tanzim eden mevzuatın daha komisyonlarda hazırlandığı sırada işveren görüşünün de belirtilip yer almasının sağlanması için» tüzük değişikliği yaparak Genel Merkezini Eylül 1965'de Ankara'ya taşımıştır.

TİSK IV. Alâlade Genel Kurul Toplantısı Çalışma Raporunun 2. sayfasında bu değişikliğin gerekçesi şöyle anlatılmıştır:

> **En üst kuruluş olmak itibariyle konfederasyonun esas faaliyetleri stratejik ve politik yönlerde toplanmaktadır. Binnetice, merkezimizin fonksiyonlarımıza en uygun şartların bulunduğu yer olan Ankara'da nakli kaçınılmaz bir zaruret olmuştur.**

Ancak İddia Makamı haklı olarak bunları yasak siyasal faaliyet saymamakta, bu kuruluşları gizli örgüt olarak görmemekte, bu kuruluşların TCK'nın 141., 142. ve 146. maddelerini ihlal ettiğini iddia etmemektedir. Ama aynı anlayışı DİSK'e göstermemektedir. DİSK'e karşı çifte ölçü uygulanmaktadır.

1980 Eylül öncesinde Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu ve işveren sendikalarının en «savaşkan» olanları Teks-

til İşverenleri Sendikası, Türkiye Madeni Eşya İşverenleri Sendikası MESS yöneticileri sürekli siyasi açıklamalarda bulunmuşlardır. 1961 Anayasasının işçileri koruduğunu iddia ederek Anayasanın değiştirilmesini talep etmiştir. Yayınlarında siyasi görüşlere yer vermişlerdir. Hükümetleri eleştirmişler, maddi olarak hükümetlere karşı baskıya girişmişler, hükümetleri düşürmek ya da kurmak için çabalamışlardır.

İddia Makamının anlayışına göre bir sendikal kuruluş olarak TİSK'in, MESS'in «hür teşebbüs nizamı»nı savunması nedir? İşçi ve sendika düşmanlığı yapması nedir?

Aşağıdaki şu satırlar bir MESS Yayınından alınmıştır :

> Devletçilik bir memleketi yalnız komünizme veya faşizme sürüklediği için değil, ayrıca ekonomik felakete sürüklediği için karşıyım...
>
> Kamuoyu endişesiyle, işverenlerden kaçan, onlara danışmayan hükümetler, parlamenterler şüphesiz istedikleri kararları alabilirler, istedikleri kanunları çıkarabilirler.
>
> Fakat bu ekonomik ve sosyo-ekonomik kanunları biz işverenler uygulayacaksak, bunlar bize hitap ediyorsa şu husus iyice bilinmelidir ki, bizim hazırlamadığımız, benimsemediğimiz, desteklemediğimiz mevzuatın memlekete adalet ve huzur sağlama imkanı yoktur...
>
> Kimse bize kendiliğinden ağırlığımızı koydurmaz, protokolda yer vermez, hatta danışmaz bile. Bunda da aktif olmak, mücadele etmek, koparmak ve başarılı olmak zorundayız...
>
> İşçinin yönetime kanun zoruyla katılması, adı (endüstriyel demokrasi) de olsa, demokrasiye aykırıdır...
>
> Ekmeğini devleti yönetenlerden bekleyen insanlar, köleleşmeye mahkumdur...
>
> Özellikle kalkınmamıza en büyük darbeyi hukuki anarşi vurmaktadır. Bir kanun çıkar ve yatırımları teşvik eder... Anayasa Mahkemesi (devlet eliyle va-

tandaşlara kâr sağlamaya imkan verilmez) diyerek bir süre sonra kanunu iptal eder. (Teşebbüs Hürriyeti, MESS Yayınları: 75, s. 21, 74, 94, 104, 118, 130)

DİSK Davasındaki iddiaları dikkate alırsak; yukarıdaki Anayasa tanımaz, kanun tanımaz, hukuk nizamı tanımaz, devlet tanımaz, bir sınfın egemenliğini savunan bu görüşler hakkında ne düşünülmektedir?

Eğer bir ülkede işveren sendikalarının her konuda görüş bildirme hakkı varsa, işçi sendikalarının da olmalıdır. Aksi durumda totaliterlik var demektir.

Türkiye'de derneklerin ve odaların çalışma alanları sendikalara oranla daha dardır. Buna rağmen 12 Eylül 1980 öncesinde tüm işveren dernekleri ve ticaret, sanayi odaları, borsalar ve borsalar birliği bu davadaki iddianamelerin ve EHM'nm anlayışına göre tam anlamıyla siyasetin içinde olmuşlardır.

O kadar ki, örneğin Türkiye İşverenler Sendikaları Konfederasyonu TİSK, Odalar Birliği, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonu gibi değişik yasalara göre çalışma yapan örgütlerle 1977 başlarında Hür Teşebbüs Konseyi adıyla önemli bir siyasi örgüt kurmuş, «işçiye karşı saldırı cephesi» oluşturmuştur.

Ve koğuşturmaya uğramamıştır.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Başkam Halit NARİN, Milliyet gazetesi eski Genel Yaym Müdürü rahmetli Abdi İPEKÇİ'ye 24 Ocak 1977 tarihinde verdiği demeçte Türk Hür Teşebbüs Konseyi Başkam olarak şunları söylemiştir :

> Türkiye'mizin demokrasiye geçişinin süratli olduğu son senelere bakacak olursak, Türkiye'de anayasal hakların ve ferdin hürriyetinin iyi anlaşılamadığı, küçük veya büyük organize zümrelerin, fertlerin veya büyük organize zümrelerin, fertler veya teşekküller üzerinde baskı kurmak için değişik sistemler uygulamaya başladıklarını görürüz. Türkiye'nin bütün hür teşebbüsünün temsil edildiği teşekküller, anayasal hakların ve hürriyetçi demokratik parlamenter rejimin sarsılmak istenmesi karşısında da-

yanışma ve danışma birliğini kurma ihtiyacından dolayı 1970'de başlatılan istişareleri 20 Ocak 1977'de ilk toplantısını yapmak suretiyle fiiliyata dökmüş bulunmaktadırlar. Sebebi gayet açık. Bir ekonomik çıkar mevzuu değildir. Fertlere veya zümrelere herhangi bir üstün menfaat sağlamak mevzuu değildir. Hükümetin bütün kuruluşlarıyla anayasal hakları ve demokrasiyi savunucu çalışmalarının yanında bir yardımcı hizmet görevi ve amacım taşıyan yeni bir kuruluştur. Ekonomik potansiyeli ve insan gücü, toplantımızda belirttiğimiz gibi Türkiye'nin dörtte üçünü temsil edecek kadar gayet yaygın muhtelif teşekkülleri kapsayan beş kuruluş tarafından meydana getirilmiştir...

...biz yasal nizamın, hükümet otoritelerinin ve Anayasamızın demokratik düzeninin devam etmesini ve edebilmesi için lüzumlu olan bütün desteği bu beş kuruluşun temsil ettiği bütün Türk vatandaşları ile ve onların her türlü imkanlarıyla sağlamak ve desteklemek azmindeyiz... Hemen dönüyoruz Türk Hür Teşebbüs Konseyi'nin ana ilkesine. Biz, insanı insan sayan bir rejimin, İnsanlığına katkıda bulunan bir rejimin müdafaasını yapmak istiyoruz.

Yukarıdaki cümlelerde İşveren Sendikaları Başkanı açık olarak beş kuruluşun ekonomik çıkarları savunmak için değil, siyasi amaçla biraraya geldiklerini söylemektedir.

Oysa bu davada 141. maddeyi ihlal etmenin kanıtı olarak gösterilen Demokratik Platform adı altında biraraya gelen ve tek eylemleri Başbakana bir telgraf çekmek olan örgütlerin biraraya gelmesinde siyasi bir amaç bulunduğu bile belirtilmemiştir.

Şimdi DİSK Davasındaki iddialarda yansıyan yanlış hukuk anlayışına göre sormamız gerekmektedir: Nasıl olur da bir sendikal kuruluş ekonomik amaçlı olmayan bir ortak cephe oluşturabilir. Hükümet kendisini savunmaktan aciz kalmış gibi kendisini hükümeti savunmaya aday görebilir? Yoksa bu beş kuruluş bir sınıfın başka bir sınıf üzerinde tahakkümünü amaçlayan, gizli bir kuruluş mudur?

Kıyasa dayalı iddialar ile bir kıyaslama olanağı yaratması açısından İşveren Sendikaları Konfederasyonu Başkanının bu sözlerini Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunuyorum.

1978 yılında verdiği paralı ilanlarla o dönem hükümetinin düşürülmesinde önemli bir işlevi bulunan Türkiye İş Adamları Derneği TÜSİAD'ın eski başkanlarından Ali Koçman bir günlük gazeteye verdiği demeçte şunları söylemiştir:

> TÜSİAD gibi kuruluşlar daha ziyade büyük sermaye gruplarını, holdingleri biraraya getirir ve bir baskı grubu (pressure group) niteliğindedir. Sanayi ve ticaret odalarının iş hayatının tüm ayrıntılarıyla ve üyelerin sorunlarıyla meşgul olmalarına karşılık TÜSİAD tipi kuruluşlar lobi yapar...

TÜSİAD Başkanı TÜSİAD'ın yaptığı çalışmaları ise özetlemiştir:

> • 1974'te Kıbrıs olayları ve silah ambargosu nedeniyle TÜSİAD ilk kez yurt dışında ilan kampanyasını başlattı. Türkiye'nin görüşünü dünyanın çeşitli merkezlerinde yansıttı. Yine o günlerde bir TÜSİAD heyeti, ABD Başkanı tarafından kabul edilen ilk Türk işadamları ünvanını kazandı.
>
> • IMF, Dünya Bankası ve diğer uluslararası mali kuruluşlarla ekonomik istikrarı Türkiye'ye getirebilmek amacıyla temaslar yaptı.
>
> • AET ve NATO çevrelerinde T.C. hükümetlerinin milli politikalarını savunmak amacıyla temaslar yaptı.
>
> • 24 Ocak kararlarının prensiplerini, bu kararların açıklanmasında çok daha önceleri zamanın hükümetlerine önerdi.
>
> • 24 Ocak'ın hemen ertesinde iç basında «ağır enflasyon memlekete felaket getirir» diyen ve serbest piyasa ekonomisini savunan geniş bir ilan kampanyası başlattı. Bu ilan kampanyası tasvip veya ten-

kid gördü, ama geniş tartışmalara yol açtı, çok etkin oldu.

• 24 Ocak, 12 Eylül arasındaki dönemde bir yandan istikrar tedbirlerinin savunuculuğunu yaparken, diğer yandan da çok partili siyasal hayatın ve demokrasinin devamı için iki büyük parti arasında uzlaşma sağlamak amacıyla yoğun çaba harcadı.

TÜSİAD'ın yukarıdaki anlayışla sayılan çalışmaları yapması demokrasilerde olası şeylerdendir. Ancak yasayla daha geniş yetki ve sorumluluklarla donatılmış bir işçi sendikasının benzeri konularda görüş belirtmesi neden suçlanmaktadır?

Türkiye Odaları Birliği ve EBSO Başkanı Ersin Faralyalı 24.8.1985 tarihli Yeniasır gazetesine verdiği bir demeçte,

> Ama hükümet bizden fikir almadan vergi sisteminde akıl almayacak değişiklikleri uygulamaya sokarsa, kavga ederiz,

demiştir. DİSK Davasındaki suçlamalar açısından yukarıdaki sözler ne anlama gelmektedir?

Son olarak bir örnek vermek istiyorum. Türk-İş Başkanlar Kurulu 29.11.1985 tarihinde yaptığı toplantısında «eylem» kararı alarak şu eylemlerin yapılacağını açıklamıştır:

1. Anayasa değişikliği hazırlamak,
2. Hükümeti ICFTU'ya şikayet etmek,
3. Açık hava mitingi yapmak,
4. Sessiz yürüyüşler yapmak,
5. Kapalı salon toplantıları yapmak.

DİSK Davasındaki suçlamalar açısından yukarıdaki karar ne anlama gelmektedir?

İddianamelere ve EHM'ye göre, işveren sendikaları, ticaret ve sanayi odaları, Odalar Birliği, TÜSİAD gibi işveren örgütleri ve her dönem siyasi iktidardakilerin siyasi görüşünü paylaşan bazı işçi sendikaları, siyasi konularda görüşlerini açıklayabilirler, anayasa değişikliği hazırlayabilirler, hatta işveren örgütlerinin yaptığı gibi kendi çıkarları doğrultusunda siyasi ik-

tidarları etkileyebilirler, hükümetler devirip, hükümetler kurabilirler, ancak bir kez bile anayasa değişikliği hazırlamamış DİSK, siyasi içerikli konularda görüşlerini bildirince cezalandırılması gerekir.

Bu çifte ölçülü yaklaşım, hukuk ile, eşitlik ilkesi ile ve adalet anlayışı ile bağdaşamaz.

DİSK kişi hakları ve siyasal haklar, sendika özgürlüğü ve sosyal haklar, çalışma ve yaşama koşulları, kültür, sanayi, toprak reformu, doğal kaynaklarımız, dış ticaret ve bankacılık, kentleşme, konut, kira, ulusal bağımsızlık ve dış ilişkiler, yurt dışındaki işçiler, sosyal güvenlik, işçi sağlığı ve iş güvenliği, beslenme ve sağlık, eğitim ve vergi konularında istemlerini sık sık kamuoyuna açıklamıştır.

DİSK'in istemlerini açıklaması 1961 Anayasasının, ILO ilkelerinin ve 274 sayılı Yasanın 1. ve 14. maddelerinin uzantısındaki doğal hakkıdır. Ve bu istemler olağan dönemde hiçbir biçimde suçlanmamıştır.

DİSK'in bu istemleri hükümetin DİSK, Türk-İş ve Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu ile yaptığı ortak toplantıda dönemin başbakanına verilmiştir. Bu istemler 14 ve 15 Mart 1979 tarihli günlük gazetelerde yayınlanmıştır.

Öte yandan DİSK zaman zaman yaptığı açıklamalarda işçilerin gerçek çıkarlarının sosyalist uygulamalarda yattığını söylemiştir ki, 1961 Anayasası ve TCK buna cevaz vermektedir. İşverenlerin «hür teşebbüs» sözleri altında kendi çıkarlarını savunmaya yönelik acımasız davranışları ne denli doğal ve yasal bulunuyorsa, DİSK'in işçilerin çıkarlarının sosyalist uygulamalarda yattığını açıklaması da o denli doğal ve yasaldır.

Bu davadaki iddialara göre yasa maddelerini tartışacak yer parlamentodur, sendikal örgütler yasa maddelerinin değişmelerini talep edemezler.

Oysa hükümetler DİSK'ten parlamentoda değişecek yasalar konusunda görüş istemişlerdir.

Çalışma Bakanlığı 1475 sayılı İş Kanunu ve 275 sayılı Yasalarda yapılacak değişiklikler ve Tarım ve Orman İşçileri Yasa tasarısı hakkında DİSK'ten görüş istemiştir. DİSK de siyasi içe-

rikli bu konudaki tüm görüşlerini TC Çalışma Bakanlığına iletmiştir.

Yasalar Açısından Sendika-Siyaset İlişkileri

20 Şubat 1974 tarih ve 5018 sayılı Sendikalar Yasasının 5. maddesi sendikalara genel bir siyaset yasağı getirmiştir. Bu maddede şöyle denilmiştir:

> İşçi ve işveren sendikaları, sendika olarak, siyasetle, siyasi propaganda ve siyasi yayın faaliyetleriyle iştigal edemezler ve herhangi bir siyasi teşekkülün faaliyetlerine vasıta olamazlar. Sendikalar milli teşekküllerdir. Milliyetçiliğe ve milli menfaatlere aykırı hareket edemezler.

Bu yasağın sendikal hak ve özgürlükleri kulanılamaz hale getirmesi üzerine, 1961 Anayasasında ve 274 sayılı Sendikalar Yasasında genel bir siyaset yasağı getirilmesinden vazgeçilmiş, 274 sayılı Yasanın 16. maddesindeki bazı sınırlamalar dışında işçi ve işveren sendikalarına siyasi içerikli çalışma yapma izni verilmiştir.

5.5.1983 tarihli ve 2821 sayılı Sendikalar Yasasında yeniden sınırlamalar getirilmiş ve yasanın 37. maddesinde şöyle denilmiştir:

> Sendika ve konfederasyonlar siyasi amaç güdemezler, siyasi faaliyette bulunamazlar, siyasi partilerle ilişki kuramaz ve işbirliği yapamazlar ve bunlarla hiçbir konuda hiçbir şekilde müşterek hareket edemezler, siyasi partilerden destek göremezler ve onlara destek olamazlar, bunlardan yardım ve bağış alamazlar, bunlara yardım ve bağışta bulunamazlar. Sendika ve konfederasyonlar derneklerle, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve vakıflarla siyasi amaçla ortak hareket edemezler, bir siyasi partinin adım, amblem veya işaretlerini kullanamazlar. Sendika ve konfederasyonların üyelerinin münhasıran ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerinin korunması ve geliştirilmesi amacıyla yapacakları mesleki faaliyetler siyasi faaliyet sayılmaz.

Bir siyasi partinin yönetim organlarından herhangi birinde görev alan sendika veya konfederasyon yöneticilerinin, bu göreve geldikleri andan itibaren sendika ve konfederasyondaki görevleri kendiliğinden sona erer.

Mahalli ve genel seçimlerde aday olanların, sendika veya konfederasyonun organlarındaki görevleri adaylık süresince askıda kalır, seçilmeleri halinde görevleri son bulur.

2821 sayılı Yasada olup da 274 sayılı Yasada bulunmayan yasaklar, 274 sayılı Yasaya göre yasaklanmamış hususlardır. 2821 sayılı yasa ile getirilen sınırlamaları benimsememekle birlikte, bu açık yasal durumu Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunuyorum.

Sendikalar-Siyasi Partiler Ayırımı :

DİSK-I İddianamesinde ve EHM'da DİSK'in niteliği konusunda bir türlü karar verilememiş ve çok önemli çelişkilere düşülmüştür.

DİSK-I İddianamesinin 30. ve 31. ve EHM'nın 3. sayfalarına göre, DİSK Türkiye İşçi Partisinin yan örgütü olarak faaliyette bulunmak amacıyla kurulmuştur. Yani sendikal bir örgüttür. Siyasi parti değildir.

26. ve ilgili diğer sayfalarına göre ise TKP'nin işçi kesimindeki güdümlü kuruluşudur. Yani sendikal bir örgüttür.

82. sayfasına göre komünist partisi görevini ve rolünü de üstlenmiştir. Yani hem parti, hem de sendikadır.

249. sayfasına göre DİSK Marksist-Leninist bir sınıf partisidir.

DİSK-I İddianamesinin 272. sayfasında «...DİSK'in ülkede mevcut yasal herhangi bir partiyi de kendisi için 'işçi sınıfı partisi' olarak kabul etmeyişi, parti vazifesi ile de kendisinin yükümlü olduğunun kabulünü» gösterdiği iddia edilmektedir.

Öte yandan yine İddia Makamına göre DİSK 5. Genel Kuru-

lunda CHP temsilcisini (s. 153), 6. Genel Kurulunda VP, TEP, TSİP, SDP, CHP temsilcilerini (s. 169-175), 7. Genel Kurulunda TİP, TSİP, TBP, SVP, CHP (s. 217-221) temsilcilerini birer siyasi parti temsilcisi kabul ederek konuk olarak konuşturmuştur.

Ve bu konuşmacıların hemen hepsi konuşmalarında «DİSK bir sendikal örgüttür, siyasi parti biziz» demişlerdir. Ve bu sözleri delegelerce alkışlanmıştır.

DİSK parti midir, yoksa sendika mıdır?

İddialar DİSK'in sendikal bir örgüt mü, yoksa siyasi bir parti mi olduğu konusunda tam bir çelişki içindedir.

İddiaların bu konuda çelişki içinde olması son derece doğaldır. Çünkü DİSK-I İddianamesinin 272. sayfasında:

> **Çünkü Marksist öğretiye göre ekonomik ve politik mücadele ayrılmaz bir bütün olup, ekonomik-politik mücadele örgütü ise «işçi sınıfı partisi»dir,**

denilmektedir.

İşçi sendikası ile siyasi parti gerek amaçları, işlevleri ve nitelikleri, gerekse de örgütsel yapıları yönlerinden birbirleri ile son derece büyük farklılıklar gösteren iki ayrı örgüt biçimidir.

Prof. Münci KAPANİ, siyasal Partileri «bir program etrafında toplanmış, siyasal iktidarı elde etmek ya da paylaşmak amacı güden, devamlı bir örgüte sahip kuruluş» olarak tanımlar. (**Politika Bilimine Giriş**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, Ankara 1975, s. 122)

Prof. Ergun ÖZBUDUN ise siyasi partileri tanımlarken «devlet mekanizmasının kontrolünü ele geçirme veya sürdürmeye çalışma amacı»ndan söz eder. (**Siyasal Partiler**, Ankara 1974, s. 4)

Amerikalı bilim adamı S. M. Lipset ise siyasi partileri «sınıf mücadelesinin demokratik tercümesini temsil eden kuruluşlar» olarak tanımlar. (**Siyasi İnsan**, Türk Siyasi İlimler Derneği Yayını, Ankara 1964, s. 295)

Genel oy sonucu en geniş ve en karmaşık kitlelerin oylarını

da alsalar, çağdaş toplumlarda siyasi partiler belli sınıfların ve grupların temsilcisidir.

İşçi sendikaları ise işçilerin iktisadi, sosyal ve kültürel yararlarını koruyan mesleki, mücadele ve dayanışma örgütleridirler. İşçi sendikalarının üyeleri yalmzca işçilerdir, çalışanlardır. 274 sayılı Yasanın 1. maddesine göre sendika üyeliğinde cins, aile, ırk, renk, dil, din, mezhep, inanç, siyasi düşünce ve siyasi parti ayırımı yapılamaz. Bu anlamda sendikalar kitle örgütleridir.

Sendikalar genel anlamda siyasi sorunlarla ilgilenebilirler, bu açıdan siyaset yapabilirler, bir **SİYASİ BASKI GRUBU** işlevi görebilirler.

Ancak siyasi iktidar mücadelesi sendikalarla değil, siyasi partilerle verilir.

Sendikalar siyasi partiler ile organik ilişkiler içinde olsalar bile siyasi partilerden bağımsız işlevlere sahiptirler.

Siyasi parti-sendika ayırımı 1967 yılından bu yana tüm DİSK yayınlarında, belgelerinde açıklıkla ortaya konulmuştur.

Temmuz 1980'de değişen DİSK Anatüzüğünün 3-e maddesini bir kez daha hatırlatalım:

> 3 — e) Emekçilerin, tüm hakların alabilmesi yalnız mesleki mücadele ile mümkün değildir. Bunun yanısıra Anayasadaki demokratik haklarım kullanarak, siyasi mücadele yapmaları da gereklidir.

Öte yandan sendikaların siyasi partiler gibi çalışamayacağı, DİSK'in siyasi bir örgütün işlev ve fonksiyonlarını üstlenemeyeceği Demokratik Sınıf ve Kitle Sendikacılığının Temel İlkeleri'nde şöyle açıklanmıştır:

> ...Sendikalar kapitalizmin sömürü ve baskısına karşı işçilerin ortak çıkarları için birlikte mücadele verme zorunluluğundan doğan ekonomik - demokratik mücadele örgütleridir. Bu nedenle sendikalar dünya görüşü, siyasi düşüncesi, dinsel inancı, konuştu-

ğu dil, cinsiyeti, ırkı, derisinin rengi, ne olursa olsun tüm emekçilere açıktır.

Daha iyi çalışma ve yaşama koşulları için mücadele birliği, çıkar ortaklığı, siyasal, ideolojik tercihlerden çok daha önemlidir. Bu nedenle inandıkları, bağlandıkları siyasi görüş, siyasi parti ne olursa olsun işçiler ortak ekonomik çıkarlarda rahatça birleşirler.

Sendikaların, çıkarları ortak, hedefleri aynı olan en geniş yığınları bir örgüt içinde toplamaları, sendikaların kitle örgütü olma niteliğini ortaya koyar. Burjuvazi işçilerin kitle örgütlerinde örgütlenmelerinden korkmakta, baskı ve saptırmalarla işçilerin sarı sendikalar yoluyla bölünmeleri için çaba harcamaktadır.

İşçi sınıfı mücadelesinin üçlü bütünlüğü için sendikaların kitle örgütü olma niteliğini gözardı etme, sendikaların varoluş nedeni olan kitlelerin ekonomik sorunlarını, somut sendikal mücadeleyi unutma, önemli yanlışlara yol açar. Sendikaları oluşturan temel ideolojik ya da politik birlik değil, çıkar birliğidir. Sendikaları işçi sınıfı partisi yerine koymak, sendikalara parti işlevlerini yüklemek, sendikaların kitle niteliğini zedeler, sendikaları kitle örgütü olmaktan çıkarır ve parçalanmalarına yol açar. Bu anlamda işçi sınıfının siyasi mücadelesinin parti tarafından yönetilmesi zorunluluğunu kabul etmeyerek işçi sınıfının sendikaları aracılığı ile üretim araçlarını eline geçireceğini savunan ANARKO - SENDİKALİZM ile, sendikaların kitle örgütü olma niteliğini çeşitli politik görüşlerdeki üyelerin sendikalarda yönetici olabileceği gerçeğini unutarak, sendikalarla devrim yapmaya kalkışan eğilimlerle dar, sekter, politik tavırları sendikalara bulaştırmak sendikaların her kademesinde fraksiyonculuk yapmaya çalışan eğilimlerle sürekli olarak mücadele edilmelidir.

İşçi sınıfının ekonomik mücadelesinin başarılı olma-

sı sendikaların en geniş yığınları çatısı altında biraraya getirmesi ile olanaklıdır. Bu nedenle sendikalar politik görüş, cinsiyet, ırk, dil, din, mezhep ... ayırımı yapmadan daha büyük kitle örgütleri olmak, iş kolundaki işçilerin en geniş birliğini sağlamak için çaba harcamak zorundadırlar. Ekonomik ve demokratik taleplerin hayata geçirilmesi, kazanılmış hakların son sınıra kadar eksiksiz kullanılması ve yeni hakların kazanılması için sendikal mücadelede işçilerin kitlesel olarak örgütlenmesi ve kitlesel eylemlere girmesi zorunludur. (Demokratik Sınıf ve Kitle Sendikacılığının Temel İlkeleri, Ankara 20.3.1979, s. 11-13)

Görüldüğü gibi DİSK'in metninde sendikalar ile siyasi partilerin apayrı iki örgüt oldukları, sendikaların isteseler bile siyasi parti işlevi üstlenemeyecekleri, DİSK'in bir siyasi parti olmadığı ve hiç bir zaman olamayacağı hiçbir tereddüde yer vermeyecek biçimde açıklanmıştır.

Ayrıca metinde sendikaları siyasi parti yerine koyan eğilimler, sendikalarla devrim yapmaya kalkışan eğilimler mahkum edilmiştir.

Yine sendikaları siyasi parti yerine koyan anlayışlar DİSK' in çalışmalarında şöyle reddedilmiştir:

> DİSK sendikaları siyasi örgüt olarak kabul eden, herşeyi örgütsüz eyleme bağlayan, salt eylem yapmak için eylem yapan, sendikalarla dolaysız siyasal eylem yapmaya kalkışan bir tek genel grevle ihtilâl yapılabileceğini savunan anarko-sendikalizme karşı olduğunu her zaman açıklamış ve bu tür eğilimlerle şiddetle mücadele etmiştir. (DİSK 7. Genel Kurul Çalışma Raporu, s. 263)

Öte yandan Yönetim Kurulunun bir bildirisinin yanlış anlaşılması ve gazetelerde «DİSK Parti Kuruyor» başlıklı haberlerin çıkması üzerine 1979/203 sayılı 15. 11. 1979 tarihli DİSK Ajansı ile yapılan açıklamanın sonunda şöyle denilmiştir:

> DİSK Yönetim Kurulu kararında yer alan birliği sağ-

lamaya yönelik ciddi çabalar parti kurmak ile özdeş değildir. Demokratik sınıf ve kitle örgütü olma niteliğini hiçbir zaman gözardı etmeyen DİSK yasal olarak da siyasi bir parti kuramaz. (DİSK 7. Genel Kurul Çalışma Raporu, s. 245)

DİSK hiçbir zaman bir siyasi parti gibi davranmamış, siyasi parti işlevlerini yüklenmemiştir.

Kaldıki, Batı Avrupa'da sendikalar doğrudan siyasi partiler de kurabilmektedirler.

Tüm bu gerçekler neden gizlenmek istenmektedir?

Demokrasilerde demokratik işleyişin kurumlaşması ve işletilmesi ancak örgütlenmiş sınıf ve tabakaların bu gelişime etkin bir biçimde katılmaları ile mümkündür. Ancak bu yolla çoğulcu ve katılmacı demokrasi anlayışı anlam kazanır. Çağdaş demokrasilerde sendikalar siyasal karar alma sürecini etkileyen faktörlerin başında gelir.

Çünkü demokrasilerde her sınıf ve zümre kendi ekonomik, toplumsal ve siyasal çıkarlarını korumak için siyasi faaliyetlerde bulunur.

Türkiye'de çoğulcu ve özgürlükçü kelimelerinin çok sık kullanılmasına rağmen, sürekli olarak işçilere siyaset hakkı tanınmak istenmemiştir. İşte biz sendikacılar buna karşı çıktık.

Sendikalar siyaset dışı kalamazlar. Bir toplumsal sınıfın iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarlarını korumakla yükümlü bir konfederasyon da Anayasadaki siyaset yapma hakkını kollektif olarak kullanmak zorundadır.

Öte yandan gelişmekte olan bir ülke olan Türkiye'de sendikaların işlevleri gelişmiş ülke sendikalarına oranla daha yüklüdür. Azgelişmiş ülke sendikalarının işlevlerinin daha siyasi nitelikli olacağı aşikârdır.

Türkiye'de 1961 Anayasasının, Sendikalar Yasasının 14. ve 16. maddelerinin varlığına, 275 sayılı Yasaya rağmen sendikalar siyasetle uğraşmasın demek, abesle iştigaldir. Çalışma Bakanlığı eski Müsteşarlarından Prof. Rüçhan IŞIK bu konuda şunları söylemektedir:

> Kanaatımca sendikaların seçimler öncesinde aday tavsiye etmesi, yahut bazı adayları seçtirmemek istemesi, bir siyasal partinin görüşünü benimsemesi, ya da eleştırmesi, hatta bir siyasal partiyle organik bağ kurmadan da belli bir konu, ya da konular hakkında o siyasal partinin görüşünü paylaşması, savunması, siyasal partiyi desteklemesi, bütün bu konularda yayın ve propaganda yapması sendikalara serbest olan faaliyetler içersinde anlaşılmak gerekir. (Prof. Rüçhan IŞIK, İşçi Sendikalarının Faaliyetlerinin Hukuksal Çerçevesi, Ankara 1977, s. 81)

Sendikalar ve sendikal çalışma siyaset dışında değildir. Olamazlar. Bu eşyanın tabiatına aykırıdır.

Yanlış olan, siyasi iktidar mücadelesini sendikalar ile gerçekleştirmeye kalkmaktadır.

Sendikaların siyaset içinde olması, siyasi sorunlarla ilgilenmesi başka şeydir, sendikalarla siyasi iktidar mücadelesi yapmak başka şeydir.

İşte iddialarda birbirine taban tabana zıt bu iki gerçek karıştırılmaktadır.

Türkiye'de eğer çoğulcu-katılımcı bir demokrasi kurulacaksa, işçi sendikaları da partilerüstü kalamayacaktır. Sendikalar ya kendilerine en yakın gördükleri bir siyasi partiyi destekleyeceklerdir (ki DİSK sürekli bunu yapmıştır) ya da Batı demokrasilerinde örnekleri görüldüğü gibi doğrudan bir siyasal parti oluşumuna katkıda bulunacaklardır.

1967'de kurulan DİSK'in kurucularının bir kısmı daha 1961 yılında TİP'i kurmuşlardır. Bu sendikacılar henüz Türk-İş üyesi oldukları dönemde 1965 seçimlerinde ve DİSK'i kurduktan sonra 1969 seçimlerinde TİP'i desteklemişlerdir.

DİSK, 1973, 1977 genel seçimlerinde, belediye seçimlerinde, 1975 ve 1979 ara seçimlerinde CHP'yi desteklemiştir.

DİSK, kurulduğu ilk günden beri işçileri siyaset dışında tutmanın, gerçekte işverenlerin çıkarına yönelik politika yapmak olduğunu vurgulamıştır. İşçileri eşyanın tabiatına aykırı olarak politika dışına çıkarıp tüm siyasi faaliyeti ufak bir sermaye

azınlığına bıraktırmak isteyen akımın SARI SENDİKACILIK olduğunu belirtmiş ve bu tür tavırların hepsini mahkûm etmiştir.

İşte bu suçlanması değil, ödüllendirilmesi gereken bir davranıştır.

DİSK'in Dört Mücadele Yılı adlı kitapta DİSK yöneticileri sendika-siyaset ilişkilerini ve kullanılacak Anayasal aracı şöyle belirtmişlerdir:

> **İşçi hareketleri dünyanın hiçbir yerinde politikanın dışında düşünülemediği halde, Türk-İş yöneticileri «partilerüstü politika» denen hayali sloganı ortaya atarak işçi sınıfını oyalama yoluna gitmişlerdir. DİSK topluluğu bu gerçeği bildiği için, geri bırakılmış Türkiye'de sendikacıların mutlaka ilerici Anayasamızın ilkelerine sahip çıkarak politika yapmaları, kendi partileri içinde görev almaları, kendi partilerinin iktidara gelmesi için mücadele vermeleri gerektiği görüşünü savunmuştur. (DİSK'in Dört Mücadele Yılı, DİSK Yayınları, No: 5, 1971, s. 11-12)**

DİSK işçilerin iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarlarını korumak amacıyla siyasi sorunlarla ilgilenen, üyelerini siyasal yaşama sokan, bir baskı grubu işlevi olan, bu anlamda siyasetle ilgilenen bir sendikal örgüttür. Ekonomik mücadelenin örgütü sendikalardır. Siyasi iktidar mücadelesinin aracı ise siyasi partilerdir. DİSK her zaman bu iki gerçeği vurgulamış ve bu gerçeklere uygun davranmıştır.

DİSK, gizli veya açık siyasi bir parti değil, bağımsız ve demokratik SENDİKAL BİR ÖRGÜTTÜR.

Bu konudaki tüm suçlamaları reddederken, sendikacılık-siyaset ilişkileri alanındaki tüm dünya ve Türkiye pratiğini Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunuyorum.

12. İDDİALARDAKİ MADDİ HATALAR VE BİLGİ HATALARI

DİSK Davasındaki iddianameler, ekleri ve EHM, maddi hatalar ve bilgi hataları üzerine inşa edilmiş, subjektif temelli, hu-

kukdışı kıyas mantığına dayalı, telkini niteliği ağır baskın, saptırma, zorlama ve çelişkilerle dolu, lehteki delilleri gizleyen, hukuki belge ve kanıtlara dayanmayan hukukdışı belgelerdir.

Siyasi nitelikli birer ideolojik çalışma olan bu belgelerdeki maddi hatalara ve bilgi hatalarına örnek olmak üzere DİSK-I İddianamesini ele almak istiyorum.

DİSK-I İddianamesi 15 ay gibi, yasalardaki «makul süre»yi fersah fersah aşan bir sürede hazırlanmıştır. Tüm belgeler, tüm ayrıntılarıyla İddia Makamının eli altında olmasına ve sık sık sorgulanmamıza rağmen DİSK-I İddianamesi maddi hatalar ve bilgi hataları ile doludur.

Diğerleri gibi DİSK-I İddianamesinin gayri ciddiliğini, koğuşturmanın başıboşluğunu, peşin hükümle zincirleme suç ihdas etme çabasını sergilemek için bunlardan birkaç örneği takdirlerinize sunuyorum.

Öncelikle davanın adı yanlıştır. DİSK'in uzun adı tüzüğünde açıkça yazıldığı gibi **TÜRKİYE** Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonudur. İddianamede yazıldığı gibi değildir.

Sanıkların kimliklerine ilişkin bilgilerin yaklaşık yarısı yanlıştır. Görevler birbirine girmiş, maddi bilgiler eksik ya da yanlış yazılmıştır. İddianamenin gayriciddiliği buradan başlamaktadır.

DİSK-I İddianamesinin 34. ve 129. sayfalarında DİSK'in kuruluş tüzüğü ile 6. Genel Kurulunda değiştirilen tüzüğün maddeleri birbirine karıştırılmıştır.

İddianamede DİSK örgütsel olarak suçlanmaktadır. Oysa 864 sayfa gelişigüzel durdurulmuştur. İddia Makamı tüzüklerde açıkça yazmasına rağmen suçladığı karar organları hakkında bile gerçek bilgiye sahip değildir. İddianamenin 141. sayfasında anlatılan Yönetim Kurulu oluşumu yanlıştır. Yine aynı sayfada DİSK'e bağlı sendikalar sıralanmaktadır. Bu listede gösterilen sendikalardan BANK-İŞ, DEVRİMCİ MADEN SENDİKASI, DEVRİMCİ TOPRAK-İŞ SENDİKASI adlarını taşıyan sendikalar DİSK'in üyesi değildir. Davanın kapsamı bile yanlış belirlenmiştir.

Birçok sayfada sıralanan listeler böyle yanlışlarla doludur. Örneğin İddianamenin 695. sayfasında sıralanan CHP milletvekilleri arasında **Ertuğrul SOYSAL** adı geçmektedir. Bildiğimiz kadarıyla CHP'nin bu adı taşıyan bir milletvekili yoktu.

İddianamenin 409. sayfasında Ören toplantısına **iştirak eden**

kişilerin adları sayılmaktadır. İşte bu uzun liste tüm İddianamenin gayriciddiliğini göstermeye en güzel örnektir.

Bu listeye göre örneğin DİSK 13., 14. ve 15. Bölge Temsilcileri toplantıya katılmıştır. Oysa elinizdeki karar defterlerinden kanıtlanabileceği gibi DİSK'in adı geçen bölge temsilcilikleri bu toplantıdan yaklaşık 6 ay sonra kurulmuştur. Delegeleri toplantıya katıldığı iddia edilen Limter-İş, Sine-Sen, Nakliyat-İş, Devrimci Yapı-İş Sendikaları o tarihte DİSK üyesi değildi. Toplantıya katıldığı iddia edilen Petkim-İş Yürütme Kurulu üyesi Ali TÜGEN ise toplantı tarihinden yaklaşık bir yıl önce trafik kazasında ölmüştü.

Suç ve suçlu kişi yaratma gayreti içinde vefat eden sendikacı arkadaşlarımız bile sanık gösterilmek istenilmiştir.

DİSK-I İddianamesi yüzün üzerinde böylesine maddi hatayı içinde taşımaktadır. Yaklaşık 250 kişi katıldıkları iddia edilen toplantılara katılmamıştır.

Duruşmalar sırasında bu maddi yanlışları düzeltmemize rağmen, EHM'da yanlışların çoğu tekrarlanmıştır.

DİSK-I İddianamesinin 114. sayfasında II. Ören Toplantısında 16 karar alındığı iddia edilmektedir. Bu iddia gerçek-dışıdır. II Ören Toplantısında 114. sayfada belirtilen kararlar alınmamıştır. İddianamenin 417. sayfasında II. Ören Toplantısında alınan kararlar sayılmaktadır. 114. sayfadaki iddia maddi bir hatadır, ayrıca 417. sayfadaki iddia ile çelişmektedir.

DİSK-I İddianamesinin 155. sayfasında DİSK 5. Genel Kurulu sırasında Sendika Başkanlarının gizli toplantı yaptığı belirtilmektedir. Oysa o genel kurulu izleyen hükümet komiserinin de çok iyi bildiği gibi yapılan toplantının bir kulis toplantısı olduğunu arkadaşlarımdan öğrendim.

İddianamenin 256. sayfasında 7. Genel Kurulda kararlar alındığından söz edilmektedir. Oysa toplantı zabıtları incelendiğinde görülecektir ki, genel kurula bazı karar tasarıları ve önerileri sunulmuştur. Ancak hiçbir karar istihsal edilmemiş, tasarıların incelenmek üzere yönetim kuruluna sunulmasına karar verilmiştir. DİSK 7. Genel Kurulundan sonra da bir tek DİSK Yönetim Kurulu toplantısı yapılmamıştır.

DİSK-I İddianamesindeki Norveç, Danimarka, Hollanda'ya ilişkin sözler gerçek değildir. İddialara göre bu ülkeler «kalkınmış» ama «sanayileşmemiş» ülkelerdir. Oysa OECD raporlarında bu ülkelerde sanayileşmiş olarak sayılmaktadır.

DİSK-I İddianamesi sanayileşmeye karşıdır. 50. sayfada

DİSK'in kalkınmayı sanayileşme vasıtasıyla istemesine karşı çıkılmaktadır. Bu, çağdışı, bilime, bilimsel gerçeklere aykırı bir yaklaşımdır.

Sanayileşme istemek Marksist-Leninist'lik değildir.

Dünyanın hangi ülkesinde olursa olsun, hangi görüşle yazılmış olursa olsun tüm ekonomi kitapları kalkınma ile sanayileşmeyi özdeş sayar. Kalkınma ancak sanayileşme ile mümkündür.

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği TÜSİAD'm tüzüğünde bile «Kalkınmanın sürükleyici sektörü olarak sanayii kabul eder» cümlesi yer alır.

İddianamenin 19. sayfasında sendikacılık türlerine ilişkin yapılan tasnif kasıtlı değilse, bilgisizliğin ürünüdür.

İddianamenin bu bölümünde bahsedildiği gibi anarko-sendikalizmin amacı komünist düzen değil, anarşist bir düzendir. Sosyal demokrasinin amacı da komünizm değil, sosyal demokrat bir düzendir.

Bugün dünyanın birçok ülkesindeki sosyal demokrat sendika da İddia Makamının sendikacılık anlayışının onayladığı Uluslararası Özgür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ICFTU'nun üyesidir.

Örneğin Federal Almanya'dan sosyal demokrat nitelikli DGB (İşçi Sendikaları Federasyonu), İngiltere'den TUC (Sendikalar Kongresi), Lüksemburg'dan CGT (Genel İş Konfederasyonu), Belçika'dan FGTB (Belçika Genel İş Federasyonu), Danimarka'dan LO (Sendikalar Federasyonu), İtalya'dan CISL (İtalya İşçi Sendikaları Konfederasyonu), İsveç'ten LO, ICFTU' nun üyesidirler.

Öte yandan çoğu ICFTU'ya bağlı, ICFTU görüşünü paylaşan sendikalar bölgesel çapta biraraya gelerek DİSK'in de üyesi olduğu Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nu (ASK) kurmuşlardır. İddia Makamının suçladığı Fransız CFDT sendikal örgütü de ASK'a üyedir.

İddia Makamının sendikacılık anlayışını onayladığı ICFTU, TÜRK-İŞ'in üyeliğini 3 yıldan fazla süreyle askıya almıştır. ASK ise Türk-İş'in üyelik başvurusunu kabul etmemiş, Türkiye'den yalnızca DİSK'i üye kabul etmiştir.

İddianame bu konularda önemli bilgi yanlışları içindedir.

DİSK-I İddianamesinin 26. sayfasında Türkiye'de aşırı sol unsurların 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar uzandıkları belirtilmektedir. 19. yüzyılın ikinci yarısı 1850 yılından başlar. An-

cak o tarihlerde Osmanlı toplumunda Marksist-Leninist ve de proletarya diktatörlüğü peşinde koşan örgüt ve eylemlerin olmadığını tarih kitaplarından öğreniyoruz.

DİSK-I İddianamesinde sık sık DİSK için yasal biçimde «Sendikalar Birliği» deyimi kullanılmaktadır. Oysa 274 sayılı Sendikalar Yasasında böyle bir nitelendirme yoktur. İddianame eskiden kullanılmakta olan bu deyimi kullanmakla son yasal gelişmelerden de habersiz olduğunu ortaya koymuştur.

İddianamede devlet, egemenlik ve iktidar kavramları birbirine karıştırılarak kullanılmış, bu kavramlar etrafında bilinçli ya da bilinçsiz önemli yanlışlar yapılmıştır.

İddianameye bilimsel bir hava verebilmek için zaman zaman rakamlar kullanılmıştır. Ancak bunların da çoğu gerçeği yansıtmamaktadır.

Örneğin 50. sayfada Norveç'in kişi başına milli gelirinin 9-10 bin dolar olduğu yazılmıştır. Oysa gazetelerden öğrendiğimize göre son OECD (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) ekonomik raporuna göre, Norveç'in 1980'de kişi başına milli geliri 14.040 dolar olmuştur.

DİSK-I İddianamesinin 30. sayfasında TİP'in kuruluşuna ilişkin bilgiler eğer saptırma amaçlı değilse, bilgi hatasından kaynaklanmaktadır. Bilindiği gibi TİP kurucularından biri Türk-İş eski başkanlarından rahmetli İbrahim DENİZCİER'dir. Diğer üç sendikacı Ahmet MUŞLU, Saffet GÖKSÜZOĞLU ve Hüseyin USLUBAŞ'ın DİSK ile hiçbir ilgisi olmamıştır.

Ayrıca o dönemde bilindiği gibi Türk-İş'li diğer sendikacılar da Çalışanlar Partisi adıyla bir parti kurma girişiminde bulunmuşlardır. Ancak bu çabalar bir sonuç getirmemiştir.

İddianamenin arkasına konan fotoğraflarda da kasıt yoksa, önemli maddi hatalar vardır. Bu fotoğrafların büyük bir bölümünün DİSK ile hiçbir ilgisi yoktur.

DİSK-I İddianamesindeki ve EMH'daki maddi hataların başlıcalarını ekte Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunuyorum. (EK NO: 6)

13. İDDİALAR SUBJEKTİF BİR YAKLAŞIMIN ÜRÜNÜDÜR

DİSK Davasındaki iddialar objektif (nesnel) değil, subjektif (öznel) bir yaklaşımın ürünüdür.

yorum anlayışıyla izlenmelidir. Tersi durumda, yasal metin yorumlamasının kısırlığı ve hacimsizliği içinde kalınacak, bu yorumun yasal metinlerle kıyıya attığı artık (metrûk) maddeler çoğalacak, adalet boşluğu ve yabancılaşması büyüyecek, yasa devrimi de hukuk devrimine dönüşemeyecektir. (Cumhuriyet, 22 Kasım 1981)

14. İDDİALARDA KULLANILAN SUÇLAMA YÖNTEMİ KIYAS'TIR

Tüm suçlamalar için hukukdışılığı artık herkesçe kabul edilen ve hukukta yasaklanmış KIYAS yöntemi kullanılmıştır. DİSK Davasındaki tüm suçlamalar KIYAS'a dayalıdır. Bu nedenle kıyas yönteminin üzerinde durmak son derece önemlidir.

İddia Makamı kıyas mantığını şöyle kullanmaktadır:

DİSK'in çeşitli yayınlarındaki görüşlerinden bir sözcük ya da cümle ya da paragraf alınmıştır. Ardından «Marksist-Leninist» olduğu iddia edilen bir kitaptan benzeri kelimeler ya da paragraflar alınmış ve benzetme yoluyla ikisinin de birbirine eşit olduğu, böylece sözde DİSK metinlerinin de «Marksist-Leninist» olduğu kanıtlanmıştır.

Ve elbette DİSK'e ilişkin açıklamalar metinlerin bütünlüğünden koparılarak, saptırılarak, seçmeci ve montajcı bir anlayış ile, «cımbızlama» yapılarak alınmıştır. O cümlelerin benzerlerini hangi tarihte, hangi koşullarda yazıldığı belli olan, ancak suçluluğu daha önceden kabul edilen metinlerden yine «cımbızlama» yöntemi ile alman cümlelerle kıyaslanmıştır.

DİSK'in kullandığı bazı kelimelerin «Marksist-Leninist mezahlar» denilen kitaplarda bulunması DİSK'in suçlu olmasının kanıtı sayılmıştır.

Aynı biçimde DİSK'in bazı anlayış ve eylemleri de kıyaslama yolu ile DİSK'in Marksist-Leninist olduğunun kanıtlanmasında kullanılmıştır.

İddia Makamı kıyas yönetimini DİSK-I İddianamesinde örnek olarak sık sık geçen şu örnek paragraflarda açıklamıştır:

> DİSK'in sendika anlayışına DİSK ilkeler kitabından alınan sendikaların meydana çıkışı, sendikaların okul oluşu, sendikaların işçi sınıfı partisi (Komünist

> **Parti) ile ilişkisi, uzlaşmacı sendikacılık ve sınıf sendikacılığına ilişkin pasajlar ve bunu müteakip Marksist-Leninist mehaz ve literatürden alman ilgili pasajlar ve bunların karşılaştırılması ve kıymetlendirilmesi yolu ile işarette bulunulacaktır. (s. 79)**
> **Bu hususu belirginleştirmek amacı ile önce temel ilkeler kitabında bu konu ile ilgili olarak yer alan pasajları daha sonra da bu pasajlarda yer alan hususların Marksist-Leninist görüş tarzı çerçevesindeki asıl anlamlarını ortaya koyuşu biçimde Marksist-Leninist literatürde yer alış şeklini gösterir pasajları ortaya koymaya çalışacağız. (s. 84)**

Kıyas mantığı uygulamasına ilişkin bir örnek paragraf ise şudur:

> **DİSK temel ilkeler kitabından alınmış sınıf mücadelesi ile ilgili bölümlerin Marksist-Leninist literatürdeki görüşler ile karşılaştırılması ve kıyaslanması DİSK'in temel görev olarak öngördüğü sınıf mücadelesi konusundaki Marksist-Leninist teoriyi benimsediğini ortaya koymaktadır. (s. 69)**

Ayrıca DİSK-I İddianamesinin 67. sayfasında «kıyaslamaya ve kıymetlendirmeye esas olarak»; 81. sayfasında «karşılaştırmalı bir görüş altında ifade etmemiz gerekirse»; 75. sayfasında ise «böylece... DİSK'in Marksist-Leninist bir kuruluş olduğu ispatlanmış ve delillenmiş bulunmaktadır,» denilerek **KIYAS** yönteminin kullandığı özellikle vurgulanmıştır.

Tüm bu açıklamalarla İddianamadeki ve EHM'daki suçlamaların hukukdışı **KIYAS** yöntemine dayandırıldığı açıkça ortaya konmuştur.

Bu davada örneğin şu genel kıyaslamalar yapılmaktadır.

Birinci örnek:

- **DİSK, sosyalist bir kuruluştur.**
- **Sosyalizm, zor ve cebire dayalı proletarya diktatörlüğü kurmayı amaçlayan komünizm demektir.**
- **Öyle ise DİSK, zor ve cebire dayalı proletarya diktatörlüğünü kurmayı amaçlayan Marksist-Leninist gizli örgüttür.**

İkinci örnek :

- **DİSK, demokratik merkeziyetçiliği ilke kabul etmiştir.**
- **Demokratik merkeziyetçilik, komünist partilerin ilkesidir.**
- **Öyle ise DİSK, TCK'nın 141., 142. ve 146. maddelerini ihlâl eden ihtilâlci, komünist, Marksist-Leninist bir partidir.**

Üçüncü örnek :

- **DİSK 1 Mayıs'ları kutlamaktadır.**
- **1 Mayıs komünist ülkelerde ve komünist partilerce kutlanılan bir gündür.**
- **Öyle ise DİSK, ihtilâlci, Moskova'nın güdümündeki, Marksist-Leninist, gizli bir örgüttür.**

Bu örneklerden de anlaşılacağı gibi bu davada şöyle bir kıyas mantığı kullanılmaktadır :

Tüm insanlar iki ayaklıdır,
Devekuşu da iki ayaklıdır,
O halde devekuşu da insandır.

Veya örneğin :

Tüm Sosyalistler, Marksist-Leninist ve ihtilâlcidir,
Fransa Devlet Başkanı Mitterand da sosyalisttir,
O halde Mitterand da Marksist-Leninist ve ihtilâlcidir.

KIYAS yöntemi, insanlığın gelişmine yön verecek, ona yeni ufuklar açacak bilimsel bir yöntem değil, tam tersine bilgisizliği demogoji ile örtmeye çalışan bir yöntemdir.

Aynı biçimde iddialara göre soyut barış kelimelerini kullanmak görünüşte masumane bir tavırdır. Ancak bunun altında «Marksist-Leninist» olmak yatar.

Şimdi soruyorum : Aynı yöntemle örneğin, ABD Başkanı Ronald Reagan'ın «barış için mücadele edilmesi gerektiği» yolundaki bir cümlesini alıp Marksist-Leninist (?) kaynaklardan buna paralel pasajlar bulursak ABD Başkanının Marksist Leninistliğini belgelemiş mi olacağız?

İddialara göre işçilerin politika yapmasından, siyasal ve

ideolojik mücadele vermesinden, işçi sınıfı partisi kurmasından söz etmek «Marksist-Leninist»liktir.

İddianamenin 153. sayfasına göre Türk-İş eski başkanlarından rahmetli İbrahim DENİZCİER DİSK'in 1975'teki Genel Kuruluna katılarak bir konuşma yapmış ve «işçilerin kendilerinin işçi sınıfının politik örgütünü kuracağını» söylemiştir. İddia Makamının mantığına göre DENİZCİER de bir Marksist-Leninist sendikacıdır.

Oysa gerçek bu değildi.

DİSK-I İddianamesinin 584. sayfasında III. Enternasyonal'in 1921'deki III. Kongresinde «İşçi Güç Birliği» politikasının kabul edildiği belirtilmekte ve buradan kalkılarak şu kıyas yapılmaktadır. İşçilerin güçbirliğini isteyen herkes komünisttir.

DİSK-I İddianamesinin 19.-25. sayfaları arasında dünyadaki bazı sendikacılık akımları sıralanmakta, bu arada DİSK'i anımsatırcasına bazı saptırma ve zorlamalarla «Marksist-Leninist» diye nitelendirilen sendikalar anlatılmakta, ardından da 25. sayfada kıyas mantığının en harika örneklerinden biri olarak,

Bu açıklamalar muvacehesinde görülüyor ki, DİSK, müesses hür parlamenter nizamı yıkmayı hedef almış Avrupa'daki ihtilâlci ve komünist sendikaların fikir ve faaliyetlerini, Türkiye içinde yürütmekte olan bir teşekküldür.

denilmektedir.

Kuşkusuz ki, bu yöntem yalnızca DİSK Davasında kullanılmamıştır. Yüzlerce yıl önce bilgin Galile'yi yargılayanlar, kan dolaşımından ilk kez söz eden bilgin Servetus'u ateşe atanlar da aynı kıyas yöntemini kullanmışlar ve aynı yöntemle suçlamalarına kanıt aramışlardır.

Engisizyon mahkemelerinde olduğu gibi, Hitler dönemi Almanya'sındaki nasyonal sosyalist mahkemelerde de kıyas yöntemi kullanılmıştır.

Ama tarih ve aydınlık gelişim bu yöntemle, tarihi durdurmaya, aydınlığı önlemeye çalışanlara cevabını vermiştir. Vermektedir.

Eğer insanlık bu davada kullanılan kıyas yöntemi ve onun kaynaklandığı formel mantıkla açıklansaydı teknolojik gelişmede insanoğlunun 2000 yılının eşiğinde varmış olduğu bu uygarlık düzeyi gerçekleşemezdi.

DİSK-I İddianamesinde DİSK metinlerinde geçen BİLİM sözcüğünün komünizm yerine kullanıldığı şöyle ispatlanmıştır:

> Lenin; Marks ve Engels'in kurdukları bilimin her yönünü diyalektik maddeciliği, ekonomik politiği, sosyalist devrim teorisini ve komünist toplumun kurulması teorisini geliştirmiş olan seçkin bilim adamıydı. (SSCB Bilimler Akademisi'nin, Leninçilik ve Uluslararası İşçi Sınıfının Devrimci Hareketi, s. 63)

Yani iddiaya göre bir kitapta bilim sözcüğü Marks, Engels ve Lenin'in görüşlerini karşılamak için kullanılmışsa DİSK'in de bilimden anladığı budur.

DİSK-I İddianamesinin 273. sayfasına göre nötron bombasına karşı çıkmak Sovyet ideolojisi doğrultusunda olmaktır.

Bu anlayışa göre Batı Avrupa'nın çeşitli kentlerinde nötron bombasına karşı yürüyüş yapan milyonlarca insan Sovyet ideolojisi doğrultusundadır. Marksist-Leninist ve ihtilâlcidir.

Böylesi bir mantık, hukuk mantığı olamaz.

DİSK-I İddianamesine göre (s. 42-59) DİSK, emperyalizme karşı çıkmış, bağımsızlık istemiş ve IMF ile Dünya Bankasını eleştirmiştir. İddialara göre suçlulukları daha önceden belli TKP ve TİP programlarında da aynı şey söylenmektedir. Öyle ise «Görüleceği üzere sosyalizmi ve nihai olarak komünizmi hedef alan partiler ile DİSK'in genel iktisadi alandaki politikaları aynıdır,» ve bu nedenle de DİSK Marksist-Leninist bir örgüttür.

Kıyas mantığına dayalı bu yaklaşım ile neler ispatlanamaz ki?

Benzetme mantığı hukuksal bir araç olamaz. Örneğin DİSK, IMF üyeliğine ve dış borçlar alınmasına karşıdır. Oysa bugün sosyalist ülkelerden Romanya, Macaristan, Yugoslavya IMF üyesidir. Çin IMF üyeliği için başvurmuştur. Bu çelişki nasıl açıklanacaktır?

DİSK Türkiye koşullarında eşel mobil sistemine karşı çıkmıştır. Ama İtalya'da İtalyan Komünist Partisi üyelerinin etkin olduğu sendikal örgüt CGIL eşel mobil'i savunmaktadır. İddia Makamı kıyas yöntemi ile bu gerçekleri nasıl yorumlayacaktır?

DİSK-I İddianamesinin 52. sayfasındaki kıyas'a göre «toprak işleyenindir» demek Marksist-Leninist'liktir. Oysa bilindiği gibi bu sözü önce eski Cumhurbaşkanlarından İsmet İNÖNÜ

1937 yılında TBMM'de söylemiş, 1960'ların sonunda da bu slogan İNÖNÜ'nün varlığında tüm CHP'nin sloganı olmuştur.

DİSK-I İddianamesinin 23. sayfasındaki kıyas'a göre kollektivizmin her türlüsü (ki iddianame de Köy-Kent ve Kibutz projelerini de kollektivist uygulama saymaktadır) komünizm demektir ve suçtur. Kollektivizm önce kamulaştırmayı öngörür. 1961 Anayasasında da kamulaştırma öngörüldüğüne göre, bu kıyas anlayışını sürdürürsek 1961 Anayasasının da Marksist-Leninist nitelikli olduğuna mı karar vereceğiz?

«Ekmek, barış, özgürlük» sloganı 1905 ve 1917'de Çarlık Rusya'sında komünistlerin kullandığı bir slogandır. Oysa bu sloganı İddia Makamının 19. sayfada övdüğü ICFTU ve Türk-İş kullanmaktadır.

İddianamelerdeki ve EHM'daki kıyas anlayışına göre şimdi biz ICFTU'nun Marksist-Leninist olduğunu mu kanıtlamış olacağız?

DİSK'in emperyalizme ve faşizme karşı mücadele verme ilkesi, DİSK-I İddianamesinin 81. sayfasında SSCB Bilimler Akademisinin Leninçilik ve İşçi Sınıfının Uluslararası Devrimci Hareketi adlı kitabındaki,

> Kongrenin kararları batıda anti-faşist doğuda anti-emperyalist bir birleşik cephenin kurulması yolundaki tüm engelleri ortadan kaldırdı.

cümlesi ile kıyaslanarak DİSK'in Marksist-Leninist ve Moskova'nın doğrultusunda bir kuruluş olduğunun kanıtladığı ileri sürülmektedir.

DİSK-I İddianamesinde kullanılan Marksist-Leninist pasajlarla kıyaslanarak aşağıdaki cümlelerin yazarı hakkında da hüküm verilmesini istiyoruz :

> Bugün günün ağardığını nasıl görüyorsam, ufuktan bütün doğu milletlerinin de uyanışını öyle görüyorum. Bağımsızlık ve hürriyetine kavuşacak olan çok kardeş millet vardır. Onların yeniden doğuşu şüphesiz ki terakkiye ve refaha yönelmiş olacaktır. Bu milletler bütün güçlüklere ve bütün engellere rağmen muzaffer olacaklar ve kendilerini bekleyen geleceğe ulaşacaklardır. Sömürgecilik ve emperyalizm yeryüzünden yok olacak ve yerlerine milletler arasında hiçbir renk, din ve ırk farkı gözetmeyen yeni bir ahenk ve işbirliği çağı egemen olacaktır.

> Efendiler, biz bu hakkımızı koruyup gözetmek, bağımsızlığımızı emin bulundurabilmek için heyet-i umumiyemizce, heyet-i milliyemizce bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı heyet-i milliyece savaşmayı caiz gören bir mesleği takip eden insanlarız. (Atatürk, Söylev ve Demeçler, I, s. 196, 197)
> Halen emperyalist ve kapitalist devletlerin ortaya attıkları yeni metodlar karşısında her zamankinden daha sıkı bir blok teşkil etme zorunda olduklarına inanıyorum. (SD 4, s. 433)

«Kanunsuz suç ve ceza olmaz» kuralının Türk hukukundaki bir diğer anlamı ise kıyas yasağını ortaya koymaktadır.

Nitekim Prof. Faruk EREM Türk Ceza Hukuku adlı eserinde aynen:

> Kanunun birinci maddesindeki «sarahaten» kelimesi Türk Ceza Hukukunda «kıyaslama»nın yasak edildiğini gösterir...

demektedir.

Keza Ord. Prof. Sulhi DÖNMEZER ve Prof. Sahir ERMAN, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku adlı eserlerinde,

> 1. maddede mevcut «Kanunun sarih olarak suç saymadığı...» ibaresinin muhalif anlamından kıyasın yasaklanmış olduğunu anlamak icabeder...

demektedirler.

KIYAS konusunda Prof. Dr. Öztekin TOSUN ise şunları söylemektedir:

> Bütün hukuk alanlarında geçerli olan kıyas ve benzetme yolu ile yorum, suç hukukunda bir ayrılık taşır. O da, suç hukukunda suçların yasallığı ilkesinin bulunmasıdır. Suç hukukunda, yazılı hukuk kuralı olan yasalar da suç gösterilmelidir deyince, yazılı olmayan yerlerin doldurulması yöntemi geçerli olamaz. Demek ki, suç hukukunda KIYAS, BENZETME YOLU İLE YORUM YAPILMASI YASAKTIR. (Suç Hukuku El Kitabı, s. 78)

Yargıtayın yerleşmiş, kökleşmiş içtihatları da ceza hukukunda kıyaslama yasağını açıkça ifade etmektedir.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi 10.5.1969 tarih ve 257/2398 sayılı kararında kişilerin istidlâl yoluyla suçlanamıyacağını açıkça ortaya koymuştur.

Özetle: «Kanunda yazılı olmayan ahvalde tefsir ve kıyas yoluyla ceza tayin edilemez.»

15. IDDİALARDA GERÇEĞE KANITLARLA DEĞİL, TELKİN İLE ULAŞMA YONTEMİ KULLANILMAKTADIR

İddianamelerde ve EHM'da gerçeğe kanıtlarla ulaşma yerine, telkin ile ulaşma yöntemi seçilmiştir. Üstelik bu telkin yöntemi genel olarak ileride göreceğimiz tahrifat, saptırma ve zorlamalara dayandırılmıştır:

Telkin yöntemi zihinlerde genel, belirsiz çağrışımlar yaptırma, bağlantılar kurdurma yoluyla, psikolojik olarak etkileme yöntemidir.

Telkin yöntemi ile DİSK, söyledikleri veya yaptıklarıyla değil, İddia Makamına göre söylemek ya da yapmak istediği varsayılan şeylere göre mahkûm edilmeye çalışılmaktadır.

DİSK-I İddianamesinden alınan aşağıdaki şu örnek cümleler bu davada telkin yönteminin kullandığının açık kanıtlarıdır:

- Kendi görüşlerine göre Anayasa'da öngörülen köklü değişimler şeklinde nitelenen ve gerçekte ise devletin iktisadi ve sosyal temel nizamlarını ifade eden Anayasal nizamını 'toplumcu bir düzene' dönüştürülerek amaçladıkları proletarya diktatörlüğünü kurmak istikametinde çalışma esasları ortaya konulmaktadır. (s. 36)
- Kollektivizme giden en kestirme yol devlet kapitalizmi ve devlet işletmeciliğinden geçer. DISK ise kollektivist bir örgüttür. (s. 50)
- Devlete karşı bir güç oldukları inancına kapılarak (s. 316)
- Temel ilkeleri hükümleri arasına dahi gizlenmiş proletarya diktatörlüğünün gerçekleştirilmesine yönelik propagandasını yapış usul ve şekli. (s. 18)
- Tabanın söz ve karar sahibi olması, gerçekçilik

ilkesine yani bilimsel sosyalizme tabi olmak şartıyla mümkün olabiliyor. (s. 66)

- Legal görünümlü olsa da illegal bir teşekküldür. (s. 37)
- Gizli Komünist cemiyetin yöneticileri, bu fesatçı niyeti maskelemek üzere (s. 106)
- Bölümlerin tümünde yer alan işçi sınıfının diğer emekçilerle birlikte iktidarı ele geçirmesi şeklindeki ifadeleri, seçime dayalı hür parlamenter yoldan değil, ihtilâlci yoldan işçi sınıfı iktidarını kastettiği açıktır. (s. 92)

EHM ise şu cümlelere yer vermiştir:

...belirgin bir şekilde açıklanmamış olmakla beraber ... dolaylı yoldan DİSK'in amacının sosyalist bir düzene ulaşmak olduğu anlaşılmaktadır. (s. 4)

...devrimci bir öze, değişik bir ifade ile ihtilalci bir ruha... (s. 4, 151)

...işçi sınnf bilimi diğer bir deyimle bilimsel sosyalizm... (s. 10)

Bu davada DİSK yayınlarının ya da eylemlerinin doğrudan doğruya yasalar açısından değerlendirilmesi yerine, Marksist-Leninist kaynaklardan benzer pasajlar bulunarak telkin etkisi arttırılmak istenmiştir. Bu amaçla Lenin'den, Stalin'den uzun alıntılar yapılmış, uzun uzun I. Enternasyonal anlatılmıştır. Cephe ve TKP üzerine geniş bilgiler verilmiş, alıntı benzetmesi çabasına girilmiştir.

DİSK'in kendi söylediklerinde yasalara aykırı bir yan bulamayıp Lenin ya da Stalin'i tanık göstermek, 1961 Anayasasının 33. maddesindeki «ceza sorumluluğunun şahsiliği» ilkesi ile bağdaşmaz. Ama zaten suç tarihi olarak 1967'nin gösterilmesi, Anayasanın bu ilkesinin pek ciddiye alınmadığını göstermektedir.

Belli bir andaki tüzel kişi organlarının beyanından daha öncekilerin nasıl sorumlu tutulabileceğini açıklayabilecek bir ceza hukuku kitabı ya da bir mahkeme içtihadı bulmak mümkün müdür? Sanmıyorum.

Bu davada telkin yöntemi sonuna kadar zorlanmıştır. Örneğin, DİSK-I İddianamesinin 23. sayfasında Marksist-Leninist sendikalar başlığı altında bir sendikacılık akımı anlatılırken, sürekli DİSK'e benzetme yapılmıştır.

Örneğin, Marksist-Leninist sendikaların demokratik platformlar kurduğu iddia edilmektedir. Bu bir bilgi hatası değil, telkini amaçlı bir zorlamadır.

Dünyada hangi sendika DİSK'inki gibi demokratik platform çağrısı yapmıştır? Hangi ülkede? Kaç yılında? Bu sorularımız herhalde cevapsız kalacaktır.

İddialarda sık sık hukuki görünen, ancak gerçeği yansıtmayan telkini sözlere yer verilmektedir. Örneğin belgelerden söz edilirken, sık sık «ele geçirilen» deyimi kullanılmaktadır. Sanki DİSK bir şeyleri gizlemiş de güvenlik kuvvetleri onları gizlendikleri yerden çıkarıp bulmuş. Böyle bir şey yoktur.

DİSK, kamuoyunun gözü önünde çalışmış yasal bir kuruluştur. Hiçbir belgeyi gizlemediği gibi, gizlemek de istememiştir. Güvenlik kuvvetleri DİSK Genel Merkezine gelince herşeyi yerli yerinde bulmuşlardır.

İddianamelerde ve EHM'da kullanılan üslup bir hukukçu üslubundan çok yıllarca işçi düşmanlığı yaratmaya yönelik kalemlerin, tekelci sermayenin üslubudur. «İdeolojik grev» ne demektir? Bu deyimi Türkiye'de ilk kez belli kalemler kullanmış ve MESS (Madeni Eşya İşverenler Sendikası) yaygınlaştırmıştır. Bu bir hukukçunun kullanmaması gereken bir deyimdir. Çünkü yasalarımızda «ideolojik grev» diye bir suç kavramı yoktur.

DİSK-I İddianamesinin 83. sayfasında kullanılan «en uykuda gözleri dahi açmaya yetecek derecede» sözleri hukukdışı üslup kullanma çabasının açık bir örneğidir.

DİSK-I İddianamesinin daha 17. sayfasında DİSK için «Anayasa nizamının hükümlerini ideolojik açıdan tanımayan ve bu hükümlere aykırı olan illegaliteye dönük yapısı» denilmektedir.

İşte bu peşin hükümlü yargılar, telkini iddialardır. İdeolojik açıdan Anayasayı tanımamak ne demektir? Bir sendikal kuruluşun yapısı nasıl illegaliteye dönük olabilir? Bu suçlama ile 274 sayılı Sendikalar Yasası da suçlanmaktadır.

Böylesine iddialar okuyanı yönlendirme amacıyla kullanılan, ancak hukukla ilgisi olmayan telkini polemiklerdir.

DİSK-I İddianamesinin 35. sayfasında telkin yöntemi şu cümle ile açıkça ortaya konmuştur:

> Söz konusu deyimlerin ne anlama geldiklerini... muhtelif felsefe sözlüklerindeki ve Marksist-Leninist mehazlardaki manaları içinde belirlemeye ve açıklamaya çalışacağız.

Yani DİSK'in kullandığı deyimler DİSK'in anlatmak istediğine, söylediğine göre değil, İddia Makamının kafasında yarattığı yorumla, dilediği kaynaklarla değerlendirilecektir. İşte bu telkini yorumdur.

DİSK-I İddianamesinin 65. sayfasında :

> **Sosyalizm - Komünizm - Bilimsel Sosyalizm - İşçi Sınıfı Bilimi - Bilim - Bilimsel Dünya Görüşü - Sosyalist İdeoloji - İşçi Sınıfı İdeolojisi deyimleri hemen hemen eş anlama gelmektedir.**

denilerek kıyas ve telkin yöntemiyle, deyimlerle suç yaratılmaktadır.

Ayrıca belirtelim ki; «hemen hemen» bir hukukçu için kullanılmayacak bir terimdir. Çünkü hakkımızda istenen ceza «hemen hemen bir ceza» değildir.

Peşin hükümle suç ihdas etme, telkin ile okuyanı yönlendirme çabası için DİSK-I İddianamesinin 110. sayfasında güzel bir örnek vardır. Bu sayfada 15-16 Haziran olayları nedeniyle :

> **Gaye devlete karşı işçi sınıfı ayaklanmasının sağlanmasıdır. Kanun değişikliği gaye için bahane edilmiştir. Kanun değişikliği bahane edilmese başka bahanelerin icat edileceği kuşkusuzdur**

denilmektedir.

İddialarda, kehanetlerde bulunulmaktadır.

DİSK'in 6. Genel Kurul Kararları kitapçığının önsözünde DİSK'in devrimci hareketin önemli nirengi noktasına ulaştığı yazılmıştır. Buradan çıkarılan sonuç işçi sınıfı partisinin oluştuğudur. (DİSK-I İddianamesi, s. 201, EHM, s. 54)

Ortaya çıkan tablo hukuk adına acı bir sonuçtur.

DİSK-I İddianamesinin 319. sayfasında «Bu karar, DİSK'in... kendisine yakın olduğunu sandığı siyasi bir partiyi desteklediğini açıkça göstermektedir» denilmektedir.

709. sayfada ise «kendi ideoloji ve dünya görüşlerine uygun bulunmadığı halde Avrupa Sendikalar Konfederasyonuna (ASK) üyelik girişimlerinin sürdürülmesine yer verildiği görülmektedir» denilmektedir.

Bu yargılar telkini yorumlardır. Bu tür yargıların hukuk ile bir ilişkisi yoktur.

ASK, DİSK'in sendikal anlayışını yakından izleyip onay

layarak DİSK'i ASK'a üye kabul etmiştir, hem de DİSK'in böylesine ağır suçlamalarla yargılandığı bir sırada.

DİSK kendi söyledikleri ya da yaptıkları ile değil, önyargıya dayalı belgesiz, delilsiz suçlanmaktadır.

İddialarda DİSK'e bağlı sendikaların kanuni görünüm altında kanunsuz grev uyguladıkları ileri sürülmektedir. Oysa bir grevin yasallığı 275 sayılı yasaya uygun olup olmama ile ölçülür.

Hukukdışı telkin yöntemi «DİSK ve CHP milletvekilleri ile ilişkileri» bölümünde de kullanılmıştır. DİSK'in 6. Genel Kuruluna 35 milletvekili ve senatör bir mesaj göndermiştir. İddiaya göre «altındaki talihsiz imzaların yok farzedilmesi halinde bu mesaj sosyalist bir ülkeden geldiği intibaını vermektedir.» (DİSK-I İddianamesi, s. 769)

Yine iddiaya göre bu milletvekillerinin bu mesaj ile «ileride vuku bulacak halk ihtilâlini destekleyecekleri» kanıtlanmıştır. 1 Mayıs 1978'e katılan milletvekillerinin de komünizm rejimi benimser göründükleri iddia edilmiştir. (DİSK-I İddianamesi, s. 770)

İşte bu telkini yorumlarla farklı koşullarda, farklı kişilerin oluşturduğu organ kararları ile gerçekleştirilen çalışmalar bütüne zorlanarak zincirleme suç ihdas edilmekte, yorum ve kıyasla var olmayan düşünceler yargılanmaktadır.

DİSK-I İddianamesinde kelimelerle oynanarak subjektif nitelikli suçlayıcı, telkini deyimlerin kullanılmasına özen gösterilmiş, ispatlanmayan, ispatlanması mümkün olmayan suçlamalar rahatlıkla cümleler arasına serpiştirilmiş, böylelikle okuyan üzerinde bilinçaltı bir etki yaratılmak istenmiştir. Aynı telkini müteakip kararlar EHM'da da kullanılmaktadır.

Birkaç örnek verirsek:

- **İhtilal zihniyeti içinde (s. 18)**
- **Kitleleri devlete karşı sevketme (s. 18)**
- **Devrimci bir öze, başka bir deyişle ihtilalci ruha (s. 36)**
- **Bir ihtilal meclisi toplantısı mahiyetinde (s. 114)**
- **İdeolojik teşkilat (s. 29)**
- **Seminer adlı fesat toplantısı (s. 106)**
- **Fesat tohumları (s. 107)**
- **Vurucu, kırıcı ve katil militanlarıyla (s. 107)**
- **İçli dışlı ilişki (s. 736)**

- Devleti hedeflemek, Anayasal düzene karşı gelmek,
- Rejime karşı gelmek (İddianamenin çeşitli yerlerinde)

İddianamede ayrıca çeşitli kelimeler parantez içinde sözde eşitlikleri ile özdeş oldukları ileri sürülen kelimelerle tekrarlanmış, böylelikle telkin ile metin ağırlaştırmak istenmiştir. Örneğin bilim = komünizm (s. 64), sosyalist = komünist (s. 17), Marksizm = Bilimsel sosyalizm (s. 29), işçi sınıfı partisi = komünist partisi (s. 47), işçi sınıfı = proletarya (s. 52), işçi sınıfı açısı = Marksist-Leninist açı (s. 36).

Bu gibi saptırmalar, zorlamalar bilgi hatasından öte, kasıtlı olarak telkini amaçla kullanılmıştır.

16. IDDİALAR TAHRİFAT, SAPTIRMA, ZORLAMA ÜZERİNE KURULUDUR.

Bu davada DİSK'in suçluluğunun kanıtsız bir önyargı olarak kabul edildiğinden iddiaları kanıtlama çabası içinde en açık tahrifatlara, saptırmalara, zorlamalara başvurmaktan kaçınılmamıştır. Sürekli olarak DİSK açıklamalarına zoraki anlamlar verilmek istenmiştir. Bu çaba tabi iddiaların hukukdışılığını biraz daha açık bir biçimde gözler önüne sermektedir.

Öncelikle kullanılan alıntılar, alındıkları metnin kendilerinden önceki ve sonraki paragraflarından koparılarak, sözkonusu cümle ya da paragrafların anlamı bozularak alınmış, telkini amaçla, kasıtlı olarak yorumlanmıştır.

Kıyas ve telkin yöntemini uygularken elbette kanıtlar icad etme yoluna başvurulmuştur. Bu yolda DİSK'in yazdıkları, söyledikleri önce parçalanmış, daha sonra keyfi bir biçimde, belli bir amaç için yeniden monte edilerek, var olmayan yaratılmıştır. DİSK'in bazı kelime ve deyimlerden neyi kastettiği son derece açık iken, saptırma ile DİSK'in kullandığı deyimlere farklı anlamlar yüklenmiştir.

Örneğin, DİSK, «Demokratik Sınıf ve Kitle Sendikacılığının Temel İlkeleri» demiştir. İddialarda ise bu «Marksist-Leninist sınıf ve kitle sendikacılığı» olarak kullanılmaktadır. (DİSK-I İddianamesi, s. 316)

Saptırmaya bir başka örnek, DİSK-I İddianamesinin 120. sayfasındadır.

Bu sayfada 1 Mayıs 1980 mesajı nedeniyle DİSK'in «sıkıyönetim idaresini ve yasaklarını dahi bililtizam çiğnediği» iddia edilmektedir. Oysa 1. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı o tarihteki bildirisi ile 1 Mayıs'ı değil, 1 Mayıs 1980 günü İstanbul'da miting ya da gösteri yapılmasını yasaklamıştı. Sayfanın yukarısından da anlaşılacağı gibi DİSK 1 Mayıs 1980 günü bildiriye tamamen uymuştur.

Saptırma, tahrifat çabalarına bir diğer örnek Milli Demokratik Devrim stratejisidir. DİSK-I İddianamesinin 203. sayfasında ve onu izleyen sayfalarda, EHM'nın 16. ve 55. sayfalarında sözü edilen bu deyim DİSK'in hiç bir kararında geçmemektedir, hiçbir yayınında kullanılmamıştır. Böylece DİSK kullanmadığı bir deyimden dolayı suçlanmaktadır. DİSK için hayali bir Milli Demokratik Devrim görüşü yaratılmış ve bunun üzerine iddialar inşa edilmiştir. DİSK'e DİSK'in düşünmedikleri düşündürtülmüş, söylemedikleri söyletilmiştir.

137. sayfada aşağıdaki paragrafa yer verilmiştir:

> **Her iki tüzükte de, böyle bir düzenin hayata geçirilmesinin ön koşulları olarak: «işçi sınıfı bilimden kaynaklanan sosyalist ideolojinin geliştirilmiş doktrinlerinin ve işçi sınıfı biliminin yol göstericiliğinde eğitimin yaygınlaştırılarak, işçi sınıfında kendi için sınıf olma bilincinin yaratılması» gösterilmektedir.**

DİSK'in hiçbir tüzüğünde yukarıda tırnak içine alınan paragraf yoktur. Kelime, deyim montajına gidilerek, saptırma ve zorlamalarla yukarıdaki paragraf üretilmiştir. Bu zorlamalar hukuka, hukuk devleti anlayışına aykırıdır. Saptırma ve zorlamalar DİSK-I İddianamesinin 142. sayfasında üstün bir hayal gücü örneğine ulaşmaktadır. İddiaya göre DİSK gerek ulusal, gerek uluslararası düzeyde kitlesel eylemlerle ihtilâl ortamını hazırlamaktadır.

Tahrifata en önemli örnek DİSK-I İddianamesinin 35. sayfasındadır. Ve bu tahrifat İddianamenin başka yerlerinde de bilinçli olarak tekrarlanmıştır. Bu tahrifatı gerek sorgularımız, gerekse delil değerlendirme aşamasında çok sık bir biçimde dile getirmemize rağmen, aynı maddi tahrifata EHM'nın 4. sayfasında da yer verilmektedir.

DİSK'in Kuruluş Tüzüğünün 3. maddesinde şöyle denilmiştir:

> DİSK, işçi sınıfının ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan kalkınması ve yücelmesi için öncelikle, Türkiye'nin her bakımdan tam bağımsız olmasını ve hızlı kalkınma yoluna gidilmesini zorunlu görür. Bundan ötürü de TÜRK işçi hareketinin Anayasada öngörülen köklü dönüşümlerin gerçekleşmesini sağlayacak bir devrimci öze kavuşmasını şart sayar.

DİSK-I İddianamesinde ve EHM'da bu cümleler şöyle tahrif edilmiştir:

> Anayasada köklü dönüşümlerin gerçekleştirilmesi...

Bu tahrifat son derece önemlidir. DİSK'in TCK'nın 146., 141. ve 142. maddelerinin kapsamına girebilecek bir tek eylemi kasıt, maddi ya da manevi cebir olarak nitelendirilebilecek bir tek davranışı bulunamamıştır. Bu nedenle hukukdışı bir yolla DİSK'in Anatüzüğündeki «Anayasada öngörülen köklü dönüşümlerin gerçekleşmesi» amacı, «Anayasada köklü dönüşümlerin gerçekleşmesi» biçimine dönüştürülüvermiş ve 146. ve 141. maddeleri ihlâl iddiası işte bu tahrifat üzerine temellendirmiştir.

Oysa DİSK, her yerde, her zaman 1961 Anayasasını, 1961 Anayasasındaki köklü dönüşümleri içeren maddeleri savunmuştur.

DİSK-I İddianamesinin 273. sayfasında DİSK 7. Genel Kuruluna sunulan 2 No'lu karar tasarısının sosyalist mücadele ile yakından ilgisi olduğundan sözedilerek, bu kararların Sovyet ideolojisine uygun olduğu ve ondan kaynaklandığı iddia edilmektedir.

Oysa 7. Genel Kurula sunulan ancak orada onaylanmayan 2 No'lu karar tasarısı İddianamenin 256. ve 257. sayfasından da anlaşılacağı gibi işverenlerin çeşitli biçimlerde arttırdıkları saldırılarına karşı sendikal plandaki savunma yollarını ve özel olarak da silahsızlanma talebini içermektedir. Bu sendikal istemlerin «Sovyet ideolojisi» ile bir ilişkisi yoktur.

Suçlamalar ancak böylesi tahrifatlarla gerçekleştirilebilmektedir.

Çarpıtma ve tahrifata en açık örneklerden biri de DİSK-I İddianamesinin 208. sayfasındadır. Bu sayfanın 1. paragrafının

sonunda İddia Makamı DİSK 6. Genel Kurulunda şu kararın alındığını tırnak içinde iddia etmektedir :

> **Her işkolunda bir tek sendika, ülke çapında Marksist-Leninist bir tek sendika ve tek bir konfederasyon.**

Oysa DİSK 6. Genel Kurulunda alınan 3 No'lu kararda,

> **Her işkolunda bir tek sendika ve ülke çapında antifaşist, anti-emperyalist nitelikte bir tek konfederasyon olması yolunda çalışma yapılmalıdır,**

denilmektedir.

Burada bir suç işlenerek tırnak içinde alıntı yapılırken kararа «Marksist-Leninist» deyimi eklenmekte, ardından da DİSK suçlanmaktadır.

DİSK-I İddianamesinin 24. sayfasında CGT Genel Sekreteri Henri Krasucki tarafından yazılan **Sendikalar ve Sınıf Mücadeleleri** adlı kitabın önsözünde Krasucki'nin CGT ve DİSK üzerine değerlendirmeler yaptığı belirtilerek kıyaslama ile DİSK'e suçlama getirilmektedir. Oysa İddianamenin 24. sayfasına alınan cümleler adı geçen yazarın **Sendikalar ve Sınıf Mücadeleleri** kitabından değil, aynı yazarın **Sendikalar ve Sosyalizm** adlı kitabından alınmıştır. İddianameye alınan bu cümleler kitabı yayınlayan ve DİSK ile hiçbir ilgili bulunmayan piyasa yayınevi tarafından yazılan önsöze aittir ve Henri Krasucki ile de bir ilgisi yoktur. Bu tahrifat, İddianamenin hukukdışı kıyaslama mantığının bile gerçekdışı, çarpıtılan yayın ya da belgelere dayandırılmak istenmesinin en çarpıcı örneğidir. Sorun Yayınlarınca ilk baskısı Eylül 1976 tarihinde yapılan **Sendikalar ve Sosyalizm** adlı kitap Savunma Avukatlarımızca Mahkemenize sunulduğundan dosyada bulunmaktadır.

Ayrıntılı bir sergileme olması açısından DİSK-I İddianamesinin yalnızca 64-91. sayfaları arasında **Demokratik Sınıf ve Kitle Sendikacılığının Temel İlkeleri** broşürüne yönelik tahrifatları ekte Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunuyorum : EK NO: 7.

17. İDDİALAR ÇELİŞKİLERLE DOLUDUR

İddialar suç delillerine dayalı olmadığı, telkini amaçlı kıyas yöntemine, saptırmalara, tahrifata, zorlamalara dayandırıldığı için kaçınılmaz olarak kendi içinde büyük çelişkilere düşmüştür.

Bu çelişkiler ve tutarsızlıklar, iddiaların hukukdışılığını bir kez daha gözler önüne sermektedir.

DİSK-I İddianamesinin 41. sayfasında DİSK için «sosyalist bir düzenin kurulmasını, amaç olarak tüzüklerinde dahi açıkça yer vermesi, kuruluşundan bu yana illegaliteye yönelik hüviyetini açıkça göstermektedir.» denilmektedir. 45. sayfada ise «mevzuattaki yasaklayıcı hükümleri ihlâl etme endişesinden dolayı diğer şekil altında ifade edildiği anlaşılıyor» denilerek yukarıdaki sözler tekzip edilmektedir.

60. sayfada DİSK'in amaçlarını «açık tarzda» ifade ettiği belirtilmekte, 2 sayfa sonra 62. sayfada «nisbeten üstü kapalı deyimleri kabil oldukça tercih etmiştir» denilmektedir.

İddia Makamına göre 106. sayfanın birinci paragrafının birinci cümlesinde DİSK gizlilik içindedir, hemen altında gelen paragrafta ise gizlenmek için çaba harcamamaktadır.

İddia Makamına göre İddianamenin başında DİSK «İşçi Sınıfına dayanan ve diğer sosyal sınıfları yok etmeye matuf» (s. 1); İddianamenin sonunda ise «İşçi sınıfının diğer emekçilerle birlikte iktidarını amaçlayan» (s. 816) bir örgüttür.

DİSK'in DİSK-I İddianamesinde TCK'nın 146. maddesini, aynı cümlelerle suçlandığı EHM'da, TCK'nın 141. maddesini ihlâl ettiği iddia edilmektedir. Bu önemli hukuksal çelişki nereden kaynaklanmaktadır?

DİSK-I İddianamesinin bir çok yerinde DİSK, Marksist-Leninist ilkelere göre davranıyor. Ama bir çok yerinde de örneğin 53. sayfada Marksist-Leninist ilkelere ters düşüyor ve bir siyasi parti gibi davranıyor.

İddianamenin bir yerinde (s. 53) DİSK'in illegal komünist partisi olmadığı için parti ve sendika olarak ikili görev üstlendiği iddia ediliyor, diğer yerlerde (s. 77, 82) yalnızca komünist partisi olarak suçlanıyor. İddianamenin bir çok yerinde de siyasi parti olarak tanımlanan TKP'nin emrinde, onun doğrultusunda çalıştığı öne sürülüyor.

Şimdi anlamak istiyoruz: Eğer DİSK, TKP'nin emrinde ise

neden siyasi bir parti gibi davransın? Yok eğer kendisi bir siyasi parti ise, neden başka bir partiden emir alsın?

Gerçek ne odur, ne de bu. DİSK yalnızca bağımsız ve demokratik sendikal bir örgüttür.

İddia Makamı DİSK'in eylemlerini tanımlamada da tam bir çelişki içindedir.

Örneğin 15-16 Haziran olayları, DİSK-I İddianamesinin 106. sayfasında ihtilâl provasıdır, 110. sayfada komünist ihtilâl provasıdır. 641. sayfada büyük şiddet olayıdır. 15-16 Haziran, 798. sayfada isyana dönüştürülmemiştir, 800. sayfada isyana dönüştürülmüştür. EHM'nın 144. sayfasına göre ise kitlesel eylemdir.

16 Eylül 1976 Genel Yas Eylemi, DİSK-I İddianamesinin 11. sayfasında genel grev denemesidir. 112. sayfada genel grevdir. 607. sayfada genel direniştir, 800. sayfada ise gerçekleştirilen siyasi nitelikli genel grevdir. EHM'nın 144. sayfasına göre ise bir gösteridir.

20 Mart Faşizme İhtar Eylemi, DİSK-I İddianamesinin 112. sayfasında genel grev uygulamasıdır, 658. sayfada «275 sayılı Yasaya aykırı genel grev vasfından bir grev»dir, aynı sayfada Anayasa rejimini yıkacak eylemdir, 801. sayfada siyasi nitelikli genel grevdir, 814. sayfada siyasi nitelikli grevdir.

30 Nisan, 118. sayfada küçük çapta genel grev denemesidir, 661. sayfada genel grev eylemidir, 662. sayfada ise siyasi ve ideolojik mahiyette genel grev uygulamasıdır.

Maddi konulardaki çelişkiler ise daha da çarpıcıdır. Örneğin 15-16 Haziran olaylarında İddia Makamına göre 110. sayfada 4 kişi, 640. sayfada ise 3 kişi ölmüştür.

Anayasa'mn tağyir tebdil edilmesi suçuyla DİSK yöneticileri hakkında dava açılmıştır. Ancak DİSK-I İddianamesinin 104. sayfasında DİSK'in Anayasa'yı savunmasından söz edilmekte, fakat Anayasaya taktik gereği sahip çıktığı belirtilmektedir.

DİSK-I İddianamesine göre Anayasal nizam 805. sayfada yargı, idare ve yasama unsurları ile devletin ülke unsurları dışında kalan unsurlarıdır. İddianamenin diğer sayfalarında ise «liberal kapitalist karma ekonomi» olarak nitelendirilmektedir.

Hukuk, hukuk adına bir çelişkiler yumağı haline getirilmiştir.

DİSK-I İddianamesine göre DİSK yöneticileri değişik kurullarda şeklen görev almışlardır, (s. 810). Görevleri siyasi anlamda zaten belirlenmiştir. Oysa aynı İddianamenin diğer sayfalarında yöneticilerin koltuk kavgası yaptığı yazılmaktadır.

Bu çelişki nasıl açıklanacaktır.

İddianamede daha çok çelişkiler vardır. Yeri geldiğinde bu ilginç çelişkileri takdirlerinize sunacağım.

18. IDDİANAMELERDE VE EHM'DA LEHTEKİ BELGELERİ GİZLEME, GERÇEKLERİ ÖRTME ÇABASINA GİRİŞİLMEKTEDİR

Peşin hükümlü bir siyasal polemik belgesi olarak kaleme alınan İddianameler ve EHM'da hukukun en basit kurallarına bile uyulmamıştır.

Bir hukukçu titizliği içinde bu davaya ilişkin tüm belge, kanıt, delil ve tanıkların ortaya konması gerekirken, İddianamede hukukdışı suçlamalara girişilmiş, lehteki tüm belgeler, deliller gizlenmek, gerçekler örtülmek istenmiştir.

Örneğin hiçbir belge, delil, kanıt ya da tanığa dayanmadan DİSK'in TKP'nin kontrol ve denetiminde olduğu iddia edilmiştir. Oysa bu konuda yapılan spekülasyonlara DİSK Yönetim Kurulunun 16.2.1978 tarihinde verdiği son derece açık bir cevap vardır. Bu açıklama aynen şöyledir:

> **DİSK YONETIM KURULUNUN BASIN VE KAMUOYUNA AÇIKLAMASI**
>
> ...15 Şubat günlü bir gazetede, Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri olduğu yazılan İ. Bilen'in Genel Başkanlığa bir mesaj gönderdiği bildirilmiş, mesaj özeti ve devamı yayınlanmıştır. Bu mesaj 15 Şubat 1978 günü, saat 11.00'de DİSK'e posta ile ulaştırılmıştır. Posta damgasından Osmanbey'den atıldığı anlaşılan ve DİSK Yönetim Kuruluna hitap eden mesaj, toplantı halinde bulunan Genel Yönetim Kurulumuzun bilgisine sunulmuştur. Genel Yönetim Kurulumuz böyle bir mesajın muhatabı olmadığını, içeriği ile birlikte bütününün reddedilmesini oybirliği ile kararlaştırmıştır.
>
> DİSK, yasal bir örgüt olarak çalışmalarını sürdürmekte ve aynı yasallık içinde sürdürmeye kararlı bulunmaktadır. Bu nedenle DİSK'in 11 yıllık müca-

delesi hep kendi ilkeleri doğrultusunda olmuş ve yasal sınırlar içinde kalmaya özen göstermiştir. Ancak, bazı yasaların anti-demokratik olduğu, faşizan nitelik taşıdığı kanısıyla bunların değiştirilmesine önem veren DİSK, işçi sınıfı bilinciyle bu yolda çalışmalar yapmaya devam edecektir. Demokratik haklar ve özgürlükler için yapılacak mücadele, daha ileri boyutlara ulaştırılacaktır.

DİSK, Türkiye içinde ekonomik, politik, ideolojik mücadele veren yasal bütün örgütlerin çalışmalarını, girişimlerini izler ve gerekirse bunlar hakkında kararlara varır. DİSK devrimci mücadelenin, işçi sınıfımızın öz gücü ile Türkiye içinde verileceğine inanır. Bu nedenle, bugüne kadar gerici iktidarların baskısına, tertiplerine karşı tüm üyeleri ile birlikte aktif mücadele vermiş ve önemli başarılar elde etmiştir.

DİSK, örgütler, partiler, hükümetler karşısında bağımsızlığını titizlikle korur, sosyalist olmanın bilinciyle kendi organlarının kararlarıyla iş yapar, Anatüzük ve Genel Kurul kararlarının doğrultusunda yoluna, mücadelesine devam eder. DİSK, işçi sınıfımızın ve müttefiklerinin yasal yoldan iktidara doğru başarılı bir çalışma sürdürmesi gereğine inanarak hareket eder. Bu çalışmayı ve mücadeleyi sürdüren DISK, bugüne kadar hiçbir legal ve illegal partinin kuyruğuna takılmadığı gibi, bundan böyle de takılmayacaktır. Bağımsızlığını titizlikle koruyan DİSK, bundan sonra da bağımsızlığını işçi sınıfının bilimine uygun olarak koruyacaktır. Bu gerçeğin bilen ve bilmeyenler tarafından iyi anlaşılması, değerlendirilmesi gerekir. Herkesin ve her örgütün bu gerçeklere saygılı olması, sosyalist düşüncenin temel öğelerine bağlı olanlar için baş koşuldur.

Bu açıklama DİSK Ajansı kanalıyla tüm basına ve kamuoyuna duyurulmuş, günlük basında yer almıştır. Bu ajansın dosyada olması gerekir. Ama DİSK'e TKP dahil hiçbir örgütün emir veremiyeceğine ilişkin bu açıklama Sayın Heyetinizden saklanmıştır. Delillerin değerlendirilmesi sırasında da okunmamıştır.

DİSK-I İddianamesinde DİSK'in dış ilişkilerine ayrıntılı yer verilmiştir. Ancak DİSK'in yalnızca sosyalist ülke sendikaları ile olan ilişkilerine yer verilmiştir. DİSK'in diğer dış ilişkileri, özellikle ASK ve ASK üyeleri ile olan ilişkileri anlatılmamıştır. Oysa bu gerçekler özellikle **DİSK'in 7. Genel Kurul Çalışma Raporu**'nda açık bir dille sergilenmiştir.

15-16 Haziran olaylarına ilişkin çeşitli iddialar öne sürülmektedir. Oysa bu dava görülmüştür. Hukukdışı bir anlayışla bu olay DİSK İddianamesine aktarılırken, 15-16 Haziran olaylarına ilişkin dava dosyasındaki deliller incelenmiştir. O deliller incelenseydi görülecektir ki, isyan, ayaklanma olarak suçlanan bu olay sırasında 16 Haziran 1970 günü DİSK eski Genel Başkanı Kemal TÜRKLER TRT radyosunda kendi sesiyle bir açıklama yaparak işçileri işbaşı yapmaya çağırmıştır.

Ancak bu husus da gizlenmiştir.

İddianame gelişi güzel herşeyle doldurulurken örneğin II. Ören Toplantısmda sunulan **Durum Saptaması** adlı bir belge gizlenmiştir. Cumhurbaşkanlarına, başbakanlara, bakanlara gönderilen mektuplar gizlenmiştir. Bu belgelerin incelenmesi DİSK'in ülke sorunlarına bakışını açıkça ortaya koyacaktır. Yine 13 Şubat 1980'de Temsilciler Meclisinde kabul edilen **Demokrasi Bildirgesi** de gizlenmiştir.

Kıbrıs konusunda tüm hukuk kuralları bir kenara itilerek DİSK'e iftirada bulunulmuştur. Oysa DİSK'in Kıbrıs Barış Harekâtını nasıl desteklediğine, bu amaçla üyelerinden birer yevmiyenin kesilerek devletin **SAVAŞ FONU**'na verilmesine ilişkin kararlar İddia Makamının elindedir.

Aynı biçimde Kıbrıs harekâtına ilişkin tavrı nedeniyle Cumhurbaşkanı Fahri KORUTÜRK'ün, Başbakan Bülent ECEVİT'in, ve Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Semih SANCAR'ın DİSK'e gönderdikleri teşekkür mesajları da elindedir. Ancak İddia Makamı iddialarını lehte delilleri gizleme, dolayısıyla suç ihdas etme ve peşin hükümlü suçlama üzerine kurmuştur.

Kaynak gösterilmeden «DİSK'in «burjuva mahkemeleri» dediği iddia edilmektedir. Oysa tam tersine DİSK Anayasal yargı kurumlarına her zaman sahip çıkmıştır.

Örneğin Anayasa Mahkemesi binasına bomba atılmıştır. DİSK hemen bu olayları bildiriler ile kınamıştır. 28. 6. 1978 ve 20. 1. 1979 tarihli DİSK Ajanslarında yayınlanan ve DİSK Genel Sekreteri imzasıyla Anayasa Mahkemesi Başkanına mesaj olarak gönderilen açıklama aynen şöyledir:

...Türkiye'de faşist güçler plânlı bir saldırı içindedirler. Saldırılar giderek artma eğilimi göstermektedir. Son olarak da, faşist güçlerle sürekli çelişen Anayasanın adına yargılama yapan Anayasa Mahkemesi binasına yönelmiştir.

1961 Anayasasının özde halkçı ve demokratik yapısına karşı çıkanlar ve sürekli bu mahkemeye küfür edenler bu saldırının sorumlusudurlar. Bugüne kadar bütün saldırıların «Komünist ve anarşistlerce» plânlandığını söyleyenler hatta daha da ileri giderek Anayasa Mahkemesine bile Komünist diyenler 1961 Anayasasının bekçisi mahkemeye konulan bomba ile suç üstü yakalanmışlardır...

Bütün bunlar Türkiye'deki faşist güçleri her geçen gün azgınlaştırıyor, eğitim kurumlarını, demokratik kitle örgütlerini, Anayasal kurumları saldırılarda hedef haline dönüştürüyor. Bu saldırılar demokratik güçleri yıldırmayacaktır.

Demokratik güçler, Anayasa Mahkemesinden sendikalara ve küçük demokratik kitle örgütlerine kadar bu bilinçle, demokrasinin korunması ve daha da geliştirilmesi için görevlerini yerine getireceklerdir.

Saldırılar nedeniyle, şahsınızda bütün mahkeme üyelerine geçmiş olsun der, başarılar dilerim.

Mersin'de 1. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı öldürülmüştür. DİSK hemen bunu bir bildiri ile kınamıştır. (9. 5. 1979 tarihli DİSK Ajansı)

Savcı Doğan ÖZ öldürülmüştür. DİSK hemen Savcı ÖZ'e sahip çıkmıştır. (25.3.1978 tarihli DİSK Ajansı)

Türk Silahlı Kuvvetleri mensubu bir generale, General DEMİRBAĞ'a yapılan saldırı DİSK Yürütme Kurulu adına 21.5.1980 tarihinde yapılan açıklamayla şiddetle kınanmıştır.

Bunlara ilişkin tüm belgeler ortadadır. DİSK arşivierindedir. Ancak hukukdışı bir yaklaşımla lehteki deliller gizlenmiştir. Gerçekler örtülmek istenmiştir.

19. İDDİANAMELER VE EHM DELİLLERDEN, KANITLARDAN YOKSUNDUR

DİSK Davasındaki iddialar hukuksal dayanaklardan yok-

sun, hukukdışı suçlamalardır. TCK'nın 146., 141. maddelerini ihlâl suçu son derece önemlidir. İddianameler ve EHM'da bu maddelere uyan suçlarımızın kanuni unsurları sayılmadığı gibi, hukuk açısından değersiz belgelerle doldurulmuşlardır.

Bu davada işçi düşmanlığı yapan kalemlerin makalelerindeki üslup ile, MESS yayınlarındaki iddialar öne sürülmüş, ancak bu iddiaları hiçbir delile, belgeye, kanıta dayandırmak gereği görülmemiştir.

DİSK-I İddianamesinin daha başında 31. sayfasında kurucularından ikisi o tarihte TBMM üyesi olan DİSK'in TKP'nin direktiflerine göre strateji ve taktik belirlediği, baştan itibaren proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirmeyi amaçladığı ve Türk sendikacılığını Marksist-Leninist bir temele oturtmak istediği öne sürülmektedir.

Bunlar önemli iddialardır. Ancak bu iddiaların delilleri nerededir? Bu iddialar neye dayanılarak kanıtlanacaktır? DİSK, daha 1967'de böyle davranmış da neden zamanında yargılanmamıştır?

DİSK-I İddianamesinin 53. sayfasında «DİSK'in parti görevini bilfiil deruhte ettiği açıkça müşahade edilmektedir» denilmektedir. Böylesine önemli bir konuda müşahade yetmez. Delil gereklidir. Bu iddianın delilleri, kanıtları nelerdir?

DİSK-I İddianamesinin 90. sayfasında «ancak ne var ki, DİSK Afganistan'ın Sovyet Rusya tarafından işgalini bir kurtuluş olarak nitelemiştir» denilmektedir. Bu iddianın delili, belgesi, kanıtı nerededir? Oysa DİSK'in resmi belgeleri iddiaların aksini kanıtlamaktadır.

DİSK-I İddianamesinin 104. sayfasında DİSK için «şiddete dayalı illegal bir ihtilâl örgütüdür» denilmektedir. Bu iddianın delili nerededir? DİSK Genel Merkezinde kaç tane tabanca, top, tüfek, dinamit bulunmuştur?

DİSK-I İddianamesinin 107. sayfasında DİSK'in gerilla kollarından sözedilmektedir. Bu iddiaların delilleri nerededir? Sözü edilen gerillalar kimlerdir? Hangi kamplarda eğitilmişlerdir? Kimlerden emir almışlardır?

DİSK-I İddianamesinin 108. sayfasında «bazan işçiler öldürülerek grevlere gitmeye zorlanmıştır» denilmiş ve bu konularda «yüzlerce, binlerce misal var» denilmiştir. Bu konuda yüz değil, on değil, tek bir misal istiyorum. Hangi fabrikada DİSK yöneticileri greve zorlamak için işçi öldürmüşlerdir? Böylesi bir maddi suçlamanın delili, kanıtı nerededir?

Böylesi bir maddi olay delilsiz bırakılamaz.

Hukuk bu olamaz.

DİSK-I İddianamesinin 108. sayfasında ekonomik durumun kötüleşmesine ilişkin olarak «DİSK idarecileri bu felaketli gidiş karşısında emellerine yaklaştıkları düşünce ve kanaatıyla ellerini ovuşturmuşlardır» denilmektedir.

DİSK'in ekonomik ve toplumsal durumun kötüye gitmesinden duyduğu endişeyi ve korkuyu yüzlerce bildiri ile kamuoyu önünde açıklamasını, bu konuda Cumhurbaşkanlarına, Başbakanlara, Bakanlara resmi yazı göndermesini ve önerilerde bulunmasını biryana bırakalım. Yukarıdaki iddianın delili, kanıtı nedir? Ellerini ovuşturan DİSK yöneticilerinin fotoğrafı mı çekilmiştir? Filme mi alınmışlardır? Bunlar kimlerdir?

Hukuksal bir iddianın dili, üslubu bu olamaz.

DİSK-I İddianamesinin 115. sayfasında DİSK'e bağlı işçilerin TARİŞ olaylarında 5 polis memurunu şehit ettikleri bildirilmiştir. Bu iddianın delili nerededir? TARİŞ işletmelerinde çıkan olaylarda bir tek ölüm yoktur. Ölüm olayları başka semtlerde olmuştur. Bu ölüm olaylarının davaları görülmektedir. Ve bu dava sanıkları arasında bir tek DİSK yöneticisi dahi yoktur.

Yine DİSK-I İddianamesinin 108. sayfasında «Hükümetin grevleri talik etme yetkisinin fayda sağlamadığı yazılıdır» DİSK üyesi hangi sendika, karar haksız olsa bile, hangi hükümetin grev erteleme kararına uymamıştır? Bu tür iddialar somut olarak belgelenmek zorundadır.

DİSK-I İddianamesinin 799. sayfasında «yeni teşkilatlanma ile tek bir güç haline getirilmek istenen bireysel terör odaklarının içinde bulunacağı direniş komiteleri ile yeni şartlarda yurt sathında başlatılacak olan işçi hareketlerinin halk isyanına dönüştürülmesinin temini amaçlanmıştır,» denilmektedir.

Böylesine ağır bir suçlamanın maddi delilleri mutlaka ortaya konmalıdır.

DİSK-I İddianamesinin 800. ve 801. sayfalarında DİSK'in «anlaşma zemini mevcut olan ve işçilerin vazgeçmeye kabule hazır oldukları yasal grevleri yasadışı direnişlere» dönüştürdüğünü ve böylece devlet organlarını manevi cebir ve baskı altında tutmak için vasıta olarak kullandığı iddia edilmektedir.

Yeri gelmişken bir noktayı daha belirtmek istiyorum. İş hukuku hakkında biraz bilgisi olanlar çok iyi bilirler ki, DİSK bir konfederasyondur ve 275 sayılı Yasaya göre konfederasyonlar toplu sözleşme çağrısı yapamazlar, sözleşme imzalayamazlar,

greve gidemezler. Böylesine havada kalan suçlamalar hukuk olamaz.

DİSK-I İddianamesinin 114. sayfasında «ihtilâl meclisi» kurulduğundan sözedilmektedir. Bunun delili, kanıtı nedir? İhtilâlcilerin böylesine geniş organlarla karar alıp, ihtilâl kararlarını noterden tasdikli deftere yazdıkları nerede görülmüştür?

DİSK-I İddianamesinin 759. sayfasında «TKP'nin sesi radyosu bantlarının ve yayınlarının işçilere okutturulduğu, ders notlarında bunlardan faydalanıldığı anlaşılmıştır» denilmektedir. Nasıl anlaşılmıştır? Bu suçlamanın delili, kanıtı nedir?

Bu bir hukuki iddia değildir. Olsa olsa bir önyargıdır.

İddiaların delilsizliğine, subjektif ve telkini niteliğine en açık örneklerden biri de DİSK-I İddianamesinin 52. sayfasındadır. İddia Makamı bu sayfanın 5. paragrafında toprak reformu konusunda aynen şöyle demektedir:

> **Bu hususta DİSK yayınlarında açıklayıcı beyana rastlanmamıştır. Ancak DİSK'in Marksist-Leninist bir örgüt olarak toprak reformu konusunda Marksist-Leninist örgütlerden ayrı bir düşünce, tutum ve uygulama tarzına sahip bulunmadığı da açık bir gerçektir.**

Yukarıda görüldüğü gibi belli bir konuda görüş belirtmediği zamanlar bile DİSK suçludur. Çünkü belirtmiş olsaydı, iddialara göre yine Marksist-Leninist şeyler söyleyecekti.

DİSK-I İddianamesinin 295. sayfasının 1. paragrafında 1975' teki DİSK 5. Genel Kurulunda alman 33 No'lu karar suçlanmaktadır.

Bu paragraftaki suçlamada geçen «ima edilmiş» sözleri subjektif, telkinî bir deyiştir. Hukukçulara özgü bir deyiş değildir. İkinci olarak 33 No'lu kararın delile dayanmadan Anayasal düzenin yıkılması amacıyla alındığı iddia edilmektedir. Üçüncü olarak idiaya göre alınan karara bağlı olarak mitingler yapılmış, yani karar tatbik edilmiştir. Fakat Anayasal düzen yıkılmamıştır.

Dördüncü ve en önemlisi yalnızca karara bakılarak, gerçekler araştırılmadan DİSK'in İzmit, İstanbul ve İzmir'de mitingler gerçekleştirdiği iddia edilmektedir. Oysa İzmit'te miting yapılmamıştır. Bu durumu inceleme gereği bile duyulmamıştır. Çünkü iddialara göre DİSK nasıl olsa peşinen suçludur.

DİSK-I İddianamesinin 203. sayfasında DİSK'in 6. Genel Ku-

rulunda aldığı 46 kararında Marksist-Leninist ideoloji doğrultusundaki kararlar olduğu iddia edilmektedir. 201. sayfada ise aynı kararların «sosyalist ihtilâl sürecinin üç yıllık dönemine ait taktik ve stretajik plân ve programın tesbitini ifade» ettiği öne sürülmektedir. EHM'nın 54. sayfasına göre ise bu kararlar işçi sınıfı partisinin oluştuğu anlamına gelmektedir.

Yalnızca bunlar iddiaların gayriciddiliğine, saptırma zorlamalara girişmesine, delillere dayanmadan suç ihdas etmesine en güzel örneklerdir.

DİSK 6. Genel Kurul kararlarının incelenmesinden de anlaşılacağı gibi bu 46 karar arasında 1961 Anayasasının korunması ve geliştirilmesi, çıraklık yasası, cumartesi günlerinin tatil kabul edilmesi, kıdem tazminatı, iş kanununun demokratikleştirilmesi, işçi-memur ayırımı, referandum, işyeri toplu sözleşme düzeni, işkollarının 16'ya indirilmesi, yurt dışındaki işçilerimiz, asgari geçim indirimi, SSK'nın konut yaptırması... gibi değişik sendikal içerikli kararlar vardır.

Ama eldeki delillere bile bakılmadan önyargı ile bunların tümü «Marksist-Leninist» kararlar olarak suçlanabilmektedir.

DİSK-I İddianamesinin 810-812. sayfaları arasında sözü edilen 16 kalem sözde kanıtın ne denli hukukdışı olduğunu ve delil niteliğine sahip bulunmadığını daha önce Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunmuştum.

İşte iddialar böylesi hukukdışı yollara dayalı, delillerden yoksun, peşin hükümlü, hukukdışı, ideolojik temelli suçlamalardır.

20. BU DAVADAKİ BAZI BELGELER, YAYINLAR, DELİLLER ÜZERİNE

DİSK Davasında çok sayıda belge, yayın, delil olarak sunulmuştur. Üye sendikalara ilişkin dosyalardaki belgeler hakkında ilgili yöneticiler sanırım bilgi vermişlerdir ve savunmalarında bilgi vermeye devam edeceklerdir.

Konfederasyon olarak DİSK Dosyasına ilişkin olarak sunulan belgeler hakkında delil değerlendirme aşamasında tek tek açıklama yaparak hangi belgelerin DİSK'e ait olduğunu, hangilerinin DİSK'e ait olmadığını açıkladık. Bu açıklamaları burada tekrar ederek savunmamı uzatmak istemiyorum. Yalnızca

idd alarda çok önemsenen bazı önemli belgeler üzerinde kısaca durmak istiyorum.

DİSK Davasında sendika binalarında bulunduğu öne sürülen çok sayıda ses bandı, fotoğraf, slayt ve filme dayanılarak suçlama getirilmiştir.

Fotoğrafların bir kısmına DİSK-I İddianamesinde yer verilmiştir. Hemen belirteyim ki, bu fotoğrafların çoğu DİSK'e ya da üye sendikalara ait değildir. Örneğin TARİŞ Olaylarına ait çok sayıda fotoğrafın DİSK ile hiçbir ilgisi yoktur. Fotoğraflar altyazıları ile saptırma amaçlı kullanılmıştır. Örneğin «Belediye Meclisi işgali» diye sunulan fotoğraf bir İstanbul eski Belediye Başkanının işçilerle yaptığı toplantıya aittir.

İddianamelerde çok sayıda bant çözümüne yer verilmiştir. Yüksek Mahkeme kararlarının da ortaya koyduğu gibi bant hukuki bir delil değildir.

> Ses alma alanındaki ilerleme ve gelişmeler bugün o evrededir ki bir sesin belirli bir kişiye ilişkin bulunduğunun hâlâ parmak izlerinde olduğu gibi kuşkusuzca ve kesinlikle saptanamamasına karşılık bir takım montaj yollarıyla ve gerekirse ses taklit etmede usta kişilerin yardımlarından da yararlanılarak bantlar istenildiği gibi doldurulabilmektedir. (Anayasa Mahkemesi Karar. 17.8.1971. T. 41/67 S.K.)

Sendikal Kuruluşlar, özellikle üst kuruluşlar 274 sayılı Sendikal Yasası'nın 1. ve 14. maddeleri gereği üyelerinin kültürel çıkarlarını korumak, bu nedenle de kütüphane ve arşivler kurmak zorundadır. Bu yasal bir yükümlülüktür. İşte bu amaçla DİSK Basın-Yayın Dairesi bünyesinde bir FOTO-FİLM Merkezi kurulmuştur. Bu merkezde bir yandan DİSK'in tüm sendikal çalışmaları fotoğraf, slayt ve filmler ile saptanmak istenirken, öte yandan DİSK'e gönderilen, armağan edilen her türlü film, slayt ve fotoğrafın arşivlenmesi amaçlanmıştır. DİSK'te böylesi açık bir arşivin varlığı bile tek başına DİSK'in yasal, açık bir örgüt olduğunun kanıtını oluşturur.

DİSK gibi Türkiye'de yarım milyon işçinin üye olduğu bir konfederasyonun çalışmalarım film ve slaytlarla tesbit etmesi hem doğal, hem de yasal bir çabadır.

Yani bir sendikal konfederasyonda bir foto-film arşivinin varlığı ve bu arşivde bazı fotoğraf ya da filmlerin varlığı hiçbir suçlamanın ölçüsü olamaz.

Ancak bu davada söz konusu edilen ses bantlarının, fotoğrafların, slaytların, filmlerin DİSK'e ait oldukları nereden bellidir? Bunların DİSK'in çalışmalarına ait olduğu nereden bellidir? Bu konuda hukuki değer taşıyan hiçbir açıklama. hiçbir zabıt bulunmamaktadır.

Fotoğraflar, slayt ya da dia olarak adlandırılan pozitif film kareleri ve filmler, ses bantları gibi, hukuken sağlıklı birer delil değildir. Çünkü fotoğraflar, slaytlar, kullamlan fotoğraf makinasına, objektifin kalitesine ve niteliklerine, objektifin bakış açısına, görebildiği alana, kullamlan filmin kalitesine, banyosuna, tab edilişine, montajına göre, hepsinden önemlisi fotoğrafı çekenin yaklaşımına bağlı olarak, bütün bu aşamalarda yapılabilecek müdahalelerle değişikliğe uğrayabilir.

20. yüzyılın son çeyreğinde artık fotoğraflar ile birşeyi kanıtlamak hukuken mümkün değildir. Son derece ileri tekniklerin uzantısında foto-montaj olarak adlandırılan yöntem ve çeşitli foto hileleri aracılığı ile fotoğraflar ile kişileri yanıltmak son derece kolaydır. Örneğin Sayın Savcılardan birinin bir terörist eylemde yer aldığını gösteren bir fotoğraf üretmek olasıdır. Slaytlar da, çekimlerinden malzeme olarak kullanılmalarına kadar geçen sürede her aşamada teknik değişikliğe, tahrifata uğrayabilecek araçlardır.

Bu nedenlerle fotoğrafların, slaytların hiçbir hukuki delil niteliği yoktur.

Film ve filmlere ilişkin manyetik ses bantları da Yüksek Mahkeme kararında yansıdığı gibi hukuki delil sayılamaz.

Hukuken geçerliliği olmayan ve amaçlanan sonuca uygun biçimde değiştirilebilen bu araçlar üzerinde daha fazla değerlendirme yaparak savunmamı uzatmak istemiyorum. Bu nedenlerle ses bandı, fotoğraf, slayt ve filmlerin hukuki bir değeri bulunmadığını, bu konuya ilişkin önyargılı kişilerce tanzim edilen bilirkişi raporlarını da kabul etmediğimi Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunarım.

Ancak fotoğraflara ilişkin bir noktaya daha değinmek istiyorum. DİSK İddianamesine EK 174 No'lu deliller klasöründe içinde DİSK Genel Sekreteri Fehmi Işıklar'ın yer aldığı bir fotoğraf aleyhte delil olarak sunulmuştur. Bu, Sendikalar Birliği' nin Genel Kurulu nedeniyle 115 ülkeden konuk olarak Moskova'ya çağrılan sendikacıların toplu olarak çektirdikleri bir hatıra fotoğrafıdır. Bu fotoğrafta Türk-İş üyesi Yol-İş Federasyonunun o dönemdeki Başkanı Halit Mısırlıoğlu ile yine Türk-İş

üyesi Maden Federasyonundan Mehmet Tezel de yer almaktadır.

Aynı kongreye katılan ve aynı fotoğrafta yer alan Türk-İş'li iki sendikacı için suç olmayan bir husus, DİSK'li bir sendikacı için neden suç konusu oluşturuyor? Sorusuna hukuki ölçüler içersinde cevap vermek mümkün değildir. Bu durum da iddiaların baştan sona DİSK hakkındaki bir önyargı üzerine kurulmuş olmasının bir başka kanıtıdır.

İddianamelerde ve EHM'da Genel Kurullarda ya da bazı toplantılarda yapılan konuşmalarla DİSK'in tüzel kişiliği ve yöneticileri suçlanmaktadır. Söz konusu konuşmaların bant çözümlerinin gerçeği ne denli yansıttığını bilmiyoruz. Ancak 1961 Anayasasının 33. maddesindeki suçların şahsiliği ilkesi gereğince yapılan özel konuşmalar maddi delillere dayalı olarak kanıtlansa bile yalnızca o kişileri bağlar. Yine Genel Kurullar ve diğer toplantılarda verilen öneriler, karar taslakları da kişileri bağlar.

DİSK üyesi olsalar bile belirli kişilerin davranışlarından DİSK tüzel kişiliği sorumlu tutulamaz. Yöneticilerin ya da belli sendika temsilcilerinin düşünce ve davranışları DİSK tüzel kişiliğine mal edilemez. DİSK tüzel kişiliği ancak DİSK'in karar organlarınca alınmış kararlar ve bu kararların uygulanmasının sonuçlarından yargılanabilir. DİSK'in sevk ve idaresinin temel organı ise DİSK Genel Kuruludur.

1961 Anayasasının 33. madesinin gerekçesinde şöyle denilmiştir:

> **İnsanları, başkalarının fiilinden dolayı cezalandırmaya cür'et edebilen totaliter rejimlerin, insanlığa getirdiği acı tecrübelerden sonradır ki, bir kimsenin yalnız kendi fiil veya ihmalinden sorumlu olabileceği esasının, Anayasalarda yer alması lüzumu bilhassa hissedilmektedir.**

İddianamede DİSK Genel Merkezinde bulunduğu söylenen bazı yayın ve belgelere yer verilmiştir.

12 Eylül 1980'den sonra DİSK Genel Merkezinde yapılan bazı aramalara ben ve Rıza GÜVEN katıldık. Ancak oradaki arama zaptının altına binbir güçlükle düştüğümüz cümleden de anlaşılacağı gibi Genel Merkezde aramalar yapılırken, biz bir odada oturtulduk. Bizim dışımızda arama yapıldı ve sonra bize bazı zabıtlar imzalatıldı.

Bu davada çoğu imzasız, tasdiksiz, kayıtsız, kimin tarafından kaleme alındığı belli olmayan, DİSK'te bulunmuş olduğuna ilişkin hukuki bir zabıt bulunmayan kağıtlar delil olarak sunulmuştur.

Bu yayınların hiçbirinden DİSK, üye sendikalar ve biz sendikacılar sorumlu tutulamayız.

DİSK'e PTT kanalıyla gönderilen mektup, telgraf ve yazışmalar, herhangi bir suç oluşturabilecek nitelikte olmadıkları gibi, DİSK yöneticileri ile hiçbir ilgisi yoktur.

PTT şubelerindeki müvezzilerin tanıklığı ile anlaşılacağı ve 12 Eylül 1980'den sonra PTT şubelerinde biriken DİSK'e ait postaların incelenmesiyle kanıtlanacağı gibi, DİSK'e hergün yüzlerce yayın gelmiştir.

DİSK yalnızca Türkiye'de değil, tüm dünyada tanınan bir kuruluştur. DISK, İstanbul,. adresi DİSK'e birşey göndermek için yeterli adrestir.

DİSK, Anayasal bir örgüt olduğu için hiçbir gizliliğe gerek görmemiş, DİSK'e gelen yayınlar, mektuplar, belgeler ya arşivlenmiş ya da çok düzenli olmayan kütüphane odasına bırakılmıştır.

Bazı dergilerden DİSK'e birkaç adet gönderilmesinin de hiçbir anlamı yoktur.

Öte yandan kütüphanede bulunan bazı kitapların suç delili olarak sunulması ya da çalışmaların o kitaplara dayandırılarak yapıldığı iddiaları da hukuksal değildir.

Ayrıca DİSK kütüphanesindeki kitapların, yayınların dökümü yapılırsa her türden yayının bulunduğu kolaylıkla saptanacaktır.

DİSK-I İddianamesine 6k 7 no'lu Deliller Klasörüne bugün piyasada hâlâ satılan Marksist-Leninist Felsefe Sözlüğü, DSF'nin 30 Yılı, Manifesto, TKP'nin Savaş Ödevi, TKP Konferansı adlı yayınlar konmuş ve DİSK-I İddianamesinde baştan sona bu yayınlara dayanılarak suçlama getirilmiştir.

Bu hukuki bir davranış değildir. DİSK tarafından yazılmamış, DİSK tarafından yayınlanmamış herhangi bir kitabın içindeki yazılardan DİSK sorumlu tutulamaz.

Kütüphanede bulunduğu iddia edilen birkaç santimetre büyüklüğündeki Lenin büstü de DİSK'e ait değildir. DİSK'te bulunduğuna ilişkin hukuki değeri olan bir zabıt mevcut değildir. Bulunsa dahi bir suçun delili olamaz.

DİSK-I İddianamesinin 525., EHM'nın 109. sayfasında sözü

edilen ve odamda bulunduğu ileri sürülen «Birleşik Cephe Üzerine Teorik Çerçeve» adlı yazı DİSK'e ait değildir. Böyle bir yazıdan haberdar değilim. Bu yazının içerik olarak incelenmesi de DİSK'e aykırı görüşler taşıdığını ortaya koyacaktır. Odama ilişkin arama zaptında bile bu belgeden söz edilmemektedir.

DİSK-I İddianamesinin 587., EHM'nın 108. sayfasında DİSK Genel Sekreterinin odasında bulunduğu belirtilen «cephe» konulu yazılar DİSK'e ait değildir. Bu yazılar dışardan posta ile gönderilmiş ve bir kenara konulmuş yazılar olabilir.

DİSK-I İddianamesinin 536., EHM'nın 109. sayfasında belirtilen derneklere ait belge bilgimiz dışındadır.

DİSK-I İddianamesinin 754. sayfasında belirtilen TKP'nin sesine ait bant DİSK'e ait değildir.

DİSK-I İddianamesinin 427. sayfasında sözü edilen Demokratik Merkezi Eylem Komitesi Taslağı DİSK karar organlarına ait değildir. Bu taslağın tarihi yoktur. İmzasız, sıradan bir kağıttır.

Birçok yerleri, yerleşmiş ilkelerimize aykırıdır. Bu taslakta yazılanlar DİSK'in hiçbir çalışmasında esas alınmamıştır. Örneğin taslakta yer alan eylem günleri uygulanmış mıdır? Uygulanmamıştır. Bu taslak DİSK'in hiçbir karar organında kabul edilmediği gibi, Demokratik Merkezi Eylem Komitesinde de tartışılmamıştır. Böyle bir taslaktan ben dahil hiçbir yetkili haberdar değildir.

Demokratik Merkezi Eylem Komitesinin çalışmalarına ait esaslar Yürütme Kurulu karar defterinde yazılı olup, bunlar DİSK-I İddianamesinin 437. sayfasında yer almıştır. Ve görüleceği gibi bu kararlar Sendikalar Kanununun 1. maddesi kapsamındadır.

İddianamelerin birçok yerinde temel alınan ve çeşitli sayfalarındaki alıntıların yapıldığı 6. Genel Kurul Çalışma Raporu DİSK'e ait değildir. Bu Çalışma Raporu bazı yürütme kurulu üyelerince hazırlatılmış, ancak 6. Genel Kurulda oy çokluğu ile reddedilmiştir. DİSK'e ait değildir.

Bu durum genel kurul zabıtlarında açıkça belirtilmiştir. Ayrıca hükümet komiserlerinin raporlarında da bu hususun yer alması gerekir.

DİSK-I İddianamesinin 449-474. sayfaları arasında tam metin olarak verilen UDC Broşürü DİSK'e ait değildir. Politika gazetesinin ekidir. DİSK'in görüşlerini yansıtmaz. Bugün öğrendi

kimize göre bu yayın hakkında zamanında hiçbir dava açılmamıştır.

DİSK-I İddianamesinin ve EHM'nın çeşitli sayfalarında sözü edilen DİSK Eğitim Notları da 6. Genel Kurul Çalışma Raporu ile birlikte DİSK 6. Genel Kurulunca reddedilmiştir. Bu kitabı basan DİSK'ten ayrı bir tüzel kişiliği olan ancak «DİSK Yayınevi» adını kullanan «Basımevi, Basın-Yayın ve Matbaacılık A.Ş.» ünvanlı, Ana Sözleşmesi Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinin 4.5.1977 günlü nüshasında yayınlanan bir şirkettir. Bu yayınevine Beyoğlu 1. Noterliğinin 28.5.1979 tarihli yazısı ile ihtarname çekilerek yayının durdurulması ve DİSK adının kullanılmaması ihtar edilmiştir. Bu belgenin kopyasının dosyada olması gerekir. İlgili noterlikten de sorulabilir.

1978, 1979 ve 1980 DİSK Dergisi kapak içlerinde DİSK'in 1967 yılından bu yana yayınladığı tüm yayınları sayılmıştır. Bu yayınlar arasında ne 6. Genel Kurul Çalışma Raporu, ne de DİSK Eğitim Notları birer yayın olarak sayılmamaktadır. Çünkü bu yayınlar DİSK'e ait değildir.

DİSK-I İddianamesinin 250. sayfasında ve onu izleyen sayfalarda DİSK 7. Genel Kurulunda bir dizi karar alındığı söz konusu edilmekte ve bu kararlara dayanılarak DİSK suçlanmaktadır. DİSK 7. Genel Kuruluna çok sayıda karar önerisi sunulmuştur. Ancak Genel Kurulda hiçbir karar istihsal edilmemiştir.

7. Genel Kurulu anlatan 8.8.1980 tarihli 65, 66, 67 sayılı DİSK Dergisi'nin 24. sayfasında belirtildiği gibi yeni oluşacak olan DİSK organlarının bu karar taslaklarını düzenlemesi ve sendika temsilcilerinin katıldığı bir toplantıda ele alınması oybirliği ile kabul edilmiştir. 7. Genel Kuruldan sonra DISK Yönetim Kurulu hiç toplanmamıştır. Bu nedenle 7. Genel Kurulda alınmış böylesi kararlar yoktur.

DİSK-I İddianamesinin 448. sayfasında belirtilen 9.10.1977 tarihli DİSK Genel Temsilciler Meclisi gerçekleşmemiştir. Bu toplantı DİSK Yönetim Kurulunca iptal edilmiş ve durum İstanbul Valiliğine bildirilmiştir. Anılan bu toplantıya yalnızca DİSK'e bağlı üç sendikanın temsilcileri katılmıştır. Dolayısıyla bu toplantı DİSK Genel Temsilciler Meclisi toplantısı değildir.

DİSK-I İddianamesinin 676. sayfasında 22.5.1978 tarihli 7 sayılı DİSK'in Sesi gazetesinden söz edilerek oradan yapılan bir alıntı suçlanmaktadır. DİSK'in tüm yayınları zamanında ilgili mevzuatlara ve Derleme Müdürlüğüne verilmiştir. Buna ilişkin

imzalı alıntı defterleri ya İddia Makamının elindedir ya da kayyımlarda olması gerekir. DİSK'in yukarıda sözü edilen türde bir yayını olmamıştır. Söz konusu yayın basımında vazgeçilen bir prova baskısı olabilir.

DİSK Vekili Ercüment Tahiroğlu'nun yaptığı başvurulara verilen cevaplarda İstanbul C. Savcılığının 6.7.1982 tarihli ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının Basma Yazı ve Resimleri Derleme Müdürlüğü'nün 18.6.1982 tarih ve TÖR-DM/34.4.510. 2-538 sayılı yazılarıyla kayıtlarının kontrolünde 22.5.1978 tarihli DİSK'in Sesi adlı yayının 7. sayısının bulunmadığı bildirilmiştir. Bu cevapların fotokopileri Savunma Avukatlarımızın soruşturmanın genişletilmesine ilişkin dileklerinin ekinde sunulduğundan dosyada bulunmaktadır.

DİSK-I İddianamesinin 622. sayfasında Tekstil Sendikasına ait olduğu belirtilerek uzun bölümlerinin aktarıldığı kitap da duruşmalar sırasında öğrendiğime göre Tekstil Sendikasına ait değildir.

Tekstil Sendikası Genel Başkam Rıdvan Budak'ın hem sözlü olarak, hem de yazılı olarak ilgili belgeleri de ibraz ederek huzurunuzda açıkladığı gibi, bu yayın DİSK'e de, Tekstil Sendikası'na da ait değildir.

Bunların dışında DİSK Dergisi kapaklarında gösterilen tüm öteki yayınlar DİSK'e aittir. DİSK Yönetim ve Yürütme Kurulları karar defterlerindeki kararlar DİSK'e aittir.

21. İDDİALARDA YANSIYAN ANAYASA ANLAYIŞI

DİSK Davasındaki iddianamelerde ve EHM'da Anayasal düzene ilişkin olarak DİSK ve DİSK Yöneticilerine yükletilmek istenen suçun maddi temelleri yoktur. İddialar yanlış bir Anayasa anlayışı üzerine kuruludur.

DİSK-I İddianamesinde, 99. sayfaya göre «Mer'i Anayasal düzen kapitalist düzendir.» 206. sayfaya göre devlet «liberal kapitalist karma ekonomi düzenini» benimsemiştir. 298. sayfaya göre «Anayasal devlet düzeni kapitalist ekonomiye dayalı»dır. 314. sayfaya göre «sermaye ve mülkiyet esasına dayalı kapitalist sistem»dir. 815. sayfaya göre de «kapitalist karma ekonomi sistemini» benimsemiştir. 87. sayfaya göre de faşizme ve em-

peryalizme karşı mücadele etmek, «kapitalist sisteminin oluşturduğu bugünkü Anayasal rejimi» hedef almaktadır.

1961 Anayasasına göre Anayasal düzen liberal kapitalist düzen değildir. 1961 Anayasası liberallik değil, 129. maddesinde belirtildiği gibi planlama, yani devletin ekonomik hayata müdahalesini getirmiştir. 1961 Anayasasının hiçbir yerinde kapitalizm de önerilmemiştir. Anayasal düzen iddialardaki gibi tanımlanmamıştır. Tam tersine 1961 Anayasası sosyal hukuk devleti ilkesine dayalı olarak SOSYAL DEVLET düzeni öngörmüştür.

DİSK-I İddianamesinde Anayasal düzene ilişkin tanımlar kendi içlerinde çelişkili olmaktan öte, yanlıştır, 1961 Anayasasına aykırıdır.

Ekonomi bilgimin çok derin olduğunu iddia ediyorum, ama en azından «liberal kapitalist karma ekonomi» deyiminin bilimsel bir deyim olmadığını biliyorum.

«Liberal kapitalist karma ekonomi» deyimi gerçekte, sermayenin ideolojik olarak savunulmasıdır.

Yukarıdaki tanımlamalarda da görüleceği gibi iddianamelerde ve EHM'da 1961 Anayasasının emir hükümleriyle düzeltilmesi istenilen mevcut bozuk düzen ile 1961 Anayasasının amaçladığı düzen arasında özdeşlik kurulmaktadır. Gerçekte iddianameler ve EHM baştan aşağıya bu yanlış, sakat Anayasa anlayışından doğan özdeşlik üzerine kuruludur.

İddianame ve EHM, 1961 Anayasasının «sosyal devlet» kavramını da özü iie algılamak istememektedir.

1961 Anayasası, savunmanın başında sözünü ettiğim «sosyal adalet» ilkesini temel ilke kabul ettiğini belirtmiş, ancak Anayasal düzeni kapitalist, sosyalist ya da karma ekonomi olarak tanımlamamıştır. Buna karşılık 1961 Anayasasının madde gerekçelerinde devletin liberal nitelikte olmadığı şöyle açıklanmıştır:

> MADDE 38 — Kamulaştırma ve Millileştirme
> Yalnız sosyal Devlet mefhumu değil, teminat altına alma maksadiyle hukuk mefhumlarını gayelerine göre uygulayan ve geliştiren Liberal hukuk ve Devlet anlayışı dahi, toplumun geleceğini gözönünde bulundurunca ferdi hürriyet ve hakları devamlı olarak teminat altına alma maksadiyle bu yoldaki istisnalara cevaz verecektir.

MADDE 39 — Çalışma ve Sözleşme Hürriyeti
Hiçbir memlekette artık iktisadi liberalizm mutlak surette tanınmadığından, devletin, iktisadi hayatın gidişinden sorumlu olması ve bunun neticesi olarak da iktisadi hayatın düzenlenmesi ve plânlanması esası kabul edilmiştir. Toplumun refahını gaye edinmiş sosyal devletin, özel teşebbüs alanındaki bu düzenleyici rolünü ifade eden ikinci cümleye, iktisaden az gelişmiş ve ancak plânlı bir iktisat sayesinde açığı kapamak zorunda olan bir toplumda ise, bu hükmü, Anayasa prensibi halinde ilan etmek bir zaruret teşkil eder.

MADDE 48
Liberal Devlet anlayışı içinde dahi Devletin sağlık işleriyle meşgul olması genel olarak kabul edilmektedir ve hemen her memlekette böyle bir Bakanlık mevcuttur. Ancak zamanımızın refah Devletinde (iktisaden zayıf halk tabakalarının hayatları için en zaruri olan hakları fiilen sağlayan sosyal Devlette) ferdin sağlığını, gerek doğrudan doğruya, gerek özel teşebbüsle ve mahalli idarelerle işbirliği yaparak temin etmek, Devletin başta gelen görevleri arasında yer almaktadır...

1961 Anayasasının bu gerekceleri ile DİSK Davasındaki Anayasal düzen tanımlamaları taban tabana zıttır.

1982'de Kara Kuvvetleri Komutanlığı tarafından o zamanki Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin'in «Baş Emir»i ile yayınlanan ATATÜRK'ÜN EKONOMİ GORÜŞÜ adlı kitabın 42. sayfasında şu görüşe yer verilmiştir:

Bilhassa liberal demokrasilerin siyasi düzen olarak kabul edildiği ülkelerde, devlet ekonomik faaliyete katkıda bulunurken, hâkim sınıfların etkisi altında bulunduğundan, bu sınıfların menfaatine aykırı hareket edemediği görülmüştür. Bunun memleketin genel Ekonomik kalkınmasında sermaye tasarrufunun meydana gelmesini önemli ölçüde önlediği görülmüştür.

Kara Kuvvetleri Komutanlığımn bu kitabının 41. ve sayfalarında şu görüşlere yer verilmiştir:

Bu ilke; başlangıçtan bu yana, Cumhuriyet devletinin ekonomi politikasına yön vermiş ve 1930 yıllarında «devletçilik» adı altında toplanmıştır... Ülkemiz... Devlet sektörü ağır basan Karma Ekonomi sistemi uygulayan kalkınmakta olan bir ülkedir... 19'ncu yüzyıla has olaylar serisi, aynen tekrar edilemeyeceğine göre özellikle ilk safhalarda milli kalkınma hareketini «kâr peşinde koşan özel teşebbüsün çabaları değil, devlet tayin edecektir.

Görüldüğü gibi Iddia Makamının Anayasal düzene ilişkin tanımlamaları Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın Atatürk'ün Ekonomi Görüşü adlı yayınındaki tanımlarla da çelişmektedir. Bir karşılaştırma olanağı yaratması açısından bu kitabı ekte Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum: EK NO: 8.

Türkiye gibi azgelişmiş bir ülkede «sosyal devlet» kavramı batının «refah devleti» kavramından da öte bir anlam kazanmaktadır. Türkiye'nin sorunu «sosyal adalet içinde hızlı kalkınma»dır. Böylesi bir amaç ise uygulanan ekonomik politikalar ile başarıya ulaşmamıştır.

İddianameler ve EHM, sosyal devlet kavramını bu kapsam içinde anlamamaktadır. Kaldı ki, bugün birçok Anayasa uzmanı «sosyal devlet» kavramını çok daha dinamik bir anlayışla yorumlamaktadırlar. Örneğin Siyasal Bilgiler Fakültesi eski Anayasa Hukuku Profesörlerinden Mümtaz SOYSAL şöyle demektedir:

3. maddenin olumlu ve ileriye dönük bir şekli de yorumlanması «sosyal devlet» ilkesiyle «sosyal adalet içinde hızlı kalkınma amacı arasındaki bağlantının» kamçılayıcı niteliği üzerinde durularak yapılabilir. Kalkınma gerçekleştikçe sosyal adaletin gerçekleşme oranı da artmalıdır. Anayasa'dan çıkarılabilecek temel ölçü bu... Bu bakımdan Anayasa'nın benimsediği ekonomik ilke bazılarının ileri sürdükleri gibi, devlet eliyle özel girişimlerin desteklenmesini öngören bir «karma ekonomi» ilkesi değil, «sosyal adalet içinde hızlı kalkınma» ilkesidir. Anayasanın hiçbir maddesi her türlü yorumlanabilecek olan, özellikle devlet kuruluşlarının desteğini özel girişimlerden yana çekmeye yarayan «karma ekonomi» ilkesinden söz etmiyor. (Prof. Mümtaz SOY-

SAL, 100 Soruda Anayasanın Anlamı, İkinci baskı, İstanbul 1974, s. 182)

1961 Anayasasının hiçbir yerinde sermaye ya da sermaye sınıfı savunulmamıştır. Sosyal adalet anlayışı savunulmuştur. O kadar ki, örneğin bir grev hakkına Anayasada da açıkça yer verilirken, lokavta yer verilmemiştir.

Bu nedenlerdir ki, 1982 Anayasası tartışmalarında işverenlerin en temel talebi Anayasada sosyal devlet kavramına yer verilmemesi olmuştur.

1961 Anayasasında özel teşebbüsün karşısında kamu yararı tartışılmış ve kamu yararı özel teşebbüs anlayışına üstün tutulmuştur.

Nitekim 1961 Anayasasının 38. maddesinde,

> Kamu yararının gerektirdiği hallerde, karşılıklarını peşin ödemek şartıyla özel mülkiyette bulunan taşınmaz mallar...

39. maddesinde ise,

> Kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının gerektirdiği hallerde gerçek karşılığı kanunda gösterilen şekilde ödenmek şartıyla devletleştirilebilir.

denilmektedir.

1961 Anayasası ülkenin ekonomi politikasını plana bağlanmıştır. Bugüne kadar ki planlarda temel stratejik tercihler «1. Kamu kesimi için emredici, özel kesim için yol gösterici özendirici olma, 2. Dengeli kalkınma» olarak belirlenmiştir.

Ancak bu özel sermaye için özendiricilik bile bir noktaya kadar amaçlanmıştır. Örneğin yatırım indirimi ve özel kesime karşılıksız transfer niteliğindeki sanayi geliştirme fonlarının sermaye için tek yanlı yararlıkları görülünce Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir.

Oysa DİSK-I İddianamesinin 205. ve 206. sayfalarında şu görüşler savunulmaktadır:

> Bu istemler, ekonomik hayatın önemli bir unsurunu teşkil eden sermaye sınıfına, sermayeye ve üretim araçları üzerindeki özel mülkiyete yönelik bulunmaktadır.
> Bu istemlerle ülke ekonomisinin çarklarını döndü-

ren yerli ve yabancı sermayenin devletleştirilmesi, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin halktan yana toplumsallaştırılması istenmektedir.

Bu paragraflar 1961 Anayasasının özüne ve sözüne aykırıdır.

Hangi bilimsel verilere dayanılarak yabancı sermayenin ülke ekonomisinin çıkarlarını döndürmesinden söz edilebilmektedir?

Bu davada, üstelik gerçek olmayan bilgilerle yabancı sermaye savunuculuğu yapılmaktadır.

Ülke ekonomisinin çarklarını döndüren özel sermaye midir? Atatürk'ün mirası olan KİT'lerin ülke ekonomisi içindeki yeri nedir?

İddianamelerde ülke ekonomisine ilişkin sözler sermayenin ideolojik olarak savunulmasından başka bir şey değildir. Bu sözlerle TİSK'in, MESS'in yaptığı gibi sermaye tahakkümü mü savunulmaktadır?

DİSK-I İddianamesinde her türlü kamulaştırma ve devletleştirme anlayışına karşı çıkmaktadır. Çünkü iddiaya göre devletleştirme ve kamulaştırma istemek kollektivizm'dir. Yani Marksist-Leninistliktir. (s. 48-50)

Oysa 1961 Anayasasının 38. maddesi kamulaştırma, 39. maddesi ise devletleştirmeden söz eder. 130. madde «tabii servetler ve kaynaklar devletin hükmü ve tasarrufu altındadır,» 131. madde ise «bütün ormanların gözetimi devlete aittir» der.

Nitekim 1980 öncesinde bazı yeraltı madenleri, ATAŞ rafinerisini, BAFA gölünü devletleştirme ve kamulaştırma bunun açık örnekleridir.

MESS (Türkiye Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası) Başkanı Şükrü ER'in Eylül 1978 tarihli 354 sayılı MESS gazetesinin 2. sayfasında «Devletleştirme ve komünizm» başlığı altında yayınladığı yazıda yer alan şu görüşleri İddianamenin devletleştirme anlayışıyla kıyaslanması için Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum.

MESS Başkanı şöyle demektedir:

...Devlet vatandaşın ticari ve üretim alanlarına el attığı gibi kendisine rakip gördüğü özel işleetmeleri de devletleştirmeğe heveslenmektedir... Bu suretle iş yerlerini iflas ettirerek komünist bir düzen yanında komünist bir yönetimin gerçekleştirilmesine ça-

lışmaktadır... Marks'ın komünizmi üretim araçlarının devletleştirilmesi şeklinde tarif ettiğini devletleştirmeye sınır koymadığını öğrenmek artık işe yaramaz...

Bunlar (kamu yararı) sloganıyla maskelenen komünistce uygulamalardır.

Devletleştirme ormancılığımızın gelişmesini bile başarısızlığa uğratmıştır. Kaldı ki, madenleri, ticareti ve sanayii devletleştirme hevesinde olan geniş bir yönetici zümre var.

MESS Başkanı haklı olarak kendi çıkarlarını savunmakta, devlete karşı özel sermayenin korunmasını istemektedir. Bu MESS'in doğal hakkıdır. Ancak doğal olmayan bu davadaki iddianamelerin devletleştirme konusunda MESS Başkanı ile aynı görüşleri savunuyor olmasıdır.

Ayrıca MESS Başkanının yazısında devletleştirme hevesinde olan geniş bir yönetici zümrenin varlığını öğreniyoruz. Acaba bu yöneticiler hakkında TCK'nın 146. ya da 141. maddeleri ihlâlden dava açılmayacak mıdır?

Öte yandan mademki DİSK-I İddianamesine göre devlet, herkesin devletidir, (s. 297) işverenler devletleştirmeden neden gocunmaktadırlar?

1923 İzmir İktisat Kongresinde belirlenen özel sektöre dayalı kalkınma modelinin başarısızlığı 1929 Dünya bunalımı ile birlikte gözler önüne serilmiştir. Devlet tüm ekonomiye el atmak zorunda kalmıştır. Ardından da 1931-1939 devletçilik dönemi yaşanmıştır. 1933 yılında Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur.

Mensucat, maden, selüloz, seramik ve kimya sanayilerinde ekonomik alt yapı tesisleri hızla gerçekleştirilmiş ve KİT'lerin temeli atılmıştır.

1936 yılında CHP'nin parti programına «sermayenin tek kaynağı ulusal emektir» sözleri konmuş, bazı yabancı şirketler Mustafa Kemal Atatürk döneminde millileştirilmiştir. Devletleştirme ile üretim kat kat artmıştır.

Ancak Mustafa KEMAL Birinci Planı bile yeterli bulmamış, II. Plan için emir vermiştir.

Devletçilik yalnız sanayii değil tarımı da kapsamıştır. Özel ormanlar devletleştirilmiş, devlet çiftlikleri kurulmuştur. Bu arada Atatürk'e ait çiftlikler de devletleştirilmiştir.

Devletçilik daha sonra da parti programına ve Anayasa'ya alınmıştır.

Bu davadaki iddianameler ise devletçiliği komünizme giden yolda bir araç olarak görmekte, devletçiliği özel sermaye ve mülkiyete düşmanlık olarak yorumlamaktadır.

DİSK devletçiliği, birçok aksayan yanına rağmen ülkemizin dış borçlanma ve dış yardım almadan kalkınabileceğinin bir kanıtı olarak savunmuştur.

Bugün bazı iş adamları bile zaman zaman devletçilik isteyebilmektedirler. Örneğin 1981 yılında İstanbul Sanayi Odası Meclis toplantısında bir üye «bankaların devletleştirilmesi»ni istemiştir. Çünkü o günkü faiz ortamında bu çözümü çıkarlarına uygun bulmuştur. Aynı şekilde Bursa Otomotiv Sanayisi temsilcileri de kendi çıkarları için devletin otomotiv sanayiine el atmasını istemiştir.

Son zamanlarda ekenomik açmazlar içinde bulunan bazı özel işletmeler için Merkez Bankasınca fon kurulması istenmiştir. Bu devletçilik talepleri nasıl açıklanacaktır?

Sanayici kendi çıkarları için devletçilik isteyince suç olmayacak, işçilerin çıkarı için devletçilik istenince 146. ya da 141. madde ihlâl edilecek.

Hukuk devletinde böylesine hukuk anlayışı olamaz.

İddialara göre DİSK'in temel üretim dallarının Anayasa hükmüne göre devletleştirilmesini istemesi suçtur. Zincirleme suçlardan biridir.

Ancak özel sektörün temel üretim dallarını temsil eden KİT'lerin özel sektöre devrini istemesi suç değildir.

Hukuk anlayışı bu olamaz.

Bu davalardaki idianamelerde ve EHM'da 1961 Anayasasının «sosyal devlet» ilkesine uygun olarak «iktisadi ve sosyal bakımdan zayıf kişileri korumak» yerine, Anayasa çiğnenerek sermaye övülmektedir.

İddianameler ve EHM yanlış temelli Anayasa anlayışına dayanarak kapitalizme ve emperyalizme karşı çıkan, mevcut iktisadi rejimi eleştiren herkesi Anayasal devlet düzenine karşı çıkmakla suçlamaktadır.

Nitekim DİSK-I İddianamesinin 100. sayfasına göre iktisadi rejimin yerilmesi suçtur. 45. sayfasına göre tam bağımsızlığımızı istemek suçtur.

DİSK-I İddianamesinin 440. sayfasında,

> Ören kararının gerekçesinde sömürü ve baskının kökeninde kapitalizmin yattığı ve işçi sınıfına yapılan tüm baskı, sömürü ve zulmün temelini kapitalizmin teşkil ettiği, Türkiye'nin de emperyalist, kapitalist sisteme bağımlılığı vurgulanarak mevcut
>
> Anayasal düzenin kötülendiği,

denilmektedir.

207. sayfasında ise,

> Faşizme, emperyalizme, tekellere karşı verilecek savaşım devlete, Anayasal devlet düzenine ve rejime karşı verilecek savaşımdır,

denilmektedir.

273. sayfasında da,

> Ayrıca bu istemlerin açıklanış ve vurgulanış biçimlerine göre burjuvazinin, dolayısıyla sermaye sınıfının, işçi sınıfını ezip sömürdüğü ve bu saldırganlığını devam ettirdiği bildirilerek Anayasal devlet düzeni kötülenmekte

denilmektedir.

Bu haksız ve mesnetsiz suçlamalar, iddiaların 1961 Anayasasına yaklaşımının yanlış temellendirilmesinden kaynaklanmaktadır.

İddianameler ve EHM, 1961 Anayasasının temel haklar ve ödevler bölümüne de karşıdır.

İddialara göre sendikaların bildiri ile görüş açıklamaları, Başbakanı mektup göndermeleri «devlete ve rejime karşı teklif» imzalamaktır (s. 48) «Kitleleri devlet kuvvetlerine karşı gelmeye tahrik ve teşviktir» (s. 119) ve «devlete karşı savaş doğrultusunda eylemdir.»

İddianameler ve EHM Anayasanın 20. maddesi ile güvence altına alınan düşünce hürriyetini tanımadığını tüm iddialarında açıkça ilan etmektedir.

Bu anlayışa dayalı olarak DİSK-I İddianamesine göre sözgelimi genel grev, uyarı grevi hakkı istemek (s. 160) ya da işçi ücretlerini çok yakından ilgilendiren «Hükümetin yapmış olduğu siyasi ve ekonomik anlaşmaları protesto etmek», siyasi iktidarları eleştirmek Anayasal düzene karşı çıkmaktır.

Çoğulcu-katılımcı batı demokrasilerinde düşünce suçu diye

bir kavram yoktur. Bu demokrasilerde düşünce şu ya da bu kimsenin ya da kuruluşun tekelinde değildir. Düşünce özgürlüğü herkesin hakkıdır. Kısaca insan haklarının en soylusu, en yücesidir.

Çoğulcu-katılımcı demokrasilerde düşüncenin aşırısı, ılımlısı, meşrusu, meşru olmayanı yoktur. Faydalı ya da zararlı düşünce ayırımı yoktur.

Sözgelimi grev işçiler için faydalı, patronlar için ise zararlı sonuçlar doğurur. Ama şimdi bu hakkı, dolayısıyla bu hakkın biçimlenişini sağlayan düşünceyi hangi kategoriye sokacağız.

Düşünce özgürlüğü kişisel olduğu kadar da toplumsal bir değere sahip olmalıdır. Toplumun sağlam ve sağlıklı bir tartışma ortamı içinde olması buna bağlıdır. Örneğin bir kişi yürürlükteki Anayasa ve bazı yasalara karşı olabilir. Beğenmeyebilir. Ve eleştirilebilir. Bu kişiye verilmiş en kutsal haktır. Beğenmediği, eleştirdiği görüşlerin propagandasını da yapabilir. Bu da çok doğaldır. Ve düşünce özgürlüğü kavramının en basit bir uygulamasıdır. Nitekim 1961 Anayasası yürürlüğe girdikten sonra bu Anayasaya karşı iktidar partilerince bile geniş kampanya açılmış, Anayasa değişikliği konusu, 12 Eylül öncesinde seçim meydanlarında konuşulmuş, hakkında açık oturumlar düzenlenmiştir.

Bugün önemli resmi görevlerde bulunan bazı kişiler Anayasa taslakları yayınlamışlardır.

Ancak kişi ne zaman ki, beğenmediği Anayasaya karşı suç doğuracak bir eyleme bilfiil girerse o zaman suçlu durumuna düşerek ceza yaptırımlarına maruz kalır. Anayasayı Anayasanın gösterdiği yollar dışında değiştirmeye kalkarsa suçlu olur.

DİSK ise, bırakın 1961 Anayasasını eleştirmeyi, yıllarca bu Anayasaya toz kondurmamış, tamamen uygulanmasını istemiş ve 1961 Anayasasını değiştirmek isteyenlere karşı koyarak onu savunmuştur.

Ama hukuk adına ne talihsiz bir görünümdür ki, tüm bunlar görmezlikten gelinerek ve 1961 Anayasasını savunduğumuz bilinerek, Anayasal düzene karşı gelmekle suçlanmaktayız.

1961 Anayasasını hazırlayanlardan Prof. Sıddık Sami ONAR'ın dinamik sosyal müesseselerden sendikaların siyasi iktidarları eleştirmesi, önerilerde bulunması gerekir, biçimindeki istemi dahi iddialara göre Marksist-Leninistliktir. TCK'nın 146. ya da 141. maddesini ihlâl etmektir.

Böyle bir davranış anayasa suçu ise —ki biz böyle kabul etmiyoruz— DİSK, bu eylemde yalnız değildir.

Hafızaları tazeleyerek bir örnek vermek istiyorum. 15 Mayıs 1979'da başlamak üzere Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği TÜSİAD gazetelere dört haftalık bir süreyle tam sayfalık ilanlar vermiştir.

«Gerçekçi Çıkış Yolu», «Ulus Bekliyor», «Yokluğu Paylaşmak mı Bolluğu Sağlamak mı», «Refahın ve Hürriyetlerin Düşmanı Enflasyon» adını taşıyan bu paralı ilanlar, siyasî iktidar için bir çeşit muhtıra, sendika ve işçiler için bir çeşit savaş ilanıydı.

Ancak TÜSİAD yöneticileri için TCK'nın 146. maddesini ihlâlden dava açılmamıştır.

1981 Aralık ayının başında bir sendikal örgüt olan TİSK'in Genel Başkanı Halit NARİN bir açıklama yaparak mevcut hükümetin ekonomik politikasını sert bir biçimde eleştirmiş ve ültimatom havasında «1982 yılında bu politikalardan vazgeçilmelidir» demiştir. (3 Aralık tarihli tüm gazeteler.)

Ardından da MESS Başkanı «uygulanmakta olan ekonomik politikanın aynen sürdürülmesine» karşı çıkmıştır. (Milliyet, 5 Aralık 1981)

Yani TİSK ve MESS yöneticileri iddialardaki deyiş ile «mevcut Anayasal devlet nizamını ortadan kaldırmayı amaçlamışlardır.»

Oysa TİSK de, MESS de 274 sayılı Sendikalar Yasasının 1. maddesindeki görevlerini yapmışlardır.

Ancak, hukuk neden DİSK için farklı, TİSK için farklı uygulamaktadır? Neden çifte ölçü kullanılmaktadır?

İşte, iddiaların demokrasi ve Anayasa anlayışı budur.

İddiaların Anayasa anlayışına göre tekellere, tekelciliğe karşı çıkmak Anayasal düzene karşı çıkmaktır. TCK'nın 141. ve 146. maddelerini ihlâl etmektir.

Türkiye'de giderek yoğunlaşan tekellere karşı önlem almak kaçınılmaz olmuş ve 1982 Anayasasının 167. maddesi tekelleşmeyi ve kartelleşmeyi yasaklamıştır.

DİSK-I İddianamesinin 297. sayfasında DİSK'in halktan yana iktidar istemesi suçlanmaktadır.

1961 Anayasasının «Başlangıç Bölümündeki» Anayasa ve hukukdışı tutum ve davranışlarıyla «meşruluğunu kaybetmiş iktidar» sözleri ne anlama gelmektedir?

Ayrıca 1960 Mayıs'mdaki, 1971 Mart'ındaki, 1980 Eylül'ündeki iktidarlar da seçimle işbaşına gelmemişler miydi?

Öte yandan TÜSİAD'ın paralı ilanları dahil 1979 yılında, zamanın hükümetine karşı açtığı SAVAŞ, acaba nasıl yorumlanabilir?

Bu davadaki iddianamelerde ve EHM'da 1961 Anayasasındaki sosyal devlet kavramının özü algılanamamıştır. Bu belgelere göre 1961 Anayasası yalnızca özel sermayeyi, hür teşebbüsü koruyan bir temel belgedir. O kadar ki, DİSK-I İddianamesinin 52. sayfasına göre toprak reformu istemek bile TCK'nın 146., 141. ve 142. maddelerini ihlâl etmektir.

Bu anlayışa göre bugüne kadarki toprak reformu isteyen tüm siyasi iktidarlar 146. madde suçu işlemişlerdir.

Öte yandan İddia Makamının sendikacılık anlayışını onayladığı ICFTU çeşitli kongrelerinde toprak reformu üzerine kararlar almıştır.

Bu davadaki iddialar işte böylesine yanlış ve 1961 Anayasasına aykırı bir Anayasa anlayışı üzerine temellenedirilmiştir. DİSK'in bu yanlış Anayasa yaklaşımına göre suçlaması elbette mümkün değildir.

22. İDDİALARIN DAYANDIĞI DEMOKRASİ VE FAŞİZM ANLAYIŞI

Bu davada DİSK'e yönelik suçlamalar anti-demokratik bir anlayış üzerine temellendirilmiştir.

Kitlilerin güdülecek kalabalıklar olarak görülmediği, özellikle çalışan emekçilerin politika dışı tutulmak istenmediği, katılımcı, çoğulcu demokrasilerde düşünce özgürlüğü, düşüncelerin açıklanması özgürlüğü, toplantı ve gösteri yürüyüşleri özgürlüğü esastır.

Oysa bu davadaki iddianameler ve EHM çoğulcu demokrasilerin olmazsa olmaz biçimindeki bu ilkelerine karşıdır.

O kadar karşıdır ki, Batı Avrupa ülkelerindeki özgürlük uygulamalarını bile Türkiye'den eleştirmektedir.

Örneğin Sıkıyönetim ilanını eleştirmek suçtur (DİSK-I İddianamesi, s. 317), çünkü bu davranış devlete karşı gelmektir. Oysa 1978 sonundaki sıkıyönetim ilanına 70 dolayında parlamenter karşı çıkmıştır. Bunlar görüşlerini kamuoyuna aktarmışlardır.

İddianamelere ve EHM'ya göre 1 Mayıs'ta miting düzenlemek suçtur, çünkü bu davranış devlete karşı gelmektir. (DİSK-I İddianamesi, s. 325)

1961 Anayasasının 2. maddesi gereği demokrasi, çeşitli sınıfların yönetime katıldığı, katılabildiği, katılması gerektiği bir rejimdir.

Katılımcı-çoğulcu rejimlerde her kurumun bir işlevi vardır. Basının, üniversitelerin, sendikaların, derneklerin... Bu kurumlar işlevlerini yerine getirebildikleri ölçüde vardırlar. Bu anlamda onların varlığı sürüyorsa, demokrasi de vardır.

Demokrasilerde sendikalar birer demokratik baskı unsurudurlar. Bu anlamda görevleri vardır. İşte DİSK bu demokratik görevlerini yerine getirmiştir. İddialarda ise işçilere, onların sendikal örgütlerine hiçbir biçimde demokratik hak tanınmak istenmemektedir.

Bugün batı demokrasisi diye adlandırılan demokratik sistemin kökleşmesi için yüzyıllar süren bir mücadele gerekmiştir. Eğer bu sistem ayakta duruyorsa, kurumlarıyla işliyorsa, bunda işçilerin, emekçilerin katkısını görmezlikten gelemeyiz. İşte iddialar bu katkıyı görmek istememektedir.

DİSK'in bütün çalışmalarına demokrasi anlayışı egemen olmuştur.

Her seçim döneminde DİSK üyelerini sandık başına, demokrasi mücadelesine çağırmıştır.

İddialardaki demokrasi anlayışındaki sakatlık, faşizm olayına bakışta daha da açık bir biçimde sergilenmektedir.

DİSK-I İddianamesinin 86. sayfasında şöyle denilmektedir:

> **Özetle ve kısaca ifade edecek olursak DISK'in mücadele ettiği emperyalizm ve faşizm üretim biçimi olarak ele aldığı kapitalist sistemin oluşturduğu bugünkü Anayasal rejimdir. Bu itibarla emperyalizm ve faşizm, ancak bu günkü hür parlamenter nizam yıkılarak sosyalist-komünist düzene geçiş halinde ortadan kalkabilecektir.**

Aynı yaklaşım 88. sayfada ise şöyle sürdürülmektedir:

> **DİSK'in emperyalizmi ve faşizmi anlaması, tanımlaması ve mücadele hedefi olarak seçiş şekli, tamamen müesses hür parlamenter nizamı yıkma ve yerine proletarya enternasyonalizmini tesis etme esasına müstenittir.**

101. sayfada bir başka nedenle «işçi sınıfının faşizmle mücadele etme maskesi altında mer'i Anayasal düzenle mücadele etme azmi bilenmektedir» denilmektedir.

İddialara göre faşizme karşı mücadele Anayasal düzene karşı mücadeledir.

Faşizmin özellikle Almanya, İtalya ve İspanya'da nasıl yükseldiği ve milyonlarca insanın öldüğü 2. Dünya Savaşının nasıl çıktığı iyi bilinmesi gerekirken, faşizm görmezlikten mi gelinmek istenmektedir?

İddialara göre (s. 295) faşizmi tanımlamak sermayeye, mülkiyete düşmanlık belirtmektir.

DİSK-I İddianamesinin 448. sayfasında DİSK'in Milliyetçi Cepheyi «gericilik ve faşizm cephesi» olarak nitelemesi suçlanmaktadır.

DİSK-I İddianamesinin 317. sayfasında 12 Eylül öncesinde ülkenin içinde bulunduğu duruma ilişkin bir alıntı yapılmıştır. Nereden alındığı belirtilmeyen bu alıntıya göre terörün tek sorumlusu sol'dur. İddiada sağ ve «faşist örgüt» sözcüklerini kullanmaktan özenle kaçınılmaktadır.

Şimdi sormak gerekiyor: 12 Eylül öncesinde terör olaylarında faşist örgütlerin etkinliği, bütün sorumlu kişilerce açıklanmış değil midir?

İddiaların faşizme uluslararası çaptaki yaklaşımı da böyledir. Örneğin DİSK-I İddianamesinin 19. sayfasında ICFTU'nun temel niteliği olarak anti-komünizm sayılırken, ICFTU'nun «faşizme karşı olma» niteliğinden, anti-faşist, anti-militarist niteliğinden söz edilmemektedir.

DİSK-I İddianamesinin 710. sayfasından itibaren ve Şili'deki faşist Pinochet rejimini eleştirmek suçlama konusu yapılmaktadır.

Acaba tüm dünyanın lanetelediği, ICFTU'nun adına hafta düzenlediği, AET'nin ve bir çok demokratik ülkenin yardım etmediği Şili'deki rejim nedir?

İnsanlığın yüz karası olan faşizmin yargılandığı Nurenberg Mahkemesinde zapta geçen sözler neden unutulmaktadır? İtalya'da faşizmin, Almanya'da nasyonal sosyalizmin yükselişi sırasında tekelci sermayedarların bu hareketleri, mali olarak nasıl desteklediklerine ilişkin mahkeme zabıtları neden görmezlikten gelinmektedir. Büyük sanayici ve bankerlerin desteğindeki faşist diktatörlüğün demokrasiyi nasıl yokettiğinden neden söz edilmemektedir?

Faşizmin ırkçılığı, şovenizmi nasıl körüklediği, insanları nasıl birbirlerine kırdırdığı bilinmemekte midir?

Faşistlerin iktidara geldiklerinde ilk olarak demokratik işçi haklarını askıya aldıkları, faşist devlete bağımlı tek sendika modeli getirdikleri bilinmemekte midir?

12 Eylül öncesinde Türkiye'de bir faşist hareketin olmadığı mı söylenmek istenmektedir?

23. İDDİALARDA YANSIYAN BAĞIMSIZLIK ANLAYIŞI

DİSK'in Kuruluş Tüzüğü'nün 3. maddesinde ülkemizin tam bağımsızlığa kavuşması istenmiştir. DİSK'in diğer yayınlarında da ülkemizin emperyalizme mağımlı olduğu belirtilerek ulusal bağımlılık için mücadele edileceği belirtilmiştir.

DİSK-I İddianamesinde DİSK'in bağımsızlık anlayışının Marksist-Leninist doğrultuda olduğu iddia edilmektedir.

Yanlış bir Anayasa ve demokrasi anlayışına dayandırıldığı içindir ki, DİSK'in bağımsızlık talepleri de Anayasaya karşı görülmektedir.

Bu yaklaşımın mantığı «Amerika gitsin, Rusya mı gelsin?» mantığıdır.

DİSK-I İDDİANAMESİNİN 205. sayfasında DİSK'in kurtuluş mücadelesi veren halkların haklı davalarını savunması suçlanmaktadır.

Oysa Atatürk tüm yurttaşların dünyadaki tüm sorunlarla mutlaka ilgilenmelerini istemiştir. Atatürk bu konuda şöyle demiştir:

> **Dünyanın filan yerinde bir rahatsızlık varsa, bana ne, dememeliyiz. Böyle bir rahatsızlık varsa tıpkı kendi aramızda olmuş gibi onunla alakadar olmalıyız. Hadise ne kadar uzak olursa olsun, bu esastan şaşmamak lazımdır. İşte bu düşünüş, insanları, milletleri ve hükümetleri bencillikten kurtarır. (17 Mart 1937, Söylev ve Demeçler, C. 2, s. 282)**

İşte DİSK, bu yaklaşıma uygun davranmıştır.

DİSK, IMF'den çıkılsın istemiştir. Ancak bugün bazı COMECON üyesi ülkeler IMF'ye üye olmak için yoğun çaba harcamaktadırlar. İddialara göre bu gerçek nasıl açıklanacaktır?

İddialara göre sendikalar IMF gibi konularla uğraşamazlar.

DİSK-I İddianamesinde sendikacılık anlayışı onaylanan ICFTU'nun eski Genel Sekreteri Otto Kersten Türk-İş'in 11. Genel Kurulunda yaptığı konuşmada bu konuda şöyle demiştir:

> Sayın Başkan, eğer açık söylemek icap ederse son aylar içinde Türkiye birçok kötü koşullar ile karşı karşıya kalmıştır. Ozellikle Uluslararası Para Fonu IMF'nin doğrudan doğruya veya dolaylı olarak ülkenizin ekonomisini engelleyecek, sosyal kalkınmasını kısıtlayacak ileri sürdüğü koşullara karşı durmakta, mücadele vermektesiniz. Bu görüşmeler bugün için de devam etmektedir.
> Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu sizlere ister IMF ile olsun, ister hükümetlerle olsun, isterse ulusal, bölgesel veya uluslararası kuruluşlarla olsun yaptığınız mücadelede tüm gücüyle destek olacaktır. (Türk-İş 11. Genel Kurul Çalışmaları, Ankara 1979, s. 45)

Bu sözler nasıl suçlanacaktır?

DİSK'in ulusal bağımsızlık anlayışı, Türkiye gerçeklerine uygun tam bağımsızlık anlayışıdır.

İddia Makamına göre DİSK bir savunma paktı olan CENTO'dan çıkmak istemekle Sovyetler Birliğinin talimatına uygun davranmış (s. 204) TCK'nın 141. ve 146. madelerini ihlâl etmiştir.

Öncelikle belirtelim ki CENTO, ileri sürüldüğü gibi bir savunma paktı değildir. Suçlamalar sürekli böylesi bilgi yanlışları üzerine temellendirilmiştir.

CENTO uzun adından da anlaşılacağı gibi bir kültür, eğitim örgütüdür.

CENTO, Bağdat Paktı çizgisinin devamı olarak işlev yapmış ancak Arap ülkelerinde bağımsızlıkçı unsurların Ortadoğudaki egemenlikleri ve özellikle İran Şahının devrilmesinden sonra kendiliğinden dağılmıştır.

İddialara göre NATO'ya karşı çıkmak da TCK'nın 141. ve 146. maddelerini ihlâl etmektir.

Türkiye NATO'nun bir üyesidir. DİSK bu üyeliği sürekli eleştirmiş ve karşı çıkmıştır. Ancak DİSK bu tavır alışında yalnız değildir.

Türkiye'nin NATO üyeliği, NATO üyeliği içinde ABD ile

ilişkileri, ikili anlaşmalar, özellikle 1960'lardan sonra TBMM'de ve kamuoyunda hararetli bir biçimde tartışılmış ve Türkiye'nin dış politikasını etkileyen önemli sonuçlar doğurmuştur.

Türkiye'nin 12 Eylül sonrası bugünkü koşullarında bile gazetelerde NATO üyeliği tartışılmaktadır. Örneğin 25-27 Aralık 1981 tarihli Günaydın gazetesinde bir NATO raporu yayınlanmıştır.

Bu raporda NATO'nun yalnızca askeri bir kuruluş olmadığı, ayrıca sosyal ve ekonomik bir örgüt olduğu belirtilmiş, Türkiye'nin NATO içinde 250 bin civarında daha fazla asker beslediği, böylece üretici çağdaki bunca insanın silah altında tutulduğu ve onlar için ek bir harcama yaptığı açıklanmıştır.

Rapora göre NATO müttefikleri zorunlu oldukları halde Türkiye'ye ekonomik yardımı unutmuşlardır. Türkiye ile adaletsiz ticaret yapmaktadırlar. İşte bu noktada tüm NATO ilişkileri işçileri yakından ilgilendirmektedir.

Elbette NATO ile ilişkiler konusunda karar verecek olan TBMM'dir. Ancak Sendikalar Yasasının 1. maddesi gereğince NATO ilişkilerini işçiler açısından değerlendirmek ve gerekli istemlerde bulunmak da bir sendikal örgütün görevidir. Çünkü gazetenin haberine göre Türkiye NATO için 250 bin asker fazla beslerken yılda 1 milyar dolarlık fedakarlık yapmaktadır. Yalnızca bu ilişki bile işçileri fazlasıyla ilgilendirir.

Öte yandan bağımlılık mutlaka askeri bağımlılık anlamında düşünülmemelidir. Bağımlılık, öncelikle ekonomik, siyasi ve kültürel alanlarda ele alınmalıdır.

DİSK Türkiye'nin bağımlı olduğunu söylemiş ve bunu bilimsel esaslara dayalı olarak her zaman açıklamış ve bu görüşünü resmi makamlara bildirmiştir.

Örneğin 3.10.1978 tarihinde Başbakanlığa yazılan bir mektupta bağımlılık ilişkileri dile getirilmiştir. (Bakınız, **DISK 7. Genel Kurul Çalışma Raporu**, s. 178-184)

Türkiye'nin bağımlılığına ilişkin basında çıkan aşağıdaki görüşleri iddianamelerin kıyas mantığına göre karşılaştırma olanağı yaratması açısından Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunuyorum :

> **Tercüman gazetesinin bir araştırmasına göre tüketti**ğimiz **enerjinin % 42'sini ithal etmekteyiz. Gazete bugün için hidrolik enerji potansiyelimizin** ancak **% 10'unu değerlendirebildiğimizi belirterek enerji ko-**

nusunda dışa bağımlılığa ilişkin şunları söylemektedir: «Hedef: dışa bağımlılıktan kurtulmak. Enerjide dışa bağımlılığın azaltılması amacı ülkemizde uygulanmakta olan enerji politikası da üretimde milli kaynaklara öncelik verilmesi tüketimde ise enerjinin yurt yararlarına en uygun yerlerde kullanılması olarak belirlendi.» (TERCÜMAN, 23.11.1981)

Milli Güvenlik Konseyi eski üyesi ve Türk Kara Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı Yönetim Kurulu eski Başkanı Org. Nurettin ERSİN Savunma Sanayiimizin bağımsızlaştığını söyleyerek vakfın 8. kuruluş yıldönümü nedeniyle yayınladığı mesajda şöyle demiştir: «Milletimizin mali desteği ile kurulan her savunma tesisi, ürettiği malzeme ve techizat bakımından ordumuzun dış yardıma bağımlılığını adım adım ortadan kaldırmaktadır. (GÜNEŞ, 27.8.1982)

«Petrole bağımlılıktan kurtulmak için nükleer santral kurmak bu sefer de uranyuma bağımlılık getirmektedir?» (Bu sözler Günaydın gazetesinin 23.7.1981 tarihli sayısında «yağmurdan kaçarken doluya mı tutulacağız?» başlığı altında verilmiştir.)

Yeni yatırımlarda dışa bağımlılık oranı % 50'nin altına düşmemektedir. Çeşitli sektörlerde yeni yatırımın ithalata bağımlılık oranı şöyledir :

Kağıt	%58	Orman ürünleri .	%41
Demirdışı metal .	%55	Tütün	%-0
Kimya	%50	Toprak ürünleri .	%59
Deri ayakkabı . .	%42	Demir Çelik . . .	%50
Makine	%27	Taşıt araçları . . .	%46
Dokuma-Giyim . .	%58	Madeni eşya . . .	%38
İçki	%51	Petrol ürünleri . .	%20
Basım	%50		

(GÜNEŞ, 25.8.1982, Kaynak DPT)

ABD Devlet Başkanı L.B. JOHNSON'un 3 Haziran 1964 yılında Türkiye'nin Kıbrıs çıkartması kararı üzerine gönderdiği mektupta şunlar yazılıdır:

> ...Binaenaleyh böyle bir harekete tevessül etmeden önce Birleşik Amerika Devletleri ile istişarede bulunmak mesuliyetini tam kabul etmenizi hassaten rica etmek mecburiyetindeyim. 1960 Garanti Anlaşma-

sı ahlakı gereğince böyle bir müdahalenin caiz olduğu kanaatinde bulunduğunuz intibaındayım.
...NATO müttefiklerimizin tam rıza ve muvafakatleri olmadan Türkiye'nin girişeceği bir hareket neticesinde ortaya çıkacak Sovyet müdahalesine karşı Türkiye'yi müdafaa etmek mükellefiyetleri olup olmadığını müzakere etmek fırsatını bulmamış olduklarını takdir buyuracağınız kanaatindeyim.
...Türkiye ile aramızda mevcut bulunan, askeri yardımın veriliş maksatlarından gayri gayelerde kullanılması için, Hükümetinizin Birleşik Devletlerinin muvafakatını alması icap etmektedir.» (Aktaran, Cumhuriyet, 24, 25, 26 Mayıs 1982)

Johnson'a 13 Haziran 1964'te cevap veren Başbakan İsmet İNÖNÜ'ün yanıtında ise şu görüşler dile getirilmiştir:

Kıbrıs'taki bir hareket sonucu SSCB'nin direkt olarak işe karışması halinde, NATO müttefiklerinin Türkiye'yi koruması hakkında mesajınızın şüpheler serdeden kısmı, bana, Kuzey Atlantik Anlaşmasının temel prensipleri ve tabiatı hakkında aramızda geniş görüş ayrılıkları olduğu intibaını vermektedir. İtiraf etmeliyim ki, bu bizim için büyük bir üzüntü ve ağır bir endişe kaynağı olmuştur. Bir NATO üyesine karşı saldırma, tabiatıyla saldırgan tarafından kendisini mazur gösterme bakımından, bir güç sarfedilmesini gerekli kılacaktır. Eğer NATO'nun kuruluşu saldırganın bahanelerine kredi verecek şekilde, bu kadar zayıfsa, NATO'nun bu zayıflığının tedavi edilmesi gerekli olduğu manasına gelir...
...Eğer NATO üyeleri, bir Sovyet saldırısının kurbanı olan üyenin durumunun doğru mu, yanlış mı olduğunu, bu saldırının kışkırtılmadığını ve bu üyeye yardıma mecbur olup olmadıklarını görüşmeye başlarsa ve üyeye yardım bu görüşmenin sonucuna bağlanırsa, itifakın gerçek temeli sarsılmış ve anlamını kaybetmiş olur. (Aktaran Cumhuriyet, 26 Mayıs 1982)

Dünya Bankası tarafından hazırlanan «Türkiye, Sanayileşme ve Ticaret Stratejisi» adlı 3 ciltlik 3641-TU sayılı raporda,

Türkiye'nin sanayi alanında yalnızca mukayeseli avantajlı bulunan sektörlere ağırlık vermesi, buna karşılık kalkınma çabalarını tarıma ve turizme dayandırması istenmiştir. Raporda ayrıca 24 Ocak kararlarının yalnızca ekonomik durumu düzeltmeyi öngörmediğini aynı zamanda «Türkiye'nin son birkaç on yıldan bu yana izlediği, kalkınma stratejisini de değiştirmeyi» amaçladığı belirtilmiştir. (Cumhuriyet, 2.5.1982)

Dünya Bankası tarafından Hükümetin üst düzeydeki yetkililerine gönderilen ve «Türkiye Ekonomi Muhtırası» bağlığını taşıyan mektupta, Türkiye'nin 5. Plan çalışmalarının Dünya Bankası tarafından yönlendirileceği bildirilmiş ve ayrıca Türkiye'de 24 Ocak 1980'den bu yana uygulanan politikaların yurdumuzda, Dünya Bankası ve IMF'nin tavsiyeleri ile uygulanmaya konulduğu belirtilmiştir. (MİLLİYET, 8.6.1982)

Dünya Bankasından üst düzeydeki bir yetkili 1980 başından beri Türkiye'de uygulanan ekonomik politika konusunda şöyle demiştir: «Türkiye'nin mali problemlerini yanlış tahmin ettik... Türkiye'ye yanlış reçete verdik» (HÜRRİYET, 2.9.1982)

25, 26, 27 Aralık 1981 tarihli Günaydın gazetelerinde yayınlanan «NATO RAPORU»na göre NATO'nun en fakir ülkesi olan Türkiye en büyük yükü taşımaktadır. NATO'nun sanıldığı gibi sadece askeri değil aynı zamanda ekonomik bir kuruluş olduğu belirtilen raporda aynen şöyle denmiştir:

NATO Anlaşmasının 2. maddesi üyeler arasında ekonomik yardımlaşmayı öngörmesine rağmen Türkiye'ye sadece askeri yardım yapılıyor, öteki ülkeler zengin olduğu için ekonomik yardım mekanizması işletilmiyor.

- Türkiye 15 NATO ülkesi içinde Amerika'dan sonra en çok asker besleyen bir orduya sahiptir.
- Türkiye'ye karşı yıllardır adaletsiz ticaret anlayışını sürdüren ve gerektiğinde Türk ihraç mallarını kösteklemek için çeşitli uygulamalar içine giren tek NATO üyesi hem de ortak pazar üyesi olan ülkeler Türkiye'ye yardım etmedikleri gibi 'ittifakın sarsılmaz kalesi' diyerek bizi daha fazla asker beslemeye, daha fazla yük çekmeye yöneltiyorlar.

• NATO'nun bize getirdiği iki önemli yükümlülük var.

• 1. Ordumuzu belirli bir rakamda tutmak zorundayız. Bunun için üretici çağda olan ve en verimli dönemlerinde bulunan erkek nüfusu silah altına alıyoruz.

• 2. Zaten köyden kente akının olduğu ülkemizde üretiminden aldığımız bu askerleri üretim sürecinde kullanamadığımız gibi, onların geçimi, barınması, giyimi ve karnını doyurması için de 'ek bir harcama' yapıyoruz.

• Nüfusun farklılıklarını gözönünde bulundurarak bir eşitleme yaptığımızda NATO içersinde Türkiye 250 bin civarında daha fazla askeri silah altında tutuyor.

• Bu fazlalık Türkiye için bir fedakarlıktır. Hem de ekonomik sıkıntıda bulunduğu darboğazı aşmak için, halkına kemerleri sıkalım' dediği bir dönemde nisbi olarak çok büyük fedakarlıktır.

• Türkiye'de çalışan nüfus 15 milyon kişi civarındadır. NATO nedeniyle Türk ordusunda fazla olarak beslediğimiz 250 bin kişi bu nüfusun 60'ta biri demektir. Eğer bu kadar işgücünü silah altında tutmasaydık, üretimimiz doğal olarak daha fazla artacaktı. Türkiye'nin işgücünden doğan milli gelirinin 250 bin kişiye denk düşen kısmı yaklaşık 600 milyon doları buluyor. Biz böylece NATO'ya her yıl üretim kaybı olarak 600 milyon dolarlık bir fedakarlıkta bulunuyoruz.

• Bunun yanısıra bu 250 bin fazla askeri barındırarak, besleyerek, çeşitli ihtiyaçlarını gidererek de masrafa giriyoruz. Milli Savunma Bakanlığı bütçesinde 'tüketim malları ve malzeme alımı' bölümünden 250 bin kişiye isabet eden miktar da 550 milyon doları buluyor. O zaman ortaya, Türkiye'nin fazla asker beslemesi nedeniyle her yıl NATO için yaklaşık bir milyar 150 milyon dolarhk bir fedakarlığa katlandığı açık olarak ortaya çıkıyor. (GÜNAYDIN, 25, 26, 27 Aralık 1981)

24. DİSK'İN ANAYASA VE DEMOKRASİ ANLAYIŞI

EHM'da DİSK'in kurulduğu 1967 yılından beri TCK'nın 141. maddesini ihlâl eden, şiddet yolu ile, ihtilâl ile, proletarya diktatörlüğünü kurmak amacıyla faaliyet göstermiş, illegal Marksist-Leninist siyasi bir örgüt olduğu iddia edilmektedir.

TCK'nın 141. maddesinin suç kabul ettiği eylemler şunlardır:

1. Bir sınıfın diğer sınıflar üzerinde tahakküm tesis etmesi,
2. Bir sınıfın ortadan kaldırılması,
3. Yukarıdaki amaçla gizli örgüt kurulması.

DİSK'in bu kapsam içinde değerlendirilebilecek görüş ya da eylemi olmamıştır.

1. DİSK 2. Genel Kurul Çalışma Raporunda «sınıf diktasına müsaade etmeyeceğiz»; 4. Genel Kurul Çalışma Raporunda «demokrasi, bir zümrenin, bir ailenin, bir sınıfın diktasına izin vermez»; ve 1973 genel seçimleri için üyelerine yaptığı çağrıda «DİSK her türlü diktaya ve dikta eğilimlerine karşıdır» denilmiştir. Bunlar DİSK'in sınıf tahakkümü istemek bir yana, ona karşı çıktığını belirten resmi açıklamalarıdır.

2. Öte yandan DİSK Kuruluş Bildirisi'nde devrimcilik «hepimizin mülk sahibi olmasını ve uygarlık nimetlerinden eşitçe yararlanma olanağı sağlaması» biçiminde ifade edilmiştir. DİSK Anatüzüğünün 3. maddesi ç. fıkrasında temel üretim alanlarının devlet eliyle işletilmesi, özel sektörün yardımcı olmasının savunulacağı yazılıdır. Yani DİSK bir sınıfın ortadan kaldırılmasını değil, tam tersini savunmaktadır. Özel mülkiyeti tanımaktadır.

3. Ayrıca DİSK hiçbir zaman legal ya da illegal bir siyasi kuruluş olmamıştır. DİSK, tüm çalışmalarını kamuoyu önünde, yasalara uygun olarak gerçekleştirmiş, bağımsız ve demokratik SENDİKAL bir kuruluştur.

DİSK-I İddianamesi çeşitli yerlerinde DİSK'in işçi sınıfının seçim yoluyla veya parlamenter yoldan iktidara geleceği yolunda en küçük bir imada dahi bulunmadığını belirtmekte, 95. sayfada ise şöyle demektedir:

> **Buna göre iktidara yasal yollardan etkili olmaya değil, iktidarı Marksist-Leninist teoriye göre ihtilal yolu ile sahip olmayı amaçladığı açıklık kazanmaktadır. Esasen Temel İlkeler kitabında, temel ama-**

cın (iktidarı ele geçirmek) olarak gösteren ifade biçimi dahi, bunun yasal yollardan olmayacağını ve ihtilal yolu ile olacağım açık seçik şekilde ortaya koymaktadır.

Zira dilimizde yasal yolu, iktidara gelmek veya seçimle iktidara gelmek sözleri ifade eder. Ele geçirmek ise, zorla ve darbe ile anlamındadır. Evvelce de ifade ettiğimiz gibi zaten Temel İlkeler Kitabının hiçbir yerinde demokratik parlamenter yoldan iktidarı etkilemeyi veya bu yoldan iktidara gelmeyi ima dahi ettiği görülmemektedir.

DİSK-I İddianamesi böyle demektedir.

Temel İlkeler Broşürünün 39. sayfasında ilgili bölümde ise şöyle denilmiştir:

> DİSK'in sosyalizm için mücadele etme görevi, Anatüzüğünde Temel Amaç ve İlkeler bölümündeki «işçi sınıfının sorunları tam bağımsızlığa kavuşmuş TOPLUMCU bir düzenede çözümlenir» ve «emekçilerin tüm haklarını alabilmesi yalnız mesleki mücadele ile mümkün değildir. Bunun yanısıra Anayasadaki demokratik haklarını kullanarak, siyasi mücadele de yapmaları gereklidir. Bu mücadele işçi sınıfının varlığının tam bilincine kavuşturarak İNSANIN İNSANI SÖMÜRMESİ esasına karşıt bir amaç güder» sözleri ile bağlayıcı hüküm haline getirilmiştir.

Buradaki saptama DİSK Anatüzüğündeki saptamadır. DİSK, «sendikaların değil», işçilerin Anayasadaki demokratik haklarını kullanarak siyasi mücadele yapmalarının gerekli olduğunu söylemektedir.

DİSK'in burada belirttiği ölçü 1961 Anayasasındaki demokratik haklardır. Kullanılacak araçlar, 1961 Anayasasındaki demokratik haklardır.

Ve DİSK her zaman siyasi partilerin seçimle iktidara gelmesini savunmuş, her seçimde üyelerinden sandık başlarına giderek oy vermelerini istemiştir.

İkinci olarak «ele geçirme» deyimi suçlama konusu yapılmakta ve bu terim DİSK'in Marksist-Leninist olmasının kanıtı sayılmaktadır.

«Ele geçirme» terimi siyasi bilimlerde olduğu kadar, günlük dilimizde de, demokratik iktidara geliş yolunu anlatan bir terimdir. Siyasi bilimciler genel olarak siyasi partileri tanımlarken «iktidarı ele geçirmeye yönelik örgütler» derler. Aynı terim demokratik kitle örgütlerindeki, seçimli iktidar mücadeleleri için de kullanılır.

Ele geçirme teriminin, hangi anlamlarda kullanıldığına ilişkin 3 örnek vermek istiyorum:

Birinci örnek Danışma Meclisi Anayasa Komisyonu eski Başkanı Prof. Orhan ALDIKAÇTI'dan. Prof. Orhan ALDIKAÇTI bir günlük gazetede kendisiyle yapılan röportajda siyasi partiler hakkında şunları söylemektedir:

> **Siyasi partiler, esas Teşkilât Hukukunun temelidir. Düşünce hürriyeti ve dernek kurma hürriyetinin tabii bir neticesidir. Aynı düşüncede olanlar, dernek kurup iktidarı ele geçirme mücadelesi verirler. (Tercüman, 7 Şubat 1982)**

İkinci örnek basından. Milliyet gazetesi başyazarı Mehmet BARLAS bir yazısında şöyle demektedir:

> **Bu bakımdan seçim yöntemleri, sadece iktidarı ele geçirmeye değil, kitleleri aldatmamaya da yönelik olmalıdır. (Milliyet, 9 Şubat 1982)**

Üçüncü örnek ise bizzat DİSK-I İddianamesinden. DİSK 6. Genel Kurulunda gizli oy-açık sayım ilkesi ile yapılan, demokratik seçimler yorumlanırken İddianamenin 200. sayfasında şöyle denilmektedir:

> ...aym kurulda Kemal **TÜRKLER** yönetimi düşürülerek yönetim koltuğunu ele geçiren **Abdullah BAŞTÜRK** grubu...

Bu üç örnekten sonra değerlendirmeyi Sayın Mahkeme Heyetine bırakıyorum.

DİSK olarak demokrasiden ne anladığımızı Savunmamın başında özetledim.

DİSK'in 2. Genel Kuruluna sunulan Çalışma Raporunda «Türkiye'nin içinde bulunduğu ortam» bölümünde, «demokrasinin en yüce tecellisi olan büyük meclis» denilmiş, mevcut durum özetlendikten sonra şu görüşe yer verilmiştir:

İşte bu ahval ve şerait içinde bile biz, Türk işçi sınıfı olarak, Atatürk Türkiye'sinin de, emperyalizme karşı, kapitalizme karşı, bütün imanımızla çelikten göğüslerimizi siper edecek, Anayasamızın bütünüyle Türkiye'ye ışık tutan hükümlerini işletecek, sınıf diktasına müsaade etmeyeceğiz... Bu kadar çile çeken bizler işçi sınıfı olarak kurtuluşu, ezilmekten, sömürülmekten kurtuluşu, Anayasanın eksiksiz, tastamam uygulanmasında bulmaktayız.

DİSK'in Anayasa ve demokrasi anlayışı DİSK 4. Genel Kurul Çalışma Raporunda şöyle sergilenmiştir :

... DİSK 1961 Anayasamızın altın harflerle tarihe armağan edilmiş maddelerinde yer alan ve Türkiye'yi çağdaş uygarlığa götürecek ilkeleri savunup hayata geçirmek için, mücadeleyi zorunlu görmüştür. DİSK, Anayasamızın insan haklarına ve Başlangıç'ta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletinin, yine Anayasanın öngördüğü yoldan yaşamasında ve gelişmesinde katkısı olacak, bir dinamik örgüt olarak toplumumuzda şerefli yerini almıştır.

... DİSK, demokratik yönetimin bütün yönetim tarzlarından daha etkin ve insan tabiatına daha yatkın olduğu inancındadır. Çünkü demokrasi her alanda açıklığı, aydınlığı gerektirir. Gizli pazarlıklar, kapalı kapılar ardında yapılan çıkarcı hesaplar, aldatıcı girişimler, sömürüyü maskeleyen paravanalar, demokrasinin gücü ile ortaya çıkarılır. Ve halk, hile ile doğruyu, zararlı ile yararlıyı, aldatıcı sözlerle gerçeği, rahathkla görebilir ve kapkaççı politikacıların kirli işleri rahathkla açıklanabileceği için bu tıynette olanların planlamalarını önler. Demokrasi erdemli insanların itibarda olmasını sağlayan bir yönetimdir, ve halkın halk tarafından halk için yönetimini gerektirir. Bunun içindir ki, DİSK, demokratik düzenin ekonomik, sosyal ve siyasal özüyle, bir bütün halinde yaşantımızın her alanında varlığını sürdürmesini ister, bu ilkeyi savunur, bu düzenin gerçekten kurulması için çaba harcar.

Demokrasi halkın aldatılmasını önler. Demokrasi,

bir zümrenin, bir ailenin, bir sınıfın diktasına izin vermez.

Demokrasi sadece seçimden seçime oy vermekten ibaret olmadığı için, emekçi halk kitlelerinin devlet yönetimine ağırlıklarını koymalarına yarayacak, eğitimde fırsat eşitliğini amaçlar, yönetimde halkın söz ve karar sahibi olmasını en başta gelen ilke sayar ve onun içindir ki, DİSK çalışan halk sınıf ve tabakalarının ortak çıkarlarının, Türkiye'nin gerçek çıkarlarıyla özdeş olduğuna inanır ve emekçi halkın gittikçe artan ölçülerde millet ve memleket işlerinde söz ve karar sahibi olmasının gerekliliğini savunur. Halkın özlemlerine karşıt bir yönetim, Anayasamızın öngördüğü ilkelere aykırı olduğu için de DİSK içtenlikle Anayasanın en önde gelen savunucusudur. Çünkü Anayasamızın 4. ve 12. maddeleri ile toplumumuzun sosyal sınıflardan meydana geldiğini ve de milli egemenlik haklarının, hiçbir kişiye ve zümreye veya sınıfa devredilemiyeceğini kabul etmiştir. Böylece diktayı reddeden Anayasamız, sosyal sınıflar arasında yasa açısından eşitliği öngörüyor ve DİSK de iktisaden başkalarına bağlı, iktisaden zayıf zümre ve kişileri, müstahdemleri, dargelirlileri, yoksulları korumayı amaçlıyan, sosyal devlet ilkesini getiren, Anayasamızın günlük yaşantımızın her dalında geçerli olmasına yönelmiş çalışmalar yapmayı görev sayıyor.

...Demokrasi, ekonomik sömürüyü, sosyal yabancılaşmayı, kültürel yozlaşmayı önler ve halka rağmen kendilerini halk adına yönetici, buyurucu sananların, bu bir avuç kötü politikacının, güdümlü yöntem sürdürme eğilimlerine uygulama olanağı bırakmaz. Demokrasi halkın kendisinin suyun başına geçip, kendi eliyle gerçekleştirir. Onun için DİSK, demokrasiye bilinçle bağlıdır, içtenlikle onu savunur ve cesaretle bu inanç ve bağlılığın gereklerini yerine getirir.

Politika, sermayeci sınıflarla emekçi sınıflar arasında iktidara seçimle gelip, memleketi yönetme işlemidir. Böyle olduğu için her sosyal sınıf, kenedine çıkar açısından bağlı olanlarla birlikte suyun başı-

na geçip devlet çarkının o sınıflar çıkarına dönmesini gerçekleştirmeye bakar. Demokrasinin gerçek anlamı da budur. Kalkınma planları ve bütçeler, bu planın yönünü saptayanlarla, devlet gelirlerinin dağıtımını kendi ekonomik - sosyal durumlarına göre ayarlıyanlar yararına hazırlanır. Bu bakımdan demokrasi sermayeci sınıflarla emekçi sınıf ve tabakalar arasındaki iktidar mücadelesinde insan haklarına dayalı, laik, sosyal ve demokratik Anayasamızın hükümlerini ve öteki yasaları, eşitlikle uygulamayı zorunlu bulur. Biz yasalar karşısında eşitliğin gerçekten bilinçli savunucuları olduğumuz için demokrasinin bütün gerekleriyle işlemesini isteriz ve demokrasi bizim benliğimizi saran bir tabiat haline gelmiştir.

İşte DİSK bu yaklaşım içinde 1973 genel seçimleri için üyelerine şu çağrıyı yapmıştır:

İşçilerin genellikle tüm çalışanların tek umudu olan, Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu DİSK, bağımsız bir örgüttür. Bugüne dek olduğu gibi bundan böyle de bağımsızlığını bilinçle ve titizlikle korur ve korumakta azimlidir.

DİSK, demokrasiye ve özgürlüklere yürekten bağlıdır. Onun için Anayasa ve onun temel ilkelerini içtenlikle savunur ve bunu asli görevinin gereği sayar.

DİSK her türlü diktaya ve dikta eğilimlerine karşıdır. İnsanların, tüm kural ve kurumları ile işleyen bir demokrasiye, özgürlüklerine ve insanca yaşama haklarına kavuşabildiği zaman, mutlu olabileceklerine inanır. Onun için Anayasanın bütün ilkeleri ile uygulanmasını ve hayata geçirilmesini ister.

Onun için Anayasaya aykırı, özgürlükleri kısıtlayan veya yok eden anlayışa karşıdır. Ve bu tür anlayışın ürünü yasaların kaldırılmasını ister. Onun için DİSK, sendika içi demokraside sendika seçme hakkını sendika özgürlüğü olarak görür, bu hakkın işçiler tarafından oy kullanmak suretiyle yerine getirilmesi demek olan referandumu ister. Ve sendika içi demokrasinin gereği olarak da işçinin yaşama ve

çalışma koşulları ile ilgili her konuda söz ve karar sahibi olması ilkesini uygular.
Onun için bu ilkeden hareketle DİSK, işçilerin, köylülerin, esnafın, memurların ve tüm dar gelirli halkımızın, devlet yönetiminde de söz ve karar sahibi olmasını ister, DİSK bu ilkelerin gereği olarak, her seçim öncesi seçimlere katılan siyasi partileri, parlamento içi ve dışı eylemlerini, programlarını, seçim bildirgelerini, yetkili yöneticileri ile birlikte eleştirir, işçi sınıfı ve dargelirli halkımızın çıkarları açısından en yararlı olanına, oy verilmesine çağrıda bulunur.
Bu amaçla DISK Yönetim Kurulu 8 Eylül 1973 ve 12 Eylül 1973 günleri toplanmış, DİSK'in bu temel ilkeleri açısından yaptığı eleştiri sonucunda bu seçimlerde CHP'ye oy verme çağrısında bulunmayı kararlaştırmıştır. (DİSK V. Dönem Çalışma Raporu s. 91-92)

8 yıl süreyle sürdürdüğüm TBMM üyeliğim sırasında Meclis Komisyonlarında, Meclis kürsüsünde, 1962'den bu yana Genel-İş Başkanlığı ve 1978 başından itibaren DİSK Genel Başkanlığım sırasında hep 1961 Anayasasını ve demokrasiyi savundum.

Genel-İş Sendikasının 21-22 Mart 1978 günleri yapılan Merkez Yönetim Kurulu toplantısında şunları söyledim:

Bu durumu, sağlıklı biçimde değerlendiren ve emekçi halkımızın ve işçi sınıfımızla. öteki özgürlükçü örgütlerimizin desteklediği, hükümeti olduğu kadar, faşist ve goşist çeteleri uyarmak amacıyla, DİSK'in 20 Mart 1978 tarihinde koyduğu 2 saatlik iş bırakma eylemine üyelerimiz içtenlikle katılmıştır. Bu eyleme katılırken, demokrasinin, özgürlüklerin, insan haklarının en büyük güvencesi olan Anayasamızın bize tanıdığı haklardan başka kaynağımız olmamıştır. İşçi sınıfı olarak, eylemlerimizde ve mücadelemizde yöntem seçerken, amaç saptarken, kimsenin yörüngesinde bulunmayı düşünmeyip, demokratik hak ve yetkilerimizi nasıl ve ne zaman ne biçimde kullanacağımızı, tepkimiz boyutlarını, yalnız işçi sınıfının demokrasiye, insan onuruna ve özgürlüğe

saygılı olmaktan kaynaklanan, sınıf bilincimizin ışığı altında şekillendiririz. (DİSK Dergisi, Nisan 1978)

Ekim 1979 Senato üçte bir yenileme ve milletvekili ara seçimlerinde üyelerine, mutlaka sandık başlarına gidilmesi için çağrı yaparken DİSK şöyle demiştir:

> Demokratik hak ve özgürlüklerini hayatlarının ayrılmaz bir parçası sayan işçi sınıfımızın bağımsız sınıf ve kitle sendikal örgütü olan DISK 14 Ekim 1979 seçimlerini esas olarak bu açıdan değerlendirmekte ve başta işçi sınıfımız olmak üzere, tüm emekçi halkımızı ve ilerici, sosyalist aydınlarımızı, faşizme ve onun doğal destekçisi emperyalizme, onların kanlı planlarına karşı sandık başlarında da mücadeleye çağırmaktadır.
>
> Bunun için bütün işçiler, emekçiler, tüm anti-faşist güçler, en doğal demokratik hakları olan seçme haklarını 14 Ekim'de sandık başlarına giderek, eksiksiz kullanmalıdırlar. (DİSK 7. Genel Kurul Çalışma Raporu, s. 239)

DİSK'in son genel kuruluna katılan 375 delege, oybirliğiyle işte böylesi bir demokrasi anlayışı ile DİSK'in barış, bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm için mücadele edeceğini belirtmiştir.

DİSK, her yerde, her koşulda, günümüzde ulaşılan çağdaş bir demokrasi anlayışını savunmuştur.

Türkiye'de sömürücü, vurguncu, tutucu, gerici çevrelerin, büyük sermayenin, demokratik kurumları yıpratma, işlemez hale getirme, özü boşaltılmış bir demokrasi anlayışı yerleştirme çabalarına, DİSK sürekli karşı durmuştur.

DİSK, demokrasi anlayışını ekonomik ve toplumsal kökenlerinden soyutlamamıştır.

DİSK, demokrasinin yalnızca siyasal düzeyde değil, ekonomik ve toplumsal düzeylerde de gerçekleştirilmesini savunmuştur. Demokrasinin, ekonomik ve toplumsal düzeyin, her kesimde yaygınlık kazanmasını istemiştir.

DİSK demokrasi anlayışını sendika içi demokrasi uygulaması ile somutlamıştır. Tabanın Söz ve Karar Sahibi Olma İlkesi, yalnızca DİSK'e özgü bir demokrasi sloganıdır. Demokrasi etle tırnak gibi DİSK'ten ayrı düşünülemeyecek bir gerçektir.

DİSK, çalışkan, üretken, geleceğe umut ve güvenle bakan

emekçi halkımıza, demokrasiyi çok gören anlayışlara karşı çıkmıştır.

Emekçi kitlelerin, her düzeyde alman kararların oluşturulmasına katılmasını savunmuştur. Ve bu nedenle de tüm emekçi kitlelerin bilinçlenmesini istemiştir. Çünkü DİSK inanır ki, demokrasi, ancak bilinçli kitlelerin elinde gerçek özünü kazanır.

Bu nedenle DİSK emekçi kitlelere, daha az demokrasi yerine, daha çok demokrasi istemiştir. Daha az özgürlük yerine, daha çok özgürlük istemiştir.

Özgürlük ve eşitliğin gerçek anlamda her düzeyde somutlanmasını isteyen DİSK, bu nedenle eşitsizliklere karşı çıkmış, her düzeyde fırsat eşitliği istemiş, demokrasinin önündeki her türlü engelin kaldırılmasını talep etmiştir.

DİSK, emekçi kitleleri, yalnızca şartlandırıldıkları siyasi partilere oy veren, pasif, yönetilmeye muhtaç, sürü gibi gören anlayışlara, bir avuç azınlığın sözde onlar adına, onları yönetmesini savunan anlayışlara karşı çıkmıştır.

DİSK'e göre, demokrasinin bir niteliği çoğulculuk ise, diğer niteliği katılmacı oluşudur. Biri olmadan, diğeri olmaz.

Bu nedenle DİSK, görünüşte değil, özde katılmacı ve çoğulcu bir demokrasiyi savunmuştur. Bu amaçla, daha çok özgürlük, daha çok eşitlik ve daha çok demokrasi istemiştir. Demokrasinin çağdaş boyutlarıyla Türkiye'de kökleşmesi için mücadele vermiştir.

İşte DİSK bu nedenle ve bu yaklaşım içinde demokratik hak ve özgürlüklerin korunmasını ve geliştirilmesini talep etmiştir.

İşte DİSK bu nedenle ve bu yaklaşım içinde, demokratik bir sendikacılığı, yani demokratik sınıf ve kitle sendikacılığını savunmuştur.

İşte DİSK, katılmacı ve çoğulcu bir demokrasi anlayışı ile, tüm çağdaş Anayasalarda ve uluslararası antlaşmalarda yer alan sosyal haklar'ın hiçbir engel tanınmadan gerçekleştirilmesini talep etmiştir.

Bu istemler, DİSK'in 1961 Anayasasındaki haklara dayanarak amaçladığı hedeflerdir. İddia Makamı DİSK'te başka hedefler aramadan bu İSTEMLER'i tartışma konusu yapmalıdır.

İşte bu İSTEMLER DİSK'in yalnızca ve yalnızca sendikal bir örgüt olarak, hangi somut hedefleri amaçladığını ve kesinlikle 1961 Anayasasının hedef gösterdiği hedefleri amaçladığını, açıkça ortaya sermektedir.

DİSK, tüm istemlerinin siyasi iktidarlarca yerine getirilmesini, parlamentonun yasalar çıkarmasını istemiştir.

DİSK'in İSTEMLER'i sendikal örgüt olma bilinci içinde «yapılmalıdır, sağlanmalıdır,» biçiminde «meli, malı» takıları taşımaktadır.

DİSK'in İSTEMLER'i sendikal bir örgüt olarak, hangi somut hedefleri amaçladığını açıkça göstermektedir.

DİSK, 1967-1980 arasında,

1. 1961 Anayasasının tastamam ve eksiksiz uygulanması mücadelesini vermiş,
2. 1961 Anayasasını değiştirmek isteyenlere karşı çıkmıştır.

DİSK, bu doğrultuda, 1961 Anayasasının tüm ilkelerini, parlamentoyu, başta Anayasa Mahkemesi olmak üzere Anayasal kurumları savunmuş, onlara sahip çıkmıştır.

DİSK Kuruluş Anatüzüğünde de, 1980 Temmuz'unda değiştirilen Anatüzüğünde de 1961 Anayasasını savunmuştur. DİSK 7. Genel Kurulu, son Anatüzüğünde «Anayasadaki temel hak ve özgürlükleri, özel olarak da sendikal hak ve özgürlükleri koruyup geliştirmeyi» (Madde 3) ve «Anayasadaki temel hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi için mücadele etmek» (Madde 4/c) hedeflerini bu anlayış içinde amaçlamıştır.

DİSK'in kuruluşundan bu yana temel belgelerindeki, 1961 Anayasasına ilişkin açıklamalarım ayrı bir ekte Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunuyorum : EK NO: 9.

DİSK kurulduğu ilk günden beri işçilerin iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarlarına yönelik istemlerini sık sık iktidarlara, başbakanlara, bakanlara, sözlü ya da yazılı olarak bildirmiştir. TBMM'den yasalar çıkarılmasını istemiştir.

DİSK, her zaman, her yerde 1961 Anayasasını savunmuştur. Anayasanın savunulması en temel yurtseverlik görevimizdi. 156. madde gereği 1961 Anayasasının metnine dahil edilen Başlangıç bölümünde yer alan «asıl teminatın vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yer aldığı inancı ile, hürriyete, adalete ve fazilete aşık evlatlarının uyanık bekçiliğine emanet eder» sözleri bunu gerektirmektedir.

DİSK, bu anlayışla 1961 Anayasasını savunmuş, 1961 Anayasasının ortadan kaldırılmasına yönelik eylemler karşısında tepki göstermiş, tüm Anayasal kurumlara sahip çıkmıştır.

DİSK Kuruluş Anatüzüğünün 3. maddesinde;

> **DİSK, işçi sınıfının ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan kalkınması ve yücelmesi için, öncelikle, Türkiye'nin her bakımdan, tam bağımsız olmasını ve hızlı kalkınma yoluna girmesini zorunlu görür. Bundan ötürü de, Türk işçi hareketinin, Anayasada öngörülen köklü dönüşümlerin gerçekleşmesini sağlayacak, bir devrimci öze kavuşmasını şart sayar.**

demiştir.

Ve DİSK Kuruluş Bildirgesi'nde 1961 Anayasasındaki köklü dönüşümlerden ne anladığını açıklamıştır.

DİSK'e göre 1961 Anayasasının özellikle «kişinin hak ve ödevleri» bölümü ile 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 61, 129, 130, 131. maddeleri köklü dönüşümleri ihtiva eder.

DİSK 1961 Anayasasını savunmuştur. Özellikle köklü dönüşümleri kapsayan «Kişinin hak ve ödevleri» bölümü ile 38, 39 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 61, 129, 130 131. maddelerinin gerçekleştirilmesi için çaba harcanmıştır.

DİSK 1961 Anayasasını savunmuştur. Çünkü 1961 Anayasası Türkiye Cumhuriyetinin insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, sosyal bir hukuk devleti olduğunu belirtmekteydi. Bunun gerçekleşmesi için de devletin, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, fert huzurunu, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleri ile bağdaşmayacak biçimde sınırlayan, tüm siyasi, iktisadi ve sosyal engelleri kaldırmasını amaçlamaktaydı. İnsanın, maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı emretmekteydi.

1961 Anayasası sosyal devlet kavramına dayalı «sosyal adalet içinde hızlı kalkınmayı» amaçlamaktaydı. Kamu yararını, özel teşebbüs anlayışına üstün tutmaktaydı. 38. maddesinde kamulaştırmayı, 39. maddesinde devletleştirmeyi öngörmekte, 130. ve 131. maddelerde, tabii servetleri ve kaynakları ve ormanları devletin denetimine sokmakta, 129. maddesinde planlı kalkınmayı emretmekteydi.

DİSK Kuruluş Bildirisinde DİSK'in Anayasa anlayışı şöyle dile getirilmiştir:

- **O Anayasa ki, herkesin kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetleri olduğunu kabul etmiştir.**

- O Anayasa ki, kişinin temel hak ve hürriyetlerini fert huzurunu, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan, siyasi, iktisadi, sosyal bütün engelleri kaldırmayı devlete görev olarak vermiştir.
- O Anayasa ki, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartların hazırlanmasını devlete yüklemiştir.
- O Anayasa ki, herkese mülkiyet ve miras hakkı tanımıştır.
- O Anayasa ki, iktisadi ve sosyal hayatı, adalete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlaması amacına göre, düzenlenmesini emretmektedir.
- O Anayasa ki, çalışmayı herkes için hak ve ödev saymaktadır.
- O Anayasa ki, çalışanların insanca yaşaması ve çalışması, çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için, sosyal, iktisadi ve mali tedbirler alınarak çalışanların korunmasını ve çalışmayı desteklemesini, işsizliği önleyici tedbirler alınmasını, devlete görev olarak vermiştir.
- O Anayasa ki, çalışanlara yaptıkları işe uygun ve insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlanması için, devleti görevlendirmiştir.
- O Anayasa ki, çalışanların insanlık haysiyetine yaraşır, bir hayat seviyesi sağlayacak adaletli bir ücret elde etmeleri için devlete gerekli tedbirleri alma görevi vermiştir.

TCK'nın 146. maddesi gereğince Büyük Millet Meclisini iskata veya vazifesini yapmaktan men'e, cebren teşebbüs etme suçuyla yargılanan DİSK, aylık dergisinde «işçi gözüyle parlamento» başlıklı sayfalara yer vermiştir. Parlamentodaki, işçileri ilgilendiren yasa tasarılarının komisyonlarda bekletilmeden, biran önce çıkarılması istenmiştir. (Örneğin: DİSK Dergisi'nin Şubat 1979 sayısının 22-23. sayfalarında bu konu işlenmiştir.)

DİSK 1961 Anayasasını, toplumumuza layık görmeyenlere karşı savunmuştur. Onu savunarak demokrasiye sahip çıkmıştır.

Tüm çarpıtmalarına rağmen yine de DİSK-I İddianamesinin çeşitli yerlerinde DİSK'in hukuka saygınlığı, Anayasayı ve demokrasiyi savunduğu istenmese de dile getirilmiştir.

Örneğin DİSK-I İddianamesinin 361. sayfasında bir DİSK Yürütme Kurulu kararında Şili Sendikal örgütünün maddi yardım talebinin mevzuatın müsait olmaması nedeniyle karşılanamayacağı belirtilmiştir.

İşte DİSK her durumda, her zaman yasalara uygunluk, yasalara saygınlık ilkesinden şaşmamıştır. DİSK'te 1961 Anayasasına karşı çıkan tek bir satır bulunamaz.

Böyle bir örgütün TCK'nun 146., 141., 142. gibi maddelerini ihlal etmek istemesi tasavvur bile edilemez.

Tüm belgelerimizin bütünsellik içinde hukuki açıdan incelenmesi, yalnızca ve yalnızca bir tek şeyi kanıtlayacaktır: O da DİSK'in kurulduğu günden beri sarsılmaz bir biçimde, demokrasiyi ve 1961 Anayasasını savunduğudur.

DİSK her durumda, her koşulda katılmacı çoğulcu demokrasiyi ve de 1961 Anayasasının tastamam ve eksiksiz uygulanmasını savunmuştur.

25. DİSK'İN ULUSAL BAĞIMSIZLIK ANLAYIŞI

İddianamede DİSK'in ulusal bağımsızlık anlayışı da suçlanmaktadır.

Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde, halkımızın emperyalizme karşı kazandığı Ulusal Kurtuluş Savaşı, sınırlarımızın ötesinde anlam taşıyan tarihsel bir olaydır. Atatürk:

> **Şark'tan şimdi doğacak olan güneşe bakınız. Bugün günün nasıl ağardığını görüyorsam, uzaktan bütün şark milletlerinin de uyanışlarını öyle görüyorum. İstiklal ve hürriyetine kavuşacak olan çok kardeş millet vardır. Onların yeniden doğuşu, şüphesiz ki terakkiye ve refaha müteveccih vukuu bulacaktır. Bu milletler bütün güçlüklere ve bütün manilere rağmen muzaffer olacaklar ve kendilerini bekleyen istikbale ulaşacaklardır.**
>
> **Müstemlekecilik ve emperyalizm yeryüzünden yok olacak ve yerlerine milletler arasında hiçbir renk, din ve ırk farkı gözetmeyen yeni bir ahenk ve işbirliği çağı hakim olacaktır. (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, 1906-1938, 2, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1959, s. 40)**

diyerek, Ulusal Kurtuluş Savaşımızın evrensel içeriğini açıklamış, o günün deyimiyle «mazlum uluslara» örnek olmuş, bugünkü bağlantısızlar hareketinin habercisi olmuştur.

Atatürk'ün savunduğu ilkeler, bugün Birleşmiş Milletlerde, ulusal kurtuluş savaşlarına ilişkin savunulan ilkelerin temellerini oluşturmuştur.

DİSK Kuruluş Bildirgesi'nde şöyle denilmiştir:

> Bizler, Türk işçi sınıfının tüm çıkarları, hakları ve özgürlükleri ve de onuru için biraraya geldik. Emperyalizmin, devletimizin ve milletimizin hayatına, yeniden kasdetme çabalarının arttığı ve bir avuç aracının, kapkaççının ve sömürücünün bu çabalara katıldığını gören bizler, büyük Atatürk'ün daha 1921' de ilan ettiği gibi, bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı savaşmaya and içmiş sendikacılarız...
> Bütün gücünü işçi sınıfının bilincinden alan bizler, yurt ve dünya olayları karşısında ulusumuzun ve emekçi halkımızın, menfaatlerini ve memleketimizin bağımsızlığını her şeyin üstünde tutacak en küçük özgürlüğümüz ve hakkımız için bilinçli bir dayanışma içinde, bütün gücümüzü harekete geçireceğiz.

DİSK yöneticileri 1980'de Ulusal Kurtuluş Savaşı ve Ulusal Bağımsızlık kavramlarını yine bu yaklaşım içinde kullanmışlardır. Örneğin «Türk Silahlı Kuvvetlerinin Görüşü» adıyla 2 Ocak 1980 tarihinde, Cumhurbaşkanına gönderilen mektuba ilişkin 4 Ocak 1980 tarihinde DİSK Yürütme Kurulu olarak kamuoyuna yaptığımız açıklamada (DİSK Ajansı, sayı 2, 4 Ocak 1980)

> Türkiye'yi bu duruma getirenler Atatürk'ün bağımsızlık ilkesine sırt çevirenlerdir...
> Emperyalizmin ekonomik, siyasi ve askeri dayatmalarına, emperyalizmin, IMF, OECD gibi örgütlerinin direktiflerine, yıllardır boyun eğilerek, mazlum ülkelere örnek olan ve ilk başarılı Kurtuluş Mücadelesini veren, Mustafa Kemal'in ulusal bağımsızlık ilkesi açıkça çiğnenmiştir.

denilmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk «istiklâl-i tam denildiği zaman, bittabi siyasi, mali, iktisadi, adli, askeri, harsi ve ilh. her hususta istiklâl-i tam ve serbest-i tam demektir» ve «tam bağımsızlık için şu düstur var: Milli hakimiyet iktisadi hakimiyetle sağlamlaştırılmalıdır» demiştir.

DİSK Ulusal Kurtuluş Savaşları ve ulusal bağımsızlık konusunda Atatürk'ün tam bağımsızlık, Misak-ı Milli ve Yurtta Sulh Cihanda Sulh ilkelerini savunmuştur.

DİSK bu çizgi üzerinde her zaman ulusal çıkarlarımızı savunmuş ve bağımsızlıktan yana olmuştur.

DİSK yöneticileri olarak, iki süper güç arasında çıkacak bir savaşın Türkiye topraklarını da kapsayacağını, büyük müttefik ABD'ye zarar vermezken ülkemizde büyük yıkıma yol açabileceğini düşünerek, vergi ödeyen ve muhtemelen bir savaşta, ordumuzun ön saflarında dövüşecek olan işçiler olarak görüşlerimizi açıkça belirttik.

DİSK bu nedenle ve de Sendikalar Yasasının 1. maddesi gereğince ücretlerimizin dondurulmasını isteyen IMF'ye karşı çıkmıştır. Atatürk Barajı örneğinde olduğu gibi kalkınma stratejilerimizi belirlemeye kalkan Dünya Bankasına karşı çıkmıştır.

Kıbrıs olayları ve ardından gelen ambargo nedeniyle NATO ilişkilerine karşı çıkmıştır.

DİSK Atatürk'ün tam bağımsızlık ilkesi temelinde Ulusal Bağımsızlığımızı gözbebeğimiz gibi korumak istemiştir.

DİSK-I İddianamesinin 274. sayfasında DİSK'in Varşova Paktından ima yollu dahi sözetmemiş olduğu iddia edilmektedir. Bu iddia gerçek dışıdır.

DİSK-I İddianamesinin 667. sayfasındaki bir konuşma bu iddiayı reddetmektedir. 667. sayfada DİSK'in tüm askeri blokların kaldırılmasını istediği en yetkili ağızdan açıklanmıştır.

DİSK 5. Genel Kurul Çalışma Raporu'nun 125. ve 126. sayfalarında şöyle denilmiştir:

> **Biz Türkiye'nin** tam bağımsız, mazlum uluslardan yana, bloklar dışında, **Türkiye'nin** jeopolitik durumuyla uyum içinde, onurlu **bir politikanın** artık asla vazgeçilemeyecek **bir** gereklilik olduğu inancındayız. Amerikan yardımının kesilmesini, bu gerçeğin anlaşılmasına yardımcı olacağı için yararlı buluyoruz. Amerika çirkin politikasının baş temsilcisi, artık bizim dost ilgimizi beklememeli, biz de yeni bir dün-

ya içinde onurlu yerimizi almalı, mazlum ulusların kurtuluşuna öncülük eden felsefenin temsilcisi olarak bloklar dışı bir politikanın öncülüğünü yapmalıyız.

Aynı biçimde DİSK'in 5 Haziran 1977 seçimlerinde CHP'yi destekleme kararı gerekçesinde de

«tüm askeri blokların kaldırılması»

istenmiş, DİSK 6. Genel Kurulunun 5 No'lu kararında ise blok dışı kalınması istenmiştir.

Bu gerçekler neden görülmek istenmiyor,

İddialarda ayrıca DİSK'in çokuluslu tekellere, emperyalizme, faşizme, sömürgeciliğe, siyonizme, şovenizme karşı çıkmasının, ulusların kendi kaderlerini tayin etme ilkesinden sözetmesinin, barış istemesinin masumane istekler olamayacağı belirtilmekte ve bunlardan dolayı DİSK Sovyet ideolojisi doğrultusunda davranmakla suçlanmaktadır.

İddialara göre yukarıdaki mücadele hedefleri bir sendikanın görevleri değildir. Ve TCK'nın 141., 142. ve 146. maddelerini ihlâldir.

Emperyalizme, faşizme, sömürgeciliğe, siyonizme, şövenizme, çokuluslu tekelle karşı çıkmak, barış için mücadele etmek, Sendikalar Yasasının 1. maddesinde belirtilen, işçilerin iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarlarının korunması kapsamı içindedir. Ve bu amaçlar için mücadele etmek her yurttaşın görevidir.

Bugün dünyadaki sendikaların çoğunun hedefleri arasında yukarıdaki amaçlar vardır. Tüm batı Avrupa ülkeleri sendikalarının, DİSK-I İddianamesinde övülen ICFTU'nun tüzük ve programlarında faşizme, sömürgeciliğe, ırkçılığa, çokuluslu tekellere karşı mücadele hedefleri açıkça belirtilmiştir. Barış için mücadele, silahlanmaya karşı mücadele hedefleri açıkça belirtilmiştir.

Ulusal bağımsızlık için mücadele, demokrasi için mücadele, emperyalizme ve faşizme karşı mücadele, barış mücadelesi, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı hedefleri, Sovyet yanlısı sloganlar değil, Türkiyenin de üyesi olduğu Birleşmiş Milletlerin ana hedefleridir. BM bu hedefler için özel günler getirmiştir. 21 Mart Irk Ayrımıyla Mücadele Günü, 21 Şubat Uluslararası Sömürgecilikle Mücadele Günü, 10 Ekim Dünya İnsan Hakları Günü... gibi.

Yukarıdaki ilkeler ayrıca 1 Ağustos 1975'de Helsinki'de 33 Avrupa Devleti ile ABD ve Kanada'nın katılımıyla imzalanan ve o zamanki Başbakan Süleyman DEMİREL'in de imzasını taşıyan, Helsinki Avrupa Güvenliği ve İşbirliği Konferansı nihai belgesi hedeflerine uygundur.

Bu gerçeğin bilincine varmış hakimlerimizin konuya ilişkin görüşlerini de burada anımsatmakta yarar görüyorum.

Ankara 8. Asliye Ceza Mahkemesi 25.6.1975 günlü kararında şöyle demektedir:

> **Türkiye'de emperyalizme ve faşizme karşı çıkmak her Türk vatandaşının görevidir, namus borcudur, insan olma haysiyetinin gereğidir. Faşizme ve emperyalizme karşı çıkmayan bir toplumun mevcut dünya koşulları içinde, insanca yaşamaya, insan olmaya, haysiyetli hayat sürmeye hakkı yoktur. (975/106 Esas ve 297 sayılı karar.**

Adana Devlet Güvenlik Mahkemesi de bu konuda görüşünü şöyle açıklamıştır:

> **Anayasamızın belirttiği gibi Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına dayanan, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti iken ve bunun korunması hürriyete, adalete ve fazilete aşık Türk vatandaşlarının görevi iken, emperyalizme ve faşizme karşı kanun sınırları içinde kalarak, mücadele etmenin suç olarak kabulüne imkan görülmemiştir.**
>
> **Faşizm, Anayasa dışı ve TCK'mn 141. maddesine giren siyasal bir rejimdir. Tüm yetkilerin tek elde toplandığı, demokratik yöntemlerin yok edildiği, keyfi ve şiddete taraftar, zorba, diktacı bir yönetim biçimidir. Bu nedenle faşizme karşı olmak vatandaşlık ve insanlık erdemidir. Emperyalizm ise devletin ekonomik ve siyasal bağımsızhğını zedeleyen, başka ülke çıkarlarına öncelik veren, devletin milli olma niteliğine aykırı, dış sömürüye dayanan yabancı bir saldırıdır. Bunlara karşı olmanın «Kahrolsun faşizm», «Kahrolsun emperyalizm» demenin suç olarak kabulü asla düşünülemez. (4.9.1975 gün ve 975/39-35 sayılı karar)**

26. 12 EYLÜL'Ü YARATAN ORTAMIN SORUMLUSU DİSK DEĞİLDİR. DEMOKRATİK HAK VE OZGÜRLÜKLER DE DEĞİLDİR

DİSK, 12 Eylül'ü yaratan ortamın sorumlusu değil, şikayetçisidir. 12 Eylül'e gelişin faturası DİSK'e ve sendikal hak ve özgürlüklere çıkarılamaz. DİSK günah keçisi olarak görülemez.

12 Eylül'e gelişin nedeni 1961 Anayasası da değildir. Tam tersine 1961 Anayasası aynen uygulanmadığı için, bu noktaya gelinmiştir. 1961 Anayasasına karşı çıkanlar onu her fırsatta kötülemişler, bunalımların kaynağı olarak göstermişlerdir. Tasarladıkları bir rejim için, Anayasa bunalımı yaratmaya uğraşmışlar, 1961 Anayasası ile Türkiye'nin yönetilemeyeceğini ispatlamaya çalışmışlardır. Yeni Anayasa taslakları hazırlamışlardır. Anayasadaki haklara karşı çıkanların engellemeleri nedeni ile bunalım o noktaya ulaşmıştır.

Bu nedenle suç demokraside, 1961 Anayasasında değildir. Suç, temel hak ve özgürlüklerde, demokratik işçi haklarında da değildir. Suç, emekçi halkımızda hiç değildir.

12 Eylül'e gelişin nedeni Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt yasaları da değildir.

Toplu sözleşme düzeninde, gelir dağılımında dengesizlikler olmuşsa, bunun sorumlusu sendikalar değildir. Bu nedenle çözüm yasal değişikliklerde, demokratik işçi haklarını kısıtlamakta aranmamalıdır.

1961 Anayasası ve 1963 sendikal düzenlemeleri, karşıt çıkarların varlığını doğal saymış ve bu çıkarlar arasında çatışma özgürlüğüne yer vermiştir.

Çalışma hayatına ilişkin sorunlar, demokratik işçi haklarının genişliğinden doğmamıştır. Hatta sendikal yasaların yeterince geniş olmaması, çeşitli sorunlar yaratmıştır.

Yasalardaki toplumsal-ekonomik koşulları tam karşılamayan maddelerin varlığı, sürekli sorun yaratmıştır. Örneğin, yasalarda «gizli oy, açık sayım ilkesine dayalı» referandumun olmaması, bunun yolaçtığı yetki ihtilafları, çalışma ortamını olumsuz etkilemiştir.

Yetki ihtilafları nedeniyle birçok işyeri ve bu işyerlerinde çalışan onbinlerce işçi zor durumlara itilmiştir. İş Yasasındaki işvereni, işçi çıkarmada ya da ücreti geç veya eksik ödemede sınırsız özgür bırakan maddelerin varlığı, sürekli iş ihtilafla-

rına yol açmış ve işçi-işveren ilişkilerini en uç boyutlara götürmüştür.

En büyük işveren olan devlet, işverenlerin, dar ve kısa vadeli çıkarlara dayanan siyasi iktidarların baskısıyla en kötü sözleşmeleri yapmış, demokratik işçi haklarını çiğnemiş, çeşitli işkolları ve bölgeler arasında farklılıklar yaratmış, birçok sorunun temel sorumlusu olmuştur.

12 Eylül'e gelişin nedeni 1961 Anayasasının sağladığı, ancak işverenlerin kabullenmediği, içlerine sindiremediği sendikal hak ve özgürlükler ve bunların başında gelen grev hakkı değildir.

1968 Mayıs'ında Fransa'da 9 milyon işçinin genel grevi, öğrenci olayları, üniversite işgalleriyle birlikte yaşanmıştır. Fransa gerçek anlamda bir toplumsal çalkantı ile karşı karşıya kalmıştır. Ama kimse paniğe kapılmamıştır. Kimse sendikal hak ve özgürlükleri, grev hakkını kısıtlamayı, sendikacıları idam talebi ile yargılamayı, gündeme getirmemiştir.

11 Haziran 1981 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen toplu sözleşme düzenine ilişkin bir seminerde Prof. Metin KUTAL şöyle demiştir:

> **Enflasyonun alabildiğine geliştiği bir ortamda, barışçı çözüm yolu bir hayaldir. Ayrıca barışçı çözüm yolunun bulunduğu ülkelerde de, uzun yıllar hiç grev ve lokavt yaşanmazken, bazı yıllar durumun birdenbire değiştiğini görüyoruz. Örneğin 1968-1969'lu yıllar. Ama bu ülkelerde paniğe kapılınmıyor. Grev ve lokavt hakları kısıtlanması tartışılmıyor, gündeme gelmiyor. (Cumhuriyet, 12.6.1981)**

Türkiye'de ise kendileri uluorta konuşurken, işçilerin susturulmasını isteyen işverenler, demokratik işçi haklarına her fırsatta saldırmışlardır.

Çalışma ortamına ilişkin sorunlar, bu alandaki özgürlüklerin bol olmasından değil, az olmasından kaynaklanmıştır.

Törerizme ve anarşizme karşı çözüm, sendikaların çalışma alanını daraltmak olamaz. Çözüm daha güçlü sendikacılıktır.

Çözüm sarı sendikacılığa prim vermek, onları desteklemek, sendikaları zayıf kılmak değil, gerçek sendikacılığı teşvik etmektir.

Bir ülkede sendikalar ne denli güçlü ise, işçilerin demokrasi mücadelesi, terörizme, anarşizme karşı mücadelesi de o denli güçlü olur.

27. DİSK'İN ANARŞİZME VE TERÖRİZME KARŞI MÜCADELESİ

12 Eylül 1980'den önceki koşullarda DİSK ve üyesi sendikalar ve tüm DİSK yöneticileri, anarşizme, terörizme, saldırı ve cinayetlere karşı en ağır tehlikeleri bile göze alarak, her düzeyde kararlı bir mücadele vermişlerdir.

DİSK yöneticileri açıklama ve demeçleriyle, iktidarları terörizm ve saldırılar konusunda sürekli uyarmışlar, göreve davet etmişler, toplantı ve gösteri yürüyüşleri ile saldırı ve cinayetlere, dikkatleri çekmişlerdir.

Ancak ne acıdır ki, anarşizme, terörizme karşı canlarını verme bahasına mücadele eden ve bunu tarihe belgeleriyle bırakan DİSK yöneticileri «anarşi» ve «teröre» neden olmakla suçlanmaktadırlar.

İddianamelerde ve EHM'daki suçlamalarda ülkeyi 12 Eylül ortamına sürükleyen etkenlerin arasında, sürekli DİSK'in adı geçirilmektedir. DİSK'in ülkede üretimi düşürdüğü, DİSK'li sendikacıların «anarşi ve terör» olarak adlandırılan olaylara karıştıkları, bu nedenle 12 Eylül Harekâtına yolaçtıkları öne sürülmektedir.

Bugüne kadar Başbakanlar dahil, çeşitli sorumlu kişiler, sendikacılık nedeniyle kimsenin gözaltına alınmadığını. DİSK'li sendikacıların, anarşi ve terör olaylarına karıştıkları için yargılandıklarını açıklamışlardır.

Oysa DİSK Davasında DİSK'in anarşi ve teröre karıştığına ilişkin tek bir belge ve kanıt sunulamamıştır.

DİSK'in anarşi ve terör ile ilişkisi olabileceğine ilişkin tüm iddialar gerçekdışıdır. Hepsini reddediyorum.

DİSK-I İddianamesinin 124. sayfasında, DİSK'in tek başına Türkiye'yi 12 Eylül 1980'e kadar zorladığı ve 12 Eylül harekâtına sürüklediği, 799. sayfasında birseysel terör odaklarının, DİSK etrafında toplanmak istediği iddia edilmektedir.

Bu iddialar da **GERÇEK DIŞIDIR.**

Bu iddiaların gerçekdışılığını kanıtlamak için, öncelikle anarşi ve terörün ne olduğu üzerinde kısaca durmak gerekir.

Anarşi ve terör, kandırılmış insanların birbirlerini öldürmeleri olarak görülemez. Temel hak ve özgürlüklerin kullanılması demek olan yasal toplantı ve gösteri yürüyüşleri, grevler de anarşi ve terör olarak adlandırılamaz.

Anarşizmin ve terörizmin, ekonomik, siyasi, toplumsal, fel-

sefi ve ideolojik kaynakları irdelenmeden bu konuda yapılacak suçlama havada kalmaya mahkûmdur.

Batı Avrupa'da gelişen kapitalizm ile birlikte, eski toplumsal ilişkiler hızla yıkılmış, yerine yepyeni bir değerler sistemi inşa edilmiştir. Ancak kapitalizmin bu hızlı gelişimine ayak uyduramayan bazı tabakalar, muhalefet etmeye başlamışlardır. Özellikle bu yeni gelişim içinde boşluğa düşen, eski gücünü ve egemenliğini yitiren, hızla yok olma sürecine giren, orta tabakaların tepkisi çok sert olmuştur. Umutsuzluk, çözümsüzlük, bu tabakaları devlet dahil herşeyi reddetme noktasına götürmüştür. Batı Avrupa kaynaklı **anarşizm** deyimi böyle doğmuştur.

Anarşizm, öte yandan sendikal hareket içinde de taraftarlarını yaratmak ister. Anarşizm üzerine temellendirilen sendika hareketine, **anarko-sendikalizm** denir.

Anarşizm kapitalist gelişme karşısında yok olan, hızla işçiler safına itilen orta tabakaların, tepkiye dayalı dünya görüşüdür. Belli bir felsefi temeli vardır. Devletin varlığına karşıdır. Anarşizm siyasal iktidarı kazanmayı değil, devleti yok etmeyi amaçlar.

Anarşizm her türlü otoriteye, her türlü iktidara, her türlü örgütlenmeye, örgütlülüğe her türlü saldırı demektir, savaş demektir.

Anarşizmin temel mücadele aracı da, bireysel terördür.

Anarşizmin, işçilerin örgütlü mücadelesine, işçilerin diğer emekçilerle birlikte demokratik yoldan seçimle siyasi iktidara gelmelerine de karşıdır.

Görüldüğü gibi anarşizm, üretimdeki gelişmelerle ortaya çıkmıştır. Onu doğuran, geliştiren, toplumsal huzursuzluğa yol açan, ekonomik yapıdır. Kapitalist üretimin disiplin tanımaz anarşik niteliğidir.

İşçiler bir sınıf olarak kendi konumlarının farkına varmalarından itibaren her zaman anarşizme karşı mücadele etmişlerdir. **İşçilerin anarşizmden kazanacağı hiçbir şey yoktur.**

Son yirmi yıl içinde dünyanın çeşitli yerlerinde değişik nitelikli terör olayları görülmüştür.

Güney Amerika'daki diktatörlüklerde baskılardan bunalan, demokratik örgütsel mücadeleden umudu kesen ve bazı ileri kapitalist ülkelerde işçi sınıfı adına davrandıklarını sanan, maceracı kişi ve gruplar, bireysel terör yöntemine başvurmuşlardır. Giderek terör uluslararası bir duruma ulaşmıştır.

Ülkemizde de terör alabildiğine gelişirken işçi sınıfı adına

davrandığını söyleyen, ancak toplumsal gerçekleri anlatmaktan uzak, toplumumuza ve dünyaya belli kalıplar içinde bakan, kitleleri yılgınlığa iten bazı maceracı gruplar da eylemleriyle, faşistlerin ve terörden medet umanların ekmeğine yağ sürmüşlerdir. İşçi sınıfının geleceği açısından, büyük ölçüde tahribata yol açmışlardır.

Anarşizm de, terörizm de, bireysel terörizm de, anarko-sendikalizm de işçilerin örgütlü mücadelesine ters akımlardır. İşçilerin mücadelesini baltalayan hareketlerdir.

Çünkü biz işçiler, demokrasi ile terörizmin bağdaşmayacağını, terörizmi yeşerten kaynağın demokrasi düşmanları tarafından körüklendiğini bilen bir sınıfın mensubuyuz. Bugün tüm dünyada gerçekte işçi sınıfının çıkarlarını savunan sendikalar da aynı davranışı göstermektedirler.

Batı Avrupa ülkelerinde sendikalar, anarşizme ve terörizme karşı ne yapmışlardır? Ne yapmaktadırlar?

Örneğin 2 Ağustos 1980 günü İtalya'nın Bologno kentinde teröristler bomba patlatarak 86 kişinin ölümüne neden olmuşlardır. İtalyan sendikaları ne yapmıştır? Üç temel sendikal merkez CGIL, CISL ve UIL ortak dev bir gösteri yürüyüşü yapmışlardır. Kızıl Tugayların terörüne karşı ne yapmışlardır? Ülke çapında genel grevi giderek terörizmi mahkum etmişlerdir.

İspanya'da Kralın askeri danışmanı, General Valenzuela'nın teröristlerce öldürülmesi üzerine kilise çanları ile 2 dakikalık saygı duruşu yapılırken, tüm işçiler üretime ara vererek saygı duruşunda bulunmuşlardır, sendikalar ayrıca gösteri yürüyüşleri yapmışlardır. (Hürriyet, 9.5.1981)

Fransa'da teröristler bir yahudi tapınağına bomba atınca tüm sendikalar ortak dev bir gösteri yapmışlardır.

İspanya'da gerçekleştirilmek istenen bir faşist darbeye karşı Madrid sokaklarında kol-kola yürüyen her görüşten yüzbinlerce İspanyol emekçisinin, İtalya'da Aldo Moro'yu katleden, Kızıl Tugayları lanetlemek için, genel greve giden, mitingler yapan İtalyan işçilerin davranışları, yalnızca birkaç örnektir.

Demokratik ülkelerde sendikaların terörizme, anarşizme karşı tepkisi genel grev, kitle gösterileri ile gerçekleştirilmiştir. Ve hâlâ bu araçlara başvurulmaktadır.

Dünyanın her yerinde, demokrasinin ancak ve ancak demokrasiyi koruyan kitle eylemleriyle sağlanacağı artık bilinmektedir. Terörizme karşı en etkin silahın, teröristleri kitleden soyutlayan demokratik eylemler olduğu bilinmektedir.

Ancak anarşizme ve terörizme karşı mücadelenin, gerçel.te tek koşulu vardır: Bu olguya yol açan ekonomik, toplumsal ve siyasal nedenlerin ortadan kaldırılması.

DİSK'in belli konularda suçlanmasından önce, DİSK'in hangi koşullarda mücadele verdiğinin iyi bilinmesi gerekir.

DİSK'in özellikle son yıllarda faaliyette bulunduğu ortam, **DİSK Genel Kurul Çalışma Raporu'nun** 51.-57. sayfaları arasında yer alan «DURUM SAPTAMASI»nda özlü bir biçimde anlatılmıştır. Ayrıca DİSK Araştırma Enstitüsünün **1978 Ekonomik Rapor** ve **1979 Ekonomik Rapor** adlı bilimsel kitaplarında sergilenmiştir.

Türkiye'de terörizmin nasıl yaygınlaştırıldığının, DİSK'in hangi koşullarda, hangi baskı ve saldırı ortamında çalıştığının, neden anarşi ve terör olaylarına karşı, faşist saldırı ve provokasyonlara karşı aşırı bir duyarlılık gösterdiğinin, can güvenliğini ön plana almasının, iyi değerlendirilmesi gerekir.

Türkiye'de anarşi ve terör olaylarının odak noktasında, özellikle 1965'ten sonra güçlenen faşist hareket yatmaktadır.

Faşist hareket, ülkücü görüşler temelinde, halk arasında kitle tabanı oluşturmaya çalışırken, mülk sahipleri açısından mülkiyetleri için bir garanti, büyük sermaye için ise vurucu güç olduklarını kanıtlamaya çalışmışlardır.

Faşist görüşlü kişiler özellikle I. ve II. MC iktidarları döneminde devlet kademelerini önemli ölçüde ellerine geçirmişler ve silahlı çeteleri ile, sistemli ve örgütlü terör yaratmışlardır.

Ülkede iç savaş çıkarıp, iktidara gelme stratejisine bağlı olarak her yolu mübah saymışlar ve her aracı kullanmışlardır.

Güçlerini kanıtlama yolunda otobüs, kahvehane, özel konutlar taramışlar, bombalamışlar, kendilerine hedef sayılmayan, masum kişileri bile yaralamışlar, öldürmüşlerdir. Faşist harekete engel olabilecekleri, sindirmek ve yıldırmaya yönelik silahlı saldırı ve şiddet eylemleri gerçekleştirmişlerdir. İnsanları, oturdukları semt, bölge ya da kentten göçe zorlamışlardır. İç savaşa, korku, kaygı ve panik yaratmaya yönelik olarak, toplu kıyım gerçekleştirmişlerdir.

Faşist hareket, gerçekleştirdiği şiddet eylemlerinde, yüksek devlet görevlilerini, faşist militanları yargılamakta olan, hakim ve savcıları etkileme, yıldırma, caydırma ve cezalandırma işlemlerine özel önem vermiştir. «Ya tam susturacağız, ya kan kusturacağız» sloganıyla kendi görüşlerinde olmayanlara yaşam hakkı tanımadıklarını açıkça ilan etmişlerdir.

Faşist hareket, kendilerini sermaye çevrelerinin koruyucusu görünümü içinde ve sermaye sınıflarınca maddi planda desteklenmenin uzantısında, ayrıca **faşist sendikacılık** hareketine girişmiştir.

Bu anlamda faşist hareketin en büyük saldırı hedefi DİSK olmuştur.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde, büyük bunalım dönemlerinde büyük sermayenin yaptığı gibi Türkiye'de işadamları, sanayiciler, tüccarlar, derinleşen ekonomik bunalım ve özellikle yoğunlaşan halk muhalefeti karşısında, varolan demokrasiden vazgeçme eğilimi göstermişlerdir.

Büyük sermaye sözcülerinin, Odalar Birliğinin, TÜSİAD, TİSK, İSO, İTO, MESS gibi örgüt yöneticilerinin 1976-1980 arasındaki demeçleri, emekçilerin baskı altında tutulduğu otoriter bir rejim özlemi ile doludur. Kapitalist sınıf sürekli olarak «dikensiz gül bahçesi» istemiştir. Bu talep paralı ilanlarda, son derece açıktır.

İşte bu yaklaşım içinde, büyük sermayenin vurucu güç gereksinimini karşılamak, çeşitli provokasyonlara olanak sağlamak açılarından büyük sermaye yükselmekte olan faşist hareketi desteklemiştir.

Faşizm için her ülkede temel hedef ve en büyük engel işçi sınıfıdır. Türkiye'de işçi sınıfının siyasi hareketinin bölünmüş olması sonucu ve güçlü bir demokratik sınıf ve kitle sendikacılığını sürdürmesi nedeniyle, DİSK, faşist hareketin boy hedefi olmuştur.

Faşist militanlar birçok fabrikada işçilerin DİSK'e üye olmaması ya da DİSK üyesi sendikalardan istifa etmeleri için, işverenlerin doğrudan emrinde ya da onların çıkarları doğrultusunda çalışmışlardır. KİT'lerde kooperatiflerde, kamu kuruluşlarında yoğun bir DİSK düşmanlığı yapmışlardır.

TARİŞ örneğinde olduğu gibi, işyerlerine doldurulan faşist militanlar yalnızca DİSK'e bağlı sendikaya üye olduğu gerekçesiyle, en sıradan işçilere bile akıl almaz işkenceler yapmışlardır.

DİSK'in demokratik sendikacılık hareketine karşı, faşist sendikacılık anlayışını yerleştirmeye çabalamışlardır. Ancak Sendakalar Yasasına uygun yollarla yapılan mücadelenin başarıya ulaşmaması sonucu faşist militanlar her yerde DİSK üyelerine ve çalışanlarına karşı fiili saldırılara geçmişlerdir. DİSK'in örgütlü olduğu işyerlerinden çıkanlar üzerine ateş açmış,

grev çadırlarını kurşunlamış, sendika binalarını bombalamışlardır.

DİSK'e yönelik terör, yönetici, personel, temsilci, üye olarak çok sayıda can almıştır. DİSK'e yönelik terör sonucunda başta DİSK eski Genel Başkanı Kemal TÜRKLER olmak üzere çok sayıda sendika yürütme kurulu üyesi, temsilci ve üye işçi hayatlarını yitirmişlerdir.

İşçi sınıfının mücadelesini, emekçi halkın çıkarlarıyla paralel biçimde yürüten DİSK, terörizme boyun eğmemiş, ve onun kaynağını doğru teşhis ederek karşı durabilmiştir.

Bugün burada şu gerçeği açıklıkla ifade edebilirim. Eğer Türkiye'de 12 Eylül öncesinde faşist hareket iktidara gelmediyse, faşist bir darbe olmadıysa, faşistler daha çok cana kıymadıysa bunda DİSK'in faşizme karşı çeşitli düzeylerde sürdürdüğü caydırıcı ve demokratik mücadelenin çok önemli bir payı vardır.

Öte yandan Türkiye'de özellikle 1977'den sonra anarko-sendikalist eğilimler görülmüştür.

Türkiye'deki anarko-sendikalistler kendilerine esas hedef olarak, anarşizme, anarşistlere, terörizme, teröristlere karşı kesin bir mücadele veren DİSK'i seçmişlerdir. Her fırsatta DİSK'e, DİSK yöneticilerine saldırmışlardır. DİSK yöneticilerini sürekli olarak «sendika ağası» olmakla suçlamışlardır.

Batı Avrupa ülkelerinde sendikal kuruluşlar, anarşi ve teröre karşı gerektiğinde demokratik kitle hareketleriyle, gerektiğinde genel grevlerle mücadele verirken, Türkiye'de insanların hunharca öldürülmesine, terörizme, anarşizme karşı DİSK ne yapmıştır?

DİSK kurulduğu ilk günden itibaren her türlü zorbalığa karşı olmuştur. Üyelerini, fabrikalar dışında yapılacak her türlü provokasyona karşı her zaman uyarmıştır. Düşünce ve görüş ayrılıklarının her zaman yine düşünce ile çözümlenmesini istemiştir.

Daha 1975'lerde özellikle terörün gençler arasında yeni yaygınlaşmaya başladığı bir ortamda DİSK Yürütme Kurulu adına, Cumhurbaşkanına şu telgraf çekilmiştir:

Sayın Fahri KORUTÜRK
Cumhurbaşkanı
ANKARA
Fikir ve görüş ayrılıklarını çekemeyerek silahlı vu-

ruşmaya döndüren ve hak arayan işçilere saldıran bir takım kişiler demokratik hayatı zehirleyen ve Yurdumuz ve ulusumuz için ciddi bir tehlike niteliği taşıyacak bir durum yaratmışlardır. Gençleri ve işçileri acımadan öldürenlerin asıl amaçlarının demokratik düzeni yıkmak olduğuna inancımız gün geçtikçe güçlenmektedir. Devletimizin Yüce başı olarak Anayasal hak ve özgürlüklere yönelmiş ve düşünce özgürlüğüne karşı bu saldırıların önlenmesi için yüksek direktiflerinizi esirgememenizi arzederiz.

(DİSK V. Dönem Çalışma Raporu, s. 127)

DİSK Türkiye'de teröristlerin önemli ölçüde korunduğu I. ve II. MİLLİYETÇİ CEPHE dönemlerinde de anarşi ve teröre karşı çıkmış, başta Türk-İş olmak üzere tüm demokratik kuruluşları, anarşizme, terörizme, faşist saldırılara karşı, ortak tavır almaya çağırmış, bu konuda susanların tarihe karşı sorumlu olduklarını açıklamıştır.

Ancak o zaman bazı kuruluşlar anarşi ve teröre karşı susmuştur. Hatta faşist saldırıları desteklemişlerdir.

DİSK yöneticileri olarak bizler anarşizme, terörizme karşı, faşizme karşı susamazdık. Tarafsız kalamazdık. Ve kalmadık.

İnsanların boğazlanmasına, hunharca öldürülmesine göz yumamazdık. Ve yummadık.

16 Mart 1978'de polis gözetiminde İstanbul Üniversitesinde dersten çıkan öğrencilerin üzerine otomatik silahlarla ateş edilerek 7 öğrenci öldürüldü, 40 öğrenci yaralandı. Bu olay üzerine 20 Mart 1978 de DİSK üyeleri, faşizme ihtar olması anlamında 2 saat süre ile iş bıraktı.

Böylece DİSK Batı Avrupa ülkelerinde işçilerin terörizme karşı gösterdikleri tepkinin asgarisini gösterdi.

DİSK Genel Başkanı olarak 20 Mart eylemini değerlendirirken de şunları söyledim :

Demokraside görüşlerini bir başkasına zorla kabul ettirme ilkesi yoktur. Hele öldürerek hiç yoktur. Faşizme ihtar eylemimizin dayanağı, Anayasadır. Anayasamızın başlangıç ilkesidir. Faşizme karşı uyanık bekçiliğimizin yüklediği vazgeçilmez bir görevin yerine getirilmesidir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesidir. İnsanların can güvenliğini sağlamayı tüm

yasaların üstünde kabul eden doğa yasasıdır.
Çocuklarımızın öldürülmesinin önlenmesini istiyoruz. Eylemimiz bunu sağlamak içindir. Hukuka aykırı ise bunun sonuçlarına katlanacağız. Yeter ki, çocuklarımız öldürülmesin. Yeter ki Anayasamız çiğnenmesin, yeter ki faşizm kanlı diktasını kuramasın.
(DİSK 7. Genel Kurul Çalışma Raporu, s. 145)

DİSK'in anarşi ve terör konusunda önlem alınmasını talep eden açıklamaları sürekli olarak kamuoyuna duyurulmuştur.

Bu arada 3.10.1978 tarihinde DİSK adına Başbakan Bülent ECEVİT'e gönderilen mektupta bu konuda şöyle denilmiştir:

...Gerici ve faşist güçlerin temsilcisi MC'nin iktidardan uzaklaştırılmasına rağmen bugün faşizm tehlikesi ortadan kalkmamıştır.
Hergün çok sayıda işçi, emekçi, öğrenci öldürülmekte, terör kol gezmektedir. Sorunun çözümü için öncelikle şiddet eylemleri üzerinde kesin bir teşhise varılmalıdır. Şiddet eylemleri bugün için temelde emperyalizm ve tekelci sermayece desteklenen gerici ve faşist odaklardan kaynaklanmaktadır. Bunlar emperyalizmin mali ve askeri abluka altına almak istediği Türkiye'de şiddet olaylarının başlatıcısı durumundadırlar...

Teşhis bu olunca çözümün ne olacağı açıktır. Yapılacak iş faşist odakların, faşizmin gizli-açık örgütlerinin üzerlerine gitmektir. Oysa bugüne kadar yapılan uygulamalar, hükümetin faşist yuvaları dağıtmada kararlı ve cesaretle davranmadığını göstermiştir...

(DİSK 7. Genel Kurul Çalışma Raporu, s. 182)

Anarşi ve teröre karşı «birlikte mücadele» edilmesi amacıyla Yönetim Kurulunun 12-13 Ekim 1978 tarihli toplantısında alınan karar gereğince aramızdaki görüş ayrılıkları bir kenara bırakılarak Türk-İş'e anarşi ve teröre karşı «birlikte mücadele» çağrısı yapıldı.

Aramızdaki ayrılıklara rağmen Türk-İş'e önerdiğimiz anarşi ve teröre karşı eylem birliği çağrısı çok açık ve netti. Kaldı ki, işçilerin yapması gereken en doğal davranış da buydu.

Ancak TÜRK-İŞ bünyesindeki bazı kişilerin engellemesi nedeniyle, TÜRK-İŞ üyesi Petrol-İş, Yol-İş Federasyonu, Türkiye Gazeteciler Sendikası ve Hava-İş gibi sendikaların eleştirisine rağmen Türk-İş'in DİSK'e cevabı olumsuz oldu.

Basında «tarihi buluşma» olarak adlandırılan bu fırsat böylece heba edildi.

31.10.1978 tarihinde yapılan DİSK Yönetim Kurulu ve Başkanar Konseyinin ortak toplantısı devam ederken kamuoyuna yaptığım açıklamada şunları söyledim:

> DİSK bu gerçeklerden hareketle Türkiye'nin bütün demokrat güçlerine, işçi örgütlerine, demokratik kuruluşlarına bir çağrı yapmıştır. Bu çağrı terörizme karşı, güçbirliği yani «birlikte mücadele edelim» çağrısıdır.
>
> Bu çağrımız başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi halkımız tarafından olumlu karşılanmış ve halkımız bundan sonraki gelişmeleri dikkatle izlemeye başlamıştır. Çünkü halkımız, bugünkü ortamdan şikayetçi ve rahatsızdır. Planlı, zincirleme olarak işlenen cinayetlerin ve uygulanan terörizmin sona erdirilmesi için, acil önlemler alınmasını algılamaktadırlar. (DİSK Ajansı, 978/206, 2.11.1978)

DİSK Genel Başkanı olarak 7. Genel Kurul açış konuşmamda anarko-sendikalizm üzerinde bir kez daha durdum.

DİSK ölenlerin sağ ya da sol görülşü olmalarına bakmadan, katillerin kendilerini sağ ya da sol olarak ilan etmelerine bakmadan, genel olarak anarşi ve terörün hepsine, bireysel terörizmin her türüne karşı çıkmıştır.

DİSK Yönetim Kurulu 13-14 Şubat 1978 günlerinde toplanarak 1978, 1979 ve 1980 yıllarına ilişkin olarak gündemindeki konuları karara bağlamıştır. DİSK Genel Başkanı olarak ben Genel Yönetim Kurulu kararlarını kamuoyuna açıklarken şunları vurgulayarak söyledim:

> DİSK Yönetim Kurulu, cana ve mala, kişilere ve örgütlere yönelik öldürme, bombalama, terör yaratma yoluyla faşizan amaçlara ulaşma aracı verenlerin cinayetlerine bir an önce son verilmesini istemektedir. Can güvenliğinin sağlanabilmesi için idarenin hiçbir kişi, kuruluş ve örgüt çıkarı gözetmeden dev-

let hizmetini etkin şekilde sürdürmesi gereğine inanan Genel Yönetim Kurulumuz, bu öldürme, bombalama, kaçırma, yaralama ve soygunların yoğunlaştırılması ile sabık iktidarın davranışları sonucu kamçılamış olduğu hayat pahalılığı, geçim sıkıntısı, enflasyon ve benzeri ekonomik güçlüklerin bazı çevrelerce geri plana itilmesini sağlamaya çalıştıkları kuşkusunu açıklamada yarar görüyorum. (DİSK Ajansı, 17 Şubat 1978, sayı 978/12)

Sayın Mahkeme Heyetinizin, DİSK Genel Başkanı olarak ilk kez yönettiğim DİSK Genel Yönetim Kurulu toplantısından sonra yaptığım bu açıklamayı her yönüyle değerlendireceğine inanıyorum.

DİSK Genel Başkanı olarak. 12.3.1978 tarihinde yaptığım bir açıklamada da şöyle dedim:

İşçi sınıfımız, silahlı terörü yoketmek, can güvenliğini ve öğrenim özgürlüğünü sağlamak isteyen, bu konuda bazı somut girişimlerde bulunan siyasal iktidarın, yanlışsız davrandığı sürece bu çabalarını destekleyecektir. (DİSK Ajansı, 978/33)

DİSK olarak 25.3.1978 tarihinde Ankara Savcı Yardımcılarından Doğan ÖZ'ün öldürülmesini şiddetle kınadık. (DİSK Ajansı, 978/47)

Malatya'da gerçekleştirilen cinayet ve olaylar üzerine de DİSK, bu olaylarda zarar görenlerin sağ ya da sol olduğu üzerine ayırım yapmadan 13.4.1978 tarihinde şu açıklamayı yapmıştır:

Demokrasi mücadelesinde önemli dönemeçler yaşayan halkımızın bu haklı mücadelesine set çekme girişimleri her yolu denemeye çalışıyor. Ozellikle Malatya'da son bir haftadır gerginleştirilmeye çalışılan siyasal hava bireysel terörün en acımasız ve insanlık dışı bir girişimiyle noktalanmıştır. Belediye Başkanı Hamit FENDOĞLU ve suçsuz küçük torunları kurban edilmiştir. Aynı gün İstanbul'da bildiri dağıtan bir genç kurşunlanarak, öldürülmüştür...

Olaylar, Türkiye'nin sınıf ve kitle sendikal örgütü DİSK'in 20 Mart Faşizme İhtar Eyleminin ne kadar haklı olduğunu bir kere daha ortaya koymuştur.

> Türkiye'nin bütün demokrasi güçleri özellikle işçi sınıfının sendikal örgütleri bu durumda uyuyup kalamaz.
> Demokratik hakların yılmaz bekçiliği görevini üstlenmek zorundadırlar. Özellikle Türk-İş yöneticileri daha fazla susmamalıdırar.
> Bireysel terörü ve faşist girişimleri yoketme, demokrasi mücadelesinin önüne çıkarılmak istenen setleri ortadan kaldırmak için el ve güç birliği yapmalıdırlar... Bunun bilincinde olan bütün demokratik kuruluşları birliğe çağırırken, Türk-İş yöneticilerinden de kamuoyu önünde cevap beklediğimizi açıklıyoruz. (DİSK Ajansı, 978/72)

Ancak DİSK'in bu son derece açık çağrısına bir cevap gelmemiştir. Anayasa Mahkemesinin bombalanması üzerine de DİSK Genel Sekreterinin 28.6.1978 tarihinde yaptığı açıklamada şöyle denilmiştir:

> Türkiye'de faşist güçler planlı bir saldırı içindedirler. Saldırılar giderek artma eğilimi göstermektedir. Son olarak da faşist güçlerle sürekli çelişen Anayasanın adına yargılama yapan Anayasa Mahkemesi binasına yönelmiştir.
> 1961 Anayasasını özde halkçı ve demokratik yapısına karşı çıkanlar ve sürekli bu mahkemeye küfür edenler bu saldırının sorumlusudurlar. (DİSK Ajansı, 978/123)

DİSK Genel Başkanı olarak 20.1.1979 tarihinde ise gene Anayasa Mahkemesine bomba atılması üzerine Anayasa Mahkemesi Başkanına bir telgraf çekerek, hem geçmiş olsun dileklerimi sundum, hem de olayı kınadım. (DİSK Ajansı, 979/19)

DİSK olarak değerli bilim adamı Doç. Necdet BULUT'un, değerli yazar Abdi İPEKÇİ'nin katledilmeleri üzerine aynı duyarlılıkla ve aynı görev sorumluluğu ile teröristleri lanetledik.

Mersin 1. Ağır Ceza Mahkemesi Başkam Halit VELİOĞLU'nun öldürülmesi üzerine 9.5.1979 tarihinde bu olayı şiddetle kınadık. (DİSK Ajansı, 979/104)

Bir kahvehaneye yapılan silahlı saldırıyı yine aynı şiddetle kınadık. (DİSK Ajansı, 979/116)

Çukurova Üniversitesi rektör yardımcısı Prof. Dr. Fikret

ÜNSAL'ın öldürülmesi üzerine 12.9.1979 tarihinde DİSK Genel Sekterince yapılan açıklamada da şöyle denildi:

> Toplumda saygın yerleri olan kişilerin katledilmeleri karşısında gösterilen tepki kanıksanmış bir kınama mesajları yayınlama haline dönmüştür. Günlük gazeteler öldürme olaylarını siyasal inançlarının propaganda aracı olarak kullanırken, olayların birinci derecede sorumlusu durumunda olan siyasal iktidar, kaynağı belli bu cinayetler karşısında, akıl almaz bir umarsamazlık içindedir.
> Yaklaşan ara seçimlerine yönelik hesaplar, kaynağı, amacı, uygulatıcıları ve uygulayıcıları artık toplumun bütün kesimlerince bilinen cinayet şebekeerine karşı yasaların gereğinin yapılmasına engel olmaktadır. Siyasal partiler oy kaygıları içinde nice yurtseverlerin, ilericilerin, aydının göz göre göre öldürülmesine ses çıkartmamaktadırlar. (DİSK Ajansı, 1979/179)

DİSK böylece her türlü teröre karşı çıkarken öte yandan Anayasanın vazgeçilmez unsurlarını açıkça göreve davet ediyordu.

DİSK Genel Başkan Vekilliği adına 19.9.1979 tarihinde yapılan açıklamada ise Adana'da içlerinde «sağ görüşlü öğretmenlerin de bulunduğu 6 eğitim emekçisinin» öldürülmesi sert bir biçimde kınanmıştır. Daha sonra da bu olayın sol görüşlü olduğu belirtilen teröristlerce gerçekleştirildiği açıklanmıştır.

DİSK Genel Başkanı olarak Adana Emniyet Müdürü Cevat YURDAKUL'un teröristlerce öldürülmesini, Urfa ve Bitlis Belediye Başkanlarına yapılan saldırıları şiddetle kınadım. (DİSK Ajansı, 1979/188)

DİSK Yürütme Kurulu adına 21.5.1980 tarihinde yapılan açıklamada ise Tümgeneral DEMİRBAĞ'a yapılan saldırı şiddetle kınanmıştır. (DİSK Ajansı, 980/61) Türk Silahlı Kuvveetlerinin bir mensubuna karşı girişilen bu suikastı daha sonra sol görüşlü olduklarını belirten bir terörist örgüt üstlenmiştir.

DİSK yöneticileri 12 Eylül 1980 öncesinde, bazı işverenlerin terörist örgütlere maddi yardımda bulunduğu bir dönemde, hayatlarını tehlikeye atarak anarşistlerle, teröristlerle mücadele etmiştir. Bu amaçla bildiri yayınlamış, görüşlerini ilgili devlet

görevlilerine iletmiş, kitlesel mitinglerle, anarşi ve terörü protesto etmiştir.

Ne hazindir ki, DİSK'in Anayasaya sahip çıkmak, demokrasiyi korumak için, anarşi ve teröre karşı mücadelesi haksız ve yasadışı biçimde «ihtilal provası» olarak suçlanmaktadır.

12 Eylül 1980 öncesinde teröristlerce sık sık mektup ya da telefonla tehdit edildik. Devlet, yaptığı istihbaratlar sonucu olsa gerek, bazı DİSK yöneticilerine ve bu arada bana koruma polisi tahsis etti.

Ama ne yazık ki, DİSK eski Genel Başkanı Kemal TÜRKLER, koruma polisinin yanında teröristlerce öldürüldü. Ne ilginçtir ki, teröristlerce, anarşistlerce öldürülen Kemal TÜRKLER bu davada terörist, anarşist olmakla suçlanmaktadır.

DİSK, ayırım yapmadan, üniversite mensubuna, emniyet mensubuna, silahlı kuvvetler mensubuna, TBMM mensubuna, hakimlere, savcılara yönelik her türlü terörist saldırıyı protesto etmiştir.

DİSK'in anarşi ve teröre karşı mücadelesi tüm kamuoyunun gözleri önünde gerçekleştirilmiş ve belgeleriyle tarihe malolmuştur.

DİSK'in, anarşi ve teröre karşı göstermiş olduğu duyarlılığın, suçlanması değil, övülmesi gerekli bir davranış olduğunu Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunarım.

28. DİSK DAVASINDAKİ İDDİALAR İLE İŞVERENLERİN SUÇLAMALARI BENZEŞMEKTEDİR

DİSK Davasındaki iddianamelerde ileri sürülen iddialar ile işverenlerce ve işveren örgütlerince yıllardır DİSK'e yöneltilen suçlamalar, tam bir paralellik göstermektedir.

DİSK-I İddianamesinin tamamında, özellikle de 107., 108. ve 800. sayfalarında DİSK'in ekonomik savaş stratejisi ile, «aklın alamayacağı talepler»le, ideolojik grevlerle Anayasal düzeni baskı altında tuttuğu, Türkiye'nin ekonomisini çökerttiği iddia edilmektedir.

Bu iddiaların hepsi de gerçekdışıdır. Tümünü reddediyorum.

İşadamlarına göre kendilerinin kabullenmek istemedikleri her şey ideolojiktir, her toplu sözleşme ideolojiktir. Sendikal hak-

ları, gerçek anlamda yaşama geçiren, sarı sendika olmayan, yani Anayasal hakları uygulatan ve işverenlerin her dediğine «evet» demeyen her sendikal kuruluş ve de tabii ki DİSK ideolojik bir kuruluştur.

DİSK Davasındaki iddianamelere baştan sona bu mantık egemendir. Bu değerlendirmenin karşılaştırılması açısından, işverenlerin aşağıda sergileyeceğim şu görüşlerini. Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunuyorum :

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu TİSK özellikle 1975'ten sonra sürekli olarak yayınlarında aynen tekrarlanan şu görüşlere yer vermiştir :

> 1979 yılı işçi kuruluşlarının, siyasal ve ideolojik tutum ve hareketlerinin yoğun bulunduğu bir dönem olmuştur... Amaçları işçilerin ekonomik durumlarını geliştirmekten çok, çalışma barışını bozmak ve yurtta karışıklık çıkarmak olan bazı sendikalar işverenlerce kabul edilen fevkalâde zamlara rağmen, uyuşmazlığı tercih etmişler ve grevlere gitmişlerdir.
>
> Sorumsuz sendikacılık ve yasa dışı grevler
>
> Son yıllarda ülkemizde hür siyasi rejimi, hür teşebbüsün eğitim, hak ve hürriyetini tehdit eden, sosyal huzuru ve çalışma barışım zedeleyen olaylar çoğalmıştır. 1979 yılında da sorumsuz işçi sendikacılığının devam etmesi, işçiye hak ve menfaat sağlamaktan ziyade, ideolojik emellere dayalı grevlerin yoğunlaştırılması, çahşma hayatımıza olumsuz etkiler yapmıştır.
>
> Siyasi Partilerle Sendika ve Derneklerin İlişkileri
>
> Mesleki kuruluşların siyasi partilerle olan ilişkileri ve bunun sonuçları da geçtiğimiz dönem, üzerinde durulması gereken konular olmuştur. Ulkemiz uygulamasında sendikacıların, siyasetle uğraşmaları yanında, siyasi parti yöneticilerinin sendikacılık yapma eğiliminde oldukları görülmüştür. (Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Dünya'da ve Türkiye'de Ekonomik ve Sosyal Durum, 1979, Yayın No: 52, Ankara)

TİSK Dergisi'nin 15 Ocak 1976 tarihli 258. sayısında «1976'nın Sorunları ve Çözüm Yolları» başlık yazısında MESS Genel Sekreteri İlhan LÖK şöyle demiştir :

> İşçi sendikalarının toplu sözleşme düzeninde, giderek artan önerileri 1975 yılında aşırı ve ölçüsüz bir düzeye ulaşmıştır... Kabul edilemeyen aşırı ve ölçüsüz öneriler ise uzun ve haksız grevlerin nedeni olmaktadır. Her iki halde de işletmeler ve ülke ekonomisi büyük yaralar almaktadır. Zorlanan maliyetler, ürünlerin fiyatlarını arttırmakta enflasyonun önü alınamamaktadır. Toplu sözleşmelerden aşırı çıkar sağlayan sınırlı bir sendikalı zümresi, ülkenin tüm ücret dengesini bozmakta ve aşırılıklarının bedelini bütün ulusa ödetmektedir.

MESS Dergisi'nin 1 Eylül 1976 tarihli 273. sayısında «İşçi İşveren İlişkilerinde Son Gelişmeler 2» başlıklı yazısında şöyle denilmiştir :

> Bugün bazı sendikalar doktriner sendikacılık bilimsel kisvesi altında, sınıf kavgası sloganıyla işçi - işveren ilişkilerini bozuk bir ortama itmekte, adeta bir çatışma havası vermeye çalışmaktadırlar. Bu çaba işyerlerinde verimi düşürmekte, iş sevgisini azaltmakta, disiplini bozmaktadır.

TİSK Yönetim Kurulu Başkanı Halit NARİN 1976'da işverenlerin geniş bir biçimde katıldıkları bir toplantıda şöyle demiştir :

> Bir taraftan işçi sendikaları arasındaki rekabet ve ideolojik çekişmeler, kanunsuz hareketlere sebebiyet verirken, diğer taraftan aşırı toplu sözleşme talepleri işyerlerinin tasfiyesine yol açacak seviyelere ulaşmaktadır. (MESS DERGİSİ, 15 Eylül 1976 sayı 274, s. 3)

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu TİSK'in İkinci Genel Kurulunda Başkan Halit NARİN şöyle konuşmuştur :

> Hak çizgisini aşan grevler artmıştır. Türkiye'de ideolojik sendikacılık anlayışı yaygınlaşmıştır. Ve sendikal hakları savunmayı unutan bu sendikalar ideolojilerinin mücadelesi için işverenleri hedef seçmişlerdir... İşçi sendikaları da toplu sözleşmelerde adeta daha az çalışmak ve üretimi artırmamak gibi bir tutum içindedirler.

MESS Dergisi 24.6.1980 tarihli 428 sayılı nüshasında «Grevler» başlıklı yazısında şöyle demektedir:

> Siyasi grevlere şiddet hareketleri karışınca bu grev «ihtilâlci grev» adını alır. Komünistlerin veya içinde bunların yuvalandığı sendika veya örgütlerin görevi ve amacı genelleşen siyasi grevlere dönüşen hareketleri organize etmek, bunları yaymak, bir isyan hareketinin başlangıcı yapmaktır. Böylece ihtilâlci grevin silahlı isyan halini alması arzu edilir. Bu yoldan «proletarya diktatörlüğü» kurulması amaçlanır.

Odalar Birliğinin 1980 Genel Kurulunda Başkan Mehmet YAZAR şöyle demiştir :

> Birbuçuk milyon sendikalı işçinin ölçü ve insaf tanımaz talep ve davranışları toplum vicdanında tepkiyle karşılanmaktadır. Sendikaların ekonomik kriterlere uymayan isteklerini artık ülkemizin taşıma gücü kalmamıştır.

İşte bu sözler kendi çıkarlarını tüm toplumun çıkarıymış gibi göstermek isteyen, Anayasal hakları tanımayan işadamlarının ideolojik sözleridir.

Ne var ki, işverenlerin bu yaklaşımı ile DİSK-I İddianamesinin özellikle 107., 108., 800., 801. ve 802. sayfalarındaki görüşler tıpatıp aynıdır.

DİSK'e yönelik belli konulardaki suçlamaların haksızlığının saptanabilmesi için, DİSK'in nasıl bir ekonomik, toplumsal, politik, kültürel ortamda faaliyetini yürüttüğünün iyice bilinmesi gereklidir.

DİSK yıllarca faşist hareketin yoğun saldırılarına muhatap olurken aynı zamanda da sermayenin sendikal alanda ve genel planda ideolojik ve politik saldırılarına hedef olmuştur.

İşverenlerin işçilere, sendikalara yönelik ideolojik saldırılarının sergilenmesi DİSK Davası açısından son derece önemlidir.

1972 yılı başında İSO Başkanı, Ertuğrul SOYSAL şu açıklamayı yapmıştır:

> Türkiye'yi patlama noktasına götüren anarşik olaylay bastırıldı. Anayasamız demokrasiyi güçlendiren yönde tadil edildi. Ülkenin sağlıklı ve adaletli bir kalkınmaya kavuşabilmesi için reform ve reorgani-

zasyon çalışmaları bitirildi. (MESS Dergisi, 15 Kasım 1979, Sayı: 403)

Ancak sermayenin 1971-1973 kazanımları ile mutlu olmadığı kısa zamanda ortaya çıkmıştır. Özellikle CHP-MSP koalisyon hükümetinin işverenler için bazı sorunlar yaratmasından sonra sermaye tüm gücüyle işçilere ve sendikalara karşı ideolojik saldırıya geçmiştir.

Sermayenin çeşitli temsilcileri sözde ülke sorunlarını sergiledikleri demeçlerinde sürekli olarak sermayenin özlemlerini dile getirmişler, işçilere, seendikalara saldırmışlardır.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) ve bağlı işveren sendikaları, Türkiye Sanayi Odaları Birliği, Türkiye Ticaret Odaları Birliği, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonu, Türkiye Ticaret ve Sanayi Odaları ve Borsaları Birliği, Türkiye Işadamları ve Sanayicileri Derneği (TÜSİAD) gibi kamu yararına çalışan dernek olarak kabul edilen örgütleri aracılığıyla ideolojik saldırılarım sürdürmüşlerdir.

Sanayicilerin, tüccarların ve borsacıların kuruluşları 5590 sayılı yasa ile düzenlenmiştir. Bu yasa «kamu kuruluşu» olarak nitelendirilen örgütleri Türkiye Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Ticaret ve Sanayi Odaları ve Borsaları Birliği olarak bir üst kuruluşta birleştirmiştir. Ancak tek tek odalar birliği kuruluşuna olanak tanımamıştır.

Durum bu iken işverenler yasal dayanağı olmayan bir örgüt olan Türkiye Sanayi Odaları Birliği gibi bir örgüt kurmuşlardır.

Bu örgüt yasal dayanağı olmamasına rağmen, yıllardır basına, TRT'ye demeçler vermiş, işçileri ve sendikaları ideolojik olarak suçlamıştır. Bu örgüt hakkında savcılıklar herhangi bir işlem yapmamıştır.

Yukarıda saydığımız örgütlerde örgütlenen işverenler bu örgütler aracılığıyla, basına, TRT'ye demeçler vererek, TV ekranlarından sendikaları meydan savaşına davet ederek, hükümetlere muhtıralar vererek, hükümetler düşürüp hükümetler kurmaya kalkarak, Anayasa bunalımları yaratmaya yönelmişler ve Türkiye'de sınıf mücadelesini körüklemişlerdir.

Sermaye ideolojik ve politik saldırılarında «bize saldırılıyor, hür teşebbüs elden gidiyor» biçimindeki bir slogan arkasına gizlenerek akıl almak bir ideolojik uğraş vermiştir. İşverenlerin

ayrıca tüm bu çabalarında «bu vatan bizden sorulur» anlayışı egemen olmuştur. Kendi çıkarlarını ve özlemlerini, tüm toplumun çıkarıymış, özlemiymiş gibi göstermede müthiş bir beceri göstermişlerdir.

İşverenler ideolojik saldırılarını gerçekleştirirken en yalın gerçekleri saptırmışlar, olayları ters yüz etmişler, bu çabalarında DİSK Davasında da kullanılan ideolojik kuruluş, ideolojik grev gibi kavramlar üretmişlerdir. İdeolojik grev deyimi, bu davadaki iddialarda sık sık kullanılmaktadır.

12 Eylül öncesinde işverenler ve belli çevereler «sanayinin gelişmesine işçi hakları engel olmuştur. Sanayi yüksek ücretler, uyuşmazlıklar, grevler nedeniyle gelişmemiştir. Suç sendikalarındır» iddialarını her fırsatta yinelemişler ve ellerindeki güçlü araçlarla kamuoyu yaratmaya çalışmışlardır.

Bu davadaki iddialara yansıdığına göre bu konuda kamuoyu yaratmada başarılı olmuşlardır.

İşverenler ayrıca köylüleri, memurları sendikalı işçilere karşı kışkırtmak, işçilere karşı kin ve adavet duygularını körüklemek istemişlerdir.

İşverenler bu çabaları ile işçi düşmanlığı, sendika düşmanlığı, örgütlü emekçi düşmanlığı yaratarak gerçekte İddianamelerin mantığına göre TCK'nın 312. maddesindeki, 142. maddesindeki suçları işlemişlerdir.

Ancak Türkiye'de «işverenler siyasi suç işlemez» anlayışı hakim olduğundan haklarında herhangi bir işlem yapılmamıştır.

İşte MESS dergilerindeki bu kışkırtmaya ilişkin bazı yazılar :

> **1 milyon dolayında olan kamu ve özel kesim personeli diğer çalışanların çok üzerinde ücret zamları alabilmekte ve toplumun diğer çalışan kesimleriyle aralarındaki gelir dengesini, sendikaları ve toplu sözleşme vasıtasıyla giderek bozabilmektedirler... Bu durum ülkemizde bir ücret anarşisi doğmasına olanak sağlamakta ve bir işçi, odacı, genel müdürden, müdür ve şefinden daha fazla ücret alabilmektedir.**
> **(MESS Dergisi, 15 Ekim 1979, sayı 400)**
> **MESS Dergisi, 25 Ağustos 1979, sayı: 395**
> **Nelerde birinciyiz?**
> **1. En yüksek ücret artışlarında,**
> **2. En uzun tatil yapmada.**

MESS Dergisi, 15 Mayıs 1976,
21 Fabrika kapandı.
Sebebi: Sendikaların aşırı ücret talepleri.
MESS Dergisi, 15 Eylül 1979, sayı: 397
İşçiler Genel Müdürden fazla maaş alıyor.
MESS Dergisi, 25 Eylül 1979, sayı: 398
Çöpçünün maaşı Müdürden fazla.

İşverenler sendikalara yönelik saldırılarını özel olarak DİSK ve anayasal bir araç olan grevi en çok kullanmak zorunda bırakılan DİSK üyesi sendikalara yöneltmişlerdir. «DİSK VİRÜSÜ» başlıklı yazılar yayınlamışlar, basında DİSK aleyhinde çıkan yazıları kendi yayınlarında iktibas etmişlerdir. DİSK'e ilişkin gerçekleri saptırmışlardır.

Karikatürlerle, resimlerle işçileri sendikalarına karşı kışkırtmışlar, grev kırıcılığını teşvik etmişlerdir.

«İşçiler şu fabrikada greve hayır dedi», «İşçiler şu sendikayı terkediyor», «Sendika grevde kaç para verecek?», «Çek elini de işçilerimize haklarını verelim», «İşçiler sizi kurtaracak olan kendiniz» başlıklı yazılar, İŞÇI KARDEŞİM hitaplı mektuplar, «İtalyan işçileri sendika istemiyor» başlıklı dış kaynaklı haberler ile sendika düşmanlığı yapmışlardır.

İşyerlerinde disiplinsizlik ve anarşi yaratmışlardır. Getireceği huzursuzluğu, anarşik ortamı düşünmeden işyerlerindeki sendikal rekabetleri en uç noktaya kadar körüklemişlerdir. Sarı sendikalar kurdurmuşlardır. Sonra da çıkan olaylardan sendikaları, DİSK'i sorumlu tutmuşlardır.

Sendikaları yasa tanımamakla suçlayan işadamlarımn kendileri ise her fırsatta 1961 Anayasasını ve yasaları çiğnemişlerdir.

Örneğin Çalışma Bakanlığı Müfettişleri az bir çabayla yasaları uygulamaya başlayıp iş güvenliği mevzuatına uymadığı gerekçesiyle ileride işçilerin bu nedenlerle ölebileceği işyerlerini, kapatmaya kalkınca, işverenler hemen «ekonomiyi çökertmeye yönelik faaliyetler var» diye feryadı basmışlar, yasalardan ne anladıklarını ortaya koymuşlardır. (Örnek MESS Dergisi, 7 Ekim 1979, sayı: 402)

İşverenlerin iş kazalarına ilişkin gerekli önlemleri almamaları nedeniyle her yıl milyarlarca lira yitirilirken, üretim düşüklüğü ve bundan doğan kayıplar DİSK'e yüklenilmek istenmiştir.

İşte işverenler yasaları çiğneyen bu tavırları ile işçilere karşı ideolojik mücadele vermişlerdir.

Sendikaları hasım kurumlar olarak görmüşler, onlarla otoriteyi paylaşmak istememişlerdir.

Örneğin 1979'da 1475 sayılı Yasada yapılmak istenen değişiklik ile ilgili hükümet tasarısındaki olumlu önerilere şiddetle karşı çıkmışlardır.

İşyerlerinde işçilerin yönetime katılması tartışılınca, işverenler gerçekte işçiler ile hiçbir zaman aynı masaya oturmayacaklarını, henüz o olgunluğa ulaşmadıklarını açıkça göstermişlerdir.

1978'de CHP iktidarı döneminde «işçinin yönetime katılması» konusu tartışılırken, Türkiye'de tüm işvereneler bu konuya şiddetle karşı çıkmışlar, hatta iddianamelere göre 146., 141. maddeler içinde yorumlanabilecek açıklamalarla iktidarı, «sosyalist uygulamaya geçmek istemek»le suçlamışlardır.

İşverenler, «hayat pahalılığının nedeni sendikaların aşırı ücret zammı istemeleridir» biçimindeki demogoji ile sendikalara karşı, ücretlerimize, işimize ve aşımıza karşı ideolojik kampanya açmışlardır. Oysa o günlerde işçi ücretlerinin maliyetteki payı % 11 dolayında idi.

Kıdem tazminatlarının sınırlandırılması konusunda ideolojik saldırıya geçmişlerdir.

İşçilerin ikramiyeleri konusunda ideolojik saldırıya geçmişlerdir.

Sendikal yasaların kendi çıkarlarını koruyacak biçimde değişmesi için yoğun bir ideolojik çalışma yapmışlardır.

Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması için ideolojik kampanya sürdürmüşlerdir.

İşyerlerinde Sancak Tül Fabrikası örneğinde olduğu gibi, kurt köpekleri eşliğinde komando eğitimleri gerçekleştirmişlerdir.

İşyerlerinde her türlü sendika düşmanlığını körüklemişler, sendika tanımaz unsurları desteklemişlerdir.

Ankara'da hükümetler devirip, hükümetler kurmaya kalkışmışlardır. Tüm hükümetleri, sınıfsal çıkarları doğrultusunda davranmaya zorlamak istemişlerdir.

Bu amaçla demeçler vermişler, konuşmalar yapmışlar, TRT'de açık oturumlarda görüşlerini sergilemişlerdir. Zaman zaman Hükümetlere muhtıralar vermişlerdir. Bunlar yetmeyince 1979 Mayısında olduğu gibi, gazetelere tam sayfalık paralı ilanlar

vermişler ve ideolojik görüşlerinin propagandasını yapmışlardır.

Bu ilanlarda aynen DİSK-I İddianamesinin 205. ve 206. sayfalarında suçlandığı gibi «toplumun üreten - verimli üreten - temel gücünün, özel teşebbüs», «Türkiye'yi refaha götürecek temel gücün hür teşebbüs» olduğu belirtilerek çeşitli aldatmacalara girişilmiş, emekçiler savaşa davet edilmiştir.

İşverenler bu ideolojik kampanyalarıyla, gerçekte sorumlusu oldukları ekonomik ve politik bunalımı yavuz hırsız ev sahibini bastırır misali emekçilere yüklemek istemişlerdir.

Karaborsa yaratanlar, stokçuluk yapanlar, fabrikaları tam kapasite ile çalıştırmayanlar, Tahtakale ile T.C. Merkez Bankasını işlemez hale getirenler, fiyatlar düşmesin diye fazla malları denize döktürenler, üretimde anarşi yaratanlar, toprağımız altında tonlarca kömür dururken, enerji ihtiyacını petrole bağımlı hale getirenler, spekülasyon yapanlar, yasaları çiğneyerek döviz ticareti yapanlar, vergi kaçıranlar, yokluk ve işsizlik yaratanlar, «mülkiyet hakkımn kutsallığından» söz edip küçük şirketleri yutarak onların mülkiyetlerini ele geçirenler, yarattıkları tüm olumsuzlukları, **IDEOLOJİK** olarak emekçilere yıkmak istemişlerdir.

Ne gariptir ki, bir işçi sendikası açıklama yaptığında, bu ideolojik açıklama olmaktadır. Ancak işverenler yaparsa bunun adı halkla ilişkiler olmaktadır.

Bu ne biçim hukuk anlayışıdır ki, işçiler greve gitti mi ideolojik grev olmaktadır, ancak işverenler sosyal bir suç olan lokavta giderek binlerce işçiyi kapı önüne koyunca bunun adı yalnızca lokavt olmaktadır.

İşverenlerin grev hakkını tanımayan ve bugünkü asgari düzeyde olan işçi ücretlerini bile yüksek gören, ideolojik tavırları bugün de sürmektedir.

12 Eylül öncesinde özellikle MESS uzlaşmaz, katı bir tavrın içinde olmuştur.

MESS, işkolunda tek tek toplu sözleşmelerin yapıldığı bir ortamdan çıkılarak grup sözleşmeleri yapılmasını dayatmıştır. Böylelikle binlerce işçinin aynı anda greve gitmesini göze alamayacak, maddi olarak karşılayamayacak sendikaların MESS'e teslim olmasını istemiştir.

DİSK üyesi Maden-İş 1978 yılında MESS'in grup sözleşmesi önerisini belli oranlarda kabul etmiştir. Ancak 1979'da MESS daha ileri dayatmaları öne sürmüştür.

26 Ağustos 1976'da TİSK Genel Kurulunda tüm işverenlerin işveren sendikalarına üye olmaları ve toplu sözleşmelerin bu sendikalarca yürütülmesi istenmiştir.

1977'lerde MESS, Maden-İş'e karşı savaş bayrağını açmıştır. O zamanki MESS Yönetim Kurulu üyesi Metin İPLİKÇİ yaptığı açıklamada İŞVERENLER BİRLEŞİNİZ diyerek işverenleri sendikalara karşı savaşa çağırmıştır. (MESS Dergisi, 3 Aralık 1979, Sayı 405)

İşveren Sendikası üyesi olup da sendikalarla tek tek sözleşme imzalayan işverenler, daha sonra işveren sendikalarından atılmıştır.

Şu anda Başbakan olan o zamanki MESS Başkanı Sayın ÖZAL, 1979 yılında MESS dışında toplu sözleşme imzalayarak böylece MESS'in haksız strateji ve taktiklerini gün ışığına çıkaran işverenlere şöyle çatmıştır :

> **Memleketimize ve milletimize reva görülen bu sorumsuz, haksız ve tehlikeli davranışların failleri kişi ve kuruluşlara karşı, işverenler olarak hepimizin ve tek tek mücadele etmemiz görevimiz ve hakkımızdır.** (MESS Dergisi, 20 Temmuz 1979, Sayı: 391)

İddia Makamı acaba bu sözleri çeşitli açılardan nasıl yorumlayacaktır?

Çok sayıda madeni eşya ve tekstil işvereni bizlere «sizinle toplu sözleşme imzalamak istiyoruz. Taleepleriniz bizce makul. İşyerimiz bu talepleri kaldırabilir. Ancak işveren sendikası sözleşmeyi imzalamamamızı istiyor,» diye şikayette bulunmuşlardır. Ve bazı işverenler, işveren sendikalarından atılma bahasına sözleşme imzalamışlardır.

İşveren örgütleri daha ileri gitmişlerdir. Ve 1977 başlarında TİSK, Odalar Birliği, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonu, HÜR TEŞEBBÜS KONSEYİ adlı yasadışı bir örgüt oluşturmuşlardır.

Büyük sermaye böylelikle çıkarları kendisiyle çelişen toplumsal tabakaları kendi sınıfsal çıkarları doğrultusunda ve kendi önderliğinde biraraya getirmiştir.

Tekelleşme karşısında işyerlerini kaybetmekten korkan esnaf ve çiftçilerin siyasi bir parti gibi davranmasını istedikleri Hür Teşebbüs Konseyi bu davadaki suçlamalara göre tam anlamıyla ideolojik ve de 141'lik bir kuruluştur. Bu Konseyin bildirileri tüm işverenlerin yayınlarında yer almıştır. (Örneğin MESS Dergisi, 5 Mart 1980, sayı: 506)

Bu kuruluş «Hür Teşebbüsü Savunma» gibi «masumane» slogan ile her yerde işçilere, emekçilere, işçi sendikalarına karşı savaş çağrısı yapmıştır.

İşte DİSK, sermayenin böylesine ideolojik ve politik saldırıları karşısında gerekli Anayasal sendikal savunma yollarına başvurmak zorunda bırakılmıştır.

Bir yazar işverenlerin sendikalara yönelik yaptığı gizli bir toplantıyı şöyle anlatmıştır :

> ... Türk sanayi ve ticaret burjuvazisinin en kalın temsilcileri İstanbul'da bir lüks otele kapanıp, Allah ne verdiyse, iki günlük gizli bir toplantı yapıyorlar. Gündem de kral gündem hani, hangi siyasal partinin destekleneceğinden tutun da Türkiye'de sosyalizmin nasıl önleneceğine kadar her şey var...
> Hadi bir göz atalım!
> Önce sanayide çalışma barışının kurulmasını istiyorlar, fabrikalara işçilerin elkoyması lafı acele kaldırılmalı, grevler önlenmeliymiş! (Grevlerin nasıl önlenebileceği malûm, öteki lafın kaldırılmasına gelince, acaba bunda da Batı demokrasilerini örnek gösterebilecekler mi, zira bazılarında işçilerin yönetime katılması kapitalist demokrasinin icabı gereği sayılmaya bile başladı.)
> Sonra efendim, sendikalar çoğalmış, fazlasıyla çoğalmış, hem de, hele aralarındaki rekabet huzursuzluk nedeni olmakta, bu yüzden de çalışma barışı kurulamamaktaymış, verim de düşüyormuş elbet. (Gerçekte, demek istedikleri şu: Kardeşim DISK midir, nedir sosyalist bir konfederasyon var, tekmil işçiyi mıknatıs gibi çekiyor, bunun bir çaresine bakın!)
> Daha sonra asıl büyük felaketten yakınılıyor. Toplu sözleşme sistemi! Özel sektörün temsilcilerine bakılırsa beş dönemden beri yapılan toplu sözleşmelerle işçi ücretleri geçinme endekslerinin çok üstüne çıkmış. İşçi ücretlerinin arttırılmasına artık engel olunmalıymış!..
> Anayasamızın kabul ettiği ekonomik rejim liberal kapitalizm, siyasal rejim ise «özgürlükçü demokrasiymiş», oysa emek sermayeye oranla daha çok korunuyormuş, bunu kaldırmalıymış! (Özel sektörün açıkgöz temsilcileri Anayasanın Türkiye'yi sosyal

bir devlet olarak tanımladığını neye unutuyorlar acaba? Hem Türkiye'de siyasal rejim madem ki özgürlükçü demokrasiymiş, sosyalizmin körüklenmesinden niye korkuyorlarmış bakalım?)
Türkiye'de ücretin başı boşmuş da, kâr sıkı kayıtlar altındaymış, olur muymuş canım bunca haksızlık? İşçi grevi ne kadar rahatlıkla kullanabiliyorsa, işveren de lokavtı böyle kullanabilmeli, işçinin anasını ağlatabilmeliymiş. (Şu son iki iddianın Anayasayı kökünden değiştirmek anlamına geldiğini bilmiyorlar mı, sosyal devlet kavramını kökünden yıkmak arzusunda olduklarını belirttiklerinin farkına varmıyorlar mı sanırsınız?) Atilla İLHAN, Hangi Sağ (Anılar ve Acılar), Bilgi Yayınları, Ankara 1980, s. 233-234, 17 Mayıs 1975 tarihli makale)

29. 12 EYLÜL 1980 ÖNCESİNDE TÜRKİYE'DE ÜRETİM DÜŞÜKLÜĞÜNÜN, HAYAT PAHALILIĞININ NEDENİ DİSK DEĞİLDİR, GREVLER, DEĞİLDİR

Bu davada DİSK'in ekonomimizi felce uğratmak ve çökertmek için çaba sarfetmiş olduğundan sözedilmekte ve bu iddiaların kanıtı olarak da grevler gösterilmektedir. İddiaya göre DİSK gereksiz yere grevlere gitmiştir ve grevleri kasden uzatarak ekonomimizi çökertme amacı gütmüştür. DİSK'in grevleri nedeniyle üretim düşmüş, yatırımlar azalmış, ekonomik yaşam felce uğramıştır.

Bu davada ayrıca enflasyonun, hayat pahalılığının temel nedeni olarak işçi ücretleri ve «aklın alamayacağı» ücret zamları isteyen sendikalar gösterilmiştir.

Hukuki temeli olmayan bu iddialar gerçekdışıdır. Hepsini reddediyorum. Bu iddiaların gerçekdışı olduğu, sendikal faaliyetin tam olarak durdurulduğu, DİSK'in çalışmalarının durdurulduğu, işçi ücretlerinin işverenler ve devlet memurlarınca saptandığı 12 Eylül 1980'i izleyen ilk 3 yıla ilişkin rakamlarla gün gibi ortaya çıktı. Zaman ve toplumsal gerçekler DİSK'e yöneltilen suçlamaların haksızlığını, gerçekdışılığını ortaya koydu.

DİSK ve üyesi sendikalar 12 Eylül 1980 öncesinde,

1. Yoğun bir ekonomik ve toplumsal bunalım,
2. Korkunç bir anarşi ve terör,

3. İşverenlerin bilinçli ideolojik saldırıları,

ortamında mücadele vermişlerdir.

Bu dönemin ekonomik, toplumsal ve politik analizine girerek savunmamı uzatmak istemiyorum. Bu analizler çalışma raporlarımızda ve DİSK Araştırma Enstitüsü'nün 1979 ve 1980 Ekonomik Raporları'nda yer almıştır.

Ancak böylesi bir ortamda işçi sendikalarını daha yüksek ücret ve daha geniş sosyal haklar istemeye iten ekonomik, sosyal ve siyasal bunalım saptanmadan; fiyatlardaki artışlar, işçilerin net ücretlerindeki düşüşler saptanmadan DİSK üyesi sendikaların grevlere yol açtığı söylenen ücret artışı taleplerine suçlama getirilemez.

Önce enflasyon üzerinde durmak istiyorum. Enflasyon sağlıksız bir ekonomik gidişin göstergesidir. Enflasyon ekonomik anarşi ve terör demektir.

Enflasyon, yoğunlaştığı her ülkede hem iç, hem de dış dengeleri bozar. İstikrarsızlığa yol açar. Ve ardından enflasyonun giderilmesi, ekonominin yeniden düzenleenmesi için demokratik olmayan koşular kaçınılmaz hale gelir.

Türkiye'de özellikle 1976 sonrasının toplumsal kargaşalığının altında yatan en önemli olgu enflasyondur. Enflasyonun sorumlusu kimdir? Enflasyonun temelinde işadamlarının aşırı kâr hırsı yatmaktadır.

İşadamlarının talepleri doğrultusunda oluşturulan ekonomi politikalarının uzantısında özellikle 1976'dan sonra siyasi iktidarlar, siyasi çıkarları için enflasyonist politika gütmeye başlamışlardır.

Enflasyon büyümeyi yavaşlatmıştır. Gelir dağılımını daha da bozmuştur. İhracatı sınırlamış, dış borçları arttırmıştır.

Tüm bu gelişmeleri birlikte yaşadık.

Enflasyonla mücadele, ekonomik, toplumsal ve siyasal sorunların ortaya çıkmaması için verilmesi gerekli temel mücadeleydi. Bunu sürekli anlattık. Enflasyona karşı ortak mücadelenin gerekliliğini sıksık vurguladık. Ancak enflasyon sistemin doğal bir ürünüydü.

Ahmet BAYSAL adlı bir sanayici bir günlük gazeteye, işverenlerin kendi aralarındaki rekabetin uzantısında verdiği demeçte «enflasyonun başlıca nedenlerinden biri, özel sektörün ekonomik disiplin tanımayan faaliyetleridir,» (Günaydın, 6.1.1981) diyerek kapitalist üretimin, kapitalist sınıfın anarşik niteliğini açıkça ortaya koymuştur.

Enflasyonun ekonomi üzerinde yıkıcı etkilerini daha 1973'

de 12 Mart ortamından çıkılırken sanayicilerin hızla artan kârları karşısında telaşa düşen, kârlarında azalma olan tüccarların örgütü İstanbul Ticaret Odası tarafından şöyle dile getirilmiştir :

> 1. Şiddetli fiyat artışları, özellikle orta grupların gelirlerinin ve tasarruflarının değerini düşürmekte, fakirleşmenin yayılmasına, orta sınıfların yavaş yavaş erimesine yol açmaktadır. Özellikle ücret, kira, emekli aylıklarıyla geçinenler, fiyat artışlarından zarar gören sınıfları oluşturmaktadır.
> 2. Fiyat yükseklikleri yatırımların ve ekonomik kararların yanlış yönlere sürüklenmesine, aşırı kârların oluşmasına, servet ve gelirlerin sınırlı ellerde toplanmasına neden olma eğilimindedir. Bu durum sosyal tezatlar, sosyal huzursuzlukları arttıracak, ekonomik düzenle, siyasi düzeni tehlikeye maruz bırakacak nitelikte önemli bir etkendir. Şiddetli fiyat artışları hükümetleri rejimleri daima tehlikeye düşüren başlıca etkenler olduğu görülmüştür. (İstanbul Ticaret Odası, Fiyat Yükselişleri Hakkında Muhtıra, İstanbul 1973, s. 1-7)

Yukarıdaki sözleri söyleyenler sendikacılar değildir. Bu sözleri söyleyenler tüccarlardır. Bu gerçekleri dile getirirken İTO, İddia Makamının yasak etmeye çalıştığı ve DİSK'i TCK'nın 142. maddesini ihlâl etmekle suçladığı sınıf kavramını kullanmaktadır. Bundan da öte, İTO, gerçekte sanayicilerin aldıkları kararlarla ve uygulamalarla TCK'nın 141. maddesinde tanımlanan biçimde bir sınıfı (orta sınıfı) ortadan kaldırdıklarını, ekonomik ve siyasi düzeni devirmeye matuf hareketler içinde olduklarını iddia etmektedir.

DİSK, ücretlere ilişkin açıklamalarında Başbakanlığa bir kuruluş olan Devlet Plânlama Teşkilatı verilerine dayanarak Türkiye'de ücretlerin maliyetler içinde ortalama olarak % 11 dolayında bir yer tuttuğunu ve bunun işkollarına göre değiştiğini sık sık belirtmiştir.

Maliyetlerde ortalama % 11 dolayında payı olan ücretlerin fiyatları iddia edildiği ölçüde arttırması sözkonusu değildir. Ve olamaz. Demokratik hiçbir ülkede böylesi ucuz emek yoktur.

İşçi ve sendika düşmanlığı yaratmaya yönelik kamuoyu oluşturmada dillere dolanan ücretler, hep brüt ücretler olmuştur. Oysa yeni vergi yasasında önceki uygulamada daha da be-

lirgin olduğu gibi işçilerin ellerine brüt ücretlerinin %40'ı, %50'si geçebilmiştir. **Bordro mahkûmları** olarak adlandırılan kişilerin, büyük oranda vergi ve SSK primi ödedikleri hep unutulmuştur.

Vasıtasız vergilerin gelir vergisi içindeki oranı 1972'de %38,6 iken 1980'de %62,2'ye çıkmıştır. 1976-80 arasında gelir vergisinin ortalama %65'i ücretlilerden, %35'i diğer kesimlerden toplanmıştır. (**Cumhuriyet**, 21.9.1981)

İşçileri ideolojik olmakla suçlayan «en vatansever biziz» diyen işverenlerin devletten kaçırdıkları vergiler trilyonları aşmıştır.

12 Eylül öncesinde de belirttik, şimdi de söylüyorum: Sendikalı işçilerin yüksek ücret artışı talepleri, enflasyonun, hayat pahalılığının temel nedeni değil, içinde bulunduğumuz ekonomik durumun kaçınılmaz bir sonucudur.

Şimdi de Maliye Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı indekslerine göre hesaplanan ve 2.1.1981 tarihinde **Cumhuriyet** gazetesinde yayınlanan aşağıdaki işçi gerçek ücretler gelişim tablosuna bakalım:

Sigortalıların günlük ortalama cari ve gerçek ücretlerinde gelişmeler:

Yıllar	Cari Ücret (TL)	Gerçek Ücret (TL)
1963	17.91	17.91
1964	19.50	19.45
1965	21.64	20.65
1966	23.43	20.63
1967	25.83	19.93
1968	28.27	20.55
1969	32.13	22.28
1970	35.32	22.70
1971	39.32	21.23
1972	43.88	20.53
1973	54.41	22.34
1974	68.21	22.62
1975	85.55	23.39
1976	115.30	26.84
1977	146.53	27.07
1978	207.93	23.74
1979	294.31	20.54
1980	426.96	15.34
1981	542.00	13.91

1978, 1979 ve 1980'de toplu sözleşmelerde daha fazla ücret talep edilmesinin, grevlerin yaygınlaşmasının maddi temeli yukarıdaki resmi belgelere dayalı tablodur.

Bu tablo nasıl yorumlanacaktır?

Bu davada sendikaların greve gitme nedeni iktisadi göstergeler itibariyle incelenmemiştir. 1977-80 döneminde sendikaların gitgide daha fazla greve başvurmak zorunda bırakan neden, bu dönemde gerek reel (gerçek) ücretlerin düşmesi, gerekse işsizlik oranının artmakta olmasıdır. Nitekim Sosyal Sigortalar Kurumu ücret istatistiklerinden, Devlet İstatistik Enstitüsü İstatistiklerinden ve Gayrisafî Milli Hasıla zımni deflatöründen faydalanırsa, bu yıllar arasında reel ücret ve işsizlik oranı aşağıda gösterildiği gibi seyretmiştir :

	1977	1978	1979	1980
Reel Ücretler (indeks sayısı)	100.0	87.7	75.9	56.7
İşsizlik Oranı (%)	13.10	12.69	14.00	15.43

Açık şekilde görüldüğü gibi reel ücretler düşerken işsizlik oranı artmaktadır. Böyle bir ortamda sonuncu bir çare olarak başvurulan grevleri «ideolojik» olarak nitelendirmek, «ideolojik» bir tavır alıştır.

Bu yıllar arasında reel ücretler düştüğü gibi özel kesimde imalat sanayiinde işçi ücretlerinin katma değer içindeki payı da düşmektedir. Nitekim bu pay 1977'de yüzde 34 iken, 1978'de yüzde 33, 1979'da yüzde 31, 1980'de yüzde 28 düzeyine düşmüştür.

DİSK'in ücret politikasının Türk ekonomisini olumsuz şekilde etkilediği savı da kabul edilemez. Nakdi ücret artışlarının fiyatları yükselttiği ve ihracatı engellediği söylenemez, çünkü reel ücretler düşerken fiyatlar yükselmiştir. Bir başka deyişle nakdi ücret artışları fiyat artışlarını yakalamakta başarısız olmuş ve işçi sınıfının yaşama düzeyi düşmüştür. Aşağıdaki tabloda 1977-80 döneminde geçinme indeksi ve reel ücret indeksi gösterilmektedir :

	1977	1978	1979	1980
Geçinme İndeksi	100.0	161.1	264.7	514.3
Reel Ücret İndeksi	100.0	87.7	75.9	56.7

Reel ücretler düşerken geçinme indeksi sürekli yükselmiştir. Bu yıllarda gözlenen düşük gelir artışlarını ve gelir duraklamalarını sendikalara maletmek de yanıltıcıdır. Bu yıllar, 1974 petrol şokuyla başlayan dünya ekonomik krizinin kritik yıllarıdır. Bu kriz Türkiye'de daha da şiddetle hissedilmiştir, çünkü Türkiye'nin dış satımının yaklaşık yüzde 70'i petrol satınalımına gitmekteydi. Daha sonra yapılan uluslararası hesaplamalar da Türkiye'yi petrol şokundan en şiddetle etkilenen ülkelerin başında göstermektedir. Aynı yıllarda Batı ülkelerinde de iktisadi krizin varlığı, en iyi şekilde sınai istihdam indeksleriyle gösterilebilir :

Ülke	1977	1978	1979	1980
Fransa	105.1	103.4	102.6	100.0
Hollanda	106	103	101	100.0
İsveç	103.1	99.3	99.9	100.0
İtalya	100.1	99.1	99.4	100.0

1980'den bu yana grevler söz konusu olmadığı halde 1980 öncesi eğilimler kendini sürdürmüş, reel ücretler düşerken, işsizlik oranı ve fiyatlar genel düzeyi yükselmeye devam etmişti. Aşağıdaki tablo bunu rakamlarla göstermektedir :

	1980	1981	1982	1983
Reel ücretler (indeks sayısı)	100	92.4	101.0	90.1
İşsizlik oranı	15.43	16.88	18.13	18.79
Geçinme indeksi	100	139	183	239

Bu dönemde ihracat artışları olmuş, fakat bu artışlar TL'nin dış değerini sürekli düşürmek suretiyle gerçekleştirilmiştir. Ne var ki, ihracat artışları ödemeler bilançosu dengesini sağlayamamış ve Türkiye'nin uluslararası dış borçları artmıştır.

Bu iki durum iki nedenle açıklanabilir :

1. Dünya krizinin sürmesi,
2. Gerekli yapısal değişikliklerin yapılmaması.

Dünya krizinin 1980 sonrasında sürdüğünü, yukarda zikrettiğimiz dört ülkenin sınai istihdam indekslerinden faydalanarak gösterebiliriz :

Ülkeler	1980	1981	1982
Fransa	100	97.6	97.7
İtalya	100	99.1	96.8
Hollanda	100	97	93
İsveç	100	96.2	92.8

1980 öncesinde olduğu gibi sonrasında da Türkiye gerekli yapısal değişikliklere başvurmamış, parasal değişikliklerle yetinmiştir. İşçi sınıfı, gerek 1980 öncesi gerek 1980 sonrası iktisadi sonuçların nedeni değil, bu sonuçları en ağır şekilde hisseden kitle olmuştur.

Enflasyonun hızlandığı dönemde işçilerin gerçek geliri hızla düşerken banka ve şirketler enflasyon kazançlarından büyük kârlar elde etmişlerdir. Örneğin Türkiye Bankalar Birliğinin Bankalarımızın 1980 Sonu Bilanço, Kâr ve Zarar Hesapları başlıklı yayınına göre 1979'a göre 1980'de bankaların toplam kârları ise % 352 artmıştır. Dışarıya ciddi ölçüde mal satamayan, iç tüketime dönük ve doğal olarak kötü kalite mal üreten sanayiciler sürekli olarak ürettikleri malların fiyatlarını arttırmışlar, ancak «yavuz hırsız ev sahibini bastırır» misali tüm sorumluluğu işçilere ve sendikalara yıkmak istemişlerdir.

İstanbul Sanayi Odasının açıklamasına göre Türkiye'de şirketler 1979'da bir önceki yıla oranla % 300 oranında kâr etmişlerdir.

Yine İstanbul Sanayi Odası'na göre 1980 yılında gübre, petrol, çimento ve kimya dallarında faaliyet gösteren şirketler kârlarını ortalama % 300 dolayında arttırmıştır.

1980 yılı Türkiye'de belli işkollarında grevlerin yaygınlaştığı bir yıldır. DİSK-I İddianamesine göre DİSK'in işyerlerini zorla grevlere ittiği, Türkiye'de bu yüzden üretimin düştüğü, zenginliğin artmadığı, milliyetçiliği kimseye verilmeyen işverenlerin paralarını yurt dışına kaçırdığı bir yıldır. Ama ne hikmetse belli işverenler, belli şirketler aynı yıl kârlarını % 300 arttırmaktadırlar.

Bunlardan grev yapılan işyerlerinde kârlar şu oranlarda artmıştır: NETAŞ Elektrik %168, ÇİMSA Çimento %638, Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları %44, Anadolu Cam Sanayii %70, MAN Sanayii %2474, Profilo %582, NASAŞ Alüminyum %415, Mannesman-Sümerbank %403.

Şimdi soruyorum: DİSK'e bağlı sendikaların 1979 ve 1980 toplu sözleşme talepleri haklı mıdır, haksız mıdır?

İşverenler hakkında üretim ve verimlilik hakkında DİSK-I İddianamesinde yazılanlar mı doğrudur, yoksa işverenlerin kendi açıklamaları mı doğrudur?

Zorunlu tahkim yönteminin geçerli olduğu YHK döneminde işçi ücretlerine yapılan en düşük zamlara rağmen fiyat artışı, enflasyon durmamıştır. 12 Eylül sonrası toplu sözleşmesiz, grevsiz, sorunsuz çalışma ortamı «hayat pahalılığının nedeni işçilerdir, sendikalardır» iddiasını iflas ettirmiş, bu konuda bilimsel gerçekleri savunan biz sendikacıları haklı çıkarmıştır.

Öte yandan özel sektör temsilcileri sanayiyi ücret artışlarının baltaladığına ilişkin polemiklerini esas olarak yoğun bir biçimde özel sektörde örgütlü olan DİSK'e yöneltmişlerdir. Oysa DİSK'e bağlı sendikaların birçok işletmede ulaştıkları düzey, sürekli olarak bazı KİT'lerdeki ücret düzeyinin altında kalmıştır.

Nitekim SSK istatistiklerine dayanılarak yapılan bir araştırmaya göre kamu kuruluşlarında çalışan işçilere özel kuruluşlarda çalışanlara oranla %43 daha fazla ödeme yapılmaktadır. (Günaydın, 19.7.1981)

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Metin KUTAL İktisat ve Maliye Dergisi'nde yer alan inceleme yazısında kamu ve özel işyeri ücretlerine ilişkin şunları yazmaktadır:

> **Tüm illerde kamu işyerlerindeki ortalama ücretler özel işyerlerindeki ücretlerden daha yüksek görünmektedir. SSK İstatistiklerinde 43 işkolunda yapılan düzenlemelerde, özel kesim işyerlerinde ortalama ücretlerin yüksek göründüğü sadece iki işkolu vardır. Bunlar ormancılık ile ham petrol, tabii gaz işkollarıdır. Örneğin tekstil işkolunda kamu işyerlerindeki ücret, özel kesim işyerlerindeki ücretin bir mislinden fazladır. (% 125) Bankacılık işkolunda ise fark en düşüktür (% 9). Özel kesim işvereni sınırlayabilmek için elindeki tüm olanakları kullandığı halde kamu işverenleri bir yandan üretilen mal ve hizmetlerin önemi, öte yandan politik düşüncelerle sendika isteklerini daha fazla benimseme yoluna gitmişlerdir.**

Biz burada yalnızca DİSK'in genel olarak özel sektörde yoğun örgütlü olduğunu vurgulamakla yetinelim.

İşçi ve sendika düşmanlığı yaratmaya yönelik kampanyada

kullanılan bir diğer konu ikramiyeler olmuştur. Devlet memurları iki maaş tutarında ikramiye alırken, işçiler nasıl 7-8 maaşa kadar ikramiye alırlar, sorusu tartışmaya temel kılınmış ve sonunda ikramiyeler sınırlanmıştır.

Oysa Türkiye'de ikramiyeleri işverenler teşvik etmiştir. İşverenler ücretleri arttırma yerine maliyeye en asgari vergi ödeyip işçiye ise en yüksek net zam sağlama yöntemi olarak ikramiyeyi arttırmayı teşvik etmişlerdir.

İşte bu gerçekler gözardı edilerek DİSK üyesi sendikaların çalışmalarına, özellikle de grevlerine suçlama getirilmiştir.

DİSK Davasmdaki iddianamelerde ve EHM'da grev, genel grev ve toplu sözleşme konularında öne sürülen düşünceler, 1961 Anayasasının 47. maddesine, 274 sayılı Yasalara, ILO ilkelerine, üniversitelerimizde okutulan iş hukuku ve sosyal siyaset bilimlerine aykırıdır.

Savunmamın başında belirttiğim gibi, sendikal hak ve özgürlükler demokrasinin ayrılmaz parçasıdır. Grev hakkı da sendikal hak ve özgürlüklerin gerçekleştirilme araçlarından biridir.

Anayasamızın 47. maddesi işverenler karşısında zayıf olan, korunma durumunda olan işçilere toplu sözleşme ve grev yapma hakkı tanımıştır. Aym madde işverenlerin haklarının kanunla düzenleneceğini de belirtmiş, lokavt bir hak olarak 1961 Anayasasına konulmamıştır.

Grev yapmak ANAYASAL HAKTIR. Ancak iddianameler toplu sözleşme ve grev hakkının özüne karşıdır. Bu hakların görünüşte var olmasına karşı değildir. Ancak fiilen kullanılmasına karşıdır.

«Kanuni görünümlü grev», «ideolojik grev» ne demektir? Yasa koyucu 275 sayılı Yasada böylesine tanımlar getirmemiştir.

Bir grev 275 sayılı Yasaya uygun ise yasaldır, değilse yasadışıdır. Bunun dışında herhangi bir hukuki nitelendirme yapılamaz.

Bir grevin hangi koşullarda uygulanacağı yasalarımızda açıklanmıştır. Grev kararı alınırken zorunlu bir takım prosedürler olduğu gibi grev uygulaması da belirli koşullara bağlanmıştır. Toplu sözleşmeye çağrı yapılması, bu çağrıdan sonra tarafların pazarlık (görüşme) masasına oturması, görüşmelerde olumsuz sonuç alınması, uzlaştırma kuruluna gidilmesi, uzlaştırma kurulunun verdiği kararın taraflarca ya da taraflardan

birince kabul edilmemesi veya işverenin çağrılara uymayarak görüşmeye katılmaması ya da uzlaştırma kurulu teşkiline katılmaması, grev kararının yasal şartlarını oluşturur.

Grev kararının alınması gibi uygulanması da belirli koşullara bağlanmıştır. Kararın işyerlerinde duyurusu ve belli bir sürenin geçmesi gibi.

Yasada belirlenen süre içinde işyerinde çalışan işçilerin grev uygulamasının yapılmamasını isteme, yani «grev oylaması» isteme hakları vardır.

Bölge Çalışma ve Mülki Amirlik denetiminde yapılan oylamada grevin uygulanması işçi çoğunluğunca istenmediği takdirde grev uygulaması yapılamayacağı gibi, sendikanın yetkisi bile düşmektedir.

DİSK'e bağlı sendikalar grev kararını uygulama zorunluluğunu duyduğu zaman, yasal mecburiyet olmamasına rağmen, grev oylaması istenmese bile «tabanın söz ve karar sahibi olması» ilkesinden hareketle işyerindeki üyesi işçilerin oylamasına başvurmayı gelenek haline getirmiştir.

Bütün bu gerçekler DİSK sendikalarınca uygulanan grevlerin işçilere zorla benimsetildiğini değil, onların istemleri ve zorunluluklar sonucu doğduğunu gösterir.

Kısaca değindiğim bu yasal prosedür, grevlerin keyfi bir uygulama olmadığını, yöneticinin istemine bağlı olmadığını ve hele iddianamelerde ve EHM'da yazıldığı gibi «ideolojik» olmadığını, olamayacağını gösterir.

Öte yandan «grev, bir düğün, bir bayram» değildir. 275 sayılı Yasanın 17. maddesi gereğince «**grev işyerinde faaliyeti durdurmak veya işin niteliğine göre önemli ölçüde aksatmaktır.**» Yani grev, özünde ekonomik zarar verdirme amacını taşır. Ancak bu amaç iddialara göre devlete başkaldırmaktır.

DİSK-I İddianamesinin 81., 82., 95., 299. ve 802. sayfalarında DİSK'in toplu sözleşme görüşmelerinde uzlaşmaz bir tavır takındığı, sınıf uzlaşmazlığını savunduğu, bu nedenle de Marksist-Leninist bir örgüt olduğu, 107. sayfasında DİSK'in «ekonomik savaş stratejisi» ile mevcut Anayasal düzeni yıkmayı amaçladığı, 108. sayfasında da akıl almaz taleplerle toplu sözleşme görüşmelerini çıkmaza soktuğu, iddianamenin birçok yerinde de DİSK'in legal görünüm altında illegal ideolojik grev yaptığı belirtilerek, 1967 sonralarında 6-7 dönem binlerce toplu sözleşme imzalayan, toplu sözleşmelerle ilgili mahkemelerde dava açan, sözleşmelerle ilgili olarak sendikalarda işverenlerle sürek-

li toplantı halinde olan, bu nedenle çalışmaları işverenlerce izlenen, işverenlerle görüşmeler yaparken aynı zamanda ihtilâlcilik yapabileceği düşünülmemesi gereken DİSK yöneticilerinin böylece TCK'nın 141., 142. ve 146. maddelerini ihlâl ettiği iddia edilmektedir.

Bu iddiaların gerçek olmadığı, DİSK üyesi sendikaların toplu sözleşmeler sırasındaki tavırlarının ne olduğu, uyuşmazlıklara nasıl gidildiği, işverenlerin yasadışı, katı, sendikaları provoke eden yaklaşımlarının ne olduğu, senedikaların nasıl grevlere zorlandığı, işverenlerin nasıl lokavta gittiği, özellikle II. Ören Toplantısından sonra DİSK üyesi sendikaların kaç toplu sözleşme bağıtladığı ve DİSK üyesi sendikaların anlaşma sağlanınca birer uzlaşma metni olan toplu sözleşmeleri nasıl imzaladığı, toplu sözleşme çağrılarını, işyeri yetkilerini, müzakere aşamalarını, uyuşmazlık tutanaklarını, grev ve lokavt kararlarını ve imzalanan toplu sözleşme metinlerini içeren İşyeri Toplu Sözleşme Prosedür Dosyaları'nın incelenmesi ile gün gibi açığa çıkacaktır. Bu dosyaların bir kopyası da sendikalarımız arşivlerindedir. Bu dosyalar incelenmeden DİSK üyesi sendikalara grev konusunda bir tek suçlama getirilemez. Hele hele DİSK üyesi sendikaların toplu sözleşme görüşmelerini çıkmaza soktuğu ileri sürülemez.

Bugün Batı Avrupa'da ve ABD'de grevler üzerine yoğun bilimsel araştırmalar yapılmaktadır.

Bilim adamları grevlerin büyük ölçüde içinde yaşanılan toplumun yapısından, izlenen ekonomik ve toplumsal politikalardan ve işverenlerin tercihlerinden oluştuğunu söylemektedirler. Grevlere yolaçan nedenleri sıralarken, bu konuda sendikalara en az payı vermektedirler.

Yani grevlerden temel olarak işçiler ve sendikalar sorumlu değildir.

Bilim adamlarına göre grevler nedeniyle ortaya çıkan ulusal gelir kaybı genellikle çok küçüktür. Gayrisafi milli hasılanın ortalama binde ikisi kadardır. Ayrıca grevlerden sonra verimlilikteki artışlar ve fazla mesailer ile bu küçük üretim kaybı kapatılmaktadır.

Bazen de grevler gayrisafi milli hasılada hiçbir azalma meydana getirmezler. Örneğin MESS grevlerinde varolan korkunç boyuttaki stoklar nedeniyle birkaç kalem üretim dışında gayrisafi milli hasılada azalma olmamıştır.

Ve elbetteki bu durumda Bakanlar Kurulunun grev erteleme hakkı doğacaktır.

DİSK üyesi sendikaların 1978 ve 1980 grevlerinde yukarıda belirtilen esaslar yoktur. Bundan olsa gerektir ki, Bakanlar Kurulu bu grevleri ertelemeye yönelik bir çabaya girişmemiştir.

Öte yandan eğer grevler belli sektörlerde yoğunlaşıyorsa o sektörlerin özel sorunları var demektir. Örneğin madeni eşya, tekstil ve cam işkolunda özel sorunlar birikmiştir, ama bundan daha önemlisi bu işkollarındaki işveren sendikalarının saldırgan, sendika yıkıcı, ideolojik tavırlarıdır.

İşverenlerin derneği TÜSİAD'a göre grev ve lokavtlarda geçen işgünü sayısı şöyledir :

Grevler	1978	1979	1980
İşçi sayısı	9.748	24.920	33.832
Kaybolan gün sayısı	426.127	1.432.000	4.298.413
Lokavtlar	**1978**	**1979**	**1980**
İşçi sayısı	987	968	8.288
Kaybolan işgünü	52.935	141.848	653.093

(TÜSİAD, 1981 Ortalarında Türk Ekonomisi, s. 35)

1980 yılında gerçekleştirilen 424 grevin yüzde 51'i DİSK'e, yüzde 30'u Türk-İş'e ve yüzde 19'u diğer kuruluşlara aittir.

Demek oluyor ki, 1980 yılındaki grevlerin yarısından DİSK, diğer yarısından ise Türk-İş ve diğer konfederasyonlar sorumludur.

En azından tüm grevlerin sorumluluğunu DİSK'e yıkmak gerçekler ile bağdaşmaz.

Şimdi bir karşılaştırma yapalım.

1980'in 8 ayında grevlerden 7 milyon 700 bin işgünü kaybolmuştur. 8 ayda yaklaşık 200 işgünü vardır. Türkiye'deki sigortalı işçi sayısını 2 milyon kabul edersek (gerçekte 2 milyon 204 bindir) 8 ayda toplam 400 milyon işgünü yapar. Buna göre grevlerin Türkiye tarihinde en yaygın olduğu 1980'de grevlerle kaybolan işgünleri oranı sigortalılar açısından % 2 demektir.

Eğer tarım dışı çalışanları 3,5 milyon kişi kabul edersek, toplam çalışma günü 700 milyon işgünü yapar. O zaman grevlerle kaybolan işgünlerinin oranı yaklaşık yüzde 1'dir.

Bu da önemsenecek, Türkiye ekonomisini baltalayacak bir rakam değildir.

Kaldı ki, gerçekte bu oranlar çok daha düşüktür. Örneğin 1979'da grevlerle kaybolan işgünleri toplam işgünlerinin binde 5'ini geçmemiştir. (Cumhuriyet, 4.7.1981)

Şimdi de üçüncü bir karşılaştırmayı yapalım.

Bazı Batı Avrupa ülkelerinde grevlere katılan işçi sayısı bizdekilerin 20 ile 100 katı arasında değişmektedir. Aşağıdaki tabloda da görüleceği gibi örneğin 1979'da İspanya'da 5 milyon 700 bin, İtalya'da 16 milyon 200 bin ve İngiltere'de 4 milyon 600 bin işçi grevlere katılmıştır. Bilindiği gibi bu ülkelerin hiçbiri bu yüzden ekonomik çöküntüye uğramamıştır.

1979'DA BAZI ÜLKELERDE GREVLER

Ülkeler	Greve Katılan İşçi Sayısı
Belçika	55.722
Federal Almanya	77.326
Danimarka	156.589
İngiltere	4.607.800
İspanya	5.713.193
İtalya	16.237.444

(Kaynak: ILO Yıllığı, Gazeteler)

Bu karşılaştırmaların da gösterdiği gibi 63 bin işçi grevleriyle isteseler de Türk ekonomisini çökertemez. DİSK yöneticilerinin de hiçbir zaman böyle bir düşüncesi, amacı olmamıştır.

Grev yapmak suç değildir. Toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşma olmayınca, işverenler katı tutumlarını sürdürünce, insan onuruna yaraşır hakları vermemekte diretince, lokavt kararı alınca, işçiler için greve gitmek **ANAYASAL** bir haktır.

Öte yandan ülkemizde en azından 2,5 milyon insan işsizdir. Yani çalışamamaktadırlar. Bu işsizlerin çalışamaması nedeniyle 3 günde yitirdiğimiz işgünü, 1980'de DİSK üyesi işçilerin grevlerinde kaybolan tüm işgünlerinden fazladır.

Üretim kayıpları söz konusu olunca esas olarak işkazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle kaybettiğimiz işgünlerini gözönüne almak gereklidir. 1980 yılında iş kazaları yüzünden 2.369.182 işgünü, meslek hastalıkları yüzünden de 11.243.714 işgünü kaybedilmiştir. Bunların toplamı DİSK üyesi sendikaların grevlerinin neden olduğu kaybın iki katından fazladır.

Grevlerin ekonomiyi felce uğrattığı söylenen son beş yılda yalnız sigortalı işçiler açısından işverenlerin yeterli güvenlik ortamı yaratmamaları nedeniyle iş kazalarında ve meslek hastalıklarında kaybedilen işgünü sayısı şöyledir: **(SSK 1980 Istatistik Yıllığı**, s. 60 ve 78)

Yıllar	İşkazalarında Kayb. İşgünü	Hastalıklarda Kay. İşgünü
1976	2.787.219	11.886.082
1977	3.204.068	12.356.202
1978	3.091.218	12.813.043
1979	2.687.755	12.631.863
1980	2.369.182	11.243.714
TOPLAM	14.139.442	60.930.904

Son beş yılda Türkiye'de sigortalı işçilerin işkazaları ve meslek hastalıklarında 75 milyon işgünü kaybedilmiştir. TÜSİAD rakamlarına göre son üç yılda yani 1978, 1979 ve 1980 yıllarında grevlerde yitirilen işgünü toplamı 9.567.855'tir. Oysa aynı 3 yılda işkazaları ve meslek hastalıklarında yaklaşık 45 milyon işgünü kaybedilmiştir. Yani yaklaşık grevlerin 5 misli.

Ayrıca işyerlerindeki işkazalarında ölenlerin meslek hastalıklarına yakalananların sayısı çok daha korkunçtur.

İşyerlerindeki işkazaları sonucu ölen SSK üyesi işçilerin sayısı 1967 ile 1980 yılları arasındaki 14 yılda 12 binden fazla olmuştur. İşverenlerin yasalara aykırı olarak önlem almadığından oluşan işkazaları bugün «iş cinayetleri» olarak adlandırılmaktadır. SSK'nın kurulduğu 1946 yılından bu yana işyerlerinde ölen işçilerin sayısı yaklaşık 28 bindir. Türkiye'de sigortalı işçi sayısının çalışabilir nüfusun yaklaşık % 10'unu oluşturduğu dikkate alınırsa gerçekte işkazalarında ölenlerin sayısı çok daha yüksektir.

Meslek hastalıklarının yol açtığı ölümler ise bilinmemektedir.

Patlayan grizular, fırlayan makine parçaları, kopan el ve ayaklar, lime lime olmuş insan derisi, hızla sönen akciğerler, sağırlaşan kulaklar, görmeyen gözler...

Ve yalnızca sigortalı işçiler arasında her gün işkazalarında 5 işçi ölmektedir.

Ve yalnızca işkazaları nedeniyle Türkiye'de her yıl 100 milyar lira kaybedilmektedir.

Türkiye'de üretim kayıplarının sorumlusu kesinlikle DİSK değildir.

Üzerinde durulacak diğer bir nokta, DİSK üyesi sendikaların grevlerinin yüzde 68 gibi çok büyük bir kısmının sadece iki işkolunda yoğunlaşmış olmasıdır. Bunlar dokuma (15 bin işçi) ve madeni eşya (28 bin işçi) işkollarıdır. Bu işkolları stratejik nitelikte değillerdir. Yani buralardaki aksamalar başka işkollarında aksamalara neden olmazlar.

Eğer grevlerle ekonomiyi felce uğratmak ve çökertmek gibi amaçlar güdülseydi, hiç değilse, petrol, enerji, ulaştırma, belediye hizmetleri gibi stratejik işkollarının tercih edilmesi gerekirdi.

Grevlerin dokuma ve madeni eşya işkollarında yoğunlaşmış olmasının nedeni, bu işkollarındaki işveren sendikalarının güçlü ve saldırgan olmalarından ötürüdür. Bu işveren sendikaları, işçi sendikalarını ileride köşeye sıkıştırma aracı gördükleri GRUP SÖZLEŞMELERİ'ni kabul ettirmek için her yolu denemişlerdir. Bu nedenle dayatmacı bir tutumla işçi sendikalarını grevlere kadar sürüklemişlerdir.

Bu stratejik yaklaşım içinde 28 Temmuz 1976 tarihinde yapılan MESS Genel Kurulunun olağanüstü toplantısında Genel İdare Kurulu üyesi Ahmet BAYSAL sunduğu raporda grev üzerinde şunları söylemiştir:

> Artık grev yalnızca işverenler için bir umacı olmaktan çıkmalı, umacı olarak kalacak ise, işçi kesimi için de bir umacı olmalıdır. Çünkü, «Grev» yalnızca işverenleri korkuttuğu müddetçe onları bu günkü durumdan kurtarabilecek hiç bir güç yoktur. İsveç bugünkü imrenilen ekonomik istikrarına, çok seneler önce işçi kesimine karşı amansız bir grev mücadelesini işverenlerin haklılıkları kabul edilinceye kadar sürdürme azmiyle erişebilmiştir. Bu mücadeleye holdingler önder olmalıdır. Zira «sanayimiz» bu noktaya onların önderliğinde gelmiştir. Gelinen bu noktanın enflasyonist bir ekonomi olduğunu inkâr etmediğimize göre bu enflasyona gelişte onların önderliği olmuştur. Bu gidişe dur demenin önderliğini de onlardan istemek bu memleket halkının en tabii hakkı, kendilerinin de en birinci memleket borcu olmak lazım gelir.

Artık tedavi, tedavilik zamanını geçirdi. İş operasyona kaldı. Tek önerim: OPERASYONU KABULLENMEK, tek kurtuluş yolu: GREV. İşverenler birleşir, yürürlükleri birleştirir ve hep birlikte bu operasyona girişirlerse «hangi işçi teşkilatının bugün, şartları kabul edilinceye kadar grevi sürdürmeye kararlı bir işveren karşısında böyle bir mali külfetin altına titremeden girebileceği söylenebilir?» (MAHA Ajansı, Türkiye Maden-İş Sendikası 1980 Grevleri Basın Konferansı, Nisan 1980)

Tekstil İşverenleri Sendikası ve MESS, «işverenler birleşiniz» sloganı arkasında işçi işçi sendikalarıyla stratejik ve taktik nedenelerle uzlaşmaya yanaşmayarak hatta yeni uyuşmazlıklar yaratarak işçilere greve gitmekten başka seçenek bırakmamışlardır.

Yine bu işveren sendikaları işçi sendikaları ile anlaşmaya çalışan üye işverenlere baskı yapmışlar, bazılarını da işveren Sendika üyeliğinden atmışlardır.

Öte yandan 1980 başında iktidar Eşel-Mobil Kanun Tasarısı getirmiş, Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu oluşturmuştur. Böylesi bir ortamda Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu TİSK, örgütüne bir GİZLİ TALİMAT göndermiştir. İşverenlerin merkeziyetçi, katı, uzlaşmaz tutumunu sergilemesi açısından bu GİZLİ TALİMATI Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunuyorum:

TİSK'İN TEŞKİLATINA DUYURUSU :

I — Prensipler :

1) Toplu iş sözleşmeleri işveren sendikaları tarafından yapılacaktır...

4) İşverenlerin işi sevk ve idare haklarına müdahaleye müsaade edilmeyecektir. (Hiçbir şekilde karara katılmak anlamına gelmemek kaydıyla beşeri ilişkiler yönünden kabul edilen bazı işletme içi kurallarla, karar yetkisi işverene ait bulunan Disiplin Kurulları hariç.)

5) Kıdem Tazminatı Kanunu limit içinde kalacaktır. (Bu müessesenin daha fazla genişletilmemesi ve pazarlık konusu olmaktan çıkarılması şarttır.) Bu itibarla 1.7.1977 tarihinden önce verilen haklar aşılmayacaktır.

II — Tavsiyeler :

1) Kanunen çalışılmadan ücret ödenen günlere ilave yapılmayacaktır.

1.1. Yeni tatil günleri ihdas edilmeyecektir.

1.2. Yıllık ücretli izinlerde İş Kanununun tanıdığı azami süre olan 24 gün aşılmayacaktır.

1.3. İhbar önellerinde artış yapılmayacaktır.

2) Haftalık çalışma süreleri kısaltılmayacaktır.

3) Sosyal yardımların genişletilmesine imkan tanınmayacaktır. (Bu müessesenin de disipline edilmesi zaruri hale gelmiştir. Burada en önemli husus tüm sendikalarımız için yeknesak bir uygulamayı sağlamak olmalıdır. Bu itibarla üyelerimizin yeni sosyal yardım taleplerini kabul etmemeleri, hatta mevcutları dondurma yoluna gitmeleri gereklidir.)

4) Uzlaştırma kurullarının tırmanmaya imkan verecek şekilde uygulamalarına müsaade edilmeyecektir.

5) İşverenin serbestçe hizmet akdi yapma ve feshetme hakkını kaldıran veya kısıtlayan hükümler kabul edilmeyecektir.

6) Sendika Temsilcilerine kanunen tanınanın üzerinde imtiyaz tanınmayacaktır.

7) Sendikasız işçilerin sözleşmeden yararlanması imkanı kaldırılmayacaktır.

III — Hedefler :

1) İşyerleri işveren sendikalarına üye olacaklardır.

2) Toplu iş sözleşmeleri gruplar halinde yapılacak ve giderek işkolu düzeyinde tek sözleşme esasına geçilecektir.

3) İşveren sendikalarında grev-lokavt fonları kurulacak ve Merkezi Dayanışma Fonu ile irtibatlandırılacaktır.

4) Merkezi Dayanışma Fonuna üyeliği ihtiyari olan kamu sektörü işveren sendikalarımızdan bu fona üye olma yolunda gayret sarfedeceklerdir.

DİSK-I İddianamesinin 108. Sayfasında «aklın alamayacağı talepler» sözleri kullanılmaktadır. «Aklın alamayacağı» sözüyle işverenlerin aklı mı kastedilmek istenmektedir? İşçiler korkunç hayat pahalılığı karşısında toplu sözleşme taslaklarındaki

taleplere ortaklaşa karar verdiklerine göre, bu akıl işverenlere ait olsa gerektir.

DİSK-I İddianamesinin 108. sayfasındaki iddialara yüzlerce, hatta binlerce misal gösterebilineceği belirtilmiştir. Bin değil, yüz değil, on değil, bir tek örnek gösterilmemiştir.

DİSK-I İddianamesinde işçilerin dövülerek, tehdit edilerek, hatta öldürülerek greve zorlandıkları iddia edilmektedir. Bu korkunç bir iddiadır. Tekrar ediyorum; bunu kanıtı nedir? Hangi işyerinde hangi DİSK üyesi işçi, hangi işçiyi greve katılmak üzere öldürmüştür? Bu iddia da bu davadaki tüm iddialar gibi havada kalan, hukukdışı, yasadışı, haksız bir iddiadır.

Sanayicilerin kendi açıklamaları üretim düşüklüğünde grevlerin önemli bir payı olmadığını açıkça gözler önüne sermektedir.

İstanbul Sanayi Odası tarafından yapılan bir araştırmaya göre 1979'da ve 1980'de kapasite kullanımını sınırlayan nedenlerin başında hammadde ve talep yetersizliği başta gelmektedir.

Sanayide kapasite kullanımını sınırlayan nedenler şöyledir:

Nedenler	1979 (%)	1980 (%)
Hammadde yetersizliği	37.5	20.7
Talep yetersizliği	—	20.1
Finansman zorluğu	—	18.8
Enerji yetersizliği	23.8	17.3
Yakıt yetersizliği	28.9	10.4
Diğer nedenler	9.8	12.4

(Kaynak: TÜSİAD, 1981 Ortalarında Türk Ekonomisi, s. 28)

Ege Bölgesi Sanayi Odasının yapmış olduğu bir araştırmaya göre üretimi olumsuz etkileyen nedenler şöyledir: (Milliyet, 7.4.1981)

İç talep yetersizliği	% 24
Yerli hammadde yetersizliği	% 17
Enerji yetersizliği	% 16
Döviz yetersizliği	% 12
Diğer nedenler	% 12
Grevler	% 3

Sanayicilerin ve belli çevrelerin gerçekdışı tahrifatları, 12

Eylül sonrasındaki grevsiz, direnişsiz, sorunsuz çalışma dönemi ile iflas etmiştir.

12 Eylül sonrasında kimya, sanayi dışındaki dayanıklı tüketim malları ve otomotiv sanayi başta olmak üzere % 10-30 kapasite ile çalışmıştır. Üretim tüm işkollarında düşmüştür. Stoklar yoğunlaşmıştır.

Basında turizm sektöründe DİSK grevleri nedeniyle 1980'in ülke ekonomisi açısından son derece kötü geçtiği belirtilmiştir. Oysa 1981'de turizm sektöründe tek bir grev olmamıştır. Ülkede anarşi ve terör yoktur. Ama turizmde beklenen patlama olmamıştır. Demek ki nedenler başkadır.

16.3.1981 tarihinde Oyak-Renault şirketi üretimi durdurduğunu açıklamıştır. (Cumhuriyet, 17.3.1981) Yetkililer satışların çok düştüğünü, piyasanın bu durumda üretimin ancak ilâve bir yük olacağını belirtmişlerdir. Yani üretim yalnızca grevlerle durmamaktadır.

Yatırımlar konusunda ise sendikaların, grevlerin, doğrudan olumsuz bir etkisi olmamıştır. Şirketlerin en yüksek kârları sağladıkları bir dönemde yatırımlar neden dursun? Nedenleri başka yerlerde aramak gerekir.

Yatırımlar enflasyon dönemlerinde azalmıştır. Para darlığı yoktur. Ama sanayiciler yatırım yapmamaktadırlar. Bu gerçeğin nedenleri başkadır.

TÜSİAD'ın açıklamasında da (1981 Ortalarında Türk Ekonomisi, s. 9) sabit sermaye yatırımlarının 1980 içinde yüzde 6.6 oranında gerilediği, en büyük gerilemelerin ise turizm, enerji, konut, tarım ve ulaştırma kesimlerinde görüldüğü belirtilmiştir.

Bilindiği gibi bu sektörlerden yalnızca turizmde birkaç grev gerçekleşmiştir. Açıkça görüldüğü gibi, sermaye yatırımlarının grevler ile doğrudan bir ilgisi yoktur.

DİSK üyesi sendikalara yönelik «ekonomiyi çökertme» suçlamasının gerçekdışılığı 12 Eylül 1980'i izleyen yıllarda yayınlanan gazetelerin taranmasıyla şöyle kanıtlanacaktır:

• 12 Eylül 1980'den sonra hiçbir işçi eylemi, grev ve direniş olmamasına rağmen;

İstanbul Sanayi Odası'nın yayınladığı «1982 yılının ilk üç ayında imalât sanayi sektörü, araştırmasına göre;

1. Fabrikaların 2/3'ü üretimi arttırmamaktadır.
2. Sanayide ortalama kapasite kulanımı % 59'da kalmıştır.
3. Sanayicilere göre üretimdeki durgunluğun % 50'si talepteki yetersizlikten, % 25'i kredi ve faiz sorunlarından,

% 17'si hammadde yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. (Güneş, 8 Ağustos 1982)

• İSO Yönetim Kurulu Başkanı Nurullah GEZGİN'e göre, 1982'nin ilk altı ayındaki üretimler, 81'in aynı dönemine göre inşaatta % 51'den % 45'e, dayanıklı tüketim malları üreten sanayide ise % 52'den % 41'e düşmüştür. (Milliyet, 19 Ağustos 1982)

• Tekstil sanayi tam bir bunalım içindedir. Dokuma işkolundaki buhran 415.000 iğ'i devredışı bırakmıştır. Halı fabrikaları peşpeşe kapanmaktadır.

• Bunun yanısıra 11 önemli kamu kuruluşunda üretim durmuştur. Bunların arasında Etibank'a ait Kayseri Çinko, İzmir Perlit, SEK'e ait DEVREK ve Siirt Süt, Sümerbank Kayseri Tekstil, Azot Sanayi, Samsun Gübre, Yarımca Gübre ve Çukobirlik'e bağlı Adana İplik Fabrikaları bulunmaktadır. (Cumhuriyet, 10 Ağustos 1982)

• Devamlı olarak polemik konusu edilen ve işçilere yapılan saldırılarda kullanılan büyük grevlerin olduğu yıllardaki üretim tabloları ile 1980 yılı dışında 1978, 1979, 1981 üretim tabloları karşılaştırıldığında gerçek ortaya çıkacaktır. Görülecektir ki, grevlerin olmadığı son iki yılda bir «üretim patlaması» olmamıştır. Belli temel mallarda 1981 yılında gerçekleşen üretim, 1978 ve 1979 yıllarındaki üretim düzenin altında kalmıştır. Örneğin, ham petrol, linyit, taşkömürü, ham demir, şeker, panıuk ipliği, yün ipliği, pamuklu dokunıa, yünlü dokuma, elektrik ve çimento bunların arasında sayılabilir. (Cumhuriyet, 18 Mart 1982)

• Türkiye Odalar Birliği raporuna göre 1981 yılında 101 önemli firma iflas etmiştir. Aynı rapora göre 1980'de sadece 3 firmanın konkardato istemine karşılık 1981'de bu sayı % 22'ye çıkmıştır. (Güneş, 20 Temmuz 1982)

• 1981'de kapanan şirket sayısı 1980'e oranla yüzde 107 artı. (Cumhuriyet, 5 Nisan 1982)

• 1981 yılında Bankaların bir önceki yıla oranla kârları ortalama % 130 artarken, şirketlerin brüt kârları % 62 oranında artmıştır. (Günaydın, 2 Nisan 1982)

• Buna karşılık 1981 yılındaki gerçek ücretler, 1963 yılındaki gerçek ücretten daha düşüktür. 1963 yılında 17.91 TL. olan gerçek ücret, 1981 yılında 13.91 TL.'ye düşmüştür. (Cumhuriyet, 2 Ocak 1981)

• 1962 yılında 1 Kg. ekmek için 44 dakika çalışılırken. Ara-

lık 1982'de bu iş için 95 dakika çalışmak gerekmektedir. (Güneş, 18 Aralık 1982)

• «Fabrikalar yüzde 55 kapasiteyi aşamıyor.» (Günaydın, 3 Ekim 1981)

• «Özel sektör yatırımdan kaçınıyor.» (Günaydın, 18 Aralık 1981)

• «Temel mallarda 1980 üretimi 1978 düzeyinin altında kaldı.» (Cumhuriyet, 18 Mart 1982)

• İSO'nun raporuna göre; en yoğun grevlerin olduğu 1980 yılında kimya, petrol, çimento ve gübre sanayiinde faaliyet gösteren şirketler % 300 kâr etmiştir. Yine İSO'ya göre işçi başına kâr şöyle gerçekleşmiştir:

Gıda	434.000 TL.
Tekstil	151.000 TL.
Otomativ	357.000 TL.
Madeni eşya	405.000 TL.
Kimya	1.126.000 TL.
Kağıt - Basım	1.049.000 TL.

• 12 Eylül öncesinde turizmin, otellerde yapılan grevlerle baltalandığı öne sürülerek DİSK suçlanmaktadır. Inter Continental Oteli işvereninin Türkiye'yi neden terkettiğini AP'li eski Turizm Bakanı açıklamıştır.

Daha sonra ETAP gibi uluslararası bir kuruluşun, greve neden olan toplu sözleşme farklarını ve koşullarını da kabul ederek bu oteli devralarak, tam kapasite ile işletmesi göstermektedir ki, Inter Continental işvereninin Türkiye'yi terketmesinin nedenleri farklıdır.

• «Sanayici yatırımı defterden sildi.» (Güneş, 9 Ağustos 1982)

• TARİŞ'te ise ihracat işçi eylemlerinin yoğun olduğu iddia edilen 1979-80 yılına oranla yarı yarıya düşmüştür. 1979 yılında 210 milyon dolarlık ihracat, 1981-82 yılında 94.5 milyon olarak gerçekleşmiştir. (Cumhuriyet, 13 Ağustos 1982)

• «TİSK adına açıklama yapan Halit Narin: Sanayiin durması ile karşı karşıyayız.» (Cumhuriyet, 9 Eylül 1982)

• Devlet Plânlama Teşkilatımn araştırmasına göre «13 yıldır fiyatlar hep önden koştu, ücretler onu yakalamaya çalıştı.» (Güneş, 20 Ekim 1982)

• EBSO Başkam Ersin Faralyalı: Maliyet enflasyonunu üc-

retler değil, banka faizleri körüklüyor.» (Cumhuriyet, 13 Mart 1982)

• «Maliyet enflasyounun ardındaki gerçek: Daha fazla kâr kavgası» (Günaydın, 13 Mart 1982)

• «Stoğa çalışmaktan korkan özel sektör üretimi düşürmeyi yeğledi.» (Cumhuriyet, 9 Aralık 1982)

• «Tam kapasite ile çalışan sektör yok. Bacalar yarım tütüyor.» (Son Havadis, 14 Ekim 1983)

• «Halk ve aydın arasında yaygın bir ümitsizlik mevcut. Enflasyonun frenlenememiş olması bu ümitsizligin baş kaynağı. Fiyatlar delicesine bir hızla tırmanıyor. İşsizlik rakamları ürkütücü. İşletmeler, bırakınız yeni yatırım yapmayı, küçülmeyi tercih ettiklerinden, Türkiye'yi bekleyen işsizlik tehlikesinin boyutları daha da büyüyor.» (Nazlı Ilıcak, Tercüman, 7 Haziran 1984)

Bu gerçekler karşısında şu bilimsel sonucu açıkça söyleyebilirim: Enflasyonunu nedeni sendikalar ve ücret artışları değildir, işverenlerin aşırı kâr hırsıdır. Türkiye'de 12 Eylül 1980 öncesinde üretim düşüklüğünün nedeni işçi ücretleri ve «ideolojik» olmakla suçlanan grevler değildir.

Çalışma mevzuatımız, kamu güvenliğini ya da sağlığını tehlikeye sokan grevlerin Bakanlar Kurulu tarafından çeşitli sürelerle ertelenmesine olanak vermektedir. 1963-1980 yılları arasında hükümetler 158 grevi değişen sürelerde ertelemişlerdir. Ertelenen bu grevlerin ancak % 25'i DİSK'e aittir. 1979'da 20, 1980' de 44 grev ertelenmiştir. Yani hükümetler 1979 ve 1980'de grev erteleme yetkisini yoğun biçimde kullanmışlardır. Ve ertelenen her greve DİSK üyesi sendikalar uymuşlardır. DİSK üyesi sendikaların uymadığı bir tek grev erteleme kararı gösterilememiştir.

TC. hükümetleri erteleme kararı almadıkları grevde kamu düzenini olumsuz etkileyecek herhangi bir yön görmemişlerdir. Yani o dönemin hükümetleri DİSK üyesi sendikaların süren grevlerinde ekonomiyi çökertme tehlikesi görmemişlerdir. O dönemin TC hükümetleri DİSK'in sürmekte olan grevlerinde DİSK-I İddianamesinin 800. sayfasında iddia edildiği biçimiyle «Anayasal devlet nizamını yıpratmak, devlet organlarını manevi cebir ve baskı altında tutmak için vasıta olarak kullanılma» olgusunu görmemişlerdir. DİSK üyesi sendikaların sıkıyönetim bölgelerindeki grevlerinde o zamanki savcılar, askeri savcılar da herhangi bir olumsuz yön görmemişlerdir.

Gerçek odur ki, DİSK, ekonomiyi çökertmek şöyle dursun,

tersine onun daha sağlam bir yapıya kavuşturularak güçlenmesi ve işçi ve diğer emekçi halk yararına işlemesi için elinden gelen çabayı göstermiştir. DİSK'in ve bağlı sendikaların kongrelerinde alınmış olan bu doğrultudaki birçok karar bunun kanıtlarıdır. Örnek olarak DİSK'in 6. Genel Kurulunda, kooperatifçilik, toprak reformu, sahillerin yağmalanmasının önlenmesi, konut ve kentleşme, sağlık, sosyal güvenlik, işsizlikle mücadele ve enerji konularında almış olduğu kararları gösterebilirim.

Ayrıca DİSK, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planının hazırlanmasına fiilen katılmış ve görüşlerini bir rapor halinde planlama teşkilâtına vermiştir. Bunlardan başka DİSK, çeşitli tarihlerde hükümetlere ülke sorunlarıyla ilgili görüş ve önerilerini yazılı olarak bildirmiştir. Nihayet DİSK, 1978 yılında Başbakanın daveti üzerine Başbakanlıkta bakanlar, işveren temsilcileri ve Türk-İş ile birlikte bir toplantıya katılmış ve orada Hükümetin izleyeceğini açıkladığı ekonomik programı desteklemeyi diğer kuruluşlarla birlikte kabul etmiştir.

Ülkeyi çökertmeyi, ekonomiyi felce uğratmayı amaçlayan insanların bütün bu yukarıda saydıklarımızı yapmayacakları, yapmayı akıllarından bile geçirmeyecekleri açıktır.

Türkiye'de ekonomik sıkıntı ve sorunların nedeni DİSK ve onun grev ve eylemleri değildir.

Ekonomik sıkıntılarımızın nedenini sendikal eylemlerde değil, başka yerlerde aramak gerekmektedir. Biz bu nedeni, insana, çalışan, üreten insana yeterince hak ve önem verilmemiş olmasında görüyoruz. Bundan ötürüdür ki, sendikacılar olarak daima işçilerin ve tüm çalışan insanların haklarını, özgürlüklerini ve çıkarlarını savunduk.

30. DİSK'İN SENDİKAL ÇALIŞMALARINA İLİŞKİN SUÇLAMALARI

Yukarıda ayrıntılarıyla anlattığım hukukdışı yollarla DİSK'in ve üye sendikaların sendikal çalışmaları da suçlanmıştır.

Bu davada DİSK'in ve üye sendikaların tüzükleri, genel kurul, yönetim kurulu ve yürütme kurulu kararları, danışma kurulları toplantıları, DİSK'in sendikal kitle eylemleri, demokrasi güçlerinin birliğine yönelik çabaları, 1967 yılından beri bü-

tünlük içinde uygulanan bir stratejinin parçaları olduğu iddia edilmektedir.

İddia Makamının bu tür suçlamaları hukukdışıdır. Gerçekdışıdır. Hepsini reddediyorum.

DİSK-I İddianamesinde ve EHM'da DİSK Genel Kurulu, Yönetim, Yürütme, Denetleme ve Onur Kurulu kararları bir bütünlük içinde değil, cımbızlama yöntemine uygun ve yer yer tahrif edilerek ele alınarak ve hukukdışı biçimde suçlanmaktadır.

İddianamelerde ve EHM'da suç tarihi 1967 olarak gösterilmekte ve zincirleme suç yaratılmaya çalışılmaktadır.

DİSK 1967'de kurulmuş, 1980'de 7. Genel Kurulunu yapmıştır. 13,5 yıllık süre içinde organ üyeleri sürekli değişmiştir. Daha önce görev alanlar, görev yerlerini terk etmişler, belki emekli olmuşlar, belki bu dünyadan göçüp gitmişlerdir. Yerlerine yenileri gelmiştir. Bazı DİSK üyesi sendikalar 1974'de, 1976'da, hatta 1980'de DİSK üyesi olmuşlardır.

Bu gerçekler gözardı edilerek kollektif suçlama gibi hukukdışı bir yola başvurulamaz. Anayasadaki suçların şahsiliği ilkesi çiğnenemez.

Ayrıca, iddianamelerde ve EHM'da sözü edilen Genel Kurul kararlarını kabul edenler yalnızca Yönetim ya da Yürütme Kurulu üyeleri değildir. İddia Makamının mantığına göre bu genel kurul kararlarına oy veren tüm DİSK delegeleri, o delegeleri seçen sendika genel kurul delegeleri ve onları seçen tüm üyeler yani yarım milyonluk bir işçi kitlesi suçlu olma durumundadır.

Öte yandan daha önce görülmüş ve görülmekte olan davalar da zincirleme suç yaratma çabası içinde iddianamelere ve EHM'ya dahil edilmiş, böylece hukukun en temel ilkeleri çiğnenmiştir.

İddialarda DİSK Genel Kurul kararları gelişigüzel suçlanmaktadır. Örneğin, DİSK-I İddianamesinin 143. sayfasında DİSK'in Türkiye Milli Gençlik Teşkilatının 1967'de açtığı «açlığa karşı savaş» kampanyasına katılması eleştirilmektedir. Oysa bugün Birleşmiş Millet Örgütünün uzmanlık kuruluşu olan Dünya Gıda Teşkilatı FAO'nun temel ilkesi açlıkla mücadeledir. Sendikal anlayışı onaylanan ICFTU da açlığa karşı mücadele etmektedir.

DİSK-I İddianamesinin 144. sayfasında DİSK'in üniversite öğretim üyesi, pedagog ve akademisyenlerce işçilere ders veril-

mesine yönelik genel kurul kararı da suçlanmaktadır. Peki işçileri bunlar da eğitemezse kimler eğitecektir?

Gerçekte iddianameler ve EHM, işçilerin eğitilmesine, Sendikalar Yasasının 14. maddesine karşıdır.

Örneğin DİSK-I İddianamesinin 145. sayfasında, EHM'nın 15. sayfasında DİSK 5. Genel Kurulunda alınan lokavt'ın yasaklanması ve grev hakkının genişletilmesine yönelik kararları suçlanmaktadır.

15 Şubat 1982 tarihli gazetelere göre Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Anayasaya ilişkin görüşlerini belirtirken, sosyal devlet ilkesine yer verilmemesini, grev hakkının Anayasada kısıtlanmasını ve lokavta Anayasada yer verilmesini istemiştir. Bu TİSK'in doğal bir hakkıdır ve görevleri kapsamı içindedir. Ancak DİSK'e karşı neden çifte ölçü kullanılmaktadır?

İddianamede ve EHM'da DİSK'in sendikal eylemlerine yönelik temel suçlamalarda ciddi çelişkiler vardır.

DİSK-I İddianamesinin çeşitli yerlerindeki suçlamalara göre DİSK özellikle 1978 ve 1979'daki kitlesel eylemleriyle hükümeti devirmeyi, rejimi çökertmeyi amaçlamıştır. O tarihlerde Türkiye'de CHP iktidardadır.

Ancak aynı iddianamenin 766, 768, 744 ve 777. sayfalarına göre CHP'nin sayıları 130 dolaylarında parlamenteri ise «Marksist-Leninist prensipleri benimsemiş şahıslardır» ve bu şahıslar «DİSK'le aynı ideolojiyi paylaşan ve ortak amaç ve faaliyetler içinde olan, DİSK'in parlamento içindeki mücadele gücüdür.» Yani iddianamenin mantığına göre DİSK, kendi yandaşı ya da kendi Meclis gücünün oluşturduğu bir siyasal iktidarı hükümeti devirmek istemiştir.

Böylesi bir mantık, hukuk mantığı olamaz.

DİSK'in tüm sendikal çalışmaları 274 sayılı Sendikalar Yasasının 10., 29. ve 30. maddeleri gereği devletçe denetlenmiştir. İddianamelerde ve EHM'da suçlanan sendikal çalışmaların hemen hemen tamamı adli yargı konusu olmuş ve adli denetimden geçmiştir. Bir daha suçlanmaları, suç konusu olmaları mümkün olmayan konulardır. Bu nedenle benim gerçekten burada bu konularda savunma yapmam hukuk açısından gereksizdir.

Ancak ben bize yönelik suçlamaların aynı zamanda siyasi ve ideolojik nitelikli olduğunu dikkate alarak bunların önemlileri üzerinde durmanın bu dava açısından yararlı olacağını varsayıyorum.

31. DİSK GENEL KURULLARI VE GENEL KURUL KARARLARI

DİSK Genel Kurulu, gerek yasa, gerekse Anatüzük hükümlerince DİSK'in temel karar organıdır. Aldığı kararlar, üyesi sendikaları ve diğer organları bağlar.

DİSK Genel Kurulları, 274 sayılı Sendikalar Yasası, Dernekler Yasası ve Anatüzük hükümlerine göre toplanmış, çalışmaların sürdürmüş, kararlar almış ve kapanmıştır.

DİSK genel kurulları usülüne uygun olarak gazetelerde yapılan ilanlar ilgili mercilere verilen dilekçeler üzerine belirtilen kongre gündemine göre, yine açık ilanda belirtilen gün, yer ve saatte toplanmıştır.

DİSK genel kurulları usulüne göre yapılan ilanlar dışında TRT haber bültenlerinde, tüm günlük gazetelerde ve haftalık ya da aylık dergilerde yansımıştır.

DİSK genel kurulları kendi kongrelerinde yasalara ve kendi tüzüklerine göre seçilen delegelerle toplanmıştır. Hazirun cetvellerine göre toplantı nisabına bakılmış, nisab varsa toplantı açılmış ve sürdürülmüştür.

Bu genel kurallar:

a) Çoğunlukla kaymakam düzeyindeki hükümet komiserlerinin,
b) Çok sayıda Emniyet 1. Şube Sendikalar Masası görevlileri ve çok sayıda polis memurunun,
c) Çok sayıda basın mensubunun,
d) Çok sayıda eski milletvekili, devlet yöneticisi konuğun varlığında gerçekleştirilmiştir.

Böylesi genel kurullar bir gizli Marksist-Leninist, ihtilâlci kuruluşun toplantıları olamaz.

DİSK genel kurul tutanakları muntazam tutulmuş ve Noterlikçe tasdik edilmiş karar defterlerine geçirilmiştir. Bu defterler diğer karar organlarının karar defterleri gibi her zaman denetime açık olmuştur.

DİSK genel kurullarında ulaşılan sonuçlar, çalışma raporları mali hesap raporları, tahmini bütçeler, yeni seçilen yöneticilerin listesi hep birlikte Sendikalar Yasası gereği İçişleri Bakanlığına ve Çalışma Bakanlığına gönderilmiştir. Ayrıca yine yasa gereği seçilen yöneticilerin mal varlıkları ile ilgili bilgiler

valilikler kanalıyla Emniyet Müdürlüğü 1. Şube Sendikalar Masasına iletilmiştir. Bunlarda eksikler olduğunda İçişleri Bakanlığının talebi üzerine gereği yerine getirilmiştir.

Dünyanın hiç bir yerinde toplantılarını böylesine yapan, üyeleri, delegeleri ve yöneticileri böylesine kayıtlı bir ihtilâl örgütü, gizli örgüt yoktur. Bu nedenle DİSK için gizli, illegal, ihtilalci örgüt tanımlaması yapmak olsa olsa tarihin bir istihzasıdır.

DİSK genel kurulları baştan sona demokratik esaslara göre gerçekleştirilmiştir. Kongreler sürerken usule ilişkin hususlarda boşluk olduğunda TBMM içtüzüğündeki hükümler dikkate alınmıştır. Tüm seçimler demokratik usullere göre yapılmıştır. Seçimle gelenler, yine seçimle gitmişlerdir.

DİSK genel kurullarında çok sayıda karar alınmıştır. Bir sendikacı olarak bulunmadığım daha önceki DİSK genel kurullarını da savunuyorum. DİSK genel kurullarının aldığı kararlar son derece açıktır. Kararların içeriğinde yazılanların dışında bir amacı yoktur. Bu kararlarda daha başka amaçlar aramak önyargılılıktır.

DİSK genel kurullarında alınan kararlar 1961 Anayasası, Sendikalar Yasası, Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Yasası, İş Yasası, ILO ilkeleri, çağdaş sendikacılık anlayışı ve toplumsal yaşantımızı düzenleyen yasalar çerçevesindedir. DİSK Anatüzüğü ve ilgili yasa ve yönetmeliklerin tanıdığı yetkiler ve sorumluluklar içindedir.

DİSK genel kurullarında alınan tüm kararlarda özde 1961 Anayasasının tastamam ve eksiksiz uygulanması istenmiştir. Bu amaçla sürekli olarak bazı yasaların değişmesi istenmiştir. Bir yasanın değiştirilmesini istemek bir vatandaş için suç değildir. Bir sendikacı için ise bir görevdir.

DİSK'in tüm genel kurul kararlarında 1961 Anayasasına sahip çıkması iddialarda yansıtıldığı gibi bir gösteriş değildir. Bu, 1961 Anayasasındaki sosyal adalet, sosyal hukuk devleti, demokratik, laik devlet ilkelerine gerçek bir inancın ifadesidir.

DİSK genel kurullarında alınan kararlar toplantı günleri sırasında yayınlanan tüm günlük gazeteler ve diğer yayın organlarında yansımıştır. Bu kararlar daha sonra DİSK tarafından basılmıştır. Ve DİSK'in bu genel kurul kararları hakkında olağan dönemde hiçbir kovuşturma yapılmamıştır.

DİSK genel kurul kararlarını burada tek tek açıklamaya

yeniden girmek istemiyorum. Bu açıklamalar delil değerlendirilmeleri sırasında elimizdeki olanaklar ile yeterince yapıldı.

DİSK genel kurulları ve genel kurul kararları DİSK'in Anayasal, sendikal, bağımsız ve demokratik bir kuruluş olduğunun açık delilleridir. Bunlar aym zamanda DİSK'in sarı sendikacılık yapmadığının, işçi ve emekçilerin haklarının kararlı ve inançlı bir biçimde savunduğunun tarih önündeki kanıtlarıdır.

32. DİSK YÖNETİM, YÜRÜTME, DENETİM VE ONUR KURULU TOPLANTILARI VE KARARLARI

DİSK Yönetim, Yürütme, Denetim ve Onur Kurulunun toplantıları 1961 Anayasası, 274 ve 275 sayılı ve ilgili Yasalar ve DİSK Anatüzüğü çerçevesinde, tüzüğün verdiği görev ve yetkilere dayanılarak DİSK Genel Kurulunda alman kararlar doğrultusunda gerçekleştirilmiş, anında sonuçları kamuoyuna yansıtılmış, kararları usulüne uygun olarak noterce imzalanmış defterlere geçirilmiş, DİSK Genel Kurullarınca onaylanarak tarihe mal edilmiş toplantılardır.

DİSK kurullarının karar defterlerindeki kararlar Sendikalar Yasasının 1. maddesindeki üyelerin IKTİSADİ, SOSYAL ve KÜLTÜREL çıkarlarını koruma kapsamındadır. En doğal sendikal görev ve işlevlerin yerine getirilmesine yöneliktir. 1961 Anayasasının doğrultusundadır. İşveren ve isçi sendikaları ile hükümet temsilcilerinin oluşturduğu Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'nun ilke ve kararları doğrultusundadır.

1961 Anayasasının 69, 70, 71 ve 72. maddelerinin Gerekçesine göre, «Modern demokrasilerde siyasi tercihlerin ve kararların oluşumunu, mümkün olan ölçüde, geniş ve aleni tartışmaya tâbi tutmak, seçmen önünde iktidarların sorumluluğu esasıdır. Bu tartışma ve aleniyet devlet bünyesi dışında basın ve sair hürriyetler, fikir yuvaları tarafından sağlanır.»

Bu gerekçede de belirtildiği gibi ve Atatürk'ün öncülüğünde 1932'de üyesi olduğumuz BM'nin uzmanlık örgütü olan ILO ilkeleri ve kararlarına göre, işveren sendikaları da dahil olmak üzere, çağdaş toplumlarda sendikalar birer baskı grubudur.

İşte DİSK kurullarının kararları, birer baskı grubu olarak, Türkiye'deki 500 bini aşkın işçiyi temsil eden bir Konfederasyon olarak, Sendikalar Yasasına, özellikle Yasanın 1., 14. ve 16.

maddelerine göre, Anatüzük ve genel kurul kararlarına göre alınmış kararlardır.

İddianameye ve EHM'ya eksik ya da yanlış alınan DİSK kurullarının kararları, genel olarak ulusal ve uluslararası sendikal ilişkiler, sendikal geziler, Konfederasyonunun iç sorunları, çalışmaları kolaylaştırmak amacıyla kurulan komiteler, personel sorunları ve üyelerimizin çıkarları açısından dünyanın ve ülkemizin iktisadi, sosyal ve kültürel sorunları üzerinedir.

DİSK Yürütme Kurulu kararlarının her biri yasallık örneğidir. O kadar ki, DİSK Yürütme Kurulunun 6.4.1979 tarihli kararında görüleceği gibi Şili Sendikalar Merkezinin para yardımı talebi deftere «mevzuatın bir başka örgüte parasal yardımın yapılmasına müsait olmadığı» gerekçesi yazılarak reddedilmiştir.

Bir başka yasallık ve açıklık örneği ise DİSK'in çalışmalarının İzmir Enternasyonal Fuarında bir pavyonda teşhir edilerek yüzbinlerce ziyaretçinin gözlerinin önüne serilmesine ilişkin DİSK Yürütme Kurulu kararıdır.

DİSK kurullarının kararlarının yazılı olduğu defterler, zaman zaman ilgili savcılıklarca istenip incelenmiştir. Bunlara ilişkin kayıtlar defterlerin üzerindedir.

Bu kararlar Çalışma Raporlarında yer aldığı ve Hükümet komiserlerinin varlığında genel kurullarda tartışılıp, genel kurul raporlarına da yapsıdığı için ayrıca Sendikalar Yasasının 29. maddesi gereğince devletçe incelenip onaylanmıştır.

Olağan dönemlerde TCK'nın 146., 141. ve 142. maddelerine göre suç oluşturmayan, suçlanmayan bu kararların yıllar sonra bir olağandışı dönemde hukukdışı yollarla suçlanması, çağdaş hukuk devleti ilkelerini de, ceza hukuku ilkelerini de hiçe saymaktır.

Suçlanmak istenen DİSK kararları ayrıca sendikal görev ve işlevlerin kapsamında olmasının yanısıra, tüzel kişilik olarak DİSK'in 1961 Anayasasımn 20. maddesindeki haklar başta olmak üzere yurttaşlık haklarının kullanımına yöneliktir.

Bu açıklamalar dışında burada DİSK kurullarının kararlarının içeriğine girmek istemiyorum. Kararlarımız beğenilebilir ya da beğenilmeyebilir. Ancak ceza hukuku açısından bu kararlar suçlanamaz. İddialardaki suçlamalar da bu nedenle hukuki bir temele değil, siyasi bir tavır ahşa dayalıdır.

DİSK, 500 bini aşkın üyeyi temsil ederken 1961 Anayasasına

göre, yasalara göre faaliyet göstermiş, faaliyetleri devletçe denetlenmiş yasal sendikal bir kuruluştur.

DİSK kurullarının kararları, DİSK'in sarı sendikacılık değil, gerçek sendikacılık, yani sınıf ve kitle sendikacılığı, demokratik sendikacılık yaptığının; DİSK'in illegal değil, legal sendikal bir kuruluş olduğunun; hiçbir zaman illegaliteye dönüşmediğinin; 1961 Anayasasına ve demokrasiye olan inançla gizliliği değil, açıklığı benimsediğinden düşünce ve faaliyetlerini kamuoyu önünde sergilediğinin; Anayasa ilkeleri gereği, 274 ve 275 sayılı yasalar doğrultusunda ve ILO ilke ve kararları ışığında çalıştığının açık, imzalı belgeleridir.

33. DİSK DERGİSİ, DİSK AJANSI VE DİSK YAYINLARI

Bu davada lehimize açık kanıt olduğu varsayılarak ikame edilmeyenlerin dışında tüm DİSK yayınları suçlanmaktadır.

Delil değerlendirmeleri sırasında bize ait olduğunu açık açık belirttiğimiz **DİSK Dergisi, DİSK Ajansı** ve **DİSK Yayınları** Sendikalar Yasasının 1. maddesinde ifadesini bulan, işçilerin iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi amacına yönelik, 1961 Anayasası ve Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'nın ilkeleri doğrultusunda düşüncelerin ve görüşlerin açıklanmasıdır, olaylara işçi sınıfı açısından bakışın bir yansımasıdır.

Düşünmek ve düşündüğünü açıklayabilmek özgürlüğü Anayasa teminatı altındaki bir haktır. DİSK ve DİSK yöneticileri de DİSK Ajanslarıyla yaptıkları açıklamalarla, yayınlarda yer alan konuşmalarla, görüşlerle 1961 Anayasasındaki düşünme ve düşündüğünü açıklama özgürlüğü hakkını kullanmışlardır.

ILO ilkeleri gereği, çalışma ve yaşama koşullarının düzeltilmesi konularına ve sosyal haklara ek olarak baskı, açlık, sömürü, savaş, barış, ırk ayrımı, kalkınma gibi konularda, insan onuruyla bağdaşan bir yaşam düzeyi için çeşitli konularda sendikal örgütlerin ve sendikacıların görüş açıklamaları son derece doğaldır ve yasaldır.

1961 Anayasasında «Batı demokrasisi, hürriyetçi yollarla daha fazla hürriyet elde etme rejimidir» biçimindeki belirleme ile İSTEMDE BULUNMA, SOSYAL BİR HAK olarak kabul edil-

miştir. Bu nedenle Genel Gerekçenin 4. bölümünde «Sosyal ve Ekonomik Hak ve Ödevler» başlığı altında şöyle denilmiştir:

> Batı demokrasisi, hürriyetçi yollarla, daha fazla hürriyet elde etme rejimidir. Çağımızın karmaşık sosyal ve iktisadi dünyası içinde daha fazla hürriyet ise, iktisadi ve sosyal bakımdan zayıf olan kişileri, grupları korumak, bunların maddi ve manevi varlıklarını geliştirme şartlarını hazırlamak ve bunlara klasik kişi hak ve hürriyetleri yanında iktisadi ve sosyal haklar tanımakla kabildir. Zamanımızın demokratik devleti bu ödeve sahiptir. Devlet hayatı içinde, bu himayenin ve hizmetlerin sağlanmasını, BU ALANDAKİ ENGELLERİN KALDIRILMASINI İSTEMEK DE SOSYAL BİR HAKTIR.

İşte DİSK ve DİSK yöneticileri olan bizler bildiri, açıklama ve konuşmalarımızda bu anayasal hakkı kullandık.

Yine, 1961 Anayasasının genel gerekçesinin 4. bölümünde «Batı dünyasını olgunlaştıran siyasi gelenek terk edilmeyecek» denilerek sendikacılık dahil toplumsal yaşamın tüm alanlarında Batı geleneğine uygun davranılacağı, çağdaş uygarlığın hedef alınacağı açıkça vurgulanmıştır. DİSK ve DİSK yöneticilerinin düşünce ve düşüncelerin açıklanmasına ilişkin tüm faaliyetleri Batı demokrasilerindeki sendikal geleneklere, sendikal hak ve özgürlüklere uygun olarak yapılmıştır.

1961 Anayasasının 2. maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir. 1961 Anayasasının temelini oluşturan sosyal hukuk devleti anlayışı, kişinin kişiyi sömürmeyeceği, başkalarını yoksullaştırmak pahasına zengin olunamayacağı, kişisel hakların toplum yararına aykırı kullanılamayacağı bir düzeni gerekli kılar.

Yine 2. maddenin gerekçesinde «Her sınıf halk tabakaları için refah sağlamak» görevi verilen sosyal devlet, çalışma ve sosyal adalet temeli üzerinde yükselir. Sosyal adalet ise milli gelirden yaratılan değer karşılığında hak edilen payı almaktır. DİSK yayınlarında yer alan açıklamalar, demeçler, konuşma metinleri, organ kararları bu payın adil ölçüde dağıtılmayışının eleştirisi, hak edilenin verilmesi istemini taşımaktadır.

DİSK yayınları 5680 sayılı Basın Yasası kapsamındaki mevkutelerdir. Sahibi ve sorumlu yazı işleri müdürleri bellidir. Basın yasasının 35. maddesi gereğince hak düşümüne tabidir. Bu

yayınların birkaçı dışında diğerleri koğuşturmaya uğramamıştır. Koğuşturulanların zaten bu davada suçlama konusu yapılması hukuken olanaksızdır. Bu davada suçlanan DİSK Dergilerini, DİSK Ajanslarını, DİSK Yayınlarını dava konusu yapmak, suç kanıtı olarak göstermek Basın Yasasına göre hukuken mümkün değildir.

34. DİSK'İN DIŞ İLİŞKİLERİ

DİSK Davasındaki iddiaların hukukdışılığını belki en iyi biçimde gözler önüne seren bölümler DİSK'in dış ilişkilerine ilişkin suçlamalardır.

Bu davada DİSK'in çok yönlü ilişkileri içinde, sosyalist ülke ve Ortadoğu ülkeleri sendikalarıyla olan ilişkileri Marksist - Leninist olma ile özdeş sayılmış ve sosyalist ülke ve Arap ülkeleri sendikal örgütleriyle ilişki kurmakta DİSK'in TCK'nın 141., 142. ve 146. maddelerini ihlâl ettiği iddia edilmiştir.

DİSK'in ve üyesi sendikaların tüm dış ilişkileri resmi görevlilerin izni ile gerçekleştirilmiştir. DİSK'in tüm dış ilişkilerine ait bilgiler DİSK ajanslarında, DİSK dergilerinde, DİSK çalışma raporlarında açıkça sergilenmiş, İçişleri ve Çalışma Bakanlıklarının denetimine sunulmuştur.

Bu davaya salt siyasi bir açıdan yaklaşıldığı için sendikaların dış ilişkileri konusunda Sendikalar Yasası görmezlikten gelinmektedir. 274 sayılı Sendikalar Yasasının 10. maddesi şöyle der:

> **Madde 10: MİLLETLERARASI TEŞEKKÜLLERE KATILMAK,**
> **Bu kanuna göre kurulan işçi ve işveren teşekkülleri, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 1. ve 2. maddeleri, 3. maddesinin 1. fıkrası ve 4. maddesi ve 19. maddesinin son fıkrası ile 57. maddesinin 1. fıkrasındaki ilkelere aykırı faaliyet sarfetmeyen milletlerarası işçi ve işveren teşekküllerine serbestçe üye olabilirler ve üyelikten çekilebilirler. İlgili teşekkül, katıldığı milletlerarası teşekkülün tüzüğünü katılma tarihini takibeden 15 gün içinde Çalışma Bakanlığına gönderir. Üyelikten ayrılma halinde de, duru-**

mu, ayrılma tarihini takibeden 15 gün içinde aynı Bakanlığa bildirir.

Bu kanuna göre kurulan mesleki teşekküllerce alınmış olup kuruluşları yukarıdaki ilkelere aykırı olan veya bu ilkelere aykırı hareket eden Milletlerarası teşekküllere katılma kararları, Bakanlar Kurulu kararı ile iptal olunur. Danıştay, Bakanlar Kurulunun bu konudaki kararları aleyhindeki iptal davalarını üç ay içinde sonuçlandırır.

Madde son derece açıktır. DİSK üyesi sendikalar bugüne kadar katıldıkları uluslararası örgütlere ilişkin tüm bilgi ve evrakları resmi mercilere aktarmışlardır. Ancak bugüne kadar hiçbir DİSK üyesi sendikanın uluslararası örgüt üyeliği Bakanlar Kurulunca iptal edilmemiştir.

Sendikaların uluslararası ilişki kurmaları ve uluslararası dayanışmadan yararlanmaları, hükümet-işçi-işveren temsilcilerinin ortaklaşa saptadıkları ILO Sendika Ozgürlüğü ilkelerinden biridir ve 274 sayılı Sendikalar Yasasının amir hükmüdür. Bu ilke hem işçi sendikaları, hem de işveren sendikaları için geçerlidir.

Nasıl Türkiye'deki işveren sendikaları çeşitli uluslararası örgütlere üye oluyorlarsa, onlarla dayanışma, bilgi alışverişi içinde çalışıyorlarsa, işçi sendikaları da öyle çalışacaktır.

İşçi Sendikaları arasındaki mesleki geziler, deney ve bilgi alışverişi BM ilkelerinin, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin, Helsinki Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Nihai Belgesinin özü gereğidir.

Çeşitli ülkelerin sendikaları arasındaki ilişkiler, gerçek ve kalıcı bir dünya barışına, ülkeler ve insanlar arasındaki karşılıklı anlayışın güçlendirilmesine en büyük katkıdır.

İddia Makamı DİSK'in Anatüzüğündeki uluslararası ilişkileri belirleyen 4. maddesinin (e) fıkrasını somutlamak için İddianamenin 54. sayfasında şunları belirtmektedir:

Bu davadaki iddialarda DİSK'in dış ilişkilerinin «proletarya enternasyonalizmi» doğrultusunda sevk ve idare sanatını öğrenmeye yönelik olduğu iddia edilmektedir.

Bu suçlama gerçekdışıdır, hukukdışıdır. Tümünü reddediyorum.

DİSK-I İddianamesindeki uluslararası sendikal harekete iliş-

kin yanlış bilgiler 708.-762. sayfalar arasında da tekrarlanmıştır.

Bu davada DİSK'in dış ilişkileri konusundaki gerçekler gizlenmiş, gerçekler ters yüz edilmiştir.

DİSK 7. Genel Kurul Çahşma Raporu'nun 414.-446. sayfaları arasında derli toplu anlatıldığı gibi şu anda uluslararası çapta 3 sendikal merkez vardır.

Dünya Sendikalar Federasyonu (DSF-WFTU), Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (UHISK-ICFTU) ve Dünya İş Konfederasyonu (DİK-WCL).

Bu üç uluslararası örgüt dışında ayrıca çeşitli bölgesel sendikal örgütler vardır.

DİSK kurulduğu 1967 yılından bu yana ne DSF, ne ICFTU ve ne de DİK üyeliği için başvuruda bulunmuştur. DİSK ICFTU' nun da, DSF'nin de, DİK'in de üyesi değildir.

DİSK 7. Genel Kurul Çalışma Raporu'nun 416. sayfasında belirtildiği gibi ancak DİSK, sendikal merkez olarak uluslararası düzeyde hiçbir örgüysel bağlantısı olmaması nedeniyle üye sendikaların uluslararası sendikal örgüt üyelikleri konusunda baskı yapmamış, bu sorunu üye sendikaların tercihlerine bırakmıştır. Şu anda bazı DİSK sendikaları DSF ile, bazıları da ICFTU ile yakın ilişki içinde çalışan işkolları düzeyindeki uluslararası sendikal birliklere üyedir.

Uuluslararası çapta hiçbir sendikal örgüte üye olmayan DİSK, sendikal anlayışını Batı Avrupa sendikacılığı içinde gördüğünden 24 Ekim 1974 tarihinde Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ASK'a üyelik için başvuruda bulunmuştur. Bu başvuru önce «coğrafi konum» gerekçesiyle kabul edilmemiştir. 1976' da kuruluşun gündemine alınmış, ancak görüşülememiştir. Bunun üzerine DİSK, ASK üyeliği başvurusunu 1976 ve 1979'da yenilemiştir.

1979 Mart ayının ikinci yarısında bir DİSK Heyeti çeşitli Batı Avrupa ülkelerinde bir geziye çıkmış ve ASK üyelerine DİSK'in sendikal anlayışını anlatarak üyelik başvurusunda neden ısrarlı olduğu vurgulanmıştır.

Sonuçta 30 Ocak 1985 tarihinde DİSK, ASK üyeliğine kabul edilmiş ve bu karar Mayıs 1985'te yapılan 5. ASK Genel Kurulunda onaylanmıştır. DİSK'in ASK üyeliğine kabul edilmesi son derece önemlidir, çünkü ASK Anatüzüğünün 2. maddesine göre ASK'a ancak DEMOKRATİK nitelikli sendikal kuruluşlar üye kabul edilebilmektedir.

ASK, 1971 Haziranında DİSK-I İddianamesinde sendikacılık anlayışı olanaylanan ICFTU üyesi 17 ulusal sendikal merkezin biraraya gelmesiyle oluşmaya başlamıştır. Bu kuruluşlar 8 Şubat 1973'de özgür ve demokratik sendikacılık ilkeleri temelinde, işçilerin iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarlarını Avrupa düzeyinde savunmak ve geliştirmek ve Avrupa'da demokrasiyi korumak ve geliştirmek amacıyla Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ASK'ı kurmuşlardır.

ASK şu anda 21 Batı Avrupa ülkesinden 35 sendikal merkeze üye yaklaşık 44 milyon işçiyi temsil eder durumdadır.

ASK'ın üyesi sendikal merkezler şunlardır:

Sendikal Kuruluşun Kısa Adı		Üye Sayısı
İngiltere	TUC	10.000.000
İrlanda	ICTU	650.000
İzlanda	ASI	55.000
»	BSRD	18.000
İtalya	CISL	2.800.000
»	CGIL	4.300.000
»	UIL	1.350.000
Malta	GWU	33.000
»	CMTU	18.000
İspanya	STV - ELA	110.000
»	UGT	275.000
Portekiz	UGT	251.000
Belçika	FGTB	925.000
»	CSC	1.140.000
Fransa	CGT - FO	940.000
»	CFDT	955.000
Lüksemburg	CGT	42.000
»	LCGB	17.000
İsveç	LO	1.941.000
»	TCO	1.007.000
Yunanistan	GGCL	300.000
Danimarka	LO	1.325.000
»	FTF	324.000
Kıbrıs Rum Kesimi	SEK	51.000
KKTC	TÜRK - SEN	10.000
Norveç	LO	650.000
Finlandiya	TVK	314.000
»	SAK	950.000

Sendikal Kuruluşun	Kısa Adı	Üye Sayısı
Hollanda	FNV	900.000
»	CNV	258.000
Avusturya	ÖGB	1.685.000
Almanya	DGB	7.100.000
İsviçre	SGB	450.000
»	CNG - SVEA	110.000
TÜRKİYE	DİSK	500.000

DİSK'in ASK'a üyelik başvurusu son derece önemlidir. Bu açık sendikal tercihtir. Bir sendikal tavır alıştır.

Buna rağmen DİSK-I İddianamesinin 709. sayfasında hukukdışı bir yaklaşım ve üslupla:

> **Kendi ideolojisi ve dünya görüşlerine uygun bulunmadığı halde Avrupa Sendikalar Konfederasyonuna «ASK» üyelik girişimlerinin sürdürülmesine yer verildiği görülmektedir.**

denilerek, gerçekler ters yüz edilmiştir.

DİSK'in uluslararası sendikal ilişkilere yaklaşımı ve ASK'a üyelik konusu DİSK 5. Genel Kurul Çalışma Raporu'nun ilgili sayfalarında şöyle anlatılmıştır:

> **Avrupa'daki Batılı işçi sendikaları konfederasyonlarının uluslararası örgütlenmesinde yeni bir döneme, 8 Şubat 1973 tarihinde, Belçika'nın başkenti Brüksel'de Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun kurulması ile girilmiştir.**
>
> **ICFTU'nun Avrupa ülkelerindeki (Avusturya, Belçika, Danimarka, Federal Almanya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, Ingiltere, İspanya, Isveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Lüksemburg, Norveç) üye işçi konfederasyonlarınca «işçilerin genellikle Avrupa düzeyinde ve özellikle tüm Avrupa kurumları, ... nezdinde sosyal, ekonomik ve kültürel çıkarlarını ortaklaşa temsil etmek ve geliştirmek» amacı ile kurulan ve kısa adı ETUC olan bu örgütün tüzüğünde «Avrupa'da demokrasinin savunulması ve güçlenedirilmesi» için çalışılacağı da belirtilmiştir.**
>
> ...ETUC, ICFTU'nun Avrupa'daki üye sendikalarınca kurulmuş olmakla birlikte, sonradan ICFTU üye-

si olmayan ve farklı inanç ve görüşe sahip olan Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonlarını, bu arada İtalyan «Confederazione Generale Italiana del Lavaro» CGIL'i üyeliğe kabul etmiş olması önemli bir gelişmedir.
DİSK de ETUC'a üye olmak için gerekli müracaatı yapmıştır.
(DİSK V. Genel Kurul Çalışma Raporu, s. 38)

Öte yandan 1975'deki 5. DİSK Genel Kurulunda dış ilişkiler konusunda şu kararlar alınmıştır:

Karar 18: DISK ve ÜÇÜNCÜ DÜNYA SENDİKALARI Uluslararası siyaset düzeyinde hergün biraz daha önem kazanan «yumuşama»nın uluslararası sendikal düzeyde de etkisini gösterdiğini, farkh dünya görüşlerine sahip ülkeler sendikaları arasında ikili, ya da çok yanlı temasların hergün biraz daha arttığını ve bu arada hiçbir bloka bağlı olmayan devletlerin ve bunların sendikalarının, etkinliklerinin giderek arttırdıklarının saptandığından, DISK'in «yumuşama» siyasetine yönelik bir siyaset izleyen, Avrupa Sendikalar Federasyonu gibi bölgesel sendika merkezleriyle ilişki kurmakla birlikte, buna paralel olarak çeşitli ülkeler ve özellikle Üçüncü Dünya Ülkeleri Sendikalarıyla da temaslarını arttırması için çalışmalarda bulunulmasına oybirliği ile karar verildi.
Karar 19: DİSK'İN DIŞ İLİŞKİLERE DAHA ÇOK ONEM VERMESİ.
Uluslararası işçi dayanışmasının eski ve onurlu bir geçmişi olduğu, bu itibarla, uluslararası ilişkilerin hergün biraz daha önem kazandığı, başta çokuluslu şirketler olmak üzere, sendikaların ulusal alanda tekelci sermaye ile tek başına mücadele olanaklarının azaldığı gerçeğinden çıkarak, işçi sınıfının sorunlarının tam bir uluslararası işbirliği ve dayanışma içinde çözümlenebilmesi için dış ilişkilere çok daha fazla önem verilmesi gereğine, oybirliği ile karar verildi. (DİSK V. Genel Kurul Belgeleri, s. 47)

ASK ile birlikte işçiler Avrupa çapında kapitalist ülkelerin

kendi aralarında sermaye bloku oluşturmalarına karşı işçiler de emek bloku oluşturmuşlardır.

Bugün dünyamn çeşitli ülkelerinde verilen mücadelede işçiler için en önemli destek uluslararası dayanışmadır.

Sendikaların karşı karşıya kaldıkları çokuluslu tekellerin yoğunlaşan saldırıları, enflasyon, işsizlik, çalışma koşulları, genç ve kadın işçilerin durumları, çevre sorunları, meslek eğitimi, göçmen işçilerin sorunları... gibi temel gündem maddeleri ancak yine bu sorunların boyutlarına uygun uluslararası dayanışma ve işbirliği ile mümkündür.

Uluslararası dayanışmayı her düzeyde gerçekleştirmek her sendikacının temel görevidir.

DİSK'in uluslararası dayanışmadan anladığı budur. DİSK bu anlayışla dış ilişkilerinde ÇOK YÖNLÜ bir politika izlemiştir.

Farklı anlamlar yüklenmek istenen proletarya enternasyonalizmi deyimi ile bu yaklaşım suçlanamaz. Proletarya enternasyonalizmi deyimi, DİSK'in hiçbir kurul kararında, Temel İlkeler Broşüründe kullanılmamıştır. Kaldı ki, proletarya enternasyonalizmi deyimini kullanmak suç da değildir.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü'nün 6. baskısının 271. sayfasında enternasyonal, uluslararası karşılığı ile tanımlanmıştır. Proletarya enternasyonalizmi deyimine uluslararası işçi dayanışması anlamından öte bir anlam yüklemek hukukdışı bir çabadır.

Yukarıda açıkladığım biçimiyle, uluslararası dayanışmaya en son noktasına kadar inandığım için Türk-İş'te iken de, DİSK'te iken de sendikalar arasında ÇOK YÖNLÜ ve geniş düzeyde uluslararası ilişki kurulmasından yana oldum.

12 Eylül 1980 öncesinde DİSK, uluslararası düzeyde sendikal tercihini Avrupa Sendikalar Konfederasyonu olarak yapmakla birlikte, hem DSF, hem ICFTU üyesi sendikalar ile yazışma içinde olmuştur. Onlara sendikal delegasyon, heyetler göndermiş, bu kuruluşlardan gelen sendikal heyetleri kabul etmiştir. Bunlara ilişkin DİSK yazışmaları DİSK'in dosyalarındadır. Bu yazışmalara dayalı olarak gerçekleştirilen sendikal dış ilişkiler 274 sayılı Sendikalar Yasasının 10. ve 29. maddeleri gereğince devlet tarafından denetlenmiştir. Ayrıca Türkiye dışına giden heyetler İçişleri Bakanlığının izni ile verilen pasaportlar ile o dönemin koşullarında kambiyodan alınan dövizler ile git-

mişlerdir. DİSK'e ziyarete gelen heyetler de devletin denetiminde Türkiye'ye girmişlerdir.

DİSK'in uluslararası düzeydeki **ÇOK YÖNLÜ** sendikal ilişkileri DİSK 7. Genel Kurulu Çalışma Raporunun 414.-446. sayfaları arasında ayrıntılarıyla anlatılmıştır. Buna göre, yalnızca 1978-80 arasında DİSK'e sosyalist ülkelerden 8, Batı Avrupa ülkelerinden 13 heyet ve bir Arap ülkesi heyeti gelmiştir. Aynı dönem içinde ise DİSK'ten 13 heyet sosyalist ülkelere, 15 heyet Batı Avrupa ülkelerine, 2 heyet de Arap ülkelerine gitmiştir.

Bu **ÇOK YÖNLÜ** dış ilişkiler neden tek yanlı olarak suçlanabilmektedir?

DİSK-I İddianamesinin 54. sayfasında DİSK'in ilişki içinde olduğu Arap ülke sendikalarının Marksizmi-Leninizmi kabul etmiş sendikalar olduğu iddia edilmektedir.

DİSK Suriye Sendikaları Federasyonu, Filistin Sendikalar Federasyonu, Irak Metal İşçileri Federasyonu, Cezayir İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Kuveyt Sendikalar Federasyonu gibi kuruluşlar ile sendikal ilişki kurmuştur. Bu örgütlerin Marksizmi-Leninizmi kabul edip etmedikleri Dışişleri Bakanlığı'na sorularak araştırılabilir.

Öte yandan sosyalist ülke sendikaları ile ilişki kurmak neden suç olmaktadır? Neden sosyalist ülke sendikacılarıyla ilişki içinde olmak idiaya göre «siyasi sevk ve idare sanatı öğrenmek», «ihtilâlcilik» olmaktadır?

İddialarda DİSK'in özel olarak Sovyet sendikaları ile çok yakından ilişki içinde olduğu, dolayısıyla da DİSK'in Marksist - Leninist olduğu telkin edilmek istenmektedir. KIYAS ve TELKİN'e dayalı bu suçlamaları tümüyle reddediyorum. Bu mantık ile kimlerin komünist olduğu kanıtlanmaz ki!

Sosyalist ve kapitalist ülkeler arasında siyasi, ticari, sınai anlaşmalar yaygınlaşmakta, karşılıklı konferans, görüş alışverişi pratikleri yoğunlaşmaktadır. Öte yandan Türkiye Cumhuriyeti Hükümetlerinin temsilcileri sık sık sosyalist ülkelere gitmekte, oradan gelen heyetleri kabul etmekte, kültürel, ticari, sınai anlaşmalar imzalamaktadırlar. Türkiye ile başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist ülkeler arasındaki ticaret hacmi görece olarak hızla büyümekte; Seydişehir Alüminyum, İskenderun Demir-Çelik, Aliağa Petrol Rafinerisi başta olmak üzere birçok yatırımda SSCB yardımı kabul edilmektedir.

Bir sendikal kuruluşun başka bir ülkenin sendikal kuruluşu ile ilişki içinde olması hiçbir şeyin ölçüsü olamaz. Bir sen-

dikal kuruluş heyetinin sosyalist ülkelere gitmesi de hiçbir şeyin ölçüsü olamaz.

Bugüne kadar çok sayıda T.C. Cumhurbaşkanı, Başbakanı, Genel Kurmay Başkanı, Bakanlar Sovyetler Birliği'ne gitmiştir.

Her yıl Türkiye'deki Sovyetler Birliği Büyükelçiliğinde ve elçiliklerinde Ekim Devriminin Yıldönümü kutlanır. Bu kutlamaya Başbakanlar, Komutanlar ve Bakanlar, tanınmış sanatçılar katılır. Ekim Devriminin şerefine kadehler kaldırılır. Ekim Devrimini ve Mustafa Kemal Atatürk ile Lenin arasındaki dostluğu öven konuşmalar yapılır.

Bu toplantılara ayrıca tanınmış Türk işadamları da katılır. Onlar da Sovyetler Birliğinin başarısına, Ekim Devrimine kadeh kaldırırlar. Gelmeyen bazıları çiçek, mesaj gönderir. 1985' de Ankara'da yapılan böylesi bir kutlama törenine bir işadamı sarı üzerine işlenmiş kızıl yıldızlı bir çiçek göndermiştir. Bu toplantıya ilişkin ve kızılyıdızlı çiçeği gösteren gazete küpürünü ekte sunuyorum. (EK No: 10)

Öte yandan her yıl yüzlerce işadamı Sovyetler Birliği'ne giderek Sovyetler Birliği ile iş anlaşması yapmaktadır. Çok sayıda tüccar, sanayici, işadamı Sovyet şirketlerinin Türkiye'deki temsilcisidir. Yine Sovyetler Birliği ile Türkiye arasında imzalanmış Kültür Anlaşması gereği çok sayıda film ve ses sanatçısı, bilim adamı Sovyetler Birliği'ne gitmekte, onlardan gelen gruplar kabul edilmektedir. Çok sayıda sporcu Sovyetler Birliği'ne gitmekte ya da Sovyetler Birliği'nden gelen sporcular Türkiye'de halkımızca alkışlanmaktadır.

Nerede bulunduğu belli olmayan bazı film ve slaytların eğitimler sırasında işçilere gösterildiği iddiasıyla DİSK'in Marksist-Leninist bir kuruluş olduğu, Sovyet ideolojisi doğrultusunda hareket ettiği, doyasıyla da TCK'nın 141., 142. ve 146. maddelerini ihlâl ettiği, komünizm propagandası yaptığı iddia edilmektedir. Bu iddialar gerçekdışıdır. Ancak İzmir Enternasyonal Fuarında her yıl açılan Sovyetler Birliği Pavyonunda bu ülkenin yoğun propagandası yapılmaktadır. Pavyonda her yıl Sovyetler Birliği'nin iç ve dış politikasını açıklayan, sanatta, kültürde, sporda çok üstün olduğunu, bunu da siyasi sistemine borçlu olduğunu işleyen, rejimini öven filmler gösterilmektedir. Zaman zaman slayt gösterileri yapılmaktadır. Ve Sovyetler Birliği'nin propagandasını yapan çok sayıda broşür dağıtılmaktadır. Bu broşürlerinden bazılarını ekte sunuyorum. (EK No: 11)

Bunca yoğun ikili ilişki görmezlikten gelinerek çifte ölçü ile DİSK ve üye sendikalar nasıl suçlanabilmektedir?

Her yıl Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın resmi izinleriyle, devlet izni ile İstanbul Kültür Festivallerine çeşitli Sovyet toplulukları getirilmektedir. Gelen Sovyet sanatçıları seyirciler tarafından dakikalarca alkışlamaktadır. Devlet Tiyatro ve Balesinde çok sayıda Sovyet yurttaşı sürekli olarak çalışmakta, Türk sanatçılarını eğitmektedirler. Bu eğitim sırasında kimse Türk öğrencilerin Marksist-Leninist etkilenmeye maruz kaldığını iddia etmemektedir.

Yukarıdan beri sıkılarak verdiğimiz bu örnekler suç oluşturmazken, DİSK'in ÇOK YÖNLÜ uluslararası sendikal ilişkileri içinde bir bölümü oluşturan Sovyet Sendikalarıyla sendikal ilişkilerin suçlanmasını hukuken ve mantıken anlamak mümkün değildir.

Basında çıkan son haberlere göre TMO tarafından yapılan tohum seçimini Moskova kazanmıştır. Sovyetler öte yandan, Ankara'da prefabrik «Rus tipi konut» yapmak için anlaşma imzalamışlardır. Sovyetler Birliği ayrıca üç Türk Holdingiyle 20 ayrı yatırım yapacaktır. Koç, Anadolu ve Okan Holding yetkilileri ile görüşme yapan Sovyet yetkilileri «Türkiye'de iş yapabilmenin ancak holdingler aracılığı ile olacağını anladıklarını» söylemişlerdir. Başbakanlık Danışmanı Adnan Kahveci'ye göre toplu konut yapımında «Doğu Modeli» izlenmelidir. Bu haberlere ilişkin gazete küpürlerini ekte sunuyorum. (Ek No: 12)

Sosyalist ülkelerden gelen konukların yapmış oldukları konuşmalardan da DİSK sorumlu tutulmaktadır. Bu mantıkla hareket edersek, Türkiye ile sınai ve ticari ve kültürel ilişkiler kuran bir sosyalist ülkenin, Türkiye'ye gelerek anlaşma imzalayan heyetlerinin başkanı imza töreninde ülkesini överse, o anlaşma törenini düzenleyen Türk Heyetinin TCK'nın 141., 142. ya da 146. maddesini ihlâl ettiği mi iddia edilecektir?

Bulgaristan'ın ekonomik işlerle sorumlu Başbakan Yardımcısı Andre Lukanov «Turgut Özal, prensiplerine sahip iyi bir ekonomist. Türkiye ekonomisini düzlüğe çıkaran adam» diyerek (Tercüman, 16.9.1981) övmüştür. Şimdi iddiaların kıyas mantığına göre Sayın ÖZAL'ı komünist mi ilân edeceğiz?

1985 Kasım ayı içinde Türkiye'ye Yevtuşenko adlı bir Sovyet şairi gelmiştir. «Nazım Hikmet'in gölgesi Türkiye'de benimle birlikte dolaşıyor» diyen bu Sovyet yazarına Dışişleri Bakanlığı'nca Devlet Konukevinde kendisi onuruna resmi bir yemek

verilmiştir. Bu durumda Dışişleri Bakanlığı da mı suçlu olacaktır? Bu habere ilişkin gazete küpürünü ekte sunuyorum. (EK No: 13)

Eğer sosyalist ülke sendikalarıyla ilişki kurmak, sosyalist ülkelere giderek sendikal kuruluşları ziyaret etmek ihtilâlcilik ise, DİSK bu konuda Türkiye'de yalnız değildir. DİSK dışındaki sendikal kuruluşlar da yıllardır sosyalist ülkelerden heyetler kabul etmektedirler ve sosyalist ülkelere heyetler göndermektedirler.

Örneğin DİSK-I İddianamesinin 319. sayfasında 10.3.1975 tarihinde DİSK Yürütme Kurulunun 1 Mayıs törenleri için Sovyetler Birliği'ne iki kişinin gönderilmesine ilişkin karara yer verilmiştir. Oysa sonradan öğrendiğime göre aynı törenlere DİSK heyeti, Türk-İş'ten bir heyet ile birlikte katılmıştır.

Bugüne kadar Türk-İş'e bağlı sendikalardan çok sayıda sendikacı Sovyetler Birliği'ne diğer sosyalist ülkelere gitmiştir. Bu sendikal faaliyetlere ilişkin yüzlerce mektup yazılmıştır. Bunlara ilişkin yazışmalar ilgili sendikaların dosyalarındadır. 1967 sonrasında DİSK yöneticileri dışında hangi sendikacıların Sovyetler Birliği'ne ya da diğer sosyalist ülkelere gittiği İçişleri Bakanlığı kayıtlarında mevcuttur. Neden bu konuda DİSK'e karşı çifte ölçü uygulanmaktadır?

Genel olarak Türk sendikacıları, Sovyetler Birliği'ne DİSK ve Türk-İş yöneticileri olarak ortak geziye çağrılıyorlardı ve orada birlikte gezdiriliyorlardı. Sorgulamalar sırasında arkadaşlarımız Sovyetler Birliği'ne hangi Türk-İş yöneticileri ile birlikte gittiklerini açıkladılar. Ancak nedense bunlar zabıtlara geçirilmedi.

TÜRK-İŞ 11. Genel Kurul Çalışma Raporu'nun (Ankara, 1978) 363. sayfasında şu satırlar yer almaktadır:

> Bu arada Kuzey komşularımız Sovyetler Birliği, Bulgaristan, Romanya, Macaristan ile ilişkiler yalnız üst düzeyde kalmamış, Teşkilât çapında geliştirilmiştir. Buna paralel olarak Arap ülkeleri ile olan ilişkilerimiz daha geliştirilerek sürdürülmüştür. Bu dönemde Mısır, Irak ile karşılıklı heyet teatileri yapılmıştır.

TÜRK-İŞ 11. Genel Kurul Çalışma Raporu'nun 365.-371. sayfaları arasında TÜRK-İŞ'in şu dış ilişkileri sayılmıştır:

- 12-19 Kasım 1976: Sovyetler Birliği İşçi Sendikaları Merkez Konseyi'ni temsilen 3 kişilik bir heyet TÜRK-İŞ'in davetlisi olarak Türkiye'ye gelmiştir.
- 22-25 Aralık 1976: Irak İşçi Sendikaları Merkez Konseyinden bir üye TÜRK-IŞ'i ve Petrol-Iş'i ziyaret etmiştir.
- 18 Mayıs 1978: Macaristan Yapı İşçileri Sendikasını temsilen 3 kişilik bir heyet TÜRK-IŞ davetlisi olarak Türkiye'ye gelmiştir.
- 10 Haziran 1978: Sovyet Demiryolu İşçileri Sendikasını temsilen 3 kişilik bir heyet TÜRK-IŞ'i ziyaret etmiştir.
- 17 Haziran 1978: Romen Basın İşçileri Sendikasını temsilen 3 kişilik heyet TÜRK-İŞ'i ziyaret etmiştir.
- 25-30 Eylül 1978: Romanya İşçi Sendikaları Merkez Konseyi'ni temsilen 3 kişilik bir heyet TURK-İŞ' in davetlisi olarak Türkiye'ye gelmiştir.
- 2-16 Mart 1977: TÜRK-İŞ heyeti, Sovyetler Birliği İşçi Sendikaları Merkez Konseyi'nin 16. Genel Kuruluna katılmıştır.
- 24 Kasım - 4 Aralık 1978: Bir TÜRK-İŞ heyeti Romanya'da incelemeler yapmıştır.

TÜRK-İŞ 12. Genel Kurul Çalışma Raporu'nun (Ankara 1982) 466.-471. sayfalarına göre :

- Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin Dresden kentinde yapılan bir seminere Teksif, Türk-Metal ve Tes-Iş'ten birer temsilci katılmıştır.
- 6-8 Nisan 1981 tarihlerinde TÜRK-İŞ'i temsilen bir sendikacı Romanya İşçi Sendikaları Federasyonu'nun Kongresine katılmıştır.
- 7-12 Nisan 1982 tarihlerinde TÜRK-İŞ Genel Başkanı ve Başkan Vekili Bulgaristan İşçi Sendikaları Birliği'nin Genel Kuruluna katılmıştır.
- 31 Temmuz 1979'da Romanya Büyükelçiliği Çalışma Ateşesi, Romanya'da düzenlenecek seminer ile ilgili olarak TÜRK-İŞ'i ziyaret etmiştir.

TÜRK-İŞ yöneticilerinin bu gezileri elbette görevleri kapsamındadır ve yasalara uygundur. Bu gerçekleri iddiaların kıyas mantığı karşısında karşılaştırma olanağı vermeleri açısından Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunuyorum.

Öte yandan DİSK-I İddianamesinin çeşitli sayfalarında DİSK Genel Kurullarına yabancı heyetlerin katılması suçlanmakta ve 197.-199. sayfalarında yabancı heyetlerin varlığı ve konuşmaları ile DİSK'in TCK'nın 141., 142. ve 146. maddelerini ihlâl ettiği iddia edilmektedir.

İddia Makamının KIYAS mantığına göre DİSK ve TÜRK-İŞ'in son Genel Kurullarına katılan heyetlerin KARŞILAŞTIRILMASI olanağı yaratması açısmdan şu 2 listeyi Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum :

DİSK 7. Genel Kurulu'na şu yabancı konuklar katılmıştır :

- İbrahim ZAKARİYA, (Dünya Sendikalar Federasyonu Genel Sekreter Vekili)
- Geerard FONTENEAU, (Dünya-İş Konfederasyonu Genel Sekreter Yardımcısı)
- Herve DECUYPER, (Belçika Sendikalar Konfederasyonu Kamu Hizmetleri (SCS-ASV) Ulusal Sekreteri)
- Muharrem KAHRAMAN, (Belçika Sendikalar Konfederasyonu Türk Göçmen İşçileri Sorumlusu)
- Yorgi KARAULANOV, (Bulgaristan Sendikalar Merkez Konseyi Sekreteri)
- Süleyman GAVAZOV, (Bulgaristan Sendikalar Merkez Konseyi Çevirmeni)
- Georges CHURLET, (Fransa Genel İş Konfederasyonu Sekreteri)
- Luigi TROİNANİ, (İtalya Genel Iş Konfederasyonu Dış İlişkiler Sorumlusu)
- Antonio MINİUTTİ, (İtalya Işçi Sendikaları Konfederasyonu Uluslararası İlişkiler Dairesi Sorumlusu)
- Hasan SARICA, (Kıbrıs Devrimci İşçi Sendikaları Federasyonu Genel Başkanı)
- Tabit El-Harun, (Kuveyt Sendikalar Federasyonu Uluslararası İlişkiler Sekreteri)
- Wieslaw SCHOLZ, (Polonya Sendikaları Merkez Konseyi Uluslararası İlişkiler Dairesi Müdürü)
- Tonasz KOWALSKİ, (Polonya Sendikaları Merkez Konseyi Uluslararası İlişkiler Dairesi Görevlisi)
- Aleksandr DRİYAKİN, (Sovyet Sendikaları Mer-

kez Konseyi Uluslararası İlişkiler Dairesi Sorumlusu)

- Boris OKUŞKO, (Sovyet Sendikaları Kemerova Bölge Konseyi Başkanı)
- Emanuel RITHAROULİS, (Yunanistan Diktatörlüğe Karşı Birleşik Sendika Hareketi Genel Başkanı)

DİSK 7. Genel Kuruluna mesaj gönderen örgütler arasında ayrıca Avrupa Konseyi. Uluslararası Af Örgütü, ICFTU veya ASK üyesi İtalyan İşçi Sendikaları Birliği UIL, Finlandiya Sendikaları Merkez Birliği SAK, İngiltere Sendikalar Kongresi TUC, Danimarka Sendikalar Federasyonu LO, Hollanda Sendikalar Federasyonu FNV'de vardır.

TÜRK-IŞ 11. Genel Kurul Çalışmaları'nın (Türk-İş Yayınları, Ankara, 1979) 49. sayfasına göre Türk-İŞ'in 11. Olağan Genel Kuruluna katılan yabancı konuklar şunlardır:

- Otto KERSTEN, ICFTU (Uluslararası Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri)
- Morris PALADINA, (AAFLI Genel Müdürü «Amerika»)
- Heinz RİCHTER, (DGB İcra Kurulu Üyesi «Almanya»)
- Erich HOFSTETTER, (ÖGB Genel Sekreteri «Avusturya»)
- J. H. HORST, (FNV Yönetim Kurulu Üyesi «Hollanda» ve eşi)
- Vladimir IGNATOV, (Sovyet Sendikaları Dış İlişkiler Daire Başkanı) ve Mustafayev (Sovyet Sendikaları Türkçe Tercümanı)
- Moga ION, (Romanya Sendikaları, Mali Sekreteri) ve Medelea RUSE, (Tercüman)
- Ivan TODOROV, (Bulgar Sendikaları Yönetim Kurulu Üyesi ve İnşaat İşçileri Sendikası Başkanı) ve Süleyman GAVAZOV (Turud Gazetesi - Tercüman)
- Abdul Jabbar IBRAHEEM, (Irak Muthama Bölgesi Sendikaları Federasyonu Başkanı)
- John, J. D'DONNEL, (Amerika Sivil Havacılık - Pilotlar - Federasyonu Başkanı) (AFL-CIO Temsilcisi olarak)
- Trojka SPASOV, (Yugoslavya İşçi Sendikaları Kon-

federasyonu Üyesi «Yugoslavya») ve Emin ILJAMİ (Tercüman)

- Turhan DİKKAYA, (WDR Batı Alman Radyoları)

Kongreye ayrıca Amerika Çalışma Ateşesi Vekili, Alman Çalışma Ateşesi Ben Geiss, AAFLI Türkiye Müdürü T. Miller, Sovyetler Birliği Çalışma Ateşesi Vadim Ivanov da katılmıştır.

DİSK iddianamesinde DİSK'in Şili'deki durumu eleştirmesi suçlanmaktadır.

Şili'deki sendikacıları savunmak, Şili'de seçimle işbaşına gelen bir iktidarın silah yoluyla, zorla devrilmesine, sandıktan çıkan bir Cumhurbaşkanının öldürülmesine karşı çıkmak suç değildir.

ICFTU dahil, tüm sendikal kuruluşlar, dünyanın tüm demokratları da DİSK gibi bu duruma karşı çıkmışlardır ve hâlâ da karşı çıkmaktadırlar. Açık hava toplantıları ile Şili'deki rejimi kınamaktadırlar. Ancak bu sendikaların hiç biri hakkında ülkesinde devleti yıkmak suçu ile dava açılmamıştır.

ICFTU son olarak 27 Ocak-2 Şubat 1986 arasını «Şili ile Dayanışma Haftası» ilân etmiş ve üye sendikaların Şili elçilikleri önünde gösteri yapmasını istemiştir.

Kaldı ki, 1982'de «Şili'de Pinochet rejiminin insan haklarını çiğnediği, Şili'deki uygulamalardan endişe duyuldugu» yolundaki bir BM kararına Türkiye'nin BM Daimi Temsilcisi de olumlu oy kullanmıştır.

DİSK-I İddianamesinin 759. sayfasında «DİSK'in yurt dışında faaliyet gösteren ilişki içinde bulunduğu dernek ve kuruluşlar şunlardır» denilerek bir liste verilmektedir. Bu liste DİSK yayınları ABONE LİSTESİ'dir. DİSK Dergisi kapaklarında ilan edildiği gibi adres gönderen, abone tutarını gönderen tüm kuruluşlara DİSK yayınları gönderilmektedir. Liste bundan ibarettir. Suçlanacak bir yanı da yoktur.

DİSK-I İddianamesinin 741.-749. sayfaları arasında DİSK'e gelen 1 Mayıs mesajları verilmekte ardından 750. sayfada çarpıtmalı bir özet yapıldıktan sonra 751. ve 752. sayfalarında bu mesajlarla DİSK'in Marksist-Leninist olduğunun kanıtlandığı iddia edilmektedir.

Oysa 1 Mayıs mesajı gönderdiği söylenen örgütlerden biri Dünya İş Konfederasyonudur ve Çalışma Programında «Komünist ülkeleri eleştirmeyi» ilke olarak kabul etmiştir.

Adı geçen diğer iki kuruluş ise Lüksemburg İşçi Sendika-

lar Birliği ile İsviçre Sendikalar Birliği'dir. Ve bu iki kuruluş da İddianamenin 708. sayfasında «kendi ülkelerinde sosyalist düzenin kurulmasını savunan sendikaları üye yapmamaktadır» denilen ICFTU'nun üyesidir. İddialara göre bu ICFTU üyeleri DİSK'e Marksist-Leninist devrim yapması gerektiğini söyleyen ve bu yolda maddi yardım yapacağını belirten örgütlerdir.

İşte İddiaların mantığı budur.

Bu tür bir hukuk anlayışına dayalı tüm suçlamaları reddediyorum.

DİSK-I İddianamesinin 713. sayfasında verilen konuşmamda da belirttiğim gibi «yurtseverlik ve işçi sınıfının uluslararası dayanışması bir bütündür» Biz işçilerin uluslararası dayanışmasına inanan yurtsever sendikacılarız.

DİSK, dış ilişkilerinde tek yönlü değil, çok yönlü bir sendikal ilişki izlemiştir.

DİSK, sendikal tercihini Batı Avrupa sendikacılığı olarak yaptığından ASK üyeliğine başvurmuş ve Batı Avrupa'nın en seçkin demokratik sendikal kuruluşlarının oylarıyla ASK üyeliğine kabul edilmiştir. İddianamelerdeki suçlamalar ne olursa olsun, tarih ve günümüz gerçekleri DİSK'i ve DİSK'li yöneticileri aklamaya devam etmektedir.

35. DİSK'İN EĞİTİM ÇALIŞMALARI

DİSK'e ilişkin iddianamelerde ve EHM'da DİSK'in eğitim çalışmaları hukuki niteliği olmayan en ağır ideolojik kelimelerle suçlanmakta ve sendikal eğitim çalışmaları Marksist-Leninist oluşun kanıtları olarak sayılmakta, DİSK eğitimlerinde komünizm propagandası yapıldığı iddia edilmektedir.

DİSK Anatüzüğünün 3. maddesinde

> **DİSK, işçi sınıfının ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan kalkınması ve yücelmesi için, öncelikle Türkiye'nin her bakımdan tam bağımsız olmasını ve hızlı bir kalkınma yoluna girmesini zorunlu görür. Bundan ötürü de Türk işçi hareketinin, Anayasada öngörülen köklü dönüşümlerin gerçekleşmesini sağlayacak bir devrimci öze kavuşmasını şart sayar.**

denilmiştir. Buradaki «devrimci öz» deyişi tahrif edilerek, (Dev-

rimci öz=ihtilâlci ruh) benzetmesi yapılarak DİSK'in ihtilâlci eğitim yaptığı iddia edilmektedir. (DİSK-I İddianamesi, s. 18 ve 36 ve EHM, s. 4 ve 151)

İddialarda DİSK'in Anatüzüğündeki bilinç, bilim, işçi sınıfı bilimi deyimleri saptırılarak «bilim=sosyalizm=komünizm» ve «işçi sınıfı bilimi=Marksist-Leninist ideoloji» benzetmesi yapılarak suçlama getirilmektedir.

EHM'nın 134. sayfasında ise daha da ileri gidilerek «kurulacak proletarya diktatörlüğünün idarecilerini hazırlamak» amacıyla DİSK eğitimlerine önem verildiği öne sürülmektedir.

İddialara göre DİSK'in ekonomik, politik ve ideolojik mücadele içinde işçi sınıfı bilimi rehberliğinde eğitimi yaygınlaştırması ve işçilerin kendileri için sınıf olma bilincine ulaşması suçtur.

DİSK-I İddianamesinin 103. sayfasına göre DİSK işçi sınıfına gerekli olan politik bilinci seminerler ve eğitim çalışmaları ile sağlamıştır ve eğitim faaliyetleri DİSK'in daha kuruluşunda yasak «illegal cemiyet» yapısına sahip olduğunu göstermektedir.

DİSK-I İddianamesinin 315. sayfasına göre DİSK eğitim çalışmaları ile masum işçilerin beyinlerini yıkamış, emekçi halka sermaye sımfını, özel mülkiyeti, kapitalist sistemi, Anayasal nizamı, işçi sınıfının ve müttefiklerinin ortak dışmanı olarak göstermiştir.

DİSK-I İddianamesinin 107. sayfasına göre DİSK «beyni yıkanan, telkin altına alınan... beynini Taksim meydanlarında yıkadığı, seminerle törpülediği, vurucu, kırıcı, katil militanlarıyla...» eyleme girişmiştir.

DİSK'in eğitim çalışmalarına ilişkin tüm suçmaları reddediyorum.

DİSK'in eğitim çalışmalarına ilişkin iddialar, ideolojik yorumlara dayalı, delilsiz, kanıtsız, keyfi, afaki, hukukdışı ve gerçekdışı suçlamalardır.

Suçlamaların keyfi oluşuna bir örneği Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunmak istiyorum. İddia Makamı DİSK'in 1967'den beri eğitim seminerleri yaparak suç işlediğini belirtmektedir. Oysa Konfederasyon olarak DİSK, 1976 yılına kadar hiçbir eğitim semineri düzenlememiş, ancak 1974 yılında tüm basına ve kamuoyuna açık bazı panelleri gerçekleştirmiştir. Yani DİSK'in kuruluşundan itibaren düzenlediği söylenen eğitim

seminerleri gerçek değildir. Bu davadaki suçlamalar işte böylesine gerçekdışı, keyfi ve önyargılıdır.

DİSK'e göre kapitalist toplumda işçi sınıfının (sendikaların değil) mücadelesinin 3 temel biçimi vardır:

1. Ekonomik mücadele,
2. Siyasi mücadele,
3. İdeolojik mücadele,

Ekonomik mücadelenin örgütleri sendikalardır. Siyasi mücadelenin örgütleri ise siyasi partilerdir. İdeolojik mücadele ise gerçekte toplumun her düzeyinde cereyan eder. Ancak Demokratik Sınıf ve Kitle Sendikacılığının Temel İlkeleri broşürünün 8. ve 9. sayfalarında belirtildiği gibi ideolojik mücadelede temel görevi işçi sınıfı partileri yapar.

Bu genel yaklaşım içinde sendikalar üyelerini eğitmek, üyelerini işverenlerin ideolojik saldırılarını göğüsleyebilecek bilgi düzeyine ulaştırmak, onları bilimsel bilgilerle donatmakla yükümlüdürler.

Kitle haberleşme araçlarının günümüzdeki gelişmişlik düzeyinde insanlar çevreden gelen sürekli bilgi akımının etkisi altındadırlar. Ancak insanlara aktarılan bilgiler her zaman doğruyu, gerçeği yansıtan bilgiler değildir. Ve bu bilgiler genellikle belli çevrelerin denetimi altındadır.

Özellikle son 30 yıl içinde baskı ve yayın tekniklerindeki gelişmeler yaygın TV ve radyo yayınları, video-teypler, kasetler ile birlikte bilinci biçimlendirme sanayii diye özel bir sanayi dalı ortaya çıkmıştır. Ancak bu ideoloji yayma araçları genellikle büyük sermayenin tekelindedir. Onların etki alanındadır. Ve onlar bu araçları en son noktaya kadar istismar etmektedirler.

Egemen çevreler teknik olanakların böylesine gelişmiş olduğu bir dünyada emekçi kitlelere yönelik yoğun bir saptırıcı propaganda içindedirler. Kendi dünya görüşlerini, emekçilere emekçilerin kendi görüşleriymiş gibi benimsetmek istemektedirler. Gerçekler emekçi kitlelere tersyüz edilerek gösterilmektedir. Büyük sermaye kendisinin özel çıkarlarının toplumun tüm çıkarlarıyla özdeş olduğunu gösterme yolunda yoğun bir propaganda yapmaktadır.

Kısacası başta işçiler olmak üzere emekçi kitleler yoğun bir ideolojik saldırı altındadırlar. İşte böylesi bir ortamda sendikalar 274 sayılı Sendikalar Yasasının 1. maddesi gereğince

üyelerini kendilerine yönelik ideolojik taaruza karşı uyarmak zorundadırlar. Onlara gerçeği anlatmak zorundadırlar.

Türk Dil Kurumunun **Türkçe Sözlüğü**'nün 400. sayfasına göre ideoloji «toplumun şöyle ya da böyle olması gerektiğine inananların düşünce ve kanışlarından ortaya çıkan öğreti»dir. İşverenler bu tanıma uygun davranmaktadırlar. Bu da son derece doğal bir davranıştır.

Örneğin, yıllardır basında ve diğer yayın organlarında işverenler «grevin çok kötü bir şey olduğu, milli menfaatlere aykırı olduğu, grev yapmamanın vatansever, milliyetçi bir davranış olduğu» yolunda propaganda yapmaktadırlar. Daha önce değişik örneklerini verdiğim bu çaba en açık bir **ideolojik** taarruzdur.

Şimdi sendikalı işçiler buna karşılık ne yapmalıdır? Evet, haklısınız, grev kötü bir şeydir mi, demeliler?

Böylesi bir durumda sendikalar gerçeklere aykırı bir biçimde şartlandırılmaya çalışılan işçilere gerçeği, yani grevin sosyal bir hak oldugunu öğretmeleri, işverenlerin ideolojik taarruzlarına cevap vermeleri gerekir.

İşte sendikal düzeyde ideolojik mücadele bu anlamda gereklidir. Seendikalar Yasasının 1. maddesi bunu zorunlu kılmaktadır.

Yine örneğin, 1976'da resmi kurumlarda okutulan bir ders kitabının bir bölümünde «bir doktorun şerefi ile bir işçinin şerefi aynı olamaz» denilmiştir. Bu da **ideolojik** bir yaklaşımdır.

Şimdi bu ideolojik yaklaşım karşısında işçiler «doğrudur, biz şerefsiz insanlarız» mı demeliydiler? Yoksa bunun ideolojik bir yaklaşım olduğunu açıklamaları ve bu satırların düzeltilmesini sağlamaları mı gerekirdi? İkincisini yaptılar. Ve o satırlar milyonlarca öğrenciye okutulan ders kitabından çıkarıldı.

İşte bu davada bu tavrımız eleştirilmektedir.

Sendikalar Yasasının 1. maddesine göre sendikalar, üyelerinin iktisadi, sosyal ve KÜLTÜREL çıkarlarını korumakla yükümlüdürler. İşte sendikalar bu anlamda, sendikal düzeyde ideolojik mücadele vermekle, üyelerini eğitmekle yükümlüdürler.

Türkiye'de hergün en az sigortalı 5 işçi işkazasında ölmektedir. Bu kazaların nedeni işverenlere göre «dikkatsizlik»tir. İşte bu da ideolojik bir açıklamadır.

Bu ideolojik açıklamaya karşı işçiler susmalı mıdır? Yoksa ideolojik mücadele verip, işkazalarının yeterince güvenlik önlemi alınmaması nedeniyle gerçekleştiğini mi söylemelidirler?

Hergün sanayiye yüzlerce yeni kimyasal madde sokulmaktadır. Bunların bir kısmı kansere yol açmaktadır. Ancak kansere yakalanan işçiler için işverenlerin sarfettiği «kaderi buymuş» sözleri ideolojik sözlerdir.

Sendikalar bu ideolojik sözler karşısında susmalı mıdır?

Sendikalar Yasasının 1. maddesi sendikalara bu durumda mücadele görevi vermektedir.

İşte DİSK'in eğitim anlayışı bu ideolojik düzeyi kapsamaktadır. DİSK'in ideolojik mücadeleden sendikal düzeyde anladığı ve gerçekleştirdiği budur.

DİSK'e ilişkin iddianamelerde ve EHM'da sınıfsal eğitim, ideolojik mücadele, eğitiminin sınıfsal niteliği, bilinç, sımf bilinci gibi terimlere yönelik suçlamalar ile karşılaştırma olanağı yaratması açısından TÜRK-İŞ üyesi 2 sendikal kuruluşun şu görüşlerini Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum.

TÜRK-İŞ'e bağlı YOL-İş Federasyonu'nun İşçi Eğitimi adlı (Ankara, 1975) yayınında şu görüşlere yer verilmiştir:

> Toplumun düzeni derken toplumdaki üretim ilişkileri anlaşılmalıdır. Toplumdaki üretim ilişkileri eğitim kurumlarını da genel olarak eğitim kavramını da belirler. Bir toplumdaki üretim ilişkileri insanların kurulu düzeni değiştirmeyecek bir amaca göre eğitilmesini ister. (s. 5, 6)
>
> ... Eğitimi zorunlu kılan dördüncü ve sonuncu etken sendikaların siyasal alanda ağırlık olabilme isteğidir.
>
> Başta da belirttiğimiz gibi demokrasi bir 'denge rejimi'dir. Çalışanların kendileri ile ilgili sorunlarının pek çoğunun çözümlenebilmesi bir yasa işidir. Bu yasaların meclislerden çıkması ise işçilerin siyasal hayata ağırlık koymalarıyle mümkündür. Bu da işçilere siyasal bilinç verilmesiyle gerçekleştirilebilir.
>
> ... işçi sınıfına siyasal bilinç vererek demokratik mücadele içinde işçi sınıfının bir ağırlık taşımasını sağlamak hak ve çıkarları topraksız, az topraklı köylü, küçük esnaf ve küçük memurla bir çok noktada çakışan işçi sınıfının ülke sorunlarının çözümünde hem kendi hem de toplumun bu kesiminin çıkarlarını korumak için siyasal bir güç olmak gibi amaçlarını gerçekleştirmek çabası da eğitimi zorunlu kılmıştır. (s. 13, 14)

... İşçilerin bilinçlendirilmesi, sendikaların siyasal görevlerini başarıyla yapabilmesi, iktidara gelince ya da ortak olununca, kendisi gibi çalışan sınıf ve sosyal grup emeklerini koruyucu bir düzenin işletilebilmesi için, her şeyden önce ciddi bir eğitimden geçirilmesi gelmektedir. (s. 39)

TÜRK-İŞ'e bağlı DYF-İŞ Federasyonunun XII. Genel Kurul Çalışma Raporunun (Ankara, 1978) «Sendikal Eğitim» bölümlerinde şu görüşlere yer verilmiştir:

Ne var ki nasıl teolojik eğitim büyük çapta dönemin egemen sınıflarının istekleri doğrultusunda ve o sınıfa olanaklar tanıyarak gerçekleştirilmişse günümüzün eğitimi de aynı sınıfsal içeriği yansıtmaktadır. Yani eğitim her kademede egemen sınıfların değer yargıları, ahlâk ve davranışları yönünde onların isteklerini yansıtacak şekilde programlanmakta, bunun yanı sıra eğitim kurumlarının en önde gelenlerinde yine bu sınıfların çocukları yer almaktadır. Burada kanunun ayrıntılarına girmeden önce yukarıda söylediklerimizi açıkça kanıtlayan somut örnekler vermek mümkündür. Bu örnekler özellikle son üç yıllık dönemde eğitimin sınıfsal içeriğini çarpıcı bir şekilde yansıtmaktadır. (s. 35)

3 — İşçi çocuklarının eğitimi açısından önemi olan bu önlemlerin yanısıra, işçi ve ailelerine sınıf bilinci verecek bir eğitim programını da sendikaların hazırlayıp, uygulaması şarttır. Şimdiye kadar ihmal edilen işçi ailelerinin eğitimi etkin bir şekilde planlanmalıdır.

4 — Sendikalar çok kapsamlı bir eğitim programına sahip olmalıdırlar. Bu programlarda konular en basitinden en karmaşığına kadar incelenmelidir. Özgün eğitimde işçi sınıfı açısından konmamış olan konular bu kez işçi sınıfı açısından ele alınmalıdır. Böyle bir programı şu gruplar içinde hazırlayıp uygulamamız gerekmektedir:

a. İşçi ve toplumdaki yeri,
b. Sınıf kavramı,
c. Diğer ülkelerin sınıfsal mücadeleden edindikleri deneylerin incelenmesi,

d. Çağdaş ekonominin ve Türkiye'nin ekonomik ve sosyal durumunun tüm boyutları ile ele alınarak incelenmesi,
e. Günümüz Türkiye'sinde işçilerin ve sendikaların yararlanabilecekleri ve sendikal mücadelede kullanabilecekleri yasal çerçevenin tanıtılması...

İşçi ve ailesinin sınıf bilgisinin doğrultusunda güncel olaylar açısından aydınlatılması ve yönlendirilmesi gerekir. (s. 105)

TÜRK-İŞ üyelerinin yukarıdaki değerlendirmeleri doğrudur ve yasaldır. Ancak bu konuda da neden DİSK'e karşı, ÇİFTE ÖLÇÜ uykulanmakta ve DİSK suçlanmaktadır?

Öte yandan DİSK Anatüzüğünün 3/4 maddesindeki bilinç kelimesi suçlamaların kanıtı olarak gösterilmektedir.

İddialara göre bilinçli olmak, bilinçlenmek suçtur, çünkü bilinçli olmak komünist ve de ihtilalci olmak demektir.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü'nün (1981 Baskısı) 118. sayfasına göre bilinç, bilinçli ve bilinçsiz kelimeleri şöyle tanımlamaktadır:

Bilinç: 1. Bir bakıma göre, duyum, heyecan, düşünme ya da başka bir ruh etkinliği ile nitelenen durum; başka bir bakıma göre de, ben'in kendi etkinliğini ve duygulanımlarını sezebilmesi, en geniş anlamda zihin, şuur. 2. Bir toplulukta ruh etkinliğinin ya da durumunun topu, şuur.

Bilinçli: Eleştirimli bir biçimde, kendi etkinliğinin farkında olan, şuurlu.

Bilinçsiz: Kendi etkinliğini eleştirimli bir biçimde sezmeyen, şuursuz.

Bilinç, insanın çevresini ve kendisini algılamasını sağlayan bilgilerdir.

Bilinç ve bilinçli olma, hele hele sınıf bilinci terimlerinden korkmamak gerekir.

Bilinç terimini, ya da sınıf bilinci terimini kullanmış olmak hiçbir suçun delilini oluşturamaz. Sınıf bilinci terimini kullanmak, Marksist-Leninist olmanın ölçüsü kabul edilemez.

27 Aralık 1985 tarihli Milliyet gazetesinde çıkan bir habere göre Türkiye Kimya, Petrol, Lastik ve Plastik İşverenleri Sendikası KİPLAS'ın Yüksek Danışma Konseyinde, Hazine ve Dış

Ticaret Müsteşarı Ekrem Pakdemirli toplantıya katılan TÜRK-İŞ Başkamna cevap verirken şöyle demiştir:

> **Geminin süvarisi de, birinci kaptanı da, çarkçısı da, orta direkten, işçi sınıfından gelmiş insanlardır. Onların dertlerini, isteklerini iyi bilirler. Sınıf bilincini gayet iyi taşırlar. İçinden çıktıkları sınıfa ihanet etmezler.**

İddianamelerin kıyas mantığına göre bu devlet müsteşarı Marksist-Leninist midir? TCK'nın 146., 141. ve 142. maddelerini ihlâl mi etmiştir?

İddianamelerin ve EHM'nın hukukdışı kıyas mantığı ile karşılaştırma olanağı yaratması nedeniyle yukarıdaki haberi veren gazete küpürünü ekte Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum. (EK No: 14)

Toplumun özü insanın yeme, içme, barınma, giyinme, üretme gibi en yalın ihtiyaçlarından, çağdaş karmaşık makinelerin üretimine kadar hayatın üretimi ve yeniden üretimidir. Bu süreç içinde insanın gerçekleştirdiği toplumsal örgütler, yasalar, düşünceler, önyargılar, ideolojiler çeşitlidir. Ancak kesin olan şudur ki, insan sürekli olarak daha iyiyi, daha güzeli arama çabasındadır.

Bu ise ancak ve ancak insanın çevresini yani doğayı ve toplumu tanıması, kendini tanıması ile mümkündür. İşte insanın çevresini ve kendini tanıması bilinçli olması demektir.

İddialarda buna karşı çıkılmaktadır.

İddialarda «gözlerimi kaparım, vazifemi yaparım» örneği, gözleri at gözlüğü ile kapatılmış işçiler istenmektedir. Düşünmeyen, görmeyen, anlamayan, çağının anlamını ve kendini kavramayan insanlar istenmektedir.

Çünkü DİSK-I İddianamesinin 105. sayfasına göre işçiler düşünmeye, öğrenmeye başlarlarsa, hele dünyaya emekçiler açısından bakarlarsa, «fikirler beyinlerinde kalmayacağına göre» o ülkede az sonra ihtilal olacaktır.

Eğitim yasaklamak, kitapları yasaklamak, toplumsal ve siyasal değişimi ve gelişmeleri önlemez. Çünkü toplumlar kitaplar istediği için değişmez.

Bu toplum «beşikten mezara kadar ilim» sözünü temel kabul etmiş bir toplumdur.

Çağdaş medeniyet seviyesine ulaşmak, hatta onu geçmek ancak okumakla, eğitimle mümkündür.

İddialardaki eğitimden duyulan korku bana işverenlerin sözcülerinin yıllar önceki çabalarını hatırlatmıştır.

TÜRK-İŞ'e sunduğumuz ve kamuoyunda «12'ler Raporu» olarak bilinen **Türk Işçi Hareketi Için Sosyal Demokrat Düzen** adlı raporun 51. sayfasında belirtildiği gibi sanayiin beşiği olan İngiltere'de işçilere de ilk öğretim hakkımn tanınmasını sağlayacak yasa taslağı görüşmeleri sırasında telaşa kapılan egemen çevrelerin sözcülerinden Mr. Giddy şöyle demiştir:

> **İşçilere ve çocuklarına eğitim vermekle, onların kendi dünyalarındaki saadetlerini ve ahlaklarını bozacaksınız. Eğitim gören işçi çocuğunu, kendi alıştığı yaşantısını beğenmeyecektir. Onları iyi hizmetçiler yapalım, sanayi ve tarımda itaatli ve becerikli işçiler haline getirelim diye eğitim vermeye çalışırken, unutmayınız ki, kendi başımıza yeni efendiler yetiştirmiş olacağız.**
> **Bunlar okuyunca ellerine geçecek fesatçı dergi ve kitapları da karıştırma hevesine kapılacaklardır. Böylece hem bizi, hem de Hristiyan dininin aleyhine pek çok cereyanlara karışacaklardır. Hatta, dahasını söyleyeyim size, bunlar biraz daha okurlarsa, bizi ve fabrikalarımızla birlikte devletimizi de ele geçirmeye kalkışabilirler, o takdirde üzerlerine silahla yürümek zorunda kalacağız. Ama iş işten geçmiş olacaktır...** (Türk İşçi Hareketi İçin Sosyal Demokrat Düzen, Ankara 1972, s. 51)

Korku buydu. Ama İngiltere'de işçiler okudu, sendikalarınca eğitildi, kitap karıştırdı, bilinçlendi, fakat Ingiltere hâlâ yerinde duruyor.

- İktisadi, sosyal ve siyasal sorunların iyice karmaşıklaştığı günümüzde, hiç bir toplumsal sorun yoktur ki, işçilerle ilgili olmasın. Sanayileşme, enflasyon, işsizlik, gelir dağılımı... gibi işçileri ilgilendiren temel konularda işçilerin çağdaş bilgilerle donatılması ancak sendikal eğitim ile mümkündür.

- Sendikal örgütlenme bir bilinç işidir. İşçilerin anayasal ve yasal sendikal haklarını kullanabilmeleri bilinçli olmalarına bağlıdır. Bu da ancak sendikal eğitimle mümkündür.

- Sendika özgürlüğü ve sosyal hakların yaşama geçirilmesi, işçilerin toplu sözleşme görüşmelerini mükemmel biçimde gö-

türmeleri, anarko-sendikalizm gibi akımlara kapılmamaları ancak sendikal eğitim ile sağlanabilir.

• Toplu sözleşmelerin işyerlerinde uygulanabilmesi, grevlerin yasalara uygun gerçekleştirilebilmesi ancak sendikal eğitimler ile yetiştirilmiş işyeri temsilcilerinin varlığına bağlıdır.

• İşçilerin doğruyu ve yanlışı anlamaktan öğrenmekten başka yolları yoktur.

• İşçilerin bilgi ve kültürleri gelişmedikçe sendikalar işçiler tarafından yönetilemez.

• Sendikalar demokratik kuruluşlardır. Böylesi kuruluşlarda demokrasinin tam anlamıyla işleyebilmesi, demokratik ilkelerin yaşama geçirilmesi ancak ve ancak sendikal eğitimle mümkündür.

• Çağdaş toplumlarda sendikalar baskı grubudurlar. Sendikaların bu görevlerini yerine getirebilmeleri de ancak sendikal eğitimle mümkündür.

• Kısacası işçilerin iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarlarını korumaları ancak sendikal eğitim ile mümkündür.

İşte gerçek bir sendikal eğitimin gerekliliği bu nedenlerden kaynaklanır. İddialarda «sendikal eğitim»den ne anlaşılması gerektiği kesinlikle belirtilmemekle birlikte, işçilerin eğitilmesi, bilinçlenmesini kabul edilmemekte ve suçlanmaktadır.

Çağdaşlığın temeli, demokrasinin «olmazsa olmaz» koşulu, eğitim ve düşünce özgürlüğüdür. Kimileri kitap sever, kimileri korkar. Biz işçiler kitabı severiz. Bize dünyayı, toplumları tanıtan kitaplar bizim en yakın dostumuzdur.

Biz işçiler okumak, öğrenmek isteriz. Yalnız dünyanın döndüğünü değil, dünyada nelerin döndüğünü de öğrenmek isteriz. Neden, nasıl, niçin bilmek isteriz. Bize ve dünyaya dair her şeyi bilmek isteriz.

Bilmek, öğrenmeyi gerektirir. Bu ise açıklık, özgürlük gerektirir. İnsanların öğrenme ve öğretme özgürlüğüne sınır koydunuz mu, insanlar robotlaşır. Biz insanların robotlaşmasına karşıyız. İnsanoğluna inanıyoruz. Düşünme özgürlüğüne, öğrenim özgürlüğüne engel tanınmamasına yönelik taleplerimizin, daha az değil, daha bol özgürlük taleplerimizin temeli budur.

Eğitim insanın en temel hakkıdır, aynı zamanda sosyal bir haktır. Bu hak Türkiye'nin de altında imzası olduğu tüm uluslararası metinlerde ve çağdaş anayasalarda güvence altına alınmıştır. 1961 Anayasası da eğitim hakkını temel hak ve ödevlerin başında saymıştır.

Eğitim insanı toplum içinde yetkin ve mutlu kılmak üzere fiziksel, zihinsel ve manevi yeteneklerinin geliştirilmesi çabasıdır.

İşte sendikal eğitim de bu genel eğitimin bir parçasıdır.

Türkiye'nin 1949'da onayladığı Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 26. maddesine göre her şahsın eğitim hakkı vardır. Aynı maddeye göre «eğitim insan şahsiyetinin tam gelişmesini ve insan haklarıyla ana hürriyetlere saygının kuvvetlenmesine istihdaf etmelidir. Bütün milletler ırk ve din grupları arasında anlayışı, hoşgörü ve dostluğu teşvik etmeli ve Birleşmiş Milletlerin barışın idamesi yolundaki çalışmalarını geliştirmelidir. «Yine İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 22. maddesine göre, «her şahsın haysiyeti için ve şahsiyetinin serbestçe gelişmesi için zorunlu olan, ekonomik, sosyal ve kültürel hakların... gerçekleştirilmesine hakkı vardır.»

Aynı Bildirgenin 27. maddesine göre de «herkes, topluluğun kültürel faaliyetine serbestçe katılmak, güzel sanatları tatmak, ilim sahasındaki ilerleyişe iştirak etmek ve bundan faydalanmak hakkına haizdir.»

İşte DİSK'in eğitim çalışmalarında bu ilkeler temel olmuştur.

Çağdaş Anayasaların en mükemmellerinden biri olan 1961 Anayasasınm 50. maddesinde öğrenim hakkı, 20. maddesinde düşünce hürriyeti, 21. maddesinde bilim ve sanat hürriyeti belirlenmiştir. 1961 Anayasasının 14. maddesine göre ise «herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını geliştirme haklarına sahiptir.»

İşte DİSK'in eğitim çalışmalarında 1961 Anayasasının bu ilkeleri temel olmuştur.

İnsanı diğer canlılardan ayıran nitelik, insanın düşünebilmesi, kendi kendini eğitmesi ve buna bağlı olarak üretici faaliyetlerde bulunabilmesidir.

Uluslararası Çalışma Örgütü ILO çeşitli sözleşme ve kararlarında çalışma yeteneğinin korunmasını amaçlamıştır. Çalışma yeteneği, bedeni ve zihni faaliyette bulunmak için sahip olunması gereken yeteneklerdir. ILO bunların en üst düzeyde geliştirilmesini tüm üye ülkelere ve sendikalara görev olarak vermiştir.

Yine ILO ve Birleşmiş Milletlere bağlı Dünya Sağlık Örgütünü (WHO) oluşturduğu işçi sağlığı komitesi 1950'de «tüm mesleklerde işçilerin fiziksel, zihinsel ve toplumsal varlık olarak

en iyi duruma getirilmelerini ve bu durumun korunmasını temel amaç edinmiştir.

ILO'ya göre sendikaların üyelerinin zihinsel yeteneklerini geliştirmeleri, onların toplumsal varlıklarım en üst düzeyde tutmaları yalnızca bir hak değil, aynı zamanda sendikal bir görevdir.

DİSK'in eğitim çalışmalarında işte ILO'nun bu yaklaşımı yol gösterici olmuştur.

Öte yandan çalışma mevzuatımıza göre sendikal eğitim bir görevden öte, **YASAL BİR YÜKÜMLÜLÜK**'tür.

274 sayılı Yasanın 1. maddesi sendikalara işçilerin iktisadi ve sosyal çıkarlarının yanısıra **KULTÜREL** çıkarlarını da koruma görevi vermiştir.

274 sayılı Sendikalar Yasasının 14. maddesinin (i) ve (ı) fıkralarına göre sendikalar şu faaliyetlerde bulunabilirler:

> **i) İşçilerin veya işverenlerin mesleki bilgilerini arttıracak, milli tasarruf ve yatırımın gelişmesine ve reel verimliliğin çoğalmasına hizmet edecek konferanslar tertiplemek, sağlık ve spor tesisleri, kütüphane, basımevi ve benzeri kültürel tesisleri kurmak, işçilerin boş zamanlarını iyi ve nezih şekilde geçirmeleri için imkânlar sağlamak,**
>
> **ı) Üyelerin refah ve mesleki menfaatlerini herhangi bir şekilde ilgilendirebilecek her konu hakkında inceleme ve araştırmalar yapmak ve gaye ve fikirlerinin gerçekleştirilmesi için her türlü kanuni yollardan faaliyet sarfetmek.**

Aynı maddenin 3. fıkrasına göre işçi sendikaları, gelirlerinin en az % 5'ini üyelerinin bilgi ve kültür seviyelerini yükseltmek için kullanmak zorundadırlar.

Burada özellikle bir noktayı Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunarım: Sendikalar Yasası yalnızca işçi sendikalarını eğitim için en az % 5'lik bir harcama yapmakla zorunlu kılmamıştır. İşveren sendikalarına sendikal eğitim yükümlülüğü getirmiştir. Bu açık ayırım, bu davadaki suçlamalar açısından son derece önemlidir.

274 sayılı Sendikalar Yasası'nın Millet Meclisi'nin 10 Nisan 26 Nisan 1963 tarihleri arasındaki oturumlarında tartışılması sırasında Yasanın 14. maddesindeki sendikaların faaliyetlerine,

özellikle sendikaların eğitim faaliyetlerine ilişkin tartışmada Geçici Komisyon sözcüsü şunları söylemiştir

> **Maksat gitgide artan bir zenginliğin daha adil bir surette dağıtılmasıdır. Sadece milli gelirin, milli servetin artması da değil; hem artacak, hem de daha adil bir surette dağıtılacaktır... İşte bu bakımdan az gelişmiş demokratik memleketlerdeki sendikacılık siyaseti ve bu siyasete dayanan talepler, ileri kapitalist memleketlerdeki sendikacılık siyaseti ve bu siyasete dayanan taleplerinden daha farklı olur ve olmalıdır.**

Yasa'nın 14. maddesine ilişkin tartışmalar sırasında konuşan dönemin Çalışma Bakanı ise Yasa ile çok güçlü bir sendikacılık amaçladığını, güçlü işçi sendikacılığından korkulmaması gerektiğinden bahisle şunları söylemiştir:

> **Eğitime para ayıramayan, asgari bir ölçüde para ayırma ihtiyacını duymayan sendikalar da olsa gerek. Eğer öyle olsaydı, bütün sendikalar, işçinin eğitimine yalnız sendikacıların değil, işçinin eğitimine gereken önemi verseydi, bütün sendikalı işçiler, işçi sayısının dörtte, beşte birinden ibaret kalmazdı. İşçiler, üçyüzbin sendikalı işçiye, beşyüz küsur sendika kurulması gibi kendi aleyhlerindeki bir durum içine düşmüş olmazlardı... işçinin, sendikacının kuvvetlenmesinden korkan hükümet veya meclis onun uyanmamasını, eğitilmemesini ister. Ama uyanmasını, eğitilmesini isterse onun kuvvetlenmesini ve haklarını daha iyi korur hale gelmesini istiyor demektir.**
>
> **(Sendikalar ve Grev, Lokavt Hakları, Türk-İş Yayını, No: 35, 1965, Ankara, s. 764-766)**

Görüldüğü gibi Sendikalar Yasası sendikalara eğitim yapma görevi vermiştir. «Gelirlerin en az yüzde beşi eğitime ayrılır» diyerek, bu görevi iyice somutlamıştır.

Yani iddialarda öne sürüldüğü gibi eğitim yapmak değil, eğitim yapmamak suçtur.

İddialar sendikaların işçilere sınıf bilinci vermesine karşıdır. Daha önce de belirttim: sendikalar Kanarya Sevenler Derneği gibi kuruluşlar değildir. Sendikalar sınıf örgütüdür. Onla-

rın eğitimi de elbette bu anlamda sınıfsal nitelikli olacaktır. Kaldı ki, sınıfsal bilinçten de korkmamak gerekir.

Sanayileşmenin ve sendikacılığın tarihini birazcık bilenler bile çok iyi anlamışlardır ki, işsizliğe, sefalete karşı duydukları kini makine kırmakla çözmeye çalışan işçiler, ancak sınıf bilinci ile bu ilkel yaklaşımı aşmışlar ve çağdaş mücadele yöntemlerini öğrenmişlerdir. İşçiler ancak sınıf bilinci ile anarşizm, anarko-sendikalizm gibi sapkınlıkları aşabilmişlerdir.

Bu konuda Çalışma eski Bakanlarından Prof. Cahit TALAS şu görüşü öne sürmektedir :

> Birçok kimseler, işçilerin sınıf bilincine ulaştıkça herşeyi bu çerçeve içinde gördüklerini ve topluma karşı memnuniyetsizlik duyguları içinde bulunduklarını söylemektedirler. Toplu müzakereler bu bilincin yarattığı bir eziklik içinde geçerse, uyuşmazlık eğilimi artmakta ve grev eğilimi yükselmektedir. Ancak, bugün ilerlemiş kapitalist ülkelerde sınıf bilincinin gelişmiş olması ile grev eğiliminin yoğunlaştığı görülmemektedir. Sosyal barış ve adalete yönelmiş tedbirler, kapitalizmin katılığını geniş ölçüde yumuşattığından sınıf bilinci bir uyuşmazlık nedeni olmaktan çıkmaktadır. Yalnız şunu da belirtmek yerinde olur ki, bazı grevlerin temelinde toplu pazarlıktan doğan bir uyuşmazlıktan çok topluma karşı bir seslenme vardır. Sosyal refah devletinin gelişmiş olduğu ülkelerde, sınıf bilinci ne derece ileri olursa olsun, grev eğilimi çok düşüktür. (TALAS, Sosyal Ekonomi, 1972, s. 480)

Öte yandan genel olarak demokrasinin, özel olarak da sendika demokrasisinin işlemesinde sendikal eğitim son derece önemlidir.

Tüm sosyal siyaset ve iş hukuku bilim adamlarınca kabul edildiği gibi sendikal demokrasi ile eğitim arasında son derece yakın bir ilişki vardır. Ancak eğitilmiş işçiler sendikal davalarına sahip çıkabilirler. Sendika demokrasisinin gerçekleşmesinin tek yolu eğitimdir. Sendika ağalığına karşı en etkin panzehir sendikal eğitimdir.

Sendikal düzeyde katılımcı bir demokrasi, işçilerin eğitilmesi, bilinçlenmesi ile mümkündür.

Bu davada, DİSK sanki kendini Milli Eğitim Bakanlığı ye-

rine koyuyormuş gibi, Milli Eğitim Temel Kanununu uyguluyormuş gibi, önyargıya dayalı suçlama getirilmektedir.

Sendikal eğitim, işçilere gerekli özel iktisadi, sosyal ve kültürel bilgilerle donatan **ÖZEL** bir eğitimdir. Bu eğitimin Milli Eğitim Temel Kanunu ile hiç bir ilgisi yoktur.

Milli Eğitim Temel Kanununa göre Milli Eğitim Bakanlığı sendikal eğitim yapmakla görevli değildir. Bu görev Sendikalar Yasası gereği sendikalara verilmiştir. Sendikalar da Milli Eğitim Bakanlığı görev alanına giren eğitim vermekle yükümlü değillerdir. Bu nedenle sendikal eğitim, Milli Eğitim Bakanlığının değil, Çalışma Bakanlığının denetimindedir. Ve sendikaların eğitim çalışmalarını Sendikalar Yasasının 29. maddesi gereğince Çalışma Bakanlığı denetler.

DİSK'in gerçekleştirmeye çalıştığı sendikal eğitim, Milli Eğitim Temel Kanununa göre gerçekleştirilen eğitimin alternatifi değildir. DİSK, Milli Eğitim Temel Kanunu hiç bir zaman yok saymamıştır. O kadar ki, T.C. Hükümeti'nin Milli Eğitim Temel Kanununun 14. maddesi gereği Mesleklerin Kademeleri, Her Kademenin Unvan, Yetki ve Sorumluluklarıyla ilgili Kanun Hakkında DİSK'ten görüş istediğinde DİSK Eğitim Dairesi Milli Eğitim Temel Kanununa göre çıkarılacak olan yasayı inceleyerek görüşlerini bildirmiştir. Buna ilişkin yazışmaların dosyada bulunması gerekir. Ama devletin DİSK'e ilişkin yazıları bu davada delil olarak sunulmamıştır.

ILO'nun 87 sayılı Sendika Özgürlüğü Sözleşmesine göre Sendikalar eğitim programlarını yapmada özgürdürler.

Bu davadaki DİSK'in kurulduğu ilk günden itibaren gizli, illegal eğitim yaptığı iddia edilerek suçlama getirilmektedir.

Oysa DİSK'in tüm eğitimleri, DİSK üyesi sendikalarla işverenler arasında imzalanan toplu sözleşmelerdeki eğitim izinlerine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir.

DİSK dönem dönem Sendikalara yazı göndererek, o dönem hangi programla, hangi ilde, hangi tarihte, hangi salonda, saat kaçta, kaç adet seminer yapacağını, üye sayısına ve bölgedeki örgütlülük durumuna göre o sendikadan kaç üyenin seminere katılabileceğini bildirmiştir.

Sendikalar da bu yazıdaki tarihlere göre işverenlere resmi yazılar yazarak, toplu iş sözleşmelerindeki eğitim iznine göre işverenlerin belirtilen sayıda işçiye ücretli izin vererek DİSK eğitimlerine göndermesini istemiştir. Bunlara ilişkin yazışmalar sendikaların dosyalarındadır.

Yani DİSK eğitimleri işverenlerin günler öncesinden haberdar oldukları eğitimlerdir. DİSK eğitim yapmıştır, eğitimlere katılan işçilerin günlük ücretlerini ise işverenler ödemiştir. İşçilerin eğitim izni ile fabrikadan ayrılmaları nedeniyle eğitime katıldıkları tüm işçiler tarafından bilinirdi. Eğitimden dönen işçiler eğitimlerde öğrendiklerini arkadaşlarına da aktarırdı.

Bu nedenlerle DİSK eğitimleri gizli değil, hem işverenlerin, hem diğer işçilerin çok yakından izledikleri toplu iş sözleşmelerindeki **EĞİTİM İZİNLERİ**'ne dayalı, gizliliğe hiçbir yer bırakmayan, meşru, yasal eğitimlerdir.

Bu davadaki iddiaların aksine DİSK eğitimlerine yalnızca temsilci ya da baştemsilci değil, ayırımsız tüm işçiler çağrılmıştır. DİSK İddianamesine EK 152 No'lu Deliller Klasörünün 59. ve 60. dizisindeki DİSK yazıları bu söylediklerimin kanıtıdır.

Ayrıca DİSK Temel Eğitim Seminerlerine katılan üyelerin kimliklerini ortaya koyan, fotoğraflı **Katılım Bildirimi** doldurulmuş ve bunlar düzenli arşivlenmiştir. Bu dosyalar ya İddia Makamının elindedir ya da kayyımlardadır. Sadece bu dosyalar DİSK eğitimlerine yönelik illegalite, gizlilik suçlamalarını yerle bir etmeye yeter.

DİSK eğitimleri, ilk kez sendikal eğitime katılan işçilere verilmesi gerekli ilk bilgileri kapsamıştır. Konular bir sosyal siyaset ya da sosyal ekonomi ve iş hukuk kitaplarındaki genel konuları kapsamıştır.

Bu derslerde Marksizm-Leninizm anlatılmamıştır. Bu derslerde Marksist-Leninist felsefe işlenmemiştir. DİSK eğitimlerinde dayanışma bilinci işlenmiştir. Eğitimin önemi üzerinde durulmuştur. Sendikacılığın tarihi anlatılmıştır. 274 ve 275 sayılı Yasalar, ilgili yönetmelikler ve Anayasal haklar işlenmiştir. Ulusal bağımsızlık ve demokrasi kavramları işlenmiştir.

Sendikalar Yasası, sınıf çıkarları gereği, işçi ve işveren sendikalarının ayrı ayrı kuruluşlar halinde örgütlenmelerini zorunlu kılmıştır. Bu nedenle ücret-emek-sermaye ilişkilerini, gelir dağılımını, sömürüyü yani artı-değeri öğretmek sendikalar için bir suç değil, yasal bir yükümlülüktür.

DİSK eğitim seminerlerinde TCK'nın 142. maddesinde mütalâa edilen herhangi bir övme ya da propaganda çabasında bulunulmamıştır.

20-26 yaşları arasındaki insanların yaklaşık en fazla 18 saat kadar süren 3 günlük eğitim seminerlerinde «beyninin yıkanması» ve «Marksist-Leninist yapılması» mümkün değildir.

İnsanoğlu henüz böylesine marifetli bir makina icat edebilmiş değildir. Kaldı ki, böylesi bir amacımız olmamıştır.

Sendikalar bir kitle örgütüdür. Sendikal eğitimlerde her görüş tartışılır. Sendikal eğitimde temel ölçü kitle örgütü olma niteliğine zarar vermemektedir. Çünkü kitle kuruluşlarında üyeleri biraraya getiren neden politik, ideolojik ya da felsefi tercihler değildir. İdeolojik, politik birliklerin esas olduğu yer siyasi partilerdir.

Sendikal eğitimde işçilere olayları kendi açılarından yorumlamaları ve kendi çıkarlarına göre çözüm yolları önermeleri konularında bilgi verilirken, sendikaların kitle kuruluşu oldukları, her siyasi görüşteki kişinin varlığı gerçeği bir an bile gözden uzak tutulamaz.

DİSK-I İddianamesinin 98. sayfasına göre DİSK'in «temel eğitim seminerleri, A Tipi, B Tipi ve C Tipi seminerler olmak üzere üç bölümden oluşmuştur. A Tipi temel eğitim başlangıçta her işçiye, B Tipi vasat düzeydeki işçi ve temsilciye, C Tipi ise üst düzeydeki sendika liderlerine tatbik edilmektedir.»

Aynı husuş, DİSK-I İddianamesinin 592. ve EHM'nın 134. sayfalarında da öne sürülmüş, DİSK'in 3 günlük A tipi, 12 günlük B tipi, 30 günlük C tipi semineri uyguladığı ileri sürülmüştür.

İşte yalnızca bu iddialar bile iddiaların gerçekdışılığını sergilemeye yeterlidir. DİSK'in tarihinde hiç bir zaman 3'er günlük eğitim seminerleri dışında 10'ar, 12'şer ya da 30'ar günlük E tipi, C tipi eğitimler yapılmamıştır. Bu tür eğitimler 1976'da düşünülmüş, ancak gerçekleştirilememişdir.

Olmayanı var etme çabası içinde sık sık başvurulan tahrifat ve saptırma ile DİSK hukukdışı biçimde suçlanmıştır.

DİSK-I İddianamesinin 628. sayfasında bazı slayt bantları ve filmler ile bazı sosyalist ülkelerin propagandasının yapıldığı ve eğitime katılan kursiyerlere ideolojik yayınlar verildiği iddia edilmiştir. İddianamenin 759. sayfasında da TKP gazetelerinin işçilere okutturulduğu ve TKP'nin Sesi radyosunun haber ve yorumlarını içeren bantlara eğitim çalışmalarında yer verildiği iddia edilmiştir.

Tüm bunlar belgesiz, kanıtsız, gerçekdışı iddialardır.

DİSK eğitimlerinde yukarıdaki türden slayt bantları ve filmler kullanılmamıştır. DİSK eğitimlerinde ses bantları bir eğitim aracı olarak kullanılmamıştır. TKP'nin yayınlarının ise

dağıttırılması, dinletilmesi, TKP konusundaki tavırları net olan yöneticiler ve çahşanlar açısından mümkün değidir.

DİSK 7. Genel Kurul Çalışma Raporu'nun 343. sayfasında şöyle denilmektedir :

> **Temel Eğitim Seminerlerine katılanlara DISK amblemi taşıyan bir seminer çantası, bir kalem, bir bloknot ve o seminer sırasında elimizde bulunan fazla dergi, broşür ve afişlerden verilmiştir.**

Biz, 12 Eylül 1980 öncesinde eğitim seminerlerine katılanlara ne verdiğimizi açıkça yazmışız. Ama olmayanı var etme yöntemi ile DİSK'e hâlâ bu konuda suçlama getirilebilmektedir.

DİSK-I İddianamesinin 98. ve 593. sayfalarından itibaren tekrarlanarak özetlenen ve EHM'nın 134. sayfasında sözü edilen DİSK Eğitim Notları adlı yayın daha önce delilleri ile kanıtladığım gibi DİSK'e ait değildir. DİSK eğitimlerinde kullanılmamıştır.

Yine İddianamenin 629. sayfasında DİSK'e maledilen ancak Tekstil Sendikasına ait olduğu söylenen «Kapitalist Toplumda Sosyal Sınıf Nedir? Sınıf Mücadelesi Nedir?» adlı yayın daha önce açıkladığım gibi DİSK'e ve Tekstil Sendikasına da ait değildir. DİSK eğitimlerinde kullanılmamıştır.

EHM'nın 135.-138. sayfaları arasında verilen 10 günlük Eğitim Programı DİSK'e ait değildir. Gönen Mites'te DİSK eğitimleri de yapılmış değildir.

Bu davada delil olarak sunulan imzasız, tarihsiz, kime ait oldugu, nerede bulunduğu belli olmayan çeşitli kağıtların DİSK eğitimlerinde DERS NOTU olarak kullanıldığı iddia edilmiştir. Bunlar hukukdışı iddialardır.

DİSK eğitim seminerlerinde 1940'lardan bu yana üniversitelerimizde sosyal siyaset kürsülerinde, sosyal siyaset, sosyal ekonomi, endüstriyel ilişkiler, iktisat, tarih ve iş hukuk derslerinde ökutulan konular işçilerin anlayabileceği basit, kısa biçimler ile işlenmiş ve kaynak olarak da bu üniversite kitapları kullanılmıştır. DİSK Eğitim Dairesi tarafından «EĞİTİM NOTLARI» olarak kullanılan herhangi bir yayın yapılmamış, sendikal eğitimlere katılan üyelere eğitim notu olarak herhangi bir yayın verilmemiştir. Verildiği iddia edilen metinlerin DİSK ile hiç bir ilgisi yoktur.

Bu durum yine DİSK 7. Genel Kurul Çalışma Raporu'nun 344. sayfasında

Temel Eğitim Seminerlerinde anlatılan konuların ders notları biçiminde topluca yayınlanmaması, Eğitim Dairesinin bu dönemdeki en büyük eksikliği olmuştur.

denilerek içtenlikle ve açıkla eğitim notu yayınlanmadığı vurgulanmıştır.

DİSK-I İddianamesinin 628. ve 759. sayfalarında DİSK Kütüphanesinde bulunan bazı kitaplarda yer alan görüşler DİSK eğitimlerine mal edilmek istenmiştir. Bu da hukukdışı bir iddiadır.

DİSK gibi üyeleriyle birlikte milyonlarca kişinin iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarlarını korumakla yükümlü, konfederal yapılı sendikal bir kuruluşta çok sayıda ve çeşitli yayın bulunması son derece doğal ve yaşal bir zorunluluktur. Ancak doğal ve yasal olmayan, DİSK'te bulunduğu iddia edilen kitapların içeriğinden DİSK yöneticilerinin ya da DİSK Eğitim Dairesinin sorumlu tutulmak istenmesidir.

Bu davada DİSK'e ilişkin iddianamelerin ve EHM'nın birçok yerinde sendikal eğitim, DİSK-I İddianamesinin 62. ve EHM'nın 140. sayfalarında DİSK'in Kültür Merkezi kurması ve 628. sayfasında film, slayt kullanması suçlanmakta, bunların DİSK'in TCK'nın 141., ve 146. maddelerindeki suçu işlediğinin kanıtları olduğu iddia edilmektedir.

İşçi eğitimi, işçi ve işveren sendikaları ile hükümetlerin oluşturdugu «Üçlü Temsil» esasına göre çalışan Birleşmiş Milletlerin uzmanlık örgütü Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'nun Türkiye Bürosu tarafından çevrilerek 1983'de Ankara'da yayınlanan İşçi Eğitimi ve Teknikleri adlı kitabında ayrıntılarıyla işlenmektedir.

Yayın hakkı ve yayınlayanı ILO olan ve ILO Türkiye Temsilciliği tarafından bastırılan kitapta, başlıkları itibariyle, «işçi eğitimi, işçiler için ve işçilerin gereksinmelerine göre bir eğitim olmalı, başarıya ulaşması için işçiler ile işçi kuruluşlarınca desteklenmelidir», «işçi eğitimi, birinci derecede işçilerin ve işçi kuruluşlarının doğrudan ilgi duyduğu iş yaşamı ile, sosyal ve ekonomik sorunlara yönelik olmalıdır», «işçi eğitimi işçilere ve işçi liderlerine daha fazla endüstriyel, vatandaşlık ve toplumsal sorumluluklar yüklenmesinde yardımcı olmalıdır» denilmektedir.

Kitabın 12. sayfasında işçi eğitiminde temel eğitim, teknik

eğitim, sosyal ve ekonomik eğitim, kültürel ve bilimsel eğitim olarak 4 düzey olduğu, işçi eğitiminin politik konuları kapsayabileceği belirtilmekte, 16. sayfasında ABD'de sendikaların resim, heykel, müzik dershaneleri açtığı, İsrail'deki sendikal merkezin 240 koro, 200 tiyatro ve 82 orkestra ile ilişkili olduğu yazılmaktadır.

Kitabın 24.-29. sayfaları arasında verilen sıradan 2 işçi eğitimi programında ise şu konular yer almaktadır: «işçi sendikacılığının tarihi», «uluslararası işçi sendikacılığı», «ekonomik, sosyal ve politik sorunlar», «ücretler», «işçi sendikalarının politik faaliyetleri ve politik partilerle ilişkileri», «demokratik bir toplum yaratmakta işçi sendikalarının hayati katkıları», «uluslararası sendikalar, ICFTU, DSF ve DİK», «ücretler ve ekonomik gelişme», «liderlik eğitimi».

ILO, Sendikalara eğitimi için «Araç ve Gereç» olarak, kitapçık, broşür, sendika ve işçi eğitimi dergileri, el kitapları, duvar gazetesi, ilan tahtası v.s. önermekte, işitsel eğitim yardımcıları olarak radyo, plak ve teyp kullanımı, yansıtılmayan görsel yardımcılar ve yansıtılan sabit görsel eğitim gereçleri olarak tepegöz, episkop, diyaskop, epidiyaskop, yansıtılan görsel eğitim gereçleri olarak da filmler, televizyon ve video kayıtları önermektedir.

DİSK'in temel eğitim seminerlerinin en temel ILO ilkelerine uygunluğunu kanıtlayan ve iddialardaki eğitime yönelik suçlamaların gerçekdışı olduğunu saptayan ILO'nun İşçi Eğitimi ve Teknikleri adlı Türkçe yayınını Savunma Avukatlarımız tarafından Sayın Mahkemenize sunulduğundan dosyada bulunmaktadır.

DİSK-I İddianamesinin 616. sayfasında «Vatansever Atatürk Milliyetçisi Türk işçilerinin örf ve adetlerini, milli duygularını, menfur emeller uğruna tahribe uğratma» suçlaması getirilmektedir.

Doğrudur, işçiler vatanseverdir, yurtseverdir. Önderliğini yaptığı ilk ulusal bağımsızlık savaşı ile emperyalizm tarafından sömürülen, ezilen mazlum halklara örnek olan Mustafa Kemal'in «İstiklâl-i tam» ilkesini savunurlar.

DİSK'de eğitimlerinde ulusal bağımsızlık ilkesini işlemiştir. İşçilerin en yurtsever kişiler olarak, uluslararası dayanışmanın bilincine ulaşmalarını istemiştir.

Ancak işçilerimizin örf ve adetlerini menfur emelleri uğruna tahribe uğratan DİSK değildir. DİSK bu toplumun ürünüdür.

DİSK, bu toplumun tüm değerlerine sahip çıktığı içindir ki, bu toplumun kültürel mirasına sahip çıktığı içindir ki, kısa zamanda üye sayısını 30 binden yarım milyonun üzerine çıkarmıştır.

DİSK, 1967-1980 arasında Türkiye toplumunda her yönüyle denenmiş, sınanmış, kendisini yalnızca aileleriyle birlikte 3-4 milyonluk bir kitleye değil, tüm emekçilerimize benimsetmiş, bağımsız ve demokratik bir sendikal örgüttür.

DİSK, emekçi halkın örf ve adetlerine sahip çıkmıştır. Çünkü emekçi halkımızın örf ve adetlerinde zayıfı ezmek yoktur. Sömürüye, zalime boyun eğmek yoktur. Çünkü emekçi halkımızın örf ve adetlerinde ikiyüzlülük, dayanışmayı bozmak, arkadaşlarını yalnız bırakmak yoktur, DİSK'in 3 günlük Temel Eğitim Seminerlerine katılan üyelerinden yazılı olarak seminerleri eleştirmeleri istenmiş ve birgün yargılanabileceğimizi ve kanıt göstermek zorunda kalabileceğimizi düşünerek değil, tamamen içtenlikle bir özeleştiri olarak bu eleştirilere **DISK 7. Genel Kurulu Çalışma Raporu**'nun 344. sayfasında yer verilmiştir. Eleştiriler şunları kapsamaktadır:

- **Eğitimler yetersizdir. Daha uzun olmalıdır.**
- **Ders programlarına uyulmamaktadır.**
- **Eğitim notları basılıp dağıtılmalıdır.**
- **Film gösterilmelidir.**
- **Siyasi hareket, siyasi mücadele konusunda bilgi verilmelidir.**
- Diyalektik ve tarihi materyalizm de anlatılmalıdır.
- **Sosyalizm geniş bir biçimde anlatılmalıdır.**

Bu gerçekler, DİSK eğitimlerine yönelik suçlamaları tamamen ortadan kaldırmaktadır.

DİSK-I İddianamesinin 783. sayfasında bazı sanıkların işkence ve baskı altında alınan ilk ifadelerinde kendilerine Marksist-Leninist fikirlerin öğretilmeye çalışıldığını açıkladıkları öne sürülmüş ve buna dayanarak DİSK eğitimlerinin Marksist-Leninist nitelikli olduğu iddia edilmiştir.

Oysa **DİSK 2. Genel Kurul Çalışma Raporu**'nda yer aldığı gibi DİSK eğitimlerinde Marksizm-Leninizm bir yana sosyalizm bile anlatılmamıştır. Bu durum bazı üyeler tarafından «sosyalizm anlatılmalıdır,» denilerek eleştirilmiştir. Yine de bu eleştirilerde siyasi bilgi verilmemesinden şikayet edilmektedir. Bu eleştiriler bu davadaki temel iddiaların tamamen tersini kanıtlamaktadır.

DİSK eğitimlerinde nelerin anlatılıp, nelerin anlatılmadığını kamtlayacak resmi belge DİSK İddianamesine EK 152 No'lu Deliller Dosyasının 30. dizisinde bulunan ve DİSK 7. Genel Kurul Çalışma Raporu'nda verilen Temel Eğitim Semineri Programıdır.

DİSK Eğitim Dairesi, eğitim çalışmalarına ilişkin 38 sayfalık bir programı TC Çalışma Bakanlığına göndermiş, programın Çalışma Bakanlığınca, yani devletçe onaylanmasından sonra 1475 sayılı Yasanın 32. maddesi gereğince işçi ücretlerinden ceza olarak kesilen fonlardan oluşan fondan devlet DİSK'e de para vermiş ve bu davada suçlanan DİSK eğitimlerinin önemli bir kısmı bu para ile gerçekleştirilmiştir. Bu noktayı özel olarak Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunarım.

Bilim insanlığın uygarlığa giden yolda en önemli aracıdır. Batı Avrupa'da işçilerin, sendikaların 150-200 yıllık deneyimleriyle kazandıkları teorik ve pratik bilgilerin birikimine, bütününe biz İŞÇİ SINIFI BİLİMİ diyoruz.

İşte DİSK'in eğitimine yol gösteren bu birikim olmuştur.

DİSK'in Anatüzüğündeki «devrimci öz»den kastedilen işçi sınıfının Anayasanın öngördüğü köklü dönüşümlerin bilincine kavuşturulmasıdır. Zira DİSK devrimciliği kuruluş bildirgesinde «tutucu, gerici, ekonomik, sosyal ve politik ilişkilerin Anayasa uyarınca değiştirilmesi, Anayasa ilkelerinin yaşama geçirilmesi» olarak tanımlamıştır.

İşçilerin sınıf bilincine ulaşması demek, işçilerin ekonomik, demokratik mücadelede yerlerini almaları demektir.

İşçi sınıfının kendisi için sınıf olması ekonomik, sosyal ve kültürel çıkarlarının farkına varması demektir.

DİSK'in sendikal eğitime çok önem verdiği doğrudur ve bu husus DİSK'in gerçek sendikacılık yaptığının kanıtıdır.

DİSK, 1961 Anayasasının amir hükümleri ve Sendikalar Yasasının 1. ve 14. maddesi gereğince eğitim yapmıştır. DİSK'in eğitimi işçilerde dayanışma bilinci yaratmaya yönelik, işçileri katılmacı ve çoğulcu bir demokratik hayata hazırlayan eğitimdir.

DİSK'in eğitimlerinde işçilere ekonomik, sosyal ve kültürel çıkarları aktarılmıştır.

DİSK üyelerinin her türlü önyargıdan taassuptan uzak, yalnız kendi özgürlüğünü değil, tüm toplumların özgürlüğünü düşünen hoşgörülü insanlar olmasını istemiştir.

DİSK üyelerinin her türlü yabancılaşmayı aşmasını istemiştir.

DİSK, üyelerinin 1961 Anayasasının tastamam ve eksiksiz uygulanmasını isteyen, demokrasiyi tüm kurum ve kurallarıyla yaşatacak, emeğe saygılı, ulusal bağımsızlığı savunan yurtsever emekçiler olmasını istemiş, bu amaçla eğitim yapmıştır.

DİSK, üyelerinin içinde yaşadıkları dünyayı ve toplumu anlayan, kendini tanıyan kendi konumunun bilincine ulaşan, sömürülmeyen, sömürtmeyen ve sömürmeyen insanlar olmasını istemiştir.

DİSK'in eğitimleri işte bu amaca yöneliktir.

Böylesi gerçek anlamda sendikal eğitim yapmak değil, yapmamak suçtur.

•

36. 15-16 HAZİRAN DİRENİŞİ

DİSK İddlanamelerinde ve EHM'da 1970 yılımn 15-16 Haziran Olayları 1981 yılında DİSK için TCK'nın 141. ve 146. maddelerini ihlâl suçu oluşturduğu iddia edilmiştir.

15-16 Haziran Olayları adli denetimden geçmiş bir konudur. Yerleşik ceza hukuku ilkelerine göre bu davada suçlama konusu yapılamaz. Hakkında adli karar verilmiş 15-16 Haziran Olaylarına ilişkin ikinci bir karar verilemez.

Bilindiği gibi 1970 yılında I. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim As. Savcılığı'nca 15-16 Haziran Olaylarına katıldıkları iddiasıyla bazı DİSK yöneticileri ve DİSK üyeleri hakkında dava açılmıştır. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No'lu Askeri Mahkemesi'nin 17.9.1970 tarih ve 1970/16-14 sayılı karar ile tamamlanmış dosyalar İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na devredilmiştir.

Dosyalar İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesinin 16.8.1972 tarih ve 46/80 sayılı kararı ile Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiştir.

En son olarak İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi 12.12.1984 tarihli ve 84/4 E. ve 84/344 K. sayılı kararı ile bu davadaki TCK'nın 155. maddesini ihlâle ilişkin suçlamaların 1803 sayılı Af Kanunu kapsamına girdiğinden TCK'nın 97. maddesi gereğince bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasına, tüm sanıkların 171. maddeden beraatlerine karar vermiştir.

15-16 Haziran 1970 ve 1971-73 arasındaki sıkıyönetim dönem-

lerinde sıkıyönetim askeri mahkemelerinin denetiminden geçmiştir. Kaldı ki, DİSK yöneticileri ve üyeleri hakkında TCK'nın 146., 141. ya da 142. maddelerine muhalefetten değil, TCK'mn 172. maddesine ve 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasasını ihlâlden dava açılmıştır. Ayrıca bu davalarda DİSK'in tüzel kişiliği ya da DİSK Yönetim Kurulu suçlanmamıştır. Bu nedenle 15-16 Haziran konusunda savunma yapmamızın hukuk açısından gereksiz olduğunu bilmekle birlikte, bu davadaki iddiaların hukuki değil, ideolojik ve siyasi nitelikli olduklarını ve gerçeği yansıtmadıklarını sergilemek açısından 15-16 Haziran 1970 olayları üzerinde kısaca durmak istiyorum:

15-16 Haziran'ın «ihtilâl provası» olarak nitelendirilmesi yeni bir olay değildir. Bu terim 15-16 Haziran 1970'i izleyen günlerde işverenlerin ve belli merkezlerin DİSK'e yönelik suçlamarının odak noktasını oluşturmuştur.

15-16 Haziran sırasında TÜRK-İŞ Genel Yönetim Kurulu üyesi ve CHP milletvekili idim. Zamanın iktidarı sendika özgürlüğünü neredeyse yok edecek bir yasa taslağı getirmişti. İşçiler demokratik haklarını kullanarak buna tepki gösterdiler. Bu eyleme yalnız DİSK'li işçiler değil, TÜRK-İŞ üyesi işçiler de katıldılar.

15-16 Haziran'da işçilerin yaptıkları yürüyüşlerin hedefi ne devlet düzeni idi, ne de parlamenter düzen. Tam tersine DİSK o günlerde zamanın iktidarı tarafından değiştirilmek istenen 274 ve 275 sayılı Yasaların 1961 Anayasasının 2., 11., 12., 45., 46. ve 47. maddelere uygun olarak korunması için çalışmalar yapıyordu. DİSK'in bu çalışmalarının tek bir amacı vardı: ANAYASAYA SAHİP ÇIKMAK.

Sorgular ve delil değerlendirilmeleri sırasında uzun uzun açıkladığım gibi DİSK, Anayasadışı görüşler doğrultusunda değiştirilmek istenen bu yasaları savunmak için bir dizi karar aldı. Bunları karar defterlerine yazdı. Alınan kararları basın toplantıları ile, basın bildirileri ile kamuoyuna duyurdu. İşyeri baştemsilcilerine ve temsilcilerine bilgi verdi. Tüm çalışmalarını en açık biçimde kamuoyu önünde sergiledi.

DİSK, Anayasaya aykırı olarak kuruluşunu ortadan kaldırmak amacıyla hazırlanan yasa değişikliklerinin geriye alınması için TBMM düzeyinde yoğun çalışmalar yaptı. DİSK yöneticileri T.C. Devlet Başkam ile görüşerek durumu ona aktardılar. Tüm diyalog kurma çabalarına rağmen zamanın başbakam DİSK yöneticileri ile görüşmek istemedi. Ana muhalefet par-

tisi Genel Sekreterine, Milli Birlik Grubu üyelerine ve çok sayıda parlamentere yasa değişikliklerinin gerçek amacının ne olduğunu anlattılar. Milli Güvenlik Kuruluna başvurdular. Bu konuda hazırladıkları raporu bilim adamlarına, üniversite mensuplarına, yazarlara, gazetecilere, diğer sendikal kuruluşlara gönderdiler. Uluslararası düzeyde çok sayıda federasyon ya da konfederasyona bilgi için bu raporlardan gönderdiler.

Parlamentodaki bir yasa taslağı konusunda görüş belirtmek, Parlamentoca yapılacak yasa değişikliğinin kendi çıkarları doğrultusunda gerçekleşmesine çalışmak, demokratik bir baskı grubu olarak sendikaların temel görevidir.

Özelde DİSK'i, genelde ise Sendika özgürlüğünü yoketmeyi amaçlayan Sendikalar Yasası değişikliğine yalnızca DİSK değil, TÜRK-İŞ'in bilinçli üyeleri de tepki gösterdi. Ve işçiler 15-16 Haziran 1970 günlerinde anayasadaki demokratik haklarını kullanarak yürüyüş yaptılar. Kamuoyunun ve Parlamentonun dikkatlerini sendika özgürlüğü konusuna çekmek istediler.

İşçilerin 1961 Anayasası ilkelerini ve sendika özgürlüğü hakkını korumak amacıyla giriştikleri direniş sırasında işverenlerin tahriki ile bazı çlumsuzlukların ortaya çıkması üzerine 16 Haziran 1970 günü o zamanki DİSK Genel Başkanı Kemal TÜRKLER TRT'den kendi sesiyle işçilere şu uyarıyı yaptı:

> **İşçi kardeşlerim, işçi sınfının bilinçli temsilcileri, sizlere sesleniyorum. Beni iyi dinleyiniz. Anayasal haklarımız için direndiniz. Direniyorsunuz. Anayasamız her türlü toplantı ve yürüyüşlerin silahsız ve saldırısız olacağını emreder. Bizler Anayasaya sımsıkı bağlı işçiler olduğumuz için hiçbir hareketimiz Anayasaya aykırı olamaz. Ne var ki, bizim aramıza çeşitli maksatlar güden kişiler, çeşitli kılıklara bürünerek girebilirler. Hatta kötüsü, gözbebeğimiz şerefli Türk Ordusunun bir mensubuna kötü maksatlarla taş atabilirler, tahrikler yapabilirler. Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı olarak sizi uyarıyorum.**

15-16 Haziran Direnişi sırasında DİSK'in üye sayısı 50 bin dolayındadır. Oysa gazetelere bakılırsa Sendikalar Yasasına yönelik yasa değişikliğini protesto hareketlerine 100 binden fazla işçi katılmıştı. 16 Haziran'da yürüyüşe katılan 168 işyerlerinden 121'nde TÜRK-İŞ'e üye sendikalar sözleşme yapmış durumda

idi. Ölen üç işçiden iki ve yaralı 35 işçiden 22'si TÜRK-İŞ üyesi idi. Bu nedenle 15-16 Haziran Direnişi Türkiye işçi sınıfının bir eseridir. Yalnızca DİSK üyelerine ait değildir.

O günler için tarafsız olan hiçbir kimse 15-16 Haziran Olaylarını Anayasadışı bir hareket olarak yorumlamadı. Örneğin Günaydın Gazetesi'nde Necati Zincirkıran şöyle yazıyordu:

> Görünen şekliyle İstanbul sokaklarını dolduran işçilerin hiç bir şu veya bu rengin temsilcileridir, diye bir hükme varmak mümkün değildir. Ne davranış ne de eylemleriyle kimseye böyle bir intiba vermemişlerdir... Yapılan hareket doğrudan doğruya sendika kurma ve sendika seçme hakkının korunmasıdır. Bu hak Anayasal bir haktır. İşçiler, çıkarlarını en iyi hangi sendika gözetiyorsa ona girmekte serbest olmalıdırlar.

Bu arada DİSK ve TÜRK-İŞ dışında 131 bağımsız sendika «Türkiye Bağımsız İşçi Sendikaları Genel Direniş Komitesi» adı altında biraraya gelerek o dönemin siyasi iktidarınca «güçlü sendikacılık ilkesi»ne karşı olarak sendika özgürlüğü'nü kısıtlamak istemelerine karşı çıktılar. Forum düzenlediler.

19 Haziran 1970'te ise Ankara Üniversitesi SBF ve Hukuk Fakültelerinde görevli 12 doçent, 12 profesör ve 38 asistan yasada yapılmak istenen değişikliklere karşı çıktılar, değişikliklerin Anayasa'nın 46. ve 47. madesine aykırı olduğunu belirttiler ve bu amaçla sıkıyönetim ilân edilmesini eleştirdiler.

İşçilerin, DİSK'in değiştirilmek istenen yasa konusunda ne denli haklı oldukları Anayasa Mahkemesi kararı ile saptandı.

Anayasa Mahkemesi 274 sayılı Yasada yapılan önemli değişiklikleri Anayasaya aykırı bularak iptal etti ve 8-9 Şubat 1972 tarihli ve 1970/48 E. ve 1972/3 K. sayılı kararıyla şu hükmü verdi:

> ANAYASA MAHKEMESİ KARARI
> Toplum yararına olan özgür girişimlerde, bu arada sendika alanındaki kuruluşlarda, daha iyisini bulmak, kişi haklarını savunmada ve gerçekleştirmede en uygun çalışma örgütlerini kurmak, yarışma duygusunun oluşmasına bağlıdır. Yarışma duygusunun gelişmesi ve amaca ulaşabilmesi için girişimlerin tekel biçiminde değil, çokluk halinde oluşma-

sı en önde gelen koşuldur. Bu bakımdan işçi haklarının korunması için kurulan sendikalar, daha yarışma duygusunu baltalayıcı ve engelleyici bir hukuk düzeni içinde olmamalıdır.

Gerçekler budur.

37. DGM GENEL YAS EYLEMI

DİSK-I İddianamesinin 111., 112., 653. ve 656. sayfalarında «16 Eylül 1976 tarihinde Genel Yas adı altında... siyasi iktidara karşı mücadele olduğu, siyasi ve toplumsal hayatı felce uğrattığı iddiasıyla,... bu eylemlere katılanlar hakkında zamanında» yetkili C. Savcıları ve Tabii Yargı organlarının «tavsif ve kapsam yönünden... noksan yasal soruşturma yapmış olduğu» ileri sürülmekte ve yine DİSK-I İddianamesinin 811. sayfasında iddiaların ve tavsifin gerekçesini teşkil eden 16 adet ana delil kaleminden 11 no.lu delil kalemi olarak «16 Eylül 1976 tarihinde gerçekleştirilen siyasi içerikli genel grev ve bununla ilgili açılmış bulunan davalara ait iddianame örnekleri» delil olarak gösterilmekte ve EHM'nın 144. sayfasında da aynı hukuk dışı suçlama sürdürülmektedir.

Oysa, «Genel Yas» eylemiyle ilgili açılan davaların çoğu beraat ve düşme kararları ile sonuçlanmış ve sadece 275 sayılı Yasaya aykırılık iddiasıyla açılan bu davalardan birkaçında para cezası verilmiş, DİSK yöneticilerinin hiçbirisi hakkında hiç bir mahkumiyet kararı verilmemiştir. DİSK Yürütme Kurulu üyeleri hakkında DGM Direnişine ilişkin olarak açılan dava, Bakırköy 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 1976/956 E., 1978/811 K. No.lu ve 21.12.1978 tarihli beraat ve 1979/624 E., 1982/629 K. No. lu 9.9.1982 tarihli davanın ortadan kaldırılmasına ilişkin kesinleşmiş kararı ile ortadan kaldırılmıştır. Dava dosyaları, beraat kararları, düşme kararları, para cezası kararları ile sonuçlanarak ve kesinleşerek cezai münasebet sona ermiştir. Bu konuya ilişkin dosya dökümlerini Savunma Avukatlarımız Sayın Mahkeme Heyetinin bilgisine sunacaktır.

Türk milleti adına karar veren yetkili mahkemelerin, tabii ve bağımsız yargının bu kararları karşısında, bu davalara konu

teşkil eden suçlamalar hiçbir yargı organı önünde, hiçbir suretle yeniden konu edilemez.

Ancak ben bu davadaki suçlamaların hukukdışılığını sergilemek açısından bazı gerçekler üzerinde durmak istiyorum.

Bilindiği gibi Anayasa Mahkemesi 1974/35 E., 1975/126 K. sayılı ve 11 Ekim 1975 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanan kararı ile Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un bazı maddelerini 1961 Anayasasına aykırı bularak iptal etmiştir.

DGM, 274 sayılı Sendikalar Yasasının 1. maddesinde belirtilen işçilerin iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarları kapsamındadır. Her çağdaş toplumda demokratik baskı grubu olarak sendikaların ilgilenmekle yükümlü oldukları konulardandır.

1982 Anayasasına ilişkin önerilerde bulunurken Askeri Yargıtay da DGM'lerin sivil hakim ve savcılardan oluşmasını istemiştir. Askeri Yargıtay'ın bu görüşü «DGM'ler Sivil Hakim ve Savcılardan oluşmalı» başlığı altında 30.3.1982 tarihli Tercüman gazetesinde yayınlanmıştır.

DİSK, DGM'yi 1961 Anayasasının Mahkemelerin bağımsızlığı, hakim teminatı, tabii hakim ve savunma hakkı ilkelerine aykırı görerek ve bu mahkemelerde daha çok işçilerin yargılanacağını düşünerek, çağdaş demokrasilerde bir baskı grubu olmanın gereğini yerine getirerek karşı çıkmıştır.

Ancak ana muhalefet partisi CHP, Türkiye Barolar Birliği ve TÜRK-İŞ'e bağlı bazı sendikalar da DGM'ye karşı çıkmışlardır.

DİSK, demokratik bir kuruluş olarak 11 Ekim 1976'ya kadar parlamentodan yeniden geçirilmesi gereken DGM Kanunu hakkında geniş bir kampanya açmış ve anayasal ve demokratik haklar temeli üzerinde tüm üyelerini DGM konusunda serbest bırakmıştır.

DİSK'in DGM konusundaki tavrı, 1961 Anayasasının özüne ve çağdaş sendikacılık ilkelerine uygun bir demokratik tavır alıştır.

38. 1 MAYIS'LAR

Bu davadaki iddianamelerde ve EHM'da üzerinde en fazla durulan konu 1 Mayıs'tır. İddialara göre 1 MAYIS İŞÇİ BAY-

RAMI'nı kutlamak Anayasayı, tağyir ve tebdil etme, Meclisi çalıştırmama suçudur. Marksist-Leninist ve komünist olmanın kanıtıdır. DİSK'in TCK'nun 146., 141. ve 142. maddelerini ihlâlinin delilidir.

1 Mayıs kutlamaları, bu davadaki birçok konu gibi adli denetimden geçmiştir.

1 Mayıs 1976 kutlamasıyla ilgili olarak, toplantı tertip komitesi üyeleri aleyhine açılan dava, İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 1981/115 E. 1981/449 K. No.lu, 23.12.1981 tarihli kararıyla beraat ile sonuçlanmıştır.

1 Mayıs 1977 kutlamasıyla ilgili olarak toplantı tertip komitesi üyeleri aleyhine açılan dava, İstanbul 5. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 1977/512 E., 1978/580 K. no.lu 8.6.1978 tarihli kararıyla beraat ile sonuçlanmıştır.

1 Mayıs 1977 kutlamaları sırasında DİSK'in toplantısına dışardan yapılan saldırı nedeniyle açılan, DİSK'in mağdur ve müdahil olarak tarafı olduğu dava, İstanbul SYNT Askeri Mahkemesinde görülmekte iken, verilen görevsizlik kararı ve Uyuşmazlık Mahkemesi kararı gereği İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam etmektedir.

1 Mayıs 1978 kutlamalarına ilişkin olarak açılan kovuşturma neticesinde İstanbul C. Savcılığı Toplum Suçları Bürosu'nun 1978/15132 Hz., 1978/597 Büro 1978/527 K. no.lu, 14.9.1978 tarihli kararıyla kovuşturmaya yerolmadığı kararı verilmiştir.

1 Mayıs 1979 kutlamaları nedeniyle ise İstanbul SYNT Askeri Mahkemesinde TCK'nun 146., 141. ya da 142. maddesine muhalefetten değil, 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasasına muhalefetten dava açılmış ve Askeri Mahkemenin 1979/730 E. kararı ile bazı yöneticiler 16 günlük hapis cezası ile cezalandırılmışlar ve bu karar Askeri Yargıtay'ın incelenmesinden ve onayından geçmiştir.

Kısacası DİSK'in 1 Mayıs kutlamaları artık hiçbir yargı organı önünde yeniden suçlama konusu yapılamaz.

Yerleşmiş hukuk ilkelerine ve yasalarımıza göre adli denetimden geçmiş 1 Mayıs kutlamaları nedeniyle savunma yapmam gerekmemekle birlikte, DİSK'e yönelik suçlamaların en önemli bir kısmını oluşturan 1 Mayıs konusunda bazı gerçekleri Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum.

DİSK-I İddianamesinin 48. sayfasına göre 1 Mayıs «sosyalizm-komünizm yolunda ilerlemek için tertip edilmektedir»; 106 sayfasına göre «1 Mayıs Bahar Bayramı bir komünist propa-

ganda ve ihtilâl aracı olarak kullanılmıştır»; 123. sayfasına göre ise «1 Mayıs 1976 mitingi ile TKP ve dolayısiyle SSCB'ye karşı ifası gereken görev DİSK tarafinden yerine getirilmiş, gelecekte tabanı DİSK olan ve omurgasını TKP'nin meydana getireceği politik örgüte doğru önemli bir adım atılmıştır.»

DİSK-I İddianamesine göre DİSK'in 1 Mayıs'ı kutlamak istemesi, bu amaçla resmi mercilere başvurması «devlete karşı güç gösterisidir» (s. 119); «Marksist-Leninist ideolojisi istikametinde kitleleri devlete husumete ve savaşa yöneltmektir»; (s. 120), «1 Mayıs günlerini devlete karşı tehdit yönünden istismar etmesidir» (s. 125); «1 Mayıs kutlamalarını politik mücadele biçimi olarak benimseyip hayata geçirmesi ve böylece Marksist-Leninist ilkeler doğrultusunda ideolojik ve politik faaliyetini bu yönden sürdürmesidir.» (s. 368)

Öte yandan yine DİSK-I İddianamesine göre DİSK, 1 Mayıs 1980'i kutlayamayacağını anlayınca, 30 Nisan'da «siyasi ve ideolojik mahiyette genel grev uygulamasına girişmiş» (s. 262); «30 Nisan 1980 genel grev eylemini gerçekleştirerek sosyal düzeni bozma hususundaki tevali eden eylemler zincirine yeni bir halka daha eklemiştir» (s. 661). EHM'nın 145. sayfasına göre ise 1 Mayıs'lar birer «ihtilal provasıdır.»

1 Mayıs kutlamalarına yönelik gerçekleri saptırma, tahrifat ve hukukdışı yorumlara dayalı tüm suçlamaları reddediyorum. Ve böylesi suçlamalar karşısında kalmaktan hukuk adına üzüntü duyuyorum.

Öncelikle şunu belirteyim ki, 1 Mayıs'ı kutlamak TKP ve dolayısıyla SSCB doğrultusunda bir eylem değildir. Daha önce resmi belgelere dayalı olarak belirttiğim gibi DİSK ile TKP arasında gizli ya da açık hiçbir ilişki yoktur. DİSK, gizli, açık tüm siyasi örgütlerden bağımsız, demokratik bir sendikal kuruluştur.

1 Mayıs'ı kutlamak, Marksist-Leninist ideoloji doğrultusunda davranmanın, ihtilâlciliğin ya da komünistliğin ölçüsü olamaz.

1 Mayıs İşçi Bayramını savunmak, proletarya diktatörlüğünü savunmanın, anayasayı tağyir ya da tebdil etmenin kıstası ya da işareti de değildir.

Siyasi rejimi ne olursa olsun, tüm ülkelerde 1 Mayıs emeğin bayramıdır. İşçilerin uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma günüdür.

1 Mayıs 1979 tarihinde İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı

Askeri Mahkemesinin 979/730 E. sayılı dosyasının duruşmasında belirttiğim ve 30 Nisan Davası nedeniyle Mahkemenizde tekrarladığım gibi.

> **Bu günün işçi sınıfı için ekonomik ve demokratik hakları elde etme mücadelesinde tarihsel bir anlamı vardır. Bu anlama dayalı olarak tüm dünya işçileri uygulanan rejimin niteliği ne olursa olsun her yılın 1 Mayıs'ında bayramlarını kutlama bilincini sürekli olarak yaşatmışlar ve bayramlarını kutlamışlardır.**

1 Mayıs'ı kutlamak DİSK'in temel görevleri arasındadır. 1 Mayıs'ı kutlamak genel olarak demokratik hak ve özgürlüklerimizi koruma ve genişletme mücadelemizin bir parçasıdır. Özel olarak da Anatüzüğümüzün ve genel kurullarımızın bizlere yüklemiş olduğu bir görevdir. Ekonomik, demokratik hakları korumak, toplu sözleşme düzenini savunmak DİSK'in ne denli görevi ise 1 Mayıs'ı kutlamak da o denli bir görevidir.

Bu gerçek Türkiye'nin üyesi olduğu Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'nun Sendikal Özgürlükler Komitesinin yıllarca önce aldığı aşağıdaki şu kararlarla tüm üye hükümetlere duyurulmuştur :

> **Açık hava toplantıları, özellikle 1 Mayıs günü vesilesiyle düzenlenecek toplantılar, sendikal hakların önemli bir yönüdür.**
> **Temel sendika hakkı olan toplantı ve gösteri yürüyüşleri keyfi nedenlerle reddedilmemelidir. (Sendikal Özgürlükler, TÜRK-İŞ'e bağlı YOL-İŞ Yayını, Ankara 1981, s. 55-56)**

İşte ILO'nun bu kararıyla saptandığı gibi rejimi ne olursa olsun dünyanın hemen hemen tüm ülkelerinde sendikalar 1 Mayıs'ı kutlarlar.

İddiaların mantığına göre 1 Mayıs'ı sendikal haklardan sayan ILO da mı Marksist-Leninist örgüt olmakla suçlanacaktır?

DİSK-I İddianamesinin 19. sayfasında sendikacılık anlayışı övülen ve örnek gösterilen ULUSLARARASI HÜR IŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU ICFTU her yıl 1 Mayıs İşçi Bayramını kutlar. 1 Mayıs nedeniyle 75 milyon dolayındaki üyesine 1 Mayıs mesajı yayınlar ve 1 Mayıs mesajında dünyanın iktisadi, sosyal ve siyasi sorunları üzerinde görüş bildirir.

İddiaların mantığına göre, 1 Mayıs'ı kutlayan ICFTU da

mı Marksist-Leninist, illegal, ihtilalci örgüt olmakla suçlanacaktır?

Bir karşılaştırma olanağı yaratması açısından DİSK davasının açıldığı 1981 yılına ilişkin ICFTU'nun 1 Mayıs 1981 Manifestosu'nu ayrıca ICFTU'nun istemlerini de dile getirmesi açısından ekte Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum: EK No: 15

ICFTU'nun 30.3.1981 tarihli bülteninde yayınlanan 1 Mayıs Manifestosu'nda kısaca şu görüşlere yer verilmektedir:

> **İzinli veya izinsiz olarak sendikalar 1 Mayıs'ta, dünyanın her yerinde devletten ve işverenlerden istemlerini dile getirirler. Yeni bir uluslararası sosyal ve ekonomik düzen konusunda daha özgür, daha demokratik ve adil bir toplum konusunda düşüncelerini açıklarlar... Yaşasın 1 Mayıs!**

1 Mayıs Batı Avrupa ülkelerinde devlet başkanlarının, başbakanların katılımıyla kutlanmaktadır. İddiaların mantığına göre, 1 Mayıs törenlerine katılan Fransa Cumhurbaşkam Mitterand ile Federal Almanya eski Başbakanlarından Schmidt de mi Anayasal düzenlerini devirmekle suçlanacaktır?

Dünyada yaklaşık 2 milyar insanın dini lideri olan Papa da 1 Mayıs törenlerine katılmıştır. İddiaların mantığına göre Papa da mı «Marksist-Leninist ilkeler doğrultusunda ideolojik ve politik faaliyet sürdürmekle» suçlanacaktır?

Bu davada, 1 Mayıs'ı kutlamak Marksist-Leninist kuruluş olmanın, proletarya diktatörlüğü yolunda mevcut Anayasal düzeni yıkmanın bir kanıtı olarak görülmekte ve bu nedenle DİSK'in TCK'nun 141., 142 ve 146. maddelerini ihlal ettiği iddia edilmektedir. İddialardaki bu suçlamaların gerçekdışı, hukukdışı olduğunun, 1 Mayıs'ların tüm Avrupa'da değişik biçimlerde, ama genellikle sendikal merkezler tarafından kutlandığının kanıtlanması açısından DİSK-I İddianamesinin 19. sayfasında sendikal anlayışı övülen ve örnek gösterilen ICFTU'nun ve Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ASK'ın en önemli üyelerinden birini oluşturan ve Federal Almanya'da 8 milyon işçiyi temsil eden Alman Sendikalar Birliği DGB'nin en büyük sendikalarından biri olan ve Federal Almanya'da çalışan çok sayıda Türk işçisinin de üyesi bulunduğu ve bu nedenle Türkçe yayınlar da yapan, Metal İşçileri Sendikası IGM'nin yayın organı

olan METALL'in 1 Mayıs'larla ilgili sayılarını ekte Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunuyorum. EK No. 16.

Bu sendikanın 16 Nisan 1980 tarihli sayısında 1 Mayıs'ın 90. yılı, afişlerle birlikte tanıtılmaktadır.

Sendikanın 18.4.1980 tarihli Türkçe yayınında «DGB'nin 1 Mayıs Çağrısı»na yer verilmekte, 14.5.1980 tarihli IG Metall Dergisinde ise Federal Almanya Başbakanı Helmut Schmidt'i 1 Mayıs 1980 kutlama töreninde işçilere konuşurken gösteren fotoğrafa yer verilmektedir.

Türkiye'de 1 Mayıs'ın İşçi Bayramı olarak kutlanması çok eskilere gider. 1923 tarihli Türkiye İktisat Kongresi'nde kabul edilen esaslar arasında şu görüşe yer verilmiştir:

> Madde 14
> **1 Mayıs gününün Türkiye işçileri bayramı olarak kanunen kabulü. (A. Gündüz OKÇUN, Türkiye İktisat Kongresi 1923, Ankara 1981, s. 430-434)**

1 Mayıs günü,

1935'de sosyal bir sorun olarak ele alınıp kanunlaştırılan bir gündür. 1935'de Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanun taslağı TBMM'de görüşülürken bazı üyeler bu günün bahar ile, dini akideler ile ilgisinin olup olmadığının konusunda bilgi sahibi olmak istemişlerdir. Bir üye 1 Mayıs Bayramının gerekçesinin ne olduğunu ve bu bayramın Ahd-i Atik ya da Ahd-i Cedid ile bir ilgisinin bulunup bulunmadığını sormuştur. Soru üzerine zamanın İçişleri Bakanı Şükrü Kaya;

> **Bu kanun doğrudan doğruya sosyal ve siyasal bir kanundur. Ahd-i Atik ya da Ahd-i Cedit ile bir münasebeti yoktur. Doğrudan doğruya milletimizin menfaatine ve birbirini takip eden inkılaplarımızla münasebeti olan kanunlardan biridir.**

demiş ve «siz ister Mayıs Bayramı deyiniz, ister Bahar Bayramı deyiniz,» diyerek sözlerini tamamlamıştır.

Bu ülkede on yıl Başbakanlık yapmış Adnan Menderes ise 1 Mayıs 1960 günü radyodan işçilere seslenerek onların 1 Mayıs Bayramını şöyle kutlamıştır:

> **Bugün 1 Mayıs İşçi Bayramı. İşçi kardeşlerime elemsiz, kedersiz birçok bayram idrak etmelerini ve onların refah ve saadetini temenni ederken, bu gaye-**

de kendilerine her zaman yardımcı olmanın en aziz emeli teşkil ettiğini ifade etmek isterim.

1 Mayıs işçilerin, emekçilerin uluslararası bayramıdır. Bu bayram rejimi ne olursa olsun tüm ülkelerdeki işçilerce değişik biçimlerde kutlanmaktadır. Değişik biçimlerde yaşanmaktadır.

1 Mayıs'ları kutlamak devlete karşı güç kullanımı değil, bir demokratik hakkın kullanımıdır.

Türkiye'de de 1 Mayıs'ı kutlamak suç değildir. Ve DİSK 171 sayılı Yasaya göre devletten aldığı izinlerle, devletin denetiminde ILO kararı gereğince sendikal görevini yerine getirerek 1 Mayıs'ları kutlamıştır.

1979'da I. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığının 22 sayılı bildirisi ile 1 Mayıs'ı İzmir'de kutlayanlar övülmüştür. Yani 1 Mayıs'ı kutlamak sıkıyönetim komutanlıklarınca da suç olarak kabul edilmemiştir.

1980'de 1 Mayıs'ın İstanbul'da kutlanmasının yasaklanması ise özünde 1 Mayıs'ı yasaklama değil, Askeri Yargıtay'ın 1983/336 Esas, 1983/325 Karar No'lu kararında da belirtildiği gibi «Komutanlığın anarşist gruplarca istismarı mümkün olan duyarlı açık hava toplantısı ile gösteri yürüyüşlerine bir süre dah izin vermeme zorunluluğu duyduğu ve bu zorunluluğun bir sonucu olarak DİSK'in 1 Mayıs için İstanbul'da bir toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma hususundaki başvurusuna Komutanlıkça izin verilmemiş» olmasmdandır.

DİSK'in kutladığı 1 Mayıs'lar hakkında çeşitli soruşturmalar yapılmıştır. Ancak hiçbirinde bu davada ileri sürülen hukukdışı, akıl almaz iddialar öne sürülmemiştir. 1 Mayıs'ı kutlamak TCK'nın 146. maddesini ihlal etmenin gerekçesi yapılmamıştır.

DİSK, 1 Mayıs'ları 1976 ve 1977'de AP-MSP-MHP'den oluşan bir siyasi iktidar döneminde, 1978'de CHP iktidarında İstanbul'da, 1980'de AP azınlık iktidarı döneminde tüm resmi, yasal izinlere uymak suretiyle Mersin'de kutlamıştır.

DİSK tüm çalışmalarında yasalara en büyük saygıyı göstermiştir. Toplantı ve gösteri yürüyüşleri yasasının hiçe sayıldığı, bu yasaya uygun başvurulara gerek duyulmadığı dönemlerde bile DİSK tüm toplantı ve gösterilerini bu yasaya uygun olarak gerçekleştirmiştir. Kimi zaman haksız bir biçimde güzergâhlar değiştirilmiş, ama DİSK haklı taleplerini saklı tutarak böylesi kararlara dahi özveri göstererek uymuştur.

İlk kutlama olan 1 Mayıs 1976, son derece görkemli bir toplantı olarak gerçekleştirilmiş, hiçbir olay olmamıştır.

1 Mayıs 1977'de bir komplo sonucu kanlı bir katliam gerçekleştirilmiş, 36 kişi bu olayda yaşamlarını yitirmiştir. DİSK her fırsatta bu olayın arkasında yatan esrar perdesinin açıklanmasını talep etmiş, hükümet ve TBMM'den 1 Mayıs 1977'nin katillerinin bulunmasını istemiştir. Ancak hâlâ 1 Mayıs 1977 katliamının gerçeği ortaya çıkarılmamıştır. Bu konuda DİSK suçlanmak yerine 1 Mayıs katliamı ortaya çıkarılmalıdır.

DİSK, bu katliama rağmen Türkiye'de demokrasinin yaşayabileceğini göstermek açısından 1 Mayıs 1978'e daha dikkatli bir biçimde hazırlanmıştır.

1 Mayıs 1978 öncesinde basının belli bir kesimi, belli kişiler, çeşitli tahriklere girişerek tansiyonu arttırmak istemişlerdir. Provokasyon yapmak istemişlerdir. Ancak 1 Mayıs 1978, bir tek kişinin dahi burnu kanamadan sona ermiştir.

Böylece Türkiye'de kışkırtmalara rağmen dışarıdan müdahaleler olmadığı takdirde kitlelerin demokratik haklarını kullanabileceği ortaya çıkmıştır. Böylece DİSK'e yönelik iftiralar da hedefini bulmamıştır.

O kadar ki günlük gazetelerden Günaydın 2 Mayıs 1978 tarihinde «Tahrikler Boşa Çıktı» biçiminde başlık atmıştır.

1 Mayıs 1978 mitingi ile ilgili olarak Savcılıkça bir soruşturma yapılmış, ancak takipsizlik kararı verilmiştir.

1 Mayıs 1979 konusunda İstanbul Valiliğinin DİSK'in başvurusundan sonra yaptığı güzergâh değişikliği nedeniyle sorunlar çıkmıştır. DİSK Sıkıyönetimin demokratik hak ve özgürlüklerin kullanılmasını güvence altına almak amacıyla ilan edildiğini belirterek toplantı yapma özgürlüğüne engel olunmamasını istemiştir.

O dönemde işçilerle askerleri karşı karşıya bırakma tahriklerine karşılık da DİSK Dergisi'nin Mayıs-Temmuz 1979 tarihli 5-6-7 sayılı nüshasının «işçi sınıfı askerle karşı karşıya gelmez» başlığı altında yer aldığı gibi, 27 Nisan 1979'da Yürütme Kurulu adına yaptığım açıklamada şöyle dedim:

> Ancak Türkiye İşçi Sınıfının tek devrimci sendikal örgütü DİSK işçileri askerlerle karşı karşıya getirme niyetinde değildir.

Ancak 28 Nisan 1979 tarihinde DİSK Genel Merkezi Güvenlik Kuvvetlerince aranmış, yöneticileri göz altına alınmış, 29 Ni-

san 1979'da ise I. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Mayıs 1979'da İstanbul'da sokağa çıkma yasağı ilan etmiştir.

1 Mayıs 1979 günü İstanbul'da tüm DİSK üyeleri sıkıyönetimin bildirisine uymuşlar ve sokağa çıkmamışlardır.

EHM'nın 145. sayfasında İzmir'de yapıldığı belirtilen 1 Mayıs 1979 gösterisinin DİSK ile bir ilgisi yoktur.

DİSK Yürütme Kurulu 15 Mart 1980'de ise, 1 Mayıs 1980 kutlamasına karar vermiş ve ilgili başvuruları gerçekleştirmiştir.

DİSK'in toplantı ve gösteri yürüyüşü izin başvurularına 4 ilin yetkilisi resmen bir yanıt vermezken, İstanbul Valiliği Sıkıyönetimin uzaması halinde İstanbul'da 1 Mayıs'ın kutlanmasına izin verilmeyeceğini belirtmiş, Mersin Valisi de yazılı olarak 1 Mayıs'da Mersin'de toplantı ve gösteri yürüyüşüne izin vermeyeciğini bildirmiştir.

DİSK, Mersin Valiliğinin kararı üzerine Danıştay'da dava açmış ve Danıştay DİSK'in talebini haklı görerek Mersin Valiliğinin kararı için **Yürütmeyi Durdurma Kararı** vermiştir. Böylece Mersin'de yasal olarak 1 Mayıs toplantısı yapma hakkı doğmuştur.

Bu arada 29 Nisan 1980 tarihinde DİSK Yürütme Kurulu adına DİSK'in şu kararı bütün kamuoyuna duyurulmuş ve bu talimat TRT ve basında geniş biçimde yer almıştır:

> **DİSK 1 Mayıs 1980 Birlik, Dayanışma ve Mücadele gününde tek mitingi Mersin'de yapacaktır. Mersin dışında Zonguldak, Kocaeli, Nazilli gibi iller dahil Türkiye'nin başka hiçbir yerinde DISK, 1 Mayıs mitingi yapmayacaktır.**

Ve DİSK 1 Mayıs 1980'de tek mitingini yasalara uygun bir biçimde Mersin'de yapmıştır.

Mersin mitingi hakkında herhangi bir adli kovuşturma yapılmamıştır.

İddia Makamının 1 Mayıs'lar nedeniyle DİSK'in «Sıkıyönetim Kanununun ve idaresini dahi dikkate almadığına» (s. 119), hatta Sıkıyönetim ilanına ve uygulamalarına kesin bir tavırla karşı çıktığına (s. 316) yönelik suçlamalar da gerçekdışıdır.

DİSK yalnızca sıkıyönetimin demokratik hak ve özgürlüklerin kullamlmasını güvence altına almak amacı ile ilan edildiğini, bu nedenle, toplantı yapma özgürlüğünün sıkıyönetim koşullarında da kullanılabileceğini belirtmiştir.

İddialardaki sıkıyönetim konusunu saptırma çabalarına verilebilecek en iyi yanıt Askeri Temyiz Mahkemesi 3. Dairesinde bakılan 1 Mayıs 1979 davasında bir üye Hakim Albayın karşı oy yazısıdır. Karşı oy yazısında Hakim Albay şöyle demiştir :

> **Sıkıyönetim bozulan kamu düzenini yeniden kurmak ve yeniden işler hale getirmek amacıyla başvurulan bir yönetim biçimi olup, Anayasadan kaynaklanmaktadır. Dava konusu olayın ortaya çıktığı tarihte İstanbul'da da mevcut olan Sıkıyönetim temel hak ve özgürlüklere yönelik şiddet eylemlerini önlemek amacıyla ilan edilmiştir.**
> **Şu halde sıkıyönetim komutanlığının ilk ve en önemli görevi vatandaşların «temel hak ve özgürlüklerini» herhangi bir şiddetle karşılaşmaksızın rahatça kullanabilmelerini sağlamaktır.**

DİSK-I İddianamesinin 693. sayfasında sözü edilen 1 Mayıs Broşürü DİSK'e aittir. Ancak zamanında hakkında herhangi bir kovuşturma dahi yapılmamıştır.

DISK-I Iddianamesinin 690. sayfasında söz edilen «1 Mayıs 1978» başlıklı kitap DİSK'e ait değildir. Üzerinde adı yazan yayınevine ait, piyasada para ile satılan bir yayındır. O kitabın içeriğinden DİSK'i ya da yöneticilerini herhalde hiç bir hukukçu sorumlu tutamaz.

DİSK-I İddianamesinin 690. sayfasında DİSK'in 1 Mayıs'larda kullandığı sloganlarla ilgili suçlama getirilmiştir.

DİSK-I İddianamesinin 685-688. sayfaları arasında verilen sloganlar 1 Mayıs 1978 kutlamasına ilişkindir. Bu sloganları kullanmak suç değildir. DİSK, bu sloganları 1 Mayıs 1978 tarihinden önce İstanbul Valiliği'ne sunmuştur. DİSK mitingin iç güvenliği için binlerce üyesini görevlendirmiştir. Ancak dış güvenlik, Güvenlik Kuvvetlerine ait olmuştur. DİSK'in Vilayetçe kabul edilen sloganları dışındakileri havi pankart ve flamalara daha güzergâh başlarında güvenlik kuvvetlerince el konulması gerekirken, böyle bir arama yapılmamıştır.

Miting meydanında DİSK yöneticilerinin tüm uyarılarına rağmen, bazı kişi ve gruplarca DİSK'in daha önceden saptanan sloganları dışında bazı sloganlar atılmış, meydanda bazı flamalar açılmıştır. Bu konuda kürsüden daha fazla anons yapmanın kargaşa yaratacağını düşünen DİSK yöneticileri anons

yapmak yerine, alanda görevli yönetici ve üyeler kanalıyla disipline aykırı davranan kişi ve grupları sürekli ikaz etmiştir.

DİSK tarafından saptanan sloganlara DİSK'e bağlı sendikalar yürüyüşün başından sonuna kadar uymuş ve gereğini yerine getirmişlerdir. İddianamenin 690. sayfasında yeraldığı gibi, bu sloganları taşıyan pankartlar «DİSK'e bağlı muhtelif sendikalar tarafından» taşınmamıştır. Disipline uymayan çeşitli dernekler ise DİSK tarafından kınanmış ve bazılarıyla ilişkilerimiz askıya dahi alınmıştır.

DİSK, İddia edildiği gibi kendisine ait olmayan sloganları benimsememiştir. DİSK her türlü çalışmasını açık ve aleni yapar, bu konuda tüm yasal gerekleri yerine getirmeden adım atmaz. Sloganlar ve pankartlar konusunda da aynı işlem yapılmıştır.

1 Mayıs 1978 mitingini hükümet komiseri olarak 3 Kaymakam izlemiştir. Bu duruma onlar müdahale etmemişler, onlar ve güvenlik kuvvetleri mensupları slogan konusunda herhangi bir anons yapılması için DİSK yöneticilerini de ikaz etmemişlerdir.

Ancak DİSK'in saptadığı sloganlar dışındaki sloganlar ve bu sloganları içeren pankart ve flamalar DİSK'in hiçbir yayınında kullanılmamıştır. Bu sloganları içeren fotoğraflara DİSK yayınlarında yer verilmemiştir.

Bu davadaki 1978 1 Mayıs kutlamasına ilişkin hukuki olmayan, telkini nitelik taşıyan iddialara en güzel cevap 1 Mayıs 1978 kutlaması hakkında takipsizlik kararı veren T.C. İstanbul C. Savcılığı'nm 1978/527 K. sayılı takipsizlik kararıdır. Bu kararı Ek No: 17 olarak Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum.

Bu davadaki hukuki niteliği olmayan telkini nitelikli suçlamalardan biri de Atatürk resmi ve Türk Bayrağına ilişkindir.

DİSK-I İddianamesinin 693. sayfasında DİSK'in 1 Mayıs mitinglerinde Atatürk'ün resminin taşınmadığı, başka sayfalarında da Türk Bayrağına yer verilmediği belirtilerek DİSK suçlanmak istenmektedir.

Bu suçlamalar hukuki değeri olmayan, önyargılı yorumlardır.

İddialarda DİSK her şekilde tuzağa düşürülmek istenmektedir. DİSK-I İddianamesinin 693. sayfasında 1 Mayıs törenlerinde Atatürk resminin kullanılmadığı demagojisi yapılmaktadır. Oysa iddianamenin 322. sayfasında DİSK'in 1 Mayıs kut-

lamalarında Taksim'deki Atatürk Anıtına çelenk koyması «Atatürk'ün manevi şahsiyetine hakaret» olarak değerlendirilmektedir. Yani bu davadaki iddialara göre DİSK, Atatürk'ün resmine ya da heykeline sahip çıkınca da suçludur, çıkmayınca da. Oysa ceza hukukunun ilkeleri son derece açıktır Bu ilkeler ortada iken Atatürk'ü demogajik olarak kalkan edinmeye çabalamak Atatürk'ün manevi şahsiyetine yönelik bir davranıştır.

DİSK Yöneticileri huzurda yaptıkları açıklamalarda da belirttikleri gibi Mustafa Kemal Atatürk'e içtenlikle sahip çıkmışlar, Atatürk'ü hiçbir biçimde istismar etmemede kararlı olmuşlar, Atatürk istirmarcılarına da karşı çıkmışlardır. DİSK'in her büyük toplantısı, Mustafa Kemal Atatürk'e yapılan saygı duruşu ile başlamıştır. Ancak DİSK Atatürk'ü heykellerde, büstlerde, kocaman bez parçalarında dondurarak sahte Atatürkçülük yapmamıştır.

Öte yandan DİSK'in tüm 1 Mayıs mitinglerinde Türk Bayrağı en önde, büyük bir onurla taşınmıştır. İleride herhangi bir yargılamanın olacağını varsaydığımız günlerde yaptığımız yayınlardaki fotoğraflar bunu kanıtlamaktadır.

DİSK'in düzenlemiş olduğu 1 Mayıs mitinglerine yalnız DİSK üyeleri değil, TBMM üyeleri, belediye başkanları, gazeteciler, bilim adamları, sanatçılar, her işkolundan işçiler katılmıştır. Yalnız DİSK üyeleri değil, binlerce bağımsız sendika üyesi ve Türk-İş üyeleri de katılmıştır. Türk-İş üyelerinin çoğu kendi sendikalarının flamaları altında emekçilerin bayramını kutlamışlardır.

1 Mayıs konusu Türk-İş'in en son genel kurulunda da hararetle tartışılmıştır. Delegelerin çoğu 1 Mayıs'ı Türk-İş'in de kutlamasını isterken, delegelerin bir kısmı da Türk-İş yöneticilerinin 1 Mayıs konusundaki ikiyüzülüklerine değinmiştir.

Bir delege,

> **Gelelim madalyonun öbür yüzüne, Türk-İş 1 Mayıs'ı kutlamıyor mu?**
> **Geçen 1 Mayıs'ta Türk-İş'in icracıları, yöneticileri bizden gizli, sizden saklı diğer ülkelerde kutluyorlar. Kendine gelince salkım, bize gelince talkın, yok böyle şey. (Türk-İş 11. Genel Kurul Çalışmaları, s. 287)**

Bir başka delege de şöyle demiştir:

Bu yönetim 1 Mayıs,ı yurt dışında İşçi Bayramı olarak kutlamaktadır. Başta Sovyetler Birliği olmak üzere birçok ülkedeki 1 Mayıs İşçi Bayramı kutlama törenlerine temsilci göndermektedir. Ama ülkemizde 1 Mayıs'ı İşçi Bayramı olarak kutlamayı kınamaktadır. Üstelik üyesi bulunduğu Uluslararası İşçi Orgütünün 1 Mayıs'ı Işçi Sımfımn Bayramı olarak tanımasına, kutlamasına rağmen. (s. 257)

Çok sayıda kuruluş 1 Mayıs'lar nedeniyle DİSK'e mesaj göndermişlerdir. Bunlar DİSK İddianamesinin 741-749. sayfaları arasında kasıtlı olarak sayılan örgütlerden ibaret değildir.

DİSK 7. Genel Kurulu Çalışma Raporu'nun 220., 289. ve 445. sayfalarında görüleceği gibi 1 Mayıs'lar nedeniyle DİSK'e ayrıca şu örgütler de mesaj göndermişlerdir:

— Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)
— Uluslararası Af Örgütü
— İnsan Hakları Komisyonu
— Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ASK)
— Kamu Hizmetleri Uluslararası Örgütü (PSI)
— Uluslararası Demokrat Hukukçular Derneği
— İnsan Hakları Birliği
— Fransız Demokratik İş Konfederasyonu (CFDT)
— Belçika Genel İş Konfederasyonu (FGTB)
— İtalyan İşçi Birliği (UIL)
— Fransa Ulusal Eğitim Federasyonu
— Hollanda Sendikaları Federasyonu (FNV)
— Danimarka Sendikaları Konfederasyonu (LO)

1 Mayıs nedeniyle DİSK'e mesaj gönderen bu kuruluşların Marksist-Leninist ve ihtilalci örgüt oldukları acaba nasıl kanıtlanacaktır?

1 Mayıs'lar ve DİSK konusundaki gerçekler bunlardır.

39. 20 MART FAŞİZME İHTAR EYLEMİ

İstanbul Üniversitesi'nden çıkmakta olan öğrenciler üzerine bomba ve makinalı tabancalarla yapılan saldırıda 7 öğrencinin ölmesi ve 40 öğrencinin yaralanması üzerine DİSK'in 20 Mart 1978'de gerçekleştirdiği Faşizme İhtar Eylemi DİSK-I İddiana-

mesinin ve EHM'nın çeşitli bölümlerinde suçlanmakta ve DİSK'in TCK'nun 141., 142. ve 146. maddelerini ihlal etmesinin kanıtı kabul edilmektedir.

20 Mart Faşizme İhtar Eylemi, adından da anlaşılacağı gibi hükümeti, rejimi, devleti hedef almış bir eylem değildir. Can güvenliğinin sağlanması, terör olaylarına karşı gerekli önlemlerin alınması yolunda bir ihtar eylemidir. Ve 16 Mart 1978 olayından sonraki katliamlar, 12 Eylül'e kadarki terör olayları DİSK'in ihtarını haklı çıkarmıştır.

20 Mart Faşizme İhtar Eylemine ilişkin olarak DİSK Genel Başkanı olarak yaptığım açıklamada şöyle demiştim:

> **Demokraside görüşlerini bir başkasına zorla kabul ettirme ilkesi yoktur.**
> **Hele öldürerek hiç yoktur?**
> **Faşizme İhtar Eylemimizin dayanağı Anayasadır. Anayasamızın başlangıç ilkesidir. Faşizme karşı uyanık bekçiliğimizin yüklediği vazgeçilmez bir görevin yerine getirilmesidir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesidir. İnsanlarımızın can güvenliğini sağlamayı tüm yasaların üstünde kabul eden doğa yasasıdır. Çocuklarımızın öldürülmesinin önlenmesini istiyoruz. Eylemimiz bunu sağlamak içindir. Hukuka aykırı ise bunun sonuçlarına katlanacağız. Yeter ki çocuklarımız öldürülmesin. Yeter ki Anayasamız çiğnenmesin. Yeter ki faşizm kanlı diktasını kuramasın.**

20 Mart Faşizme İhtar Eylemine ilişkin olarak Bakırköy II. Asliye Ceza Mahkemesinde DİSK Yürütme Kurulu üyeleri hakkında dava açılmıştır. Olağan dönemde açılan dava TCK'nun 141., 142. ya da 146. maddesinin ihlali iddiasını taşımamaktaydı. Açılan davadaki suç 275 sayılı yasaya muhalefetti.

Bu davada DİSK Yürütme Kurulu üyeleri önce beraat etmişler, ancak daha sonra kararın Yargıtayca bozulması üzerine aym mahkemenin 3.7.1981 gün, E: 1980/440, K. 1981/311 No'lu kararınca 275 sayılı yasanın 56. maddesini ihlal etmekten 6'şar ay hapse mahkum edilmişlerdir.

Aym kişilerin aynı davadan iki kere cezalandırılamayacaklarına ilişkin en basit hukuk kuralı gereğince 20 Mart Faşizme İhtar Eylemi artık herhangi bir yargı organı önünde yeniden suçlama konusu yapılamaz.

Bu nedenle 20 Mart Faşizme İhtar Eylemi konusunda daha fazla açıklama yapmayı gereksiz buluyor yalnızca 20 Mart Faşizme İhtar Eylemi nedeniyle DİSK Genel Merkezinin ve bu konuda DİSK'i destekleyen TÜRK-İŞ üyesi HAVA-IŞ Sendikası'nın Genel Merkezinin aranmasını isteyen savcılık talebini reddeden Bakırköy 2. Sulh Mahkemesinin Faşizme İhtar Eylemini değerlendiren 1978/19 No'lu müteferrik kararını Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum:

20 Mart Faşizme İhtar Eylemi Konusunda Bakırköy 2. Sulh Mahkemesi Kararı:

> Olayda ise işçinin veya sendikanın işveren ile bir çıkar çatışması olmadığı gibi, siyasi bir amacı da bulunmamaktadır. Toplu imhaya karşı koymak siyasal amaçlı eylem değildir. Herhalde toplu öğrenci imha hareketine karşı çıkmayı, bu karşılığı belli ederek toplumun devlet organlarının dikkatini olay üzerine çekerek 2 saat sonra işe dönmeyi grev olarak nitelendirmemek gerekir.
>
> Aksi halde işçisiyle, işvereni ile toplumun tüm özel ve tüzel kişilerinin ölüme, zulme boyun eğme, herhalde işten kafasını kaldırmama zorunluluğunu da kabul ile toplumun demokratik bir toplum ve ulus olma niteliğini inkar olur. Nitekim dosya içindeki bütün gazeteler 2 saatlik işi bırakmanın protesto olduğunu ifade etmişlerdir. Gazetelerin bir yerde kamu vicdamnı yansıttıklarım kabul zorunludur.
>
> Toplum vicdanının grev demediği, protesto diye nitelendirdiği olayı yasaları zorlayarak topluma ters düşmek yargının kadri değildir. O halde insani olup toplumun siyasi olarak niteleyemiyeceği kötü bir olaya dikkat çekmek için yapılan 2 saatlik iş bırakma sonucu doğan protesto eylemi siyasal amaçlı grev olarak kabul edilmemek gerekir. Bu gerek kişilerin insan olma niteliğini kabul gereği ile aynı noktadadır.
>
> Bu görüşler ile devletin özel ve tüzel kişilerin haklarını korumakla yükümlü yargı yerlerinin suç olmayan bir eylem için belge toplamak üzere arama kararı vermesi yasa dışı olacağından böyle bir olayda arama kararı verilmesi uygun görülmemiştir.

Gazete küpürlerine göre DİSK işi durdurma eylemini yaptırdığını kabul etmektedir. Nitekim durdurulmuştur. Belli bir olay için ilgililerden resmen belge istenebilecekken resmi bir kuruluşu peşinen itham eder şekilde arama kararı verilmesi de yeni toplumsal karışıklık ve huzursuzluklara başlangıç olacaktır. Yetkinin yerinde kullanılması toplumun güvencesidir. Bu açıdan da böyle geniş kapsamlı bir arama kararı verilmesinin gereksiz ve yerinde olmayacağı sonucuna varılmıştır.

21.3.1978 günü ise protestonun dışında olaylar olduğu, silahlı çatışma meydana geldiği anlaşılmaktadır. Bu ise protesto gösterisi dışında bir suçtur. Kişilere bağlıdır. Ozellikle protestoyu engelleme ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Protestoya demokratik bir eylem olarak bakılabilse idi bu çatışmalar olmayacaktı.

Çatışmanın failleri hakkında araştırma ile arama kararı amacının ilgisi yoktur.

Bu nedenlerle Bakırköy İncirli Caddesindeki Hava-İş Sendikasında ve Bakırköy Merter Ahmet Kutsi Tecer Caddesi No. 10/5'deki DİSK Genel Merkezi bir arada ve aym binada bulunan diğer sendika merkezlerinin binanın tümünde arama kararı isteğinin reddine, Evrakın Cumhuriyet Savcılığına iadesine itirazı kabil olmak üzere evrak üzerinde karar verildi.

40. 5 OCAK 1979 SAYGI DURUŞU

DİSK İddianamesinin ve EHM'nın bazı yerlerinde DİSK'in 5 Ocak 1979 Eyleminde zincirleme suç yaratma çabası içinde suçlanmaktadır.

Elazığ, Malatya ve Sivas olaylarından sonra Kahramanmaraş katliamında yüzden çok kişinin öldürülmesi ve binlerce insanın yaralanması üzerine DİSK Yönetim Kurulu çağdaş demokratik toplumlarda demokratik bir baskı grubu olmanın gereğini yerine getirerek ve Sendikalar Yasasının 1. maddesindeki yasal yükümlülüğüne uyarak anarşi ve terörü eleştirmek ve ölenleri anmak üzere şu kararı almıştır:

> Bugüne dek ölen bütün insanlarımızın ve özellikle Kahramanmaraş katliamında kaybedileneleri anmak için başta örgütümüze bağlı işçiler olmak üzere, tüm işçileri, tüm demokratik kuruluş üyelerini ve emekçi halkımızı 5 Ocak 1979 Cuma günü bulunduğu yerde saat 11.00'de 5 dakikalık ölenlerin anısı için saygı duruşunda bulunarak faşist olayların lanetlenmeye çağrılmasına...

4 Ocak 1979 günü DİSK adına basına şu açıklama yapılmıştır:

> İnancımız odur ki, emekçi halkımızın onurlu, disiplinli, demokrat, Anayasal davramşı ve duyarlılığı, demokratik hak ve özgürlüklere, giderek insanlarımızın hayatlarına yapılan kitlesel saldırıların etkisiz kılınması için gösterilecek çabalara güç katacaktır. Böylece faşist katillerin saldırıları sonucu hayatları korunamayan insanlarımızın anılarına en azından saygı görevi yerine getirilmiş olacaktır. (DİSK Dergisi, Şubat 1979)

5 Ocak günü Türkiye'nin birçok yerinde yalnız DİSK üyeleri değil, Türk-İş ve bazı bağımsız sendika üyeleri 5 dakikalık saygı duruşunda bulunmuşlardır.

Bu eylem sırasında birçok işyerinde saygı duruşu çay molalarına denk getirilmiş, genel olarak üretimdeki 5 dakikalık kayıplar telafi edilmiştir. Zaten bu yüzden 5 Ocak eylemi nedeniyle hiç bir işveren davacı olmamıştır. DİSK tüzel kişiliği de bu eylem nedeniyle herhangi bir davanın muhatabı olmamıştır.

5 Ocak Saygı Duruşu bir genel grev değildir. Amacı da devlete, hükümete yönelik değildir. Amacı yukarıda belirtildiği gibi ölen insanlarımızı anmak ve anarşi ve terörü sessiz bir protesto ile lanetlemektir. 5 Ocak Saygı Duruşunun gerçeği budur.

41 ÖREN TOPLANTILARI

Bu davadaki iddianamelerde ve EHM'da DİSK'in Genel-İş'

in Ören Artemis Tesislerinde yaptığı toplantılar da suçlama konusu yapılmaktadır.

Ören'de yapılan toplantılara DİSK Yönetim, Yürütme, Denetim, Onur Kurulu üyeleriyle, DİSK'e bağlı sendikaların Yürütme Kurulu üyeleri ve DİSK Bölge Temsilcileri çağırılmıştır. Ören'de temsil edilen heyetler bağlayıcı bir kurul oluşturmamaktadırlar. Toplantılara katılan kişilerin alacağı kararların Anatüzüğümüz açısından hiçbir bağlayıcı yönü yoktur. Bu toplantılar danışma toplantısı mahiyetindedir. Alman kararlar DİSK organlarına ancak ışık tutucu olabilir.

Bu toplantılar tüzüksel toplantılardır. Toplantılar, toplanma tarihinden önce ilgili valilik ve emniyet müdürlüğüne gönderilen yazılar ile gerçekleştirilmiştir. Ören Toplantılarına ilişkin tüm resmi yazışmalar DİSK Davasına EK 8 no'lu Deliller Klasöründedir. Ancak bu klasör Mahkemede okunmamıştır. Bu klasördeki emniyet yazıları Ören Toplantılarının tüzüksel toplantı olduğunu ve baştan sona izlendiğini belirtmektedir.

DİSK-I İddianamesinin 114. sayfasında 31 Ocak-2 Şubat 1980 tarihleri arasında yapılan toplantıda «Ulusal Demokratik Eylem Birliği» konusunun tartışıldığı belirtilmiştir.

Her iki toplantıya ilişkin bilgilere tüm DİSK yayınlarında yer verilmiştir. 1. Ören Toplantısının temel gündem maddesi birlik sorunu idi. Toplantıyı açış konuşmamda buna açıkça değindim. II. Ören Toplantısının da ağırlığı örgüt içi sorunlarda toplanmış olup işveren saldırıları, grup sözleşmeleri, mali dayanışma, grev fonunun güçlendirilmesi gibi sorunları kapsamıştır. II. Ören diye adlandırılan toplantıda özel olarak «Ulusal Demokratik Eylem Birliği» konulu herhangi bir tartışma olmamıştır. Suçlama gerçek dışıdır. Delili de yoktur.

DİSK-I İddianamesinde her iki toplantıya katılanlara ilişkin olarak verilen listeler suni oluşturulmuştur. Toplantı tarihinde vefat etmiş sendikacılar bile toplantıya katılmış gösterilmektedir. Toplantıya katıldığı iddia edilen birçok yönetici bu toplantılara katılmamıştır.

DİSK-I İddianamesinin 114. sayfasında Ören Toplantısı için «bir ihtilal meclisi toplantısı mahiyetinde» denilmektedir.

Bu suçlama hukukdışıdır. Mantıkdışıdır.

DİSK bir kitle kuruluşudur. Böylesi bir kuruluşun yöneticileri nasıl olur da ihtilal meclisi oluşturabilir?

Bu toplantılarda tartışılması gerekli konular toplantıdan önce Burhaniye'de ve İstanbul'da gazetecilere açıklanmış, gerekli

yayınlar dağıtılmıştır. Toplantıların bir kısmı basına açık olmuştur. Gazeteciler sürekli olarak toplantı salonu etrafında bulunmuşlardır. Bu toplantılara ilişkin hergün basında haberler, fotoğraflar çıkmıştır.

Basına, yetkili makamlara haber verilerek yapılan, her sendikanın, her kuruluşun, TÜRK-İŞ'in, TISK'in, MESS'in dönem dönem yaptıkları yasal toplantıların benzerlerinin «ihtilal meclisi» diye adlandırılması için gerçekten hukukdışı bir mantıkla hareket edilmesi gereklidir.

İddia Makamı DİSK-I İddianamesinin 114. sayfasında II. Ören Toplantısında 16 adet karar alındığını belirterek bu kararları saymaktadır. Ancak aynı İddianamenin 417. sayfasında II. Ören toplantısında alınan başka bir «karar» aktarılmaktadır.

İddinamenin 114. ve 115. sayfaları ile 417., 418., 419. ve 420 sayfaları arasında açık bir çelişki vardır. 114. sayfada belirtilen kararların II. Ören toplantısı ile hiçbir ilişkisi yoktur. Bir danışma toplantısı mahiyetindeki II. Ören Toplantısında böylesi içerikli kararlar alınmamıştır. Alındığı söylenen bu karar nereden istihsal edilmiştir, hâlâ anlayabilmiş değiliz.

Örneğin toplantıda 114. sayfada iddia edildiği gibi «DİSK'in öncülüğünde sosyalistlerin birlik ve dayanışmalarının tarihsel bir görev olarak kabul edilmesi» biçiminde bir karar alınmamıştır.

Toplantıda «genel grevin yasalaştırılması için grevde bulunan veya greve gidecek işçilerin desteklenmesi, işverenlere karşı mücadele eden işçinin desteklenmesi ile üretimin durdurulması» biçiminde bir karar alınmamıştır.

Toplantıda «1980 Şubat ayı içersinde demokratik kuruluşların çalıştıkları yerlerde 30 dakikalık işi durdurma eyleminde bulunulması» biçiminde bir karar alınmamıştır.

II. Ören toplantısında alınan kararlar bunlar değildir. Alınan kararlar ayrıca basına duyurulmuştur. Öte yandan DİSK Yürütme Kurulu II. Ören toplantısında alınan kararları ayrıca değerlendirmiş ve DİSK-I İddianamesinin 365. sayfasında ve EHM'nın 100.-103. sayfalarında belirtilen kararı almıştır.

Öte yandan 1. Ören toplantısını bir sağcı gazete aym mantıkla ihbar etmiş, kovuşturma yapan Burhaniye Cumhuriyet Savcılığı 1978/590, Hz. No ve 1978/224 K. sayılı kararı ile takipsizlik vermiştir.

Aynı biçimde II. Ören toplantısı için de bir soruşturma açılmış, 8 no'lu Ek Deliller Klasöründeki belgelerle görüleceği gibi

çok sayıda DİSK'li yöneticinin ifadesi alınmış ve daha sonra DİSK-I İddianamesinin altında imzası bulunan bir Savcının imzası ile soruşturmadan vazgeçilmiştir.

DİSK-I İddianamesinin 114. ve 115. sayfalarında ve 440-443. sayfaları arasında DİSK'in II. Ören toplantısında «genel grev», «bölgesel grev» kararları alarak mevcut Anayasal düzeni yıkmaya çalıştığı, bu nedenle de TCK'nun 141., 142. ve 146. maddelerini ihlal ettiği iddia edilmektedir. Kararların alındığı iddia edilen 1 Şubat 1980 tarihinde 12 Eylül 1980 tarihine kadar geçen süre içinde DİSK üyesi sendikalar Türkiye çapında genel grev ya da DİSK'in tüm sendikalarınca hep birlikte gerçekleştirilen bölgesel grevler yapılmamıştır.

Gerçekler bunlardır. Hayali iddialar ile hukuk çiğnenemez.

42 TEKTİP DEMOKRATIK TÜZÜK TASLAĞI

Bu davadaki iddianamelerde ve EHM'da «Tek Tip Demokratik Tüzük» konusunda gerçekdışı ve hukukdışı suçlamalar getirilmekte ve bu tek tip tüzük taslağı Marksist-Leninist amaca ulaşmak için ya da Marksist-Leninist uygulamayı sağlamak için bir araç olarak nitelendirilmektedir.

Hemen belirteyim ki, «Tek Tip Demokratik Tüzük» diye resmi bir tüzük yoktur. DİSK'e üye her sendikanın kendi genel Kurullarında delegelerin oylarıyla kabul edilmiş ve onaylanmış tüzükleri vardır. «Tek Tip Demokratik Tüzük» olarak adlandırılan çalışma bir taslaktır. Öneridir. Tasarıdır. Örnektir.

DİSK 6. Genel Kurulu DİSK Yönetim ve Yürütme Kurullarına «örgüt içi demokrasinin uygulanmasının asgari ölçülerini saptayan örnek demokratik bir tüzüğün hazırlanması» görevini vermiştir.

DİSK, Sendikalarda tüm üyelerin eşit olarak, demokratik bir biçimde mücadele etmelerini sağlamak için Tek Tip Demokratik Tüzük taslağı hazırlamıştır.

Türkiye'de başta sarı uzlaşmacı sendikalar olmak üzere sendikaların çoğunda delege oyunları, tüzük oyunları yapılmış, sendika ağalıkları yaratılmıştır.

İşte demokrasiye gerçeklik kazandırmak için, üyelerin sendika yönetimine daha yaygın olarak katılmalarını sağlamak için, sorumluluğu yaygınlaştırmak için, çoğulcu ve katılmacı bir

demokrasinin sendikal planda yaşanması için DİSK'te Tek Tip Demokratik Tüzük taslağı hazırlanmıştır.

Sendikalar Kanununun 29. maddesi sendikalara, tüm çalışmalarını, bilanço ve hesaplarını bağlı oldukları Konfederasyona gönderme görevi vermiştir. Ancak, Türkiye'deki sendikal harekette çok farklı uygulamalar, birbirlerinden çok farklı anatüzükler bulunması nedeniyle Konfederasyonlar Sendikalar Yasasında kendilerine verilen görevleri yeterince yerine getirememişlerdir. Pratikte Konfederasyonların üye örgütler üzerinde otoritesi sağlanamamıştır. Konfederasyon-üye Sendika ilişkileri federatif, adem-i merkeziyetçi bir yapı içinde sürmüştür. Bu yüzden sendikalar sık sık Konfederasyonlarınn disiplini dışında davranabilmişlerdir. İşte bu nedenle gerek Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu TİSK, gerek TÜRK-İŞ, gerekse DİSK bünyesinde bağlı kuruluşların çalışma esaslarını aynılaştırma, tek tipleştirme yolunda çabalar olmuştur.

DİSK, Türkiye'deki diğer sendikal kuruluşlardan farklı olarak, sendika içi demokrasisine büyük bir ağırlık vermiştir. DİSK'e bağlı sendikaların özellikle 1970'lerden sonra çok sayıda üye kazanmalarının bir nedeni de DİSK'e bağlı sendikaların çoğunda uygulanan demokratik işleyiş olmuştur.

Ancak, DİSK üyesi bazı sendikaların anatüzüklerinde antidemokratik hükümlerin bulunması, bazılarının anatüzüklerindeki maddelerin açık olmaması nedeniyle sendikal demokrasinin iyi işleyememesi, zaman zaman DİSK'in tabanın söz ve karar sahibi olması ilkesinin zedelenmesi, üyeler arasında çeşitli huzursuzluklara yolaçmıştır. Bu konuda Konfederasyon olarak DİSK'e çok şikayet geldiği açıklanmıştır.

İşte, Tek Tip Demokratik Tüzük taslağı, bu huzursuzluklardan doğan bir ihtiyacın ürünüdür. Yani, Marksist-Leninist bir amaç ya da uygulama ürünü değildir. Herhangi bir siyasi tercihi de belirtmez.

DİSK'in tek tip demokratik tüzük taslağı ile kurulu bünyesinde daha merkezi bir çalışma önermesi hiçbir şeyin ölçüsü olamaz. Nitekim, TÜRK-İŞ'in bu tür yaklaşımı olmuştur. TÜRK-İŞ'in federatif tip sendikaların merkezi milli tip sendika biçimine dönüşmesine ilişkin genel kurul ve yetkili kurul kararları sendikaların aynı tüzük hükümlerine kavuşturulmasına yönelmesinden kaynaklanmaktadır. 2821 sayılı yeni Sendikalar Yasası da benzeri bir uygulama getirmiştir.

Bir konfederasyona bağlı sendikaların kendi işkolu özellik-

lerini yansıtan maddeleri dışında benzeri anatüzüklere sahip olmasını önermek, istemek biçimsel bir çabadır, hiçbir şeyin ölçüsü, kanıtı olamaz. Marksist-Leninist örgüt olmanın kanıtı ise hiç olamaz.

DİSK, Tek Tip Demokratik Tüzüğü bir taslak olarak hazırlamış ve bir kitapçılık halinde üyelerine sunmuştur. Kitapçığın başındaki önsözün ana metin ile bir ilişkisi yoktur ve Yönetim Kurulu kararı değildir. DİSK Yönetim Kurulu Tek Tip Demokratik Tüzük Taslağının aynen kabul edileceğine dair bir karar almamıştır. Taslağın genel kurullarca değiştirilebileceğini belirtmiştir.

Nitekim birçok sendika da çeşitli maddeleri değiştirmiştir. Bu değiştirmelerden sonra DİSK'ten «neden aynen kabul etmedin?» biçiminde bir soru gelmemiştir. Çünkü sendikalar yasası sendikaların tüzükleriyle ilgili olarak Konfederasyonlara bir zorlama yetkisi vermemiştir. Böyle olduğu içindir ki, gerek TÜRK-İŞ, gerek DİSK'e bağlı sendikalar Konfederasyonların çeşitli düzeylerindeki kararlarına uymayabilmişlerdir. DİSK'in Tek Tip Demokratik Tüzük Taslağı DİSK'e bağlı 29 sendikanın genel kurullarını oluşturan binlerce delege tarafından çeşitli değişiklikler ile kabul edilmiştir.

Çeşitli tarihlerde ayrı ayrı kabul edilen anatüzükler, vilayetler kanalıyla Çalışma ve İçişleri Bakanlıklarına gönderilmiştir. İçişleri Bakanlığı Anatüzüklerin yasalara uygun olup olmamasını inceleyerek, Çalışma Bakanlığına bilgi vermiş, bu bilgiler doğrultusunda Çalışma Bakanlığı Anatüzüklerin tamamına değil, bazı ayrıntıdaki maddelerine eleştiri getirmiş ve düzeltilmesini istemiştir. DİSK üyesi sendikalar da buna uymuşlardır. Bunlara ilişkin yazışmalar dosyalarımızdadır.

Taslağın 3. maddesindeki amaç ve ilkeleri suçlanmaktadır. Bunlar Sendikalar Yasasının 1. ve 14. maddesinde belirtilen amaçlar ve işçilerin iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarları doğultusunda belirlenmiş soyut sözlerdir. Bu amaçlardan ne anlaşılacağı, ne anlaşılması gerektiği taslağın başta 5. maddesi olmak üzere diğer maddelerinde somutlanmıştır.

Taslağın 5. maddesi kurullara tanınan yetkiler üzerinedir. Bu yetkilere bakıldığında 3. maddedeki amaçlar ve ilkeleri Sendikalar Yasasının kapsamı içinde olup, 1. maddede belirtildiği gibi işçilerin iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarlarını korumaya yönelik olduğu açıkça görülmektedir.

Taslağın 3. maddesindeki «işçi sınıfı bilimine dayalı genel eğitimi yaygınlaştırmak» sözleri de suçlanmaktadır.

Burada yapılan sendikalar yasasının 1. ve 14. maddeleri gereğince sendikalara mecburi tutulan sendikal eğitimin bir amaç maddesi olarak Anatüzüğe konulmasıdır.

12 Eylül 1980 sonrasında DİSK ile hiçbir ilgisi olmayan, ancak DİSK'in örnek gösterdiği Tek Tip Demokratik Tüzük Taslağını çeşitli değişiklikle kabul eden ve «işçi sınıfı bilimine dayalı eğitim»i amaç maddesi yapan çok sayıda bağımsız sendika hakkında dava açılmıştır. Ancak bu davalarda Tek Tip Demokratik Tüzük Taslağındaki amaç maddelerini aynen kabul eden sendikaların tümü de beraat etmiş ve bu kararlar Askeri Yargıtayca onaylanmıştır. Bu davalara ilişkin hukuki verileri savunma avukatlarımız sunacaklardır.

43 UDC VE DEMOKRATİK PLATFORM

DİSK-I İddianamesinde olduğu gibi EHM'nın 12., 16., 57. ve 114. sayfalarında DİSK 5. Genel Kurulunda alınan 33. no'lu karar ile DİSK 6. Genel Kurulunda alınan 1 no'lu kararın **Ulusal Demokratik Cephe (UDC)** anlayışından kaynaklandığı, bu davranışın «cepheleşme»ye yönelik olduğu, cepheleşme de ancak siyasi parti öncülüğünde olacağından DİSK'in UDC ile «illegal işçi sınıfı partisi görevini üstlenerek cepheleşme hareketini kendi mihveri etrafında gerçekleştirdiği» (EHM, s. 114) iddia edilmektedir. EHM'nın 16. sayfasında «cepheleşme hareketinin ileri milli demokratik rejimin» başlangıcı olduğu, 57. sayfasında sosyalizmin ilk aşaması olan «ileri demokratik devrimi» amaçladığı iddia edilmektedir. Yine EHM'nın 57. sayfasına göre «cephe kararı» tekellerin egemenliğinin kırılmasına yöneliktir.

Bu davadaki en önemli suçlamalardan biri hiç bir delile, kanıta dayandırılmadan yalnızca kıyas mantığına dayandırılarak getirilen yukarıdaki suçlamadır.

Daha önce de belirttiğim gibi, şu noktaları açıklıkla Sayın Mahkeme Heyetinin bilgilerine sunuyorum:

DİSK'in hiçbir kararında **ileri milli demokratik rejim** ya da **milli demokratik devrim** (EHM, s. 55) gibi deyimler kullanılmamıştır. Bunlar DİSK Kurullarına ait deyimler değildir. İkinci olarak DİSK'in **Ulusal Demokratik Cephe** diye bir kararı yoktur.

«UDC» DİSK Yetkili Kurullarınca alınan ya da onaylanan bir karar değildir. O kadar ki, DİSK 6. Genel Kurulunun erken tarihe alınması ve bu genel kurulda, Genel Başkanlığa aday olmamın en önemli nedenlerinden biri de UDC konusudur. Bu durum tüm kamuoyunca bilinmektedir.

Sorgular ve delil değerlendirilmesi aşamasında zamanın DİSK Yürütme Kurulu üyelerince ayrıntılı olarak açıklandığı gibi UDC sloganı DİSK eski Genel Başkanı Kemal TÜRKLER'in DİSK yetkili kurullarının kararı olmadan ortaya attığı kişisel bir slogandır ve bu sloganın anlamına ilişkin tartışmalar nedeniyle de DİSK 6. Genel Kurulunda yapılan demokratik seçimlerde Kemal TÜRKLER yeniden DİSK Genel Başkanlığına seçilememiştir.

UDC anlayışı, DİSK yönetimini bağlamayan ve DİSK tüzel kişiliğine izafe edilemeyecek olan eski Genel Başkan Kemal TÜRKLER'in kişisel görüş ve düşüncelerini basına açıklamak suretiyle ortaya çıkmış bir görüştür. Bu görüşün yasalarımıza göre suç oluşturup oluşturmadığını tartışmak istemiyoruz.

Birçok arkadaşım gibi ben UDC sloganına karşı çıktım. Ancak ben UDC'ye karşı çıkarken bunun yıllarca sonra suç sayılacağını düşündüğümden değil, sendikal ve siyasi anlayışıma ters düştüğü için karşı çıktım. Bu düşüncem 6. Genel Kurulca benimsendiği içindir ki, UDC görüşü Genel Kurulca kabul edilmemiştir. UDC, başta DİSK Genel Kurulu olmak üzere, DİSK organlarının benimsediği ve karar altına aldığı bir anlayış değildir. DİSK yöneticilerince benimsenmemiştir.

12 Eylülden yaklaşık 3 yıl evvel ortaya atılan bu anlayışa karşı olmamız, 3 yıl sonra bir olağanüstü dönemde yargılanacağımız endişesinden kaynaklanmamıştır. UDC anlayışına o günlerde karşı çıkışımızın ve hatta yönetimin tümüne yakın bir bölümünün değiştirilmesine çalışmamızın nedeni, bu anlayışın sendikal anlayışımıza ters düşmesindendir. Biz, DİSK yöneticileri olarak yönetimde bulunduğumuz dönemlerde, hatta DİSK'in kuruluşundan itibaren DİSK'in iktisadi, sosyal ve kültürel çalışmalarının tümüne sahip çıktık. Dün dediklerimizin doğruluğuna inandığımız için, ağır ceza tehditlerine rağmen inançlarımıza sahip çıktık. UDC'ye karşı olduğumuzu söylüyorsak, bu düşüncenin inançlarımıza ters düştüğünü belirtmek içindir. Yoksa, UDC'nin DİSK ve yöneticileriyle hiç bir ilişkisinin bulunmadığı yazılı delillerle ortaya çıkmıştır.

DİSK 6. Genel Kurulunda «tüm ulusal, ilerici, demokrat,

yurtsever örgüt ve güçlerin anti-faşist, anti-emperyalist ve anti-tekel cephede savaşım birliğinin kurulması» karar altına alınmıştır.

DİSK Yürütme Kurulu giderek artan saldırılar ortamında bu kararı tüm demokrasi güçleri arasında Batı Avrupa ülkelerindeki gibi demokratik güç ve eylem birliği sağlanmasına yönelik DEMOKRATİK PLATFORM oluşturulması biçiminde algılamış, böylesi bir uygulamaya girişmiştir.

1978 yılının son aylarında çok sayıda örgüt arasında yapılan görüşmeler bir sonuç üretmemiş ve Demokratik Platform oluşmamıştır. Bu husus dava dosyalarında bulunan 7. Genel Kurul Çalışma Raporumuzda açıkça vurgulanmıştır.

Kamu kesiminde örgütlü 10 demokratik kitle örgütü arasında güncel ekonomik ve demokratik sorunların çözümüne yönelik ve kamu görevlilerinin sendikalaşmasına ilişkin 6 Haziran 1979'da Eskişehir'de bir toplantı yapılmış ve tartışmaların sonucu bir bildiri ile kamuoyuna duyurulmuştur.

Demokratik Platform çalışmalarına ilişkin sonucu DİSK'in 7. Genel Kurulunu açış konuşmamda şöyle noktaladım: (İddianame s. 215)

> CHP ağırlıklı iktidarın işçi ve emekçilerden yana attığı her adımı desteklerken, özellikle CHP'nin faşizme karşı mücadelede tutarsızlığını her durumda sergiledik. 6. Genel Kurul kararlarını büyük ölçüde hayata geçirmeye çalıştık. Ancak bir konuda başarılı olamadık. Faşizme, emperyalizme ve şovenizme karşı olan tüm güçlerin kalıcı, sürekli, programlı, ilkeli güç ve eylem birliğini sağlayamadık.

Kaldı ki, bir sendikal kuruluşun o gün için yasal olan kuruluşlar ile biraraya gelerek ülkenin sorunları üzerine Başbakana yazı ile görüş bildirmeleri son derece demokratik bir harekettir.

Bu davada Faşizme Karşı Birleşik Cephe adlı bir yayına dayanılarak DİSK'e suçlama getirilmektedir.

Bu yayının DİSK'te bulunup bulunmadığına ilişkin hukuki değere sahip herhangi bir belge de mevcut değildir. Araştırabildiğimiz kadarıyla bu kitap hakkında yasaklama ya da toplatma kararı da yoktur. Kitap Türkiye'de çeşitli yayınevlerince birkaç kez basılmıştır. Satılmıştır. halen de satılmaktadır. Yayınevi, çevirmeni, basıldığı yer belli olan kitaptır. Bu yanının

DİSK ile, DİSK yöneticileri ile uzaktan ya da yakından hiçbir ilgisi yoktur.

Ancak bu yayının DİSK Davası açısından önemi çok büyüktür. İddianamede bu yayın temel kabul edilerek DİSK'in 6. Genel Kurulu'nda alınan 1 No.lu cephe kararı ile iddianamede haksız ve gerçekdışı olarak DİSK'e atfedilen UDC konusunda benzetmeler yapılarak suçlama getirilmeye çalışılmıştır. Bu suçlama kıyas yöntemine dayandırılmıştır. Bu yetmemiş, benzetmenin başarılı olabilmesi için ayrıca zorlama, metinleri tahrif etme gayretine girişilmiştir. Bu yayının DİSK ve DİSK davası sanıkları açısından suçlama konusu olabilecek hiçbir kanıt değeri yoktur. Ancak iddiaların hukukdışı kıyas yöntemine dayandırıldığının en açık kanıtlarından birini oluşturmaktadır.

DİSK 6. Genel Kurulu'nda alınan 1. No.lu Cephe Kararı ve Demokratik Platform oluşturma çalışmalarının, ne UDC ile, ne Dünyadaki başka herhangi bir cepheleşme hareketi ile, ne UDC adlı broşür ile, ne de Faşizme Karşı Birleşik Cephe adlı kitap ile hiçbir ilgisi yoktur.

DİSK-I İddianamesinin 474. sayfasında DİSK'in 9 Ekim 1977 günü İstanbul'da Genel Temsilciler Meclisi düzenlediği ve toplantıda UDC çağrısının onayladığı belirtilmekte ve buna dayalı olarak DİSK'e suçlama getirilmektedir. Huzurda sanıkların da belirttiği gibi, DİSK Yönetim Kurulu, DİSK'in 9 Ekim 1977 günü İstanbul'da Bölge Temsilciler Meclisi toplantısı düzenlemediğini, düzenlediği söylenen toplantının DİSK ile ilgisi olmadığını İstanbul Vilayet Makamına bir yazı ile bildirilmiştir. Bu yazının aslı Valilik arşivlerinde, kopyası da DİSK dosyalarındadır.

Bu davada DİSK'in «cephe» sözcüğü ile TCK'nun 146., 141. ve 142. maddelerini ihlâl ettiği iddia edilmektedir.

Oysa Türkiye'de işverenlerce birkaç kez «cephe» oluşturulmuştur.

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği TÜSİAD tarafından 1974 yılında yayınlanan İş Alemi-Hükümet İlişkilerine Evrensel Bakış adlı yayının 31. sayfasında şöyle denilmiştir:

> İş alemini temsil eden örgütler tüm iş aleminin önemli sorunları için bir müşterek CEPHE teşkil edebilirler.

Ve 22 Aralık 1976 tarihinde Türkiye Odalar Birliği, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Ziraat Odaları Birliği, Es-

naf ve Sanatkarlar Konfederasyonu ve TÜSİAD adlı 5 işveren örgüt Türk Hür Teşebbüs Konseyi adlı siyasi nitelikli bir cephe kurmuşlardır.

Türk Hür Teşebbüs Konseyi Başkanı Halit Narin'in Milliyet Gazetesi eski Başyazarı Abdi İpekçi ile yaptığı röportajında,

> Türkiye'nin bütün hür teşebbüsün temsil ettiği kuruluşlar, anayasal hakların ve hürriyetçi demokratik parlamenter rejimin sarsılmak istenmesi karşısında dayanışma ve dayanışma birliğini kurma ihtiyacından dolayı 1970'de başlatılan istişareleri 20 Ocak 1977'de ilk toplantısını yapmak suretiyle fiiliyata dökmüş bulunmaktadır. Sebebi gayet açık. Bir ekonomik çıkar mevzuu değildir... Hemen dönüyoruz Türk Hür Teşebbüs Konseyinin ana ilkelerine... Biz, insanı insan yapan bir rejimin, insanlığına katkıda bulunan bir rejimin müdafaasını yapmak istiyoruz.

demiştir.

Türk Hür Teşebbüs Konseyi Ankara'da çok sayıda delege ile toplanmış ve bu toplantıda Konsey Başkanı Halit Narin Konseyin Türkiye'nin dörtte üçünü temsil ettiğini bildirerek

> ...ideolojik amaçh kanunsuz grevlerin ve bu grevlerin bir ihtilal provasına dönüştürülme çabaları yukarıda çizmeye çalıştığım tablonun çok açık bir işaretidir... Devletin, hükümetin ve yasal kuruluşların gereken dinamik davranışı gösterdiğini söylemek mümkün değildir.

biçiminde konuşarak bir cephe olarak bu görevi kendilerinin yapacağını açıklamıştır.

İddiaların kıyas mantığı açısından bir karşılaştırma olanağı yarattığı için bu örneği Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum.

Hiç bir araştırmaya gerek görülmeksizin, peşin hüküm ile, sırf suç ve suçlu yaratmak amacıyla Demokratik Platforma ilişkin getirilen hukuk dışı iddiaları reddediyorum.

DİSK-I İddianamesinin çeşitli sayfalarında 1980 yılının Ocak ayında TARİŞ işletmelerinde olagelen olayların tüm sorumluluğu DİSK'e yüklenerek, bu eylemler DİSK'in TCK'nun 141., 142. ve 146. maddelerinin ihlalinin kanıtı sayılmaktadır.

DİSK-I İddianamesinin 115. sayfasında hiç bir delil ve belge gösterilmeden bir hukukçu için ibret vesikası olacak şu paragrafa yer verilmektedir.

> **18.1.1980 günü başlatılan ve 16.2.1980 gününe kadar sürdürülen olaylar sırasında güvenlik kuvvetlerine karşı saldırıda bulunan DİSK'e bağlı işçilerce 5 polis memuru şehit edilmiştir.**

İddianamede bu iddialara yer verilmiştir. Ancak bu iddianın delili, kanıtı yoktur ve olamaz.

TARİŞ işletmelerindeki olayların kışkırtıcısı DİSK değildir. TARİŞ olayları atanan bir yeni Genel Müdürün hukukdışı tasarrufları, akıl almaz yönetim biçimi ve siyasal iktidarın TARİŞ'i siyasi kadrolarıyla doldurmak çabasından çıkmıştır. TARİŞ işletmelerinde çıkarılan olayları en kısa zamanda olumlu bir sonuca ulaştıranlar DİSK yöneticileridir.

DİSK 7. Genel Kurul Çalışma Raporunda olayların gelişimi kısaca şöyle anlatılmıştır:

> **Yeni Genel Müdür ve Personel Müdürlüğüne tedvirle görevli kişi, 28.12.1979 tarihinde İşletmeler Müdürlüğüne bir yazı çıkartarak «1.10.1979 tarihinden sonra işe ahnan personelin hizmet akitlerinin en geç 31.12.1979 tarihine kadar fesih edilmesini» istemişlerdir. Böylelikle bu yazının çıkartılmasından 3 gün sonra toplu olarak yüzlerce işçinin işten atılması istenmiştir. Pamukyağı Kombinası Idare Müdürü ve Teknik Müdür 29.12.1979 tarihinde Genel Müdürlüğün bu talebini yazılı olarak cevaplamış, «DİSK'e bağlı Gıda-İş Sendikası ile TARİŞ yönetimi arasında bağıtlanan ve 1.1.1979 tarihinden geçerli olarak yürürlüğe giren 5. dönem toplu iş sözleşmesinin 19, 29 ve 73 (EK 3, 4 ve 5) 275 sayılı İş Yasasının 8 ve 12 (EK 6 ve 7) maddeleri uyarınca 1 aylık deneme süresini tamamlamamış işçi statüsünde hiçbir çalışanımız ol-**

madığından, gerek anılan maddeler uyarınca da gerek toplu işçi çıkartılması ve gerekse disiplin komitesi kararı alınmadan bu yola gidilmesi olanaksızdır» demişlerdir.

İdare Müdürü ve Teknik Müdür, Genel Müdürlüğe yazdıkları yazılarında ayrıca, toplu sözleşmeye ve İş Yasasına aykırı olan böyle bir uygulamaya gidilmesi halinde doğabilecek olumsuzlukları da belirtmişlerdir.

Ancak Genel Müdür, Ticaret Bakanlığının ve siyasal iktidarın istekleri doğrultusunda TARİŞ'deki yasadışı uygulama kararından geri dönmemiştir. İzmir'de yayınlanan bir bölge gazetesine verilen ilanla Genel Müdürlük uzun bir liste halinde iş akitleri 17. madde uyarınca fesih edilen işçilerin isimlerini yayınlamıştır. Bu yasaları ve toplu sözleşme hükümlerini açıkça çiğneyen karar, başta TARİŞ işçilerinin örgütlü tepkisi olmak üzere ülkedeki tüm demokrat güçlerin protestolarıyla karşılanmıştır.

TARİŞ olayları gerçeği TARİŞ işletmelerindeki olayların davasına bakan İzmir Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesinin E. 1980/70, K. 1981/182 sayılı dosyaya ilişkin gerekçeli hükümde yansımıştır.

TARİŞ olaylarından sonra Çiğli'de, Çimentepe'de ve Gültepe'de çıkan olaylarla da DİSK'in hiçbir ilişkisi olmamıştır. Nitekim buralarda çıkan olaylara ilişkin açılan davalarda hiç bir DİSK yöneticisi yargılanmamaktadır.

İddia Makamının TARİŞ olaylarına ilişkin yönelttiği iddialar baştan sona gerçekdışıdır. Hukuki niteliği olmayan sıradan iftiralardır.

45 ANT-BİRLİK OLAYLARI

DİSK-I İddianamesinin 106. sayfasına göre 1 Şubat 1980 tarihinde Antalya Ant-Birlik Genel Müdürlüğüne bağlı Yağ Kombinası ve İplik Fabrikalarında işçilerce gerçekleştirilen direniş 31 Ocak-2 Şubat 1980 tarihleri arasında Ören'de yapılan toplantı uyarınca gerçekleştirilmiştir. DİSK-I İddianamesinin 107. sayfasına ve 116. sayfasına göre ise bu direniş «fiili ihtilal tecrübelerinin uygulanmasıdır.»

Yukarıdaki tarihlerin de açıkça gösterdiği gibi, bu suçlama

gerçekdışıdır. Direniş DİSK yöneticilerinin bilgisi dışında Ören toplantısının sonuçlanmasından önce başlatılmıştır. Ancak bu direniş DİSK yöneticilerinin yardımı ile kaldırılmıştır.

Olaylar siyasi iktidarın Ant-Birlik'te siyasi amaçla işçi kıyımına girişmesi ile çıkmıştır.

Olaylarla ilgili Antalya 1. ve 2. Asliye Ceza Mahkemelerinde dava açılmıştır. Ancak bu davalarda bir tek DİSK yöneticisi yargılanmamıştır.

Antalya 1. Asliye Ceza Mahkemesi memura mukavemet ve toplu izrar suçlaması ile açılan davada 29.11.1982 tarihli 1980/449 E. ve 1982/883 K. sayılı kararı beraat kararı vermiştir.

Antalya 2. Asliye Ceza Mahkemesi de işyeri işgali suçlaması ile açılan davada 2.2.1983 tarih ve 1980/413 E. ve 1983/64 K. sayılı kararı ile beraat kararı vermiştir.

46 TEKEL OLAYLARI

DİSK-I İddianamesinin 694. sayfasında Tekel direnişi ile ilgili olarak DİSK suçlanmaktadır.

İddia Makamına göre bazı temsilciler ve işçiler 7000 TÜRK-İŞ üyesini direnişe çıkarmışlardır ve direniş 55 gün sürmüştür.

Bu ne biçim mantıktır ki, birkaç kişi 7000 Türk-İş üyesini eyleme sevkedebilmiştir?

Tekel olaylarının DİSK İddianamesine konması hukuki talihsizliktir. Tekel olaylarının DİSK ile doğrudan ilişkisi yoktur. Tekel direnişi sırasında dağıtılan ve DİSK'e yükletilmek istenen bilmediğimiz kuruluşlara ait bildirilerin de DİSK ile hiçbir ilgisi yoktur.

Tekel olaylarının temelinde yatan gerçek işçilerin özgürce sendikalarını seçme talebidir. Olayların başlama nedeni ise Tekel'de çalışan bir işçinin öldürülmesidir. Tekel işçilerinin çoğunluğu DİSK'e bağlı Gıda-İş üyesi olmak istemişlerdir. Demokratik yoldan sendikalarını seçmek istemişlerdir. Referandum istemişlerdir. Ancak siyasi iktidarlar buna olanak tanımamış ve tekel işçilerinin yetki sorunu uzadıkça uzamıştır.

Olayların temelinde yatan gerçek budur. Ve Gıda-İş yöneticileri bu konuda Mahkemenize İddiaların aksini kanıtlayacak çok sayıda delil sunmuşlardır.

Aynı biçimde bizlere savunma hakkı tanınmadığı bir dönemde bazı gazetelerde ve TRT'de yer alan tekel olayları ile sigara kıtlığı yaratıldığına ilişkin suçlamaların muhatabı da DİSK değildir. 12 Eylül öncesi sigara yokluğu, karaborsa ve kuyrukların sorumlusu DİSK değildir.

Sigara kıtlığını, sigara üretiminin özel sektöre devredilmesini isteyenler, sigara kaçakçılığından çıkarı olanlar yaratmışlardır. Olayları kışkırtan ve geliştirenler de bu çevrelerdir.

Eski Tekel Genel Müdürlerinden Orhan ÖZET bile 29.8.1981 tarihli Hürriyet Gazetesinin «Olaylar ve İnsanlar» köşesinde 12 Eylül öncesi sigara darlığının nedenlerini sıralarken esas olarak sigara endüstrisinin dışa bağımlılığı, enerji kesilmesi ve siyasi iktidarların siyasi amaçlı baskıları üzerinde durmuştur.

47 DEMOKRASI MİTİNGLERİ

DİSK-I İddianamesinin bazı bölümlerinde ve EHM'da DİSK'in demokrasi mitingleri suçlama konusu yapılmıştır.

DİSK, hayat pahalılığı karşısında, can güvenliğinin giderek ortadan kalkmasına karşı, demokrasinin tüm kurallarıyla işletilebilmesinin sağlanması amacıyla 26 Ocak 1980'de İzmir'de, 9 Şubat 1980'de Antalya'da, 23 Şubat 1980'de Ordu'da, 22 Mart 1980'de İzmit'te demokrasi mitingleri yapmıştır.

Bu mitinglerin adı «işçi kıyımına, zamlara, hayat pahalılığına, sürgünlere, anti-Demokratik baskı ve uygulamalara, faşist saldırılara karşı DEMOKRASİ MİTİNGİ»dir.

Olağan dönemde hiçbir demokrasi mitingi hakkında kovuşturma yapılmamış, dava açılmamış, o dönemde suçlanacak bir yanı bulunamamıştır.

Bu mitingler, 171 sayılı yasaya uygun olarak gerçekleştirilen Anayasal hakkın bir kullanımıdır.

48 KEMAL TÜRKLER'İN CENAZE TÖRENİ

DİSK-I İddianamesinde hakkında bir suçlama getirilmeyen DİSK eski Genel Başkanı Kemal Türkler'in Cenaze Töreni EHM'nın 145. sayfasında suçlanmaktadır. EHM'nın 145. sayfa-

sında DİSK Başkanlar Konseyinin aldığı kararlar doğrultusunda kanunsuz genel direniş ve ideolojik kitle eylemi yapıldığı iddia edilmektedir.

Suçlama gerçek dışıdır. DİSK Başkanlar Konseyinin genel grev ya da direniş biçiminde herhangi bir kararı yoktur. DİSK eski Başkanı Kemal TÜRKLER faşist saldırganların kurduğu pusu sonucunda öldürülmüştür. DİSK, Türkiye sendikacılık hareketinin en önde gelen sendikacılarından biri olan Kemal Türkler'e bir DİSK eski Genel Başkanına yaraşır cenaze Töreni düzenlemiştir. Bu Cenaze Töreni alınan resmi izin ile ve zamanın Sıkıyönetim Komutanlığı sorumlularının gözetiminde gerçekleştirilmiştir. Ve o gün İstanbul'da bir tek yasa dışı olay vuku bulmamıştır. Bu Törenin suçlanabilecek hiçbir yanı olamaz.

49 AFGANİSTAN KONUSU

Afganistan konusundaki suçlama bu davadaki iddiaların hukukdışılığına, önyargılılığına, tahrifata, saptırmalara, zorlamalara dayalı oluşuna en güzel bir örnektir.

DİSK-I İddianamesinin 318. sayfasında şöyle denilmektedir:

> Afganistan işgalini «Afganistan devrimi ve Afganistan'ın kurtuluşu» olarak değerlendiren ve bu yönden Sovyetler Birliği'ni ima yollu kutlayan DİSK...

90. sayfada ise şöyle denilmektedir:

> DİSK Afganistan'ın Sovyet Rusya tarafmdan işgalini bir kurtuluş olarak nitelendirmiştir... DİSK'in Afganistan işgalinin yanında olması...

84. sayfada da şöyle denilmektedir:

> DİSK'in... hatta Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesini barış tesisine yönelik olduğu halde emperyalist bir saldırı olarak nitelemesi, buna karşılık SSCB'nin emperyalist tutumunu tecavüz olarak değil, kurtuluş olarak nitelemesi, en son Afganistan'a müdahalesini de aynı espri üzerinde değerlendirmesi.

DİSK Yöneticileri Afganistan'ın işgaline ilişkin olarak hiçbir yerde Afganistan devrimi ve Afganistan'ın kurtuluşu deyim-

lerini kullanmamıştır. Bu konuya ilişkin olarak Sovyetler Birliğini ima yollu da kutlamamıştır.

DİSK Genel Başkanı olarak 11-14 Ocak 1980 tarihinde İstanbul'da Başkanlar Konseyi ile ortak olarak toplanan DİSK Yönetim Kurulu toplantısını açış konuşmasında Afganistan konusunda şunları söyledim:

> Emperyalizmin dünyada yumuşamayı yokedici, halkları birbirine kırdırıcı savaş kışkırtıcı politikası; Afganistan yönetiminin çağrısı üzerine Sovyet askerlerinin Afganistan'a girmesinin, Afganistan'daki son gelişmelerin temel nedenidir. Ancak temel nedenin bu olmasına rağmen sonuçları açısından bu olay, dünya çapında barışı olumsuz yönde etkilemiştir.

Gerçek budur. Afganistan konusunda DİSK'in başka bir açıklaması yoktur.

DİSK Afganistan'ın işgalini barış açısından, ülkelerin içişlerine karışma açısından OLUMSUZ bir gelişme olarak nitelendirmiş ve bunu açıklıkla kamuoyuna duyurmuştur.

İşte bu davadaki tüm suçlamalar böylesi delilsiz, kanıtsız hukuki değeri olmayan nitelendirmelere dayandırılmıştır.

50 KIBRIS KONUSU

Kıbrıs konusundaki suçlamalar da bu davadaki iddiaların tahrifata, gerçekleri tersyüz etme çabasına dayalı, hukukdışı suçlamalar olduklarının kanıtlanması yolunda başka önemli bir ölçüttür.

DİSK-I İddianamesinin 84. sayfasında şöyle denilmektedir:

> DİSK'in... hatta Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesini barış tesisine yönelik olduğu halde emperyalist bir saldırı olarak nitelemesi, buna karşılık SSCB'nin emperyalist tutumunu tecavüz olarak değil kurtuluş olarak nitelemesi, en son Afganistan'a müdahalesini de aynı espri üzerinde değerlendirmesi, DISK'in ulusal bağımsızlık anlayışının hangi amaca yönelik olduğunu ve Türkiye'yi bağımsızlık sözü altında nasıl bir boyunduruk altına sokmayı amaçladığını göstermeye yeter materyal niteliğindedir.

Bu gerçekdışı suçlamayı, iftirayı, şiddetle reddediyorum.

DİSK Dergisinin 12-13 Sayılı Ağustos-Eylül 1974 tarihli ortak sayısında ve o tarihlerdeki DİSK Ajanslarında aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır.

Tarihi belgeler olmaları açısından bunları aynen sunuyorum:

DISK SENDİKA BAŞKANLARI TOPLANDI

DİSK üyesi sendikaların başkanları 20 Temmuz 1974 saat 11.00'de Genel Başkan Kemal TÜRKLER'in başkanlığında toplanmış, Kıbrıs çıkartması olayı karşısında DİSK ve işçilerin görev ve sorumluluklarını görüşmüştür. Yunan cuntasının Kıbrıs'ta yarattığı darbe hareketi sonucu tehlikeye düşen barışın ve bağımsızlığın yeniden sağlanması amacıyla garantör devlet olarak Türk Silahlı Kuvvetlerinin bu sabahki Kıbrıs çıkartmasının Türkiye için bir savaş hali olması nedeniyle aşağıdaki iki konuyu kararlaştırmış bulunmaktadır:

1.* Kıbrıs olayı ve savaş hali konusunda, birlikte hareket etmek amacıyla, TÜRK-İŞ'e işbirliği çağrısında bulunulmasına,

2. Devletin savaş fonuna asgari birer yevmiye ile işçilerin katılması için DİSK olarak kampanya açılması,

3. Gerektiğinde, devletin savaş fonunda toplanması amacıyla işçilerin günde bir saat fazla çalışma yapmaları için hükümetin hukuksal bir uygulamaya gitmesinin DISK'in inanışına uygun ve mümkün olduğu...

DİSK'İN TELGRAFLARI

DİSK Genel Başkanı Kemal TÜRKLER, DİSK Sendika Başkanları toplantısında alınan karar uyarınca Başbakan ve Genel Kurmay Başkamna aşağıdaki telgrafları çekmiştir:

Sayın, Bülent ECEVİT

Başbakan, ANKARA

Bugün acele olarak toplanmış olan DİSK üyesi Sendika Başkanlarının Kıbrıs'ın bağımsızlığını ve Anayasal düzenini korumak amacıyla Kıbrıs'ta Türk Silahlı Kuvvetlerince yapılan çıkartmayı oybirliğiyle

destekleme kararı aldığım arzeder, saygılarımı sunarım.

DİSK GENEL BAŞKANI
KEMAL TÜRKLER

Sayın, Orgeneral Semih SANCAR
Genel Kurmay Başkanı, ANKARA

Bugün acele olarak toplanmış bulunan DİSK üyesi Sendika Başkanları Kahraman Türk Silahlı Kuvvetlerinin Kıbrıs'a yaptıkları çıkartma hareketini oybirliğiyle destekleme kararı almış olduklarını ve bu yüce mücadelede Türk işçilerinin silahlı kuvvetlerimizin yanında olduğunu arzeder, saygılarımı sunarım.

DİSK GENEL BAŞKANI
KEMAL TÜRKLER

DİSK YÖNETİM KURULU ÖNEMLİ KARARLAR ALDI

20 ve 21 Temmuz 1974 tarihlerinde iki gün süreyle, Sendika Başkanlarının da iştiraki ile toplanan DİSK Yönetim Kurulu, savaş hali ve Kıbrıs çıkartmasıyla ilgili olarak önemli kararlar almıştır. Bu kararlarla ilgili olarak DİSK Genel Başkanı Kemal TÜRKLER şu açıklamayı yaptı:

1. Kıbrıs'taki bağımsızlık ve anayasal düzeni yıkan ve Yunan Cuntasınca düzenlenen 'darbe hareketinden sonra barış, özgürlük, demokrasi ve Kıbrıs'ta Anayasal düzenin yeniden kurulmasını amaçlayan Kıbrıs çıkartması konusunda DİSK, Hükümetimizin yanındadır ve desteklemektedir.
2. DİSK, Kıbrıs'ta Türk Silahlı Kuvvetlerinin kontrolu dışındaki bölgelerde dağınık ve desteksiz olarak bulunan Türkleri, hunharca ve zalimce öldürme hareketine giren Yunan ve Rumları dünya kamuoyunda protesto eder.
3. DİSK, üye sendikalarına bağlı bütün işçilerin asgari birer brüt yevmiyeleri ile devletin savaş fonuna katılmaları kampanyası açmıştır.
4. DİSK, yurt dışındaki işçileri ve bütün halkımızı,

herkesi kendi ekonomik gücü oranında devletin savaş fonu hesabına katkıda bulunmaya çağırır.
5. DİSK, gerekli ve zorunlu görüldüğü takdirde, Hükümetin kararname veya kanun çıkarma yoluyla Devletin Savaş Fonu hesabına, bütün çalışanların günde bir saat fazla çalışma ile katkıda bulunması uygulamasını önerir.
6. DİSK, bütün işçileri ve Türk halkını kan bağışında bulunmaya çağırır.
7. DİSK, doğrudan doğruya devletin savaş gücüyle ilgili olmasa dahi, psikolojik açıdan etken durumda olan grevlerin ve grev durumuna gelen uyuşmazlıkların derhal bir anlaşma ile son bulması konusunda işçilerin fedakarlığı, işveren yararına ve geçim açısından işçi aleyhine olduğu düşüncesiyle işverenlerin fedakarlık yapması gerektiğine inanır ve bu konuda işverenleri fedakarlık yapmaya çağırır. DİSK, bünyesindeki grevlerde resen, bağımsız sendikalar bünyesindeki grevlerde ise davet bulunduğu takdirde aracılık görevini üstlenmeye hazırdır.
8. DİSK, kendisinde ve üye sendikalarında bulunan her türlü araç ve gereçleri devlet emrine vermeye hazırdır.
9. DİSK, işçileri ve tüm halkımızın sıkıyönetim emirlerine harfiyen, vaktinde uymaya, devletin resmi açıklamasından başka kişilerin olumsuz davranış ve konuşmaları karşısında dikkatli ve tedbirli olmaya davet eder.
10. Ülke bütünlüğü, savaş hali ve barış, özgürlük, demokrasi, Kıbrıs'ta Anayasal düzenin kurulmasını amaçlayan Kıbrıs Çıkartması ve Harekatı konusunda DISK, TÜRK-İŞ'i birlikte hareket için iş birliğine çağırır.

DİSK'İN TEBRİK MESAJLARINA VERİLEN KARŞILIKLAR

DİSK Yürütme Kurulu adına Genel Başkan Kemal TÜRKLER Türk Silahlı Kuvvetlerinin Kıbrıs'ta giriştiği barış harekatı nedeniyle Cumhurbaşkanına, Başbakana ve Genel Kurmay Başkanına tebrik mesajları göndermişti. Sayın Cumhurbaşkanı, Sayın Baş-

bakan ve Sayın Genel Kurmay Başkanından gelen cevap mesajları aşağıdadır:

Sayın Kemal TÜRKLER
DİSK Genel Başkanı, İSTANBUL 5.8.1974

Türk Silahlı Kuvvetlerinin Kıbrıs'ta temelinden yıkılan Anayasal düzeni yeniden kurmak ve Türk toplumunun huzur ve güvenliğini sağlamak amacıyla giriştiği hareket dolayısıyla göndermiş olduğunuz telgrafı memnunlukla aldım. Beni son derece mütehassıs eden vatansever duygularınız ve asil davranışınız için sizlere teşekkür ederim.

FAHRİ KORUTÜRK
CUMHURBAŞKANI

Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, İkinci Kıbrıs Harekatı dolayısiyle gönderilen tebrik mesajına da 22.8.1974 tarihinde cevap göndermiştir. Bu mesajında memnunluklarını belirterek teşekkür etmiştir.

Sayın, Kemal TÜRKLER
DİSK Genel Başkanı, İSTANBUL 21.8.1974

Türk Silahlı Kuvvetlerinin Kıbrıs'ta barış, kardeşlik ve özgürlük için giriştiği harekat dolayısıyla belirtmek lütfunda bulunduğunuz duygu ve düşünceler bana güç kattı. Gösterdiğiniz duyarlılığa içtenlikle teşekkür ederim.
Başarılar ve mutluluklar dileğiyle saygılar sunarım.

BÜLEN ECEVİT
BAŞBAKAN

Sayın, Kemal TÜRKLER
DİSK Genel Başkanı, İSTANBUL 20.8.1974

Yavru vatan Kıbrıs'ta soydaşlarımızın güvenliği, barışın kurulması ve Adanın bağımsızlığının sağlanması uğrunda girişilen ikinci barış harekatını kutlayan pek değerli mesajınız için teşekkür eder, başarı dileklerimle saygılar sunarım.

SEMİH SANCAR
ORGENERAL
GENEL KURMAY BAŞKANI

İşte DİSK'in Kıbrıs konusundaki tutumu budur. DİSK'i Sovyetçi olmakla suçlayan İddianameyi yerlebir eden bu tarihsel gerçeklerdir.

DİSK, Kıbrıs sorununda ulusal çıkarları her zaman ön planda tutarak, bir sendikal örgüt olmanın bilinci içinde, toplumlararası görüşmeleri kolaylaştırmak amacıyla Kıbrıs Rum kesiminin önemli sendikal örgütlerinden PEO ile karşılıklı görüşmeler yapmıştır.

DİSK'in bu görüşmelerinde KTFD Başkanı Rauf DENKTAŞ ile Makarios arasında 1977 yılında kabul edilen 4 temel ilke ile Denktaş-Kipriyanu arasında Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin gözetiminde 19 Mayıs 1977 tarihinde bağıtlanan 10 maddelik anlaşma temel olmuştur.

Öte yandan Türkiye'nin BM bünyesindeki Kıbrıs oylamalarında bir ya da iki üye ile desteklendiği bir dönemde DİSK, katıldığı her uluslararası toplantıda Kıbrıs'a ilişkin kararların en gerçekçi biçimde oluşturulması için çok yoğun bir çaba harcamıştır.

Kıbrıs sorununa ilişkin olarak DİSK 7. Genel Kurulu açış konuşmamda şu sözlere yer verdim:

> ABD, Türkiye, Kıbrıs ve Yunanistan halklarını tehlikeli bir biçimde karşı karşıya getirmeye çalışmaktadır. Ancak, emperyalizmin tüm planları halkların ortak mücadelesi sonucunda paramparça edilecektir. Toprak bütünlüğüne sahip, egemen, bağımsız, bağlantısız ve yabancı güçlerden arınmış bir Kıbrıs yaratılacaktır. Türkiye ve Yunanistan emekçi halklarının kardeşliği her engeli aşacaktır. Emperyalizmin patlamaya hazır barut fıçısı haline getirmek istediği bölge, Akdeniz Barış Gölü haline getirilecektir.

Gerçekler budur.

DİSK V. Dönem Çalışma Raporunun 16. sayfasında Kıbrıs Barış Harekatı sırasında ABD'nin tavrı dikkate alınarak şöyle denilmiştir:

> Bu nedenlerle biz DISK olarak Türkiye ile Amerika arasındaki her türlü ilişkinin ulusal çıkarlarımız açısından değerlendirilmesini istiyoruz. Amerika, Türkiye'de hangi yollarla nüfuz kazanmışsa o yollardan bu nüfuzun kırılması, Türkiye'nin her bakım-

dan kendi çıkarlarını bağımsız bir politika ile koruması ve geliştirmesi zorunludur. Türkiye bloklar dışında tam bağımsız politika izleyerek barış ülkesi olmalıdır. Atatürk'ün «Yurtta Sulh, Cihanda Sulh» ilkesi yaşamalı ve geçerliliğini korumahdır.

İşte DİSK'in ulusal bağımsızlık anlayışının temelinde bunlar yatmaktadır.

DİSK'in en önde gelen karakteri onun sarsılmaz yurtseverliğidir. DİSK'in yurtseverlik anlayışı, emekçilerin uluslararası çaptaki dayanışma gereğini dikkate alan çağdaş bir yurtseverliktir.

Yurtseverliğimize yönelik suçlamaların, iftira ve iddialarının tümünü REDDEDİYORUM.

51 T.C.K.'NIN 141. VE 142. MADDELERİNE KARŞI OLMAK SUÇ DEĞİLDİR

Bu davadaki iddialarda TCK'nın 141. ve 142. maddelerine karşı olmak, bu maddeleri ihlal etmenin kanıtı kabul edilmektedir.

TCK'nun 141. ve 142. maddelerinin kalkmasını istememiz, bu maddeler kapsamına girebilecek hiçbir eylemimiz olmadığı halde, bugün bu maddelerle yargılanan bizleri, haklı çıkarmıştır.

Bu davadaki tüm iddianamelerde ve EHM'da KIYAS yöntemine başvurularak şu mantık oyunu gerçekleştirilmektedir:

— DİSK TCK'nun 141. ve 142. maddelerine karşıdır.

— Bu maddeler komünizmi engellemektedir.

— O halde DİSK komünist bir örgüttür.

Bizlere «engizisyon» dönemlerindeki suçlamaları hatırlatan bu hukukdışı iddialarla suçlanmamız sanırım çağımızın en önemli ayıplarından birini oluşturmaktadır.

Ceza Kanunundaki bir maddeye karşı çıkmak, o maddeyi ihlal etmek değildir.

TCK'nun 141. ve 142. maddeleri 1936 yılında İtalya'dan aktarılarak Ceza Kanununa konmuştur. Bu maddeler İtalya'da faşist düşüncelere karşı olan düşüncelerin ezilmesi ve faşist devletin korunması amacıyla kabul edilmiştir.

Ancak bu maddeler bugün de İtalya'da yürürlüktedir. Fakat İtalya'da oyların yaklaşık % 40'ını alan İtalyan Komünist Partisi faaliyettedir ve komünizm propog andası serbesttir. Yasak olan şiddete, zora dayalı hareketlerdir.

Ülkemizde 50 yıldır yürürlükte olan 141. ve 142. maddeler bugüne kadar «suçların yasallığı ilkesi»ne aykırı olarak değişik biçimlerde uygulanmıştır. Bazı davalarda aynı konuda birbirine aykırı 7 bilirkişi raporu verildiği görülmüştür. Üniversite öğretim üyeleri, maddelerin uygulanmasında sürekli bir duraksama içinde kalmışlardır. Aynı mahkemenin hakimleri, aynı Yargıtay Dairesinin üyeleri ve Yargıtay Genel Kurulu üyeleri maddelerin uygulanmasında değişik görüşleri savunmuşlardır.

Demokratlığın ve 1961 Anayasasındaki düşünce özgürlüğünün doğal bir uzantısı olarak TCK'nın bazı maddelerinin kaldırılmasını istemek suç değildir. DİSK bu maddelerin kaldırılmasını kimden talep etmiştir? TBMM'den. Bir sendikal kuruluşun, baskı grubu olarak parlamentodan bir yasada değişiklik yapılmasını istemesi suç değil, doğal bir görevdir. Ayrıca 141. ve 142. maddeler, yalnızca komünizmi değil, faşizmi, anarşizmi ve ırkçılığı da yasaklamaktadır. Kaldı ki, 141. ve 142. maddeler bugüne kadar birkaç kez değiştirilmiştir. 1961 Anayasasından sonra bu maddelerin değiştirilmesi de sürekli gündemde kalmıştır.

Ayrıca bugüne kadar çok sayıda ağır ceza mahkemesi ve sıkıyönetim mahkemesi «Anayasaya aykırılık» iddiası ile bu maddelerin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Bu başvurulardan bazı alıntıları karşılaştırma olanağı yaratması açısından Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum:

> ...Düşünce ve bilim özgürlüklerinin düzenlendiği Anayasamızın 20. ve 21. maddelerinde bu özgürlüklere herhangi bir sınır getirilmemiştir. Düşüncelerin sınırlandırılmaması Cumhuriyetin nitelikleri arasında sayılan demokrasinin en tabii gereği olup, sanık vekillerince ayrıntıları ile izah edildiği gibi TCK'nın 142. maddesinin düşünce özgürlüğü çerçevesinde ele ahnması icap etmektedir. Bu itibarla... tatbiki istenen TCK'nun 142/1-3. maddesinin Anayasanın ... maddelerine aykırı olduğunu ilişkin iddialarının ciddi olduğu kanaatindeyiz... Talebe katıldığımızı say-

gıyla arzederim. (İstanbul Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinin 979/193 esasında kayıtlı dosyadaki İstanbul Sıkıyönetim Askeri Savcılığı mütalaasıdır.)

... 142. madde ile yaptırıma bağlanan şey salt düşüncedir. 142. made düşünceye sınır getirdiği için Anayasanın 20. maddesine aykırıdır. 142. madde Ceza Kanununun genel ilkelerine aykırıdır...

... Gerekçeli ayrıntılı olarak açıklandığı gibi... TCK'nun 142/1-3 maddelerinin Anayasanın ... maddelerine aykırı olduğu yolundaki sanık vekilleri tarafından ileri sürülen savların ciddi olduğu görüşüne varılarak anılan maddelerin iptali için... (İstanbul Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinin 22.5.1979 gün ve 79/192 sayılı kararı)

... bugün hür demokratik nizamla yönetilen... ülkelerin ceza yasalarında yer almayan bu maddelerin Anayasaya aykırılığı iddiası heyetimizce ciddi görülmüştür.

Bizim kanımıza göre... kişi özgürlüğünü seçilen bilirkişilerin siyasal düşünüş tarzına bağlanan 142. madde... Anayasanın 33/2 maddesine aykırıdır. Düşünce özgürlüğü denilince akla gelen, düşüncenin açığa vurulması özgürlüğüdür.

... Tüm Avrupa devletleri... yasalarında bulunan dava konusu 142. madde benzerlerini kaldırmışlardır.

... madde kanunsuz suç olmaz prensibine aykırıdır.

... 142. maddenin... Anayasanın maddelerine aykırı olduğu görüşüne varıldığından... iptali için... (İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 26.1.1979 gün ve 78-236 sayılı kararı)

... Mehaz İtalyan Kanununda 1930 yıllarında yer alan ve tarihte hiç benimsenmeyen bir devlet biçimini korumak için konulan bu madde'nin ... Anayasaya aykırılığının en belirgin yönü budur. Bunun yanısıra 141. maddenin 1. bendinin düşüncenin özüne sınır getirmiş olmasıdır.

... Çoğulcu demokrasiyi gerçek anlamda uygulayabilmek için herkese serbestçe örgütlenme hakkını tanımak gerekir.

... kanunilik ilkesini zedelemektedir...

Bu itibarla, TCK'nun 141. maddesinin 1. bendinin

Anayasanın... maddelerine aykırı olduğu görüşü ciddi bir iddia olarak kabul edildiğinden... iptali için... (İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 8.6.1979 gün ve 78/212 sayılı kararı)

Bunlar mahkeme kararlarıdır. Ancak her türlü hukuk otoritesini tanımayan, hukukun en genel ilkelerini tanımayan, Yüksek Mahkeme kararlarını tanımayan ve hiçe sayan bu davadaki iddialara göre ise tüm bu Mahkeme üyeleri DİSK gibi suç işlemişlerdir.

Yine aynı yaklaşıma göre, bu maddelerin Anayasaya uygunluğunu tartışma konusu yapan herkesi, özellikle Anayasa Mahkemesinin 141. ve 142. maddelerin iptaline ilişkin kararlarında karşı oy yazısı açıklayan Anayasa Mahkemesi üyelerini, komünizmden yana olmakla suçlamak gerekecektir.

Kaldı ki, komünistlerin düşüncelerini serbestçe açıklamaları veya örgütlenmeleri için yasal engellerin kaldırılmasını savunmak da Komünist olmayı gerektirmez. Komünist Partisinin Türkiye'de kurulması gerektiğini beyan eden eski Devlet Başkanlarımızdan Cemal GÜRSEL ve eski Başbakanlardan Suat Hayri ÜRGÜPLÜ'nün de komünist olduğunu her halde hiç kimse iddia edemez.

Ceza Yasasındaki bir maddenin iptalini istemek o maddedeki suçları işlemek anlamına gelemez.

TCK'nun 141. ve 142. maddelerinin kaldırılmasını istemek 274 sayılı Sendikalar Yasasının 1. ve 14. maddeleri gereği bir yasal yükümlülüktür. Baskı grubu olmanın getirdiği asgari bir görevdir. Demokratlığın asgari bir koşuludur. Demokrasi ve hak ve özgürlükler mücadelesinin bir gereğidir.

TCK'nun 141. ve 142. maddelerinin kaldırılması talebine ilişkin tüm bu hukukdışı suçlamaları reddediyorum.

52 BAZI TERİMLERİN, DEYİMLERİN, KAVRAMLARIN KULLANILMASI SUÇ DELİLİ OLAMAZ

Bu davada DİSK'i ve yöneticilerini suçlamaya gerekçe oluşturabilecek hukuki değeri olan herhangi bir maddi delil bulunamadığmdan, hukukdışı KIYAS ve TELKİN yöntemine dayanılarak kanıtlar icat edilmeye çalışılmakta ve bazı deyim, te-

rim, kelime ve kavram benzetmeleriyle DİSK'in ve yöneticilerinin TCK'nun 141., 142. ve 146. maddelerini ihlal ettiği iddia edilmektedir.

Kanıt icat etme çabası içinde DİSK'in kullanmış olduğu terimler, kelimeler, kullandıkları metinden koparılarak, kullanıldıkları metinlerin bütünlüğünden soyutlanarak, neyin anlatılmak istenildiği bir kenara bırakılarak keyfi bir seçime dayalı montaj tekniği ile benzetme yapılarak suçlama yoluna gidilmektedir.

İddialara göre «sömürü ve baskı»dan sözetmek, kapitalizme, emperyalizme, faşizme karşı olmak, sınıf ve sınıf mücadelesinden sözetmek, bankalar ve sigortaların devletleştirilmesini istemek, sorunları Marksist-Leninist görüşle açıklamaktır. Kapitalist sınıf, burjuvazi, egemen sınıflar, sınıf bilinci, artı-değer, demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı, barış, bağımsızlık terimleri Marksist-Leninist literatürden alınmıştır, dolayısıyla bunları kullanmak TCK'nun 141., 142. ve 146. maddelerini ihlaldir.

Bu tür suçlamalar gerçekte iddianamelerin ve EHM'nın tümüne hakim olan, 1961 Anayasasındaki düşünce özgürlüğünü tanımama mantığının ve hukukdışı yaklaşımın sonucudur.

Ve ilginçtir ki, DİSK'in kullandığı terimler, kavramlar suçlanırken, doğru ve mutlak kabul edilen Marksist-Leninist kaynaklar delil, mehaz gösterilmektedir. DİSK'te suçlanabilecek tek satır bulunamayınca kanıtlar «dava konusu olamayacak» Marksist-Leninist yazar ve kıyaslarda aramlmaktadır.

DİSK, başından itibaren neyi hedeflediğini, ne yaptığını ve yapmak istediğini, hiçbir yoruma yol açmayacak açıklıkta söylemiştir. Ve bu yüzden de olağan dönemde bu davada önyargılı ve kasıtlı olarak iddia edilen suçlardan ötürü kovuşturmaya uğramamıştır.

DİSK, belli eğitim ve kültür düzeyindeki işçilerin anlayabilmesi için tüm açıklamalarında neyi kastettiğini apaçık gözler önüne sermiştir. İşçiler için bulmacaya benzer açıklamalar yapmamıştır.

Şimdiye kadar neyi amaçladığını, ne için mücadele ettiğini açıkça ortaya koymaktan çekinmemiş olan DİSK, var olduğu iddia edilen hedefleri amaçlamış olsaydı, onları da en anlaşılır biçimde açıklardı. Metinlerini öyle yazardı.

Çağımızda düşünce özgürlüğü, düşüncelerini serbestçe açıklayabilme özgürlüğüdür. 1961 Anayasası propagandası yapılan düşüncelere bir ayırım getirmemiştir. 1961 Anayasasına

göre Anayasaya aykırı görüşleri savunmak bile serbesttir. 1961 Anayasası belli düşünceleri değil, belli eylemleri yasaklamıştır:

> Anayasaların kişilerin (tüzel kişilerin de) düşünce dünyalarını sınırlamak ve çerçevelemek gibi işlevleri kesinlikle yoktur... Anayasal düzenin düşüncelerin açıklanması ile yokedilebileceği ileri sürülemez. Anayasaya aykırı düşünceler yasaklansaydı «sosyal devlet» anlayışına aykırı liberal düşünceler de yasaklanırdı. Atatürk devrimlerini reddeden dini görüşler de. (Doç. Dr. Bülent TANÖR, TCK. 142. Madde, Düşünce Özgürlüğü ve Uygulama, Forum Yayınları, İstanbul 1979)

Öte yandan bir insanın sözü başkalarının sözleri ile karşılaştırılıp açıklanamaz. Suçlanamaz. Terim ya da kavram karşılaştırmaları, benzetmeleri ile suç yaratılamaz. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu bu konuda şu kararı almıştır:

> Bir kimsenin üslup ve edasının Marks'ın Üslup ve Edasına benzediği iddia ve gerekçesiyle Komünistlik suçundan mahkum edilmesi gerektiğini ileri sürmenin, ne Ceza Hukuku prensiplerine, ne TCK'nun 141-142. maddelerinin açık hükümlerine, ne de TCK' nun 1. maddesinde yazılı (kanunun sarih olarak suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez.) kaidesiyle bağdaştırılmasına imkan olmadığını IZAHA DAHİ LÜZUM GÖRÜLMEMİŞTİR. (Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 3/6/968 gün ve 196 sayılı karar.)

Tüm yüksek mahkeme kararlarının ve temel hukuk ilkelerinin yok sayıldığı iddianamelerde ve EHM'da TCK'nın 1. maddesindeki «kanunun sarih olarak suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez» genel hukuk ilkesi de ihlal edilerek DİSK' in ve yöneticilerinin, çağdaş sendikal literatürde yer almış kavramları, ekonomik ve sosyal terimleri, bildirilerinde, yayınlarında, konuşmalarında kullanmış olmaları suçlanma konusu yapılmak istenmektedir.

Oysa, DİSK'in yayınlarında, bildirilerinde, sendikal çalışmalarında, eğitimlerinde kullandığı tüm deyim ve kavramlar, çağımızda ulaşılan kültür ve bilgi birikiminin sonucunda toplumun değişik kesimlerinin, bilim adamlarının, araştırmacıların,

yazarların, gazetecilerin, sendikacıların, hukukçuların, politikacıların kullandığı olağan terim ve kavramlardır.

Türkiye'de işçi- işveren ilişkilerinde görülen nicel ve nitel gelişmelerden sonra, hayatın maddi koşullarının doğurduğu bazı yeni terim ve kavramlar da ayrıca sendikal literatüre, hukuk literatürüne ve kitaplara yansımış ve yerleşmiştir.

Bu terim ve kavramlar, üniversitelerde öğrencilere öğretilirken, DİSK ve bağlı sendikaların çağdaş demokratik sendikal anlayışı, sendikal ilkeleri, tüzükleri ilgili üniversite yayınları içinde öğretilmiş, çağdaş sendikacılığa örnek gösterilmiş, üniversitelerde akademik çalışmalara, öğretiye, doktora tezlerine konu olmuş ve övülmüştür.

DİSK'in kullandığı terimleri ILO da, milyonlarca işçiyi temsil eden Batı Avrupa Sendikaları da, İddia Makamının sendikacılık anlayışını onayladığı ICFTU'nun üyeleri de kullanmaktadırlar. Türkiye'de aynı terimleri TÜRK-İŞ üyesi ve bağımsız bazı sendikalar da kullanmıştır ve kullanmaktadır.

Bu kavram ve terimlerin yorumlarının yapılarak bir suçlama getirilemeyeceği ceza hukuku ilkeleri ve hukuki ölçüler karşısında açık olmakla birlikte, deyim ve kavramlar nedeniyle iddianamede yer alan suçlamaların ağırlığı ve niteliği karşısında, bu kavram ve deyimlerin, T.C. Üniversitelerinde, siyasal bilgiler, hukuk, iktisat fakültelerinde, sosyal siyaset, iş hukuku, endüstriyel ilişkiler kürsülerinde, sosyal siyaset, sosyal ekonomi ve endüstriyel ilişkiler, sosyal hukuk, grev, çalışma idaresi, iş hukuku, sosyal güvenlik derslerinde, bilimsel yayınlarda yer aldığını, tarifini bulduğunu ve suç teşkil etmediğini çeşitli örneklerle Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunmak istiyorum.

54. ILO METİNLERİNDEN KIYAS ÖRNEKLERI

DİSK Davasındaki iddianamelerde ve EHM'da ceza hukukumuzun ve çağdaş hukukun kullanılmasını yasakladığı kıyas yöntemi ile suçlama getirilmektedir. Örneğin **işçi sınıfı, proletarya, ırkçılık, I. Enternasyonal, işçi sınıfı mücadelesi, sosyalizm,** toplumsal ilerleme gibi terim ya da kelimelerin kullanılmasının bir kuruluşun Marksist-Leninist, gizli, ihtilalci bir ör-

güt olduğunun, TCK'nun 141., 142. ve 146. maddelerinin ihlal etmiş olduğunun kanıtı sayılmaktadır.

Bu davada baştan sona kıyas mantığına dayalı suçlama getirildiği için ister istemez biz de kıyas yöntemine göre karşılaştırma olanağı verecek çok sayıda örnek sunmak zorunda kaldık. Hükümet-işveren-işçi temsilcilerince yönetilen, aldığı kararlar ile hükümetleri bağlayan, yol gösteren, Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'nun sözünü ettiğim metinlerinin İngilizce fotokopilerini ekte sunuyorum: EK NO. 18.

ILO'nun ilk Genel Müdürü Albert Thomas hakkında yazılan ve ILO yayınları arasında ISBN 92-2-101944-6 koduyla 1978' de yayınlanan Albert Thomas adlı kitabın, 6. sayfasının 2., 15., 29. satırlarında «işçi sınıfı», 15. satırında «işçi sınıfı mücadeleleri» terimleri geçmekte, ILO'nun ilk Genel Müdürü'nün 17. satırda enternasyonalist, 22. satırda sosyalist olduğu belirtilmektedir.

Aynı ILO yayınının 12. sayfasının ilk satırında ILO'nun ilk Genel Müdürü'nün kendi ağzından sosyalist doktrine inandığı, 5. satırında sosyalist demokrasiyi çözüm yolu olarak gördüğü belirtilmektedir.

Aynı ILO yayınının 13. sayfasında ILO'nun ilk Genel Müdürü'nün şu sözlerine yer verilmektedir:

> **Açık ve samimi bir ilkeyi dile getirerek başlayayım: sosyalistler Cumhuriyeti desteklerler ve sosyalistler demokrasiye inanırlar. Bizimki gibi idealist bir toplumda sınıf mücadelesi her zaman legalitenin sınırları içinde kalmalıdır. Sınıf mücadelesi her zaman savunulabilir siyasi bir tabana göre ayarlanmalı, ister birey olsun, isterse sınıfın tümü olsun, bu mücadeleye katılanlar görevlerinin ve haklarının sınırlarını çok iyi bilmelidirler.**

Aynı ILO yayınının 26. sayfasının başlığında «sosyal öge, ekonomik ögeden önce gelmelidir» sözleri yer almaktadır.

Aynı ILO yayınının 29. sayfasının 1926 Uluslararası Çalışma Konferansı Raporuna ilişkin 10. satırında işçi sınıfı terimi kullanılmaktadır.

Aym ILO yayının 31. sayfasının son paragrafında ILO'nun ilk Genel Müdürü olan Albert Thomas'ın 1924'de ILO Genel Müdürlüğü yaptığı sırada söylediği şu sözlere yer verilmektedir:

Sömürülen ve ezilen işçi sınıfı kamu işlerinin yerine getirilmesinde tam bilinçli ve aydınlatılmış olarak yer alamıyor... Eğer demokrasi barış için gerekli bir koşul ise, sosyal adalet de demokrasinin temel koşuludur. Bu nedenle barış ancak sosyal adalet temeline oturtulabilir.

ILO'nun işçi eğitimlerinde kullanmak üzere hazırlanan «ILO'nun Öyküsü» adlı slayd dizisine ilişkin aynı adı taşıyan yayının 4. sayfasının ilk satırında proletarya, 4. satırında işçi sınıfı deyimi kullanılmaktadır.

ILO tarafından 1972 yılında yayınlanan ILO'nun İşçi Eğitimine Katkısı 1919-1970 başlıklı kitabın 2. sayfasının 5. paragrafı ile 4. sayfasının 3. paragrafında işçi sınıfları terimi, 7. sayfasının 4. paragrafında ise proletarya kelimesi geçmektedir.

ILO tarafından İşçi Eğitimi adı altında 3 ayda bir yayınlanan derginin 1984/3 tarihli 56. sayısının 37.-39. sayfaları arasında ILO'nun ilk Genel Müdürü Albert Thomas'ın I. Enternasyonal'in kuruluşuna ilişkin anıları yer almaktadır. ILO'nun ilk Genel Müdürü derginin 39. sayfasının 4. paragrafında toplantıya Almanya'dan doktor MARX adlı çok bilgili bir kişinin de katıldığını ve bu uluslararası toplantının Fransız milli marşı olan Marseyyez'in söylenmesi ile sona erdiğini yazmaktadır.

ILO tarafından yayınlanan İşçi Eğitimi adlı derginin 1983/2 tarihli 52. sayısının 35. ve 36. sayfalarında işçilerin ilk gazetelerinden olan Atölye adlı yayın tanıtılmaktadır. Bu tanıtma yazısının 35. sayfasının 2., 14., 32., 38., ve 36. sayfasının 9., 20. satırlarında işçi sınıfı, sınıf, emekçi sınıflar, devrimci işçi, proleter kelimeleri yer almaktadır.

ILO tarafından ISBN 92-2-102003 koduyla 1979'da yayınlanan ve 1982'de ikinci baskısı yapılan ILO ve Sendikalar adlı kitabın 3. sayfasının 1. paragrafında «işçi sınıfı arasındaki enternalyonal dayanışma», 2. paragrafında «1864'de Londra'da işçilerin ilk enternasyonal örgütü kuruldu», denilmektedir. ILO' nun aynı yayınının 89. sayfasının 17. satırında 1980'de 1 Mayıs' ın 8 saatlik işgünü için gösterilerin düzenleneceği gün olarak ilan edildiği belirtilmektedir.

ILO tarafından işçiler için yayınlanan «Yeni Haklar Yeni Roller» adlı broşürün 1. sayfasının ilk paragrafının sonunda şöyle denilmektedir:

Sendika temsilcilerinin ilgi alanı, etkisi ve sorumlu-

luğu geniş kapsamlı ekonomik, kültürel, sosyal ve politik düşünceleri içerebilir.

ILO tarafından ISBN 92-2-102228-5 koduyla 1978'de yayınlanan İşçi Eğitiminde Ses'in Kullamlması adlı yayının 12. sayfasının ilk paragrafında plakların işçi eğitiminde kullanılmasına ilişkin olarak şöyle denilmektedir:

> Değişik ülkelerden uzlaşmaz çıkarlara ilişkin plak çalarak dünya çapındaki sorunların analizi yapılabilir.

ILO tarafından 1969'da yayınlanan ILO'nun İstihdamda Ayrımcılığa Karşı Eylemi adlı yayının 2. sayfasında «toplumsal ilerleme» ya da «sosyal gelişme» terimi kullanılarak «ILO, 1919-69 arasında 50 Yıldır Toplumsal İlerlemenin Hizmetinde» denilmektedir.

ILO tarafından ISBN 92-2-101455-X koduyla 1977'de yayınlanan Sendika Özgürlüğü ve Ekonomik Gelişme adlı kitabın 62. sayfasında Engels'den, 63. sayfasında ise Karl Marx'dan alıntı yapılarak bu kişilerin endüstri devrimi ve ilkel sermaye birikimi konusundaki görüşlerine yer verilmektedir.

ILO'nun bir kuruluşu olan Uluslararası Emek Çalışmaları Enstitüsü adlı kuruluş tarafından yapılan Yeni Uluslararası Ekonomik Düzene ilişkin yayınlanan kitabın 83. ve 84. sayfalarında bu sempozyuma ILO Yönetim Kurulu Başkam, UNESCO, OPEC Genel Sekreterlerinin yanısıra ICFTU, DİK ve DSF gibi uluslararası sendikal kuruluşların temsilcilerinin katıldığı görülmektedir.

ILO tarafından yayınlanan ILO ve Apartheid adlı yayının özellikle 49. ve 50. sayfalarında ILO'nun hükümetlere baskı yapmaları için sendikalara çağrı yaptığı görülmekte ve ILO «apartheid», «ırkçı», «kolonyalist sömürgeci» terimlerini kullanmaktadır.

Çalışma Vekaleti tarafından 1956'da yayınlanan Sosyal Adalet Uğrunda Otuz Yıl (1919-1949) adlı yanının 5. sayfasında ise şöyle denilmektedir:

> 19 uncu asır boyunca bu mevzu başkaları tarafından da düşünülmüştür: Fransız sanayicisi Daniel Legrand, Karl Marx tarafmdan idare edilen Milletlerarası İşçiler Birliği, bir milletler arası konferans fikrini Isviçre hükümetine kabul ettiren Isviçre'li

Milletvekili Frey, bu konferansı toplamayı tasvip eden Papa Leon XIII.

T.C. İçişleri Bakanlığı'nca 1947 tarihinde yayınlanan Sendika Teşkili Hürriyetine ve Menşeine Ait Meseleler adlı yayının 3. sayfasında sendikaların oluşumu anlatılırken şu görüşlere yer verilmektedir:

> Sonraları, sosyalist fikirlerin tesirleri altında, ani ve bilvesile teşriki mesai yerine geçen Daimi Birlikler kaim oldu. Bunlar, amele vaziyetinde, sadece geçici bir salâh elde etmeği derpiş etmiyorlardı; çalışma için ekonomik hayatta hak addettikleri mevkii esaslı ve kat'i bir surette temin eylemek istiyorlardı. Sendika böylece doğdu.

Bu davada DİSK, DİSK üyesi sendikalar ve yönetici sendikalar tarafından kullanılan bazı kelime ya da terimler nedeniyle hukukdışı kıyas yöntemine dayalı olarak getirilen suçlamaların hukukdışı olmalarının yanısıra ILO yaklaşımlarına da aykırı olduklarını göstermeleri açısmdan yukarıdaki sergilemeyi Sayın Mahkeme Heyetinin takdirlerine sunuyorum.

54 ICFTU VE BAZI BATI AVRUPA SENDİKAL MERKEZLERİNDEN KIYAS ÖRNEKLERI

DİSK-I İddianamesinin 19. sayfasında her nasılsa sendikacılık anlayışı övülen ve örnek gösterilen ICFTU ve ICFTU'ya bağlı sendikal merkezler başta olmak üzere tüm Batı Avrupa sendikal merkezleri, çok sayıda uluslararası ya da bölgesel sendikal kuruluş işçileri ilgilendiren tüm ekonomik, sosyal, siyasi, kültürel, ideolojik konularda görüş açıklamaktalar.

Bu sendikal kuruluşlar gerektiğinde hükümetlerin politikalarını genel grevlerle protesto etmekte, genel kurullarında, yönetim kurullarında demokrasi, insan hakları, sendikal haklar, ırkçılık, silahsızlanma, nükleer tehlike, çevre kirliliği, işsizlik, enflasyon, Şili Darbesi, Nikaragua Devrimi, Polonya Olayları, askeri darbeler, açlık, IMF, devletleştirme, kooperatifçilik, toprak reformu konularında karar alıp, eyleme geçmektedirler.

Bu sendikal merkezler, bu davada hukukdışı biçimde TCK'

nın 146., 141. ve 142. maddelerini ihlal etmenin delili olarak gösterilen terimleri, deyimleri, yaklaşımları kullanmaktadırlar.

Bu davadaki kıyas yöntemi ile karşılaştırma yaratması açısından bu konuda bazı örnekleri Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunmak istiyorum.

ICFTU'nun yayınladığı broşürlerden biri **Ekonomik ve Toplumsal İlerleme İçin Mücadele**, diğeri ise **Yeni Bir Ekonomik ve Toplumsal Düzene Doğru** başlıklarını taşımaktadır.

ICFTU'nun kullandığı bu terimler ve yaklaşımlar bu davada suçlanabilmektedir.

ICFTU tarafından 1959'de Brüksel'de yayınlanan **ICFTU'nun İlk On Yılı** adlı broşürün 8. sayfasında ICFTU içinde sosyalist **görüşlü** sendikacıların bulunduğu belirtilmekte; 43. sayfasında ICFTU'nun ulusal kurtuluş mücadelelerini desteklediği açıklanmakta; 86. ve 87. sayfalarında sendikal eğitimin mesleki eğitim anlamına gelemeyeceği, sendikal eğitimin işçilerin ekonomik, sosyal ve siyasi gelişmelerine katkıda bulunmasına yardımcı olması ve sosyal ve siyasi içerikli olması gerektiği anlatılmaktadır.

ICFTU tarafından 1973'de Brüksel'de yayınlanan **Enternasyonal Sendikal Hareketin Kısa Tarihi** adlı broşürün 7. sayfasında **proleterleşme** terimi kullanılmakta; 10. sayfasında bu davada fazlasıyla suçlanan Enternasyonal anlatılmakta; 31. sayfasında ICFTU'nun «Sosyal, Siyasi ve Ekonomik Amaçları» ele alınmaktadır.

ICFTU tarafından 1974'de Brüksel'de yayınlanan **ICFTU'nun 25 Yılı** adlı broşürün 36. sayfasında verilen bir mesajda ICFTU «baskı ve sefalete karşı verilen mücadele **dünya** proletaryasının **cephesi**» olarak tanımlanmaktadır.

ICFTU ve Dünya Sendikalar Federasyonu DSF dışında dünyanın üçüncü uluslararası konfederasyonu olan Dünya İş Konfederasyonu (WCL-CMT), 1920'de «Hıristiyanlığın toplumsal ilkelerine dayalı ideoloji» üzerinde kurulmuş ancak 1968 yılındaki kongresinde bunu terketmiş, Merkezi Brüksel'de olan 17 milyon işçiyi temsil eden, üyelerinin çoğunluğu Avrupa ve Kanada'da bulunan bir kuruluştur. Bu kuruluş Sovyetler Birliğin'deki sistemi eleştirmesi ile tanınmaktadır. ILO içinde çok faal bir sendikal kuruluş olan Dünya İş Konfederasyonunun bazı üyeleri aynı zamanda DİSK'in de üyesi olduğu ASK bünyesindedirler.

Bu konfederasyonun 1973'de Fransa'da yapılan 18. Kongre-

sinde kabul edilen sendikal ilkeleri Dayanışma Mücadelesi Yoluyla İşçilerin Kurtuluşuna Doğru adıyla 1973'de Brüksel'de yayınlanmıştır. Bu yayının çeşitli sayfalarında şu terim ve tanımlamalara yer verilmektedir: Sömürü, tahakküm, yabancılaşma, mülk sahibi sınıflar, militanların eğitimi, ezilen ve sömürülen halkların kurtuluşu, ulusların barış ve özgürlüğü, Şili Halkı ile tam dayanışma, dünya emperyalizmi, egemen sınıfların iktidarına karşı, sınıf bilincinin gelişmesi, «kapitalizm üretim araçlarının özel mülkiyetine, artık-değerin tek yönlü el konulmasına ve ücret ilişkisine dayanan ekonomik bir organizasyondur», «sermaye birikmiş emekten başka bir şey değildir», «devlet hiçbir zaman tarafsız değildir, baskı aracı olarak işler», «DİK sınıf mücadelesinden yanadır», Dünya İş Konfederasyonunun amacı: gerçek sosyalizm ve gerçek demokrasi.

Bu broşürün 11. sayfasında şöyle denilmektedir:

> Dünya İş Konfederasyonunun İHTİLALCİ (revolüsyoner - ihtilalci anlamında) İLKELER DEKLARASYONUna (15. madde) sadık üyesi sendikal kuruluşlar her adaletsizliğe karşı mücadele etme ve adaletsizlikleri ifşa etme çabalarını artırmalı ve kategorik olarak KURULU DÜZENİ REDDETMELİDİRLER.

Ve bu sendikalar Batı Avrupa ülkelerinde, NATO ülkelerinde faaliyet göstermektedirler. Ancak hiç biri anayasal düzeni devirmek, gizli komünist örgüt kurmak, komünizm propogandası yapmak suçuyla yargılanmamaktadırlar.

Dünya İş Konfederasyonun 1977'de yapılan 19. Kongresine sunulan Dünya Sendikacılığının Yenilenmesi İçin Yönlendirme raporu adlı Brüksel, 1977 baskısı kitapta kullanılan bazı terim ve başlıklar şunlardır: gerçek sosyalizm (15. sayfa), sınıf eylemi ve anti-kapitalizm (16. sayfa), sınıf mücadelesi (17. sayfa), Proletarya (67. sayfa), işçi sımfımn düşmanlarıyla karşılaşması (75. sayfa), demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı (84. sayfa),

Dünya İş Konfederasyonu'na bağlı olan ve Belçika'da 1 milyon işçiyi temsil eden Belçika Hıristiyan Sendikalar Konfederasyonu CSC'nin İşletmenin Demokratikleştirilmesi adlı Brüksel, 1971 baskısı broşüründe şu görüşlere yer verilmektedir:

> İnsanın insan tarafından sömürülmesinin örgütlü bir biçimde süregeldiği bir dünyayı ortadan kaldır-

> mak... CSC, gelişme içinde, bir ihtilalci (revolüsyoner) sendika olmak istemektedir... Çalışanlar için yalnızca çok şeye «sahip olmak» ile yetinmeyecekleri, çok şey «olacakları» yeni bir dünya kurmak ister... Sendikal hareket «devrimci partileri» ve siyasal aygıtı bu doğrultuda ve bu dünya görüşüne doğru yönlendirecektir.

Sendikal faaliyetinde bu terim ve yaklaşımlara yer veren CSC'nin genel merkezi, AET'nin ve NATO'nun merkezinin bulunduğu Brüksel'dedir ve onlara birkaç yüz metre mesafededir.

Yukarıda sözü edilen belgelerin İngilizce asıllarının fotokopileri Savunma Avukatlarımızın dilekçelerinin ekinde sunulduğundan dava dosyasında bulunmaktadır.

Ankara'da faaliyet gösteren ve resmi bir kuruluş olan Avrupa Topluluğu Komisyonu Türkiye Temsilciliği, 1977 yılında Avrupa'da Sendikalar adlı AET ülkeleri sendikalarının ilke, karar ve eylemlerini dile getiren Türkçe bir kitap yayınlamıştır.

Bu davadaki hukukdışı kıyas yöntemi açısından önemli bir karşılaştırma olanağı yaratması açısından resmi bir niteliği de olan bu kitabı ekte Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum: EK No. 19.

Bu kitabın aşağıda belirtilen sayfalarında AET ülke sendikaları şöyle tanıtılmaktadır.

ICFTU'nun kurucu üyesi olan ve Federal Almanya'da 7 milyon işçiyi temsil eden Alman Sendikalar Birliği DGB'nin amacı bu kitaba göre şöyledir:

> DGB Düsseldorf programında, «toplumu ve ekonomiyi değiştirme» konusundaki kararını tekrarlar, bu değişimin demokratik düzenin çerçevesi içinde sürekli gelişim gösteren bir yöntemle gerçekleştirilmesinin zorunluluğunu belirtir. Sendikalar demokratik yoldan insancıl bir sosyal düzen kurmak isteklerini de belirtirler ve amaçları, klasik anlamıyla devrimcidir. Eylemleri, temel planda, kapitalizme karşı mücadelenin eksenini oluşturur. (s. 13)

ICFTU'nun kurucusu üyesi olan ve Belçika'da 1 milyona yakın işçiyi temsil eden Belçika Genel-İş Federasyonu FGTB'nin bildirisindeki amaçları anılan kitaba göre şöyledir:

1. Örgütlenmiş emekçi güçlerin doğrudan ifadesi olan FGTB sınıfsız bir toplum yaratmayı ve ücret köleliğini ortadan kaldırmayı amaçlayan sendikalist ülkünün toplumun toptan değiştirilmesi yoluyla gerçekleşeceğini ilan eder.
2. Sınıf mücadelesinden doğan Federasyon, bu mücadelenin tüm üreticilerin, bütün üretim mekanizmasının mutlak hakimi durumuna gelen bir bankacı ve tekelci oligarşiye karşı yürütecekleri daha da dikkatli şiddetli bir mücadeleye dönüşeceğine dikkati çeker...
5. Sendikal hareket... herkese, emeğine ve ihtiyacına göre, payına düşen zenginlikleri sağlamak için, siyasi demokrasiyi ekonomik ve sosyal bir demokrasi ile tamamlamak gereğine inandığın belirtir. Bu amaçla, bütün değerlerin yaratıcısı ve tüm malların kaynağı olan emeğin artık temel unsur olarak kabulünü, diğerlerinin ise emeğe bağlı veya asalak unsurlar sayılmasını ister.
6. Kökenleri, karakterleri ve ülküsünün devamlılığı, Federasyonumuzu bu yapıcı devrimin itici gücü haline getirmiştir...
8. Bundan böyle, Federasyon kendi anlayış ve görüşleri çerçevesi içinde sonuncu amacı toplumun yararına dönüştürülmüş bir ekonominin yönetimini emek güçlerine vermek olması gereken kuruluşları gerçekleştirmeye çalışacaktır. (s. 24-25)

Söz konusu yayına göre, Danimarka'da en büyük işçi örgütü olan ICFTU kurucu üyesi Danimarka Sendikalar Federasyonu'nun (LO) 1971 tarihli genel kurulunda alınan kararlar gereğince ekonomik demokrasi konusunda şunları kabul etmiştir:

> Ücretliler emekleriyle oluşmasına katkıda bulundukları sermayenin artışından pay sahibi olmayı da istemelidirler. ILO, ücretlilerin işletmelerin yönetiminde karar ve yetki sahibi olmalarını, aynı zamanda üretim araçları üzerinde ortak mülkiyet hakkı elde etmelerini sağlamaya özen göstermelidir. (s. 57)
>
> Mülkiyet haklarından bazılarının sermayenin bugünkü sahiplerinden ücretlilere aktarılması yoluyla

mülkiyetin bir ölçüde demokratikleştirilmesini, (s. 58)

Avrupa'da Sendikalar kitabına göre Fransa'daki sendikalarda ise ademi merkeziyet kuraldır. Konfederasyon federasyonların eylemini denetlemez, onları sadece uyum içinde tutar. Aynı şekilde, federasyon, kendine bağlı sendikalara büyük bir özerklik tanır. Fakat Fransız sendikacılığının temel özelliklerinden biri, bölgesel, mahalli ve eyalet çapındaki birliklere verilen önemdir. (s. 68)

Fransa'da dört konfederasyon vardır. Bunlardan Fransa Genel İş Konfederasyonu CGT'nin 37. Genel Kurulunda (1969) kabul edilen Anatüzüğün 1. maddesinde şöyle denilmektedir:

> Yönetim ve eyleminde demokratik kitle sendikacılığından ve sınıf mücadelesinden esinlenen... CGT, üretim araçlarının kamulaştırılması yoluyla kapitalist sömürüye son vermeyi kendisine amaç edinmiştir. CGT ayrıca tek bir sendikal örgütün gereğine inanmakta, bunun gerçekleştirilmesine çalışmakta ve bu amaçla hareket etmektedir. (s. 70)

Fransız Demokratik İş Konfederasyonu CFDT'nin görüşleri ise kitapta şöyle belirtilmektedir:

> Ekonomik hak arama eylemi tüm sorunları kapsamalıdır. (Sağlık, çalışma ve hayat şartları, ekonomik kararlar...) hak arama iktidar ilişkilerini değiştirmeyi hedef alan ortak bir kitle eylemi olmalıdır.
>
> Sosyalizm özyönetim temeline dayanmalı ve çokuluslu şirket düzeyinde de benzer mücadele alanları araştırılmalıdır. Bunun kısa zamanda gerçekleşebileceğine inanmamakla birlikte, CFDT, bütün emekçilerin eylembirliği içinde tek bir çatı, tek bir konfederasyon altında birleşmelerinden yanadır. (s. 71)
>
> Demokrasinin güvencesi, her şeyden önce halkın iradesine dayandığına göre, sosyal dönüşüm süreci kişisel ve ortak özgürlüklere karşı duyulan saygıdan bir an bile ayrılamaz. CFDT'nin görüşüne göre, sendikaların ve partilerin mücadelesi, aynı noktaya yönelebilir. Ancak, sendikaların göreviyle partilerin görevini birbirine karıştırmamak gerekir. Bi-

> rininki işçilerin çıkarını savunmak, diğerininki ise iktidar olmaktır. (s. 76)

İtalya'da ise 3 büyük konfederasyon vardır. İtalya Genel İş Konfederasyonu (CGIL), İtalya İşçi Sendikaları Konfederasyonu (CISL), İtalya Işçi Birliği (UIL). Bu üç sendika arasında eylem birliği içinde tek sendikal merkez oluşturmaya doğru çabalar yoğunlaşmıştır:

> 1960 yılları sonunda, işçilerin savaşı, Italya tarihinde o güne kadar görülmemiş bir düzeye ulaşmış ve 1969 yılının «sıcak sonbaharına» yol açmıştır. Bu işçi hareketinde yenilikler vardı. Örneğin eylemde süreklilik, bilinçlenme, toplu iş sözleşmelerinde politik bir anlam ve daha genel olarak, sendikaların temel reformları gerçekleştirmekte gösterdikleri direniş ve kararlılık gibi. (s. 152)

Bu üç sendikal merkezin genel kurallarda ulaştıkları sonuçlar şunlardır:

> Son yıllarda sendikalar yeni stratejilerine göre Hükümet ve Kamu yetkilileriyle doğrudan doğruya ilişki kurmuş, gerektiği yerde çatışmıştır. Bu önemli siyasal çatışma, bölgesel ve mahalli savaşlar ve tüm işçilerin genel greve gitmeleri ile gerçekleştirilebilmiştir. (s. 155)

Lüksemburg'daki iki büyük konfederasyondan Genel İş Konfederasyonu (CGT) sendikal eylemin son amacının, bugünkü toplumu sosyal adaletin hüküm sürdüğü, her türlü değerin yaratıcısı olan emeğin temel etken kabul edileceği ve işçilerin sosyal korku duymadan yaşamalarına olanak veren bir sınıfsız topluma dönüştürmek olduğunu ilan etmektedir. (s. 164)

Hıristiyan Sendikalar Lüksemburg Konfederasyonu (LCGB) ise sosyal yasalara ve halkların refahına dayanacak bir devlet amaçlamaktadır. (s. 165)

Bugün tüm Batı Avrupa'da 44 milyon üyeyi temsil eden ve DİSK'in üyesi olduğu Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ASK'ın 1971'deki Oslo Hazırlık Kongresinde şu kararlar alınmıştır:

> Avrupa ülkeleri arasındaki ekonomik anlamda genişletilmiş işbirliği, sosyal ve politik yönleri bulunan amaçları da kapsamalıdır. Bu amaçları sapta-

mak ve onların gerçekleştirilmesine çalışmak Avrupa Sendikalarına düşer.
Bunun yanısıra, çok uluslu şirketlerin günden güne çoğalması sendikal hareket için bir tehlike teşkil etmektedir... Bu gelişme uluslararası düzeyde sıkı bir denetim ve yönetimi gerektirmektedir. Bu da ancak özellikle Avurapa'daki ulusal sendikal konfederasyonlar ve sanayi sendikaları arasında gerçek ve sürekli bir işbirliği sayesinde mümkündür. (s. 172)

Avrupa'da Sendikalar kitabına göre ASK'ın ilk kongresinde ise şu kararlar alınmıştır:

— İnsana saygıyı güvence altına almak ve insanı her türlü baskı ve kölelikten kurtarmak suretiyle kişiliğini tam olarak geliştirebilmesini sağlamak,
— Bütün düzeylerde işçileri ekonomik ve sosyal bağımlılık durumundan kurtaracak şekilde ekonominin demokratikleşmesine önayak olmak,
— Sosyal ilerlemeyi ve tam istihdamı temel amaç olarak saptamak, tüm ekonomi ve maliye politikasını, sonuncu amacı insanın mutluluğunu sağlamak olduğuna göre, bu amaçlara tabi kılmak,
— Uzlaşmazlıkları önlemeye ve dünya çapında sürekli bir barış yaratmaya katkıda bulunmak,
— CES'in gelişmekte olan ülkelerle dayanışma halinde bulunduğunu somut eylemlerle göstermek. (s. 184)

ICFTU'nun kurucu üyelerinden Federal Almanya Sendikalar Birliği DGB'nin üyesi IG Metall Sendikası «İşçi Hareketi Tarihinden» başlıklı bir eğitim broşürü yayınlamış ve bu broşürü Türkçe olarak da Federal Almanya'da çalışan Türk işçilerine dağıtmıştır.

Bu eğitim broşürünün Giriş Bölümünde Marx ve Engels'den söz edilmekte ;sarı sendikacılar «sınıf uzlaşmacılığı yapanlar» diye tanımlanmakta; işçi sınıfının partisinin kuruluşu; faşizm ve işçilerin faşizme karşı verdikleri savaşlar anlatılmakta; Alman sanayicilerinin nasıl Hitler ile işbirliği yaptığı belirtilmekte ve broşür şu sözlerle sona ermektedir:

Demokrasi, politik ve toplumsal yaşam ilkesi olarak bir bütündür. İşte bu nedenle, sendikalar dün oldu-

ğu gibi bugün de demokrasinin bu yönde gelişmesini talep ediyorlar. Weimer Cumhuriyeti ve faşizm zamamında yapılan acı deneyimlerden çıkarılan ders budur.

(Bu eğitim notlarının fotokopisi de savunma avukatlarımızca sunulduğundan dava dosyasındadır.)

AET ülkelerindeki, Batı Avrupa ülkelerindeki sendikal uygulama, kullamlan terim ve yaklaşımlar kısaca bunlardır.

55. DEVRİM VE DEVRİMCİLİK KAVRAMLARI

DİSK-I İddianamesinin 99. sayfasında «devrim, sosyalizmi amaçlayan ihtilal demektir» denilmekte, 130. sayfasında ve EHM'nın 4. ve 151. sayfalarında ise DİSK'in 1967'de kabul edilen ilk Anatüzüğündeki «Devrimci öz» deyişiyle «ihtilalci ruh» kastettiği iddiası öne sürülmekte ve bu yaklaşım tüm iddialarda tekrarlanmaktadır.

Bazı çevrelerde egemen olan ve iddialara yansıyan bu bilim dışı yaklaşıma göre devrim devirme, yıkma anlamı taşır, bu nedenle de ihtilal kelimesinin karşılığıdır.

Devrim yeni bir kelimedir. Ve bugün her kelime gibi toplumumuzun ona yüklediği anlamla yaşamaktadır. Türk Dil Kurumu uzmanlarının da açıkça ortaya koyduğu gibi, devrim ihtilal demek değildir. (Örnek olarak, bakınız, Türk Dili, Atatürk Özel Sayısı, Mayıs 1981, sayı. 353, s. 656-661).

1944'de Milli Eğitim Bakanlığınca basılan Türk Hukuk Lügatı'nda inkılâpçılık kavramının eş anlamlısı olarak devrimcilik kullanılmıştır.

1945'de Anayasanın 2. maddesinde şöyle denilmiştir: «Türkiye Devleti, Cumhuriyetçi, Milliyetçi, Halkçı, Devletçi, Laik ve Devrimcidir.»

Türk Ansiklopedisinde «devrim» kelimesi «kendi yolunda süregelen bir düzeni durdurup onun yerine daha iyi ve daha yararlı olduğuna inanılan yeni ya da iyiliği başkalarınca denenmiş bir düzeni koymak için meydana getirilen etkili değişiklik» olarak tanımlanmış ve şöyle denilmiştir «devrimin politik bir altüst oluş ve şiddet ile aynı şey sayılması yersizdir.»

1961 Anayasasının Genel Gerekçesinde «devrimci bir devletin şartlarına uygun bir kısa metin...» denilmektedir.

Devrim ve devrimcilik kelimeleri TBMM kürsüleri, resmi belgeler dahil yıllarca böyle kullanılmaktadır. Nitekim 1961 Anayasasında kullanılan deyim inkilâp değil, devrimdir. 1961 Anayasasının «Başlangıç» bölümünde devrim kelimesi geçmektedir. 1961 Anayasasının 153. maddesi ise «Devrim Kanunlarının Korunması» başlığını taşımaktadır.

İddia Makamı ise DİSK-I İddianamesinde «devrimci hareket olarak belirttikleri ihtilâl süreci» (s. 202), «ihtilâlci yoldan işçi sınıfı iktidarını kastettiği açıktır» (s. 92) gibi hiçbir zaman delillendiremiyeceği suç yüklemeleri içinde, devrim eşittir ihtilâl özdeşliği yapmıştır.

Devrimcilik kelimesi ihtilâlcilik kelimesinin eşiti ya da özdeşi değildir.

1967 yılından bu yana tüm DİSK metinlerinde devrimci sendikacılık deyimi kullanılmıştır. Devrimci sendikacılık deyimi uzlaşmacı sendikacılığın, yani sarı sendikacılığın karşıtı olarak, bu amaçla kullanılmıştır.

1979'da yayınlanan Demokratik Sınıf ve Kitle Sendikacılığının Temel İlkeleri Broşürünün daha başında (s. 4)

> DİSK, Türkiye işçi sınıfının bağımsız, demokratik sınıf ve kitle sendikal örgütüdür. DİSK'in bu nitelikleri adının başındaki DEVRİMCİ sözcüğünde belirtilmektedir.

denilerek devrimci kelimesinin içeriği ve kapsamı belirlenmiştir.

DİSK, devrimci bir sendikal kuruluştur. Ancak ihtilâlci değildir.

DISK'in kurucuları DISK Kuruluş Bildirgesinde görüşlerini açıklarken, Beslenme Devrimi, Barınmada Devrim, Sağlıkta Devrim, Eğitimde Devrim, Çalışmada Devrim, Milli Gelirde Devrim, Vergide Devrim, İşçi Ücretlerinde Devrim, Borçtan Kurtulmak için Devrim, Teşkilâtlanmada Devrim gibi ara başlıklardan sonra DEVRİMCİLİĞİ şöyle tanımlamışlardır:

> İşte biz devrimciliği, bugünkü tutucu, gerici ekonomik, sosyal ve politik ilişkilerin Anayasa uyarınca değiştirilmesi ve yukarıdan beri özetlediğimiz ilkelerin hayata uygulanması anlamına alıyoruz. (DİSK Kuruluş Bildirgesi, Ana Tüzüğü, DİSK Yayınları, No. 2, İst. 1968, s. 32.)

DİSK'in devrimcilik anlayış budur. DİSK, 1967 yılından bu yana devrimcilik ve devrimci sendikacılık deyimini bu anlamda kullanmıştır.

Bu husus, DİSK'in resmi antetli kağıtlarıyla da kanıtlanabilir. DİSK'in resmi antetli kağıtlarında ve yabancı dildeki ajanslarında Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu adının İngilizce, Fransızca ve Almanca çevirileri vardır. Ve bu çevirilerde devrimci kelimesi ihtilalci (revolüsyoner) olarak değil, ilerici (İngilizce: progressive, Fransızca: progressiste) anlamında çevrilmiştir. Resmi antetli kağıtlara bakıldığında bu gerçek görülecektir.

56. İŞÇİ SINIFI TERİMİ

DİSK-I İddianamesinin 19. sayfasında sınıflaşma ve sınıf gerçeği kabul edilmekte, 41. sayfada ise işçi sınıfı terimini kullanılmaktadır.

Bu gerçeklerin kabul edilmesine rağmen iddialarda DİSK'in sınıf, işçi sınıfı, egemen sınıflar, burjuvazi, sınıf sendikacılığı gibi deyimler kullanmasına karşı çıkılmakta, DİSK'in bu deyimleri kullanmasının TCK'nın 141., 142. maddelerinin ihlali anlamına geldiği öne sürülmektedir. DİSK-I İddianamesinin 63. sayfasında ise «görülüyor ki, işçi sınıfı demek aynı zamanda proletarya demektir» denilerek anlaşılması mümkün olmayan bir suçlama getirilmektedir.

İddialara göre Marksist-Leninist olarak nitelenen yayınlarda işçi sınıfı ya da proleterya deyimlerinin geçmesi, işçi sınıfı deyimini kullanan DİSK'in Marksist-Leninistliğinin ispatının kanıtıdır.

Sınıf, işçi sınıfı, proletarya, burjuvazi, egemen sınıflar, sınıf mücadelesi, sınıf bilinci gibi terimler gerçeklerin bilimsel ifadeleridir. Ve bugün bu terimler birbirinden farklı görüşlere sahip tüm bilim adamlarınca kullanılmaktadır. Bu terimler olmadan toplumlarla ilgili konularda bilim yapmak mümkün değildir.

Sınıf olayı bir gerçektir. Sınıf gerçeğini DİSK yaratmamıştır.

10.6.1946'da Cemiyetler Kanununun 9. maddesindeki «sınıf esasına veya adına dayanan» dernek kurma yasağı kaldırılmış-

tır. «Sınıf esasına dayalı» dernek kurma yasağının kaldırılması, işçi sendikaları kurma hakkının tanınması olarak anlaşıldığından kısa zamanda çok sayıda işçi sendikası kurulmuştur.

1947 Sendikalar Kanununun TBMM'de görüşülmesi sırasında ise şu konuşmalar yapılmıştır:

> **Vedat Dicleli (Diyarbakır): Endüstrileşmenin tabii ve zaruri bir neticesi olarak bir işçi sınıfı doğmuş bulunmaktadır... Bu itibarla memleketimizde işçi sınıfı yoktur, veya henüz endüstrileşme yoluna girmiş değiliz, biz bir çiftçi memleketiz, binaenaleyh bu işi ele almayalım gibi bir düşüncenin Yüksek Heyetinizde yer alamayacağı tabiidir... ve nihayet madem ki, endüstride çalışan vatandaşlara sınıf esasları üzerine sendika kurmak hakkını tanımış bulunuyoruz...**
>
> **Çalışma Bakanı Dr. Sadi Irmak (Konya): Cemiyetler Kanununun geçirdiği son istihale ve gelişmeden sonra memleketimizde de sınıf ve meslek esası üzerinde Cemiyetler kurulması, kanuni imkan dahilinde girmiş bulunuyor... Fakat görülüyor ki hepsinde müşterek olan motif meslek ve sınıf menfaatlarını müştereken temsil etmek ihtiyacı idi... Hatıra gelebilecek bir sual işverenleri bu tasarıya niçin ithal ettiğimiz sualidir... Bu, daha ziyade Devletin işveren ve işçi sınıfları arasında adaletli, basiretli nazım bir rol oynamasının sembolu olarak mütalaa edilmiştir. Yani Devletimizin noktai nazarına göre işveren ve işçi sınıfları Cemiyetimizin muhterem birer uzvudurlar.**
>
> **Çalışma Komisyonu Başkanı Emin Erişirgil (Zonguldak): Borçlar Kanununun kabulü ile ve kollektif mukaveleyi hukuki kaide haline sokmakla sendika hakkı kabul etmiş oluyorduk. Cemiyetler Kanunun kabuliyle meslek esasma müstenit cemiyetler kurulabilir, sınıf esasma müstenit cemiyetler kurulabilir. (TBMM Zabıt Ceridesi, Devre 8, C. 4, s. 295-324)**

Sınıfların varlığını kabul etmek suç değildir. Sınıfların ayrı sendikalarda örgütlenmesini savunmak da suç değildir.

Eğer işçi sınıfı deyimini kullanmak, böyle bir sınıfın varlığını kabul etmek suç olsaydı, TCK'nın 141-142. maddelerinin bu anlamda suç unsuru sayılması gerekirdi. Zira herkes bilir ki, o maddeler de sosyal bir sınıfın varlığını kabul eder.

Nitekim 141. maddenin gerekçesinde şöyle denilmiştir:

> **Sosyolojik ilmi araştırmalar ve tesbit ve müşahade olunan içtimai vakıalar göstermektedir ki, sınıf: Bizzatihi içtimai bir hadisedir. Cemiyeti onsuz tasavvur etmek mümkün değildir. Gerçek demokraside tahakkuk ettirilmesi lâzım gelen netice sınıfların yok edilmesi değil, sınıflar arasında farklar, ayrılıklar ve imtiyazlar tesis olunmamasıdır.**

274 sayılı Yasanın bazı maddelerinin Anayasaya aykırılığı iddiasıyla açılan davada Anayasa Mahkemesi 26-27/9/1967 tarihli 1963/336 E. ve 1967/29 K. sayılı kararında şu görüşlere yer verilmiştir:

> **Bu nedenlerle 46. maddedeki (çalışanlar) deyiminden ereğin, geçimini emeği ile sağlayan kişiler, çalıştırılanlar, geniş anlamı ile, işçiler olduğu kolaylıkla anlaşılır. Bu deyimin, sosyolojik bakımdan işçi sınıfını teşkil eden varlıkla, özel kesimde ve kamu kesiminde çalıştırılanları kapsadığını kabul etmek, her iki kitleyi, çalıştırılanlar kavramı içinde düşünmek, yukarıda açıklanan Anayasa yapısına uygun düşer.**
>
> **Demokratik sosyal hukuk devletinin bütün ereği, bir sınıfın ezilmesi pahasına diğer bir sınıfın gelişmesine olanak vermemektedir. (Resmi Gazete, Sayı: 12745)**

Sınıfların gelip geçici olduklarını, Anayasa Mahkemesinin dört üyesi bilimsel bir şekilde şöyle açıklamışlardır:

> **... Sosyal sınıflar bir memleketteki siyasi, ekonomik ve sosyal şartların sonucu olarak tarih içinde meydana gelen ve bu şartlardaki değişmelere uğrayarak kendiliğinden yeni şekiller alan veya büsbütün ortadan kalkan içtimai birer vakıadır. Anayasamız hiçbir yerinde, yürürlüğe girdiği tarihte varolan sosyal sınıfların bu içtimai kanuna karşı çıkarak**

oldukları gibi muhafaza etmeyi taahhüt etmemiştir. Binaenaleyh, bu içtimai kanunun bizim cumhuriyetimizde de hükmünü yürüterek kendi yolunda yürümesine engel olmak mümkün değildir. Bu konuda cemiyet fertlerine düşen görev bu sosyal olayın oluşumunu kolaylaştıracağına inandığı yönde faaliyette bulunmaktır. Zor kullanmayı düşünmeksizin ve Anayasanın tahribini öngören yollara sapmaksızın her ferdin bu konularda doğru bildiği yönde düşünmesi ve düşündüğü yönde faaliyet göstermesi Anayasa ile tanınmış temel haklardandır. (Resmi Gazete, 25.7.1967, s. 14)

Bugün Türkiye'de en dar anlamda bile İŞÇİ SINIFI denildiğinde sayıları gittikçe artan, aileleriyle birlikte nüfusun yarısına yaklaşan bir kitle akla gelmek zorundadır.

DİSK Davasındaki iddialarda kullanılan KIYAS yöntemi ile karşılaştırma olanağı yaratması açısından işçi sınıfı, proleterya, burjuvazi, egemen sınıf... gibi deyimleri kullanan çeşitli görüşteki bilim adamlarının ve kuruluşların aşağıdaki düşüncelerini Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum:

Sanayi devrimi ile birlikte, topraktan yoksun tarımsal nüfusun büyük bir kısmının şehirlere akın edişi ve büyük sanayinin zanaatın yerini alması sonunda bu kesimde çalışan çırak, kalfa ve hatta ustaların doğmakta ve hızla gelişmekte olan sanayide iş aramak mecburiyetinde kalışları, her türlü sermayeden himayeden yoksun ve yaşayabilmeleri için çalışmak mecburiyetinde olan bir proleter sınıfın doğmasına sebep oldu. Artık sermaye ve emek birbirinden tamamiyle ayrılmış ve sanayileşmenin gelişmesiyle birlikte yeni bir sınıf oluşmuştur. (MBK döneminde Çalışma Bakanlığı yapan Prof. Dr. Cahit TALAS, Sosyal Politika, 3. Baskı, Ankara 1967, s. 22)

Türkiye'de işçi hareketleri ancak Cumhuriyet devrinde 1930 yıllarında başlamıştır. Ancak bundan sonradır ki bir işçi sınıfının ortaya çıkması için ortam doğmuştur. Osmanlı İmparatorluğunda sanayileşme sağlanamadığı gibi, el sanatlarının da zayıflaması ile fabrikalarda çalışan sanayi işçisi sınıfı

doğmamış, mevzuatta tedbirler alınmamıştır. (12 Eylül'den sonra Çalışma Bakanlığı yapan Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Turhan ESENER, İş Hukuku, 3. baskı, Ank. Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1978 s. 5)

Böylece Türkiye'de sanayi hareketlerinin başlaması ve işçi sınıfının gelişmesi... Böylece işçi sınıfının yararları sendikalar ile korunmuş olmaktadır. (ESENER, s. 292)

Esasen grev hakkının elde edilmesi için bütün 19' uncu asır boyunca «proleter» sınıfların giriştikleri kahramanca mücadelelerle, âmme organlarının kaba ve haşin mukabelelerinin tarihini bilenler, bir prensip olarak bu haktan feragata hiçbir Avrupalı işçinin asla yanaşmayacağını ve ağlebi ihtimal istikbalde de yanaşmak istemeyeceğini takdir ederler...

Diğer taraftan muharrir «sınıf menfaati»ni ileri sürerken, «sınıfsız cemiyet» olduğumuzu terennüm eden «On Yıl Marşı»nın tesiri altında kalmaktadır. Bugün sınıfsız bir devlet tasavvur edilebilirmi? Bilakis modern devlet, bir sınıflar devletidir ve her cemiyette sınıf menfaatleri ve hatta tezadları vardır. (Orhan TUNA, Grev Hakkı, İş Mücadelelerinde Yeri ve Ehemmiyeti, İstanbul Üniversitesi Yayınları, No: 483, İFY No: 57, İst. 1951, s. 23 ve 47)

Kaldı ki sanayi ihtilali, nüfus artışı, tarımsal nüfusun sanayi merkezlerine doğru akması ile esnaf ve zanaatkarların büyük işletmeler karşısında tutunamayarak, üretim faaliyetlerini terkederek proleterleşmesi bu işçi kitlelerinin gittikçe kalabalıklaşmasına sebebiyet vermiştir. (Doç. Dr. Kâmil TURAN, Milletlerarası Sendikal Hareketler, Ankara Iktisadi ve Ticari Ilimler Akademisi Yayını, Ankara 1978, s. 38)

Böylelikle burjuvazi toplumların tümü üzerinde etkisi ve itibarı olan yeni ve güçlü bir sosyal sınıf olarak doğmuştur. (TURAN, s. 27)

Aslında 19. yüzyılda, bilhassa bu yüzyılın ortalarında mevcut feodal sınıflarla, orta tabakalar ve köy-

lü sınıflarından oluşan toplum pramidi yerine, çok ağırılı ve sancılı bir doğum sonunda proleterya ve sanayi kapitalistlerinden oluşan yeni bir toplum pramidi meydana gelmeğe başlamış, eski düzeni temsil eden binada çatırmadalar baş göstermiş, neticede eski ile yeni arasında korkunç bir mücadele doğmuş, nihayet bu eski bina yıkılmıştır. (Prof. Dr. Orhan TUNA, Prof. Dr. Nevzat YALÇINTAŞ, Sosyal Siyaset, Der Yayınevi İstanbul 1981, s. 9)

Böylelikle 19. yüzyıl cemiyetinin tipik bir örneği olarak 2 sınıftan müteşekkil yeni bir toplum meydana gelmiştir. Bu sınıflardan biri gittikçe zenginleşen kapitalist sınıf, diğeri ise gittikçe fakirleşen ve sayısı artan işçi sınıfıdır. (TUNA, YALÇINTAŞ, s. 166)

Bir başka çelişki de ırgat ve yarıcıların, büyük toprak sahipleriyle işçilerin endüstri burjuvazisiyle aynı parti saflarında toplanmış olmasıdır. Bu çelişkinin nedenini, emekleriyle geçinenlerin henüz sınıflaşmamış olmalarında aramak gerekecektir. Bu birleşmede, bürokrasi iktidarına karşı duyulan hoşnutsuzluk başlıca etken olmuştur.

Endüstri burjuvazisinin, yabancı sermaye ile de işbirliği yaparak sağladığı gelişme, giderek küçük üretim burjuvazisini hedef alan bir tekelciliğe yönelmeye başlamıştır. Bu durum, burjuvazinin kendi içindeki işbirliğini bozmuş ve yine batıda yıllarca önce görülmüş olan büyük sermaye burjuvazisi-küçük burjuvazi çatışması ortaya çıkmıştır. (TÜRK-İŞ 9. Genel Kurul Çalışma Raporu, Türk-Iş Yayınları, No. 77 Ankara 1973, s. 109, 112)

Bir şehir halkını panorama halinde gözden geçiriniz: İş yerlerine giden ve «emek»inden başka bir de «kapital»i bulunmayan «emekçi»ler umumiyetle «proleter, işçi, amele» adı altında toplanan içtimai sınıfı teşkil ediyorlar. Bilmukabele (buna karşın) ellerindeki «kapital» ile emek sahiplerini kullananlar sosyal manada «burjuva-bourgeois-kentli-şehirli», iktisadi manada «kapitalist-capitaliste» denen sınıfın muhtevasıdırlar.» (Prof. Dr. Fındıkoğlu, T.C. Çalışma Bakanlığı Çalışma Dergisi, S. 6, Mayıs 1946, s. 10)

Sınıf, işçi sınıfı, egemen sınıflar, burjuvazi terimlerini kullanmak ihtilalciliğin kanıtı olamaz. TCK'nun 141., 142. ve 146. maddesini ihlal etme sayılamaz. Bu terimler tüm sosyal bilimlerde kullanılmaktadır.

57. SINIF MÜCADELESİ TERİMİ

DİSK-I İddianamesinin 31. sayfasında DİSK için «işçi sınıfı öncülüğündeki bir sınıf mücadelesi sonucu kurulacak olan proleterya diktatörlüğünü gerçekleştirmeyi ana gaye edinmiştir» iddiasında bulunulmakta ve bu iddia tüm iddialarda tekrarlanmaktadır.

DİSK-I İddianamesinin 70. sayfasında şöyle denilmektedir:

> **DİSK'in sınıf mücadele biçimlerini ortaya koymak için işaret ettiğimiz hususlar açıkça gösteriyor ki, demokratik sendikacılığında DİSK, sadece kanunların öngördüğü şekilde işçinin yaşam şartlarını iyileştirmeyi amaçlayan ekonomik mücadele ile yetinmeyip Marksist-Leninist prensibe uygun olarak üç tür mücadeleyi, yani ekonomik mücadele ile birlikte politik (yani iktidarı ele geçirme ve sosyalizmi kurma mücadelesi) ve ideolojik (komünizm propagandası ile bilinçlendirme) alanlarında da sürdürmeyi ilke edinmiş bulunmaktadır.**
>
> **Böylece DİSK'in sınıf mücadelesi ve mücadele biçimleri yönünden de Marksist-Leninist bir kuruluş olduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır.**

İddialarda «ekonomizmi savunan özgür sendikalar ile sınıf mücadelesi esasına dayanan sendikalar» ayırımı yapılmakta ve ardından da sınıf mücadelesi kavramını kullanan DİSK'in tüm sendikal çalışmalarının proleterya diktatörlüğüne yönelik olduğu iddia edilmektedir.

Böylesi zorlamalara dayalı hukukdışı iddiaları reddediyorum.

DİSK'in söyledikleri son derece açıktır. DİSK, Demokratik Sınıf ve Kitle Sendikacılığının Temel İlkeleri, broşürünün 5-9. sayfalarında özet olarak şunu söylemiştir: Kapitalist toplumda işçi sınıfının (sendikaların değil) 3 temel mücadele biçimi var-

dır. 1. Ekonomik mücadele, 2. Politik mücadele, 3. İdeolojik mücadele.

Ekonomik mücadele günlük ekonomik çıkarların savunulması, çalışma ve yaşama koşullarının daha da iyileştirilmesi için yapılan mücadeledir. Bu mücadelenin örgütleri sendikalardır.

Politik mücadele, iktidar mücadelesidir ve siyasi partilerle gerçekleştirilir.

İdeolojik mücadele ise işçilerin bilimsel dünya görüşü ile donatılmasıdır. Bu alandaki temel görevi de işçi sınıfı partisi yapar.

DİSK'in söyledikleri özetle bunlardır. Ve DİSK, buradan kalkarak sürekli olarak her fırsatta DİSK'in temel olarak ekonomik mücadeleyi sürdürecek sendikal örgüt olduğunu ve sendika ile siyasi partiyi birbirine karıştırmamak gerektiğini vurgulamış ve buna uygun davranmıştır.

Bu kadar açık bir tavra rağmen tahrifat ve keyfi yorumlarla suçlama yapılması hukukdışı bir çabadır.

İddialarda sınıfların kendi çıkarlarını korunmasımn gerekliliğini savunma Marksist-Leninist olmakla özdeşleştirilmiş ve TCK'nun 141., 142. ve 146. maddelerinin kapsamına sokulmuştur.

Bu iddiaya karşı öncelikle şu soruları sormak gerekir:

— Sımfların varlığını kabul etmek suç mudur?
— Sınıfların çelişik çıkarlarının olduğunu kabul etmek suç mudur?
— Sınıfların kendi çıkarlarını korumak için başka sınıflara karşı mücadele etmesini, hakkını aramasını savunmak suç mudur?
— Yukarıdaki gerçeklere bağlı olarak sınıfların ayrı örgütlenmesini savunmak suç mudur?

Kanımızca yukarıdaki sorular toplumsal gerçekleri yansıtmaktadır ve bu 1961 Anayasasına göre, çıkarları çelişik olduğu için işçilerin ve işverenlerin ayrı sendikalarda örgütlenmesi yasal zorunluluk olarak getiren 274 sayılı Sendikalar Yasasının 1. maddesine ve 275 sayılı yasanın tamamına göre, TCK'nın bu maddelerine, ilgili Mahkeme ve Yüksek Mahkeme kararlarına göre hiç biri de suç değildir.

TCK'nm suç kabul ettiği eylemler şunlardır:

1. Bir sınıfın diğer sımflar üzerinde tahakküm tesis etmesi,
2. Bir sınıfın ortadan kaldırılması,

3. Yukarıdaki amaçla gizli örgüt oluşturulması.

Sınıfların çelişik çıkarları olduğu ve çelişik sınıfların çıkarları yolunda mücadele etmesi DİSK'in uydurduğu bir şey değildir. Bu durum, toplumsal bir gerçekliktir.

Kapitalist toplumda üretim aracına sahip olmayan işçiler **ÜCRET** alır. Tek geliri ücrettir. İşsiz kalınca aç kalır. Üretim aracına sahip işverenler, yani kapitalistler ise üretimden **KÂR** elde ederler. İşverenler işyerleri çalışmayınca aç kalmazlar.

Bu toplumda işçiler ücretlerini, işvesrenler ise kârlarını arttırmak isterler. Üretimde bir değişiklik olmadığı takdirde, ücretler artınca, kârlar azalır, kârlar artınca ücretler azalır. Bu durum, işçiler ile işverenler arasında bir doğal çıkar çelişkisine yol açar. Bu çelişki bu toplumsal sınıflar arasında mücadeleyi gerekli kılar.

Sınıf çatışmasını Papalık bile kabul etmiştir. İnsanlar arasında en ufak bir sürtüşmeyi bile kabul etmeyen bir dinin temsilcisi olarak Papa, Vatikan'dan yayınladığı bir genel bildirisinde emek-sermaye çatışmasına özel bir yer vermiştir.

Sınıflar arasında doğal çıkar çatışması ve sınıf mücadelesi olduğunu ilk dile getirenler de Marksistler değildir.

Sınıf mücadelesi onlardan önce şiddetle savunulmuştur.

> **Kapitalist ekonominin kurucusu kabul edilen Adam Smith daha kapitalizmin serbest rekabet dönemini yaşadığı günlerde işverenlerin ücretleri azaltmak ya da oldukları düzeyde tutmak istediklerini ve işçilerin ise ücretleri yükseltmek istediklerini ve bu yüzden iki ayrı sınıf olarak ayrı örgütlendiklerini ve işçilerin savunmada olduklarını yazmıştır. (TALAS, Sosyal Ekonomi, Ankara 1978, s. 149)**

Sanayi devrimini izleyen yıllarda üretim araçlarına sahip olanlar ve olmayanlar toplumda ayrılmaya başlayınca sermayedarlar karşısında zayıf olan emekçiler içinde bulundukları çalışma ve yaşama koşullarını düzeltmek amacıyla örgütlenmekten başka yol bulamamışlardır.

Bu sonuca ulaşmaları bile zor olmuştur. İlkin önemli yanlışlar yapmışlardır. Bilinçsizce onları işlerinden eden makinelere saldırıp, makineleri kırmışlardır. Bu nedenle idam edilenler olmuştur. Ama sonunda örgütlenmenin yararını görmüşler, ilk olarak da sendikal örgütleri oluşturmuşlardır.

Sınıfların nasıl ortaya çıktığı, aralarındaki mücadelenin nasıl başladığı, nasıl sonuçlandığı bütün üniversitelerimizde tüm sosyal siyaset, iş hukuku ve diğer ilgili derslerde anlatılmakta, kitaplarda yazılmaktadır.

Biz burada bunlardan yalnızca bir kaçını vermekle yetineceğiz.

> **Sosyal politika 18. yüzyılın ikinci yarısından sonra gelişen sanayi devrimi ve sosyal yönden gruplaşmalar sonucu ortaya çıkan sınıflar arasındaki mücaleden doğmuştur. Bu bakımdan sosyal politika bir taraftan işçi sınıfım korumak... (ESENER, s. 10)**
>
> **Halbuki, iş hukuku alanında işçi hem sosyal, hem de ekonomik bakımdan işverene nazaran daha kuvvetsiz durumda bulunmaktadır. Tarihçiler ve sosyologlar 19. yüzyılda işçi sınıfının içinde bulunduğu kötü durumu uzun uzun anlatmaktadırlar: İşverenler rekabet amacı ile işçi ücretlerini düşürmüşler, çalışma şartlarını ağırlaştırmışlardır. (ESENER, s. 38)**
>
> **Sosyal siyaset kavramındaki «sosyal» terimi günümüzde özellikle sosyal bünye içindeki sınıflararası münasebetler, sosyal tabakalaşma, sınıf hareketleri, sınıf tezatları ve SINIF MÜCADELELERİ manasına gelmektedir. (TUNA-YALÇINTA,Ş s. 23)**
>
> **Baskı ve haksızlığa maruz bir sınıf çok kere kaderci bir zihniyete sahiptir. Sınıf mücadelesine tarih boyunca şekil ve hız veren faktör, sadece baskı ve haksızlık doğuran şartların mevcudiyeti değil, bu şartların baskı ve haksızlığa maruz kalanlar tarafından farkına varılmasıdır. Modern anlamda «proleteryanın» mevcudiyeti «sosyal bir problem» teşkil etmez. Sınıf mücadelesinin karmaşık bir teorinin dar sınırları içinde kalmaması isteniyorsa, ondaki potansiyel enerjinin «sınıf şuuru» sayesinde harekete geçirilmesi gerekir. (Prof. Toker DERELİ, Aydınlar, Sendika, Hareketi ve Endüstriyel İlişkiler Sistemi, İÜ Yayınları, 1974, s. 151)**

Kapitalist toplumlar sınıflı toplumlardır. Sınıflı toplumlarda sınıflar arasında mücadele vardır. Bunu belirtmek, bu bilimsel ve evrensel gerçeği dile getirmek suç mudur?

Siyasi mücadele, iktidar mücadelesidir. Bu ise sınıf mücadelesinin bir tezahürüdür. Aksi takdirde demokrasi mücadelesi nedir?

Kapitalist toplumlarda demokrasi mücadelesi, sınıflar arasındaki mücadelenin, sınıflararası karşıtlığın dengelendirilerek aşılmasıdır.

Özgürlükçü ve çoğulcu demokrasi demek, hür parlamenter rejim demek, toplum hayatında çeşitli çelişmeleri ve çatışmaları tanımak demektir.

Batı demokrasilerinde karşıt sınıfları, çıkarları, görüşleri temsil eden çatışmalar, mücadeleler toplum hayatının birer gerçeğidir. Batı demokrasilerinde bunlara yok gözüyle bakılmaz, zorla bastırmanın mümkün olabileceği sanılmaz, eşit hak ve özgürlük ortamında sınıfların eşit koşullarda mücadele edeceği ve karşıt sınıfların, uzlaşmaz sınıfların çelişmeler içinde gelişecek bir diyalog sistemi ile birlikte yaşamalarını sağlayacak çözümler bulunur, dengeler yaratılır.

Kapitalist toplumlarda sınıflar arasındaki mücadelenin araçları, siyasi partiler, sendikalar ve toplumsal sınıf ve tabakaları temsil eden diğer örgütlerdir. Bunların hepsi belli çıkarları temsil ederler.

Aksi takdirde bir ülkede çok sayıda parti neden ortaya çıkar. Bir mufazakar parti varken, neden bir de işçi partisi ayrıca demokrasi mücadelesine katılır?

Siyasi mücadele genel olarak, siyasi iktidarı etkileme, siyasi iktidarı değiştirme, siyasi iktidara gelme biçiminde somutlanır.

Siyasi mücadelenin araçları ise siyasi parlementer sistem içinde, seçim sistemine göre hazırlanan siyasi partilerdir.

Kapitalist toplumlar sınıflı toplumlardır. Sınıfların varolduğu toplumlarda sınıfların birbirleri ile çıkarlarını korumak açısından mücadele etmeleri en doğal sonuçtur. Kaldı ki, sınıflar kendi içlerinde tabakalara, katmanlara, zümrelere ayrılır. Sınıflar içindeki belli tabakalar arasında da ekonomik-toplumsal-siyasi mücadele vardır.

> Bütün modern demokrasilerde farklı gruplar arasındaki çatışma aslında sınıf mücadelesinin demokratik tercüme'sini temsil eden siyasi partiler aracılığıyla ifadesini bulur. Birçok parti sınıf çatışması ya da sınıfa sadakat ilkesini reddetmekle birlikte

ortaya attıkları görüşlerin ve taraftarlarının çözümlenmesi onların da çeşitli sınıfların çıkarlarını temsil ettiğini gösterir. (Seymour Martin Lipset, Siyasi İnsan, Ankara 1974, s. 205)

DİSK'in dışında DİSK'ten bağımsız olarak Türkiye'de sürmekte olan bir sınıf mücadelesi vardır. Daha önceki bölümlerde açıkladığımız gibi Türkiye'de işverenler işçilere en açık bir biçimde saldırmaktadırlar. Bu konumda işçiler ve sendikalar savunma pozisyonundadırlar.

DİSK'in mücadelesi, hiç bir biçimde zaten varolan sınıf mücadelesini körüklemek olarak yorumlanamaz. Türkiye'de sınıf mücadelesini körükleyenler DİSK değil, kapitalist sınıftır.

1982 Anayasasının tartışılması sırasında sosyal devlet ilkesine yeni Anayasada yer verilmemesini isteyen TİSK Genel Başkanı Halit Narin'in «20 yıldır biz ağladık, onlar güldü» (Cumhuriyet, 23.2.1982) sözleri işverenlerin sınıf mücadelesini yansıtmasından başka nedir ki?

Bilim adamlarının kullandıkları terimleri kullanmaktan kaçınan Türk-İş bile bu gerçeği şöyle dile getirmek durumunda kalmıştır:

Geçen dönemde iş çevrelerinin açtıkları «işçiye karşı mücadele cephesi» tehlikeli bir gidişin başlangıcıdır. Bu gidiş, iş çevrelerinin kendilerini bir sınıf olarak ortaya koyduklarını ve sınıflarının çıkarları için herşeyi yapma kararında olduğunu da göstermektedir. Bu suretle, görünüşte sınıf kavgasının aleyhinde bulunmakta olan iş çevreleri yani büyük burjuvazi, uygulamada tamamen bir sınıf mücadelesi içine girmiş ve kendi sınıflarının çıkarı uğruna emeği sömürme yöntemlerini yeni bir takım uygulamalarla geliştirmiştir.

İş çevrelerinin açtığı bu çığırın önümüzdeki dönemde daha da ağırlık kazanacağı anlaşılmaktadır. (TÜRK-İŞ 9. Genel Kurul Çalışma Raporu, Türk-İş Yayınları, No. 77 Ankara 1973, s. 474)

Türkiye'deki toplumsal gerçekler Türk-İş yöneticilerine YOĞUNLAŞAN SINIF ÇATIŞMASI başlığı altında 1973'te şunları söyletmiştir:

12 Mart'tan sonra kurulan hükümetlerin tutumla-

rı, genellikle işçi hareketinin dolayısıyle büyük halk kitlelerinin çıkarlarıyla ters düşecek şekilde gelişmiştir. İkinci Erim ve Melen hükümetlerinde Ticaret Bakanı olarak bulunmuş olan Naim TALU'nun kurduğu hükümetin de aynı tutum içinde olacağı kuşkusuzdur. Hükümetlerin bu tutum ve davranışlarının nedenini, sosyal yapıyı oluşturan sınıfların çıkarlarının birbiriyle çatışmasında aramak gerekir. Raporumuzun bundan sonraki bölümünde yer yer bu konuya değinilecektir.

YOĞUNLAŞAN SINIF ÇATIŞMASI

Politik olayların temelinde ekonomik etkenlerin yattığı ve sınıf çıkarlarının rol oynadığı kuşkusuzdur... Bu nedenle, çok kısa da olsa sosyal hareketlerin tarihi gelişimini incelemek ve yurdumuzun, şu anda hangi noktada olduğunu çok iyi saptamak gerekir. Ancak ondan sonradır ki, sermaye çevrelerinin, çıkarlarını koruyup geliştirmek amacıyla, geçtiğimiz dönemde yoğunlaştırdıkları sınıf çatışması hakkında doğru bir yargıya varmak mümkün olabilecektir. (Türk-İş 9. Genel Kurul Çalışma Raporu, s. 90)

Egemen çevreler, geçtiğimiz dönemde başlattıkları çıkar kavgası yüzünden, yurdumuzda sınıflaşmanın ve sınıf mücadelesinin örneğini vermeye başlamışlar... (Aynı rapor, s. 777)

Öte yandan 1978'de kurulan ve Kurucu Başkanı 1981'de Danışma Meclisi üyesi olan Sosyal Demokrat-İş Konfederasyonu Kuruluş Bildirisinde de şu satırlar yer almıştır:

Genel olarak uygulamalarda görülmüştür ki, dünya işçi sınıfı tarihinde izlendiği üzere, «sınıf savaşımı» savaşımların tek tek işçilerin tek tek patronlara karşı savaşımından çıkıp tüm işçi sınıfının tüm kapitalist sınıfa karşı yani burjuvaziye karşı savaşımına dönüşmüştür. Sınıf savaşımı, sadece çıkarlar için yapılan bir savaşım niteliğinde değildir. Tersine çıkar ayrıcalıklarının nedeni olan ortamı değiştirme, toplumu değiştirme savaşımıdır. Sınıf savaşımından sadece çıkar savaşımı olmaması yorumu,

sınıfın sınıfa karşı bir savaşımı anlamını içermektedir. Yine bu savaşımın sadece «ekonomik savaşım» olmaması anlamını içermektedir. Sömürülen sınıfların, sömüren sınıfa karşı savaşımı tek yönlü olamaz. Zira, sömürücü egemen sınıf olan burjuvazinin sömürüsünü sürdürebilmesini yalnızca üretim araçlarının özel mülkiyetinin sahibi olmasına dayanmamaktadır. Temelde sömürüsü bu esasa dayanmakla birlikte, devleti elinde bulundurmakta, kendi görüş ve düşüncelerini yayabilmektedir. Ayrıca, kendi sınıfsal çıkarlarını, toplumun çıkarları olarak gösterebilmektedir. Başkaca bir deyimle sömürü düzenini tüm yönleriyle oluşturmuştur... Tüm bunlara karşın, sınıf davaşımının klasik üç temel biçimine eğilmekte yarar görülmelidir.

EKONOMİK SAVAŞIM

Ekonomik savaşım ile sömürü ve bozuk düzen tümüyle kaldırılamaz ancak sınırlandırılabilir. Vurgulamak gerekir ki, ekonomik savaşım ile sağlanabilen sonuçlar, politik savaşımlarla da vurgulanmazsa bu haklar kalıcı nitelikte olamazlar...

POLİTİK SAVAŞIM

İşçi sınıfının ve tüm çalışanların politik hareketinin amacı, kuşkusuz işçi sınıfı ve çalışanlar için siyasal iktidarın demokratik kurallar içinde kazanılması veya asgari iktidara ortak olunmasıdır.

İDEOLOJİK SAVAŞIM

İdeolojik savaşımın amacı, burjuvazinin klasik ideolojisini etkisiz hale getirmek, «demokratik sosyalizm» ideolojisini yaygınlaştırmak ve kökleştirmektir. Sosyal demokratlar, «demokratik sosyalizme» demokratik sınıf savaşımı ile ulaşabileceğini, demokratik sınıf savaşımının, «ekonomik» «politik» «ideolojik» savaşımının bütünlüğünden oluştuğunu gösterirler... (Sosyal-Demokrat-İş, Kuruluş Bildirgesi, İstanbul 1978, s. 132-141)

Kıyasım antığına dayalı DİSK'e yönelik suçlamalar ile karşılaştırma olanağı yaratması açısından **Sosyal-Demokratik-İş Konfederasyonun** Kuruluş Bildirisini ekte sunuyorum: EK NO. 20.

274 sayılı Yasaya göre Sendikalar, sınıf çıkarlarını kabul ettikleri için de öncelikle tüm toplumun çıkarlarından önce, temsil ettikleri sınıfın çıkarlarını savunmak ve geliştirmekle yükümlüdür. Bu davadaki iddialarda ise, işverenlerin çıkarları tüm toplumun çıkarlarıymış gibi öne çıkarılmakta ve sendikaların bu çıkarları savunmaları istenerek, sendikaların asıl işlevlerini bırakmaları talep edilmektedir.

Bu yaklaşım Sendikalar Yasasına taban tabana zıttır.

DİSK'in sınıf mücadelesinden söz etmesi olaylara bilimsel yaklaşmasının bir sonucudur. Çünkü çelişik sınıflar arasında mücadele olması sosyolojik bir gerçektir.

Federal Almanya'da kollektif İş Hukukunda kullanılan iki ana terim vardır. **İş barışı** ve **sınıf savaşı.** İşçi ve işverenin grev, lokavt, boykot gibi başvurdukları mücadele tedbirlerine iş hukuki doktrini kitaplarında verilen ana başlık **sınıf savaşıdır.** Bu karşılık mücadele biçimleri sonunda varılan anlaşmanın, yani toplu sözleşme ile sağlanan uzlaşmanın adı ise **iş barışıdır.**

Alman İş Hukuku doktrinine göre iş savaşını son çare olarak benimsemeyen işçi örgütleri sendika olarak kabul edilmezler.

Bugün Türkiye'de de İş Hukuku alanında sınıf mücadelesi, işçi-işveren mücadelesi, işçi-işveren kavgası deyimleri sık sık kullanılmaktadır. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku profesörlerinden Kenan TUNÇOMAĞ, grev, lokavt ve benzerlerinin ortak nitelikler taşıdığını ve Alman doktrininde olduğu gibi **İŞ KAVGASI** (Arbeitskampf) kavramı altında toplanmaları gerektiğini belirtmektedir.

TUNÇOMAĞ'a göre «**geniş anlamda iş kavgası, çalışma hayatının taşıyıcılarından** (yanlarından) herbirinin belli amaca erişmek için toplu (kollektif) önlemlerle **çalışma barışını bozmasıdır.** (Prof. Dr. Kenan TUNÇOMAĞ, **İş Hukuku,** Cilt II, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını No. 609, İstanbul 1980, s. 253)

Ve Üniversite İş Hukuku öğrencilerine okutulan bu kitap

boyunca grev ve lokavt **İŞ KAVGASI** başlığı altında öğretilmektedir:

> **İş kavgasının yürütüldüğü işyerinde işin normal gidişine (seyrine), toplu hareketlerle engel olunmalı veya çalışma tamamen durdurulmalıdır. Toplu hareketler, karşı yanın sıkıştırılması, tehdit edilmesi veya zarara sokulması sonucunu doğuran bazı davranışlardır. İş kavgasının yürütlüdüğü bu araçlar (toplu hareketler) yüzyıllardan beri, esas itibariyle aynı kalmışlardır. Bunlardan en önemlileri esas itibariyle grev, lokavt ve boykuttur.**
>
> **Gerçekten işçinin en esaslı kavga aracı, grev ve işverenin de en önemli kavga aracı, lokavttır. (TUNÇOMAĞ, s. 254)**

Sınıf mücadelesi deyimi daha önce gösterdiğimiz gibi Batı Avrupa ülkelerinin birçok sendikasında da, DİSK-I İddianamesinin 19. sayfasında sendikacılık anlayışı onaylanan ICFTU'nun birçok üyesince de kullanılmaktadır.

Öte yandan yukarıdaki açıklamalarda da görüldüğü gibi ekonomik, politik ve ideolojik mücadele olarak sınıflar arasındaki mücadelenin 3 alanda geliştiğini söylemek de Marksist-Leninistlik değildir. Üçlü mücadele tüm toplumsal örgütlenmelerin dikkate aldıkları bir gerçektir. İşçilere ait olsun, işverenlere ait olsun tüm siyasi partiler, sendikalar, meslek odaları bu gerçeği dikkate alarak mücadelelerini sürdürmektedir. Yoksa TİSK ne yapmaktadır? Ya Sanayi Odaları Birliği? Ya da TÜSİAD?

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi DİSK, özünde sınıfların demokratik mücadelesine dayalı bir demokrasi anlayışını savunmuştur. Ve Anayasal rejimi zor kullanarak yıkmak yöntemini değil, siyasi partilerin seçimle iktidara gelinmesini, barışçıl ve demokratik yöntemi benimsediğini her fırsatta ilan etmiştir.

DİSK Anatüğünün 3. maddesinde emekçilerin, tüm haklarını alabilmesi yalnız mesleki mücadele ile mümkün değildir. Bunun yanısıra Anayasal demokratik haklarını kullanarak siyasi mücadele yapmaları gerekir, diyerek bu konudaki görüşünü net bir biçimde ortaya koymuştur.

İddialarda «sınıf mücadelesi» terimi üzerine temellendirilmek istenen hukukdışı yollara, keyfi yorumlara, tahrifata da-

yalı, bilimsel olmayan, ideolojik nitelikli, önyargılı siyasi değerlendirmeleri bir kez daha reddediyorum.

58. İŞÇİ SINIFI BİLİMİ TERİMİ

Bu davadaki iddiaların büyük bir bölümü DİSK'in kullandığı **işçi sınıfı bilimi** terimini dayandırılmaktadır.

DİSK-I İddianamesinin ilk bölümünde, özellikle de 35, 36, 39, 51 ve 65. sayfalarında görüldüğü gibi bu davadaki tüm iddianamelerde ve EHM'nın 10. sayfasında Yüksek Mahkeme Kararları hiçe sayılarak bazı özdeşlikler kurulmaktadır. İddialara göre, devrim, ihtilal demektir. İşçi sınıfı bilimi, bilimsel sosyalizm yani Marksçılık, yani komünizm, yani Marksizm-Leninizm yani proletarya diktatörlüğü demektir. İddialara göre işçi sınıfı partisi, komünist parti, sosyalizm de komünizm demektir. İşçi sınıfının sınıf bilincine kavuşturulması ise anayasal düzenin yıkılması demektir.

İşte bu davadaki iddianamelerde ve EHM'da böylesi terim özdeşlikleri yaratılmakta ve DİSK bu terim özdeşliği tuzağına düşürülmek istenmektedir.

Ve bu yapılırken, özellikle DİSK-I İddianamesinin 62.-92. sayfaları arasında Marksist-Leninist olarak nitelenen eserlerin siyasi tavırları benimsenmişcesine o yayınlar bu davada tanık olarak gösterilmektedir.

Marksist-Leninist olarak nitelenen kişilerin sosyalizm ya da bilimsel sosyalizm terimlerinden ne anladıkları önemli değildir. Daha önce de belirttiğim gibi önemli olan DİSK'in terimleri ne anlamda kullandığıdır. DİSK'in bazı kelime ya da terimlerle neyi kastettiğidir. Bunun için de Marksist-Leninist kaynaklara değil, DİSK'in kendi kaynaklarına başvurmak gerekir.

Bıraktık sosyalizm kavramını, DİSK'in kullandığı gerçekçilik deyiminin bile «komünist partisi gibi düşünmek, Sovyet Rusya'ya hayranlık» anlamına geldiği iddia edilmektedir.

Bilim, bize çevremizdeki olayların nesnel bilgisini verir. Etrafımızdaki olaylar son derece karmaşık ve hızlı bir biçimde olagelmektedir. Ama yine de bu olayların bir düzenleri vardır, kanunları vardır. Çevremizdeki canlı ve cansız varlıkları öğrenmek kolaydır. Ancak toplumsal olayların yasalarını kavramak, onların gerçeğini görmek oldukça zordur.

Bilim özellikle toplum olaylarının açıklanması açısından son derece önemlidir. Ve bugün özellikle toplumsal olaylara ilişkin konularda işverenler bilimsel sonuçları kendi çıkarları açısından kullanmak için her çabaya başvurmaktadırlar. Bu nedenle, işçiler için gerçekleri, bilimsel gerçekleri bilmeleri ve bunu günlük hayatlarında kullanmaları hayati bir konudur.

DİSK ve DİSK'e bağlı sendikalar sendikal çalışmasının her aşamasında bilimi kullanmak istemişlerdir.

Özellikle toplu sözleşme hedef ve stratejilerinin saptanmasında bilimsel çalışmalar yapmışlardır. Bilimsel anketler düzenlemişler, bilimsel istatistikler kullanmışlar, bilimsel ekonomik ve sosyolojik araştırmaları izlemişlerdir.

Ve toplumsal olaylara işçi sınıfının ortak ekonomik ve demokratik çıkarları açısından bakmışlar ve gerçekleri bulmaya çalışmışlardır.

DİSK Anatüzüğünün 3. maddesinde şunlar yazılıdır:

> **İşçi sınıfının devrimci niteliğe erişmesi ve bilinçlenmesi, ancak yurt ve dünya olaylarının emekçiler açısından ve bilimsel yoldan değerlendirilmesine bağlıdır. Bilim işçi sınıfının en önemli mücadele aracıdır.**

İşte DİSK tüm çalışmalarında bu anlamda bilimsel olmaya çalışmıştır. Ve DİSK tüm toplumsal olaylara işçi sınıfı açısından ve bilimsel yoldan bakmıştır.

Bilim, insanlığın uygarlığa giden yolda en önemli aracıdır.

İşçi Sınıfı Bilimi terimi ise dünyada ve Türkiye'de ilk kez DİSK tarafından kullanılmıştır.

Batı Avrupa'da işçilerin, sendikaların 150-200 yıllık deneyimleriyle kazandıkları teorik ve pratik bilgilerin birikimine, bütününe biz İŞÇİ SINIFI BİLİMİ diyoruz.

DİSK'in DİSK Nedir adlı yayınını 21. sayfasında,

> **DİSK, işçi sınıfının tüm Dünyada bugüne kadar edinmiş olduğu mücadele deneyimlerini bilimsel bir yaklaşımla değerlendirerek kavgasını sürdüren bir sendikal kuruluş olduğu için...**

denilerek işçi sınıfı biliminin nasıl Batı Avrupa'da 150-200 yılık deneyimlerin birikiminden oluştuğu açıkça vurgulanmaktadır.

Yine aynı yayının 29. sayfasında,

DİSK'in temel mücadele ilkelerine yön veren düşünce işçi sınıfının bilimidir. Bu ilkeler yalnızca işçi sınıfının değil tüm emekçi halkın, yoksul köylülerin, küçük esnafın, zanaatlarlarm ve tüm çalışanların çıkarları doğrultusunda biçimlenir.

denilerek işçi sınıfı biliminin statik hale gelmiş bir «izm» olmadığı, ayrıca Türkiye'nin bağrında geliştiği ve tüm emekçileri kapsadığı vurgulanmaktadır.

İşçi sınıfı bilimi ile anlatılmak istenen, toplumsal olaylara işçi sınıfı açısından ve bilimsel yoldan bakma sonucunda elde edilen bilgilerdir.

Yoksa **işçi sınıfı bilimi** bizatihi kendi içinde bilimsel bir deyim değildir. Zira, işçi sınıfımn bilimi, kapitalist sınıfın bilimi ya da **patronların bilimi** diye ayrı ayrı sınıflandırmalar yapılamaz. Yani işçi sınıfının fiziği, kimyası, matematiği ayrı olamaz. Örneği su işçi sınıfının fiziğine göre 100 derecede kaynıyorsa, kapitalist sınıfın fiziğine göre kaç derecede kaynayacaktır, biçiminde saçma bir soru sorulamaz.

Tabiat olaylarını inceleyen tabiat bilimlerinde belli bir kesinlik vardır. Ancak toplum olaylarını inceleyen toplum bilimlerinde böylesi bir kesinlik çoğunlukla tartışmalıdır. En azından varılan sonuçlar tartışmalıdır.

Çünkü toplumsal olaylar çok daha karmaşıktır, çok yönlüdür. Bu olaylara bakışta insanlar içinde bulundukları toplumsal tabaka ya da sınıfların görüşlerinden kendilerini kurtaramazlar.

Her birey olaylara kendi ideolojik şartlanmaları içinde, kendi fikirleri içinde bakar. İdeoloji iddialarda gösterilmek istendiği gibi umacı bir şey değildir. Doğal bir toplumsal hakikattır. Bir toplunıda her sınıfın, toplumsal tabakanın bir ideolojisi, bir dünya görüşü vardır.

Her halkın genelde bir ideolojik yaklaşımı vardır. Devletlerin bir ideolojisi vardır. Nitekim DİSK-I İddianamesinin 784. sayfasında «devletin bütünlüğüne hakim ideolojik esaslar» dan söz edilmektedir. Bu davadaki iddiaların da yansıttığı bir ideoloji vardır.

İdeoloji siyasal inanç ve değerlerin, açık, sistemli, tutarlı bir bütün içinde bir dünya görüşü veya hayat felsefesi halinde ifade edilmesi biçiminde tanımlanabilir. İdeolojiler nasıl olması gerektiğini gösteren modellerdir. İdeolojiler doğru oldukları gibi

yanlış da olabilirler. Bilimsel de olabilirler, bilim dışı da olabilirler. İdeoloji; toplumda herhangi bir düzeydeki bir grubun dünyayı, evreni, kendi idrakine göre sistemleştirmesidir. Ancak aynı toplumda elbette değişik ideolojiler yer yer iç içe girmiş de olabilirler.

İşçi sınıfı bilimi derken, meselelere işçi sınıfı açısından bakarak, bilimsel olmanın gerekliliğini, gerçekçi olmanın gerekliliğini vurgulamak istedik. Önemli olan olayların temelindeki gerçeği yakalamaktır. Yalnız ağaçları değil, ormanı görebilmektir. Toplumsal olayların yasalarını ortaya çıkarmaktır. Gerçek ne ise onu görmemiz gereklidir. İşte bu husus olaylara bakış yönteminde kendisi ortaya koyar.

İçinde yaşadığımız dünyayı ve toplumumuzu, olayları kendi karmaşık, çok yönlü bütünlükleri içinde, olayların birbirleriyle ilişkisini dikkate alarak, sebep-sonuç ilişkilerini gözleyerek, maddi olanı, yani nesnel olanı yakalamak.

Olayları bir fotoğrafa bakar gibi durgun değil, bir film şeridi gibi öncesiyle ve sonrasıyla hareketli biçimde emekçilerin, işçilerin görüşü açısından ele almak.

İşte DİSK'in gerçekçilikten anladığı, işçi sınıfı bilimi diye nitelendirdiği budur. Kısacası OLAYLARA NESNEL AÇIDAN BAKMAK, yani BİLİMSEL OLMAK'tır.

Böyle bir yaklaşımda gerçek dışılığa, hayallere, rüyalara yer yoktur. Bu hayali değil, somut gerçekleri yansıtan ayakları yere basan bir anlayıştır.

DİSK üyesi sendikaların çoğunda toplu sözleşme taslakları üyeler arasında yapılan bilimsel anketlere, işkolu ve Türkiye'nin analizlerine dayandırılarak hazırlanmıştır. DİSK, tüm sorunları bilimsel bir açıdan incelemek amacıyla DİSK Araştırma Enstitüsü kurmuştur. DİSK'in bilimlere, bilimsel yaklaşıma verdiği önem bu derece açıktır.

DİSK Temel İlkeler Broşürünün 29. sayfasında şöyle denilmektedir :

> Toplu sözleşme ilke. amaç, politika, strateji ve taktiklerinin işçi sınıfı bilimine uygun olarak somutlanması, bunun için de yine tabanın görüş ve düşüncelerine başvurulması zorunludur.

Yukarıdaki satırlar bir hukukçu tarafından değil, insaf sahibi her kişi tarafından ne kastedildiği ve ne anlatılmak istendiği rahatlıkla anlaşılabilecek niteliktedir.

Eğer gerçekçilik, içşi sınıfı bilimi, bilimsel sosyalizm terimleri Marksizm-Leninizm ya da komünizmin karşılığı ise, bu terimlerin toplu sözleşme ile, ücret pazarlığı ile ne ilgisi olabilir? Toplu sözleşme pazarlıklarında, Marksizm-Leninizme ya da komünizme uymak ne demektir?

DİSK'in çalışmalarını işçi sınıfı bilimine dayalı olarak gerçekleştirmesi, Anayasanın 21. maddesindeki;

> **Herkes bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.**

biçiminde dile getirilen bilim ve sanat hürriyetine uygun davranmasıdır.

Bilim konusunda DİSK Anatüzüğüne öncülük eden **DİSK Kuruluşu Hakkındaki RAPOR**'da şöyle denilmektedir. **(DISK Yayınları**, No. 2, s. 18)

> **Konfederasyonumuz işçilerin kendi sınıflarının bilincine daha hızla erişmesi için önüne dikilen tüm engelleri aşarak, başarıdan başarıya koşacak, bütün bu amaçlara ulaşmak için** mutlaka bilimi en etkin mücadele aracı yapacak, Anayasanın sözü ve özüyle uygulanmasını ısrarla savunacaktır.

Bu davada DİSK'in kullandığı **işçi sınıfı bilimi** teriminin **Marksçı-Leninci Felsefe Sözlüğü** adlı bir yayında kullanılmış olmasından yola çıkılarak, DİSK'in bu terimi Marksizm-Leninizm anlamında kullanmış olduğu iddia edilmektedir.

İşçi sınıfı bilimi terimi gerçekte dünyada ve Türkiye'de ilk kez DİSK yöneticilerince belli bir anlamı içermek üzere kullanılmıştır. DİSK Davasına Ek Deliller Klasörüne bol bol konulan bu sözlük iç kapağından anlaşılacağı gibi Almancadan çevrilerek Konuk Yayınevince Nisan 1976'da yayınlanmıştır. Oysa **İşçi Sınıfı Bilimi** terimi DİSK tarafından 1975'den itibaren kullanılmıştır.

Sözkonusu Sözlüğün 1. baskısı Nisan 1976'da, 2. baskısı ise Kasım 1978'de yapılmıştır. Birinci baskısının çevirmeni Engin Aşkın, 2. baskının çevirmeni olarak Veysel Atayman ve İsmail Duman adlı kişiler olarak yazılıdır. Gerek bu kişilerin, gerekse yayınevinin DİSK ile uzaktan ya da yakından hiç bir ilişkisi yoktur. Aynı kitabın birinci baskısı 328, ikinci baskısı 297 sayfadır (fihrist hariç). I. baskısının 152. sayfasında yer verilen işçi

sınıfı bilimi teriminin yanında İngilizce, Almanca ya da Fransızca herhangi bir karşılık yer almamakta, 2. baskının 140. sayfasında yer alan işçi sınıfı bilimi teriminin yanında yabancı dilde «bilimsel komünizm»in karşılıkları yazılıdır. Ayrıca her iki çeviride Marksçılık-Leninçilik ve Marksçı-Leninci Parti terimleri anlatılmaktadır. Yayın politikası açısından oldukça karışık görünen bu yayında neden işçi sınıfı bilimi terimi kullanılmıştır, tarafımızdan bilinmemektedir. Türkiye'de bu sözlük dışında işçi sınıfı bilimi terimini hiç bir yayın Marksizm-Leninizm karşılığında kullanmamıştır. Neden kullanmamıştır? Çünkü, işçi sınıfı bilimi terimi, kendi içinde bilimsel olmayan bir terimdir ve Marksizm-Leninizmin karşılığı değildir.

Türkiye'de Marksist ya da Marksist-Leninist terimleri açıklayan ve zamanında yasaklanmayan çok sayıda Sözlük basılmıştır. Bu sözlüklerin hiçbirinde **işçi sınıfı bilimi** diye bir terim geçmemektedir.

Örneğin, Erdoğan Başar tarafından yazılan **Sosyalizm Sözlüğü** adlı Toplum Yayınlarınca yayınlanmış, Ankara 1965 baskısı kitapta; M. Rosenthal ve P. Yudin adlı iki Sovyet Bilim adamı tarafından yazılmış, **Materyalist Felsefe Sözlüğü** adlı Sosyal Yayınlarınca 1972'de İstanbul'da yayınlanmış çeviri kitapta; Yeni Dünya Yayınları'nca **Marksist-Leninist Politika ve Ekonomi - Politik Sözlüğü** adıyla 1978 yılında İstanbul'da yayınlanmış sözlükte; Sosyal Yayınlarınca 1977'de İstanbul'da yayınlanmış **Marksist Ekonomi Sözlüğü** adlı yayınlarda **işçi sınıfı bilimi** terimi kesinlikle yer almamaktadır.

Marksist ya da Marksist-Leninist terimleri içeren bu sözlüklerde neden **işçi sınıfı bilimi** terimi kullanılmamaktadır? Bu sorunun cevabı davamız açısından son derece önemlidir. Neden bu sözlükler işçi sınıfı bilimi terimini kullanmıyor da, yalnızca söz konusu edilen sözlük kullanıyor? Görüldüğü gibi kıyasa dayalı iddialar bile tutarlı kaynaklara dayandırılmamaktadır.

Öte yandan DİSK tarafından önerilen Tek Tip Demokratik Tüzük taslağında yeralan ve DİSK iddianamesinde suçlama gerekçesi olarak kullanılan bazı amaç ve ilke maddelerinin, bu arada **işçi sınıfı bilimi** teriminin sendika tüzüklerinde bulunması, sıkıyönetim askeri mahkemeleri tarafından yargılanan sendikalar hakkında mahkumiyet kararı verilmesine yeterli delil sayılmamıştır.

Örneğin, DİSK sendikalarının tüzük maddelerini kabul eden

bağımsız Tüm Has-İş Tüzüğü'nde, «Tüm işçilerin Anayasa'da köklü dönüşümlerin gerçekleşmesini sağlayacak bir devrimci öze kavuşmasını şart koşar,» ibaresinin bulunması bu sendika hakkında mahkumiyet kararı verilmesine yeterli delil sayılmamıştır. (İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 3 nolu Askeri Mahkemesi'nin 26.1.1984 tarih, 1982/2017 kayıt, 1982/935 E., 1984/23 K. sayılı kararı)

DİSK sendikalarının tüzük maddelerini aynen kendi tüzüğüne koyan bağımsız Tüm Metal-İş tüzüğünde, «**işçi sınıfı bilimine** dayalı genel eğitimi yaykınlaştırmayı, işçi sınıfı önderliğinde tüm emekçilerin ülkenin yönetimini ele almasını sağlamaya yönelik ekonomik, sosyal ve siyasal bilinci geliştirecek çalışmalarda bulunmayı temel amaç sayar,» ibaresinin bulunması ve genel merkezinde sol içerikli değişik kitaplar bulunması bu sendika hakkında mahkumiyet kararı verilmesine yeterli delil sayılmamıştır. (İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 3 No'lu Askeri Mahkemesi'nin 19.3.1084 tarih, 1982/1766 kayıt, 1982/810 E., 1984/75 K. sayılı kararı)

DİSK'in Tek Tip Demokratik Tüzük Taslağını hemen hemen aynen kendi Anatüzüğü gibi kabul eden bağımsız PAKSAT-İŞ Sendikasının Anatüzüğünde «**işçi sınıfı bilimi**» teriminin geçiyor olması mahkumiyet kararının verilmesi için yeterli delil sayılmamıştır. (İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No'lu Askeri Mahkemesi'nin 22.12.1982 tarih ve 1982/504 E., 1982/1146 K. nolu kararı ve bu kararı onayan Askeri Yargıtay 5. Dairesi'nin 4.5.1983 tarih, 1983/299 E., 1983/296 K. sayılı aynı dosya içerisinde bulunan ilamı)

59. DİSK'İN DEMOKRASİ VE SOSYALİZM ANLAYIŞI

DİSK bir kitle örgütüdür. DİSK'te her türlü ideolojik, siyasi görüşten üye ve yönetici olabilir. DİSK sendikal bir kuruluş olduğu gerçeğini gözardı etmeden genel olarak sosyalizmin gerçekleşmesini istediğini belirtmiştir.

Ancak DİSK, sosyalizmin temsilcisi, sözcüsü olduğunu iddia etmemiştir.

DİSK'in işçilerin ulusal, demokratik, bağımsız sendikal merkezi olarak, sendikal planda sosyalizmden yana olduğunu söylemesi hem 274 sayılı Sendikalar Yasasının 1. maddesine uy-

gun bir tavırdır, hem de bir baskı grubu olarak görevini yerine getirmesidir.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu TİSK de aym biçimde kendi çıkarlarının gereği devletin ekonomiye hiç karışmadığı, her türlü erkin ekonomik gücün, yani sermayenin elinde olduğu, çokuluslu tekellerle ortak çalışıldığı, devletçiliğe karşı çıkıldığı, sosyal hakların ikinci planda tutulduğu, «hür teşebbüs»ün her koşulda ve her düzeyde etkin olduğu bir düzeni savunmaktadır.

DİSK genel olarak sosyalizmden yana olduğunu söylemiştir. Ancak DİSK bir sendikal kuruluş olarak sosyalizmden ne anladığını ayrıntılı olarak açıklamamıştır. Çünkü DİSK bu işlevi sağlayacak bir siyasi parti değildir. Fakat DİSK'in yayınlarında, açıklamalarında ve uygulamalarında görüldüğü gibi DİSK'in sosyalizmden öz olarak ne anladığı açıktır.

Toplumlar için hazır reçeteler yoktur. Her ülkenin toplumsal yapısı, ekonomik ve politik koşulları, insam değişiktir. Sosyalizm genel bir yaklaşımdır. Her ülkede farklı uygulanır. Bugün dünyada tek bir sosyalizm yoktur, çeşitli sosyalizmler vardır.

DİSK, bu anlamda 1961 Anayasası'nın sonuna kadar uygulanması yolunda, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizmi savunmuştur.

DİSK, sendikal plânda taklitçiliğe kaçmadan, Türkiye'nin somut koşullarına, tarihsel ve toplumsal gerçeklerine uygun, bilimsel gerçeklere dayalı bir sosyalizmi savunmaktadır. Ancak bunun gerçekleştirilme aracı sendikal kuruluş olan DİSK değil, siyasi partilerdir.

DİSK hiçbir yerde ihtilâlci yoldan iktidara gelinmesini, toplumsal bir sınıfın ortadan kaldırılmasım, proletarya diktatörlüğü kurulmasını amaçladığını belirtmemiştir, ima dahi etmemiştir. Böyle bir kasdı olmamıştır.

DİSK'in yayın ve uygulamalarında Yüksek Mahkemelerin komünizmin ana unsuru olarak kabul ettikleri cebir ve yok etme ögelerine hiçbir biçimde rastlanılamaz.

Tam tersine DİSK Ana tüzüğünün 3. maddesi (b) bendinde görüldüğü gibi DİSK özel sektörü, her durumda plânlı devletçiliğe yardımcı olarak görmüştür.

Mülkiyet hakkının kaldırılması bir yana DİSK Kuruluş Bildirgesi'nde devrimciliğin «hepimizin mülk sahibi olmasını ve

uygarlık nimetlerinden eşitçe yararlanma olanağı» sağlayacağı belirtilmiştir.

DİSK sürekli olarak işçilerin de siyasi iktidara gelmeleri için siyasi mücadele yapmaları gerektiğini, bunu Anayasadaki demokratik haklarını kullanarak gerçekleştireceklerini belirtmiş ve bu amacı Anatüzük maddesi yapmıştır. (Madde 3/c)

DİSK, siyasi iktidar mücadelesini her zaman bir ulusal irade sorunu olarak görmüş, her seçimde üyelerinin sandık başlarına giderek oy vermelerini istemiştir.

DİSK Anayasal yöntemlere inanır. DİSK'in sendikal planda savunduğu sosyalizm anlayışı, Anayasal yöntemlere ve çok partili demokratik yaşama dayalı demokratik bir sosyalizmdir.

Tüm DİSK metinleri gözden geçirilirse görülecektir ki, DİSK'in bilime dayalı sosyalizm anlayışı işçilerin, köylülerin, esnaf ve zanaatkârların, dar gelirli serbest meslek sahiplerinin, memurların, tüm ücretlilerin, yani kısacası emekleriyle geçinen tüm çalışanların siyasi partileriyle Anayasal yoldan, demokratik bir biçimde, yani seçimle iktidara gelip seçimle iktidardan gitmelerini amaçlayan, Anayasanın eksiksiz, tastamam uygulanmasına, temel insan hak ve özgürlüklerine dayalı, demokrasinin tüm kural ve kurumlarıyla uygulandığı bir sosyalizm anlayışıdır.

DİSK'in bu toplumda amaçladıkları ise **DİSK'in İstemleri'**nde somutlanmıştır. DİSK'in bu konuda yargılanması ancak istemlerin incelenmesiyle olanaklıdır.

Kaldı ki, DİSK bir kitle kuruluşudur. **Bir kitle kuruluşu olarak DİSK'te ideolojik birlik egemen olamaz.** Kitle örgütlerinde esas olan, siyasi görüş birliği değil, ekonomik ve demokratik taleplerin birliğidir. İşçileri sendikalarda biraraya getiren temel, ortak ekonomik çıkarlardır. Siyasi ortaklıklar değildir. Kitle kuruluşları politik, ideolojik, dinsel, felsefi... görüş ya da tercihlere dayalı olarak kurulamaz. Bu tür dayatmalar olduğunda o kuruluş fazla yaşayamaz. Dağılır, gider.

Yani DİSK, suçlandığı anlamda ideolojik birliğin, siyasi tercihlerin esas olduğu Marksist-Leninist bir örgüt olamaz. Bu, eşyanın tabiatına aykırıdır.

Bir kitle kuruluşu olarak merkez, şube, bölge, temsilcilik, işyeri temsilciliği kadrolarında örneğin CHP'li, AP'li, MSP'li, TİP'li, TSİP'li, SDP'li... gibi siyasi tercihlere sahip üyelerin bu-

lunmuş olduğu bir sendikal kuruluşun Marksist-Leninist bir örgüt olması sözkonusu değildir.

DİSK, siyasi tercihleriyle bir araya gelmiş, gönüllü kişilerin ortaklığı, siyasi amaç birliği değildir. **DİSK üyelerini biraraya getiren esas, ekonomik çıkarlardır.**

İşte DİSK kitle kuruluşu olma niteliğine sıkı sıkıya bağlı kaldığı içindir ki, iddia edildiği gibi ideolojik temelli, ihtilalci bir kuruluş olmadığı içindir ki, çok kısa zamanda her türlü siyasi görüşten binlerce işçinin koşarak geldiği bir kuruluş olmuş ve üye sayısı, 13 yılda 13 kattan fazla artarak yarım milyonu aşmıştır.

Bu nedenle DİSK'in yukarıda açıklanan anlamda kullandığı sosyalizm terimini zorlayarak, delilsiz, kanıtsız bir biçimde, hukukdışı yollarla DİSK'i üyelerinin ideolojik bir birlik temelinde biraraya gelmiş kişilerin oluşturduğu bir örgüt olarak göstermek istemek abesle iştigaldir.

Ayrıca 1961 Anayasasına göre sosyalizm teriminden neden böylesi bir korku duyulmaktadır?

Sosyalizm bir terim ve dünya görüşü olarak komünizmden farklı bir anlam yüklenmiştir. Bugün örneğin iktidardaki Fransız Sosyalist Partisi ile Sovyetler Birliği Komünist Partisi herhalde aynı kaba konulamaz.

Tarihte kürsü sosyalizmi, feodal sosyalizm, hıristiyan sosyalizmi, lonca sosyalizmi, devlet sosyalizmi... gibi çeşitli sosyalizmlerden söz edilmiştir. Bugün ise Arap sosyalizminden, Afrika sosyalizminden söz edilmektedir.

Bu anlamdaki en çarpıcı örnek ise hiç kuşkusuz, sosyalizmi gerçekleştirmeyi amaç olarak kabul eden, ancak komünizmden hiç söz etmeyen 1974 tarihli Portekiz Anayasasıdır. Bir NATO ülkesi olan Portekiz'in Anayasasının önsözünde «Portekiz halkının... sosyalist toplumu kurma yolundaki» kararından söz edildikten sonra 2. maddede aynen şöyle denilmektedir:

> **Portekiz Cumhuriyeti emekçi sınıflarm iktidarı demokratik kullanımm koşullarını yaratarak sosyalizme geçişi amaçlayan, halk egemenliği, temel hak ve özgürlüklere saygı, demokratik siyasal organizasyon ve demokratik ifade özgürlüğü ilkelerine dayanan, demokratik bir devlettir.**

Portekiz Anayasasının 81. maddesi **«devletin öncelikleri arasında sosyalist üretim ilişkilerinin gelişmesini güçlendirmek»i** saymıştır.

Dünyada tek merkezli bir sosyalizm yoktur. Çeşitli sosyalizmler vardır.

Nitekim bu gerçeği dikkate alan T.C. Anayasa Mahkemesi 963/173, 965/40 sayılı, 25.7.1967 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan kararında şöyle demiştir:

> **Çeşitli memleketlerde, farklı uygulamaları görülen «sosyalizm»in kesin bir tarifini yapmak veya belli bir devleti sosyalizm uygulamasına tek örnek olarak göstermek mümkün değildir. Komünist memleketler dahil, sosyalist devletlerden hiçbiri doktrinini bütünüyle uygulayamamışlardır.**

Oysa bu davada bu Yüksek Mahkeme kararı dikkate alınmayarak, tanınmayarak bugünkü uygulama aşılarak sosyalizm, komünizm ve Marksizm-Leninizm kavramları özdeş sayılmaktadır.

Gerek Anayasa Mahkemesi kararlarında, gerekse Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararlarında sosyalizm ve komünizm kavramları ayrı mütalaa edilmekte ve sosyalizmin 1961 Anayasasına ve yasalara aykırı bir yönü bulunmadığı belirtilmektedir.

İddiaların sosyalizmi, komünizme ve Marksizm-Leninizme eşitleme, özdeşleştirme uygulamasını temelden yadsıyan Anayasa Mahkemesi'nin 8.1.1981 gün ve 17214 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan kararı şöyledir:

> Amaç... **ihtilalci sosyalizmin propagandasını ya da... komünizm... propogandasını yasaklamak olduğu açıktır. Gerçekten, ihtilalci sosyalizm ya da... komünizm, burjuva sınıfını cebir ve ihtilal yoluyla ortadan kaldırarak proleterya (işçi sınıfı) diktatörlüğünü kurmayı, tüm üretim araçlarını kamuya mal etmeyi ve özel mülkiyeti kaldırmayı amaçlayan bir düşünce akımıdır... anılan fıkrada yer alan «tahakküm tesis etmek», «ortadan kaldırmak» ve «devirmek» sözcükleri komünizmin ana ögesi olan «cebir»in varlığını açıkça ortaya koymaktadır.**

Görüldüğü gibi yüksek mahkemeler sosyalizm ile ihtilalci sosyalizm (komünizm) arasında temelde bir ayrım yapmakta, sosyalizmi savunmayı yasalara uygun görmekte, ancak zor yoluyla «burjuva sınıfını ortadan kaldırmaya yönelik ihtilalci sosyalizmi» yasaklamaktadır. Bu davadaki iddialarda ise solculuk,

sosyalizm, demokratik sosyalizm, sosyal demokrasi ve komünizm eş değerde kabul edilmektedir.

DİSK sendikal çalışmalarında açıkça kanıtladığı gibi her türlü zora, cebre karşıdır.

DİSK, her türlü görüşün tartışıldığı, tüm çalışmalarında ikna ve eğitim yollarının, özgür oyla karar verme yönteminin uygulandığı, tabanın söz ve karar sahibi olduğu, her düzeyde örgüt içi iktidar görevi, yönetim görevi için gizli oy, açık sayım ilkesine dayalı seçim yönteminin uygulandığı, sendikalar arasındaki sorunlara çözüm yolu olarak referandum ilkesinin önerildiği, bağımsız ve demokratik bir sendikal kuruluştur.

DİSK 4. Genel Kurul Çalışma Raporunda «DEMOKRASİ ANLAYIŞI» şöyle belirlenmiştir:

> DİSK, demokrasiye yürekten bağlıdır. DİSK, demokratik yönetimin bütün yönetim tarzlarından daha etkin ve insan tabiatına daha yatkın olduğu inancındadır. Çünkü demokrasi her alanda açıklığı, aydınlığı gerektirir. Gizli pazarlıklar, kapalı kapılar ardında yapılan çıkarcı hesaplar, aldatıcı girişimler, sömürüyü maskeleyen paravanalar, demokrasinin gücü ile ortaay çıkarılır ve halk hile ile doğruyu, zararlı ile yararlıyı, aldatıcı sözlerle gerçeği rahatlıkla görebilir ve kapkaççı politikacıların kirli işleri rahatlıkla açıklanabileceği için, bu tıynette olanların planlamalarını önler. Demokrasi erdemli insanların itibarda olmasını sağlayan bir yönetimdir ve halkın halk tarafından halk için yönetimini gerektirir. Bunun içidir ki DİSK, demokratik düzenin ekonomik, sosyal ve siyasal özüyle bir bütün halinde yaşantımızın her alanında varlığını sürdürmesini ister, bu ilkeyi savunur. Bu düzenin gerçekten kurulması için çaba harcar.
>
> Demokrasi halkın aldatılmasını önler. Demokrasi, bir zümrenin, bir ailenin, bir sınıfın diktasına izni vermez. Demokrasi, toplum hayatının tüm katlarında gerçeklik kazanmak isteyen yalanı, hileyi aldatmacayı, yutturmacayı ömürsüz yapar. Kapkaççı ekonomik işleyişi, bilimi, felsefeyi, vicdan özgürlüğünü, sanatçının hür bir düşünce ile yapıt vermesini kaba kuvvet ve dehşet tedbirleriyle önleme girişimlerinin

başarısını önler. Demokrasi para kazanmak için herşeyi mübah sayan sömürücü tutuma, ahlaklı olmanın bereketli projektörünü çevirir ve hiçbir karanlık işin tezgahlanmasına olanak sağlamaz.

Demokrasi sadece seçimden seçime oy vermekten ibaret olmadığı için emekçi halk kitlelerinin devlet yönetimine ağırlıklarını koymalarına yarayacak eğitimde fırsat eşitliğini amaçlar, yönetimde halkın söz ve karar sahibi olmasını en başta gelen ilke sayar ve onun içindir ki, DİSK çalışan halk sımf ve tabakalarının ortak çıkarlarının, Türkiye'nin gerçek çıkarlarıyla özdeş olduğuna inanır ve emekçi halkın gittikçe artan ölçülerde millet ve memleket işlerinde söz ve karar sahibi olmasının gerekliliğini savunur. Halkın özlemlerine karşıt bir yönetim, Anayasamızın öngördüğü ilkelere aykırı olduğu için de DİSK içtenlikle Anayasanın en önde gelen savunucusudur. Çünkü Anayasamızın 4. ve 12. maddeleri ile toplumumuzun sosyal sınıflardan meydana geldiğini ve de milli egemenlik haklarının hiçbir kişiye ve zümreye veya sınıfa devredilemiyeceğini kabul etmiştir.

Böylece diktayı reddeden Anayasamız sosyal sınıflar arasında yasa açısından eşitliği öngörüyor ve DİSK de iktisaden başkalarına bağlı, iktisaden zayıf zümre ve kişileri, müstahdemleri, dar gelirlileri, yoksulları korumayı amaçlayan sosyal devlet ilkesini getiren Anayasamızın günlük yaşantımızın her dalında geçerli olmasına yönelmiş çalışmalar yapmayı görev sayıyor.

DİSK sendikal alanda elde edilen olumlu sonucun demokrasinin tam bir işlerlik kazanmasıyla her alanda ve günlük yaşantımızın her safhasında elle tutulur, gözle görülür hale gelmesini, halkın söz ve karar sahibi olmadığı bir yerin kalmamasını yürekten istemektedir. Demokrasi ekonomik, sömürüyü, sosyal yabancılaşmayı, kültürel yozlaşmayı önler, halka rağmen kendilerini halk adına yönetici, buyurucu sananlarm, bu bir avuç kötü politikacının güdümlü yöntem sürdürme eğilimlerine uygulama olanağı bırakmaz.

Demokrasi halkın, kendisinin suyun başına geçip kendi eliyle Anayasayı eksiksiz uygulamayı sağlayacak kararlar vermesini gerçekleştirir. Onun için DİSK, demokrasiye bilinçle bağlıdır. İçtenlikle onu savunur ve cesaretle bu inanç ve bağlılığın gerçeklerini yerine getirir.

Politika, sermayeci sınıflarla emekçi sınıflar arasında iktidara seçimle gelip memleketi yönetme işlemidir. Böyle olduğu için her sosyal sınıf, kendine çıkar açısından bağlı olanlarla birlikte suyun başına geçip devlet çarkının o sımflar çıkarına dönmesini gerçekleştirmeye bakar. Demokrasinin gerçek anlamı da budur. Kalkınma planları ve bütçeler, bu planların yönünü saptayanlarla devlet gelirlerinin dağıtımım kendi ekonomik, sosyal durumlarına göre ayarlıyanlar yararına hazırlamr.
Bu bakımdan demokrasi, sermayeci sınıflarla emekçi sınıf ve tabakalar arasındaki iktidar mücadelesinde insan haklarına dayalı laik, sosyal ve demokratik Anayasamızın hükümlerini ve öteki yasalar karşısında eşitliğin gerçekten bilinçli savunucuları olduğumuz için demokrasinin bütün gerçekleriyle işlemesini isteriz ve demokrasi bizim benliğimizi saran bir tabiat haline gelmiştir. (DİSK, Çalışma Raporu, DİSK Yayınları, No. 9, 1973, s. 4-6)

İşte DİSK'in DEMOKRASİ ANLAYIŞI budur.

Bu belgeler neden Sayın Mahkeme Heyetinin önüne konmaktan kaçınılmıştır?

DİSK, 14 Ekim 1973 seçimlerinden önce seçimlere ilişkin bir açıklama yapmıştır. DİSK'in «parlamenter demokrasi» konusunda ne düşündüğünün kanıtı olması açısından bir delil olabilecek bu açıklamanın önsözü şöyledir:

— İşçilerin genellikle tüm çalışanların tek umudu olan Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu-DİSK, bağımsız bir örgüttür. Bugüne dek olduğu gibi bundan böyle de bağımsızlığım bilinçle ve titizlikle korur ve korumakta kararlıdır.
— DİSK, demokrasiye ve özgürlüklere yürekten bağlıdır. Onun için Anayasa ve onun temel ilkelerini

içtenlikte savunur ve bunu asli görevinin gereği sayar.

— DİSK her türlü diktaya ve dikta eğilimlerine karşıdır. İnsanların, tüm kural ve kurumları ile işleyen bir demokraside, özgürlüklerine ve insanca yaşama haklarına kavuşabildiği zaman mutla olabileceklerine inanır.

— Onun için Anayasanın bütün ilkeleri ile uygulanmasını ve hayata geçirilmesini ister.

— Onun için Anayasaya aykırı özgürlükleri kısıtlayan veya yok eden anlayışa karşıdır ve bu tür anlayışın ürünü yasaların kaldırılmasını ister.

— Onun için DİSK, sendika içi demokraside sendika seçme hakkını sendika özgürlüğü olarak görür, bu hakkın işçiler tarafından oy kullanmak suretiyle yerine getirilmesi demek olan referandumu ister. Ve sendika içi demokrasinin gereği olarak söz ve karar sahibi olması ilkesini uygular.

— Onun için, bu ilkeden hareketle DİSK, işçilerin, köylülerin, esnafın, memurların ve tüm dar gelirli halkımızın devlet yönetiminde de söz ve karar sahibi olmasını ister. DİSK, bu ilkelerin gereği olarak her seçim öncesi seçimlere katılan siyasi partileri, parlamento içi ve dışı eylemlerini, programlarını o seçim bildirgelerini yetkili yöneticileri ile birlikte eleştirir. İşçi sınıfı ve dar gelirli halkımızın çıkarları açısından en yararlı olanına oy verilmesine çağrıda bulunur.

— Bu amaçla DİSK Yönetim Kurulu 8 Eylül ve 12 Eylül 1973 günleri toplanmış, DİSK'in bu temel ilkeleri açısından yaptığ eleştiri sonucunda bu seçimlerde CHP'ye oy verme çağrısında bulunmayı kararlaştırmıştır. (DİSK V. Genel Kurul Çalışma Raporu, s. 92)

DİSK'in parlamenter demokrasiye dayalı olarak işçileri oy vermeye çağırması 1975 ara, 1977 genel ve 1979 ara seçimlerinde devam etmiştir. 14 Ekim 1979 seçimleri nedeniyle ise yayınlanan bildiride DİSK Yönetim Kurulu şöyle demiştir:

> ... Yani ülkemizdeki bunalım, burjuvazinin çıkarları doğrultusunda, ancak demokratik Anayasa düzeni

dışına çıkılarak, faşist bir yöntemle çözüme kavuşturulmak istenebilir.
Buna da işçi sınıfı ve demokrasi güçleri izin vermez. Demokratik hak ve özgürlüklerini hayatlarının ayrılmaz bir parçası sayan işçi sınıfımızın bağımsız ve kitle sendikal örgütü olan DİSK, 14 Ekim seçimlerini esas olarak bu açıdan değerlendirmekte ve başta işçi sınıfımız olmak üzere, tüm emekçi halkımızı ve ilerici, sosyalist aydınlarımızı, faşizme ve onun doğal destekçisi emperyalizme ve onların kanlı planlarına karşı sandık başlarında mücadeleye çağırmaktadır. (DİSK Ajansı, 1979-189, 3.10.1979, DİSK 7. Genel Kurul Çalışma Raporu, s. 238-239)

DİSK demokratik sosyalizmi savunmuştur. 1961 Anayasası ve yasalar buna engel değildir.

1961 Anayasa tasarısının tümünün Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclis Temsilciler Meclisinde tartışılması sırasında Anayasa Komisyonu sözcüsü şöyle demiştir:

> Arkadaşlar, bu Anayasada asla doktrin yoktur. Bu Anayasada hiçbir partinin programı yoktur. Ne devletçilik vardır, ne liberalizm, ne sosyalizm ve ne de herhangi bir izm vardır.
> Bu Anayasa, renksiz-fakat renksiz dediysek karaktersiz değil, Karakter sahibi bir Anayasadır. Yirminci asrın ulaştığı medeniyet seviyesine uygun bir parti programının tatbik edilmesine imkân veren bir Anayasadır. Orada devletçilik de tatbik edilebilir. Liberalizm de tatbik edilebilir.
> Fakat komünistlik asla tatbik edilemez. Sosyalizmi de tatbik edebilirsiniz. Çünkü o da insan haklarına hürmetkardır, demokrasiyi tanır, insan haklarını tanır, hukuk devletini tanır, onun yanında sosyal zihniyete de sahiptir. (Temsilciler Meclisi Tutanak Dergisi, cilt 2, s. 494)

Anayasanın 41. maddesi tartışılırken ise Anayasa Komisyonu Başkan Vekili şöyle demiştir:

> Bu Anayasa ile Liberalizme imkan vermek mümkün olduğu gibi (...) sosyalist devlet iktisadiyatını yürütmeyi de imkan dahiline sokmaktadır. Burada müm-

kün olan mesele demokratik yollarla denenmiş olmasıdır. Netice olarak biz sosyalist bir Anayasa yapmıyoruz. Ama liberal bir Anayasa yaparak bir kısım vatandaşların ve siyasi teşekküllerin düşünce ve fikirlerini de yasak etmek istemiyoruz. (Temsilciler Meclisi Tutanak Dergisi, cilt 3, s. 274-275)

Anayasa Mahkemesinin 26.9.1965 tarihinde verdiği bir kararda «Mahkememiz... Anayasanın cevaz verdiği ölçüde sosyalizmi tahakkuk ettirmek amacını güden partileri koruma ve bu amacın propagandasını yapma hallerini ise bu hükümlerin (141/1, 142/1) kapsamı dışında kaldığını tesbit etmiş...» demiştir. (Resmi Gazete, 25 Temmuz 1967, 12656, s. 10)

Anayasa Mahkemesinin aynı kararında yer alan bilim ve sanat özgürlüğüne ilişkin aşağıdaki bölümü yeri gelmişken bu davadaki iddiaların hukuk anlayışı ile kıyaslanması açısından Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum :

> Görüldüğü gibi sözü geçen madde (142) hükümleri, bu konulardaki bilimsel inceleme ve araştırmaları yasaklamış değildir. Propoganda sınırına girmemek şartiyle herçeşit toplumcu bilimler ve bu açıdan anarşizm ve komünizm üzerinde öğrenme, öğretme, açıklama, yayma ve araştırma yapılması, bu maddedeki yasakların kapsamına girmez. Şüphesiz bilimlerin kendilerine özgü ve bilimsel niteliktе öğrenme, öğretme, inceleme ve araştırma metodları vardır. Bunlara uyulmak, yani bilimsel niteliklerini korumak ve 21. maddede öngörülen kayıtlar gözönünde tutulmak şartiyle bilim ve sanat çalışmaları serbesttir. (Resmi Gazete, s. 9)

Yukarıdan beri anlattığımız gibi DİSK Anayasaya dayalı, demokratik bir sosyalizmi savunmuştur. Sendikal mücadelesini de bu çerçeve içinde vermiştir. Sosyalizmi savunmak suç değildir.

60. UZLAŞMACI SENDIKACILIK - DEVRİMCİ SENDİKACILIK AYRIMI

DİSK'in tüm metinlerinde işçilerin haklarını korumayan, iş-

çi haklarını işverenlerin çıkarlarını uygun olarak savunan sendikacılık anlayışı uzlaşmacı sendikacılık olarak nitelendirilmiştir. Uzlaşmacı sendikacılık, sarı sendikacılığın bir diğer adıdır. Ve sendikal bir terimdir.

Nitekim, Demokratik Sınıf ve Kitle Sendikacılığının Temel İlkeleri'nin 9. sayfasında «yalnızca göstermelik ekonomik mücadeleyi amaçlayan sendikalar sınıf uzlaşmacılığını sürdüren sarı sendikalar» denilmiştir.

Temel ilkeler broşürünün diğer sayfalarında da tüm diğer DİSK açıklamalarında da uzlaşmacı sendikacılık terimi, sendikal mücadelenin yani ekonomik mücadelenin kapsamı içinde sarı sendikacılık karşılığında kullanılmıştır.

Uzlaşmacı sendikacılığın, yani sarı sendikalığın karşıtı olarak da tüm DİSK metinlerinde demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı, daha kısa olarak sınıf sendikacılığı ya da devrimci sendikacılık terimleri kullanılmıştır.

Nitekim 26 Haziran 1980'de başlayan DİSK 7. Genel Kurulunu açış konuşmamda yeralan ve İddianamenin 217. sayfasına alınan :

> Önümüzdeki dönem sınıf uzlaşmacılığına, sınıf işbirliğine karşı daha etkin bir mücadelenin verilebileceği, sarı sendikacılığın, yeşertilmek istenen faşist sendikacılığın daha geniş boyutlarda mutlaka mahkum edileceği bir dönem olacaktır.

sözlerinde uzlaşmacı sendikacılık ile sarı sendikacılık terimlerini aynı anlamda kullandığımız açıktır.

DİSK'in uzlaşmacı sendikacılık terimi ile ne söylemek, ne kasdetmek istediği son derece açık iken, yoğun bir tahrifata, kıyasa, telkin yöntemine, kelime oyunlarına, çarpıtmaya, zorlamaya başvurularak DİSK'in bu terim ile komünist sendikacılık yaptığı, TCK'nın 141. maddesini ihlal ettiği iddia edilmektedir.

İddialara göre sınıflararası uzlaşmayı reddetmek ihtilalciliktir.

Hiçbir hukuki temele dayanmayan, çarpıtma ve zorlama üzerine inşa edilmiş, kanıtsız, delilsiz bu keyfi değerlendirmelerin tümünü reddediyorum.

275 sayılı Yasa işçileri ve işverenleri ayrı sendikalarda örgütlenmek zorunluluğunda bırakarak sendikacılığı sınıf temeline dayalı kılmıştır. Ayrıca işverenlerin işçi sendikalarını etkilemelerini kesinlikle yasaklamıştır. 274 sayılı Yasa her türlü

sarı sendikacılığı da yasaklamıştır. Ancak bu davada sarı sendikacılık yani uzlaşmacı sendikacılık «yasaların kabul ettiği sendikacılık» olarak tanımlanmaktadır. (DİSK-I İddianamesi, s. 81)

Sendikalar yasasının 1. maddesi sendikalara işçilerin haklarını korumayı, yani işverenlerin her dediğini kabul etmemeyi, görev vermiştir.

Madem ki, işverenler ile her koşulda uzlaşma ve işbirliği esas alınacaktı, o halde 1961 Anayasasının 46. ve 47. maddelerine, 274 sayılı yasaya ve hele hele 275 sayılı yasanın özellikle uyuşmazlık ve grev bölümlerine niye gerek duyulmuştur?

Bu iddialar ile 1961 Anayasası, sosyal siyaset ve İş Hukuku gibi bilim dalları ve bunlardan da öte yaşanan toplumsal hayatın gerçeği inkar edilmektedir.

İddialarda sınıf uzlaşmacılığı ve sınıf işbirlikçiliği ile sınıflararası demokratik uzlaşma birbirine karıştırılmıştır.

Sınıf uzlaşmacılığını reddetmek ve sınıf uzlaşmacılığına karşı çıkmak başka şeydir, sınıflararası demokratik uzlaşmayı reddetmek başka şeydir.

DİSK, sınıflar arasında varolan güç dengesine göre varılabilecek demokratik uzlaşmalara karşı değildir. Eğer DİSK üyesi sendikalar bu gerçeği reddetseydi, toplu iş sözleşmelerine imza atmazlardı.

DİSK, sınıf uzlaşmacı sendikacılık ile demokratik sınıf sendikacılığı arasında ayrım yapmıştır. Örneğin uzlaşmacı kelimesinin karşıtı olabilecek uzlaşmazcı gibi bir kelime kullanmamıştır. Ya da uzlaşmaz sendikacılık gibi bir deyim kullanmamıştır.

Sınıf işbirliği, sınıflardan birinin demokratik haklarından yoksun edilmesi anlamına gelir.

Sınıf uzlaşmacılığına dayanan işbirlikçi bir yaklaşım, işveren yanlılığıdır. İşçi haklarından taviz vermektir. İşçi haklarını işverenlere peşkeş çekmektir.

Demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı, yani devrimci sendikacılık ise işçi haklarından taviz vermez.

Sınıf uzlaşmacılığına karşı çıkmak sendikaların kapitalistler ile, her türlü işverenle, hiç bir uzlaşma yapmaması anlamına gelmez. **Zira her toplu sözleşme özde bir uzlaşma belgesidir.**

DİSK'e bağlı sendikalar 13.5 yıl boyunca süreli iş barışı niteliği taşıyan binlerce toplu iş sözleşmesini imza etmişlerdir.

DİSK üyesi sendikaların imzaladığı toplu iş sözleşmeleri demokratik uzlaşmayı temsil eden belgelerdir. Bu sözleşmeler-

de işçi hakları varolan koşullarda en iyi biçimde savunulmuştur, sınıf işbirlikçiliği yapılmamıştır.

Eğer DİSK, iddia edildiği gibi uzlaşmacılık anlayışına karşı çıkmakla varolan iktisadi, toplumsal ve siyasal düzeni toptan REDDİYOR olsaydı, öncelikle toplu sözleşme düzenini reddederdi. Hiç bir toplu sözleşmenin sonuçlanmasına çalışmazdı.

DİSK için esas olan sınıf uzlaşmacılığına karşı çıkmak, demokratik uzlaşmadan yana olmaktır. Demokratik uzlaşma ise sınıf uzlaşmacılığının bittiği yerden başlar.

DİSK'in sınıf sendikacılığını kabul etmesi daha önce tanımını verdiğimiz devrimci sendikacılığı benimseyip, uzlaşmacı sendikacılık anlayışını reddetmesi, DİSK'in kendi dışında zaten varolan sınıf mücadelesini körüklediği anlamına da gelmez.

DİSK, «sınıflararası uzlaşmayı reddettiğine göre, o halde rejimi ihtilalle değiştirecektir» biçiminde bir mantık oyunu hiç yapılamaz. Bu davada şu sorulara verilebilecek cevaplar son derece önemlidir.

DİSK üyesi sendikalar neden binlerce toplu sözleşme imzaladılar ve onların uygulanması için mücadele verdiler?

DİSK üyesi sendikalar neden toplu sözleşme için bir yığın prosedür, kırtasiye işlerine bulaştılar? İşverenlere karşı işçilerin çıkarlarını varolan koşullarda en iyi hangi noktada savunabiliriz diye neden yoğun bilimsel araştırmalara gerek duydular?

DİSK'e bağlı sendikaların yöneticileri tabanın söz ve karar sahibi olma ilkesi gereğince üyelerinin gazete, bildiri, toplantı, seminer gibi araçlarla sürekli olarak sendikanın toplu iş sözleşmesi hedef ve ilkeleri, sendikanın koşulları, ülkenin somut ekonomik ve politik koşulları, işyeri ve işkolunun, işveren ve örgütlerinin durumları üzerine geniş bilgi vermeye, onların en geniş biçimde eğitmeye neden gerek duydular?

14 yıldır uygulanan, Mahkemelerce resmi belge olarak kabul edilen binlerce toplu iş sözleşmesi neyin belgeleridir?

DİSK, sendikal planda sınıf uzlaşmacılığına, sınıf işbirliğine karşı olan sendikal bir örgüttür. DİSK üyesi sendikalar da bu anlayış içindedir.

DİSK'in bu anlayışı pratikte şöyle somutlanır :

DİSK'e üye sendikalar bilimsel, gerçekçi bir anlayış içinde toplu sözleşme ilke, amaç, politika, starateji ve taktiklerini saptarlar. Herhangi bir işyerinde bu genel yaklaşıma uygun olarak

tabanın da görüşlerini alarak toplu sözleşme taslağını hazırlarlar.

DİSK, sendikaları toplu sözleşme mücadelesinin hedeflerini saptarken ülke gerçeklerini hiçbir zaman gözardı etmezler. Ama ülke gerçeklerini gözönünde bulundururken işverenlerin değil, işçilerin çıkarlarını savunurlar. İşverenler karşısında korumasız üyelerini korurlar. Ülke ekonomisi içinde işçi sınıfının rolünü görmek istemeyen, toplumsal varlık olarak işçileri yok sayan görüşlere karşı amansız bir mücadele verirler.

Sendikal çalışmalarda TÜM KOŞULLARI DİKKATE ALMA, DİSK'İN GERÇEKÇİLİK İLKESİDİR.

Ardından işyerindeki işçilerin özgür iradeleri ile kapalı oy-açık sayım ilkesiyle seçtikleri temsilcilerin de katıldığı toplantılarda işverenle toplu iş görüşmesine başlarlar. Müzakerelerin her adımında üyelerine gerekli bilgiyi verirler.

Müzakereleri ellerindeki bilimsel verilere göre, ülkenin, işkolunun, işyerinin somut koşullarına göre kâr, ücretler düzeyi, enflasyon oranına göre yoğun pazarlıkla sürdürürler. Tartışırlar, işverenle tüm koşulları enine boyuna görüşürler. Bu faaliyette kullandıkları yöntemin bilimsel olduğunu pratik kanıtlamıştır. Kaldı ki, birçok işveren görüşmeler sonunda ikna olmuş ve uyum içinde bir demokratik uzlaşmaya varmıştır.

Ama, anlaşma olmadığı zaman da yasal yollar denenir, uyuşmazlığa gidilir. Tarafsız aracılarla da müzakerelerde olumlu bir noktaya varılmazsa, çıkar yol greve gitmektir. DİSK üyesi sendikalar üyelerinin hakkını korumak için greve gitmişlerdir. Ama olur olmaz greve gitmemişlerdir. Makul ölçüler içinde uzlaşmanın sağlanabileceği ortamlarda toplu iş sözleşmelerini imzalamışlardır.

Bütün bunlara rağmen öyle bir tablo çizilmektedir ki, bu tabloda işveren bir masaya zorla oturtulmuş, gözleri aynen bizlere sorgu sırasında yapıldığı gibi bir bezle kapatılmış, yanına iki silahlı, bombalı kişi dikilmiş ve zavallı mağdur işverenimiz toplu sözleşmeyi istemeyerek zorla imzalamıştır!..

Böylesine gerçekdışı bir tablo üzerinde savunma yapma konumuna düşürülmemiz yaşantımızın bir istihzasıdır.

Şimdi Türkiye'deki bir başka sendikacılık uygulamasına bakalım.

İşverenin adamları bir sendika kurar ya da bağımsızca kurulan bir sendika işverenlerden aldıkları paralarla gününü gün eden sendikacıların eline düşer. Bu sendika işyerindeki temsil-

cilerini seçmek bir yana atamalarını bile gerçekleştirmez. Çeşitli entrikalarla işyeri yetkisi alınır. Toplu sözleşme görüşmelerinden işçilerin hiç haberi olmaz. Sendika bazen işverene toplu sözleşme taslağı bile vermez. Ücret ve diğer hakları işveren doldurur. Sonra bu sözleşme işverence işçilere tebliğ edilir. İşveren karşı çıkan işçiyi işten atar. İşçi bir de sendika tarafından lanetlenir. İşveren toplu sözleşmeye uymaz, sendika hiçbir şey yapmaz. Sendika yalnızca aidatları almaya devam eder. Ve bir de «biz greve karşıyız, grevler memleket ekonomisini çökertir. Biz iş barışından yanayız» diye açıklamalar yapar.

Bu da bir sendikacılık anlayışıdır.

Bu davadaki iddianamelerde ve EHM'da işte bu tür bir sendikacılık anlayışı savunulmaktadır.

Öte yandan 274 ve 275 sayılı yasaların yürürlüğe girdiği 1963 yılından bu yana ister özel, ister kamu olsun işverenler, siyasi iktidarlar, sendikalara karşı genel olarak son derece sert, katı ve anlayışsız bir tavır içinde olmuşlardır. Tüm somut bilimsel bilgilere, DPT'nin ve DİE'nin resmi rakamlarına rağmen gerçekleri kabul etmek istememişler, verilebilecek hakları vermemek, gerçekçi sendikaları yoketmek için her yolu denemişlerdir.

Uzmanlar bu konuda şöyle demektedir:

> **Sendikacılığımızın gelişme seyrini tayin eden faktörlerden biriside, işverenlerimizin davranışları olmuştur. Burada batı anlamında bir işveren sınıfının ülkemizde henüz doğmaya başladığını hatırlamalıyız. Gelenekleri yerleşmiş ve Batı'daki modern gelişmeleri örnek alan bir işveren sınıfı mevcut olmadığından, sendikacılık anlayışla karşılanmamakta, çok kere mukavemet görmekte ve harekete önderlik eden işçiler baskı altına alınmaya çalışılmaktadır. 1930'larda gelişmeye başlayan devlet fabrikalarındaki yöneticilerin bir kısmı ordudan temin edilmiş emekli subaylar ve devlet bürokrasisine mensup idareciler olduklarından bunlar işyerlerini sıkı bir disiplinle yönetmişler, işçilere, devlet paternalizminin sınırları dışında, mümkün olduğu kadar az taviz verme yoluna gitmişlerdir. (Dr. Bengü DERELİ, Teori ve Uygulama Yönüyle Türkiye'de Sendika İçi Demokrasi Sorunu, İstanbul Üniversitesi Yayınları, No. 2358, İstanbul 1971, s. 65)**

Türkiye'de işverenler işçi sendikalarıyla uzlaşmamak. onlara dayatmalarını tümüyle kabul ettirmek için her koşulda, her yola başvurmuşlardır.

Bu davada DİSK'in imzaladığı 2-3 yıllık barış belgeleri olan toplu iş sözleşmelerine bile karşı çıkılmaktadır. DİSK-I İddianamesinin 30. sayfasında

> DİSK kuruluşunu takibeden yıllarda işçi-işveren uyuşmazlıklarında benimsediği katı ve uzlaşmaz tutumla, TÜRK-İŞ'e nazaran mensuplarına daha fazla maddi imkan sağlayarak gelişme yoluna gitmiştir.

denilerek gerçek niyet ortaya konmuştur.

İdialara göre TÜRK-İŞ sarı sendikacılık yapmıştır, uzlaşmacılık yapmıştır. DİSK ise görevini yaparak daha fazla hak almıştır. O halde DİSK yaşatılmamalıdır. Bu davadaki iddiaların temelinde yatan özlem budur.

DİSK yasalara karşı çıktığı için değil, yasalara saygılı olarak görevini tam anlamıyla yaptığı, daha fazla sosyal haklar elde ettiği için kapatılmak istenmektedir.

DİSK, sınıf uzlaşmacılığına, sarı sendikacılığa dayalı her türlü iş barışına da karşıdır. Uzlaşmacı yaklaşımların getirdiği, işçilerin değil, işverenlerin çıkarlarının korunduğu bir iş barışına karşı çıkmak da demokratik bir davranıştır.

Sınıf uzlaşmacı sendikacılık ve demokratik sınıf sendikacılığı deyimleri artık Türkiye sendikal hareketinde yoğun bir biçimde kullanılmaktadır.

DİSK'in bu deyimleri kullanarak sürdürdüğü haklı mücadelenin daha geniş kitlelerce benimsenmesi, çok sayıda işçinin DİSK üyesi olmak için mücadele ettiği bir ortamda bazı bağımsız sendikalar ve bazı TÜRK-İŞ üyesi sendikalar da bu deyimi kullanmışlardır. Örneğin, Sosyal Demokrat-İş Konfederasyonu'nun ekte sunduğumuz Kuruluş Bildirgesinde şu görüşlere yer verilmiştir:

> ... **Tüm ülkelerin işçi sınıflarının, sınıfsal sendikalarında ortak bir öz vardır ki, sınıf sendikacılığına dinamizm veren de bu ortak ilkedir. Bu ilkeler ise: «Sınıf uzlaşmazlığı» ve «Sendikal demokrasi» olarak özetlenebilir... «Sınıf uzlaşmazlığı» temeline dayalı örgütler olması: «işçi sınıfı» ile «burjuvazi»nin çı-**

karlarının uzlaşmaz olması, işçi sınıfının «Ekonomik çıkarlarının burjuvaziyle uzlaşmaz olması» demektir. (Sosyal Demokrat-İş Kuruluş Bildirgesi, Yayın No. 2, İstanbul 1978, s. 106, 147, 152, 153)

TÜRK-İŞ üyesi DYF-IŞ'in bir yayınında ise şöyle denilmiştir.

> Uzlaşma ve kaynaşma aynı özelliği taşıyan güçler arasında olur. Sermaye çevreleriyle durum ve çıkar farkı olduğu için işçiler bir sınıftır...
> Sermaye kendi sınıfının, işçi kendi sınıfının mücadelesini anayasal çizgiler içinde verecektir. Sınıflar arasında kaynaşma işçi sınıfının ve sendikaların kendilerini inkardır. (DYF-İŞ, 12. Genel Kurul Çalışma Raporu, s. 181)

Savcılar olağan dönemde haklı olarak bu sendikal kuruluşlara TCK'nın 146., 141. ve 142. maddelerini ihlalden dava açmamıştır.

DİSK'in yalnızca son yıllardaki çalışmalarının bir kesimini incelemek bile sınıf uzlaşmazlığı konusundaki iddiaları ters yüz etmeye yeterlidir.

DİSK 1978 yılında T.C. Çalışma Bakanlığının isteği üzerine 1475 sayılı İş Yasası ile 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun değiştirilmesini öngören Bakanlık ön tasarısını inceleyerek görüşlerini Çalışma Bakanlığına bildirmiştir.

İddia Makamının anladığı biçimde uzlaşmaya karşı çıkan «ihtilalci bir örgüt» bu tür işlerle uğraşır mı?

DİSK, yetkili sendikanın belirlenmesinde en doğru, en demokratik ve en kısa yol olan referandum konusunda panel düzenlemiştir. «Yönetime katılma» panellerine katılmıştır. «Lokavtlar» konusunda tartışmalı toplantı düzenlemiştir. İş Mahkemelerinin özellikle ücret konularında istediği bilirkişi raporlarına yanıt vermiştir.

Bunlar İddia Makamının anladığı biçimde sınıflar arası uzlaşmaya karşı çıkan, ihtilal peşinde koşan bir örgütün uğraşacağı işler değildir.

DİSK Araştırma Enstitüsü ülkenin ekonomik durumunu bilimsel esaslara göre incelemiş iki tane ekonomik rapor yayınlamış, aylık ücret-fiyat endeksleri hazırlamıştır. DİSK'e bağlı sendikalar çeşitli kooperatifler aracılığıyla bugünkü koşullarda

işçileri ev sahibi, mülkiyet sahibi yapmaya çalışmışlardır. Üyelerinin tüm sosyal güvenlik sorunlarıyla vergi sorunlarıyla ilgilenmişler, bu anlamda ilgili bakanlarla görüşmüşlerdir.

DİSK hükümetlere resmi yazılar yazarak ILO'da, SSK Genel Kurulunda, SSK Genel Müdürler Kurulunda, Yüksek Hakem Heyetinde, TRT Danışma ve Denetim Kurullarında, Asgari Ücret Tesbit Komisyonunda DİSK'in de temsil edilmesini istemiştir.

Bu gerçekler ihtilalcilik, düzen yıkıcılığı iddiaları ile nasıl bağdaşır?

DİSK yöneticileri zaman zaman Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanları ziyaret ederek görüşmüşler, Bakanlar ve Başbakanlar da DİSK'i ziyaret etmişlerdir.

DİSK, 1976, 1977 yıllarında plan çalışmalarına katılmış, IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı çalışmalarında Sosyal Güvenlik, AET ve Eğitim Özel İhtisas Komisyonlarında temsil edilmiş, 1978 sonunda DPT'nin çağrısı üzerine 4. Beş Yıllık Kalkınma Planı tartışmalarına katılmıştır.

İhtilalcilikle suçlanan ve 1967'den beri TCK'nın 141., 142. ve 146. maddelerini ihlal ettiği iddia edilen DİSK ile Hükümet, TİSK, TÜRK-İŞ ve Sanayi Odaları Birliği Temsilcileri arasında 1979 yılı başında Başbakanlıkta hükümetin «Ekonomiyi Güçlendirme Programı» üzerine ortak bir toplantı yapılmıştır.

Başbakanlıkta Hükümet, DİSK, TİSK, TÜRK-İŞ, Türkiye Sanayi Odaları Birliği Temsilcileri arasında Türkiye'de bu türden yapılan ilk toplantıda ise bir konuşma yaparak şunları söyledik :

> ...emekçi halkımız ve işçi sınıfımız da bu düzende yaşamaktadır. Başarılı ve başarısız tüm politik tercihlerin sonuçlarından en çok etkilenen de onlardır. O nedenle hastalık bunalım ve sıkıntıların emekçi halkımız ve işçi sınıfımıza olan baskısının olabildiğince azaltılmasını isteriz. Bu nedenle toplantıya katıldık... DİSK, temel görüşlerini tasvip etmese de, üretim güçlerini geliştirici bağımsızlığımızı ve demokrasiyi pekiştirici adımlar atan her hükümeti bu yönde destekler. (DİSK, 7. Genel Kurul Çalışma Raporu, s. 184-186)

Ortak toplantı sonunda o dönemin Başbakanı basına şu açıklamayı yapmıştır :

Toplantıya katılan tüm kuruluşlar, temel görüşlerini saklı tutmakla beraber, ülkenin içinde bulunduğu koşullar altında ekonomiye darboğazlardan çıkarabilmek için asgari müştereklerde birleşme gereğine inandıklarını ve görüşmeler sonunda bunun mümkün olabileceğini görmekten duydukları kıvancı belirttiler. Kuruluşlar işçi, işveren ilişkilerinin ülke ve toplum yararına ve demokrasi kurallarına uygun biçimde düzenlenmesi ve işsizlik sorununa etkin çözümler getirilmesi için, gereken önlemleri birlikte görüşmek üzere de yeniden biraraya gelmeyi kararlaştırdılar.

İhtilalcilikle suçlanan bir örgüt neden böylesine ilişkilere girsin? Böyle bir davranışı ihtilalcilikle, komünist partisi olmakla nasıl yanyana koyabiliriz.

Biz DİSK'i tarih önünde tüm düşündükleri ve yaptıkları ile sergiliyoruz. Ne eksik, ne de fazla. **DİSK BUDUR.**

Ve tekrar yineliyoruz: Bu örgüt öyle damdan düşer gibi oluşmamıştır. Bu örgütü yaratan gerçek, Türkiye gerçeğidir. Etle tırnak gibi sımsıkı sarıldığımız, üzerinde yeşerdiğimiz bu topraktır.

DİSK, yukarıdaki yaklaşım içinde sendikal planda sınıf uzlaşmacılığına, sınıf işbirliğine, sarı sendikacılığa karşı mücadele vermiş bağımsız ve demokratik sendikal bir kuruluştur.

61. GREV VE GENEL GREV HAKKI

Bu davadaki iddianamelerde ve EHM'de DİSK'in grev hakkının genişletilmesine ve genel grev hakkının yasallaşmasına ilişkin talepleri TCK'nın 146., 141. ve 142. maddelerini ihlal olarak değerlendirilmektedir.

Bundan da öte iddialarda «ideolojik grev» gibi yasadışı bir niteleme ile grev hakkı baştan sona kötülenmekte, sendika özgürlüğü ile birlikte Türkiye'deki tüm kötülüklerin kaynağı olarak gösterilmektedir.

Ancak nedense aynı iddianamelerde ve EHM'de lokavt üzerine hiçbir şey söylenmemektedir. Oysa TÜSİAD rakamlarına göre 12 Eylül 1980 öncesinde greve giden her 4 işçiden biri lo-

kavta uğramıştır. İddianamelerde ve EHM'daki «ekonomiyi çökertme» tablosu içinde lokavtların yer almaması iddiaların genel tavrını açıkça sergilemektedir.

Grev sosyal bir haktır. Peki bu hak yararlı mıdır? Zararlı mıdır? Grev hakkı emekçiler için yararlı, sermayederler için ise zararlıdır.

Çağdaş batılı toplumların «sosyal ayıp» olarak kabul ettiği lokavt ise işçilerin için zararlıdır, işverenler için ise yararlıdır.

Bir işverenin fabrikasında binlerce işçi greve gidince işveren aç kalmaz. Ama bir işveren lokavt kararı alınca işyerindeki binlerce işçi açlığa itilir.

Öte yandan hem grevlerin, hem de lokavtların kendileri bizatihi ideolojiktir. Sınıflı toplumlarda her sınıfın kendisine özgü bir ideolojisi vardır. Bu ideolojiler hem işçilerin, hem de işverenlerin davranışlarında yansır.

Ancak «ideolojik grev» deyimi hukuki bir deyim değildir. 275 sayılı yasada ideolojik amaçlı grev ya da ideolojik amaçlı lokavttan söz edilmemektedir.

Bir grev ya 275 sayılı yasaya uygundur ve yasaldır ya da 275 sayılı yasaya uygun değildir ve yasadışıdır. Bir hukukçu için grev konusunda tek ölçüt budur.

Ayrıca grev hakkı ve lokavtın temelinde yatan amaç «karşı tarafa zarar vermek»tir. Grev hakkı işverenlere zarar vermek üzere kullanılan bir haktır. Hasma zarar vermeyecek grev hakkı neye yarar ki?

Grev, geçici olarak sağlanacak bir iş barışına ulaşabilmek için karşı tarafa zarar vermeyi amaçlar. Sonuçta varılacak yer ise daha ileri bir gelir dağılımını getiren geçici bir iş barışıdır. Anarşi değildir.

İddianamelerde ve EHM'da grev hakkı, ekonomik durumu çökertme aracı olarak sunulmaktadır.

Grev hakkının Temsilciler Meclisinde tartışılması sırasında 10-11/4/1961 tarihli oturumda, Temsilciler Meclisi üyesi Gazeteci Ömer Sami COŞAR İddia Makamının grev anlayışına 25 yıl önce şöyle cevap vermiştir:

> ... sonra, grevlerin milli ekonomiyi, milli bünyeyi sarstığı belirtilir. Eğer böyle olmuş olsa idi, bu kadar geniş grev hareketlerine sahne olan Birleşik Amerika, İngiltere, Fransa, İtalya gibi memleketle-

rin, grevi yasak etmiş memleketlerin gerilerinde kalmış olmaları icabetmiz mi idi?
Grev deyince hemen milli ekonomiyi, iktisadi bünyeyi sarsmaya matuf bir komplo akla gelmesin. Vazgeçilsin bundan. Grev hakkının tanınması iş mücadelelerine yol açacak sanılmasın. Burada grev bir vasıtadır. Ana nokta kollektif iş akdidir. Grev bunu yürütmeye yarar.
Yalnız şunu hatırlatmak isterim, kuvvetli sendikalar, kasaları dolgun sendikalar giriştikleri grevlerde o derece kuvvetli bir duruma sahiptirler. Bizde sendikacılığın bugüne kadar geçirdiği badireler kasa bakımından kuvvetlenmesine imkan bırakmamıştır. Eğer grev hakkının tanınmasını müteakip patronlar sendikaların bu yönden zaaflarından ümit kapar ve onları çabuk biteceklerini hesapladıkları grevlere doğru sürüklemeye kalkışırlarsa bundan yalnız onlar mesul olurlar. (Sendikalar ve Grev, Lokavt Hakları, s. 19)

Yine Millet Meclisi Geçici Komisyonu raporunda şu cümleler yer almıştır:

> Grev hakkının tanınmasına karşı ileri sürülen delillerden biri, grevin istihsali düşürdüğü ve toplum hayatını altüst ettiğidir. Greve muarız olanlar, bu pazarlık yolunun, istihsali enflasyoncu olmayan yollardan hızla arttırmaya mecbur olan az gelişmiş bir memleketin iç ve dış iktisadiyatında yaratabileceği tehlikelere daima dikkati çekmektedirler. Hiç şüphesiz her grev istihsalden bir kaybı gerektirir. Ancak, aynı zamanda milli gelirin adilane bir tarzda dağıtılması ve işçi ile işveren arasında sosyal barışın devam etmesi de, verimliliğin ve istihsalin artmasının bir şartıdır. (Sendikalar ve Grev, Lokavt Hakları, s. 94)

Sosyal siyaset bilim adamları grevi işçilerin elindeki en etkin silah olarak şöyle tanımlamaktadırlar:

> Grev, işçilerin bir toplu uyuşmazlıkta işverene ekonomik baskı yaparak kendi isteklerini zorla kabul ettirmek amacıyla işi durdurmalarıdır... bu nedenle

de grev, sendikaların, üyeleri için daha iyi bir yaşam mücadelelerinde sahip oldukları en güçlü, en etkin ekonomik silahtır. Bir ülkede grev hakkının kullanılmasının sınırlandırılmış olması ya da yokluğu, ülkedeki siyasal özgürlüklerin ölçüsünün de göstergesidir. (IŞIK, s. 49)

Çoğu kez bir silah ve savaş aracı olarak görülen «grev» olayı yanında, toplu pazarlık, sosyal barışını sağlamak unsuru olarak kabul edilmiştir. (YARSUVAT, s. 179)

Dolayısıyle grev hakkında yapılacak bütün kısıtlamalar, sendikal hakların hür biçimde kullanılmasına bir saldırı teşkil eder. (YARSUVAT, s. 82)

Grevden sözedebilmek için, işçilerin topluca işi bırakmış olmaları yetişmez, buna ek olarak, topluca iş bırakma suretiyle o işyeri veya işkolunda (işi durdurma veya, işin niteliğine göre, önemli ölçüde aksatmak amacı) da izlenmiş olmalıdır. Toplu GLK 17 bu konuda açıktır. İşçilerin işi durdurma veya önemli ölçüde aksatma amaçları çeşitli nedenlere dayanabilir.

Bunlar çalışma koşullarının değiştirilmesi isteği olabileceği gibi, bazı yasa tasarıları veya işveren tasarruflarını protesto etmek yahut bir grevi desteklemek de olabilir. (TUNÇOMAĞ, s. 299)

İş kavgasının amacı, çoklukla iş hukukuna ilişkin alan içindedir. Orneğin, işçiler, grevle çalışma koşullarını düzeltmeyi veya işverenin bir emrini geri almasını sağlamak isterler. Fakat iş kavgası ile izlenen amacın, çalışma hayatında yer alması veya sosyal rakibe yöneltilmesi zorunlu değildir. Bu yüzden, işverenin siyasi görüşünü protesto amacını izleyen veya atom silahlı denemelerinin yapılmasına karşı olan grevin de, iş kavgası sayılması gerekir. O halde, iş sadece kavga aracıdır. Çünkü iş kavgası, hangi amaç için yapılmış olursa olsun, dış görünüş biçimi her zaman aynıdır. Yani işveren, işçi ve çoğu zaman onların mesleki birlikleridir ve kavganın amacı, istisnai olarak, üçüncü kişilere etki yapılsa bile, kavga ile onların hukuki ilişkilerine dokunur. (TUNÇOMAĞ, II, s. 256)

İddianamelerde ve EHM'da her grev devlete karşı bir savaş biçiminde yorumlanmıştır. Oysa grevler ile devlete karşı savaş görüşü artık çağdışıdır. Prof. Nuri ÇELİK bu konuda şöyle demektedir :

> Bunun gibi, grev yolu ile devletle mücadele etmenin devletle savaşmaya benzediği görüşü de artık kabul edilmemektedir. Gerçekten grev görünüşte bile savaştan tamamen farklıdır. Her şeyden önce grev, savaş gibi aktif bir mücadele niteliğinde olmayıp, pasif ve iktisadi hayatın korunması ve geliştirilmesi amacına yönelik bir mücadele türüdür. Daha önemlisi, teorik nitelikteki bütün bu görüşler, bu konuda başka ülkelerdeki gelişmeler sonucu ortaya çıkan memur grevlerinin dayandığı sosyal gerçeklerin kabulü ile bu grevlerin başarıya ulaşması halinde bile devlet otoritesinin ve kamu yararının zedelenmemesi gözlemleri karşısında değerlerini yitirmeye başlamıştır. Ayrıca, memurlar grev hakkının tanındığı ülkelerde, uzun süren grevlerde bile bu ülkelerin «anarşiden battıkları» görülmemiştir. (ÇELİK, s. 14)

Kısaca sendikalaşma ve grev hakkının kullanılması bir ülkeyi anarşiye değil, toplumsal dengeye götürür.

DİSK, Türkiye'de memurlar dahil tüm çalışanların grevli, toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkının yasallaşmasını istemiştir.

Artık günümüzde Batı Avrupa'da polis, yargıç gibi devlet otoritesini kullanan ve kamu düzenini sağlayan memurlar dışındaki çalışanlara grev hakkının verilmemesine ilişkin iş hukuku görüşleri eskimiştir. Son yıllarda ivedi işler dışında polis ve yargıçların da grev yapabileceği savunulmakta ve bazı ülkelerde uygulanmaktadır. İsveç'te ise ordu mensuplarına bile grev hakkı tanınmıştır.

Tüm sosyal siyaset ve iş hukuku bilim adamları grevler ile anarşi yaratılmayacağı ve bir ülke ekonomisinin felce uğramayacağı konusunda birleşmektedirler.

275 sayılı yasanın 17. maddesi yasadışı grevi tanımlamıştır. Ayrıca yasanın 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63. maddelerinde yasa dışı grev ve lokavt ile yasa dışı fiilleri belirlemiştir. Verimi düşürmek için topluca hareket, çalışması gereken işçile-

ri çalışmamaya ve kamu görevlilerini işçi bırakmaya zorlama fiilleri bazen TCK'nun şahıs hürriyeti ile ilgili 188. ve bazı durumlarda da çalışma hürriyeti ile ilgili 201. maddelerine aykırı olabilir.

Yasa koyucu bu davada çokça kullanılan devlete karşı grev kavramını da düşünmüş ve «devlet, il, Özel İdaresi ve Belediye kararlarına tesir maksadıyla grev ve lokavt» başlığı altında 275 sayılı yasanın 55. maddesinde bu suçu ve cezasını belirlemiştir.

Devletin çıkarlarını herkesten daha iyi düşünme ve koruma durumunda olan yasa koyucu bu maddeyi tartışırken, genel grevi yasaklarken, buna aykırı davrananlar hakkında TCK'nun 146. maddesine ya da 141. maddesine gönderme yapmamıştır.

Eğer yasa dışı bir grev sözkonusu ise, bu olsa olsa 275 sayılı yasanın kapsamında düşünülebilir. TCK'nun 146. ya da 141. maddelerinin kapsamında değil.

Nitekim DİSK'in yaptığı ileri sürülen; genel yas, 20 Mart ve 30 Nisan eylemleri de zamanın savcılarınca 275 sayılı yasanın kapsamı içinde kovuşturulmuştur.

Ortada bir grev var ise, iki taraf var demektir. Taraflardan yalnızca birinin düşünce ve eylemlerini cezalandırmak istemek, hak, hukuk ve adalet kavramları ile bağdaşmaz.

Peki, acaba söz konusu grevlere gidilirken ve o grevler süresinde işverenlerin tavrı ne olmuştur? Hiç incelenmiş midir?

İddialara göre işverenler her durumda her koşulda haklıdırlar. Çünkü onlar vatan ve milletin çıkarlarını temsil etmektedirler. İşçiler ise işverenlere ve devlete karşı isyan halindedirler.

Örneğin DİSK-I İddianamesinin 117. sayfasında ampul kıtlığı ve karaborsa mevcut iken Maden-İş üyelerinin TEKFEN işyerinde yasal grev yapmaları suçlanmaktadır.

Suçlamaların bu denli ideolojik olması hukuk adına gerçekten üzücüdür.

16 Ağustos ve 17 Ağustos 1979 tarihli gazeteler, özellikle Hürriyet gazetesi incelenirse görülecektir ki, TEKFEN şirketi stokçulukla maluldür. Gazete haberlerine göre TEKFEN'in 4. Levent Sanayi sitesindeki depolarında 216 bin ampul ele geçirilmiştir. Belediye zabıta memurları stoklanmış bunca ampulü ortaya çıkarmışlar ve basında «özel sektörün siyasi amaçlı stokçuluk yaptığı» yazılmıştır.

Bu gerçeği Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum.

1969 yılında İtalya'da grevler bir salgın halini almış ve 2,5 milyon işçinin başlattığı grevler her işkolunu sarmış diğer işçilerin de greve çıkmasını getirmiştir. Milyonlarca işgünü kaybolmuştur, hayat günlerce durmuştur. Ama kimse paniğe kapılmamıştır. Kimse sendikacıları darağacına göndermeyi düşünmemiştir.

1970 yılının başında grevlerle geçen 1969'u değerlendiren zamanın İtalyan Cumhurbaşkanı Giuseppe Saragat şöyle demiştir:

> **1969 İtalya için geniş çabalar, acılar ve üzüntülerle dolu bir yıl olmuştur. Ancak bu zorlu döneme aşılmıştır. İtalyan işçileri, ulusal gelirin daha adil bir biçimde kendi lehlerine dağılmasını sağladılar.** Zaten bu iktisadi mucizenin yapıcıları onlardır.

İşte Batılı olmak budur.

1974 yılında İngiltere'de iktidardaki muhafazakarlar maden işçileri sendikasının sürdürdüğü grevin kamuoyundaki yankısı sonucunda devrilmiştir.

Ancak İngiltere'de bu sendika hakkında devleti yıkma, rejimi çökertme, müesses Anayasal ekonomik düzeni yok etme gibi suçlamalarla dava açmak hiç bir savcının aklına bile gelmemiştir.

DİSK'İN GENEL GREVİN YASALAŞMASINI İSTEMESİ DEMOKRATİK BİR TALEPTİR.

DİSK, hem 5. hem de 6. Genel Kurulunda katılan tüm delegelerin oybirliği ile kabul ettiği gibi genel grev hakkının toplu sözleşme düzenine bağlı olmaktan çıkarılmasını istemiştir.

DİSK Genel Kurulları bu taleplerini öne sürerken Anayasanın 47. maddesinde tanınan grev hakkının daha sonra yasa ile kısıtlandığını, oysa Batılı ülkelerde grev kısıtlaması olmadığını, genel grev hakkının toplu sözleşme düzenine bağlı olmaktan çıkarılması ve tüm çalışanlara tanınması ve işçilerin aileleri ile birlikte açlığa ve sefalete mahkum edilmesi demek olan lokavtın yasaklanması gerektiğini belirtmişlerdir.

DİSK Genel Kurulları grev hakkındaki kısıtlamaların kal-

dırılmasına yönelik yasal çalışmalar için çaba harcanmasını istemiştir. Aynı ilkeler DİSK'in İSTEMLER'inde tekrarlanmıştır.

Genel grev hakkının yasalaştırılmasını istemek DEMOKRATİK bir TALEPTİR.

Genel grev hakkının yasalaştırılması talebi TCK'nun 141., 142. ve 146. maddelerini ihlal olarak kabul edilemez.

Öte yandan devlet de bir işverendir. Siyasî iktidarların almış olduğu kararlardan en çok etkilenen işçilerdir. İşçiler vergi adaleti gibi, asgari ücret gibi tek tek işyerlerini aşan genel konularda iktisadi, sosyal ve kültürel durumlarını koruyabilmek için çıkarılacak yasal çerçeve içinde genel greve başvurabilmelidirler.

Bu durum, bir rejimin demokratlığının en doğal sonucudur.

Genel grev, sınırsız pratiği ile Batı Avrupa ülkelerinin en temel niteliklerinden biridir.

Genel Grev hakkının Batı Avrupa'da nasıl uygulandığına ilişkin günlük gazetelerden rasgele alınan bazı haberleri Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum :

> İtalya'da hükümetin İtalyan liretini yüzde 6 oranında devalüe etmesini ve hükümetin ekonomik programını protesto için 3 İtalyan işçi konfederasyonu ortak bir hareketle tüm ülkede hayatı felce uğratan 2 saatlik uyarı grevi yapmışlardır. (CUMHURİYET, 25.3.1981)
>
> İspanya'da kıralın askeri danışmanı General Valenzuela'nın ağır bir şekilde yaralanması ve iki subayla bir askerin öldürülmesinden sonra terörizmi protesto için tüm partilerin ve sendikaların katıldığı büyük gösteriler yapılmış, başkent Madrid ve büyük kentlerde üretim ve faaliyetler öğle vakti kilise çanlarının çalması ile 2 dakikalık saygı duruşu yapılarak durdurulmuştur. (MİLLİYET, 9.5.1981)
>
> İngiliz İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TUC) bir açıklama yaparak hükümetin devlet kuruluşlarını özel sektöre devretmeyi sürdürmesi halinde genel greve gideceklerini açıklamıştır. (CUMHURİYET, 13.9.1981)
>
> Fransa'da bir devlet kuruluşu olan RENAULT Otomobil firması işçileri demiryolu işçilerinin dört gündür süren grevini desteklemek amacıyla 2,5 saat sü-

re ile uyarı grevi yapmışlardır. (GÜNAYDIN, 24.9.1981)

Kıbrıs Türk İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-SEN) Hükümetin ekonomik politikasını eleştirmek amacıyla 24 saatlik genel grev yapmıştır. Aynı gün Hükümetin almış olduğu ekonomik ve sosyal kararları protesto için Atatürk meydanında bir miting yapılmıştır. (GÜNAYDIN, 5.10.1981)

Güney Atlantik'te Arjantin'e karşı savaş veren İngiltere'nin böylesi bir ulusal mücadele ortamında önce hastane daha sonra demiryolu işçileri ve madenciler grev yapacaklarını bildirmişlerdir. Yaklaşık 1,5 milyon işçiyi temsil eden bu işkollarından sonra diğer işkollarında da genel greve gidileceği belirtilmiştir. Bu arada Londra'da metro görevlileri grev yapmışlardır. (HÜRRİYET, 27.6.1982)

İtalya'da özel işverenler federasyonunun her üç ayda bir ücretlerin enflasyona göre arttırılması sisteminden vazgeçmesi üzerine Italya'da 3 büyük işçi kuruluşu «İşçi sınıfına karşı saldırıya» mücadele edeceklerini belirterek 8 saatlik bir genel greve gitmişlerdir. Bu arada hava alanı işçileri ise 24 saat süre ile trafiği durdurmuşlardır (HÜRRİYET, 27.6.1982)

Belçika'da Belçika Genel İş Federasyonu FGTB'nin hükümetin ekonomik programını protesto etmek amacıyla ülke çapında 24 saatlik genel greve gitmesi üzerine hayat felce uğramıştır. Hükümetin politikasını protesto nedeniyle haberleşme ve ulaşım başta olmak üzere tüm hizmet durmuştur. (TERCÜMAN, 9.12.1982)

Türkiye'de genel grev tartışmaları DİSK'in kuruluşundan çok önceleri başlamış ve DİSK ile birlikte devam etmiştir.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu üyesi olduğum sırada, TÜRK-İŞ 1969'dan önce parlamenterler aracılığıyla TBMM'ne ilettiği 275 sayılı yasa tadil tekliflerine 1969 yılında bir ek yaparak GENEL GREV'in yasalaşmasını istemiştir.

TÜRK-İŞ'in yasa değişikliği isteminin gerekçesinde şöyle denilmektedir :

Artık günümüzde gelişen hayat şartları ve anlayışı

içinde devlet, ekonomik hayatta başlıca rolü oynaması gereken bir güç durumuna gelmiş, yani en kuvvetli ve en önemli bir işveren olmuştur... İşçiler böyle bir düzen içerisinde siyasi iktidarların almış olduğu kararlardan en çok etkilenen ve devletin tesir sahasında bulunan sosyal bir sınıftır. Kendisini yakından ilgilendiren örneğin, vergi adaleti, idareye iştirak veya asgari ücret konularında iktisadi hayatın çalışanlar yararına düzenlenmesi görevini yüklenen devletin bu görevi gereği gibi yerine getirmediğini gören işçilerin iktisadi ve sosyal durumlarını düzeltmek amacı ile genel greve başvurmaları ve siyasi iktidarları etkilemeleri en tabii hakları olmak gerekir. (TÜRK-İŞ Yayınları, No. 67, s. 451-452)

Genel grev konusu daha sonra TÜRK-İŞ'in 1970'de yapılan 8. Genel Kurulunda ele alınıp tartışılmıştır.

TÜRK-İŞ de sık sık genel grev tehditlerinde bulunmuş ya da uygulamaya gitmiştir.

1970 yılında 29 Aralık günü TÜRK-İŞ Genel Merkezine saldırıda bulunulması üzerine, o sıralarda yönetim kurulu üyesi bulunduğum TÜRK-İŞ meseleyi tartışmış ve sendika başkanlar toplantısından sonra tüm teşkilata çağrı yaparak üyelerini 31 Aralık'ta 2 saatlik iş bırakmaya davet etmiştir.

Ve TÜRK-İŞ üyeleri 31 Aralık 1970'te saat 9 ile 11 arasında üretimi durdurmuşlardır.

1975 sonunda TÜRK-İŞ «bir baskı grubu olarak işçi hareketi, ülkenin bir düzen içinde kalkınması ve bunu engelleyenlere karşı direnmeyi her zaman olduğu gibi görev bilmiştir» diyerek Meclis ve Senato Başkanlarının seçilmemiş olması nedeniyle 24 Aralık 1975 günü ülke çapında bir saat süreli «genel işi bırakma» kararı almış, gerektiğinde eylemi süresiz olarak sürdüreceğini açıklamıştır. (TÜRK-İŞ 10. Genel Kurul Çalışma Raporu, s. 137)

Haklı olarak hiçbir savcı TÜRK-İŞ'e bu açıklamasından dolayı TCK'nun 146. maddesini ihlalden dava açmamıştır.

TÜRK-İŞ, 16 Haziran 1975 günü de saldırı lokavtlarına karşı 8 saat süreli bir uyarı eylemi gerçekleştirmiştir. 11 Haziran 1975 günü TÜRK-İŞ'e bağlı teşkilat başkanları bir toplantı yapmıştır. Bu konuda TÜRK-İŞ Genel Başkanı şöyle demiştir:

Türk işçisi haklarını almada gösterdiği çabanın da

üstünde haklarını korumada kararlıdır. Gerek işverenlerin işçileri sindirmek için giriştikleri saldırı lokavtları, gerekse işverenlerin telkini ile parlamentonun kıdem tazminatında işçi aleyhine hüküm getirme eğilimleri başarıya ulaşmayacaktır. (TÜRK-İŞ 10. Genel Kurul Çalışma Raporu, s. 295)

Elbette bu sözler savcılar tarafından haklı olarak TCK'nun 146. maddesini ihlal olarak yorumlanmamıştır.

16 Haziran 1975 tarihli gazetelerde Başbakanın «Genel grev uygulaması kanunsuzdur», TİSK Başkanı Halit Narin'in «Lokavt yasal hak, genel grev suçtur», Kimya İşverenleri Sendikası Başkanı Refik Baydur'un «Genel grev devlet otoritesinin varlığı ve yokluğu meselesidir» sözleri yeralmıştır. Ama 8 saat süreyle İzmir'de TÜRK-İŞ üyeleri işi bırakmışlardır. Bu eylem üzerine TÜRK-İŞ İzmir Bölge Temsilciliği görevlileri kovuşturmaya uğramıştır. Ama TCK'nun 146. maddesini ihlalden değil, 275 sayılı yasayı ihlalden.

TÜRK-İŞ 5 Ekim 1977'de Cumhurbaşkanına, hükümete ve siyasal parti başkanlarına ve diğer iligililere bir MUHTIRA sunmuştur. Muhtıranın sonunda ise, ulusal nitelik kazanan sorunların çözülememesi sonunda TÜRK-İŞ'in «evrensel bir hak olarak genel grev uygulamasını ülke ve ulus çıkarlarının kaçınılmaz bir gereği olarak zorunlu gördüğü» bildirilmiştir.

Bu gerçek anlamdaki siyasi tavra rağmen, Türkiyede hukuk anlayışının yaşadığı sergilenmiş ve haklı olarak hiç bir savcı TÜRK-İŞ hakkında TCK'nun 146. ya da 141. ya da 142. maddesini ihlalden dava açmamıştır.

Son olarak TÜRK-İŞ'in 21.12.1985 günü Ankara'da yaptığı toplantıda delegeler «işçiler el ele, genel greve» sloganı ile genel grev yapılmasını istemişlerdir. Şikayet üzerine Ankara Savcılığı takibata gerek görmediğini açıklamıştır.

İddianamede genel grev istemek ile ihtilalcilik ve komünist düzen kurmak özdeşleştirilmektedir. Genel grev hakkını istemek Marksist-Leninistlik değildir.

Ayrıca DİSK'in 20 Mart Faşizme İhtar Eylemi ile 5 Ocak 1979'daki tüm ölenler için 5 dakikalık saygı duruşu da devlet yakıcılığı ile suçlanmaktadır.

Böyle bir mantığın yanlışlığı her şeyden önce DİSK örneği ile kanıtlanmaktadır. Çünkü maddi vakıalar açıkça ortaya koymaktadır ki, DİSK'in genel grevi gündeme getirmesi, mevcut dü-

zeni yıkmak ve Marksist-Leninist düzen kurmak amacına yönelik olmamıştır. Tam aksine DİSK Anayasal hukuk devleti ilkelerini savunmak için insanın en temel özgürlüğü ve hakkı olan yaşama hak ve özgürlüğünün önemine dikkati çekmek için, bu konuya son bir çare olarak gündeme getirmiştir.

Üstelik genel grevin DİSK'in mücadele çizgisi içindeki yeri herhangi bir demokratik ülkedeki demokratik bir sendikanın mücadele biçimleriyle kıyaslanınca asgaride kalır. Batı Avrupa işçilerinin bizdekine göre çok basit kalan anti-demokratik eğilimler karşısında genel grev uygulamaları çok olağan bir hadisedir.

Böyle bir dünyada, can özgürlüğüne yönelik saldırıların had safhaya ulaştığı ülkemizde bunları bir protestoya yönelik birkaç dakikalık ya da saatlik sembolik iş bırakma eylemlerini ya da genel grev hakkının yasalaşması taleplerini devlet ve düzen yıkıcılığı olarak nitelemenin ya özgür dünyanın bir parçası olduğumuzu reddetmek ya da can güvenliğine yönelik demokratik tepkilere karşı olmak anlamına geldiğini kabul etmek gerekir.

62. DEVLET VE EGEMEN SINIFLAR

İddialarda yanlış bir Anayasa ve demokrasi anlayışının yansıtılması, 1961 Anayasasının farklı yorumlanması, egemenlik devlet, iktidar gibi kavramlara da yanlış yaklaşma sonucunu doğurmuştur.

Bu yaklaşım üzerinde temellendirilen devlet, iktidar, egemenlik ve egemen sınıflar terimlerine ilişkin tüm hukukdışı suçlamaları reddediyorum.

DİSK, her koşulda 1961 Anayasasına ve onun öngördüğü hak ve özgürlüklere sahip çıkmıştır.

DİSK, devleti ne soyut, ne de somut anlamda reddetmiştir. DİSK, İSTEMLERİ'nde de açıkça sergilendiği gibi hiçbir koşul öne sürmeden çeşitli temel üretim alanlarında devletleştirme istemiş ve devletçiliği savunmuştur. İddia Makamının anlayışına göre devleti reddeden bir anlayış, nasıl aynı koşullarda temel üretim alanlarının devletleştirilmesini isteyebilir. Devletçiliği savunabilir?

DİSK, egemen sınıfların baskı aracı gibi kullanılacak devlet

anlayışına, devleti ele geçirip sınıf tahakkümü kurmaya yönelik tavırlara sürekli karşı olmuştur. Devletin bir sınıf tahakkümü aracı haline gelmesine karşı çıkmıştır.

DİSK, sürekli olarak fırsat eşitliğine, milli gelirin ve servetin dengeli dağılımına dayanan, 1961 Anayasasının 14. maddesinde belirtildiği gibi herkesin maddi ve manevi varlığını en üst düzeyde geliştirebildiği sosyal devlet anlayışını savunmuştur.

Ama davadaki İddianamelerde ve EHM'da 1961 Anayasasının savunmuş olduğu sosyal devlet anlayışının gerçek içeriğini öven ve savunan bir tek satıra rastlanmamaktadır. Tam tersine DİSK-I İddianamesinin 314. sayfasında «Devletin sosyalliği prensibi içinde uygulanmakta olan sermaye ve mülkiyet esasına dayalı kapitalist ekonomi (s. 314) denilerek, sosyal devlet görüşü tek bir sınıfa, sermayeye dayatılmaktadır. Daha aşağıdaki satırlarda «Devlet Nizamı» kapitalist sisteme bağlanarak, devletin yalnızcı bir tek sınıfın (kapitalist sınıfın) devleti olduğu iddia edilerek, 1961 Anayasasının özüne karşı çıkılmaktadır. İddialarda Anayasal düzen ile burjuva sınıf egemenliği özdeşleştirilmektedir.

DİSK'in mevcut olumsuzlukların ancak ve ancak nüfusun yaklaşık % 95'ini oluşturan «işçi sınıfı ve tüm emekçilerin» iktidarı ile ortadan kaldırılabileceğini söylemesi 1961 Anayasasının 4. maddesiyle bağdaşmaz değildir.

İşçilerin diğer emekçiler ile birlikte Anayasal yoldan seçimle iktidara gelmelerini ve seçimle iktidardan gitmelerini istemek, bir sınıfın diğer sınıf ve tabakalar üzerinde tahakküm kurması ve başka bir sınıfın yokedilmesi ile eşdeğer sayılamaz. Böylesi bir yaklaşım 1961 Anayasasını, yasaları, Türkiye'deki yüksek mahkeme kararlarını yok sayan bir anlayıştır.

DİSK'in siyasal iktidarları kendi görüşüne göre değerlendirmesi veya zaman zaman «politik iktidarı egemenlikleri altında tutan örgütlü kapitalist sınıf» nitelendirmesi gibi tanımlar yapması, sınıfsal çıkarları korumakla yükümlü bir sendikal örgüt için en doğal bir haktır.

DİSK'in bu tür nitelendirmelerini, Anayasanın öngördüğü devlet düzeni ve egemenlik anlayışına karşı olmakla suçlayabilmek için 1961 Anayasasının öngördüğü devlet düzenini «burjuva iktidarı» ile özdeş sayan bir anlayışa sahip olmak gerekir.

Siyasi iktidar ile belli sınıfların ilişkisi de, TBMM'de, mah-

kemelerde, üniversite kürsülerinde, kamuoyunda değişik biçimlerde dile getirilmektedir.

Örneğin 1981 Mayıs'ında ODTÜ'de yapılan «Türkiye'de planlı gelişmenin Yirmi Yılı» seminerindeki bir panelde konuşan TUSİAD eski genel sekreteri ve şu anda Akbank yönetim kurulu üyesi olan Güngör URAS:

> Türkiye'de egemen güç olan sermaye, politik yapıyı etkilediği gibi planları da etkilemiş ve planı kendi serbestisine sahip olamadığı için çarpıklık planda meşrulaşmıştır. (17.5.1981 tarihli Cumhuriyet gazetesi)

diyerek DİSK'in vurguladığı bir gerçeği apaçık gözler önüne sermiştir.

URAS'a göre egemen güç olan sermaye, devleti her düzeyde etkilenmektedir. İddiaların mantığına göre Güngör URAS bu sözleri ile Marksizm-Leninizmi mi savunmaktadır? TCK'nun 146., 141. ve 142. maddelerini mi ihlal etmektedir?

Oysa bize Mahkemedeki sorgularımız sırasında bile «toplumsal-ekonomik bunalımın sorumlusu egemen güçlerdir, değerlendirmesinden ne kastediyorsunu ?» «Türkiye'de egemen güçler var mı?» «Egemen güçler kimlerdir?» soruları sorulmuş ve cevap vermemiz istenmiştir.

«Egemen güçler» terimi 1982 Anayasasından sonra Maliye eski Bakanı Vural Arıkan'ın istifa etmesi sırasında da sık sık tartışılmıştır. Bu bakanın istifası sırasında gazetelerde şu başlıklar atıldı:

> Vergi Sistemini Egemen Güçler Değiştiriyor (Günaydın, 22.5.1984)
> Arıkan Vergi Reformu Yapmamaktan Yakındı: «Egemen Güçler Karşımıza Dikildi» (Hürriyet, 23.5.1984)
> Maliye Bakanı Vural Arıkan: «Egemen Güçler Daima Hakimdir» (Günaydın, 30.5.1984)
> Arıkan Meclis'te Yaptığı Konuşmada «Egemen Güçler Lobi Oluşturup Kendi Aleyhlerine Kanun Çıkmasını Önlüyor» dedi... (31.5.1984 tarihli gazeteler)

Sermaye egemenliği değerlendirmesini Anayasa Mahkemesi de yapmaktadır:

> Anayasa Mahkemesine göre, «bireylerin kooperatif çatısı altında birleşmeleri ve böylece anamal egemenliğine dayanan geleneksel ekonomik düzenin baskısından kurtulmaları, yeni bir demokratik ve sosyal adaletçi hukuk düzeninin de temelini oluşturmuştur. (Anayasa Mahkemesinin 22.12.1977 gün E. 1977/100, K. 1977/148 sayılı kararından sözünü eden ÇELİK, s. 345)

Kıyas olanağı yaratması açısından Kara Kuvvetleri Komutanlığınca yayınlanan ATATÜRK'ÜN EKONOMİ GORÜŞÜ adlı kitaptaki şu cümleyi Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum :

> Bilhassa liberal demokrasilerin siyasi düzen olarak kabul edildiği ülkelerde, devlet ekonomik faaliyete katkıda bulunurken, hakim sınıfların etkisi altında bulunduğundan, bu sınıfların menfaatine aykırı hareket edemediği görülmüştür.

63. EMEK EN YÜCE DEĞERDİR

DİSK-I İddianamesinin 22. sayfasında yapılan bir kıyasa göre emeğin dünyadaki zenginliklerin yaratıcısı olduğunu söylemek suçtur.

Evet, DİSK, yeryüzündeki tüm zenginliklerin yaratıcısının emek olduğunu söylemiştir ve söylemektedir.

Zenginliklerin yaratıcısının emek olduğunu söylemek komünistlik değildir. En açık bilimsel bir gerçeği dile getirmektir. Bu gerçek İddianamenin deyişiyle «izahtan vareste bir keyfiyettir.»

Emeğin tüm zenginliklerin yaratıcısı olduğunu yukarıda görüşlerinden bölümler verdiğimiz Batı Avrupa Sendikaları da açıkça ilan etmektedirler. Kaldı ki, bu durum daha sanayi devriminin başlarında, Marksistlerden önce belirlenmiştir. O dönemin bir ünlü düşünürü, Ricardo «zenginliğin anası topraksa, babası emektir» diyerek bu gerçeği dile getirmiştir.

DİSK-I İddianamesinin 205. sayfasında görüldüğü gibi tek üretici kesim olarak sermaye tanınmaktadır. Bu, iddiaların açık bir ideolojik tercihidir.

Türkiye'de sendikalar özellikle 1947'den beri «EMEK EN YÜCE DEĞERDİR» temel sloganını kullanmaktadırlar.

64. ARTI-DEĞER

Bu davadaki iddialara göre artı-değer terimini kullanmak, değer teorisinden söz etmek komünistliktir, TCK'nun 141., 142. ve 146. maddelerini ihlal etmektir.

İddialara göre eğer bir gerçek Marx'ın kitaplarından geçmişse doğru da olsa yasa dışıdır. Marx'ın kitaplarında geçen her hangi bir gerçekten söz eden kişi de iddialara göre Marksisttir. Dolayısıyla da Leninisttir.

Böylesi bir yaklaşım hukukdışıdır. Bilimdışıdır. Ciddiyetten uzaktır.

Artı-değer terimi sömürü gerçeğinin bilimsel bir ifadesidir.

Sendikalar yasasının çıktığı günlerde öğretim üyelerinin sendikalara verdiği seminerlerde, gelir dağılımı, ücret ve kâr ilişkilerinde sık sık değer teorisi üzerinde durulmuştur.

Değer teorisi bugün tüm üniversitelerde, iktisat fakültelerinde okutulmaktadır.

Sendikacılığın temel konusu ücret ve kârlardır. Yani milli gelirin paylaşılmasıdır. Bu nedenle sendikacılıkta değer teorisini bilmemek mümkün değildir.

Kaldı ki, bugün Türkiye'de çok sayıda politikacı, bilim adamı, yazar, TÜRK-İŞ'e bağlı bazı sendikalar ve bazı bağımsız sendikalar da bu terimi kullanmaktadır. Belki çok şaşırtıcı gelecektir, ama Kara Kuvvetleri Komutanlığı da artı-değer terimini kullanmaktadır.

Artı-değer terimi kullanılmasının hukuken suçlanması mümkün olmamakla birlikte, iddiaların siyasi ve ideolojik niteliğini sergilemek amacıyla artı-değer konusundaki bazı örnekleri Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum.

Mustafa Kemal Atatürk tarafından kurulan ve Türkiye Cumhuriyetinin 63 yıllık tarihinde yaklaşık 34 yıl iktidarda olan CHP'nin son programında şu cümleler yer almıştır:

> **Uluslararası kapitalizm giderek gelişme sürecindeki ülkelerde artıdeğerden en yüksek payı alabilmek için o ülkelerde demokrasinin önlenmesini ister. (s. 59)**

... Artı-değerden daha çok pay bırakacağını... (s. 276)

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde okutulan eski Çalışma Bakanlarından Prof. Cahit TALAS'ın **Ekonomik Sistemler** adlı kitabının 185-190. sayfaları arasında Marx'ın değer teorisi anlatılmaktadır.

Prof. Asaf Savaş AKAD tarafından yazılan ve İstanbul Üniversitesinin 2573., İktisat Fakültesinin 467. yayını olarak basılan ve İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde okutulan **İktisadi Analiz**,, başlıklı 1980 baskısı kitabın 397-425. sayfaları arasında kapitalizm ve değer teorileri, 489-531. sayfaları arasında sömürü, soyut emek ve kâr haddi, 461, 462, 463. sayfalarında da artı-değer teorisi anlatılmaktadır.

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde önce doçentlik tezi olarak kabul edilen, daha sonra aynı fakülte tarafından 283 sayılı kitap olarak bastırılıp ve ders kitabı olarak okutulan Prof. Mehmet **SELİK**'in kitabı **Marksist Değer Teorisi** adını taşımaktadır. Bu kitabın başında değer teorisinin Marx' dan önce Aristo, Adam Smith ve Ricardo tarafından dile getirildiği belirtilmektedir.

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi tarafından 453 sayılı yayın olarak bastırılıp ders kitabı olarak okutulan Doç. Dr. Yılmaz Akyüz'ün **Sermaye, Bölüşüm ve Büyüme** adlı Ankara 1980 baskısı kitabının 1. kısmında klasik ekonomi politik ve artı-değer anlatılmaktadır.

DİSK'ten farklı bir sendikacılık anlayışına sahip olan TÜRK-İŞ'e üye olmalarına rağmen TÜRK-İŞ üyesi bazı sendikalar da işçi sendikası olmanın zorunlu sonucu olarak yayınlarında artı-değer terimini kullanmışlar, eğitim seminerlerinde artı-değeri öğretmişlerdir.

Örneğin TÜRK-İŞ'e bağlı Petrol-İş'in Eğitim Dizisinin 23. sırasındaki broşür «Ali ile Fitnat **Artı-Değer Öğreniyor**» başlığını taşımakta ve broşürde işçilere artı-değer ile nasıl sömürüldükleri anlatılmaktadır.

Yine TÜRK-İŞ'e bağlı Türkiye Demiryolları İşçi Sendikaları Federasyonu DYF-İŞ'in 1977'de Ankara'da yayınladığı **Emekçiler İçin Temel Bilgiler** kitabının 21.-26. sayfaları arasında «**Artı-Değer ve Kapitalist Sömürü**» başlığı altında artı-değer konusu anlatılmaktadır.

Bir sendikal eğitim ders notu olarak hazırlanan bu kitapta,

ayrıca şu seminer konuları yer almaktadır: Sınıf nedir; sınıfların oluşumu; köleci toplum, feodal toplum; sınıflı toplumların kaçınılmaz olgusu: Sımf uzlaşmazlığı; işçi sınıfı; ilk işçi iktidarı: Paris Komünü; tekelci aşama; tekellere karşı işçi sınıfının mücadelesi, Türk işçi sınıfının doğuşu ve mücadeleleri.

TÜRK-İŞ'e bağlı Yol-İş Federasyonunun Eğitim Yayınları arasında basılarak işçilere dağıtılan Türkiye'de Ücretler ve Enflasyon adlı kitapta da artı-değer anlatılmaktadır.

Artı-değer terimini kullanan bir diğer sendikal örgüt, sendikal anlayışı DİSK'ten farklı TÜRK-İŞ'in kendisi olmuştur. TÜRK-İŞ, 1973'te Ankara'da yayınlanan 9. Genel Kurul Çalışma Raporu'nun 339. ve 340. sayfalarında artı-değer kavramı kullanılmıştır. TÜRK-İŞ'in bu Çalışma Raporunda şöyle denilmektedir:

> Yapılan araştırmalardan çıkan sonuç şudur ki, Türkiye'de imalat sanayiinde çalışan işçilerin 8 saatlik bir işgününde ürettikleri mal ve hizmetin 3 saatlik kısmı işçilerin emeklerinin karşılığıdır. Geri kalan 5 saatlik emek, işverenin hesabına yapılmaktadır. Bu insan emeğinin kelimenin tam anlamıyla sömürülmesi demektir. Maliyet denetlenmesinin yapılmadığı sanayilerde, sermaye ve teşebbüs kendi payını artırmak, ARTIK DEĞERİ tümüyle kendi kesesine aktarmak için bütün örgütleri kullanırlar. Bu gerçeklerin ortaya çıkarılma çabalarına karşı sermaye sınıfları örgütlenerek savaş açarlar... kapitalist düzenin tekelleşme aşamasında, sanayi ile sermayenin bütünleştiği yerlerde, sermaye sınıfları, elde olunan ARTIK DEĞERİ küçültmek, üretim masraflarını büyütmek, işçi ücretlerini önemli bir maliyet unsuru olarak göstermek için pek çok oyunlar icad ederler. (s. 339-340)

Bazı işverenler de günlük konuşmalarında artı-değer terimini kullanmaktadır. Örneğin İşveren Vekili Ege Cansen 25 Mart 1984 tarihli Hürriyet Gazetesine yazdığı «Ev Kirasız, Para Faizsiz» başlıklı yazısında «üretim bir değer yaratması olduğuna göre, yaratılan artı-değer bu paranın hakkıdır» sözlerini kullanmıştır.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Halit

Narin 27.5.1982 tarihli Hürriyet Gazetesinde çıkan «Türk Ekonomisi Istırap Çekerken Bankalar Kâr İçinde» başlıklı demecinde

> faizlerin tasarruf sahibinin enflasyondan kaybını önleyici ve artı-değer yaratıcı şekilde değerlendirilmesi yönü bankaların görevidir.

sözlerini kullanmıştır.

Şimdi İddiaların mantığına göre bu işverenleri de mi Marksist-Leninist ilan edeceğiz?

Kara Kuvvetleri Komutanlığınca yayınlanan ATATURK'ÜN EKONOMİ GÖRÜŞÜ adlı (Kara Kuvvetleri Komutanlığı Yayınları No: 3, Ankara 1982) yayının 35. sayfasında şu görüşlere yer verilmektedir:

> Artık-değerin kapitalist ekonomilerde işverenin cebine girdiği, ancak sosyal adalet adı altında; bunun çok az bir kısmının «TOPLU SÖZLEŞME ve GREV» gibi sendikal tedbirlerle işçinin ücretine ilave olduğu bir gerçektir. Komünist rejimle idare edilen ülkelerde ise; ARTIK DEĞER'i devlet açıkça gasbetmektedir... Artık değerin bir kısmını, Kapitalist sistemde belki alabilirsiniz.

Kara Kuvvetleri Komutanının «BAŞ EMİR» başlıklı önsözü ile basılan kitaptaki yukarıdaki sözlere rağmen bir Askeri Savcının artı-değer konusunda kendisine Lenin'den mehaz aramasını anlamak mümkün değildir.

65. DEMOKRATIK MERKEZİYETÇİLIK

Bu davadaki iddialarda kıyas ve çarpıtma yöntemlerine dayalı olarak DİSK'in kullandığı demokratik merkeziyetçilik terimi de suçlanarak, bu terim Marksist-Leninist olmanın delili olarak kabul edilmektedir.

DİSK-I İddianamesinin 66. sayfasına göre demokratik merkeziyetçilik «Komünist Partilerin örgütsel ilkesini ifade eder. Bu ilke, aynı zamanda Komünist yönetimi altında bulunan ülkelerin sosyal kuruluşlarına da teşmil edilerek ekonomi ve devlet örgütlerinde de uygulanmaktadır.»

Bu konudaki hukukdışı kıyas yöntemine ve saptırmalara, tahrifatlara dayalı tüm iddiaları reddediyorum.

Demokratik Sınıf ve Kitle Sendikacılığının Temel İlkeleri broşüründe sendika-içi demokrasi konusuna ilişkin olarak yalnızca demokratik merkeziyetçilik terimi kullanılmamıştır. Bu terim, sendikal demokrasi ve tabanın söz ve karar sahibi olması terimleriyle birlikte, iç içe olarak kullanılmıştır.

Temel İlkeler broşüründe «sendikalar demokratik örgütlerdir» ve «tabanın söz ve karar sahibi olması ilkesi nedir?» başlıkları altında şöyle denilmiştir:

> Çağımızda gerçek anlamda demokrasinin en kararlı savunucusu işçi sınıfıdır. Bu demokrasi anlayışı işçi sınıfını tüm örgütlerinde yansır ve sendikal demokrasi anlayışında somutlanır.
> Sendikal demokrasi, sendika üyelerinin her düzeyde sendikayı temsil edecek, yönetecek kişi ve organları demokratik bir biçimde seçmeleri, yüklenebilecekleri ve talip oldukları görevlere seçilebilmeleri sendikayı ilgilendiren kararların oluşturulmasına etkin bir biçimde katılmaları demektir...
> Sendikal demokrasi, sendikaların kitle niteliğinin korunması ve geliştirilmesi için gereklidir.
> Sendikal çalışmalarda en genel anlamıyla demokratik merkeziyetçilik ilkeleri egemendir. (s. 15)
> Bir sendikal örgütün işçilerin çıkarlarını iyi savunabilmesi, üyelerin söz ve karar sahibi olma hakkını kullanmasına ve mücadeleye aktif olarak katılmasına bağlıdır. Zaten işçi sınıfının bilinçli katılımının sağlanamadığı mücadelelerin başarıya ulaşma şansı yoktur.
> İşte, sımf uzlaşmacılığına karşı 1967 yılında, kurulan DİSK, «tabanın söz ve karar sahibi olma ilkesi» olarak adlandırdığı bilimsel ilkeden hareketle yola çıkmıştır. DİSK'in Kuruluş Bildirgesinde «sendikal çalışmanın demokratik bir denetleme ile yürütülmesi gerekir» denmektedir. (s. 25)

DİSK'in sendikal alandaki amacı ile bunu gerçekleştirecek olan aracı (Sendikal demokrasi) arasında böylesine bir uyum vardır.

DİSK'in demokrasi anlayışı yalnızca sendika içi demokrasi-

de somutlanmaz. DİSK'in dışa dönük çalışmalarında da demokrasi anlayışı etkindir. Örneğin işçiler arasındaki huzursuzlukların en büyük kaynağı olan sendika seçme konusunda DİSK'in 1967'den bu yana gizli oy açık sayım ilkesine dayalı **REFERANDUM**'u savunması, onun demokrasi anlayışının doğal bir gereğidir.

Demokrasi ve merkeziyetçilik ya da demokratik merkeziyetçilik terimini kullanmak hiçbir siyasi tercihin ölçüsü olamaz.

Teknolojik gelişme, işçilerin ve sendikalı sayısının giderek artması sonucunda sendikalar büyümüş, rolleri ağırlaşmış, görevleri çoğalmış ve çeşitlenmiştir. Bu gerçek ister istemez sendikalarda belli bir merkezileşmeyi, gerekli ve yeterli bir bürokratik çalışmayı, kurumlaşmayı zorunlu kılmıştır.

İşte bu gerçek sendikalarda belli bir merkeziyetçiliği zorunlu hale getirmiştir. Türkiye'de tüm devlet idaresinde geçerli olan merkeziyetçiliği bir an aklımıza getirirsek, sendikaların bu merkeziyetçi yapıdan esinleneceği muhakkaktır.

1961 Anayasası devleti demokratik bir devlet sayar. Türkiye'de devlet ise son derece merkeziyetçidir. İddialara TC. Devleti, hem demokratik hem de merkeziyetçi özelliği ile suç mu işlemiştir?

DİSK'in sendikal demokrasi ilkesi Türkiye toplumunun bağrında, somut sendikal faaliyet içinde biçimlenmiştir. Bu ilkelere neden karşı çıkılıyor, anlamak mümkün değildir.

Sendikalarda demokratik bir yönetime neden karşı çıkılmaktadır?

Tabanın yani üyelerin sendikal çalışmada söz ve karar sahibi olması iyi değil midir? Sendika yöneticileri seçimsiz mi işbaşına gelsinler? Kararlar alınırken, üyelerin, yani tabanın görüşleri alınmasın mı? Azınlık çoğunluğa mı hükmetsin?

Sendikal mücadelenin her alanında demokrasi uygulanmasın mı? Eleştiri ve özleştiri yasaklansın mı? Çoğunluk-azınlık diyalogu kurulmasın mı?

Yoksa yöneticilerin ömür boyu yönetimde kalmaları mı savunulmaktadır?

Yöneticilerin her yaptığına, her söylediğine boyun eğilmesi mi istenmektedir?

Sendikal demokrasiye ilişkin demokratik ilkelerimizin TCK'nun hangi maddelerini ihlal ettiği hukuk yollarıyla açık bir biçimde sergilenmek ve delillendirilmek zorundadır. Savunduğumuz demokratik ilkelerin hangisinin, TCK'nun ya da 274 ve

275 sayılı yasaların hangi maddelerini ihlal ettiği delillendirilmelidir.

Demokratik merkeziyetçilik terimi iddia edildiği gibi yalnız Marksist-Leninist partilerce kullanılan bir terim değildir. Bu terim bugün tüm Batı ülkelerinde, siyaset biliminde tartışılan bir terimdir.

66. BARIŞ İÇİN MÜCADELE SENDİKAL BIR GOREVDİR

Bu davadaki iddialarda DİSK'in barış istemesi nedeniyle TCK'nun 141., 142. ve 146. maddelerini ihlal ettiği öne sürülmektedir.

Kalıcı barış, barış için mücadele, ulusal kurtuluş savaşları, ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkı terimleri yalnızca komünistlerin, Doğu Bloku üyelerinin kullandığı terimler değildir. Bu terimler Birleşmiş Milletler ve ILO tarafından kullanılan yerleşmiş deyimlerdir.

24 Ekim 1945'de Uluslararası barış ve güvenliğin korunması amacıyla kurulan Birleşmiş Milletler örgütünün (BM) temel amacı tüm dünyada edil ve kalıcı bir barışın sağlanmasıdır. Kalıcı, adil ve sürekli barış, uluslararası sorunlarda kuvvete başvurmama, halkların kendi kaderlerini tayin hakkı, genel ve tam bir silahsızlanma, sömürge halkların bağımsızlığı, ulusal kurtuluş hareketleri, ırk ayırımcılığı, ırkçılık, yumuşama, barış içinde bir arada yaşama terimlerini BM bu amaca yönelik kullanmaktadır. BM ayrıca bu amaca yönelik olarak 1984'de bir Barış Üniversitesi kurulmasına karar vermiş, BM Genel Kurulu 1986'yı Barış Yılı olarak ilan etmiştir.

BM bu nedenle ILO ile birlikte sendikalara tüm temel sorunlarla ilgilenme görevi verir. Örneğin BM'nin 1971'i Uluslararası Irkçılık ve Irk Ayrımcılığı ile Mücadele Yılı ilan etmesinden sonra ILO da aynı konuda çaba harcamış 1973'de 200 ulusal sendikal merkezden 380 delegenin katılması ile Cenevre'de Irk Ayrımcılığının Güney Afrikada uygulanan özel türü APERTEİD'e karşı bir Uluslararası Sendikal Konferans düzenlemiştir.

BM'nin ve ILO'nun 1973'de başlattığı «Irkçılığa ve Irk Ayırımına karşı 10 Yıllık Mücadele» kampanyasının ilk beşinci yılında, yani 1978'de, Cenevre'de DİSK'in de bir heyetle katıldığı

Irkçılıkla ve Irk Ayırımcılığı ile Mücadele Etme Konferansı düzenlenmiş, bu konferans ILO ve UNESCO'nun kararlarını da dikkate alarak şu kararlara varmıştır :

Deklarasyon bölümünden

1. Irk üstünlüğü ile ilgili her türlü doktrin, bilimsel olarak yanlış, ahlak açısından kınanmaya layık, toplumsal açıdan adaletsiz ve tehlikelidir. Ve hiç bir biçimde haklı görülmez...

5. İnsan haklarının ihlali, sömürme ve yabancı yönetimin altında halkların kendi kaderlerini tayin hakkının inkarı yabancı istila, yabancı yönetim, ekonomik ve politik baskı, sosyal adaletsizlik ve kültürel horgörme, ayrılıkçılığın ve gerilimin temel nedenleridir.

8. Tüm ezilen halkların ve onların bölgesel örgütlerce tanınmış ulusal kurtuluş hareketlerini, ırkçı, rejimlerin kurbanı olmuş önde gelen ülkelerin ve ırkçılığın ve ırk ayırımcılığının, sömürgeciliğin ve Aperteid'in tüm kurbanlarını desteklemek ve onlarla dayanışma, tüm hükümetlerin ve tüm uluslararası ve bölgesel örgütlerin görevi olmalıdır.

9. Irkçılığın ve ırk ayırımcılığının yasalarla yasaklanmasına, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda eşitliğin sağlanması yolunda yoğun çabalar eşlik etmelidir.

10. Konferans, birçok neonazi ve faşist örgütlerin, ırkçılık ve ırk ayırımcılığı eğilimlerini yüreklendiren eylemlerini arttırmasıyla ilgili olarak derin kaygısını ifade eder.

İşte DİSK ILO'nun tüm uluslararası ve tüm ulusal sendikal merkezlerin ilgilendiği sorunlarla ilgilenmiş bir sendikal örgüt olarak görevini yapmıştır.

DİSK BM ilkeleri doğrultusunda İSTEMLER'inde şöyle demiştir :

Emperyalizme, faşizme, ırkçılığa, siyonizme, şövenizme ve sömürgeciliğe karşı mücadele veren dünya halklarının desteklenmesine.

Kalıcı ve sürekli bir dünya barışı için çaba harcamalı, barışçı bir dış politika izlenmeli, genel ve tam bir silahsızlanma için mücadele edilmelidir.

DİSK savaşları haklı ve haksız savaşlar diye vasıflandırmıştır. DİSK'e göre Sevr anlaşmasından sonra çeşitli ülkelerin Türkiye'ye karşı açtığı savaş haksız bir savaştır. Ama Kurtuluş Savaşımız haklı bir savaştır.

DİSK barıştan yanadır. DİSK barışseverdir. Ama biz işçiler, Sevr'in getirdiği barışı değil, Ulusal Kurtuluş Savaşımızın getirdiği barışı savunuruz.

DİSK, haklı halkları soyut anlamda desteklemiştir. Örneğin siyonist politikaya karşı savaşan Filistin halkını desteklemiştir. Sonunda T.C. hükümetleri de Filistin halkının haklı davasını desteklemişlerdir.

Savaş çıkalı beri insanlar barış için mücadele etmektedirler. Bugün bilim adamları, din adamları, sanatçılar başta olmak üzere herkes barış icin mücadele etmektedir.

DİSK'de barıştan yanadır. Çünkü tüm dünyada adil ve kalıcı bir barışın sağlanması, DİSK üyelerinin iktisadi, sosyal ve kültürel çıkarlarının korunmasının güvence altına alınması demektir.

Ve bugün Uluslararası Çalışma Örgütü ILO, tüm uluslararası sendikal örgütler, ulusal sendikal merkezler barış' mücadelesi vermektedirler. Çünkü tüm dünyada genel bir silahsızlanma ve barış, açlığın, sağlık, konut ve eğitim sorunlarının ortadan kalkması demektir.

Bugün sosyalist, kapitalist, az gelişmiş tüm ülkelerde yılda 400 milyar dolar silah harcaması yapılmaktadır. Ancak öte yandan, işsizlik, açlık, hastalık, konutsuzluk, eğitimsizlik sürmektedir. Şu anda dünyada 500 milyon insan açtır. 900 milyon kişi okuma-yazma bilmez durumdadır.

Genel silahsızlanmanın sonucu olarak silahlara yatırılan paraların bir kısmı insanlığın temel sorunlarının çözümlenmesine yardımcı olabilir.

İşte bu nedenle tüm sendikalar yeryüzünde genel ve tam bir silahsızlanmadan yanadır. Barıştan yanadır.

Örneğin bu davada sendikacılık anlayışı onaylanan ICFTU 1975'teki 11. Genel Kurulunda şu kararı almıştır:

> **ICFTU'nun dünya barışı ve bağımsızlık ve adalet ilkeleri açısından daha iyi bir uluslararası anlayışa ulaşma amacına yönelik olarak yaptığı temel taahhüdü ve hür sendikal hareketlerin Birleşmiş Milletlere onun uluslararası güvenliği korumadaki rolünü**

güçlendirme amacıyla yaptığı devamlı desteklemeyi HATIRLATARAK,

Dünya güvenliğinin gerçekten öncelikle saldırının etkin bir şekilde önlenmesi ve askeri işgalin, tahakkümün ve ırk ayrıcalığının son bulmasıyla ve bütün uluslar arasında aynı derecede olmak üzere başarılacak bir işbirliği sonucu yeni, adil ve eşit bir ekonomik düzen kurabilmek ile mümkün olabileceği hususunu ONEMLE BELİRTEREK...

Aşağıdaki hususları belirtmeyi uygun görmüştür:

— Milli Hükümetler Birleşmiş Milletler Kararlarını derhal uygulamalı, böylece onun geleneksel barış koruyucu ve barışı geliştirici rolünü desteklemeli ve gerçekten etkin bir barışçı politikanın şartlarını oluşturmalı, bunu özellikle ulusların gerek kendi aralarında ve gerekse içlerinde eşitliği sağlayacak olan ishal edilmiş bir uluslararası ekonomik ilişkiler sistemi içinde geliştirmelidir.

— Milli Hükümetler, genel ve tam bir silahsızlanma yönünden çalışmalı ve silahsızlanmanın her safhası müessir bir kontrol altında gerçekleştirilmelidir. (TÜRK-IŞ 10. Genel Kurul Çalışma Raporu, s. 599)

Hâlâ «barışla uğraşmak sendikaların görevi değildir» ya da «barış, silahsızlanma talepleri Marksist-Leninistliktir, Sovyet uyduluğudur» denebilecek midir?

Barış için mücadele etmek, bir sendikacı olmanın yanısıra, bir yurttaş, bir insan olarak da görevimdir. Bugün dünyada milyonlarca bilim adamı, politikacı, din adamı, sendikacı, ev kadım, öğrenci barış için gösteri yapmakta, kitle hareketleriyle dünyada kalıcı ve sürekli barış istemektedirler.

Günlük gazetelerde barış için yapılan kitle gösterileri sık sık yer almaktadır.

Örneğin Hollanda'nın başkenti Amsterdam'da 300 bin Hollandalı atom silahlarını protesto etmiştir. (GUNAYDIN, 23.11.1981) Federal Almanya'da yapılan Avrupa'ya ABD Nükleer füzelerinin yerleştirilmesi kararını protesto yürüyüşlerine 450 bin kişi katılmıştır. (CUMHURİYET, 13.4.1982) Amerika tarihinde yapılan en büyük kitle gösterisinde 1 milyon kişi silahlanma ve nükleer silahların aleyhinde yürümüştür. (CUMHURİYET, 14.6.1982) 1983 Ekiminde sendikaların öncülüğünde Roma,

Londra, Viyana, Paris, Stockholm başta olmak üzere Avrupa'nın birçok kentinde 2 milyon kişi nükleer silahlanmayı protesto ederek barış istemiştir. (CUMHURİYET, 23.10.1983) Federal Alman Senedikalar Birliği DGB 5 Ekim 1983'de bir çağrı yaparak tüm işyerlerindeki işçileri «Barış için 5 Dakikalık İşe Ara Verme»ye çağırmıştır.

Kitlelerin barış için böylesine yürüdüğü bir çağda, 1986 Barış Yılı'nda barıştan yana olmakla suçlanan bir sendikacı konumuna düşürülmüş olmaktan utanç duyuyorum.

67. DEMOKRATİK SINIF VE KİTLE SENDIKACILIĞI

Bu davadaki iddianamelerin ve EHM'ın genelinde hiçbir hukuki, madi delil gösterilmeden, hukuki tartışma yapılmadan DİSK'in demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı ilkeleri ve bu ilkelerin yazıya döküldüğü broşür suçlanmakta ve bu ilkeler ile DİSK'in TCK'nun 141., 142. ve 146. maddelerini ihlal ettiği iddia edilmektedir.

EHM'nın 92.-96. sayfaları arasında ise demokratik sınıf ve kitle sendikacılığının temeli I. Enternasyonele dayatılmakta, I. Enternasyonelin bile hesabı DİSK'ten sorulmak istenmektedir.

DİSK'in Demokratik Sınıf ve Kitle Sendikacılığının Temel İlkeleri adlı broşürü DİSK bünyesindeki sendikal uygulamalardan kaynaklanan görüşleri sergilemektedir.

Bu broşürün ilk taslağı 1-4 Ağustos 1978'de Ören'de yapılan toplantıda tartışılmıştır. Bu tartışmaların ışığında üye sendikaların yetkili kurullarınca incelenmiştir. Üye sendikalar bu ilkelerin yazılı biçimine olan itirazlarını DİSK Genel Merkezine yazılı olarak bildirmişlerdir. Temel İlkeler daha sonra kurulan bir komisyonda ele alınıp eleştiriler doğrultusunda gözden geçirilip değiştirildikten sonra DİSK Yönetim Kurulunun 13-15 Şubat 1979 tarihli toplantısında «sendikal çalışmalarda yönlendirici» olarak kabul edilmiştir.

Demokratik Sınıf ve Kitle Sendikacılığının Temel İlkeleri broşürünün ilk baskısı 20.3.1979 tarihinde, ikinci baskısı ise 19.6.1980 tarihinde yapılmış ve ilgili basın savcılıklarınca kanuni süresi içinde hakkında hiçbir dava açılmamıştır.

Temel İlkeler broşüründe geçen temel terimlerden DİSK'in ne anladığını belli başlıklar altında uzun uzun anlattım. Bu

bölümde, açıkladığım terimlerin dışında demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı üzerinde genel olarak durmak istiyorum.

Demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı bugün Türkiye'de temel olarak DİSK tarafından savunulan bir sendikacılık anlayışıdır. Bu çağdaş bir sendikacılık anlayışıdır. Ve Türkiye'de diğer konfederasyon ve bağımsız sendikaları da etkilemiştir. Bu örgütler de özellikle 12 Eylül 1980 öncesinde DİSK'in terimleri ile bu sendikacılık anlayışını savunduklarını belirtmişlerdir.

DİSK'in sendikacılık anlayışı sendikal örgütlerin,

1. Kitle örgütü olma,
2. Sınıf örgütü olma,
3. Demokratik örgüt olma,
4. Bağımsız örgüt olma

niteliklerine dayalıdır.

Sendikalar kitle örgütüdür. Çünkü Sendikalar Yasasının 1. maddesi şöyle demektedir:

> Md. I-1) Sendika, federasyon ve konfederasyonlar bu kanuna göre işçi sayılanların ve işverenlerin müşterek iktisadi, sosyal ve kültürel yararlarını korumak ve geliştirmek için kurulan mesleki teşekküllerdir.
>
> 2) Birinci bentte zikredilen mesleki teşekküllerin kurulması serbest ve ihtiyaridir.
>
> 3) Bu teşekküllerin kuruculuğunda, üyeliğinde, teşekküldeki görevlere seçilmekte veya görevlerden yararlanmada cins, aile, ırk, renk, dil, din, mezhep, inanç, siyasi düşünce ve siyasi parti ayırımı gözetilmez.

Sendikalar sınıf örgütleridir. Çünkü 1947'de Dernekler Yasasında yapılan değişiklikle Türkiye'de sınıf esasına dayalı örgüt kurma özgürlüğü tanınmıştır. Sendikalar sınıf esasına dayalı örgütlerdir.

Tüm Batılı ülkelerde kabul edildiği gibi sendikacılık temelde sınıfsal bir harekettir.

> Sendika bir sınıfsal örgüttür. Serbest girişi sistemi içinde sendikanın bu niteliğinin doğal sonuçları vardır. Bunların başında sendikanın bir karşı koyma, sömürüyü önleme ve emeğin, toplumun olanaklarından adil ölçüler içinde yararlanmasını sağlamak gelir.

> Sendikanın bu niteliklerini ileri sürerek, sendikacılık hareketi içinde, üretim araçlarını elinde tutan katlara egemen olma amacının bir aracını görmek, hem bir yanılgıyı hem de toplumların ekonomik ve sosyal oluşmalarından habersizliği belirler. Sendikacılık hareketine anamalcı bir toplumda sınıf egemenliği kurmanın bir aracı gözü ile bakmak aslında adaletsiz düzenin sürüp gitmesini istemekten başka bir anlam taşımadığı gibi, son bir tahlil de bizi, demokrasiye yabancı sistemlerin sendikacılık anlayışına, yani sendikaların gereksizliği ve devlet denetimi altında çalışmaları zihniyetine götürmektedir. (TALAS, Sosyal Ekonomi, 1979, s. 148)

Sendikalar demokratik örgütlerdir. Çünkü Anayasamızın 46. maddesi sendikaların demokratik örgüt olmalarını zorunlu kılmaktadır.

Sendikalar bağımsız örgütlerdir. Çünkü Sendikalar Yasasının 17. maddesi sendikaların bağımsızlığını zorunlu kılmıştır.

Sendikalar açısından en önemli olan devletten bağımsız olmalarıdır. Sendikalar Yasasının 22. maddesi sendikaların devletten mutlak bağımsızlığını amir hüküm haline getirmiştir.

DİSK-I İddianamesinin 104. sayfasında

> ... DİSK'in teşkil edildiği 13.2.1967 tarihinde kurucular bu örgütü, devletin batı tipi demokratik düzeni içinde onun çarklarından birisi olmak için kurmamışlar.

denilmektedir.

İşte bu sözler iddiaların sendikacılık anlayışının temelini apaçık gözler önüne sermektedir. Batı demokrasilerinde sendikalar devletin çarklarından biri değildirler. Devletten bağımsızdırlar. Sendikaların devlet çarklarından bir kabul edildiği siyasi rejim faşizmdir.

Faşist lider Mussolini 28 Mart 1925 tarihli konuşmasında şöyle demiştir:

> Herşey devlet içinde. Devlete karşı hiçbir şey, Devlet dışında hiçbir şey.

Devlet ve sendika ilişkileri konusunda bilim adamları şöyle demektedirler:

Devlete karşı bağımsız sendikacılık düzeni demokratik düzenin gereği ve vazgeçilmez bir parçasıdır. Mesleki teşekküllerin Devlete karşı bağımsızlıklarını gösteren bir hükme sendikalar kanununun 22. maddesinin 2. bendinde yer verilmiştir. Bu hükme göre, devlet veya kamu kuruluşları Sendikalar Kanununa göre kurulan mesleki teşekküllere herhangi bir şekilde mali yardım ve bağışta bulunamazlar.

Mesleki teşekkülün siyasi partilere ve dini kuruluşlara karşı da bağımsız olması gerekir.

Siyasi partilere karşı bağımsızlıktan bir sendikanın siyasi görüşünün bulunmayacağı sonucu çıkarılamaz. Sendikalar Kanununun 16. maddesinde görüleceği gibi, kural olarak mesleki teşekküller serbestçe siyasi faaliyette bulunabilecekler. sadece bunlardan maddi yardım göremiyecekler, onların teşkilatı içinde yer alamıyacaklar ya da bir siyasi partinin adı altında kurulamayacaklardır (ÇELİK, s. 46-47)

... Sendika özgürlüğünün kuşkusuz, kişisel yönünden daha önemlisi, devlet karşısında sendikaların bağımsızlığıdır. Bu bağımsızlık, özellikle sendikaların kuruluş faaliyet, idare, kontrol, fesih, üst birlikler kurmak, uluslararası kuruluşlara katılmak gibi konular açısından söz konusu olmaktadır. (TALAS, Sosyal Ekonomi, s. 267-276)

DİSK, sarı sendikalara, yani uzlaşmacı sendikalara karşı, sendikalarla devrim yapmayı amaçlayan anarşist akımlara karşı, sendikaları siyasi parti yerine koymak isteyenlere karşı çağdaş demokratik sınıf ve kitle sendikacılığının ilkelerini savunarak gelişmiştir.

DİSK'in demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı ilkeleri bu toplumumuzun bağrında filizlenmiştir. Bu toplumun ürünüdür. Böyle olduğu içindirki, DİSK'in üye sayısı kısa bir sürede yarım milyonu aşmıştır.

Bu davadaki suçlamalar ne olursa, olsun, bu ilkeler yüzbinlerce işçinin gönül verdiği, vermeye devam edeceği ilkelerdir. Bu ilkeler 1986'da da savunulacaktır, 2000'li yıllarda da.

68. DİSK ANATÜZÜĞÜ

Bu davada DİSK Anatüzüğü ele alınarak çeşitli tahrifat ve çarpıtmalarla, hukukdışı yollarla suçlanarak DİSK'in 1967 yılından beri Marksist-Leninist bir kuruluş olduğunun ana kanıtı gibi gösterilmek istenmektedir.

DİSK'in ana tüzük maddeleri hukukdışı kıyas, telkin yöntemleriyle önyargılı olarak incelenmekte, bilimdışı, mantıkdışı, kendi içlerinde çelişik yorumlarla keyfi bir biçimde suçlanmaktadır.

Ancak bu suçlamaları sırasında alıntılar yapılırken, yoğun bir biçimde tahrifata, saptırmaya başvurulmaktadır.

Ancak bu tahrifatlardan bir tanesi son derece önemlidir.

DİSK'in 13 Şubat 1967 tarihli Anatüzüğünün 3. maddesinde Anayasada öngörülen köklü dönüşümlerin gerçekleşmesi denilmektedir. İddia Makamı bunu DİSK-I İddianamesinin 35. sayfasında Anayasada köklü dönüşümlerin gerçekleşmesi şeklinde yazmakta ve bu temele dayanarak DİSK'i suçlamaktadır.

DİSK Kuruluş Bildirisi ve Anatüzüğüne temel olan DİSK Kuruluşu Hakkında Rapor'da bu konuya ilişkin şöyle denmiştir. (DİSK Yayınları, No. 2, s. 18)

> Konfederasyonumuz Anayasada öngörülen köklü dönüşümlerin gerçekleştirilmesiyle Türkiye'nin ve emekçi Türk Halkının yüzünün güleceğine inanmaktadır.

Çünkü 1961 Anayasası toplumumuza köklü dönüşümler vadetmiştir. Bu gerçek 1961 Anayasamızın başlangıç bölümünde şöyle ifade edilmiştir:

> İnsan hak ve hürriyetlerini, mili dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve rehahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukuki ve sosyal temelleriyle kurmak için...

1961 Anayasası köklü dönüşümleri içeren, öngören bir anayasadır. Anayasamız 10. maddede devlete insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlama görevi vermiştir. 53. maddede devlete iktisadi ve sosyal amaçlara ulaşma ödevlerini kaynakların yeterliği ölçüsünde yerine getirme görevi vermiştir. 129. maddede iktisadi, sosyal ve kültürel kal-

kınmayı plana bağlamıştır. 41. maddede devlete iktisadi ve sosyal hayatı düzenlerken, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek görevi vermiştir.

Yine 1961 Anayasası, yerleşme, mülkiyet ve miras, toprak mülkiyeti, özel teşebbüs kurma, sözleşme hak ya da hürriyetleri için ise «Kamu mallarını koruma» «Kamu yararı» «Toprağın verimli işletilmesi» «Topraklandırma», «Milli iktisat gerekleri», «Memleket ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlar», «Vatandaşlık ödevi» gibi nedenlerle sınır ve kayıt getirebileceğini belirtmiştir.

İddialara göre DİSK Anatüzüğünde geçen terimlerden toplumcu düzen, komünizm demektir. Devletçilik ve sanayileşmeyi istemek de Marksist-Leninistlik, yani ihtilalciliktir. Kısacası DİSK bu maddeleri ile TCK'nun 141., 142. ve 146. maddelerini ihlal eden, ihtilalci bir örgüttür.

DİSK-I İddianamesinin çeşitli yerlerinde DİSK'in özel mülkiyet düşmanı olduğu, hür teşebbüsü ortadan kaldıracağı, iddia edilmektedir. Oysa iddiaların tersine DİSK Anatüzüğünde özel sektörün var olduğu ve olacağı savunulmuştur. Öte yandan Kuruluş Bildirisinde (s. 32) devrimcilik, «Hepimizin mülk sahibi olmasını ve uygarlık nimetlerinden eşitçe yararlanma olanağını sağlayacağı için bizim sendikacılık çalışmalarımızın özünü kapsayacaktır», biçiminde tanımlanmaktadır.

DİSK Anatüzüğünün 3. maddesinin d fıkrasında ise şöyle denilmiştir:

> Köylümüzü uygar yaşama şartlarına kavuşturmak ve sanayileşmemize temel ve destek olmak üzere, köklü toprak reformu zorunludur. Bunun aynı zamanda işsizliği önleyici bir yararı da vardır.

İddia Makamının idialarının hukukdışılığını, önyargılılığını en iyi gözler önüne serecek olan suçlama bu konuda yapılmaktadır.

İddia Makamı DİSK-I İddianamesinin 52. sayfasında toprak reformuna ilişkin şöyle demektedir:

> Bu hususta DİSK yayınlarında açıklayıcı bir beyana rastlanılmamıştır. Ancak DİSK'in Marksist-Leninist bir örgüt olarak toprak reformu konusunda Marksist-Leninist örgütlerden ayrı bir düşünce, tutum ve uygulama tarzında sahip bulunmadığı da açık bir gerçektir.

Böyles bir mantık, hukuk mantığı olabilir mi?

Bu davada DİSK'in Anatüzük maddeleri bazı siyasi partilerin programları ya da tüzükleriyle kıyaslanmaktadır.

DİSK bir sendikal kuruluştur, siyasi bir parti değildir. Böyle bir kıyaslama eşyanın tabiatı gereği mümkün değildir.

DİSK'in bu davada suçlanan Anatüzük ve İSTEMLER'ine yönelik kıyaslanmalar ile karşılaştırma olanağı yaratması açısından bir siyasi parti olan CHP'nin programından aşağıya alınan pasajları Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum:

> CHP, heryerde ve her türlü sömürüye ve sömürgeliğe karşıdır. Kimsenin kimseyi ezmeyeceği, sömüremiyeceği... insanca ve hakça bir düzen kurmaya çalışır. (s. 12)... Ekonomik gücün halkta yoğunlaşmasını gerekli görür. (s. 13)
> Devletçidir... doğal kaynakların ulusal egemenliğe, tüm üretim araçlarının ve mülkiyetin toplum yararına ve emeğin üstünlüğü kurallarına uygun biçimde değerlendirilmesinden devleti sorumlu sayar. (s. 14)
> Devrimcidir... (1. 17)
> Yaratıcılığın ve üreticiliğin kaynağı olan emek bir üstün değerdir. Emeğin yarattığı değer emeği verenlerde birikmelidir. (s. 25)
> CHP... Türkiye'de insanca ve hakça bir düzen değişikliği için çalışırken... (s. 38)
> Gerçek anlamda sanayi toplumuna geçiş, toplum yapısını ve üretim biçimiyle ilişkilerini temelden değiştirmesi bakımından devrim niteliğini taşır. (s. 55)
> Sanayi toplumuna dönüşüm bir devrimdir. (s. 62)
> ...sınaileşmeyle birlikte ekonominin anahtarı da işçilerin eline geçer. (s. 95)
> Halkın ekonomiye egemenliği sağlanmakla sömürü sona erecektir. Toplumda ezen de, ezilen de kalmayacaktır. (s. 101)
> Teknoloji ve girdiler bakımından da halkın temel gereksinmeleri bakımından da ekonominin dışa bağımlılığı azaltılacaktır. (s. 130)
> Halkın üstünde egemenlik olmayacaktır bu düzende. Devlete de servete de kul olmayacaktır hiç kimse. Emeğin yarattığı değer, emeği verenlerde biriksin.

> **Çalışanlar elele yüceltebilsin ülkeyi, insan insanı, yabancılar yurdu sömürmesin.** Ne yoksulluk ne baskı, ne ezilen, ne ezen... insanca, hakça bir düzen. **(CHP 1973 seçim bildirgesi, (AKGUNLERE) Ankara 1973, s. 73)**

DİSK'in Anatüzüklerinde yansıyan amaçları 1961 Anayasası doğrultusundadır. ILO ilkeleri çerçevesindedir. Örneklerini verdiğim gibi Batı Avrupa Sendikacılık anlayışı kapsamındadır.

İddiaların yanlış varsayımı, DİSK'i işçi sınıfının siyasal partisi olarak görmesi, en azından bu işlevi yerine getirdiğini kabul etmesidir.

Bu varsayım, İddianamelerdeki suçlama mantığının zorunlu bir gereğidir. Çünkü zorla siyasal iktidarı ele geçirip proleterya diktatörlüğü kurma suçu, ancak gizli bir siyasal örgüt tarafından işlenebilir.

Oysa DİSK'in bir siyasal örgüt olmadığı ve olamayacağı sık sık dile getirilmiştir.

DİSK'in siyasi parti gibi davrandığ iddiası fiili vakıaya, DİSK'in somut durumuna da aykırıdır. Bir kitle örgütü olarak DİSK, her türlü siyasal görüşlere sahip işçilerden oluşmuştur. Aynı siyasal görüş çeşitliliği yönetici kadrolarda ve en üst kurularda da vardır. Yani DİSK'te üyelerinde olduğu gib yönetici kademelerinde de bir siyasal görüş birliği yoktur. DİSK'in birliği üyelerinin ortak çıkarları etrafında olmuştur. Böyle bir kuruluşun istense de hatta zorlansa da siyasal eylem (iktidar mücadelesi) yapmayacağı açıktır.

DİSK gibi bu toplumun milyonlarla ifade edilen bir kesimini temsil eden bir kuruluşun, bu yığınların istemlerini dile getirmesi, ülke sorunlarına eğilmesi kadar doğal bir şey olamaz. Her demokratik kuruluş gibi DİSK de toplumu ve ülkeyi ilgilendiren konularda görüşlerini bildirmek, çözümler aramak, öneriler getirmek durumundadır.

Kaldıki, Türkiye'nin yakın tarihinde toplumun bütün kurumlarına olduğu gibi, DİSK'in varlığına da çeşitli saldırılar yapılmıştır. Pek çok üyesi öldürülmüş, hatta DİSK'in eski Genel Başkanı bile vahşice katledilmiştir. Bu saldırı ve tertiplere karşı DİSK'in demokratik haklarını kullanarak kendini savunması, öteki demokratik kuruluşlarla birlikte, demokrasiye doğrudan yönelmiş tertip ve tehlikelere karşı önlemler alınması yolunda çaba göstermesi, DİSK'in yurtseverlik anlayışının doğal bir sonucudur.

DİSK örgut yapısıyla demokratik olduğu ve örgüt içinde demokrasinin tam olarak uygulanması konusunda gösterdiği titizlik kadar, ülke çapında da demokrasinin eksiksiz uygulanmasının tavizsiz savunucusudur. DİSK, kendi amaçlarının gerçekleştirilmesinin tek seçeneğinin tam anlamıyla işlerliği olan bir demokrasi içersinde mümkün olacağının bilincindedir. O nedenle gerçek anlamda bir demokrasiyi savunur. Ve ancak bu anlamda bir demokrasinin DİSK'e bugün yöneltilmekte olan bu tür haksız suçlama ve ithamların önünü alacağına inanır.

DİSK Türkiye İşçi Sınıfının bağımsız ve demokratik sınıf ve kitle sendikal kuruluşudur. Tüm yayınlarında açıkça ortaya konduğu gibi siyasi bir parti değildir, olamaz. Siyasi bir partinin işlevlerini istese bile yüklenemez.

69. DİSK, SENDİKALAR YASASININ 30. MADDESİNE AYKIRI DAVRANMAMIŞTIR

DİSK-I İddianamesinin 817. sayfasında DİSK'in, Esas Hakkında Mütalâa'nın 809. sayfasında DİSK ve DİSK üyesi 29 sendika ile bağımsız bir sendikanın 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 15/L maddesi delaletiyle 274 sayılı Sendikalar Kanununun 30/4 maddesi gereğince kapatılması talep edilmektedir.

Ancak İddia Makamı bu talebini ne iddianamelerde, ne de EHM'da bir tek satır ile bile tartışmamıştır.

Bilindiği gibi 274 sayılı Sendikalar Kanunun 31. maddesi sendikal faaliyetten dolayı sendika yöneticileri için getirilen suçlamaları sıralamıştır. Yasamn 31. maddesine göre getirilen cezalar kişilerin şahısları ile ilgili olup, bu suçlardan dolayı sendikalar sorumlu tutulmamıştır. Suç işleyen kişinin sorumluluğu esası kabul edilmiştir.

274 Sayılı Sendikalar Kanununun 30/4 maddesi ise sendikaların hangi koşullarla kapatılacağına ilişkindir. Bu maddeye göre, T.C. Anayasasının 1, 2, 3/1, 4, 19/5 ve 57/1 maddelerinde yer alan ilkelere aykırı amaçlar güden veya faaliyette bulunan sendikalar, mesleki teşekküller, iş davalarına bakmakla görevli mahalli mahkeme kararı ile kapatılır.

Bu durumda yapılacak olan şey, 1961 Anayasasımn söz konusu ilkelerini tek tek ele alarak tartışmak ve DİSK ve DİSK

üyesi sendikaların birer tüzel kişilik olarak bu ilkelere aykırı davranmış olduklarını ispatlamaktır.

DİSK Davası iddianamelerde ve EHM'da bu hukuki yol izlenmiş, bir cümle ile yarım milyondan fazla işçiyi temsil eden sendikal kuruluşların kapatılması talep edilmiştir.

1961 Anayasasının 1. maddesinde «Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir» denilmektedir. DİSK ve üyesi sendikaların cumhuriyet ilkesine aykırı bir tek faaliyeti ya da yazısı dosyalara delil olarak konmuş değildir. Ayrıca bu konuda herhangi bir iddia da yoktur.

1961 Anayasasının 2. maddesi «Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.» denilmektedir. DİSK ve üyesi sendikaların, bu davada yargılanan sendikacıların 1961 Anayasasının bu ilkelerine aykırı bir tek faaliyeti olmadığı gibi, tam tersine her çalışmalarında bu ilkeleri öne sürmüşlerdir. Bu ilkeleri savunmuşlardır.

1961 Anayasasının 3/1 maddesi «Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür» denilmektedir. Bu ilkeye karşı da DİSK ve üyesi sendikaların bu ilkeye karşı faaliyet gösterdiklerine ilişkin bir tek delil dosyalara konmadığı gibi bu konuda bir suçlama da ileri sürülmemiştir.

1961 Anayasasının 4. maddesi ise «egemenliğin kullanılması, hiçbir suretle belli bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz» demektedir. DİSK ve üyesi sendikaların hiç biri 1961 Anayasasının bu ilkesine karşı faaliyette bulunmamıştır. İddia Makamının da tüzel kişilik olarak sendikaların bu ilkeye karşı faaliyette bulunduğuna ilişkin bir iddiası yoktur.

Aym biçimde DİSK ve üyesi sendikaların 1961 Anayasasının 19. ve 57/1 maddelerindeki ilkeleri ihlal ettiğine ilişkin bir herhangi bir iddia da bulunulmamıştır ve bu konuda herhangi bir delil öne sürülmemiştir.

Tüm bunlar göstermektedir ki, DİSK ve DİSK üyesi sendikalar 274 sayılı Sendikalar Kanununun 30/4 maddesini ihlal etmemişlerdir.

DİSK'in Cumhuriyetimize ve 1961 Anayasasına nasıl sahip çıktığına ilişkin olarak Cumhuriyetin 50. yılında Kasım 1973 tarihli, 6 sayılı DİSK Dergisinde yayınlanan «Cumhuriyetin 50. Yılında İşçi Haklarına Bakalım» başlıklı aşağıda verilen Dergi Başyazısını Sayın Mahkeme Heyetinin takdirine sunuyorum:

23 Ekim 1973 Cumhuriyetin 50. yılını kutladığımız büyük gün. Cumhuriyet, köhnemiş Osmanlı Saltanatının ve Alman Emperyalizmi saflarında Türkiye'yi maceraya ve harbe sürükleyen Enver-Talat-Cemal Paşa üçlüsünün başını çektiği bir politikanın iflası üzerine kurulmuş bir rejimdir. Yeni rejimin yeni Anayasanın 1. maddesi Cumhuriyetin niteliğini belirlemiştir.

«Hakimiyet bila kaydü şart milletindir. Idare usulü halkın mukaderatını bizzat ve bilfiil idare etmesi esasına müsteniddir. Türkiye Devletinin şekli hükümeti Cumhuriyettir.»

Böylece, kişisel egemenliğe son verilmiş ve Meclisin 286 üyesinden (milletvekilinden) ancak 158'inin oy verdiği ve 128 kişilik azınlığın karşıt olduğu ilke geçerli olabilmiştir.

Cumhuriyet kolaylıkla ayakta durmamıştır. Güçlüklerle karşılaşmıştır. İç kalkışmalarla uğraşılmıştır. Yerli ve yabancı sermayecilerin itelemesiyle egemenliğin ulusa ait oluşuna sedler çekilmek istenmiştir. Gittikçe gelişen işçi sınıfının bedensel, ruhsal, kültürsel sağlığı ve gelişimi yeterince ele alınmamış ve Atatürk'ün «Milletimizin siyasi toplumsal hayatında da, fikir eğitiminde de rehberimiz bilim ve fen olacaktır» demesine karşın bilimsel gerçeklere sırt çeviren egemen sınıflar işçi haklarını tanımamak için bu hakların tanınmasına yönelmiş istek ve girişimleri suçlama yolunu seçmişlerdir.

İşçi haklarını kabul ettirmek ve işçilere emeklerine göre bir yaşam sağlamak için girişilen çetin çabalar 27 Mayıs 1960'da yeni Anayasa maddelerinde başarısını görmüş ve mücadeleler süreci, sosyal Anayasamızda tanıtılan haklarla Cumhuriyete kuruluş yıllarının heyecanını ve amacını yansıtmıştır...

1960'da başarısını gören işçi sınıfı, 14 Ekim seçimlerinden sonra ve Cumhuriyetin 50. yıl dönümünde demokrasiye inançlı olmanın zaferini de kutlamıştır. Zira bozuk düzeni Anayasa uyarınca halk yararına değiştirmeyi yeni bir politika olarak bildirgesine alan yeni CHP Mecliste parti olarak çoğunluğu sağlamıştır. Bu sonuç, işçi haklarının yeni bir

anlayışla ele alınacağının da bir güvencesi olmuştur. Onun için Cumhuriyetin 50. yılında işçi hakları mutlaka korunacak, genişletilecek, geliştirilecektir. Anayasamızın sosyal niteliği, hukuk devleti ilkesi ve hiçbir zümreye ve sınıfa ayrıcalık tanınmayacağını maddeleştiren felsefesi hayata geçirilecektir.

DİSK, Anayasanın «egemenlik ulusundur» ilkesinin takipçisi olarak ulusun, yani işçinin, köylünün, esnafın, dergelirlinin, emeğiyle geçinenlerin, iktisaden başkasına tabi olan üreticilerin vb. egemenliğini sağlayacak yasaların çıkarılması ya da bir kısım yasaların değiştirilmesi için parlamenterlerin sıkı ilişkiler kuracak, söz ve yayın yoluyla eğitici, uyarıcı, aydınlatıcı görev yapacaktır.

Sandıktan çıkanlar, sandık başında oy verenlerin özlemlerine ve Anayasada yer alan ilkelere önem vermek zorundadır. Oy veren milyonlarca vatandaş, Atatürk'ün vaadinin gerçekleştirilmesini beklemektedir. Atatürk demişti ki :

• Türkiye Cumhuriyeti mesut, muvaffak ve muzaffer olacaktır.

Saadeti geniş emekçi halk kitlelerine tattırmak meclislerle hükümetin ortak vazifesidir. Bu doğrultudaki çalışmalarda başarı sağlanması için bu girişimde olanları desteklemek de işçi sınıfına düşer. Bu takdirde Atatürk'ün özlediği zafer Cumhuriyetin 50. yılını kutlarken oluşan seçimler sonrası dönemin ulusumuza en büyük armağanı olur.

İşte DİSK 1961 Anayasasına böylesine sahip çıkmıştır.

Yarım milyonu aşan üyesi ile nüfusun yaklaşık 3-4 milyon üyesini ilgilendiren böylesi bir örgütün hukukdışı suçlamalarla kapatılmasını istemek TC. Devletinin sürekliliği ilkesini çiğnemektir.

DİSK, yasal bir örgüt olup, tüm çalışmaları 1961 Anayasası doğrultusunda yapmış, Sendikalar Yasasının 30/4. maddesine aykırı bir faaliyeti olmamıştır. Kaldı ki, 274 sayılı yasa ve yüksek yargı kararlarına göre sendika kapatma davalarında Sıkıyönetim Mahkemeleri görevli değildir.

Nitekim Askeri Yargıtay 4. Dairesi 20.10.1981 gün ve 396 E. ve 400 K. sayılı kararı ile bir Sıkıyönetim Mahkemesinin bir

sendikanın şubesini kapatmasına ilişkin kararını görev açısından bozmuştur.

DİSK'in kapatılması, DİSK'in fiziksel olarak ortadan kaldırılması anlamına gelmeyecektir. DİSK'in kapatılması, bundan sonra Türkiye'de demokratik sınıf ve kitle sendikacılığına, yani ILO metinlerindeki öze uygun gerçekleştirilecek gerçek sendikacılığa izin verilmeyeceği anlamına gelecektir. Yani somut olaylar, eylemler değil, bir sendikacılık anlayışı mahkum edilecektir.

70. SONSÖZ

Bu davadaki suçlama, DİSK'in ve üyesi sendikaların illegal örgütler oldukları varsayımına dayandırılmaktadır. İddianamelerdeki diğer olaylar ve belgeler bu sarsayıma göre değerlendirilmiş ve bu varsayımın kanıtları gibi gösterilmek istenmişlerdir. Yani DİSK'in yaptıklarından hareketle DİSK'in TCK'nın 141. maddesini ihlâl eden bir örgüt olduğu sonucuna varılmamış, tersine önyargı ile DİSK'in illegal olduğu kabullenilerek DİSK'in çalışmalarına sonradan suçluluk atfedilmiştir. Bu nedenle hiçbir delile dayandırılmadan idialarda bulunulmuş, iddialar kanıtlanmamış, tersine biz sendikacılara bu iddiaların aksini ispat etme görevi düşmüştür.

Sorgumda, yazılı delillerin değerlendirilmesi sırasında ve bu savunmamda DİSK'e ait belgelerle, resmi delillerle kanıtladığım gibi, DİSK ve DİSK üyesi sendikalarda TCK'nın 141. maddesinin ya da 146. ve 142. maddelerinin gerektirdiği kasıt maddi ve manevi cebir, gizlilik, gizli cemiyet unsurları yoktur. Sınıf tahakkümü ya da bir sınıfın ortadan kaldırılması amacı yoktur. DİSK, DİSK üyesi sendikalar ve bu davada yargılanan herkes suçsuzdur.

Geride bıraktığım 40 yıla yakın işçilik, sendikacılık ve parlamenterlik hayatımda topluma karşı, işçi ve emekçilere karşı duyduğum sorumluluğun bilinci içinde, yalnızca ve yalnızca **demokrasi** ve **özgürlükler** için uğraş verdim. Bu inançla bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde yer aldım.

İşçi sınıfımn bir bireyi olmakla övünüyorum. Yarını dokuyan ellerin akıl ve yüreğine, kardeşlerime güvenim sonsuzdur. Geride bıraktığım yıllar içinde, ister Parlamentoda, ister

demokratik işçi mitinglerinde, demokrasi ve özgürlük mücadelesine, bütünüyle Türkiye'deki sendikal mücadelenin son 25 yılına, karınca kararınca katkıda bulunmuş olmaktan son derece mutluyum. Genel-İş Sendikası'nın ve DİSK'in Genel Başkanı olmaktan dolayı onur duyuyorum.

Ayrıca, en haksız biçimde suçlandığımız günlerde bile bizleri yalnız bırakmayan ve uluslararası dayanışmanın en güzel örneklerini veren Batılı sendikacı arkadaşlarım ile birlikte Uluslararası Kamu İşçileri Federasyonu PSI'nin ve Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ASK'ın Yönetim Kurullarında yer almaktan da büyük bir onur duymaktayım.

Taştan ve demirden zindanlar, gördüğümüz haksızlar ve işkenceler, tüm çektiklerimiz, ne ilktir, ne de son. İyiyi, güzeli, mutluluğu arayanlar ile sömürü ve baskının yandaşları arasındaki kavga sürecektir. Ancak inanıyorum ki, bir gün mutlaka, ama mutlaka, çocuklarımız geleceklerine umutla bakabileceklerdir; gülecektir tüm çalışanların yüzleri, bağıra bağıra özgürlük, kardeşlik ve barış türküleri söylenecektir Türkiye'mde ve dört bir yanında dünyanın. İşte o zaman DİSK'in mücadelesinin ve bizim çektiklerimizin anlamı bir kez daha anlaşılacak ve bu nedenle de ışık tutacaktır geleceğe.

DİSK, 1961 Anayasası'nın sağladığı hak ve özgürlükler, ILO ilkeleri, 274 ve 275 sayılı Yasalar çerçevesinde çalışma yapan, bağımsız ve demokratik bir sendikal kuruluştur ve öyle kalacaktır.

DİSK, her koşulda emeği savunmuş,

işçilerin, emekçilerin aşı ve işi için uğraş vermiş,
demokrasi ve özgürlüklerin serpilip gelişmesi için,
temel insan hak ve özgürlüklerinin,
sendika özgürlüğünün, sosyal hakların yaşama geçirilmesi için çabalamış,
dostluk ve kardeşlik için,
özgürlük ve barış için,
sömürüsüz ve baskısız güzel günler için,
tüm çalışanların mutluluğu için,
mücadele vermiş sendikal bir kuruluştur.

DİSK, 1961 Anayasası'nın tastamam ve eksiksiz uygulanması demektir. DİSK, temel insan hak ve özgürlüklerinin yaşama geçirilmesi demektir. DİSK, sendika hakkı, grev hakkı, toplu pa-

zarlık hakkı demektir. DİSK, düşünce ve yaşama özgürlüğü demektir. DİSK, demokrasi ve özgürlük demektir.

DİSK, yasalar karşısında, açıklık ve yasalara uygunluk demektir.

Biz ne yaptıysak, Türkiye'de demokrasinin varlığına inanarak ve onu daha da güçlendirmek için yaptık.

Burada bulunuşumuzun nedeni de yasal haklarımızı sonuna dek kullanmış olmamızdır.

Tarihin değişmez yasası, gerçekten, doğrudan yana olmaktır.

DİSK de her zaman doğruyu, gerçeği savunmuştur.

En büyük tanığımız tarih ve toplumsal gerçeklerdir.

DİSK'in kurulmasından sonra Türkiye'de iki sendikal anlayış var olmuştur.

Bu iki anlayıştan biri, yani DİSK'in sendikal anlayışı, sendikal işlerlikte açıklığı ve sendikal demokrasiyi savunan, sendikal hak ve özgürlükleri sonuna kadar kullanmaktan çekinmeyen, sendikal uygulamaları ile mahkemelerden işçiler lehine içtihat kararları çıkaran, grev hakkını yerinde ve zamanında kullanan bir sendikal anlayıştır.

Ve gelecekte de demokratik işçi haklarını savunan, sendika özgürlüğü ve sosyal hakları son noktalarına kadar yaşama geçiren ve Uluslararası Çalışma Örgütü ILO ilkelerinden, özgür ve bağımsız, demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerinden ödün vermeyen sendikal anlayış yaşayacaktır.

Zaman DİSK'i ve bizleri haklı çıkaracaktır.

Bu davayla sanık sandalyesine oturtulan bizlerin demokrasi ve özgürlükler mücadelesinde verdiği uğraş ve bu davadaki savunmalarımız, geleceğin gerçek demokrasisinin ve özgür sendikacılığın oluşumunda silinmeyecek kalıcı izler bırakacaktır.

Bu inançla Sayın Mahkemenizden bu davada suçlanan kişilerin beraat ettirilmesini, DİSK'in ve üyesi sendikaların çalışmalarının aklanmasını diliyorum. Saygılarımla.

Abdullah BAŞTÜRK
DİSK Genel Başkanı

EK 1 — REDDİHAKİM İSTEMİ HAKKINDA DİLEKÇE

I. ORDU VE İSTANBUL SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI 2 No.'lu ASKERİ MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI'NA

Duruşma Yargıcı, dava başladığından bu yana sanıklara karşı tek yanlı, tarafsızlığa gölge düşürücü bir tavır içinde olmuş, davayı yerleşmiş hukuk ilkelerine ve usullere aykırı bir biçimde sürdürmüştür.

Duruşma Yargıcının tarafsızlığa gölge düşüren bu davranışını değiştirmesini bugüne kadar sabırla bekledim. Ancak Duruşma Yargıcı bu tutumunu değiştireceğine, bana göre tarafsız olmayan bu tavrını, delillerin değerlendirilmesi, özellikle de EK 123 Deliller Klasörünün değerlendirilmesi sırasında daha açık bir biçimde ortaya koymuştur. Şöyle ki:

Duruşma Yargıcı, İddia Makamı tarafından ikame edilen belgeleri bugüne kadar tek yanh seçerek okumuştur. Bu seçme işleminde kesinlikle 353 sayılı yasanın 148. maddesine aykırı davranmış, lehimizde olduğu tartışma götürmez delilleri hiç okumamış, önemsiz bulduğu ya da sanık lehine evvelce sabit olmuş bir duruma ilişkin belgeleri reddettiği durumlarda da bu durumu gerekçeleriyle tutanağa geçirmemiştir.

Böylesi önemli, İddia Makamınca belirtildiği üzere siyasi içerikli olan ve 72 insanın idamı istenen bir davada Duruşma Yargıcı tek yanh, taraflı davranarak imzasız, tarihsiz, kime ait olduğu belli olmayan, hukuken delil niteliği taşımayacak belgeleri delil diye takdir edip okurken, DİSK'e ait olmayan ve suçlamaları temelden yok edecek belgeleri delil olarak takdir etmemiş, tutanağa gerekçe yazdırmadan onları atlamıştır.

Örneğin DİSK'in dış ilişkilerine ilişkin belgeleri içeren dosyaların değerlendirilmesi sırasında Duruşma Yargıcı aynen İddia Makamı gibi DİSK'in dış ilişkilerini tek yanlı gösterircesine yalnızca Sovyet Sendikaları Merkezi ile olan sendikal ilişkilere ait belgeleri değerlendirmiş, DİSK'in Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ASK, Dünya İş Konfederasyonu DİK gibi uluslararası sendikal kuruluşlar ve Batı Avrupa ülkeleri sendikal merkezleri ile olan yazışma ve ilişkilerine ilişkin belgeleri gerekçe yazdırmadan değerlendirmemiştir. O kadar ki, bu tür belgeleri içeren EK 110 ve 111 sayılı deliller klasörleri tümden okunmadan geçilmiştir.

Duruşma Yargıcı, EK 123 Deliller Klasörünü değerlendirirken DİSK'in **iktisadi, sosyal ve kültürel** konulardaki görüşlerini, anarşi ve terör konusundaki şikâyet ve bekleyişlerini, Cumhurbaşkanı ,Başbakanlar, Genel Kurmay Başkanı, Meclis ve Senato Başkanlıkları, bakanlıklar, sıkıyönetim komutanlıkları gibi devletin en üst kademelerine ulaştıran ve DİSK İddianamesini temelden çürütecek, bu davada sanık sandalyesine oturtulan ve 72'sinin idamı istenen kişilerin suçsuzluğunu kanıtlayacak belgeleri itirazlarımıza ve talebimize rağmen, 353 sayılı Yasanın 148. maddesine aykırı olarak delil saymamış ve değerlendirmeye almamıştır.

Duruşma Yargıcı, EK 123 Deliller Klasöründe yer alan ve İddia Makamı, ya da başka bir Heyetçe «Devlet Mekanizması ile Yazışmalar» elyazılı bir başlık ile ayrılan bölümden kanımca aleyhimizde varsayarak okuduğu bir belge dışında, Cumhurbaşkanlığı, Meclis Başkanlığı, Senato Başkanlığı, Başbakanlık, Genel Kurmay Başkanı, Anayasa Mahkemesi, Danıştay, İçişleri Bakanlığı başta olmak üzere bakanlıklar, valilikler, sıkıyönetim komutanlıkları ve diğer devlet kademeleri ile yaptığı yazışmaları değerlendirmeye almaktan ısrarla kaçınarak bana göre tarafsız olmadığını ortaya koymuştur.

EK 123 Deliller Klasörü dizi 1, 2, 3, 4, 5'teki TARİŞ işletme müdürlüklerinden ve ilgili mercilerden DİSK'e gönderilen yazılar DİSK'e, TARİŞ konusunda hiç bir suçlama getirilemeyeceğini kanıtlamaktadır.

DİSK Genel Başkanı olarak benim Cumhurbaşkanı Fahri KORUTÜRK'e gönderdiğim yazılar dizi 109 ve 110'da; Başbakan Bülent ECEVİT'e gönderdiğim yazılar dizi 96 ve 97'de yer almaktadır. Bu yazılar DİSK'in, 274 sayılı Sendikalar Yasasının 1. maddesinde tanımlanan bir işçi sendikal kuruluşu ve 1961 Anayasasının Genel Gerekçesinde tanımlanan bir baskı grubu olarak **iktisadi, sosyal ve kültürel** alanlarda, üyelerinin çıkarlarına yönelik, ülke sorunlarına nasıl yaklaştığım, anarşi ve teröre karşı ne tür önlemler istediğini, Anayasaya, demokrasiye, sendikal hak ve özgürlüklere nasıl sahip çıktığını, ülkemizin kalkınmasına, gelişmesine ilişkin neler düşündüğünü apaçık gözler önüne sermektedir.

Yine DİSK Genel Başkanı olarak benim TARİŞ olayları nedeniyle zamanın Cumhurbaşkanı Fahri KORUTÜRK'e, TBMM Meclis Başkam Cahit KARAKAŞ'a, Cumhuriyet Senatosu Başkanı İhsan Sabri ÇAĞLAYANGİL'e ve Genel Kurmay Başkanı

Orgeneral Kenan EVREN'e gönderdiğim ve dizi 113, 105, 106, 115'te yer alan yazılar DİSK Genel Sekreterinin zamanın Cumhurbaşkanı Fahri KORUTÜRK'e gönderdiği dizi 112'de yer alan yazı DİSK'in özellikle anarşi ve terör konusundaki, iş uyuşmazlıklarındaki yasadışı tutum ve davranışlar konusundaki görüşlerini apaçık gözler önüne sermekte, önerilerini, bekleyişlerini dile getirmektedir.

DİSK Genel Başkanı olarak I. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Necdet ÜRUĞ'a 25.4.1980 tarihinde 980/357 sayı ile gönderdiğim ve dizi 30'da yer alan yazının 3. sayfasında ise «Komutanlığınızın kaynağını Anayasa ve yasalardan alan yetkilerini gene bunlar içinde kullanacağına olan inancımızı muhafaza etmek istiyoruz... Yasal hakkımızın kullanılması için yasal yollardan başkaca bir yol denemeyi düşünmeyiz,» denilerek DİSK'in Anayasa ve yasalara olan saygısı bir kez daha dile getirilmiştir.

Duruşma Yargıcı, yukarıda belirttiğim yazıları bana göre tarafgir bir yaklaşımla değerlendirmeye almamış, bu konudaki yasal talebimi zapta geçirmeden reddetmiştir. Talebimi yinelemem üzerine de zapta inzibatı bozduğum gerekçesiyle duruşmadan atıldığım yazılmıştır.

Öte yandan Duruşma Yargıcı, tek yanlı seçimle değerlendirdiği ve çoğu imzasız, tarihsiz, kime ait olduğu belli olmayan belgeleri yasal taleplerimize rağmen tutanağa «imzasız, tarihsiz» biçiminde gerçeği yansıtan bir niteleme ile yazdırmaktan ısrarla kaçınmıştır. Ayrıca delilleri nitelerken bazı delillerin üzerinde yer alan bizi suçlayıcı ya da kanaat belirtici, ancak bizce kimin tarafından yazıldığı belli olmayan notları da tutanağa geçirmemiştir.

Duruşma Yargıcı, sanıklardan delillere ne diyeceğinin sorulması aşamasında 353 sayılı Yasanın 159. maddesine kesinlikle uymamış, sanıkların sözlerini zapta aynen geçirmemiş, sanıkların diyeceklerini kısıtlamıştır.

Duruşma Yargıcı delillerin değerlendirilmesi sırasında bir sanığa «Sizin tutukluluk durumunuzun kaldırılmasının buradaki delillerle bir ilgisi yoktur» biçiminde ihsas-ı rey anlamında bir cümle söyleyebilmiştir.

Duruşma Yargıcının bugüne kadar düzelmesini umduğum tarafsızlığa gölge düşürücü tavırları gerçekte davanın başından beri sürmektedir. Şöyle ki:

Duruşma Yargıcı tüm sorgular boyunca sanıkların çeşitli

iddiaları reddetmesi karşısında İddia Makamıymış gibi İddianameyi savunmuştur. Soruları sorarken İddianamedeki suçları benimseyen ifadeler kullanmıştır. Zaman zaman sanıklarm itirazı üzerine «İddia böyle diyor» demesine rağmen, İddianamedo iddia edilmeyen konularda bile İddianame doğrultusunda sorular sormuş, İddianamedeki konuları Mahkeme Heyetinin kanaatiymiş gibi dile getirerek soru yöneltmiştir.

Ceza Hukukunda yerleşmiş kuralların «En iyi sorgu sanığa suçlandığı olaydan söz edildikten sonra, bu olayı açıklamasına fırsat verilen sorgu biçimidir. Yoksa soru-cevap biçiminde bir sorgu her zaman amaca hizmet etmeyebilir» demesine rağmen (YURTCAN, Ceza Yargılaması Hukuku, s. 130) Duruşma Yargıcı sanıkların olay hakkında bilgi vermesine izin vermemiş, soru-cevap yöntemiyle dilediği, arzuladığı cevapları zorlayarak alma yöntemini seçmiştir.

Duruşma Yargıcının soru-cevap yöntemi davaya açıklık getirici, ışık tutucu, maddi vakaları arayıcı değil, sanıkların düşünce ve kanaatlerini öğrenmeye yönelik olmuştur.

Ceza Muhakemeleri Usul Kanununun 135. maddesine göre sorgu her türlü baskıdan uzak olmasına rağmen, Duruşma Yargıcı sorgular boyunca sanıklara kendilerini suçlayıcı cevapları zorlayan sorular sorarak, sesini yükselterek, sanıkları azarlayarak, hakaret ederek, «Usul böyledir, siz bilmezsiniz» biçimindeki sözlerle kestirip atarak sanıkları baskı altında tutmuştur. 353 sayılı Yasanın 83. maddesinin ve CMUK'nun açık hükümlerine rağmen, Duruşma Yargıcı samkların kendi lehlerine olup söylemek istedikleri delilleri söylemelerine engel olmuştur.

Duruşma Yargıcı, samkların düşünce ve eylemlerinin temeli olarak 1961 Anayasasını gösterdiklerinde, çalışmalarını Anayasaya göre gerçekleştirdiklerini belgelediklerinde, «Bırak Anayasayı»; parçası olduğunu söylediğimiz Batı demokrasilerindeki sendikal uygulamalarla DİSK'in uygulamalarının aynılığını belgelediklerinde «Bırak Batı demokrasilerini»; DİSK uygulamalarının Türkiye'deki üniversitelerimizdeki bilimsel incelemelerin, derslerin konusu olduğunu belgelediklerinde ya da iş hukuku, sosyal siyaset, sosyal ekonomi derslerinden, ilgili profesörlerden örnekler gösterdiklerinde «Bırak üniversiteyi, bırak profesörleri»; DİSK'in çalışmalarının Uluslararası Çalışma Örgütü ILO-nun ilkelerine uygunluğunu belgelediklerinde «Bırak ILO'yu» diyebilmiştir.

Sanıklar DİSK'in somut hedefleri olan ve 274 sayılı Sendi-

kalar Yasasının 1. maddesinde belirtilen iktisadi, sosyal ve kültürel terimlerinin kapsamında bulunan istemlerini dile getirdiklerini belirtince, bu istemleri söz konusu ederek «Anayasanın neresinde var bunlar?» sorusunu sorarak, Genel Gerekçesinde yer alan yaklaşımlar ile birlikte 1961 Anayasasını ve bu Anayasaya göre çıkarılmış sendikal yasaları farklı yorumladığını ortaya koymuştur.

Duruşma Yargıcı, 274, 275 ve 1475 sayılı ve benzeri yasaların çok iyi bilinmesi gerekli böylesi bir davada sanıkların yasal dayanak göstermeleri karşısında «Bırak yasaları» (28. celse) diyerek genel yaklaşımını ortaya koymuştur.

Duruşma Yargıcı bu konuya bağlı olarak «Sendikaların tüm Batı demokrasilerinde bir baskı gurubu olma gerçeği»ni kabul etmeyerek, sorularını bu anlayışına göre yöneltmiş, sanıkların sendikaların hak ve ödevleri konusundaki yasalardan ve tüm Batı demokrasilerindeki uygulamalardan kaynaklanan cevaplarını zapta geçirtmemiştir.

Duruşma Yargıcının duruşma tutanaklarını düzenlemesi de yerleşmiş hukuk usullerine aykırıdır ve sorgulardaki gerçeği yansıtmamaktadır. Duruşma Yargıcı temel bazı sorular dışında sorduğu soruların büyük çoğunluğunu, ara soruların tamamını zapta geçirtmemiştir. Ve cevapları da sorduğu sorulara bağlı olarak yazdırdığı için sanıklara ait olmayan sözler sanıklara aitmiş gibi zabıtlara geçirilmiştir.

Duruşma Yargıcı soru-cevap yöntemiyle elde ettiği cevapları da tam olarak sanığın ağzından çıktığı gibi, sanıkların lehlerinde söyledikleri önemli açıklamalar ile birlikte zapta geçirmemiş, «Söylediklerinizi aynen zapta geçirtmek zorunda değilim» diyebilmiştir. Sanıkların cevaplarını özetle zapta geçirirken sanıkların kullandığı terimlerden farklı olarak Arapça terimler kullanıldığından önemli anlam kaymaları olmuştur. Bu nedenle de zaman zaman aynı cümle ya da aynı paragraflar içinde çelişik ifadeler yer almıştır. Duruşma Yargıcı zabıtlara değişik geçirtilen ifadeler için sanıkların verdiği dilekçeleri de kabul etmemiştir.

Duruşma Yargıcı diğer I. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemelerinin aldığı kararların aksine ve Tutukevindeki sanık başına 2-3 dakika düşebilen son derece kısıtlı, evrak alışverişine izin verilmeyen avukat görüşmelerinin niteliğinin Mahkemede tekrar tekrar dile getirilmesine rağmen, dosyadaki delillerin Tutukevi yönetimi kanalıyla sanıklara verilip

sanıklarca incelenmesine kesinlikle karşı çıkmıştır. Başka bir deyişle sanıkların delillere sahip olabilmesi, Duruşma Yargıcının, anlaşılmaz, hukuki olmayan ve savunmayı kısıtlayıcı tutumu ile önlenmiştir.

Duruşma Yargıcı, sanıkların basın ve TRT'de görülmekte olan DİSK Davasına ilişkin yasadışı olarak yapılan yayınlara ilişkin talep ettikleri suç duyurularını reddetmiş, bu konuda kendisi de herhangi bir işlemde bulunmamıştır.

Duruşma Yargıcı, duruşmalar başladığında davanın hızlı görülmesi gerekçesiyle «Savaş hali» kararı alınmasına rağmen, İddianamenin okunup sorguma geçilmesini 4 ay 20 gün içinde, sorgumu ise 21 celsede gerçekleştirmek suretiyle davayı uzatabilmek, muğlaklık içinde bırakabilmek için özel bir çaba içinde olurken, kendi lehimizde beyanlarda bulunduğumuzda ya da dilekçe verdiğimizde biz sanıkları davayı uzatmakla suçlamış, sözümüzü kesmiş, sert konuşmalarla ve «Elimizde müeyyide var» sözleriyle bizleri baskı altında tutmuştur.

Duruşma Yargıcı, sanıkların kendi lehlerindeki delillerden söz etmeleri ya da bazı usul tartışmaları yapmaları sırasında söz alan İddia Makamının «Bunlar propaganda yapmaya yöneliktir» iddialarını benimser görünmüştür.

Sabırla beklememe rağmen, tarafsızlığa gölge düşürücü tavırlarını ısrarla sürdüren Duruşma Yargıcını yukarıdaki gerekçelerle, 353 sayılı Yasanın ilgili maddelerine dayanarak reddediyorum. Gereğinin yapılmasını arz ve talep ederim.

Saygılarımla.

3.8.1983

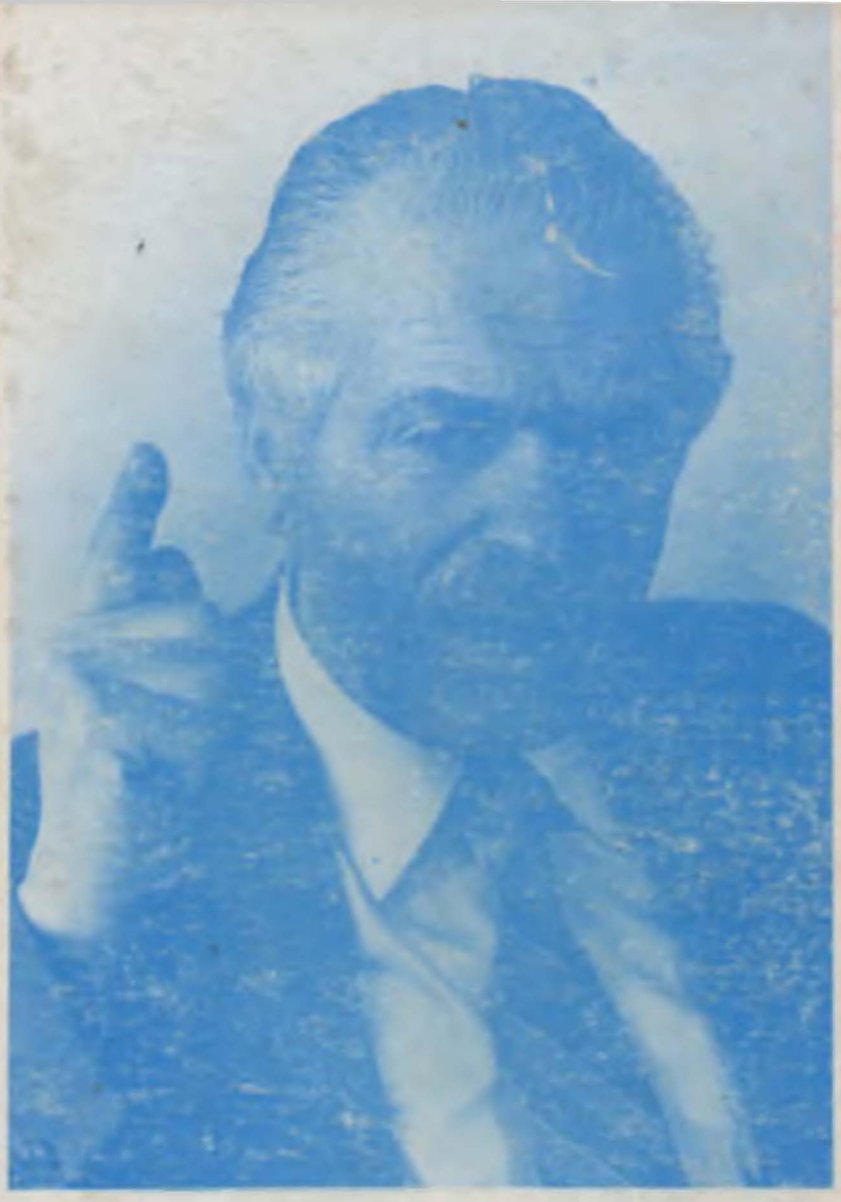
Abdullah BAŞTÜRK

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ ... 7
Bu Dava Hukukdışı Bir Davadır ... 9
Bu Dava Siyasi Bir Davadır ... 27
Sendika Özgürlüğü Demokrasinin Temel Koşullarından Biridir ... 30
1961 Anayasasındaki ve Yasalardaki Haklarımızı Kullanmış Olmaktan Ötürü Suçlanıyoruz ... 36
Savunmanın Özeti Olarak: DİSK, Anayasa ve Yasalara Göre Faaliyet Göstermiş Bağımsız ve Demokratik Bir Sendikal Kuruluştur ... 43
DİSK Davasının Hazırlığında Hukuki Olan Hiçbir Şey Yoktur. Sendikacılara İşkence Yapılmıştır. ... 52
Yargılama Aşamasındaki Taleplerimiz ... 65
DİSK'in Kökleri Türkiye Toplumunun Bağrındadır ... 70
İddianamelerin ve Esas Hakkında Mütalâa'nın Sendikacılık Anlayışı ... 78
DİSK'in Mücadelesinin Çerçevesi Sendika Özgürlüğü Konusundaki ILO İlkeleridir ... 96
Sendikacılık - Siyaset İlişkisi ... 111
İddialardaki Maddi Hatalar ve Bilgi Hataları ... 173
İddialar Subjektif Bir Yaklaşımın Ürünüdür ... 177
İddialarda Kullanılan Suçlama Yöntemi Kıyas'tır ... 180
İddialarda Gerçeğe Kanıtla Değil, Telkin ile Ulaşma Yöntemi Kullanılmaktadır ... 187
İddialar Tahrifat, Saptırma, Zorlama Üzerine Kuruludur ... 192
İddialar Çelişkilerle Doludur ... 190
İddianamelerde ve EHM'da Lehteki Belgeleri Gizleme, Gerçekleri Örtme Çabasına Girişilmektedir ... 198
İddianameler ve EHM Delillerden, Kanıtlardan Yoksundur 201
Bu Davadaki Bazı Belgeler, Yayınlar, Deliller Üzerine ... 205

İddialarda Yansıyan Anayasa Anlayışı ... 212
İddiaların Dayandığı Demokrasi ve Faşizm Anlayışı ... 223
İddialarda Yansıyan Bağımsızlık Anlayışı ... 226
DİSK'in Anayasa ve Demokrasi Anlayışı ... 233
DİSK'in Ulusal Bağımsızlık Anlayışı ... 245
12 Eylül'ü Yaratan Ortamın Sorumlusu DİSK Değildir. Demokratik Hak ve Özgürlükler de Değildir ... 250
DİSK'in Anarşizme ve Terörizme Karşı Mücadelesi ... 252
DİSK Davasındaki İddialar ile İşverenlerin Suçlamaları Benzeşmektedir ... 264
12 Eylül 1980 Öncesinde Türkiye'de Üretim Düşüklüğünün, Hayat Pahalılığının Nedeni DİSK Değildir, Grevler Değildir 275
DİSK'in Sendikal Çalışmalarına İlişkin Suçlamalar ... 297
DİSK Genel Kurulları ve Genel Kurul Kararları ... 300
DİSK Yönetim, Yürütme, Denetim ve Onur Kurulu Toplantı ve Kararları ... 302
DİSK Dergisi, DİSK Ajansı ve DİSK Yayınları ... 304
DİSK'in Dış İlişkileri ... 306
DİSK'in Eğitim Çalışmaları ... 321
15-16 Haziran Direnişi ... 343
DGM Genel Yas Eylemi ... 347
1 Mayıs'lar ... 348
20 Mart Faşizme İhtar Eylemi ... 360
5 Ocak Saygı Duruşu ... 363
Ören Toplantıları ... 364
Tek Tip Demokratik Tüzük Taslağı ... 367
UDC ve Demokratik Platform ... 370
TARİŞ Olayları ... 375
ANT-BİRLİK Olayları ... 376
Tekel Olayları ... 377
Demokrasi Mitingleri ... 378
Kemal Türkler'in Cenaze Töreni ... 378
Afganistan Konusu ... 379
Kıbrıs Konusu ... 380
TCK'nın 141. ve 142. Maddelerine Karşı Olmak Suç Değildir 386
Bazı Terimlerin, Deyimlerin, Kavramların Kullanılması Suç Delili Olamaz ... 389
ILO Metinlerinden Kıyas Örnekleri ... 392
ICFTU ve Bazı Batı Avrupa Sendikal Merkezlerinden Kıyas Örnekleri ... 396
Devrim ve Devrimcilik Kavramları ... 404

İşçi Sınıfı Terimi ... 406
Sımf Mücadelesi Terimi ... 412
İşçi Sınıfı Bilimi Terimi ... 422
DİSK'in Demokrasi ve Sosyalizm Anlayışı ... 428
Uzlaşmacı Sendikacılık - Devrimci Sendikacılık Ayrımı ... 438
Grev ve Genel Grev Hakkı ... 447
Devlet ve Egemen Sınıflar ... 458
Emek En Yüce Değerdir ... 461
Artı-Değer ... 462
Demokratik Merkeziyetçilik ... 465
Barış İçin Mücadele Sendikal Bir Görevdir ... 468
Demokratik Sımf ve Kitle Sendikacılığı ... 472
DİSK Anatüzüğü ... 476
DİSK Sendikalar Yasasının 30. Maddesine Aykırı Davranmamıştır ... 480
Son Söz ... 484
Hâkim Reddi İstemi ... 487

KDV 1000 Lira